

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ХVII ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ІНОЗЕМНІ МОВИ

У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ

16-17 КВІТНЯ
2026

- ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ
- ХЕРСОНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ХЕРСОН-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2026

УДК 81'243
I 67

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Херсонського національного технічного університету
(протокол № 5 від 24 квітня 2026 року)

Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі: збірник наукових праць за матеріалами XVII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції / за наук. ред. Лебедєвої А.В., Якушенко І.О., Стеценко Н.М., Петренко Є.М., Богдан Ю.Б. : Херсон, Хмельницький: Херсонський національний технічний університет, 2026. 373 с. – Мови: укр., англ., нім.

У збірнику представлені матеріали доповідей здобувачів вищої освіти і молодих науковців на XVII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі», яка проходила 16–17 квітня 2026 року на факультеті міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу ХНТУ.

У доповідях особлива увага приділяється проблемам розвитку та функціонування мовних систем, питанням теорії і практики перекладу, мовній картині світу в аспекті професійної комунікації.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

ЛЕБЕДЄВА Аеліта Володимирівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу ХНТУ

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ, КООРДИНАТОР КОНФЕРЕНЦІЇ:

ЯКУШЕНКО Інна Олександрівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

СТЕЦЕНКО Наталя Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ЛІПШИЦЬ Лариса Володимирівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри англійської мови в судноводінні ХДМА

МАЗУР Олена Вікторівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура ЛНУ імені Івана Франка

ПЕТРЕНКО Євгенія Миколаївна – докторка філософії з філології, старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

БОГДАН Юлія Брониславівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ЧЛЕНИ ПРОГРАМНОГО ОРГКОМІТЕТУ:

КІЩЕНКО Юлія Володимирівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова ХДУ

ОГОРОДНИК Наталя Євгеніївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри англійської мови в судовій енергетиці ХДМА

КУДРЯВЦЕВА Валентина Федорівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри англійської мови в судноводінні ХДМА

ЛІТКОВА Олександра Іванівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри англійської мови в судовій енергетиці ХДМА

БАЙША Кіра Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПОДВОЙСЬКА Оксана Володимирівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

СТЕЦЕНКО Дар'я Володимирівна – докторка філософії з філології, старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПРИХОДЬКО Олена Олександрівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПОНОМАРЕНКО Лариса Валентинівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

СКУБАНОВИЧ Олександра Валеріївна – старша лаборантка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ СИСТЕМ

«ПЕНЕЛОПАДА» МАРГАРЕТ ЕТВУД В ЛІТЕРАТУРНОМУ КОНТЕКСТІ І КУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Маргарет Етвуд – відома канадська письменниця, феміністка, поетеса, літературний критик, екоактивістка, лауреатка Букерівської премії, її творчий шлях триває вже біля 70 років. Провідна тема її творів – це місце жінки в сучасному та майбутньому суспільстві. Видавництво «Canongate Books» у 1999 році започаткувало серію «Canongate Myth», в якій не лише античні, але і міфи різних народів світу переосмислено сучасними авторами на основі «трансформації міфу». Критика назвала цей проект дуже актуальним в сучасний період втрати вічних цінностей та одним з найбільш амбіційних актів масової оповіді за останні роки. Першою книгою в цій серії стала теоретична робота «Коротка історія міфу» Карен Армстронг.

Актуальність античного міфу надає пластичний матеріал для творчості постмодерністів: трансформація, деконструкція давніх міфів, ревізійоністський міфодизайн (термін Всеволода Зеленіна) – це не формально-ігровий прийом, а екзистенційне переосмислення цінностей цивілізації та культури. Центральне місце «Пенелопіади» М. Етвуд серед інших трансформаційних текстів світової літератури ХХІ століття обумовлене осучасненням класики задля побудови новітньої концептосфери, де отримують власний голос ті, хто тисячоліттями знаходився на маргінесі історії, і де починає голосно звучати власне болезапис маргіналізованих героїв.

Пропонується розуміння термінів *контекст* та *дискурс* в аспекті теми дослідження в різних парадигмах: контекст як предмет компаративного літературознавства, а дискурс як предмет когнітивної поетики (частина когнітивної лінгвістики).

Світовий та український контекст: роман «Пенелопіада» виступає своїм голосом в хорі тієї сучасної світової, в тому числі української, що розвивається на основі трансформації міфу, постмодерній деконструкції канону в «другій хвилі» фемінізму, актуалізує традицію «жіночого письма» від «Кассандри» Л. Українки до «Цирцеї» Мадлен Міллер. Контекст – це літературний діалог текстів, це текст в оточенні літературного фону, це народження загальних сенсів, вплив тексту в літературі на формування літературних традицій, новацій та тенденцій; контекст живе лише в дискурсі, в рецепції та перцепції. Для аналізу контексту ми працюємо компаративним методом.

Культурний дискурс: це переосмислення соціальної ієрархії, культурний діалог різних читацьких та критичних реценцій, це авторські інтенції і живому сприйнятті, це реакція тексту на літературний фон, це текст у використанні культурним оточенням, реалізація сенсу літератури в житті, це текст в ситуації спілкування, це вплив тексту на життєве оточення, це коли текст формує уявлення та цінності. Культурний дискурс – це не лише тексти, але й комунікативний простір, де взаємодіють автор, читач, культурні традиції та інтертекстуальні зв'язки. Для аналізу дискурсу ми працюємо методами когнітивної поетики.

Роман «Пенелопіада» Етвуд стає частиною глобального дискурсу, у якому не лише античний міф, але і різні міфи народів світу переосмислюється крізь призму сучасних ідей – фемінізму, модернізму, постмодернізму, метамодернізму, магічного реалізму, когнітивної поетики. Західні дослідники часто акцентують увагу на соціально-етичній експериментальності М. Етвуд, зокрема на використанні елементів грецької трагедії для викриття соціальної несправедливості щодо жінок, але це вже сучасний дискурс прав людини XX-XXI століть: «The Penelopiad is not just a retelling but a “counter-narrative” that challenges the heroic ethos of the Odyssey. By giving the twelve hanged maids a choral voice, Atwood transforms a domestic tragedy into a political critique of class and gender violence that remains relevant in contemporary global discourse». (5, с. 152). Насильницька смерть дванадцяти служниць стає центральною соціально-етичною проблемою фінальної частини роману, яка перетворює типову античну історію на маніфест 21 століття проти безкарності влади, проти безправ'я та безсилля жінки перед маскулініним і досі патріархальним сучасним суспільством. Це резонує також з сучасним дискурсом post-colonial studies та subaltern studies. Дискурс завжди включає в себе контекст – це більш широке поняття завдяки комунікативній діяльності.

Ревізіоністський міфодизайн роману М. Етвуд формує текст як змістовний палімпсест, коли автор не заперечує Гомера, а накладає на «Одіссею» новий шар сенсів. Ця трансформація міфу, або деконструкція гомерівського канону відбувається завдяки іншому сміливому та унікальному наратору – це жінка після її смерті, яка наважилась розповісти свою історію лише в Аїді. Саме голос Пенелопи демонструє головний перехід жінки Одисея від об'єкта до суб'єкта (оповідачки зі своєю правдою), модеруючи так звану «битву наративів» жінки та чоловіка. Хор служниць як «голос пригнічених» вважається етичним стрижнем твору та найвищим художнім новаторським досягненням авторки. «Етвуд майстерно використовує постмодерну іронію, аби продемонструвати відносність істини. Пенелопа в її інтерпретації — це не просто “терпляча дружина”, а

хитра оповідачка, яка веде власну гру з читачем, так само, як вона вела її з женихами» [2, с. 43].

Жанрова та композиційна експериментальність роману виглядає як палімпсест - жанровий поліфонізм з використанням дитячих лічилок, джазових пісень, судових протоколів, антропологічної лекції, мікс прози, поезії, драми, бурлеску, юридичного дискурсу судового засідання для надання голосу «німим» жертвам епосу для сучасного звинувачення патріархального ладу. Хронотоп роману переносить розвиток подій на 10 000 років вперед, і суд над Одисеем відбувається вже в ХХІ столітті.

Глобальна феміністична трансформація античного міфу базується на переході від His-story (історії героя) до Her-story (історії жінки) та Their-story (історії рабинець - служниць) несе головне концептуальне навантаження на всі елементи поетики роману. Роман М. Етвуд стає яскравим прикладом сучасної феміністської літератури, яка підтримує феміністичні цілі, а саме: визначення, встановлення і захист рівних громадянських, політичних, економічних і соціальних прав людини для жінок; така література, як правило, описує проблемні наслідки чоловічого панування не лише для жінок, але і для суспільства цілому. Дослідниця Н. Тиховська аналізує, як М. Етвуд деконструє патріархальний канон, надаючи голос німим персонажам: «У романі М. Етвуд “Пенелопіада” відбувається деміфологізація образу Пенелопи: авторка знімає з неї ореол ідеальної дружини, показуючи її живою жінкою зі своїми страхами, ревностями та прагматизмом. Етвуд використовує прийом “double voice narrative”, де голос Пенелопи переплітається з хором страчених служниць, що створює поліфонію та підриває монолітність гомерівського епосу» [3, с. 104]. Деконструкція «ідеальної дружини» народжує жінку як активну суспільну лідерку, на тендітні плечі якої полягла велика місія – виживання, самозбереження себе, свого дому, своєї держави Ітаки.

Переосмислення міфу, міфотворчість, міфопоетика в світовому літературному дискурсі. Маргарет Етвуд не поодиноким у своєму бажанні «переписати» канон, для дослідження подібного літературного контексту ми використовуємо вже сталі теоретичні поняття:

Трансформація (переосмислення) міфу – це частина великого світового літературного тренду, де античні сюжети та міфи всіх народів світу стають дзеркалом для проблем сучасної людини, коли їхнє трактування в новому контексті, часто з зміною змісту (з міфологічного на психологічний) породжує нові художні евристичні ситуації для осмислення сучасності через архетипи.

Міфотворчість – це процес створення нових міфів або міфологізацій дійсності.

Міфопоетика — це літературознавчий метод, одночасно це сукупність міфологічних елементів в сучасній літературі; як науковий метод міфопоетика досліджує міфологічні структури (моделі, архетипи, символи, сюжети, образи) в сучасному мистецтві та літературі.

Таким чином, ***міфотворчість будує, трансформація міфу реінтерпретує, а міфопоетика аналізує та поповнює арсенал художніх прийомів.***

Наведемо приклади трансформації різних міфів народів світу з їхніми духовними цінностями, які є незмінними в змінних міфологічних сюжетах різних країн. У світовій літературі дискурс міфопоетики стає полем діалогу між традицією та сучасністю, де міф функціонує як універсальний код.

Жанет Вінтерсон, роман «Тягар» (Weight) - переосмислення міфу про Атланта та Геракла, актуалізує сучасний жіночий голос щодо суспільного боргу та відповідальності. *Мадлен Міллер, роман «Цирцея», «Пісня Ахілеса» (Circe, The Song of Achilles)* - реконструкція античних міфів крізь призму сучасної чутливості, де наратив ведеться вперше почутим голосом жінки - маргінальної героїні та мовчазного героя. *Крістоф Рансмайр, роман «Останній світ» (Die letzte Welt)* - модерна інтерпретація «Метаморфоз» Овідія. *Салман Рушді, роман «Діти півночі» (Midnight's Children)* - використання міфопоетики індійської культури та епосу для створення постколоніального наративу і мультикультурного дискурсу. *Ніл Гейман, роман «Американські боги» (American Gods)* - синтез скандинавських та сучасних міфів у контексті глобалізованого світу.

Міфологічна парадигма в сучасній українській літературі. Український літературний дискурс в даній поетологічній парадигмі включає в себе давньо-слов'янську міфологію, історико-національний, сакральний та фольклорний дискурс. Рецепція і паралелі в українському векторі демонструють літературні аналогії: спільні риси «Пенелопіади» з українською «жіночою прозою» полягають в дегероїзації чоловічих постатей заради жіночої перспективи. Українське літературознавство розглядає М. Етвуд у контексті актуального «жіночого письма»: «“Пенелопіада” М. Етвуд вписується в контекст світової “метаісторичної прози”, де міф стає інструментом аналізу сучасної ідентичності. Для українського дискурсу цей твір є важливим як приклад інтелектуальної гри з каноном, що спонукає до переосмислення ролі жінки в національних та глобальних наративах». (к, с. 218). Культурна адаптація українського читача сприймає «Пенелопіаду» в контексті постколоніального та феміністичного дискурсів одночасно.

Оксана Забужко (Калинова сопілка) — інтерпретація давньослов'янських та українських міфологічних мотивів, поєднання архаїчного та сучасного жіночого досвіду; подібно до «Пенелопіади» Етвуд,

«Калинова сопілка» демонструє індивідуально-авторське переосмислення міфу з жіночої точки зору. *Ліна Костенко (Берестечко)* – міфологізація історії як форми культурної пам'яті та сакрального національного наративу. *Юрій Андрухович (Перверзія)* – використання міфопоетики як інструменту постмодерної гри з культурними кодами. *Марія Матіос (Майже ніколи не навпаки)* – звернення до міфологічних структур у моделюванні родинної та історичної пам'яті. *Валерій Шевчук (Дім на горі)* – синтез християнських, язичницьких та народних міфів.

У доповіді коротко розкрито заявлену тему **«Пенелопіада» Маргарет Етвуд в літературному контексті і культурному дискурсі сучасної світової та української літератури** через дослідження інтерпретації, трансформації та актуалізації архетипів в культурного діалозі та просторі взаємодії культурних кодів, де минуле і сучасність поєднуються у нових художніх формах. Розглянуті автори використовують міф як інтертекстуальний ресурс через призму постмодернізму, психологізму, фемінізму, що дозволяє створювати нові концептуальні світи. «Пенелопіада» М. Етвуд у цьому контексті та дискурсі функціонує як приклад яскравої та плідної індивідуально-авторської інтерпретації міфу, що втілює проблему нерівності та дискримінації жінки навіть в 21 столітті.

Література

1. Atwood, M. *The Penelopiad*. Edinburgh: Canongate Books, 2005. 199 p. (The Myths series).
2. Ковтун О. В. Інтертекстуальні стратегії в романі М. Етвуд «Пенелопіада». *Наукові записки НаУКМА. Літературознавство*. 2015. Т. 176. С. 43–47. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8122>.
3. Тиховська Н. Ю. Рецепція античного міфу в сучасній жіночій прозі (на прикладі творчості М. Етвуд та К. Вольф). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2018. Вип. 2 (88). С. 102–107.
4. Філоненко С. О. *Масова література в Україні: дискурс, гендер, жанр: монографія*. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. 432 с.
5. Bouson J. B. *Margaret Atwood: The Robber Bride, The Blind Assassin, Oryx and Crake*. London: Bloomsbury Academic, 2010. 192 p. . [Доступ через Google Books/Library Genesis].

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У МОВЛЕННІ ЮТУБ-БЛОГЕРІВ

Одним із перспективних напрямків лінгвістичних досліджень слугує аналіз мовлення блогерів, оскільки вони мають суттєвий вплив на слухачів блогів. Часто «запозичення» мовного стилю блогера підписниками відбувається неусвідомлено. Уживання англіцизмів блогерами може бути зумовлений їхньою освітою, місцем проживання та бажанням дотримуватись мовної моди.

Застосування англіцизмів у масмедійному контексті вивчали багато лінгвістів, зокрема Л. Ю. Прийма [8], О. С. Дьолог [7], проте використання англіцизмів у мовленні українських ютуб-блогерів є недостатньо вивченим, чим і зумовлено актуальність цього дослідження.

Об'єктом цього дослідження є англіцизми у мовленні українських блогерів-психологів Лариси Дідковської та Олега Чабана.

До англіцизмів належать слова, їх окремі значення, словосполучення, вислови тощо, які запозиченні з англійської мови або перекладені з неї чи утворені за її зразком [4].

Існує багато поглядів до класифікації запозичень, зокрема й англіцизмів. З погляду структурних змін виділяють такі типи запозичень:

- 1) слова, що зберігають морфологічну та фонетичну будову, але мають графічні зміни;
- 2) слова, що містять морфологічні зміни в мові-реципієнті;
- 3) частково морфологічно субститувані слова.

За ступенем мовної адаптації (засвоєння) у мові-реципієнті можна виділити такі типи запозичень:

- 1) адаптовані;
- 2) неадаптовані.

За сферою вживання виділяємо такі англіцизми:

- 1) загальновживана лексика;
- 2) територіально обмежена лексика (англіцизми, що притаманні тим чи іншим говіркам або діалектам мови-реципієнта);
- 3) спеціальна, професійно-термінологічна лексика;
- 4) сленгізми.

Можна виокремити такі лексичні групи англіцизмів, які використовували вищезазначені блогери:

- 1) Простір:

- А. Матеріальний: *Гайд-парк* (англ. Hyde Park) [5, 47:48], *Грейт Брейтан* (від англ. Great Britain) [5, 48:10];
- В. Абстрактний: *онлайн* (від англ. online – у мережі, на зв'язку, «тут і тепер») [2, 6:53], *опен спейс* (від англ. open space – відкритий простір) використовується у значенні «відкрита лекція» або «відкритий захід» [2, 7:04];
- 2) Матеріальні об'єкти:
  - А. Їжа: *ег* (від англ. egg – яйце) [1, 26:43], *сам беконс* (від англ. some bacon – трохи бекону) [1, 26:44];
  - В. Результат роботи: «*бездоганий мейк ап*» (від англ. make-up) [1, 19:39], *флаєр* (від англ. flyer) [5, 26:56];
- 3) Етикетні формули:
  - А. Запрошення: *велкам* (від англ. welcome – ласкаво просимо) [3, 28:14];
  - В. «Переходу до наступного етапу розмови»: *некст* (від англ. next – наступний) [3, 5:49];
- 4) Абстрактні поняття:
  - А. Терміни: *вітальний* (від англ. vital – істотний, життєво важливий) [2, 21:04; 2, 47:50; 5, 28:27], *віктимність* (від англ. victim – жертва) [1, 6:29], *сетінг* (від англ. setting – оточення) у значенні «набір правил у певному середовищі» [9, 24:08], *адикція* (від англ. addiction – залежність) [5, 32:16; 5, 49:23], *адикт* (від англ. addict – наркоман) у контекстуальному значенні «джерело насолоди, “наркотик”», наприклад: «*Це насправді ваша відповідальність подивитись скільки в неї [дитини] того адикту*» [5, 32:27; 5, 50:46-50:50] (це не є терміном, але Лариса Дідковська використовує цю лексему як термін), *пролонг* (від англ. prolong – відстрочувати, відкладати) [5, 41:12];
  - В. Особистісний розвиток: *геп* (від англ. gap – проміжок) контекстуальне значення «проблемні питання/ситуації» [6, 11:20], *апгрейт* (від англ. upgrade – вдосконалення) [1, 6:26], *челендж* (від англ. challenge – виклик) [1, 18:19].
- 5) Сфера культури:
  - А. Видовищні заходи: *батлз* (від англ. battles – бої, битви) [2, 36:33].
- 6) Прислівникові конструкції, що виражають:
  - А. Кількість: *ту мач* (від англ. too much – дуже багато) [1, 18:31];
  - В. Спосіб: *ок* (від англ. O.K./okay – добре): «*здається всьо ок*» [6, 18:53-18:54];
- 7) Розмовні вирази: *фром тайм ту тайм* (від англ. from time to time – час від часу) [5, 19:47], *трейт дрім* (від англ. great dream – велика мрія) [5, 16:30], *ван вей тікет* (від англ. one way ticket – дорога в один кінець) [5, 6:41; 5, 26:50; 5, 46:14], *драг, секс енд рок-н-рол* (від англ. Sex & Drugs & Rock & Roll) [5, 47:50-47:52].

Табл. 1 Порівняльна характеристика мовних особливостей блогерів.

Кількість	Л. Дідковська	О. Чабан	Разом
Виявлених англіцизмів (без повторів)	21	5	26
Виявлених англіцизмів (з повторами)	26	5	31
Аналізованих відео	3	3	6
Довжина відео	2 год. 41 хв. 48 с.	2 год. 50 хв. 14 с.	05:32:02

Табл. 2 Англіцизми з погляду сфери вживання у мовленні блогерів

Сфера вжитку	Л. Дідковська	О. Чабан	Разом
Загальновживана лексика	8	1	9
Територіально обмежена лексика	—	—	—
Спеціальна, професійно-термінологічна	5	1	5
Сленгізми	8	3	11
Разом	21	5	26

Отже, лексичний рівень мови демонструє помітний вплив англійської мови у мовленні блогерів. Загалом аналіз відео в ютубі вищевказаних психологів дозволив зафіксувати 31 англіцизм. Лариса Дідковська демонструє значно вищу частотність уживання англomовних лексем у порівнянні з Олегом Чабаном на 80,7% (без повторів) і на 83,9% (із повторами).

У мовленні Лариси Дідковської повторюються такі англіцизми: one way ticket (тричі), «адикт» (двічі), адикція (двічі).

Завдяки класифікації англіцизмів за тематичними групами визначено, що найчисельнішою групою в обох блогерів є сленгізми (11 лексем загалом), що становить домінантну частку іншомовних запозичень. У мовленні Л. Дідковської виявлено 8 сленгізмів, тоді як у О. Чабана – 3. Друге місце за частотністю посідає загальновживана лексика (9 одиниць): 8 у Л. Дідковської та 1 у О. Чабана.

Спеціальна професійно-термінологічна лексика становить 5 одиниць у Л. Дідковської та 1 – у О. Чабана. Територіально обмежена лексика в досліджуваному матеріалі не зафіксована.

Особливістю функціонування англіцизмів у досліджуваному матеріалі

є їхнє контекстуальне переосмислення. Блогери часто надають запозиченим словам нових значень, адаптуючи їх до українськомовного контексту та специфіки психологічного дискурсу. Це свідчить про динамічність мовних процесів у сучасному медіапросторі.

Література

1. Бориско Юлія, Дідковська Лариса. НАШІ ВНУТРІШНІ ДІТИ. ТРЕНД SOFT GIRLS. ГОЙДАЛКА ЕВОЛЮЦІЇ : відеозапис. YouTube. 09.01.2025 URL: https://www.youtube.com/watch?v=436_G8QEJFU. Дата звернення: 17.01.2026.
2. Бориско Юлія, Дідковська Лариса. ПРОТИТУМАННІ ФАРИ СЬОГОДЕННЯ. ФАЗА ПРИЙНЯТТЯ : відеозапис. YouTube. 21.06.2025 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=myoi1Vnrzxw>. Дата звернення: 17.01.2026.
3. Бориско Юлія, Чабан Олег. ЯК НАС ВИКОРИСТОВУЮТЬ? ОПР. КЛІПОВЕ МИСЛЕННЯ : відеозапис. YouTube. 18.01.2025. URL: https://www.youtube.com/watch?v=FXx1lS_wimw Дата звернення: 17.01.2026.
4. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / за ред. М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 272 с. URL: <https://archive.org/details/linhvist2011> Дата звернення: 17.01.2026.
5. Дідковська Лариса, Довгань Ілона. ЗАЛЕЖНІСТЬ: де вихід? Справжні причини алкоголізму. Ігromанія : відеозапис. YouTube. 01.10.2025. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UoPBqdDNNJw>. Дата звернення: 17.01.2026.
6. Довгань Ілона, Чабан Олег. ІНФАНТИЛЬНІСТЬ - ЦЕ ЗРУЧНО? : відеозапис. YouTube. 02.10.2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TyOqQMSe7yU>. Дата звернення: 17.01.2026.
7. Дьолог О. С. Лексичні англіцизми як особливість сучасної мовної моди // Закарпатські філологічні студії, 2020. Вип. 13, т. 1. С. 43–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-1.8>. Дата звернення: 17.01.2026.
8. Прийма Л. Ю. Особливості функціонування англіцизмів у сучасному українському медіадискурсі: стаття // Молодий вчений, 2020. № 5.1 (81.1). С. 48-52. DOI:10.32839/2304-5809/2020-81.1-8. Дата звернення: 17.01.2026.
9. Чабан Олег. Етюди. Розмовляй зі мною! Як навчитися емоційній комунікації : відеозапис. YouTube. 12.10.2025. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HwUOWhw5oEs> Дата звернення: 17.01.2026.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ УКРАЇНЦЯ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ ПЕРІОДУ 2022–2025 РОКІВ

Узагальнення праць О. Заболотської [8], О. Брусиловської [2], Н. Семенюк і Т. Сороки [6], Н. Hanley та співавт. [3], S. Wildemann та співавторів. [7], С. Лебедєва [4] та інших дослідників дозволило встановити, що англійськомовний медіадискурс послідовно репрезентує українців як активних суб'єктів історії, носіїв стійкості, моральної сили та громадянської відповідальності. Повторювані лексеми *resilience*, *bravery*, *determination*, *dignity* та метафоричні вислови на кшталт “*frontline of freedom*”, “*bulwark of democracy*” функціонують як стабільні семантичні домінанти, що формують цілісне уявлення про українців у міжнародному інформаційному просторі.

Вивчення матеріалів 2022–2025 років було спрямовано на поглиблення цього спостереження та виявлення моделей репрезентації образу українця. Аналіз аналітичних і публіцистичних джерел свідчить, що позитивна характеристика українців має системний характер. В англійськомовних текстах українці дедалі частіше виступають у позиції граматичного підмета активної дії: “*Ukrainians defend their cities*,” “*Ukrainians rebuild their communities*,” “*Ukraine reforms its institutions amid war*.” Така синтаксична організація підсилює суб'єктність та ініціативність, трансформуючи традиційний образ «жертви конфлікту» в образ історичного діяча. У матеріалах *Associated Press* зафіксовано вислів “*a national mood of resilience*” [10], *The Guardian* наголошує на “*extraordinary bravery and commitment of the Ukrainian population*” [11], а *Le Monde* підкреслює гуманізований вимір війни через персоналізовані історії [12]. Подібні метафоричні схеми та повторювані мовні конструкції сприяють актуалізації уявлення про українців як морально стійку та відповідальну спільноту.

У когнітивному вимірі можна виокремити кілька моделей репрезентації образу українця. По-перше, українець постає як агент спротиву, що вербалізується через дієслова *defend*, *resist*, *stand firm*, *hold the line*. По-друге, як носій гідності та моральної сили, що реалізується через лексеми *dignity*, *sacrifice*, *courage*. По-третє, як представник демократичного громадянського суспільства, що відображається у використанні слів *self-organization*, *reform*, *civic responsibility*. По-четверте, як стратегічний суб'єкт міжнародних процесів, що фіксується у формулюваннях типу *rebuild*, *innovate*, *reshape Europe's security landscape*.

Зазначені мовні засоби систематично актуалізують уявлення про українців як носіїв демократичних цінностей і партнерів європейської спільноти.

Аналіз динаміки 2022–2025 років дозволяє простежити еволюцію від емоційної мобілізації 2022 року до більш аналітичного й стратегічного осмислення у наступні роки. Якщо на початковому етапі домінували вислови на зразок “*brave Ukrainians fighting for survival*”, то згодом з’являються конструкції “*Ukraine is reforming its institutions*,” “*Ukrainian society demonstrates strategic resilience*.” Це свідчить про ускладнення образу українця, який поєднує героїчний, інституційний та стратегічний виміри.

Отже, англійськомовний медіадискурс періоду 2022–2025 років формує цілісне уявлення про українця як морального, політичного і цивілізаційного представника європейської спільноти. Подальше дослідження образу українця вбачаємо у розгляді неофіційних медіажанрів — мемів, коміксів, демотиваторів, карикатур та інших цифрових продуктів мережі Інтернет, що також впливають на міжнародне сприйняття України та її громадян.

Література

1. Babelyuk O. A., Koliasa O. V., Pavlyuk K. Language means of the representation of the image of Ukraine in the English media: A translation perspective // Львівський філологічний часопис. 2022. № 12. С. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-12.3>
2. Brusylovska, O. (2023). *Analysis of the media discourse on the 2022 war in Ukraine*. Journal of Language and Politics, 22(3), 389–411. <https://doi.org/10.1075/jlp.22034>
3. Hanley H. W. A., Kumar D., Durumeric Z. (2023) “A Special Operation”: A Quantitative Approach to Dissecting and Comparing Different Media Ecosystems’ Coverage of the Russo-Ukrainian War Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media. 2023. Vol. 17, № P. 339–350. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v17i1.22150>
4. Lebedev S. (2025). Propaganda networks, media imperialism, and the war in Ukraine: The promotion of narratives in global media coverage. *Problems of Post-Communism*, 72(3), 198–215. <https://doi.org/10.1007/s11212-025-09785-z>
5. Media objectivity and bias in Western coverage of the Russo-Ukrainian war. (2023). Södertörn University. <https://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1769389/FULLTEXT02.pdf>
6. Semeniuk, N., & Soroka, T. (2025). Lingual means of Ukraine’s image constituents representation in foreign media. *Vernadsky Philological*

Journals https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/1_2025/part_1/34.pdf

7. Wildemann, S., Niederée, C., & Elejalde, E. (2023). Migration Reframed? A multilingual analysis on the stance shift in Europe during the Ukrainian crisis. In *Proceedings of the ACM Web Conference 2023 (WWW '23)* (pp. 2754–2764). <https://doi.org/10.1145/3543507.3583442>
8. Заболотська.О.О.(2025). Образ українця в англійськомовних медіа контентах. Наукові записки. Серія: Філологічні науки, ЦДУ імені В.Виниченка Т.1(214), С. 267–274. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-214.1-34>
9. Kamyanyets, A. (2025). Framing the Russo-Ukrainian war: Western media representations in year two of the full-scale invasion // *Lodz Papers in Pragmatics*.2025. Vol.21, № 2.P. 323–345. <https://doi.org/10.1515/lpp-2025-0044>
10. Associated Press. (2023, February 24). As Ukraine marks year of war, leader vows to secure victory. <https://apnews.com>
11. The Guardian. (2023, February 23). The Guardian view on war in Ukraine: Reshaping the world. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2023/feb/23/the-guardian-view-on-war-in-ukraine-reshaping-the-world>
12. Le Monde. (2022, May 3). The war in Ukraine is a media war with human faces. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/03/the-war-in-ukraine-is-a-media-war-with-human-faces_5982364_4.html

Болець Л.Б., здобувачка
Кіщенко Ю.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

СИСТЕМА РІЗНОРІВНЕВИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЙНОЇ НАПРУГИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ СТІВЕНА КІНГА)

Творчість Стівена Кінга, «короля жахів», є репрезентативним прикладом майстерного моделювання емоційної напруги через систему різнорівневих лінгвостилістичних засобів. Напруженість у гостросюжетній прозі — це не лише сюжетний елемент, а складна лінгвокогнітивна категорія. Емоційність у художньому тексті розглядається як лінгвістична категорія, що відображає здатність мовних одиниць виражати психічний стан персонажів та викликати відповідну реакцію у читача.

Як зазначає Г. Лещенко, емоційна напруженість в англomовному тексті реалізується через взаємодію лексичних, синтаксичних та графічних

засобів, що активізують когнітивні механізми очікування та тривоги у читача [1, с. 112]. У літературі жахів емоційна напруга стає ключовим інструментом впливу, що забезпечує занурення читача в ірреальний світ, де межа між раціональним та ірреальним розмивається [2, с. 334].

К. Лободзінська та В. Марченко підкреслюють, що напруга у С. Кінга створюється шляхом поступового нагнітання атмосфери, де мовні одиниці виконують роль маркерів загрози, яка ще не матеріалізувалася, але вже відчувається [2, с. 335]. Автор використовує ретардацію, яка змушує читача перебувати у стані емоційного дискомфорту.

Одним із найпотужніших патернів створення напруги у романі С. Кінга «Сяйво» є використання графічних та пунктуаційних засобів. М. Анастасова звертає увагу на активне використання повторів та курсиву (*italics*) для візуалізації внутрішнього мовлення героїв, їхніх нав'язливих думок та голосів готелю [3, с. 46]. Це дозволяє автору розмежувати об'єктивну реальність і суб'єктивний жах, що охоплює героїв роману Джека та Денні. Наприклад, повторювані фрази на кшталт «*The Overlook was looking in.*» або дзеркальне письмо (*mirror writing*) REDRUM створюють ритмічний малюнок тривоги, що посилюється з кожним повтором [4].

П. Руусканен стверджує, що С. Кінг майстерно використовує фокалізацію — опис подій через обмежене сприйняття дитини (Денні) або людини, що втрачає глузд (Джек Торренс). Це створює «ефект присутності», де лексичні засоби, наприклад, використання дієслів чуттєвого сприйняття (*smell, hear, feel*) підкреслюють вразливість героїв перед надприродним. Коли Денні відчуває наближення жаху, речення стають коротшими, з'являється парцеляція, що імітує уривчасте дихання та прискорене серцебиття [5, с. 79, 89].

Емоційна напруга також реалізується через лексико-семантичну групу «холод/заціпеніння». Спираючись на теоретичну модель Г. Лещенко щодо емоційної напруженості, ми спостерігаємо в романі С. Кінга «Сяйво», що зима та снігова ізоляція є не просто фоном, а метафорою психологічної пастки. Тут накопичення негативно оцінної лексики (*pejorative lexis*) та епітетів, що описують замкнений простір, підсвідомо готує читача до катастрофи [1]. Мова автора стає дедалі більш фрагментарною в міру того, як Джек Торренс занурюється в божевілля. Його репліки втрачають логічну зв'язність, наповнюючись агресивними вигуками та архаїчними цитатами, що створює різкий контраст із побутовим мовленням іншої героїні роману Венді. Також використано елементи «недостовірного оповідача», де напруга виникає через невідповідність між тим, що бачить герой, і тим, як він це описує. Вживання модальних дієслів *could, might, must have been* підкреслює хиткість реальності в «Оверлуку». Читач змушений самотійно інтерпретувати події, що посилює відчуття емоційної напруги.

Отже, лінгвостилістичні засоби створення напруги в романах С. Кінга мають системний характер. Автор поєднує графічні засоби (курсив, великі літери) для передачі психологічних аномалій, синтаксичні конструкції (короткі речення, парцеляція) для динамізації страху, лексичну повторюваність (ключові слова-тригери) для фіксації уваги на об'єкті жаху, а також стилістичну опозицію між нормальною побутовою мовою та агресивним дискурсом божевілья.

Таким чином, лінгвостилістична організація романів С. Кінга перетворює текст на динамічне середовище, де мова стає безпосереднім носієм жаху, демонструючи, що найбільший потенціал для створення емоційної напруги закладений саме в розмиванні меж між раціональним порядком мови та хаосом внутрішнього розпаду особистості.

Література

1. Лещенко Г. В. Категорія напруженості в англomовному гостросюжетному оповіданні: лінгвокогнітивний аспект : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 457 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/items/b79aea2f-bf6f-40d6-920c-d5eaac9d4af8> (дата звернення: 24.12.2025).
2. Лободзінська К.А., Марченко В.В. Особливості відтворення наративної напруги в англomовній літературі жахів. Молодий вчений. 2021. № 10 (98). С. 333–337. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3211> (дата звернення: 24.12.2025).
3. Anastasova M. Patterns of creating suspense in Stephen King's "The Shining". English Studies at NBU. 2016. Vol. 2, iss. 1. P. 43–58. URL: <https://www.cceeol.com/search/article-detail?id=465152> (дата звернення: 24.12.2025).
4. King S. The Shining. London : Hodder, 2011. 497 p.
5. Ruuskanen P.A.O. The Appeal of Stephen King's The Shining: Textual and Psychological Methods of Creating Fear and Suspense : Master's Thesis / University of Eastern Finland. Joensuu, 2016. 117 с. URL: <https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/7e6e57a9-aedd-4aef-809d-33b0764d6d0b/content> (дата звернення: 24.12.2025).

Грицюк Т.В., здобувачка
Марценюк О.Г., к. пед. н., доцентка
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ОСОБЛИВОСТІ АФІКСАЛЬНОГО ВИРАЖЕННЯ КОНОТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Конотація як додатковий компонент значення слова охоплює оцінні, емоційні, стилістичні та культурні нашарування, що супроводжують денотативний зміст і впливають на сприйняття номінації в комунікації. У сучасній лінгвістиці підкреслюється, що експресивна конотація не є випадковою прикрасою, а бере участь у формуванні семантики, задаючи позитивну або негативну інтерпретацію, ступінь інтенсивності та прагматичний ефект висловлення [1, с. 5]. В англійській мові одним із продуктивних механізмів актуалізації конотативних значень виступає афіксація, оскільки афікси здатні не лише створювати нові лексеми, а й програмувати їхній реєстр, оцінність і соціальну маркованість. Морфологія в цьому сенсі постає як система засобів, що кодують не тільки граматичні або словотвірні відношення, а й елементи мовної оцінки, зокрема через вибір моделі деривації та типу афікса [4, с. 154]. Описуючи словотвір, доцільно розрізняти нейтральні афікси, які переважно називають ознаку чи процес, і афікси з виразним оцінним потенціалом, що вбудовують у значення компоненти схвалення, знецінення, іронії або фамільярності. У працях, присвячених англійським лексичним афіксам, наголошується, що саме «лексичні» афікси часто є носіями додаткового смислу, який не зводиться до чистої дериваційної функції, а включає оцінні та стилістичні параметри [5, с. 100]. У межах загальної картини словотвору афіксація розглядається як одна з базових моделей номінації, здатна підсилювати виразність мовлення, особливо в розмовному й медійному дискурсах, де конотація часто є комунікативно визначальною [2, с. 225].

Практичний аналіз афіксального вираження конотації доцільно здійснювати через зіставлення префіксів і суфіксів, які систематично додають до слова оцінний вектор. Серед префіксів виразно негативний потенціал виявляє *mis-*, що кодує помилковість або неправильність дії і тому задає критику чи несхвалення. У парах типу *behave* і *misbehave*, *inform* і *misinform* конотація не зводиться до факту відхилення від норми, а передає оцінку якості поведінки або інформації, що робить похідні лексеми придатними для оцінних висловлень. Схожий ефект створює *dis-* у словах *disloyal* або *disrespect*, де від'ємність поєднується з етичним засудженням. Префікс *pseudo-* формує конотацію неавтентичності й підозрілості, тому лексеми на кшталт *pseudoscience* або *pseudo-intellectual* функціонують як

інструменти дискредитації, а не нейтрального опису. Префікс *anti-* у словах *antihero* чи *anti-war* зазвичай кодує опозиційність, яка в контексті може отримувати як позитивне, так і негативне маркування, однак сама модель задає конфліктність та ідеологічну поляризацію. Відносно стабільним джерелом інтенсивної оцінності є *over-* та *under-* у формах *overconfident*, *overpriced*, *underqualified*, *underwhelming*, де афікс виражає порушення оптимального стандарту і таким чином створює імпліцитний критичний компонент, навіть якщо базова лексема не є оцінною.

Префікси розмірності та інтенсивності теж формують конотацію, але частіше через прагматичний ефект, ніж через пряме схвалення чи осуд. У словах *mini-*, *micro-* або *mega-*, *super-*, *hyper-* конотація проявляється як зменшувально-іронічний або підсилювально-експресивний відтінок, залежно від контексту. Наприклад, *microaggression* містить радше акцент на дискретності прояву, що часто супроводжується критичною оцінкою явища, тоді як *mega-hit* або *superstar* конструюють піднесення й успіх. В академічному описі афіксації підкреслюється, що афікси типу *super-* і *hyper-* підсилюють інтенсивність і можуть виконувати функцію експресивних маркерів, особливо тоді, коли вживаються поза термінологічними рамками [3, с. 182]. Загалом, конотація у префіксальному словотворі часто виникає через поєднання семантики відхилення, інтенсивності та соціально впізнаваних сценаріїв оцінювання.

Суфіксація в англійській мові має ще ширший спектр конотативних ефектів, оскільки суфікси активно взаємодіють із регістром, зменшувальністю, ключовими характеристиками мовця та культурними стереотипами. Виразний пейоративний потенціал демонструють суфікси, що маркують носія ознаки з відтінком осуду або зневаги. Типовими є *-ard* і *-ster* у лексемах *drunkard* та *trickster*, де суфікс підсилює негативну оцінку або іронічну характеристику, роблячи номінацію соціально маркованою. До цього ж поля тяжіє *-eer* у слові *profiteer*, де закладено критичне ставлення до мотивації діяльності. Окремо варто виділити напівжартівливі або розмовно-оцінні суфіксальні моделі, які формують конотацію через стилістичну зниженість, зокрема *-holic* у словах *workaholic* чи *shopaholic*, де відбувається м'яка іронізація над надмірною поведінкою. З погляду лексичної морфології такі афікси важливі тим, що вони «прикріплюють» до похідного слова соціально впізнаваний сценарій оцінювання і тим самим стабілізують прагматику лексеми [5, с. 99].

Зменшувальні та фамільярні конотації в англійській виразно реалізуються через суфікси *-u/-ie* та споріднені моделі, які створюють ефект близькості, пестливості або неформальності. У словах *doggy*, *kitty*, *tommy*, *sweetie* суфікс не просто змінює форму, а переводить номінацію в інший комунікативний режим, властивий інтимному або дитячому дискурсу.

Водночас та сама модель може давати зневажливий або знижений ефект у певних соціальних контекстах, коли фамільярність сприймається як порушення дистанції. Суфікс *-ish* є особливо показовим для афіксальної конотації, оскільки поєднує значення приблизності з прагматикою знецінення або несхвалення. У прикметниках *childish*, *selfish*, *snobbish* суфікс сприяє формуванню негативної оцінки, тоді як у формах *greenish* або *thirtyish* він переважно нейтрально сигналізує приблизність. Це демонструє принципову рису афіксальної конотації, коли один і той самий морфемний інструмент змінює ефект залежно від семантики основи та типового дискурсивного сценарію.

До стилістично маркованих суфіксів належать також *-ette* та *-let*, які в англійській здатні позначати зменшеність або «компактність» об'єкта, але водночас часто несуть відтінок розмовності й предметної конкретики. У словах *kitchenette* та *booklet* суфікс формує зменшувальне значення, яке може функціонувати нейтрально в описі, однак у ряді контекстів набуває конотації «другорядності» або обмеженості. Суфікс *-esque* у прикметниках *Kafkaesque*, *picturesque* задає культурно-оцінний профіль, оскільки відсилає до стилю, манери або естетичної категорії, а отже конотація тут формується через інтертекстуальність і культурну компетентність адресата. Суфікс *-oid* у словах *humanoid* чи *android* переважно виконує класифікаційну роль, але може породжувати відчуття «неповної відповідності» або «імітаційності», що також є конотативним ефектом, коли лексема використовується для оцінки автентичності.

Важливою ознакою афіксального вираження конотації є його залежність від дискурсу. В медійному й інтернет-ужитку афікси активно використовуються як засоби компактної оцінки, зокрема в прикметниках та іменниках, що описують соціальні типи й поведінкові моделі. Саме в такому середовищі пейоративні суфікси на кшталт *-ster* або *-eer* іронічно маркують роль, а інтенсивні префікси *super-*, *hyper-* підсилюють експресивність, змінюючи нейтральний опис на оцінне висловлення. Загальні описи словотворення в англійській і перекладацькій площині підкреслюють, що афіксація є одним із ключових механізмів, завдяки яким мова швидко створює оцінні номінації та адаптує їх до потреб конкретного комунікативного середовища [2, с. 226]. У підсумку афікси в англійській мові можна розглядати як системні маркери конотації, які формують не лише значення, а й прагматичний профіль слова, його стилістичну придатність і соціальну інтерпретацію. Афіксальна конотація найчастіше реалізується через пейоративність і іронію, фамільярність і зниження, інтенсивність і відхилення від норми, а також через культурні відсилання, які зчитуються носієм мови у стійких словотвірних моделях. Такий підхід дозволяє пояснювати, чому формально прості дериваційні операції в

англійській здатні давати складний оцінний ефект, а правильне тлумачення похідних лексем потребує врахування основи, афікса та дискурсивних умов уживання.

Література

1. Бабич Т. В. Вплив експресивної конотації на формування семантики слова. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34(73), № 6. С. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.6/01>
2. Байло Ю. В., Алиєва А. Д. Словотворення в англійській та українській мовах: лінгвістичний та перекладацький аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2024. № 65. С. 224–227. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.65.49>
3. Abeyweera G. The use of affixation in academic English: a lexical explanation on affixation, root and meaning. *Journal of Social Sciences and Humanities Review*. 2020. Vol. 5, issue 4. P. 179–190. DOI: <https://doi.org/10.4038/jsshr.v5i4.62>
4. Aronoff M., Fudeman K. *What is morphology?* Oxford: Oxford University Press, 2020.
5. Prčić T. Distinctive properties of English lexical affixes: an overall view. *Belgrade English Language and Literature Studies*. 2020. № 12. P. 95–108. DOI: <https://doi.org/10.18485/bells.2020.12.5>

Заселян А.Ю., здобувачка
Марценюк О.Г., к. пед. н., доцентка
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ОСОБЛИВОСТІ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Як всім відомо мова є однією з найважливіших частин нашого життя. Це засіб, за допомогою якого мовці передають свої думки та почуття, інструмент, за допомогою якого вони ведуть свій бізнес або впливають на мільйони людей, засіб, за допомогою якого передається наука, філософія, поезія культури та безумовно, заслуговує на вивчення. [1, с. 1]

І як будь-яка інша частина нашого життя, мова має своє коріння, історію та проходить крізь постійні зміни, кожен день отримуючи нову інформацію та нові слова. Кожна мова знаходиться під постійним впливом інших мов, їхніх текстів, трендів та культур. Цей вплив є невід’ємною частиною розвитку, цей процес не є новим. Англійська мова, до прикладу,

піддавалась змінам незліченну кількість разів за своє існування, на неї вплинули велика кількість політичних, соціальних та екологічних подій, що відбулися приблизно протягом останніх 1500 років.

В цій доповіді ми б хотіли поговорити не лише про сучасні зміни в англійській мові, ми б хотіли згадати за початок цих змін, розглянути детальніше письмо та граматику давньоанглійської мови. Історія англійської мови почалася в давньоанглійський період, з поселенням германських племен у Британії. Давньоанглійський період був сформований низкою військових та культурних вторгнень, які, звичайно в свою чергу, вплинули на всі сфери мови.

Історія англійської мови в письмовому варіанті починається з 449 році нашої ери. Англійську мову принесли до тодішньої Англії германські племена, відомі як англи, сакси, юти та фриззи, з континенту. Період з 449 по 1150 рік нашої ери відомий як давньоанглійський період. Цей період також називають періодом повних словозмін або повних флексій, оскільки протягом більшої його частини закінчення іменників, прикметників та дієслів зберігалися більш-менш незмінними. Давньоанглійський період, з 449 по 1150 рік нашої ери, можна додатково розділити на ранньодавньоанглійську та пізньюдавньоанглійську. Цей період охоплює час від найдавніших письмових записів приблизно з кінця VII до початку XII століття.

Вторгнення по суті знищило всі залишки кельтських традицій, римської культури та соціальної структури; вони розмовляли низкою близькоспоріднених германських діалектів. До 600 року вони розмовляли діалектами, які зараз називають давньоанглійською, що суттєво відрізнялась від германських мов, якими розмовляли на континенті. Країна була відома як земля англів, а їхня мова називалася англійською. Країна включала сім королівств – англосаксонську гептархію, Нортумбрію на півночі, королівства Мерсія, Східна Англія та Ессекс у центральній частині; Кент і Сассекс на південному сході; Вессекс на південному заході. Розмовляли чотирма основними діалектами: кентським, західносаксонським, мерсійським та нортумбрійським.

Англійська мова настільки змінилася від початку її існування і до сьогодні, що сьогодні мовець не може прочитати фрагмент з давньоанглійського тексту та зрозуміти прочитане без попереднього вивчення теми. Найдавнішими письмовими пам'ятками англійської мови вважаються написи, вигравірувані на твердому матеріалі, такому як камінь, дерево, метал або кістка – руни. Сьогодні ці символи відомі як футорк (також відомий як ᚠᚢᚱᚱᚰᚱᚰ , *futhorc*), названі на честь перших шести рун та їхніх відповідних звукових значень. Існують дебати щодо початкового значення слова «руна», але одна з найпопулярніших спекуляцій полягає в

тому, що воно означало «секрет» або «таємниця». Руни використовувалися як літери, кожен символ позначає окремий звук. Руна також могла представляти склад або навіть ціле слово, що починається з цього звуку. На пізній стадії свого існування ця писемність значною мірою була аналогічною латинському алфавіту, а пізніше зникла на користь латинського алфавіту.

Літературна епоха почалася лише після прибуття римських місіонерів у 597 році нашої ери. Латина була і є досі, мовою науки на міжнародному рівні. Вона була мовою науки по всій Європі протягом століть. Як результат, ми можемо побачити її вплив на всі основні мови Європи. Багато мов зазнали впливу у своїй граматиці та словниковому запасі, в тому числі й англійська мова.

Протягом сьомого століття більша частина Англії була християнізована. Християнство вплинуло на стиль письма. Як відомо, руни підходили лише для коротких написів, а не для довгих текстів. З приходом християнства виникла потреба писати слова Бога. Біблія та інші релігійні тексти у той час видавалися у великих кількостях латиною. Першими текстами були глосарії латинських слів, перекладені на давньоанглійську мову, та кілька раних написів і віршів. Більшість давньоанглійських текстів були написані в період після правління короля Альфреда (849–899), який організував переклад багатьох латинських творів, включаючи Церковну історію народу англів написану Бедом. [2, с. 10]

У давньоанглійській мові іменники мали:

4 граматичні категорії відмінка: (називний, родовий, давальний, знахідний), числа (однини та множини) та роди (чоловічий, жіночий та середній). Категорія роду, в свою чергу, зазвичай класифікується як граматична, що означає що родові позначення іменників не обов'язково збігалися з реальними якостями сутностей, що позначаються цими іменниками, і таким чином мали значення лише в межах самої мовної системи. [3, с. 151]

Давньоанглійська була синтетичною мовою, яка переважно використовувалася для усного спілкування; тому письмові форми мови здебільшого збігалися в усному вигляді; письмові тексти були дослівними перекладами з латини. В результаті синтаксис речення був простим – складні синтаксичні конструкції були рідкістю, простих речень було більше ніж складних. [3, с. 171]

Література

1. Albert C. Baugh, Thomas Cable. A History of the English Language. Fifth Edition, London, 2002.
URL: <https://sequentialnarratives.wordpress.com/wp->

- <content/uploads/2019/08/541a3058a469bde11893419a6d970540-original.pdf> (Date of access 01.02.2026)
2. David Crystal. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Third edition, University of Wales, Bangor, 2018. URL:<https://books.google.com.ua/books?id=fLaWtgEACAAJ&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false> (Date of access 01.02.2026)
  3. Матковська М.В. An Introduction to Old English : навчальний посібник 6-те видан. стереотипне. Кам'янець-Подільський: ФОП Буйницький О.А., 2020. URL:<http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3870/Matkovska-M.V.-An-Introduction-to-Old-English.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Дата звернення 01.02.2026)

Іванів Х.М., здобувачка
Белєхова Л.І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

НІК КАРРАВЕЙ ЯК НЕНАДІЙНИЙ НАРАТОР У РОМАНІ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом сучасної наратології до феномену ненадійного наратора та способів його функціонування в художньому тексті. Роман Френсіса Скотта Фіцджеральда *The Great Gatsby* є одним із найпоказовіших творів американської літератури ХХ століття, у якому структура оповіді та точка зору оповідача відіграють ключову роль у формуванні інтерпретації подій і ставлення читача до зображеної дійсності [5, с. 37]. У цьому контексті постать Ніка Каррауея як наратора відкриває широкі можливості для аналізу його когнітивних установок, моральних оцінок і прихованих упереджень, що створюють ефект наративної ненадійності.

Нік Каррауей є внутрішнім наратором, який перебуває всередині зображуваного світу та одночасно виступає учасником подій. Його розповідь має ретроспективний характер: оповідач осмислює події після трагічного літа 1922 року, що надає оповіді рис сповіді та рефлексії [1, с. 6]. Така позиція посилює суб'єктивність викладу та підкреслює обмеженість наративної перспективи.

Попри заявлене прагнення до об'єктивності («Я схильний утримуватися від осуду»), Нік демонструє виразні симпатії та антипатії щодо інших персонажів. Гетсбі він описує із романтизованим захопленням, тоді як Тома Б'юкенена або Джордан Бейкер характеризує критично та іронічно [3, с. 54]. Така емоційна упередженість оповідача впливає на

подання подій і формує специфічну інтерпретаційну перспективу, через яку читач сприймає історію.

Поняття «ненадійного наратора», введене Вейном Бутом, означає персонажа-оповідача, чия розповідь не гарантує повної об'єктивності через обмеженість знань, упередженість або свідомі пропуски інформації [6, с. 84]. У випадку Ніка Каррауея можна виділити кілька характерних ознак такої ненадійності.

Однією з них є фрагментарність подання інформації. Нік Каррауей подає історію Джей Гетсбі поступово, через чутки, домисли та розповіді інших персонажів. На початку роману оповідач сам не має чіткого уявлення про справжнє минуле Гетсбі і змушений покладатися на суперечливі свідчення оточення. Такий спосіб подачі інформації створює ефект таємничості навколо постаті героя і водночас демонструє обмеженість знань самого наратора [1, с. 45].

Важливу роль у формуванні ненадійності оповіді відіграє також емоційна позиція Ніка щодо головного героя. Нік відчуває до Гетсбі симпатію і навіть певне захоплення, що впливає на спосіб опису його характеру та вчинків. Гетсбі постає в оповіді як людина, що уособлює романтичну віру в мрію та прагнення до ідеалу, попри суперечливість його біографії та джерел багатства [3, с. 60]. Водночас інші персонажі, зокрема Том Б'юкенен, описуються Ніком значно критичніше, що свідчить про суб'єктивність його суджень.

Ще однією ознакою ненадійності є обмеженість точки зору оповідача. Нік не є свідком усіх подій роману і часто змушений відтворювати їх на основі слів інших персонажів. Наприклад, історію свого минулого Гетсбі розповідає Нікові сам, і оповідач спочатку майже без критики приймає цю розповідь, хоча згодом вона виявляється частково вигаданою [5, с. 71]. У результаті читач отримує інформацію через призму суб'єктивного сприйняття оповідача.

Наративна стратегія Фіцджеральда побудована таким чином, що читач поступово починає сумніватися у повній об'єктивності оповідача. Нік Каррауей прагне представити себе як людину, здатну неупереджено оцінювати інших, однак його власні коментарі нерідко демонструють суперечливість і непослідовність суджень [6, с. 92]. Це створює ефект психологічної глибини та дозволяє розглядати його оповідь як форму особистої рефлексії над подіями минулого.

Водночас саме через суб'єктивну позицію Ніка розкривається одна з ключових тем роману — ілюзорність американської мрії. Для оповідача Гетсбі стає символом віри в можливість досягнення ідеалу, однак поступово ця віра стикається з жорстокою реальністю суспільства. Контраст між романтизованим образом героя і фактичними обставинами його життя

підкреслює трагізм історії та посилює критичне осмислення соціальних цінностей епохи [4, с. 330].

Отже, Нік Каррауей виступає навмисно ненадійним наратором, і саме ця риса визначає специфіку наративної організації роману *The Great Gatsby*. Його суб'єктивність, емоційна упередженість та обмеженість знань формують особливу перспективу, крізь яку читач сприймає образи Гетсбі та інших персонажів. Ненадійність оповідача функціонує як важливий художній прийом, що підкреслює центральну ідею твору — конфлікт між мрією та реальністю, між ілюзією й розчаруванням. Саме завдяки такій наративній стратегії роман набуває глибокої смислової багатовимірності.

Література

1. Fitzgerald F. S. *The Great Gatsby* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gutenberg.org/ebooks/64317> (дата звернення: 10.11.2025).
2. Brucoli M. J. *Some Sort of Epic Grandeur: The Life of F. Scott Fitzgerald*. – Columbia, SC : University of South Carolina Press, 2002. – Режим доступу: https://www.sc.edu/uscpress/books/2002/epic_grandeur.html (дата звернення: 10.11.2025).
3. Bloom H. (ed.). *F. Scott Fitzgerald's The Great Gatsby*. – New York : Chelsea House, 2007. – Режим доступу: <https://www.amazon.com/F-Scott-Fitzgeralds-Great-Gatsby/dp/079108246X> (дата звернення: 10.11.2025).
4. Corrigan M. Daisy Buchanan and the American Dream // *Journal of American Studies*. – 2010. – Vol. 44, № 2. – P. 321–339. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1017/S0021875810000075> (дата звернення: 11.11.2025).
5. Tredell N. *The Cambridge Companion to F. Scott Fitzgerald*. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1017/CCOL0521791948> (дата звернення: 11.11.2025).
6. Tyson L. *Critical Theory Today: A User-Friendly Guide*. – 3rd ed. – New York : Routledge, 2014. – Режим доступу: <https://doi.org/10.4324/9780203785266> (дата звернення: 11.11.2025).
7. Tyson L. *Feminist Criticism: Theory and Practice*. – New York : Routledge, 2020. – Режим доступу: <https://doi.org/10.4324/9780429507613> (дата звернення: 13.11.2025).

Ірга Є.А., здобувачка
Марценюк О.Г., к. пед. н., доцентка
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ЕТИМОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ МОВИ

Лексика англійської мови є результатом складного й тривалого історичного процесу, що відбувався під впливом різноманітних соціальних, культурних та мовних чинників. Англійська мова не сформувалася як замкнена система, оскільки протягом усього свого розвитку активно взаємодіяла з іншими мовами. Саме тому її словниковий склад характеризується поєднанням германської лексики та значної кількості запозичень різного походження [4, с. 75].

Актуальність етимологічного аналізу полягає в можливості глибше зрозуміти механізми формування сучасної лексики та простежити історію розвитку окремих слів [2, с. 3]. Етимологія дозволяє встановити не лише первісне значення слова, але й пояснити зміни його семантики, форми та функціонування в різні історичні періоди. В різноманітних умовах знання походження слів сприяє більш усвідомленому та точному використанню мовних одиниць.

Метою даного дослідження є аналіз етимологічної структури лексики англійської мови та визначення основних чинників, які вплинули на її формування. Об'єктом дослідження виступає словниковий склад англійської мови як історично сформована система, а предметом — походження лексичних одиниць та особливості їхнього семантичного розвитку.

У межах етимологічного аналізу англійської лексики традиційно розрізняють власну та запозичену лексику. Корінні слова германського походження утворюють ядро словникового складу мови. Вони є стилістично нейтральними, частотними у вживанні та позначають базові поняття повсякденного життя. Значна частина таких слів походить з давньоанглійської мови й має відповідники в інших германських мовах, що свідчить про їхню історичну стабільність.

Запозичена лексика відображає основні етапи історичного розвитку англійської мови [4, с. 67]. Скандинавські запозичення, що з'явилися внаслідок контактів з різними народами, вплинули не лише на словниковий склад, а й на граматичну систему мови. Особливо помітним є вплив французької мови після норманського завоювання, у результаті якого англійська мова поповнилася лексикою, пов'язаною з управлінням, правом, культурою та соціальною сферою. Латинські та грецькі запозичення, у свою

чергу, стали основою для формування наукової, філософської та абстрактної лексики. Однією з особливостей англійської лексики є наявність великої кількості слів з різним походженням, але подібним за значенням, які виникли внаслідок паралельного існування власне англійських і запозичених слів. Такі слова, як *kingly – royal, freedom – liberty, ask – inquire*, відрізняються не лише походженням, а й стилістичним забарвленням [3, с. 54-775]. Зазвичай слова германського походження є більш нейтральними або розмовними, тоді як запозичення з французької або латини мають офіційніший характер або частіше зустрічаються у книжках.

Важливе місце в етимологічних дослідженнях посідає аналіз семантичних змін. У процесі історичного розвитку слова можуть розширювати або звужувати свої значення, змінювати оцінне забарвлення або набувати нових смислових відтінків. Семантичні трансформації зумовлюються соціальними змінами, культурним контекстом та частотністю вживання лексичних одиниць. Як правило, більш уживані слова зберігають свої значення довше, тоді як менш частотна лексика є більш схильною до змін.

Етимологічний аналіз ґрунтується на використанні описового, порівняльного та історико-порівняльного методів. Порівняльний підхід дозволяє встановити спорідненість між мовами та простежити розвиток лексичних одиниць до їхніх прамовних форм. Залучення етимологічних словників, зокрема Oxford English Dictionary [2, с. 4], а також сучасних електронних ресурсів і корпусів текстів значно розширює можливості дослідження та уточнення походження слів. На сучасному етапі розвитку англійська мова продовжує активно поповнювати свій словниковий склад. Нові лексичні одиниці виникають у результаті розвитку цифрових технологій, міжкультурної комунікації та впливу масової культури. Значна кількість нових слів і значень з'являється шляхом змін у значенні слів, словотворення або запозичень з інших мов. Це свідчить про відкритість англійської мови.

Отже, етимологічна структура лексики англійської мови є відображенням її історії та багатовікових мовних контактів [4, с. 510]. Дослідження походження слів і процесів їх семантичного розвитку сприяє глибшому розумінню закономірностей формування словникового складу англійської мови та підтверджує важливість етимології як складової сучасних лінгвістичних досліджень.

Література

1. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
URL: <https://www.scribd.com/document/447671272/CRYSTAL-David->

- The-Cambridge-Encyclopedia-of-the-English-Language-pdf (Date of access: 05.01.2026).
2. Root and Branch: Revising the Etymological Component of the Oxford English Dictionary.
URL:https://diyhl.us/~nmz787/pdf/ROOT_AND_BRANCH_REVISING_THE_ETYMOLOGICAL_COMPONENT_OF_THE_oxford_ENGLISH_DICTIONARY.pdf (Date of access: 10.01.2026).
  3. Onions C. T. The Oxford Dictionary of English Etymology. Oxford: Oxford University Press, 1966. URL: <https://archive.org/details/onions-ed.-the-oxford-dictionary-of-english-etymology-1966/page/248/mode/1up#page/287> (Date of access: 20.01.2026).
  4. Baugh A. C., Cable T. A History of the English Language. 4th ed. London : Routledge, 1993. URL: <https://gustavorubinoernesto.com/wp-content/uploads/2020/10/Albert-C-Baugh-Thomas-Cable-A-History-of-the-English-Language-4th-Edition-1993.pdf> (Date of access: 11.02.2026).
  5. Skeat W. W. An Etymological Dictionary of the English Language / W. W. Skeat. London : Clarendon Press, 1882. URL:<https://www.scribd.com/document/244813117/An-etymological-dictionary-of-the-English-language-1882-pdf> (Date of access: 09.01.2026).

Калінський Є.О., здобувач
Херсонський національний технічний університет
Подвойська О.В., к. філол. н., доцентка
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ТА РЕТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЯК РІЗНОВИДИ СЕМАНТИЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ ТЕРМІНІВ

Семантична деривація як продуктивний спосіб найменування спеціальних понять належить до вторинної номінації та є процесом найменування понять, явищ, об'єктів та суб'єктів за використання наявних лексичних одиниць або інших номінативних засобів у новій для них функції найменування” [6, с. 130].

Згідно з І. І. Коваликом, “семантична деривація полягає в тому, що внаслідок додаткового навантаження лексичним значенням існуючого в мові слова утворюється нове слово” [1, с. 31].

У свою чергу, В. О. Горпинич визначає семантичну деривацію як таку, при якій звукова оболонка твірного слова залишається незмінною, набуває нового значення і слово стає похідним. Акт семантичної деривації зводиться до переходу сем слова в окреме слово [1, с. 54].

Семантична деривація – це і зміна значень слів, що веде до багатозначності, і процес утворення гомогенних омонімів. “Семантична деривація – це неморфологічний спосіб поповнення словника, що постійно діє в синхронії та має “вихід” в діяхронію мови” [7, с. 19].

Отже, утворення слів способом семантичної деривації відбувається за загальними законами семантичного розвитку, тобто нове, термінологічне значення пов’язане з основним, стержневим значенням слова, на базі якого виникає. Переваги, які дає цей спосіб, – короткість, доступність, легке сприймання і запам’ятовування таких слів, що сприяє фаховій комунікації, і в т.ч. науковій. І якщо розглядати цей процес на матеріалі саме фахової та наукової комунікації, які значною мірою послуговуються термінами, то можна стверджувати, що семантична деривація для створення нових термінів охоплює такі способи семантичного словотворення як: *термінологізація*, *ретермінологізація*, причинами яких можуть бути звуження та розширення значення слова, метафора та метонімія.

Під термінологізацією розуміють набуття загальноновживаним словом ознак терміна [4, с. 216]. Чимало мовознавців стверджують, що в термінологізації як мовному явищі “перетинаються фактори екстралінгвальної (технічний прогрес породжує нові поняття) і внутрішньомовної дійсності (потреби в номінативних ресурсах забезпечуються використанням слів загального вжитку у функції термінів)” [5, с. 69].

Процес термінологізації зазвичай відбувається двома способами. Перший полягає в тому, що у слова нібито “відсікають” його лексичне значення і надають йому суворе, точне визначення – дефініцію. Наприклад: *der Absatz* – 1) підбор (заг.); 2) кількість укладених страхових договорів в певний період часу (екон.); *die Gebühr* – 1) належне, пристойність (заг.); 2) держмити (економ.). Наведені приклади демонструють, що наукове поняття не відображує ті ознаки, які входять до складу значення загальноновживаного слова, що зумовлює явище омонімії.

Інший спосіб використання слів з загальнолітературної мови полягає в тому, що для найменування спеціального поняття використовується схожість одного предмета або явища з іншим. У цьому випадку в основі термінологізації лежить метафора – перенесення найменування, і термін виступає як метафора відносно до відповідного слова літературної мови. Наприклад: *der Abschluss* – 1) закінчення, завершення (заг.); 2) закриття рахунку (екон.); *der Rücktritt* – 1) вихід, відставка (заг.); 2) одностороннє анулювання договору (екон.).

Схожим семантичним процесом є ретермінологізація (міжсистемне запозичення лексем) – перенесення готового терміна з однієї галузевої сфери в іншу з повним або частковим його переосмисленням та

перетворенням у міжгалузевий омонім [3, с. 79]. Ретермінологізація є семантичним процесом, оскільки при вивченні семантики похідного слова основна увага приділяється його поняттєвій структурі, взаємозв'язку і взаємодії понять, що лежать в основі значення лексичної одиниці. Цей процес є досить важливим для вивчення особливостей функціонування термінів у межах різних терміносистем [3, с. 80].

При ретермінологізації семантичний обсяг значення терміна змінюється, відбувається або його звуження, або його розширення. Підкреслимо, що процес ретермінологізації завжди супроводжується процесами метафоризації чи метонімізації значення відповідної лексичної одиниці [2, с. 59].

Треба зауважити, що основною ознакою терміна є його кореляція з поняттям відповідної галузі знань. Враховуючи цю властивість терміна, важливо простежити його семантичні смислові зв'язки з термінами інших галузей, що виникають у результаті ретермінологізації [3, с. 84]. Наприклад: *die Abgabe* – 1) пас (спорт.); 2) випуск готової продукції (екон.); *die Bandbreite* – 1) резервний час у графіку руху (ж.д.) ; 2) діапазон (екон.); *der Bedarf* – 1) витрата енергії (ел.); 2) потреби (екон.); *das Warrant* – 1) митна квитанція (ж.д.); 2) заставне свідоцтво (екон.).

Отже, часто в основі німецьких термінів, утворених за рахунок внутрішніх ресурсів мови, лежать процеси термінологізації загальноновживаних слів та ретермінологізації вже існуючих термінологічних одиниць. З одного боку, завдяки цим способам творення термінів здійснюється економія мовних засобів, а з іншого боку, процес термінологізації також свідчить про взаємодію загальноновживаної лексики з різноманітними терміносистемами. Значення лексичної одиниці змінюється під час процесу термінологізації та ретермінологізації, наприклад, відбувається його звуження, розширення, тобто конкретизація та генералізація.

На сучасному етапі розвитку мовознавства способи термінологізації та ретермінологізації не досить детально досліджені, що є приводом для подальших наукових досліджень цих явищ.

Література

1. Горпинич В. О. Словотворення і словотвір української мови. *Сучасна українська літературна мова: навч. посіб.* Київ: Вища шк., 1995. 284 с.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: Вид. дім “КМ Academia”, 2000. 218 с.
3. Кияк Т. Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка.* 2008. № 38. С. 77-80.

4. Куш Е.О. Семантичні аспекти міграції та способи перекладу англійської термінологічної лексики. *Вісник Запорізького національного університету*. №1. 2010. С. 216.
5. Мацюк Г. П. Про термінологізацію одиниць загальноживаної лексики. *Мовознавство*. 1994. № 5. С. 68 – 71.
6. Терханова О. В. Вторинна номінація як текстова категорія публіцистичного стилю. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія «Соціальні комунікації». 2017. Вип. 17. С. 129 – 136.
7. Тропіна Н. П. Семантична деривація: мультипарадигмальне дослідження. Херсон: Изд. ХГУ, 2003. 336 с.

Карпенко Ж.В., здобувачка
Ковбасюк Л.А., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ВЛАСНІ НАЗВИ В ПОЛІТИЧНІЙ МОВІ НІМЕЧЧИНИ

Політична мова сучасної Німеччини сьогодні функціонує в умовах тотальної медіатизації, де цифрові платформи не просто транслюють новини, а активно конструюють соціальну реальність. За п'ятнадцять років спостережень за німецьким медіадискурсом стає очевидним: заголовок перестав бути лише «входом» у текст [1, с. 15]. В умовах інформаційного перенасичення він перетворився на самодостатню смислову одиницю, що виконує складну інтерпретаційну функцію. Саме в заголовках ми спостерігаємо найвищу концентрацію прагматичного імпульсу, де кожне слово має чітко визначену мету — не лише поінформувати, а й сформувати певну когнітивну рамку сприйняття. Ключову роль у цьому процесі відіграють власні назви, які виступають фундаментом для ідентифікації політичних акторів та миттєвої активації фонових знань аудиторії.

Актуальність нашої розвідки диктується тим, що роль медіадискурсу в політичній комунікації Німеччини продовжує зростати, вимагаючи від лінгвістів глибшого розуміння того, як працюють механізми впливу. Попри те, що політична лінгвістика має солідну теоретичну базу, питання функціонування онімів саме в лаконічному просторі заголовка електронних ЗМІ потребує детальнішого аналізу. Метою цього дослідження є не просто опис типів власних назв, а виявлення їхнього функціонального навантаження в контексті сучасної німецької журналістики. Як науковці, ми маємо зрозуміти: чому конкретне ім'я чи назва міста в заголовку спрацьовує ефективніше за будь-який розгорнутий коментар?

Матеріалом для нашого аналізу стали публікації провідних німецьких видань, таких як *Der Spiegel*, *Die Zeit* та *Süddeutsche Zeitung*. Використання

методів контекстуально-семантичного та прагматичного аналізу дозволило нам вийти за межі простої статистики й дослідити «живе» функціонування мовних одиниць. У межах роботи ми розглядаємо оніми як унікальні мікроконцепти, що здатні індивідуалізувати складні об'єкти реальності. У політичному ландшафті Німеччини ми виокремлюємо чотири домінантні групи: антропоніми (імена політиків), ергоніми (назви організацій), хрематоніми (назви правових актів) та топоніми (географічні назви), кожна з яких відіграє свою стратегічну роль у комунікації.

Антропоніми, безперечно, становлять найбільш репрезентативну групу. Сучасна політика Німеччини дедалі більше персоналізується, і заголовки медіа відображають цей тренд, висувуючи на передній план постаті конкретних лідерів. Коли в заголовку фігурує ім'я *Friedrich Merz*, воно працює як смисловий центр, навколо якого вибудовується вся логіка повідомлення. Використання прізвища замість назви посади чи інституції створює ефект безпосередньої участі та персональної відповідальності. Наприклад, вираз «*Merz sagt, es sei „fünf vor Mitternacht“ für Europa...*» [3]. демонструє, як прізвище політика стає маркером не лише особистої позиції, а й цілого напрямку опозиційної критики, додаючи повідомленню особливої емоційної гостроти та напруженості.

Стратегія персоніфікації має глибокий прагматичний підтекст: вона робить абстрактні політичні процеси ближчими до пересічного громадянина. Замість сухого «Федеральний уряд ініціював зміни», журналісти пишуть про «план Лінднера» або «компроміс Шольца». Це дозволяє не лише зекономити місце, а й «олюднити» новину, перетворивши її на зрозумілий сюжет про дії конкретних людей. Ім'я політика в такому контексті перестає бути просто назвою — воно трансформується в бренд, що несе в собі певний набір ідеологічних очікувань, успіхів чи репутаційних ризиків. Таким чином, антропонім у заголовку стає точкою входу в цілий пласт асоціацій, які читач уже має у своїй свідомості.

Наступною критично важливою групою є ергоніми — назви політичних партій. Німецька політична культура базується на стабільності партійної системи, тому аббревіатури на кшталт SPD, CDU/CSU, AfD чи FDP у заголовках функціонують як потужні ідеологічні маркери. Ці скорочення мають надзвичайну семантичну згущеність: за трьома літерами стоїть багаторічна історія, конкретна програма та певний соціальний прошарок електорату. Згадка партії в контексті виходу з коаліції або перемоги на земельних виборах миттєво змінює рамку сприйняття новини, сигналізуючи про тектонічні зсуви у політичному балансі країни без зайвих пояснень.

Особливість функціонування ергонімів у німецьких медіа полягає в тому, що вони дозволяють максимально лаконічно окреслити конфліктні зони. Заголовки на кшталт «*FDP-Vorsitzender tritt zurück...*» не потребують

розгорнутого аналізу в першому реченні, адже сам ергонім уже задає контекст ідеологічного протистояння. Це яскравий приклад мовної економії, де власна назва бере на себе функцію цілого абзацу тексту. Успішна дешифровка таких кодів аудиторією свідчить про високий рівень політичної культури та взаєморозуміння між ЗМІ та суспільством, де партійна назва є достатнім стимулом для активації складних когнітивних сценаріїв.

Топоніми в політичній мові Німеччини часто виходять за межі географії, набуваючи метонімічного значення. Це явище, яке я б назвав «геополітикою назв», дозволяє використовувати назви міст або країн для позначення цілих державних інституцій. Класичним прикладом є вживання лексеми *Berlin* як синоніма до федерального уряду. Коли ми читаємо «Берлін підтримав ініціативу», наша свідомість миттєво підставляє замість назви столиці канцлера, міністрів та весь державний апарат. Аналогічно, назва *EU* або скорочення *ЄС* виступають у заголовках як самодостатні політичні суб'єкти, що володіють власною волею та впливом на локальні процеси.

Метонімічне використання топонімів є інструментом спрощення складних міжнародних відносин. Вираз «*Kiew wartet auf Reaktion aus Moskau*» [4] — це не просто опис географічного напрямку, а символічне зображення дипломатичного діалогу між державами. Така стратегія робить політичну журналістику динамічною, замінюючи громіздкі офіційні назви міністерств на яскраві та впізнавані територіальні маркери. Топонім у заголовку стає символом геополітичної позиції та амбіцій, дозволяючи читачеві легко масштабувати подію від регіонального рівня до глобального. Хрематоніми — назви законів, програм та реформ — завершують нашу типологію, формуючи нормативний вимір медіатексту. Вони закріплюють політичні дискусії в правовому полі, додаючи новинам статусу офіційності та легітимності. Назва закону в заголовку створює відчуття інституційної визначеності: це не просто розмови, а зафіксовані в документах рішення. Хоча хрематоніми зустрічаються рідше за імена політиків, вони відіграють ключову роль у структуруванні «серйозних» політичних новин, де точність ідентифікації документа є критично важливою для юридичної та соціальної оцінки події.

Аналізуючи частотність вживання різних онімів, ми бачимо чітку домінанту антропонімів. Це підтверджує нашу тезу про те, що сучасний медіапростір прагне до максимальної персоналізації. Глядачеві чи читачеві простіше ідентифікувати себе з діями особи, ніж із діяльністю абстрактних структур. Водночас системне використання ергонімів та топонімів створює ту необхідну структурну рамку, яка не дає політичному дискурсу розпастися на окремі епізоди, тримаючи його в межах державної та

ідеологічної цілісності. Власні назви, таким чином, виступають не просто словами, а інструментами «швидкої навігації» в інформаційному океані.

Завершуючи аналітичну частину, важливо підкреслити, що власні назви в заголовках німецьких медіа ніколи не бувають нейтральними. Вони завжди контекстуально навантажені та прагматично спрямовані. Одне й те саме прізвище в різних виданнях може бути маркером «стабільності» або «кризи» залежно від того, як журналіст вибудовує смислове оточення навколо оніма. Це робить вивчення власних назв надзвичайно перспективним напрямом, оскільки вони є точками перетину лінгвістики, психології мас та великої політики, відображаючи те, як мова адаптується до вимог цифрової епохи.

Підбиваючи підсумки нашого дослідження функціонування власних назв у політичній мові Німеччини, ми можемо констатувати, що оніми є фундаментальним складником стратегій сучасного медіадискурсу. На основі аналізу заголовків електронних видань ми встановили, що власні назви давно переросли свою первісну номінативну функцію. Сьогодні вони виступають потужними інструментами мовної економії, семантичної компресії та прагматичного впливу, забезпечуючи високу комунікативну ефективність новинних повідомлень у динамічному цифровому середовищі.

Використання прізвищ лідерів дозволяє медіа перетворювати складні державні механізми на зрозумілі людські історії, що значно підвищує рівень залученості аудиторії. Це формує особливий тип політичної відповідальності в очах суспільства, де кожне рішення асоціюється з конкретним іменем. Крім того, ергоніми продовжують відігравати роль ідеологічних орієнтирів, дозволяючи читачеві миттєво класифікувати новину в координатах партійної системи Німеччини. Це критично важливо для збереження ідеологічної прозорості медіапростору. Ми виявили високу активність топонімів як метонімічних заміників державних інституцій. Це свідчить про прагнення мови медіа до лаконічності та символізму, де назва столиці стає узагальненим образом влади. Хрематоніми, своєю чергою, забезпечують зв'язок між медійною картинкою та юридичною реальністю, надаючи повідомленням інституційної ваги. Усі ці типи онімів працюють у синергії, створюючи цілісну та багатогранну картину політичного світу Німеччини для масового споживача інформації.

Перспективи подальших наукових пошуків ми вбачаємо у зіставленні німецького політичного дискурсу з українським. Таке порівняння дозволить виявити універсальні закономірності медіатизації політики та національно-специфічні особливості використання власних назв.

Література

1. Danler, Paul. Politolinguistik. *Der klassische Populismus Lateinamerikas: Politolinguistische Perspektiven auf Argentinien, Brasilien und Mexiko*. Bielefeld: transcript Verlag, 2020, pp. 28-32. <https://doi.org/10.1515/9783839450864-004>
2. Der Spiegel. URL: <https://www.spiegel.de/>
3. Die Zeit.de URL: <https://www.zeit.de/>
4. *Die Süddeutsche Zeitung*. URL: <https://www.sueddeutsche.de/>
5. Nübling, Damaris, Fahlbusch, Fabian & Rita Heuser. *Namen. Eine Einführung in die Onomastik* (Narr Studienbücher). Tübingen: Gunter Narr, 2012. 367 S.
6. Sandqvist, Jussi. *Eigennamen in Presstexten. Ein Vergleich zweier Online-Zeitungen*. Magisterarbeit. Helsinki: Universität Helsinki, 2006. 151 S.

Каунов Д.В., здобувач
Ковбасюк Л.А., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ НІМЕЧЧИНИ

Використання військових термінів у німецьких медіа значно посилося у зв'язку з повномасштабним російсько-українським конфліктом та енергетично-економічними кризами, що настали після нього. Після 2022 року «енергетична зброя» та «економічна війна» стали синонімами та метафорами — політики та журналісти почали вживати терміни «Energiekrieg» або «Kanonenfutter». Таке спостереження підтверджує важливість вивчення військових засобів у сучасному німецькому журналістському дискурсі [1] [2].

Стаття має на меті провести лексико-семантичний та прагматичний аналіз використання військової лексики та відповідних журналістських текстів німецьких медіа (*Der Spiegel*, *Die Zeit*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*) за 2022–2025 роки.

Джерелом матеріалу були журналістські статті та тексти з німецьких медіа, зокрема журнали *Der Spiegel*, *Die Zeit*, *Deutsche Welle* und *Frankfurter Allgemeine Zeitung* за 2022–2025 роки. Також було проаналізовано близько тридцяти газетних статей та *Themenüberblicke* про війну в Україні, енергетичну кризу та економічні наслідки конфлікту. Усі тексти надавали приклади військової лексики або військових метафор, щоб забезпечити відповідний лексико-семантичний та прагматичний аналіз.

Журналістський дискурс є формою масово-публічної мови (медіа, суспільно-політичні публікації), яка, як і будь-який тип комунікації, характеризується логікою, аргументованістю та впливом. Більше того, у таких дискурсивних формах, поряд з нейтральною лексикою, часто вдаються до різних типів комунікації, щоб викликати емоційну реакцію [5].

Військовий словник включає терміни військового управління, озброєння, бойових дій, зв'язку, логістики — все це, а також більш загальні терміни військових служб. Однак в останні десятиліття спостерігається зростання використання в журналістиці виразів і слів, які зазвичай не асоціювалися з військовим середовищем [1]. Прямий військовий лексикон означає «буквальний» військовий словник і включає всі види інформації, що надходить безпосередньо з військових журналів, офіційних документів і навіть армійського сленгу. Ці одиниці включають такі слова, як «Krieg» (війна), «Soldat» (солдат), «Panzer» (танк), «Waffe» (зброя), «Angriff» (атака), «Front», «Truppen» (війська). Ці лексеми використовуються лише для опису реальних бойових дій, військових операцій та військово-політичних процесів.

У журналістиці, наприклад, багато слів використовуються більш метафорично. Серед них окреме місце займає поняття «Kanonenfutter» [11; 13] — що означає (буквально) «гарматне м'ясо», відноситься до солдатів, які в контексті війни розглядаються як витратний матеріал. Навіть у німецьких ЗМІ цей термін часто використовується для масової мобілізації або неефективного командування, що призводить до значних людських втрат. На відміну від нейтрального «Soldaten», слово «Kanonenfutter» має оцінний характер і підкреслює знецінення людського життя. Таким чином, поєднання номінативних та експресивних функцій може навіть виражатися в прямому військовому лексиконі. Лексикон бойових дій у цьому випадку переноситься на сфери економіки, енергетики та політики. Це «Energiekrieg» (енергетична війна) і «Preiskampf» (цінова битва). Зеленський, зі свого боку, називає припинення постачання газу «Energiekrieg» проти Європи [9]. Поряд з цим, Kanonenfutter є активною силою в медіа; іншими словами, він набуває ширшого журналістського значення. Крім свого прямого опису ситуації з солдатами, він служить представленням безпорадності людей перед масштабними політичними рішеннями. У цьому сценарії термін виходить за межі вузького жаргону і перетворюється на інструмент критичної оцінки влади або військової стратегії. Як і у випадку з «Preiskampf», де ми маємо елемент «Kampf», щоб підкреслити інтенсивну економічну конкуренцію, «Kanonenfutter» викликає бачення крайньої жорстокості та відчаю. Ці метафори драматизують і підсилюють емоцію, пов'язану з матеріалом: замість абстрактної міри втрат читач бачить людей, які розглядаються як витратний матеріал у війні.

Військовий лексикон у журналістському дискурсі служить для виконання кількох комунікативних функцій. По-перше, інформативна: прямі терміни підтримують точний опис військових подій і конфліктів. По-друге, експресивна та маніпулятивна: такі слова формують емоційне ставлення аудиторії до подій. Це навіть має реальні практичні наслідки, тому концепція «Kanonenfutter» є більш ніж ефективною. Це не лише про повідомлення про великі втрати, але й про моральну оцінку обставин, підкреслення жорстокості військових рішень. Тим самим мовою такі лінгвістичні методи аналогічно формують колективну свідомість через ідеологічні та емоційні засоби [12]. ЗМІ з такими лексемами можуть збурювати натовпи, створювати профіль ворога або образ ворога, і викликати співчуття на користь жертв, через власне використання лексем. Таким чином, функції військового лексикону служать інструментами для поширення інформації та для інформування та впливу: вони спрощують складності воєнних процесів за допомогою знайомих образів, але також забезпечують більший ефект журналістського тексту в тому, що як більш інформативний, так і емоційний пов'язані з його текстовим стилем [2; 12].

Аналіз показує, що в німецькому дискурсі військовий словник активно використовується німецькими журналістами як у буквальному, так і в переносному значенні. У роботах про війну в Україні слова, такі як «Krieg», «Panzer» і «Soldaten», є поширеними, вказуючи на масштаб і значущість подій. З іншого боку, «Kanonenfutter» має дуже особливу роль, щоб привернути увагу до цієї проблеми. Метафоричний перенос військового словника в економічну та політичну риторику (від «Energiekrieg» до «Preiskampf») робить повідомлення більш драматичним і, в свою чергу, робить його емоційно більш захоплюючим. Сучасний дискурс навколо військової мови функціонує як багатозадачний інструмент, який інформує та інтерпретує, а також впливає. Дослідження цього типу повинні зосередитися на порівнянні використання таких лексем у різних медіа та на тому, як вони впливають на формування громадської думки.

Література

1. Шкрібляк М.П., Біляк В.Д. Загальна характеристика журналістського дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація*. 2020. № 1. С. 80–89.
2. Баранова С.В., Сагач А.О. Військова лексика в сучасному дискурсі: класифікація та функціональна роль. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2025. № 12. С. 5–10.
3. Ніконова В.Г. Лінгвокультурні параметри військової лексики в англomовному медіа-дискурсі. *Наукові записки ТНУ ім. В.І.*

- Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2025. Т. 36(75), № 1. С. 168–174.
4. Шкрібляк М. П., Біляк В. Д. Загальна характеристика публіцистичного дискурсу // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація. 2020. № 1. С. 80–89. URL: <https://tsj.journal.kspu.edu/index.php/tsj/article/view/523>
  5. Ukraine-Überblick: Selenskyj wirft Putin Energiekrieg vor, Ukraine meldet Tod von Kindern// DIE ZEIT. 2022. 4. September. URL: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2022-09/ukraine-ueberblick-russland-energiekrieg-kinder>
  6. Шкрібляк М. П., Біляк В. Д. Загальна характеристика публіцистичного дискурсу // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація. 2020. № 1. С. 80–89. URL: <https://tsj.journal.kspu.edu/index.php/tsj/article/view/523>
  7. Gazprom vs. Polen und Bulgarien "Der Stopp der Gaslieferungen ist eine Drohung an Deutschland"// Stern. 1. März 2026. URL: <https://www.stern.de/politik/ausland/presseschau---der-stopp-der-gaslieferungen-ist-eine-drohung-an-deutschland--31812116.html>
  8. Ukraine-Überblick: Selenskyj wirft Putin Energiekrieg vor, Ukraine meldet Tod von Kindern // Die Zeit. 4. September 2022. URL: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2022-09/ukraine-ueberblick-russland-energiekrieg-kinder>
  9. Kanonenfutter: russische Teilmobilmachung – viele Russen fliehen // Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/de/kanonenfutter-russische-teilmobilmachung-viele-russen-fliehen/a-63224191>
  10. Russland verschleißt Soldaten: Was kostet das Kilo Kanonenfutter? // Frankfurter Allgemeine Zeitung. 12. November 2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/russland-verschleisst-soldaten-was-kostet-das-kilo-kanonenfutter-18454801.html>

Кононенко А.О., здобувачка
Новокшонов Н.О., ст. викладачка
Університет митної справи та фінансів

DIE ROLLE DER DEUTSCHEN SPRACHE BEI DER ENTWICKLUNG VON PRAKTIKEN ZUR BESCHREIBUNG KULTURELLER WERTE

Die deutsche Sprache spielt eine grundlegende Rolle bei der Beschreibung kultureller Werte, insbesondere in den Bereichen Kunstwissenschaft, Archäologie, Museumswissenschaft und Kunstphilosophie. Deutsch ist traditionell die Sprache der Wissenschaft und Systematisierung, und die

deutschsprachige Schule hat einen entscheidenden Beitrag zur Entwicklung von Methoden zur Klassifizierung und Beschreibung von Kulturgütern geleistet. Im 19. und frühen 20. Jahrhundert war Deutsch eine der wichtigsten Sprachen der wissenschaftlichen Kommunikation in Europa. Viele grundlegende Werke aus den Bereichen Philosophie, Kunstwissenschaft, Kulturgeschichte und Archäologie wurden in deutscher Sprache verfasst. Dies führte bekanntlich zur Entstehung eines spezifischen wissenschaftlichen Vokabulars, das zur Beschreibung kultureller Werte verwendet wird. Beispiele: *Kultur* – Kultur als ganzheitliches Wertesystem; *Geist* – das spirituelle Prinzip der Kultur; *Bildung* – kulturelle und intellektuelle Persönlichkeitsentwicklung; *Weltanschauung* – Weltbild. Diese Begriffe sind oft schwer zu übersetzen und bewahren die deutsche Terminologietradition.

Die deutsche Wissenschaftsschule spielte eine Schlüsselrolle bei der Entwicklung von Methoden zur Analyse kultureller Objekte. Gerade in der deutschsprachigen Wissenschaftstradition entstanden Methoden wie die systematische Klassifizierung kultureller Objekte, die detaillierte Beschreibung von Stil, Form und historischem Kontext sowie der wissenschaftliche Katalog kultureller Denkmäler.

Die deutsche Sprache ist historisch gesehen nicht nur ein Kommunikationsmittel, sondern auch ein Träger kultureller Vorstellungen und Werte. Die Untersuchungen von Lysenko L. W. [1] und Gryshko W. W. [2] zeigen, dass durch sprachkulturelle Konzepte («Ordnung», «Fleiß», «Pünktlichkeit») und Phraseologismen ein kollektives Sprachbild der Welt der Deutschen entsteht.

Die Praktiken der Beschreibung kultureller Werte wurden in verschiedenen Disziplinen entwickelt: Museumswissenschaft, Archäologie, Archivwesen, Bibliothekswesen, Anthropologie und Kunstgeschichte. Die wichtigsten Praktiken sind bekanntlich Katalogisierung, wissenschaftliche Dokumentation, Inventarisierung, interpretative Beschreibung und digitale Darstellung. In den letzten 20 Jahren wurde das Thema der deutschen Tradition der Museumsdokumentation, Katalogisierung und Bestandsaufnahme von Sammlungen in Werken zur Museologie, zum Sammlungsmanagement, zu digitalen Standards und zur Kunstgeschichte intensiv diskutiert. Eines der wichtigsten aktuellen Lehrbücher zur Museologie, das in Deutschland und Österreich aktiv genutzt wird, wurde von Friedrich Weidacher verfasst, der die Entwicklung der Museumswissenschaft in deutschsprachigen Ländern darstellt, insbesondere die Methoden der Museumsdokumentation, Katalogisierung und Inventarisierung von Sammlungen. In dem Buch wird betont, dass die deutsche Sprache im 19. und 20. Jahrhundert eine der wichtigsten Sprachen der wissenschaftlichen Kommunikation in der Museologie und Kunstgeschichte war. Gerade in den deutschsprachigen Ländern wurde das System der

Museumsdokumentation entwickelt und Methoden wie Inventarisierung, Katalogisierung und Objektbeschreibung erarbeitet. So wurde die deutsche Sprache zum Träger einer Fachterminologie, die später von anderen wissenschaftlichen Traditionen übernommen wurde.

Die größte Herausforderung der Gegenwart ist die allgemeine Tendenz, Englisch als Lingua franca der akademischen und beruflichen Kommunikation in praktisch allen Disziplinen zu verwenden. Diese Tendenz, die von Ulrich Ammon in seiner Arbeit über den globalen Status der deutschen Sprache als Wissenschaftssprache, die seit mehreren Jahrzehnten die Landschaft des deutschen akademischen Verlagswesens verändert [4].

Was die Dokumentation des kulturellen Erbes angeht, sind die Auswirkungen dieses Trends kompliziert. Internationale Organisationen wie die UNESCO und ICOMOS arbeiten hauptsächlich auf Englisch (und Französisch), und bei grenzüberschreitenden Projekten im Bereich des kulturellen Erbes wird immer häufiger Englisch als Arbeitssprache verwendet. Die Digitalisierung von Kulturerbesammlungen und die Aggregation digitaler Inhalte auf Plattformen wie Europeana haben den Druck erhöht, Metadaten und Dokumentationen in englischer Sprache bereitzustellen, um die Suche so weit wie möglich zu vereinfachen.

Gleichzeitig gibt es wichtige Bereiche, in denen Deutsch weiterhin die Haupt- oder einzige Sprache der beruflichen Kommunikation ist. Die systematischen Inventare der Denkmäler, die von deutschen, österreichischen und schweizerischen Denkmalschutzbehörden erstellt wurden, sind in deutscher Sprache verfasst und werden nicht systematisch übersetzt. Große Nachschlagewerke – AKL, RDK, regionale Bände von Dehio – bleiben überwiegend deutschsprachig, auch wenn in den digitalen Versionen einige Elemente in englischer Sprache hinzugekommen sind. Die Archive der wichtigsten deutschen Institutionen zur Kunstgeschichte – Korrespondenz, unveröffentlichte Berichte, Fotodokumentation – sind deutschsprachig und werden es auch bleiben.

Die Herausforderung für die Zukunft besteht weniger darin, ob die deutschsprachige Forschung in diesem Bereich fortgesetzt wird – sie wird fortgesetzt werden –, sondern vielmehr darin, ob die nächste Generation von Forschern bereit ist, sie anzunehmen. Da Deutsch in vielen Schulsystemen seinen Status als Pflichtfremdsprache verliert und junge Forscher zunehmend englischsprachige Quellen nutzen, besteht die reale Gefahr, dass das in deutschsprachiger Katalogisierungsliteratur gesammelte Wissen immer weniger zugänglich wird. Um dieses Risiko zu beseitigen, muss Deutsch als Wissenschaftssprache in kunsthistorischen Studiengängen unterrichtet werden. Auch muss von den Förderinstitutionen und -einrichtungen anerkannt werden,

dass deutschsprachige wissenschaftliche Forschungen in diesem Bereich einen bleibenden, unersetzlichen Wert haben.

Ohne Zweifel kann man sagen, dass die deutsche Sprache, die im 19. und frühen 20. Jahrhundert zu einer der wichtigsten Sprachen der wissenschaftlichen Kommunikation in Europa wurde, eine besondere Rolle bei der Entwicklung von Methoden zur Beschreibung kultureller Werte gespielt hat. Durch die deutschsprachige wissenschaftliche Tradition entstanden wichtige Methoden der Kulturanalyse, Terminologiesysteme und konzeptionelle Ansätze zum Verständnis kultureller Werte.

Die deutsche Sprache diente nicht nur als Mittel zur Vermittlung wissenschaftlicher Erkenntnisse, sondern wurde auch zum Träger spezifischer Begriffe und Kategorien, die einen erheblichen Einfluss auf die Gestaltung des geisteswissenschaftlichen Diskurses hatten. Die in deutscher Sprache ausgedrückten philosophischen und kulturwissenschaftlichen Ideen trugen zur Entwicklung von Methoden zur Beschreibung kultureller Objekte, zur Systematisierung des kulturellen Erbes und zur Bildung wissenschaftlicher Standards im Bereich der Kulturwissenschaft bei. Die Untersuchung der Rolle der deutschen Sprache bei der Herausbildung von Praktiken zur Beschreibung kultureller Werte ermöglicht somit ein besseres Verständnis der Besonderheiten der europäischen geisteswissenschaftlichen Tradition und ihres Einflusses auf die heutigen Methoden der Erforschung des kulturellen Erbes.

Література

1. Лисенко Л. В. Роль лінгвокультурних домінант у процесі формування ідентичності німецькомовної спільноти (на прикладі концепту Ordnung). Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Германістика та міжкультурна комунікація. №2, 2019: С.151-158
2. Гришко В. В. Відображення бюргерських цінностей у фразеологічних одиницях німецької мови: лінгвокультурологічний аспект. Магістерська робота. – Київський національний лінгвістичний університет, 2020. 121с
3. Waidacher F. Handbuch der Allgemeinen Museologie (Mimundus: Wissenschaftliche Reihe des Österreichischen Theatermuseums. Wien: Böhlau, 1999. 792 S.
4. Ammon U. Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt. Zeitschrift für Rezensionen zur germanistischen Sprachwissenschaft Berlin: De Gruyter, 2009. - 1295 S.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДНОСТІ ТА НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ З ПОГЛЯДУ ТЕОРІЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ВІДНОСНОСТІ

Така тема як проблема перекладності та неперекладності у лінгвістиці не є новою, вона ґрунтується на теорії лінгвістичної відносності, яка підпала у своєму зачатку під нагляд лінгвістів ще за часів Вільгельма Фон Гумбольдта та його спостережень, і потім Едварда Сепіра та його учня Бенджаміна Лі Уорфа, саме вони створили і доробили теорію лінгвістичної відносності у тому вигляді у якому ми знаємо її сьогодні, ця гіпотеза стала підґрунтям для проблеми перекладності та неперекладності.

Час йде, а ця дилема по сьогодні має як своїх послідовників, так і тих хто заперечує її, досвідчені лінгвісти можуть дискутувати та мати різні погляди на це явище у перекладі, саме тому ми вирішили розглянути цю проблематику та спробувати знайти рішення.

Теорія лінгвістичної відносності стверджує, що люди сприймають речі, поняття, і увесь навколишній світ, доходячи до фундаментальних речей в залежності від їхньої мови. Наприклад, у різних мовах існує різна кількість слів для позначення кольорів, простору або часу – і це впливає на те, як носії цих мов помічають і класифікують явища. І з цим дійсно важко сперечатись, тому що у двох різних народів одне і те саме явище може мати різні значення, усе через культуру яку мають носії цієї мови «Таким чином, якщо немає лінгвістичних бар'єрів, саме культурні відмінності можуть бути перепорою в міжкультурній комунікації» [1, с.21]. Тобто, теорія Сепіра–Уорфа підкреслює тісний зв'язок між мовою, мисленням і культурою: мова є не лише засобом спілкування, а й інструментом пізнання світу. Проте ця теорія породжує думку про те, що повний і точний міжмовний переклад неможливий у деяких випадках.

На нашу думку така ідея іде у супереч із самим явищем перекладу як таким. Дійсно, дві різні мови можуть йти у розбіг по значенням одних і тих самих слів або навіть не мати відповідників у своїй мові до мови перекладання, але це вирішується або створенням/пошуком відповідника у мові перекладача, або якщо такі відсутні то використанням інших мовних засобів.

Подолання проблеми неперекладності полягає не в дослівному відтворенні, а в максимально точній передачі змісту, функції та ефекту висловлювання.

Основні способи подолання неперекладності:

1. Описовий переклад (пояснення): коли немає точного відповідника,

значення передається через опис. Наприклад: Schadenfreude «радість від чужого нещастя».

2. Використання аналогів: підбір близького за змістом виразу в мові перекладу. Наприклад: ідіоми замінюються подібними за значенням.

3. Запозичення (транслітерація): слово переноситься в мову перекладу без змін або з мінімальною адаптацією. Наприклад: pizza «піца».

4. Калькування: Дослівний переклад частин слова чи виразу. Наприклад: skyscraper «хмарочос».

5. Коментар або примітка: додається пояснення, якщо важливо зберегти культурний зміст.

6. Адаптація (локалізація): заміна елемента на зрозумілий для іншої культури. Особливо часто використовується в художніх текстах і перекладі для дітей.

7. Зміна структури (трансформації): перебудова речення з урахуванням норм мови перекладу. Перекладач має орієнтуватися не лише на слова, а й на контекст, мету тексту та аудиторію.

Можна дійти до висновку, що використання теорії лінгвістичної відносності задля обґрунтування думки про повну неперекладність не є дуже логічним, тому що думку про повний непереклад блокує саме явище перекладу, «усвідомлення цього факту, що стає доволі очевидним в результаті уважного вивчення робіт Б. Л. Уорфа, призвело авторів гіпотези лінгвістичної відносності лише до заперечення можливості повного перекладу, в той час як розуміння і вивчення іншої мови залишається здійсненним» [1, с. 463]. Тому у наш час багато лінгвістів сходяться на думці, що проблема у перекладі та неперекладі є, але це тільки якщо ми говоримо про повний переклад. Повна неперекладність зустрічається рідко, але абсолютно точний переклад майже неможливий. Завдання перекладача — максимально зберегти зміст, стиль і культурний контекст оригіналу.

Література

1. Кудрявцева Н.С. Лінгвістична відносність і проблеми перекладу філософської термінології: Стаття. : Науковий журнал *Studia Linguistica*. : 463 с.
2. Бучуман А., Дерік І.: Лінгвокогнітивний підхід : Монографія. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 21 с.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІАЛОГІВ У РОМАНІ ДЖ. ГРІШЕМА «КЛІЄНТ» ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗКРИТТІ ОБРАЗІВ ГЕРОЇВ

Романи Джона Грішема вирізняються не лише напруженим сюжетом, а й майстерним використанням живої, динамічної мови. У «Клієнті» діалоги відіграють провідну роль: саме через них автор розкриває характери, внутрішні конфлікти та моральні дилеми героїв. З перших сторінок ми відчуваємо, що мова персонажів – це не просто засіб спілкування, а відображення їхнього соціального статусу, освіти, емоційного стану й життєвого досвіду.

Дж. Грішем, маючи юридичну освіту, дуже точно передає професійне мовлення. Але його сила – в тому, що за сухими формулами закону він бачить людину. Юридичні терміни в його романах звучать не штучно, а природно, бо вплетені в щоденне мовлення героїв. Навіть у судових сценах автор уникає надмірної офіційності: персонажі сперечаються, перебивають один одного, вживають розмовні скорочення.

Як зазначає Е. Мінцис, юридичний трилер Грішема поєднує точність правничої термінології з емоційно насиченими репліками, що створює ефект достовірності [3, с. 2]. Це справді так: адвокати, агенти ФБР і навіть дитина – головний герой Марк – говорять кожен «своєю мовою». Стиль реплік відкриває читачеві відразу відчуття, хто перед ним: впевнений професіонал, вразлива мати чи цинічний чиновник.

До того ж цікаво спостерігати, як змінюється інтонація діалогів упродовж сюжету. Якщо на початку вони напружені, уривчасті, сповнені страху, то далі поступово з'являється більше довіри, співчуття й навіть гумору. Ця еволюція мовлення є частиною розвитку героїв. Наприклад, короткі, емоційно зламані фрази Марка в перших сценах відбивають його внутрішній шок, тоді як у фіналі він уже говорить логічно, послідовно, із дорослим розумінням ситуації.

У багатьох діалогах Дж. Грішем майстерно застосовує просторіччя, скорочення та іронічні вислови, завдяки чому текст звучить автентично.

К. Кравець зазначає, що в ідіомах і фразеологізмах Дж. Грішема закладено культурні коди американського суспільства, які часто губляться при перекладі [2, с. 88]. Наприклад, фраза “*cut the crap*” в устах адвоката має не просто грубий відтінок, а демонструє владність і прагнення контролювати ситуацію.

Мовна структура діалогів яскраво підкреслює соціальну нерівність між героями. Представники влади говорять впевнено, користуються складними синтаксичними конструкціями, тоді як прості люди висловлюються коротко, часто емоційно. Проте саме ці «неідеальні» вислови наповнюють роман щирістю. Читач довіряє персонажам не тому, що вони грамотно говорять, а тому, що вони говорять по-справжньому.

Тематика правосуддя й морального вибору проходить крізь усю прозу Грішема. На думку М. Дудченка, автор трактує «правосуддя» не як юридичний факт, а як людську боротьбу за істину в недосконалому світі [1, с. 77]. Це добре відчутно в сценах, коли герої сперечаються не лише про закон, а й про совість. Наприклад, коли Реджі каже Маркові: «*The truth will save you*», він відповідає: «*Not in this world*» [4, р. 176]. Діалог між адвокаткою Реджі та юним Марком звучить як зіткнення двох світів – дорослого прагматизму та дитячого страху, – і дійсно мова допомагає передати масив цього контрасту.

У Дж. Грішема немає випадкових реплік. Кожна має вагу – навіть коротке «*yes, ma'am*» або «*you don't know anything, do you?*» може розкрити більше, ніж сторінка описів. Ці діалоги працюють як індикатори внутрішнього стану героїв. Автор уникає пишномовності, натомість використовує природність розмовного синтаксису, уривчасті фрази, паузи, емоційні вигуки. Така побудова сприяє ефекту «присутності» – читач ніби чує живу мову персонажів.

Як зазначає К. Кравець, ідіоматичні звороти у творах зазначеного автора несуть культурне навантаження, що «допомагає передати національні особливості комунікативної поведінки персонажів» [2, с. 88]. Цікаво, що Грішем уникає прямих авторських оцінок: він дозволяє читачеві самостійно робити висновки. У цьому полягає гуманістичний аспект його письма. Автор ніби каже: «*Послухайте, як вони говорять, і ви самі зрозумієте, хто говорить правду*». Тоді ж і відбувається «процес», який робить читача співучасником процесу морального вибору, адже оцінювати доводиться не вчинки, а слова.

Власне, в цьому й полягає сила Дж. Грішема як оповідача. Він не описує героїв – він дає їм говорити. Саме через репліки ми бачимо, як змінюється Марк: від наляканого свідка до дитини, яка наважується сказати правду. Його мова поступово стає впевненішою, з'являються жарти, короткі фрази, рішучі відповіді-усе це показує внутрішнє дорослішання героя.

Так стається, що насправді діалоги у романі «Клієнт» – це не просто композиційний елемент, а засіб психологічного та морального розвитку персонажів. Вони створюють емоційну напругу, формують динаміку сюжету й водночас віддзеркалюють соціальний зріз американського суспільства.

Дж. Грішем через мовлення своїх героїв показує, що правда в світі закону часто має людське обличчя – недосконале, але живе.

Література

1. Дудченко М.М. Засоби вираження концепту «правосуддя» у творчості Джона Грішема // Філологічні трактати. 2014. Т. 6, № 1. С. 74–80. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2014_6_1_13 (дата звернення: 12.11.2025).
2. Кравець К.Ю. Ідіоми у творчості Джона Грішема: аналіз та переклад (на матеріалі юридичного трилера «Інформатор») // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2019. № 41, т. 2. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.41.2.34> (дата звернення: 12.11.2025).
3. Мінцис Е.Є. Лінгвостилістичні особливості юридичного трилера (на матеріалі роману Джона Грішема «The Client») // Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури : матеріали онлайн-конф. 2016. УДК 811.111'373.612.2.
4. Grisham J. The Client. New York : Island Books Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc., 1993. 566 p.

Кудишкіна В.В., здобувачка
Стеценко Н.М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ СЛЕНГУ В АНГЛОМОВНИХ ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ

У сучасному світі музика є невід'ємною частиною формування мовлення молоді. Особливу роль в цьому процесі відіграють пісенні тексти, які не тільки відображають соціальні та культурні реалії, але й поширюють нові слова, фрази та концепції. Одним із таких мовних явищ є сленг.

Дослідниця Глушук Н.В. зазначає, що сленг – це лексика розмовного типу, яку вважають нижчою від загальноновживаного стандарту; це слова, що у стандартній мові або не вживають, або мають особливий смисловий зміст [2, с. 25]. Сленг є барвистим, унікальним і повноцінним елементом мовної системи, що формується під впливом культури та суспільства. Він часто виникає як форма спілкування в групі та як спроба ідентифікувати себе з друзями, родиною, соціальним класом, професією, етнічною групою чи однолітками.

Сленг в англomовних піснях зазвичай використовується для збереження ритму, надання милозвучності і створення ефекту розмовного

мовлення, яке формує почуття спільності та схожості між виконавцем та слухачем. Але це не єдині його функції в піснях.

Насамперед сленг характеризується яскраво вираженою емоційністю (жартівливою, іронічною, глузливою, зневажливою, презирливою, грубою і навіть вульгарною конотацією), тобто виступає емоційно забарвленою лексикою, виражаючи емоційно-експресивну функцію [1, с. 36]. У піснях вона допомагає виражати почуття більш відкрито, підсилюючи тим самим вплив тексту на слухача.

Наприклад, у рядку з пісні “*Wrapped Around Your Finger*” американського виконавця Post Malone присутні сленгові одиниці, що несуть в собі емоційний відтінок:

“Why do I tell myself that I do the best I can?

I know damn well that you couldn't give a damn” [9]

Тут слова *damn well* та *give a damn* (часто вживане у більш грубій формі) підкреслюють зневіру ліричного героя в значущості власних сил, які він хотів докласти для свого партнера. Дані одиниці виражають емоційний стан виразніше, ніж це би зробили нейтральні мовні засоби, наприклад *very well* та *don't care*.

Ще одним прикладом емоційно забарвлених сленгових одиниць є рядок з пісні “*vampire*” виконавиці Olivia Rodrigo:

“Bloodsucker, fame fucker,

Bleedin' me dry like a goddamn vampire” [7]

Використані одиниці мають презирливу, зневажливу і навіть вульгарну конотацію, що виражає розпач і гнів ліричної героїні. Як зазначає авторка наукової статті “*An Introduction to English Slang: A Description of its Morphology, Semantics and Sociology*” Еліза Матіелло, сленг часто використовується мовцями як засіб провокації або для вираження ворожості та неприязні [3, с. 53]. У даному рядку використовуються такі сленгізми як *bloodsucker* (кровопивця) і *fame fucker* (людина, яка вступає в інтимні стосунки лише з тими, хто має певну славу або суспільне визнання). Також слово *goddamn* виступає підсилювальною часткою і передає різко негативне ставлення до адресата.

Крім того, сленг також виконує ідентифікаційну функцію. У конкретному сенсі сленг часто описують як внутрішньо груповий словник, який ідентифікує людей спільного віку та досвіду і сприяє їхній груповій солідарності [5, с. 46]. Особливо яскраво ця функція проявляється у піснях, де виконавці використовують елементи AAVE (African-American Vernacular English) – самостійного діалекту англійської мови, яким розмовляють переважно афроамериканці в США.

Наприклад, американський репер Travis Scott у пісні “*SICKO MODE*” використовує сленгову одиницю *dawg*, що позначає друга:

*“My dawg would probably do it for a Louis belt
That's just all he know, he don't know nothin' else” [10]*

У залежності від контексту цей термін може використовуватися як звернення до незнайомця, проте між близькими друзями він часто виконує функцію дружнього звернення. Наразі цей термін не є поширеним, і замість нього використовуються такі слова як *bro*, *broski* та *dude*, що виконують аналогічну комунікативну функцію.

Наступним прикладом використання лексики AAVE є рядок пісні “Boy’s a liar Pt. 2” виконавиці PinkPantheress у колаборації з Ice Spice:

*“Like that boy is a cap
Sayin' he home, but I know where he at, like” [8]*

Тут слово *cap* (у значенні “брехати”) є типовим елементом AAVE поряд з іншими виразами як *bussin* (щось дуже хороше), *finna* (аналог “getting ready to” / “going to”), *tea* (правда, плітки) та *snatched* (ідеальний). Крім того, цей термін широко використовується сучасною молоддю в Інтернеті, яка теж хоче бути частиною соціального середовища та ідентифікувати себе з друзями чи однолітками. Альтернативним виразом є фраза *no cap*, що, навпаки, означає “чесно” або “без брехні”.

Останньою основною функцією сленгу в англомовних піснях є стилістична функція, яка створює особливий стиль композиції, часто знижений або розмовний, що протиставляється нормованій мові. Також з метою збереження ритму або акцентування уваги на окремому явищі, виконавці часто вдаються до сленгових скорочень, фонетичних спрощень та порушень граматичних правил англійської мови.

Розглянемо це явище в пісні “this is what heartbreak feels like” виконавця і автора пісень JVKE:

*“Pretty little liar, whatchu gonna say?
Tell me that you love me, lyin' to my face” [5]*

У даному рядку *whatchu* виступає скороченням від фрази “what are you”, а *gonna* – від “going to”. Крім того, в цьому рядку ми бачимо усічення закінчення -ing у слові *lyin'* (lying), що є типовим для сучасних пісень. Ці прийоми були використані задля збереження ритму і милозвучності композиції.

Ще одним прикладом такого прийому є рядок з пісні “thank u, next” американської виконавиці, авторки пісень та актриси Ariana Grande:

*“Spend more time with my friends
I ain't worried 'bout nothin'” [4]*

У цьому прикладі ми бачимо використання універсального скорочення *ain't*, яке замінює та скорочує різні заперечні форми дієслів (am not, is not, are not, have not, has not). З іншого боку, у реченні присутні два заперечення, що вважаються порушенням правил англійської граматики, але співачка

навмисно вдається до цього прийому, щоб акцентувати увагу на своїй безтурботності. Аналогічний прийом використав виконавець Lil Nas X у пісні “Old Town Road”:

*“Can't nobody tell me nothin'
You can't tell me nothin' ”* [6]

Отже, сленг в англомовних пісенних текстах є важливим і багатофункціональним засобом мовлення. Він підсилює емоційність і виразність тексту, а також виконує ідентифікаційну функцію, що допомагає виконавцю встановити зв'язок зі своєю аудиторією та відобразити належність до певної соціальної або культурної групи. Водночас, сленг формує індивідуальний стиль композиції, надає їй розмовного звучання і сприяє римуванню та милозвучності. Використання сленгу у піснях є свідомим художнім прийомом, який підвищує комунікативну ефективність та вплив музичного тексту на слухача.

Література

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002. 315 с.
2. Глушук Н. В. Лінгвопрагматика сучасного англомовного сленгу: витоки, класифікаційні та семантичні ознаки. Вісник Львівського університету. Серія : Іноземні мови. 2013. Вип. 21. С. 22–36.
3. Mattiello E. An introduction to English slang: a description of its morphology, semantics and sociology. - Milano: Polimetrica, 2008. – 217 p
4. Ariana Grande. thank u, next Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Ariana-grande-thank-u-next-lyrics> (дата звернення: 15.02.2025)
5. JVKE. this is what heartbreak feels like Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Jvke-this-is-what-heartbreak-feels-like-lyrics> (дата звернення: 15.02.2025)
6. Lil Nas X. Old Town Road Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Lil-nas-x-old-town-road-lyrics> (дата звернення: 15.02.2025)
7. Olivia Rodrigo. vampire Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Olivia-rodrigo-vampire-lyrics> (дата звернення: 13.02.2025)
8. PinkPantheress & Ice Spice. Boy's a liar Pt. 2 Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Pinkpantheress-and-ice-spice-boys-a-liar-pt-2-lyrics> (дата звернення: 14.02.2025)
9. Post Malone. Wrapped Around Your Finger Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Post-malone-wrapped-around-your-finger-lyrics> (дата звернення: 13.02.2025)

10. Travis Scott. SICKO MODE Lyrics. *GENIUS*. URL: <https://genius.com/Travis-scott-sicko-mode-lyrics> (дата звернення: 14.02.2025)

Лебедівська Є.А., здобувачка
Поторій Н.В., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЕТИЧНОГО «Я»

Поетичний текст як один із найскладніших типів дискурсу вирізняється високим ступенем суб'єктивності та інтенційності. Центральним елементом такого тексту є «Я» – ліричний суб'єкт (ліричне «Я»), який поєднує семантичну референцію (вказівку на суб'єкта мовлення) з потужним прагматичним потенціалом (впливом на адресата, апеляцією, експресією емоцій). Він допомагає зрозуміти механізми суб'єктивного моделювання реальності, особливості перекладу поетичних текстів та методику викладання іноземних мов через призму художнього дискурсу [7, с. 182].

Проблема семантико-прагматичних особливостей «Я» вивчалася в багатьох працях: від егоцентричної природи дейксису (Е.Бенвеніст, Р.Якобсон) до лінгвокогнітивних і комунікативно-прагматичних аспектів у поетичному ідіодискурсі (В.Бабич, Л.Безугла, О.Олексенко, Н.Поторій). Актуальність теми посилюється потребою порівняльного аналізу «Я» в англійськомовній та україномовній ліриці для збагачення теорії перекладу та розуміння міжкультурної комунікації.

Теоретичне підґрунтя дослідження. У лінгвістиці поетичного дискурсу «Я» трактується як дейктичний елемент з егоцентричною семантикою, що вказує на позицію мовця в акті комунікації [3, с.11]. У поезії ця дейктична основа ускладнюється: «Я» може позначати не лише реального автора, а й художній образ – ліричного героя, узагальнену особистість, символічну інстанцію чи навіть розщеплену свідомість [8, с. 10].

Семантична гнучкість «Я» проявляється в референтних зсувах: від автобіографічного до метафоричного чи колективного значення. Прагматично «Я» реалізує експресивну (вираження емоцій), апелятивну (звернення до читача), контактоустановчу (створення ілюзії діалогу) та перформативну функції (створення суб'єктивної реальності тексту) [9, с. 24]. Л.Безугла виокремлює рівні комунікації в лірико-поетичному дискурсі: монологічне самовираження, діалогічна апеляція та імпліцитне запрошення до співпереживання [2, с. 30]. О.Олексенко підкреслює, що прономінальність поетичного мовлення є ознакою авторського стилю, де «Я» конденсує смислові домінанти [7, с. 182].

У ліриці «Я» виходить за межі повсякденного дейксису: воно набуває багатозначності та референтної мобільності. У Р.Фроста «I» часто семантизується як центр екзистенційного досвіду, поєднуючи особисте з універсальним. У вірші «*Acquainted with the Night*» рядки «*I have been one acquainted with the night*» фіксують часово-просторову позицію суб'єкта («тут» і «тепер» ночі), але водночас узагальнюють переживання самотності та відчуження [1, с. 48]. «I» тут – не просто вказівка на автора, а символічний маркер людського існування в темряві.

В українській поезії Ліни Костенко «Я» реалізує функцію самоідентифікації та емоційного посилення. У вірші «*Я – це я, це я, це я!*» повторення займенника створює семантику наполегливого самоутвердження, боротьби за власну ідентичність у світі, що намагається її знецінити. Лірична героїня Л. Костенко – сильна особистість, яка обирає чесну долю, не претендуючи на легкість: «*У мене жодних претензій нема до Доли моєї обраниці*» [5, с. 56]. «Я» тут – центр опору, самоусвідомлення та духовної стійкості.

Прагматично «Я» організовує комунікативну взаємодію автор – читач. Воно створює ефект інтимізації: ліричний суб'єкт «знімає» дистанцію, викликаючи емпатію та ототожнення. У Р.Фроста «I» апелює до читача через спільний екзистенційний досвід («*We all have our nights*» [1, с. 10]), спонукаючи до рефлексії. У К.Сендберга прагматична сила «Я» – у заклику до колективної ідентичності, мобілізації («*I am the storm, I am the calm*» [1, с. 23]).

У Л.Костенко «Я» виконує апелятивну функцію через пряме звернення до читача або через самоаналіз, що стає прикладом: «*Я вранці голос горлиці люблю*» [6, с. 34] – це не лише пейзажна лірика, а й заклик цінувати прості радощі життя [6]. Повторення «Я» посилює емоційний вплив, створюючи перформативний ефект самоутвердження.

У контексті перекладу прагматичний потенціал «Я» є критичним: англійське «I» часто нейтральне, тоді як українське «Я» несе сильнішу експресивну навантаженість. Перекладач мусить зберігати інтимність і апелятивність, щоб уникнути втрати емоційної глибини. Наприклад, при перекладі творів Р.Фроста важливо передати не лише семантику самотності, а й прагматичний ефект співпереживання.

Отже, семантико-прагматичні особливості «Я» роблять його ключовим елементом поетичного дискурсу. Семантично «Я» характеризується референтною гнучкістю, багатозначністю та здатністю до зсувів від індивідуального до універсального. Прагматично «Я» організовує апелятивну взаємодію, викликає емпатію, створює ілюзію діалогу та перформативно моделює суб'єктивну реальність. У порівняльному аспекті англійськомовне «Я» (Р.Фрост, К.Сендберг) тяжіє до філософської

універсалізації, україномовне (Л.Костенко) – до етично-емоційного самоутвердження. У професійному спілкуванні іноземними мовами розуміння цих особливостей сприяє ефективнішому перекладу, інтерпретації та викладанню поетичних текстів.

Література

1. Бабич В. І. Лексико-семантичний аналіз мовностилістичних засобів вираження ліричного я в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга // Scientific New Dimension. 2021. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Lexical-and-Semantic-Analysis-of-Linguo-Stylistic-Means-of-Expression-of-Lyrical-I-in-Idiodiscourses-of-R.-Frost-and-C.-Sand-burg-V.-I.-Babych.pdf>.
2. Безугла Л. Р. Рівні комунікації у лірико-поетичному дискурсі // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія “Іноземна філологія”. 2018. № 87. С. 27–34.
3. Бенвеніст Е. Загальна лінгвістика. Київ : Основи, 2002. 336 с.
4. Денисенко Н. К. Прагматично-функційні особливості звертання в поетичній мові Ліни Костенко. Кривий Ріг, 2022. 72 с.
5. Жук О. Внутрішньокommунікативна структура ліричних текстів: коло проблем і перспективи дослідження // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2019. Вип. 25. С. 45–52.
6. Костенко Л. Вибрані твори : у 2 т. Київ : Либідь, 2010. Т. 1. 512 с.
7. Олексенко О. Проніміальність поетичного мовлення як ознака авторського стилю // Studia Ukrainica Posnaniensia. 2015. Vol. III. С. 181–188.
8. Петренко Н.В. Авторське “я” у поетичному тексті: лінгвістичний аспект. Мова і культура. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2010. Вип. 13. Т. VI (142). С. 95-100.
9. Поторій Н.В. Контекстна реалізація категорії суб’єкта в американському поетичному мовленні. Наукові записки. Серія “Філологічні науки” (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / відп. ред. проф. Г.В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2017. Кн.1. С. 34-37.
10. Поторій Н.В., Кіщенко Ю.В. Дейктичний простір американського поетичного мовлення. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Германістика та міжкультурна комунікація” / гол. ред. Ребрій О.В. Одеса: Видавничий дім “Гельветика”, 2023. Вип. 1. С. 59-64.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

ПРИЧИНИ ТА ПЕРІОДИ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Впродовж всього свого існування англійська мова знаходилася в активному контакті з іншими мовами. Саме цей фактор сприяв значному збагаченню її лексичного складу шляхом переходу певних лексичних одиниць з однієї мови в іншу. Такі лексичні запозичення відіграли ключову роль у розвитку не тільки самої мови, а і всього англomовного суспільства.

Кожен науковець розглядає поняття запозичення по-своєму. Якщо звернутися до онлайн тлумачних словників англійської мови за визначенням запозичення то побачимо не більше ніж “слово або фраза, запозичені з однієї мови в іншу” [1], в цій же роботі запозичення буде розглядатись як результат міжмовної взаємодії, коли лексичні одиниці з мови-донора потрапляють до словникового запасу мови-реципієнта під впливом соціальних контактів, культурних змін та/або політичного домінування. Під час процесу запозичення кожне запозичене слово змінює свою фонетичну, морфологічну та семантичну структуру для того щоб підлаштуватися під правила та потреби тієї мови, в словник якої воно увійде. Саме ці зміни доводять що процес запозичення не є суто механічним копіюванням слів, а є натомість складним соціолінгвістичним процесом.

Як вже було зазначено, запозичення відіграли ключову роль у розвитку англійської мови. Словниковий запас англійської мови далеко не однорідний, а рідні слова становлять лише 25-30% від загальної кількості слів англійського словникового запасу [2]. Основною причиною чому деякі слова з мови-донора потрапляють в словниковий запас мови-реципієнта полягає в потребі заповнити прогалини в словнику приймаючої мови з розвитком культури та науки. В свій час англійська мова увібрала в себе велику кількість слів які стали термінами для нових понять та концептів. Також, велика кількість лексичних запозичень в мові означає чисельне збільшення її синонімічного словника.

Найбільш впливовими мовами-донорами впродовж історії англійської мови були латина, староскандинавська, французька, грецька та кельтська мови.

З латини англійська запозичила велику кількість слів на позначення як буденних понять та явищ, так і вузькоспеціалізованих наукових та релігійних термінів які і досі співіснують в мові з сучасними термінами та поняттями. Староскандинавська мова принесла з собою не лише нові слова

а і зміни в граматиці англійської мови [3, с. 62]. Французька мова вважалася мовою еліти і найчастіше використовувалася королями або в сферах закону, що і призвело до великої кількості запозичень саме в сферах уряду і закону. Грецька і кельтська мови здебільшого увійшли в англійську мову через латину і староскандинавську мову і вплинули здебільшого на сферу науки і культури.

Основні періоди під час яких відбувалися запозичення в англійську мову збігаються з основними періодами її історичного розвитку: давньоанглійський, середньоанглійський, ранньоніованглійський та ніованглійський періоди.

Період старіанглійської мови (450-1149) характеризується значним впливом латини, грецької і староскандинавської мов. Більша кількість запозичень цього періоду пов'язана з релігією та культурними поняттями, що зумовлюється християнізацією Англії та соціально-культурними контактами з вікінгами.

Найбільша кількість запозичень увійшла в англійську мову саме в середньоанглійський період (1150-1399) мови. В цей час французька мова зайняла своє місце впливу поряд із латиною, за рахунок чого значно збагатився словниковий запас термінології в сфері права, державного управління, освіти та культури. Розвиток саме цих сфер є наслідком норманського завоювання Англії в 1066 році, після якого саме французька мова стала мовою правлячих класів. Мовою Церкви та науки була латина, в той час як придворна література складалася французькою, оскільки переважно цією мовою спілкувалися королі Англії. [3, с. 63]

В період ранньоніованглійської (1400-1699) мови характерними причинами для запозичень стали розквіт Ренесансу, стрімкий розвиток культури та мистецтва а також популяризація друкарства та перекладів. Особливо збагатилася сфера навчання і науки, через те що велика кількість навчальних посібників і важливих наукових відкриттів минулого були написані латиною та грецькими мовами.

Період ніованглійської (1700-дотепер) мови характеризується певною граматичною та лексичною стабільністю, натомість сьогоденна англійська мова доповнює свій лексичний словник великою кількістю неологізмів, продовжує змінюватись сама та змінювати інші мови [4]. Наразі англійську мову можна безперечно вважати лінгва франка що робить її самою джерелом запозичень та нової термінології для багатьох мов світу, що особливо стало помітно з розвитком глобалізації та науково-технічного прогресу [5].

Підсумовуючи викладене вище можна зробити висновок, що запозичення дійсно стали важливим етапом у формуванні англійської мови. Вони відображали соціокультурні та історичні зв'язки між мовами та

народами в різні періоди розвитку мови та роблять це до сьогоднішнього дня.

Література

1. Merriam-Webster online dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/borrowing> (дата звернення: 23.01.2026)
2. Єлісеєв І.А. The Role of Borrowings in Enriching English Vocabulary. *Світ наукових досліджень. Випуск 28. 2024. С. 92-95.* URL: <https://www.researchgate.net/profile/Anastasiia-Vakulenko-2/publication/386532880> (дата звернення: 23.01.2026)
3. Seargeant, P., Swann, J., eds. English in the World: History, Diversity, Change. London : Routledge, 2012. С. 62-63.
4. Воробйова Л.В., Красовський А.А. Periodization of the Formation of English in the Context of the Borrowing Process. *Інтелект. Особистість. Цивілізація. №2. С. 13-19.* URL: <https://intelektn.donnuet.edu.ua/index.php/intelekt/article/view/108/109> (дата звернення: 24.01.2026)
5. Shukurlu S. The Role of Borrowed Words in the Development of the English. *Path of Science. 2025. Vol. 11. No4.* URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/3517/1701> (дата звернення: 24.01.2026)

Матвєєв Д.А., здобувач
Мельникова А.С., викладачка 2 категорії
Відокремлений структурний підрозділ
«Морський фаховий коледж
Херсонської державної морської академії»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ СИСТЕМ

Розвиток і функціонування мовних систем завжди було відображенням динаміки суспільства, однак у ХХІ столітті ця взаємодія набуває безпрецедентної інтенсивності та складності. Мова, будучи живою соціокультурною структурою, постійно адаптується до нових умов, народжуючи парадоксальні явища: з одного боку, стрімку еволюцію та збагачення, з іншого – серйозні виклики своїй цілісності та нормованості. Сучасний комунікативний простір, що формується під потужним тиском глобалізаційних, технологічних та соціальних змін, ставить перед лінгвістикою низку актуальних проблем, які вимагають міждисциплінарного осмислення [6, с. 45].

На структурному рівні зміни відбуваються з різною швидкістю. Фонетична система, традиційно найконсервативніша, також зазнає впливу. Прискорений темп життя та поширення мовлення через носії з обмеженою пропускною здатністю (телефон, інтернет-з'єднання) сприяють виникненню нових видів редукції, асиміляції та нечіткої артикуляції [5, с. 112]. Зростає значення просодичних елементів – інтонації, пауз, логічного наголосу, які в цифровому текстовому спілкуванні частково компенсуються використанням пунктуації, капслоку (писання великими літерами) або розриву фраз, що формує нові паралінгвістичні коди. Морфологія відповідає на вимоги ефективності комунікації тенденцією до аналітизму. Українська мова, як і багато інших, демонструє зростання частотності описових конструкцій, а також певне спрощення відмінкової системи в розмовній практиці, особливо в мовленні молоді та в соціальних мережах [2, с. 89]. Синтаксис також стає гнучкішим, з'являються еліптичні конструкції, характерні для діалогічного мовлення, які переходять у письмовий дискурс.

Лексичний рівень залишається найбільш чутливим індикатором суспільних трансформацій. Не тільки з'являються неологізми для позначення нових понять («криптовалюта», «фейк-ньос», «діджиталізація»), але й відбуваються глибокі семантичні зрушення в наявних словах. Наприклад, слово «хмара» набуло технічного значення, «стрілка» – значення зустрічі, а «бот» вийшло за межі суто технічної термінології [1, с. 67]. Масові англломовні запозичення часто виконують не лише номінативну, а й престижну функцію, стаючи маркером приналежності до глобалізованої культури. Однак цей процес має й зворотний бік: він може призводити до витіснення власних, часто більш точних, відповідників, ускладнювати комунікацію між поколіннями та сприяти мовній інтерференції, коли граматики однієї мови необґрунтовано накладається на структуру іншої [3, с. 178].

Ключовою ланкою у розумінні сучасного функціонування мови стає дискурс-аналіз. Мова більше не розглядається ізольовано, а як невід'ємна частина соціальної практики. Акцент зміщується на те, як за допомогою мовних засобів конструюються соціальні ідентичності, вкорінюються ідеології, здійснюється маніпуляція громадською свідомістю [7]. Політичний дискурс, медійний дискурс, рекламний дискурс – кожен із них має свої специфічні стратегії, метамови та комунікативні ходи. Мова стає полем боротьби за символічний капітал, а володіння певним дискурсом – засобом соціального просування. При цьому функціональна варіативність мови, що завжди існувала, набуває нових форм. Поряд із класичними стилями виникають гібридні жанри: блоги, що поєднують публіцистику з особистим щоденником, науково-популярні пости у соцмережах, інструкції

у форматі відеореєлс. Це ставить нові вимоги до мовної компетенції, яка має бути надзвичайно гнучкою для перемикання між різними регістрами [6, с. 203].

Глобалізація як явище має для мовної картини світу двоїтий ефект. З одного боку, вона утверджує англійську як міжнародну мову-посередницю (*lingua franca*) у науці, бізнесі, туризмі та Інтернеті. Це спрощує міжнародну комунікацію та відкриває доступ до глобального інформаційного простору [3, с. 45]. З іншого боку, це створює загрозу мовної гомогенізації та маргіналізації меншинних мов. Багато мов опиняються під тиском, втрачаючи функції в освіті, адмініструванні та медіа. Відповіддю на цю загрозу стає посилення рухів за мовний суверенітет, свідомо підтримка рідної мови та вимоги до держави щодо проведення продуманої мовної політики, що балансує між відкритістю світові та захистом національної спадщини.

Найбільш революційний вплив на мову має цифрова революція. Інтернет-комунікація створила принципово нове середовище – кіберпростір, з характерними для нього законами. Тут формується «нетспік» (*netspeak*) або «кібермовлення», для якого властиві такі риси, як креативність та ігровий момент, що проявляється у створенні мемів, жартівливих неологізмів, особливого сленгу [4, с. 58]. Однак паралельно існує й тенденція до стандартизації та уніфікації через алгоритми автозаповнення, автоматичної перевірки орфографії та шаблонні відповіді. Мова соціальних мереж також демонструє емоційну збільшеність, де емодзі, стикери та гіфки стають самостійними одиницями смислопередачі, іноді заміщуючи цілі речення. Це змінює саму природу письма, повертаючи йому, до певної міри, іконичність та імпровізаційність усного мовлення.

Проте цифровізація несе з собою і серйозні виклики. Інформаційна перевантаженість призводить до скорочення уважного сприйняття текстів, що сприяє поширенню клипового мислення та поверхневого ставлення до мови. Втрачається культура довгого, аргументованого висловлювання. Крім того, анонімність або псевдонімність у мережі часто знижує рівень відповідальності за слово, що породжує агресивність, тролінг та мову ворожнечі (хејт-спіч). Ці явища девальвують цінність конструктивного діалогу та підривають основи культури мовлення [5, с. 150].

У світлі цих тенденцій посилюється роль мовної освіти та мовленнєвої культури. Завдання освіти сьогодні – не просто навчити правилам, а сформувати критичну мовну свідомість. Майбутній носій мови повинен вміти орієнтуватися в різноманітних дискурсах, розрізняти маніпулятивні прийоми, усвідомлено вибирати мовний регістр відповідно до ситуації та аудиторії, а також берегти мову як інструмент творчості та самовираження

[7, с. 103]. Це включає розвиток навичок медіаграмотності, розуміння основ мовної політики та культури мовленнєвої толерантності.

Таким чином, проблеми розвитку та функціонування мовних систем у сучасному світі утворюють складний вузол взаємозалежних явищ. Вони охоплюють структурну адаптацію мови до нових умов, боротьбу між глобалізаційною уніфікацією та національною ідентичністю, глибоку трансформацію комунікативних практик під впливом цифрових технологій та необхідність формування нової, більш складної мовної компетенції. Успішна навігація в цьому просторі вимагає від суспільства не страху перед змінами, а усвідомленого, творчого та відповідального ставлення до мови як до живого організму і найважливішого соціокультурного коду нації. Майбутнє мови залежить від того, наскільки ефективно вдасться інтегрувати інноваційний потенціал нових комунікативних форм із глибинними, впорядковувачими силами мовної традиції та норми.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 336 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2010. 464 с.
3. Крістал Д. Англійська мова як глобальна. Кембридж : Видавництво Кембриджського університету, 2003. 212 с.
4. Крістал Д. Мова та Інтернет. 2-ге вид. Кембридж : Видавництво Кембриджського університету, 2011. 304 с.
5. Масенко Л. Т. Мова і суспільство. Київ : Києво-Могилянська академія, 2012. 176 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
7. Феркло Н. Мова та влада. 3-тє вид. Лондон : Рутледж, 2015. 274 с.

Неделько Є.А., здобувачка
Співаковська Є.О., д. пед. н., професорка
Херсонський державний університет

АНГЛІЙСЬКА МОВА В МЕДІА-РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ

Стаття присвячена вивченню ролі англійської мови в медіа-рекламі та маркетингових комунікаціях. У роботі розглядається, як англійська мова використовується для створення рекламних повідомлень, формування іміджу бренду та впливу на споживачів у глобалізованому світі. Особлива увага приділяється причинам популярності англійської мови в рекламі, її

впливу на сприйняття товарів і послуг, а також особливостям використання англійських слів, слоганів і термінів у локальних та міжнародних маркетингових кампаніях.

У сучасному світі реклама та маркетингові комунікації відіграють важливу роль у формуванні споживчої культури. Однією з характерних особливостей сучасної реклами є активне використання англійської мови. Це явище пов'язане з процесами глобалізації, розвитком міжнародного бізнесу та прагненням компаній вийти на світовий ринок. Це особливо помітно у рекламі, орієнтованій на молодь, де англійські слогани та терміни часто використовуються як символ сучасності, престижу та якості.

Однією з ключових причин популярності англійської в рекламі є її здатність створювати емоційний зв'язок зі споживачем. Короткі англомовні слогани легко запам'ятовуються і мають сильну переконливу силу, що робить їх ефективним інструментом у маркетингових комунікаціях. Англійські девізи часто складають із ритмічних і мнемонічних елементів (римування, асонанс), що підсилює вплив рекламного повідомлення [4, р. 145].

Суттєву роль у поширенні англійської мови в рекламі та маркетингових комунікаціях відіграють сучасні медіа. Традиційні засоби масової інформації, такі як телебачення, радіо та друкована преса, поряд із цифровими медіа — соціальними мережами, онлайн-платформами та стримінговими сервісами — є основними каналами трансляції рекламних повідомлень. У медіапросторі англомовні елементи дозволяють брендам формувати уніфікований і впізнаваний образ продукту, орієнтований на глобальну аудиторію. Особливо в цифрових медіа англійська мова виконує функцію універсального засобу комунікації, забезпечуючи ефективну взаємодію між брендом і споживачем незалежно від національних та культурних меж [2, р. 50].

Приклади англійських рекламних слоганів:

Nike – «*Just Do It*» – короткий, мотивуючий слоган, що спонукає до дії. Використовує імперативну форму, легко запам'ятовується та створює емоційний зв'язок зі споживачем.

Apple – «*Think Different*» – гра слів та синтаксична нестандартність, підкреслює інноваційність і унікальність бренду.

Coca-Cola – «*Open Happiness*» – емоційний слоган, який асоціює продукт з позитивними емоціями. Використання англійської мови додає міжнародного звучання.

У науковому дослідженні *Bazanov* та *Musa* показано, як **мовні ігри та словоутворення в англомовній рекламі** сприяють приверненню уваги споживачів. Автори аналізують приклади фонетичної, морфологічної та синтаксичної гри словами, що створює додатковий ефект і посилює

сприйняття рекламного повідомлення. Це можна порівняти з традиційними українськими рекламними текстами, де словоутворювальні прийоми не завжди є настільки виразними, але в англійських слоганах вони виконують важливу функцію стимулювання інтересу [1, р. 46].

Дослідження *Ana María Rojo López i Katarzyna Anna Nowak* свідчить, що **використання англійської мови в рекламі не завжди гарантує кращі споживчі оцінки**, особливо в країнах із неанглійським населенням. Наприклад, у огляді реклам для іспанського та польського ринків, продукти з рекламними текстами, переважно рідною мовою, інколи оцінювалися краще, ніж ті, що були цілком англійськими, особливо у довгих і більш складних повідомленнях. Це свідчить про важливість культурного контексту та адаптації англійських елементів у локальні комунікації [3, р. 246].

Таблиця прикладів англійських рекламних слоганів з перекладом та аналізом ефекту на споживача:

Англійський слоган	Переклад українською	Ефект на споживача / аналіз
<i>Nike – «Just Do It»</i>	«Просто зроби це»	Мотивує до дії, короткий і запам'ятовуваний. Використання імперативу створює емоційний стимул.
<i>Apple – «Think Different»</i>	«Мисли інакше»	Підкреслює унікальність бренду та інноваційність. Гра слів (очікувалося «Think Differently») робить слоган креативним.
<i>Coca-Cola – «Open Happiness»</i>	«Відкрий щастя»	Викликає позитивні емоції та асоціює продукт з радістю. Простий і легко запам'ятовується.
<i>McDonald's – «I'm Lovin' It»</i>	«Мені це подобається»	Викликає емоційний відгук, робить бренд дружнім і близьким до споживача.
<i>L'Oréal – «Because You're Worth It»</i>	«Тому що ти цього варта»	Підкреслює цінність споживача, стимулює самоповагу та лояльність до бренду.
<i>Red Bull – «Red Bull Gives You Wings»</i>	«Red Bull дає тобі крила»	Створює асоціацію з енергією та піднесенням настроєм. Використовує метафору для емоційного залучення.

Ця таблиця показує, що англійські слогани короткі, креативні та емоційно забарвлені, що робить їх ефективними для міжнародного маркетингу. Навіть у неангломовних країнах прості й емоційні слогани легше сприймаються, ніж складні тексти.

Отже, англійська мова в рекламі виконує функцію глобальної комунікації та створення іміджу, але її ефективність залежить від культурного контексту та адаптації до цільової аудиторії. Використання слоганів, що поєднують креативність, емоційність та простоту, демонструє високу ефективність у маркетингових комунікаціях.

Література

1. Bazanova O., Musa A. Linnguistic games in English advertising// Journal of Marketing Communication, 2024. Vol. 12, № 3. P. 45-58.
2. Conboy M. The language of newspapers: socio-historical perspectives. London : Continuum, 2010. 56 p.
3. Rojo López A. M., Nowak K. A. When English isn't enough in advertising: the role of language, ad length, and complexity in consumer attitudes across Spain and Poland//Multilingua: Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication, 2024. Vol. 44, № 2. P. 239–261.
4. Koller V. Branding and Language. London : Routledge, 2008. 256 p.

Палій А.І., здобувачка

Солоп Ю.В., здобувачка

Тригуб Г.В., к. психол. н., доцентка

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СТРУКТУРНО-ПРАГМАТИЧНІ ПАТЕРНИ АНГЛОМОВНИХ НОМІНАЦІЙ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

У сучасному глобалізованому світі англійська мова постає ключовим інструментом професійної комунікації в галузі медицини та фармації. Особливе місце в цьому процесі посідають номінації лікарських засобів, які стають об'єктом міжнародної стандартизації. Формування назв лікарських засобів підпорядковується суворим лінгвістичним правилам та прагматичним вимогам. Дослідження структурних патернів та прагматичних особливостей номінацій препаратів дає змогу глибше зрозуміти закономірності медичної терміносистеми та мінімізувати ризики помилок під час призначення лікування чи перекладу спеціалізованої документації.

Розглядаючи структурне формування номінацій закономірність формування можна окреслити поєднанням класичних підходів та сучасних

методів лексичної компресії. Серед них слід виділити в першу чергу морфологічні патерни, до яких належить використання греко-латинських морфем, як основи формування термінів. Такий підхід переносить терміносистему на інтернаціональний рівень та зрозумілою фахівцям різних країн [1].

З метою оптимізації часу та мовних засобів активно використовуються методи лексичної компресії – аббревіатури.

Серед них слід виділити:

1. *Лексичні скорочення*: створення коротких форм довгих назв, що характерно для професійного медичного сленгу: *tabs* (tablets), *flu* (influenza), *polio* (poliomyelitis) [2].

2. *Графічні скорочення*: латинські аббревіатури, що регулюють режим прийому ліків: *a.c.* (ante cibum – перед їдою), *p.o.* (by mouth – перорально) [2]

3. *Ініціальні аббревіатури (акроніми)*: використовуються для складних сполук, наприклад, *ATS* (antitetanic serum) [2].

Патерн злиття (Блендинг) виступає процесом формування неологізмів шляхом поєднання основ, наприклад: *immune* + *modulator* = *immunomodulator*. Це дозволяє в одному слові закодувати і об'єкт впливу, і тип дії препарату [1].

Прагматика медичного дискурсу вимагає від номінацій виконання специфічних функцій: кодування інформації, економії зусиль та демонстрації професійної обізнаності [2].

Важливим прагматичним викликом є контекстуальна диференціація, тобто полісемія та омонімія. Таким чином постає проблема розрізнення схожих за формою назв. Наприклад, термін *ampule* (*ampoule*) у фармакологічному контексті позначає ємність для ліків, тоді як у медико-біологічному – анатомічне розширення (*ampulla of Vater*). Неправильна інтерпретація подібних одиниць може призвести до хибної діагностики [1].

Крім того, епонімічний патерн позначає використання власних назв (прізвищ лікарів) у номінаціях інструментів та специфічних розчинів, наприклад, *Bard-Parker scalpel* (скальпель Барда-Паркера) або розчин *Ringer's lactate* є проявом мовної економії через прецедентність. Замість розлогого опису хімічного складу або конструктивних особливостей, спеціаліст використовує власну назву, що поєднує комплекс характеристик. Однак зовнішні дослідження вказують на тренд поступового витіснення епонімів у західній фармації: прагматика вимагає переходу до описових назв, щоб уникнути плутанини (наприклад, перехід від *Esmarch bandage* до *pressure bandage*). Г. Тригуб підкреслює, що успішне декодування таких патернів можливе лише за наявності міцної "когнітивної бази" — сукупності знань про історію медицини та суміжні дисципліни [1].

Окремо слід зазначити функцію професійного кодування. Аббревіатури у назвах препаратів та процедур (наприклад, *TTO* – *to take out* або *TTA* – *to take away*) виконує прагматичну роль одночасного резюмування стану пацієнта та оформлення рецепта на ліки для домашнього вжитку [2]. Проте існує також категорія небезпечних аббревіатур, відповідно прагматика безпеки вимагає обмеження скорочень, що провокують помилки. Наприклад, аббревіатура *QD* (щодня) часто плутається з *QID* (4 рази на день), тому міжнародні протоколи рекомендують вживати повну форму *once daily* [3; 4].

Номінації лікарських засобів та супутніх чинників класифікуються за явищами, які вони позначають. Серед них виділяють патерни для позначення біохімічних сполук (*AFP* — *alfafetoprotein*), сироваток (*ATS* — *antitetanic serum*), а також мікробіологічних категорій (вірусів та бактерій), таких як *HIV* чи *EBV* [2]. Використання таких скорочень робить професійну мову більш місткою та інформативною [2].

Аналіз показує, що англomовні номінації лікарських засобів будуються за чіткими структурними патернами (від морфологічного аналізу коренів до сучасної аббревіації). Прагматична цінність цих номінацій полягає у максимальній інформативності та лаконічності, що забезпечує ефективність професійного спілкування. Розуміння цих моделей є критично важливим для адекватного перекладу та безпомилкового використання медичної термінології.

Література

1. Тригуб Г. Особливості перекладу англomовних медичних текстів. *Пріоритети германської і романської філології* : зб. матеріалів XVIII Міжнар. наук. конф. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. С. 96–99.
2. Тригуб Г. Особливості аббревіатур у медичному англійському дискурсі. *Пріоритети германської і романської філології* : зб. матеріалів XVIII Міжнар. наук. конф. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. С. 97–98.
3. Лобанова В. Деякі проблеми перекладу англійських медичних текстів українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 39, Т. 2. С. 53–55.
4. World Health Organization. *Guidance on INN (International Nonproprietary Names) for Pharmaceutical Substances*. Geneva : WHO Press, 2024. 158 p.

ПРИХОВАНІ СЕНСИ В МЕДІА ВОЄННОГО ЧАСУ

У сучасних умовах війни медіа стають не лише джерелом інформації, а й інструментом психологічного впливу. Особливу роль відіграють такі лінгвістичні категорії як імпліцитність, імплікатура, які дозволяють передавати повідомлення непрямым шляхом. Одним із найбільш поширених продуктів медіа є меми - короткі візуальні текстові повідомлення, що містять глибокий підтекст і викликають емоційну реакцію. Меми, як конструкти людської свідомості, швидко поширюються в соціальних мережах, формуючи колективні настрої та створюючи спільний культурний код серед аудиторії.

Проблема прихованих смислів була у фокусі уваги вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Безуглої Л., Заболотської О., Кузнецової І., Сусова І., Шевченко І., Birner B. J., Carson R.

У воєнних медіа приховані сенси виражені засобами імпліцитності. Саме тут вони набувають особливого значення, адже дозволяють обходити цензуру, маніпулювати емоціями та мобілізувати суспільство. Словник лінгвістичних термінів трактує поняття «імпліцитність» як прихованість інформації, яка не висловлюється прямо, але зрозуміла з контексту [2, с. 179-180], а «імплікатуру» - як висновок, який робить реципієнт на основі принципів комунікації та сказаного [2, с. 177-178].

Меми поєднують текст і зображення, що створює багатшаровий сенс: вербальний, візуальний та культурний.

Меми під час війни виконують функцію швидкої комунікації та психологічної підтримки. Вони часто містять імпліцитні повідомлення, зрозумілі лише певній аудиторії.

Меми не лише розважають, а й виконують стратегічні функції. Вони формують колективну ідентичність, створюють відчуття єдності та спільної боротьби. Імпліцитність у мемах дозволяє уникати прямої агресії, але водночас передавати сильні емоційні сигнали. Імплікатури в мемах часто базуються на культурних знаннях: щоб зрозуміти жарт, потрібно знати контекст війни, політичні події та символіку. Серед функцій прихованих сенсів у мемах можна виділити:

- Маніпуляцію: формування позитивного образу своїх та негативного образу ворога.
- Мобілізацію: підняття бойового духу та єдності.
- Психологічної підтримки: зниження рівня стресу через гумор.

- Інформаційної зброї: використання мемів для поширення меседжів у міжнародному просторі.

Таким чином, меми у воєнний час стають не просто розважальним контентом, а важливим комунікативним інструментом, що засобами імпліцитності створюють приховані сенси для досягнення стратегічних цілей.

Розглянемо на конкретних прикладах як меми використовують популярні культурні образи та контент війни для створення багатошарового сенсу:

Мал.1 Peace talks. [4]

Представлений мем візуалізує зібрання Конгресу США, де секретар повідомляє, що мирні переговори пройшли за участю Ушакова та Віткоффа: «*The peace talks were attended by Ushakov and Witkoff*». Вербальний компонент мема, представлений реплікою із залу: «*And from the American side?*», натякає на те, що Witkoff не сприймається співвітчизниками як представник США. Саме цей вислів імплікує прихований сенс: присутність американського представника ставиться під сумнів, бо його позиція асоціюється з проросійськими інтересами. Тому реконструкція імплікатури відбувається у такий спосіб: мирні переговори виглядають односторонніми, бо фактично обидва учасники підтримують росію. Питання «*And from the American side?*» підкреслює абсурдність переговорів, де немає реального балансу сил оскільки Witkoff сприймається як людина, що «зливає» позиції США та України через симпатії до росії. Таким чином мем висміює ситуацію, коли формально представник США присутній, але вочевидь він не захищає американські та українські інтереси.

Мал.2 We are entering 12th month of ending the war in 24 hours. [5]

Мем, з вербальною складовою «*We are entering 12th month of ending the war in 24 hours*», натякає на іронічне зіставлення: обіцянка «закінчити війну за 24 години» протиставлена факту, що минає вже 12 місяців. Наведений вислів імплікує провал передвиборної заяви Трампа без прямого звинувачення. Реципієнт усвідомлює: «Трамп не зміг виконати свою обіцянку швидко завершити війну». Тому його слова були популярними

і нереалістичними, що ставить під сумнів його компетентність та чесність. Мем висміює контраст між гучною заявою та реальністю затяжного конфлікту: обіцянки «швидкого миру» - лише риторика, яка не має практичного підґрунтя.

Мал.3 I've never met this man in my life. [6]

Мем із реплікою «*I've never met this man in my life*» вибудовує іронію через різкий контраст між очікуваною союзницькою поведінкою та фактичним запереченням будь-яких зобов'язань: вербальна рамка про звернення Мадуро по військову допомогу створює припущення про стабільне партнерство,

тоді як використана фраза імплікує повне дистанціювання й небажання Росії втручатися або підтримувати союзника в ситуації загрози. У межах мемної культури ця фраза є усталеним сигналом відмови від відповідальності та спробою уникнути асоціацій з небажаною ситуацією, тому її застосування активує розмовну імплікатуру: пов'язані з росією політичні альянси виявляються слабкими, односторонніми або декларативними, а заявлена підтримка існує лише на рівні риторики. Саме ця невідповідність між формальними взаєминами та реальною поведінкою створює гумористичний ефект: ситуація перебільшується до гротеску, у якому замість очікуваної допомоги лунає фактичне заперечення знайомства, що підкреслює ненадійність і прагматичну вигоду російської «дружби», яка розсипається в момент, коли потрібно переходити від слів до дій.

Отже, меми у воєнний час - це не лише розвага, а й потужний інструмент комунікації, що використовує імпліцитність та імплікатури для передачі глибоких сенсів. Їхнє дослідження допомагає зрозуміти механізми впливу на суспільство та важливість критичного мислення. У сучасній інформаційній війні меми стають зброєю, здатною впливати на настрої мільйонів людей.

Література

1. Кузнецова І., Кузнецова Г. Засоби передачі прихованого смислу в англomовному художньому дискурсі: прагмакогнітивний аспект. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. №5, 2014. С.133-138
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с. ISBN 966-8791-21-5.
3. Шевченко І. С. Сусов І. П., Безугла Л. Р. Абрис когнітивного вектора прагмалінгвістики. *Вісн. ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. 2008. № 811. С. 3–7.

4. 9gag. Peace talks. URL: <https://9gag.com/gag/aNDGPmK> (дата звернення: 26.12.2025)
5. 9gag. We are entering 12th month of ending the war in 24 hours. URL: <https://9gag.com/gag/aXPm4Lv> (дата звернення: 26.12.2025)
6. 9gag. I've never met this man in my life. URL: <https://9gag.com/gag/aMV6q0V> (дата звернення: 21.01.2026)
7. Birner B. J. Introduction to Pragmatics. Wiley-Blackwell, 2013. 340 p.
8. Carson R. Linguistic Meaning. Communicated Meaning and Cognitive Pragmatics. Mind and Language, 2002. Vol. 17, No. 1–2. P. 127–148.
9. Carson R. Thoughts and Utterances. The Pragmatics of Explicit Communication. Oxford : Blackwell, 2002. 418 p
10. Haugh M., Culpeper J. Pragmatics and the English Language. Palgrave Macmillan, 2014. 316 p.
11. Horn L. R., Ward G. (Eds.). The Handbook of Pragmatics. Wiley-Blackwell, 2006. 864 p.

Пишний М.О., здобувач
Якушенко І.О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

НЕОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Неологізми (від грец. νέος — новий і λόγος — слово) — це слова, а також їхні окремі значення та вислови, що з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями [1, с. 408]. Такі одиниці належать до пасивного словника мови до моменту їхнього повного засвоєння активним вжитком. Вони поділяються на загальномовні та стилістичні, слугуючи для номінації нових понять або заміни попередніх найменувань з метою мовної економії чи експресивного оновлення. Проблематика появи нових слів досліджувалася такими вченими, як Л. Бархударов, Ю. Жлуктенко, В. Заботкіна, Ю. Зацний, К. Ковтун, Є. Кубрякова, Л. Омельченко, Т. Пахомова, Я. Рецкер, В. Телія та ін., що дозволило обґрунтувати антропоцентричний характер мовної картини світу, де поява лексем виступає безпосередньою реакцією мови на сучасні події в суспільстві [4].

У системі мови неологізми перебувають у постійній опозиції до застарілих слів — одиниць, що на даному етапі розвитку мови вийшли із загального вжитку [1, с. 33, 195]. Серед них виділяють історизми, які виходять з ужитку разом із позначуваними ними реаліями і не мають у сучасній мові синонімічних замінників, та архаїзми — витіснені іншими синонімами назви понять, що існують і в наш час [1, с. 195]. Межа між цими

категоріями є рухливою: залежно від суспільних потреб, новотвори можуть або швидко ставати частиною активного складу, або переходити до розряду застарілих після втрати актуальності відповідних явищ [1, с. 195].

Процеси неологізації в сучасній англійській мові характеризуються різноманіттям морфологічних способів творення. Ключовими методами виступають акронімія (acronym) — процес утворення нового слова з початкових літер назви або серії слів, яке вимовляється як єдина лексема, та алфавітизм (alphabetism), що передбачає вимову слова як послідовності назв літер. Високу продуктивність демонструє блендинг (blending), який базується на злитті звуків та значень двох або більше слів, часто шляхом поєднання початку одного слова з кінцем іншого. До активних способів також належать запозичення (borrowing) — пряме перенесення слова з іншої мови, калькування (calque) — дослівний переклад іншомовного слова чи виразу, словоскладання (compounding) — об'єднання двох або більше повноцінних слів для створення нової одиниці, та кліппінг (clipping), що полягає в утворенні нового слова шляхом відсікання одного чи кількох складів від довшої лексеми [2].

У системі сучасної англійської мови провідною функцією неологізмів є найменування нових явищ та позначення унікальних і оригінальних концептів, що виникають у суспільному дискурсі [3, с. 46]. Концептуалізація «життєвого циклу» слова (life-cycle of a word) передбачає розгляд лексеми від її першої появи в тексті через коливання частоти вживання та популярності до повної асиміляції мовою або її «смерті» [3, с. 1]. Цей процес нерозривно пов'язаний з етапами соціалізації (входження у повсякденний вжиток) та лексикалізації (закріплення у словниковому складі). Основними сферами виникнення таких одиниць у сучасному суспільстві виступають інноваційні технології, повсякденне життя та соціальні мережі, де поява нових номінацій відображає актуальні соціокультурні тренди [4].

Отже, дослідження процесів неологізації сучасної англійської мови підтверджує роль мови як динамічної системи, що безперервно еволюціонує разом із трансформаціями суспільства. Через специфіку «життєвого циклу» слів мовна система гнучко адаптується до нових комунікативних потреб, фіксуючи зміни в науці, техніці та соціальній взаємодії. Розуміння механізмів соціалізації та лексикалізації неологізмів, особливо у сферах цифрових технологій та соціальних медіа, є необхідним для глибинного аналізу еволюції лексичного фонду. Саме неологізми виступають індикатором культурного прогресу, відображаючи антропоцентричну природу мови та її здатність до постійного оновлення у відповідь на виклики сучасного інформаційного простору.

Література

1. Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Українська мова : енциклопедія. Київ: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
2. Neologisms: Formation Processes. URL: <https://englishexplorations.check.uni-hamburg.de/neologisms-formation-processes/> (дата звернення: 15.03.2026)
3. Renouf A. A Finer Definition of Neology in English: the life-cycle of a word. URL: http://rdues.bcu.ac.uk/A_Finer_Definition_of_Neology_in_English.pdf (дата звернення: 15.03.2026)
4. Остафійчук О. Д. Неологізми англійської мови в сучасному суспільстві. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-1/28>

**Поронник Ю.М., здобувачка
Марценюк О.Г., к. пед. н., доцентка
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ЕТИМОЛОГІЧНІ ДУБЛЕТИ І ТРИПЛЕТИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ЛЕКСИЧНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Етимологічні дублети й триплети в англійській мові є наслідком багаторазового входження споріднених за походженням лексем у різні історичні періоди та через різні контактні канали, передусім унаслідок взаємодії германського базису з нормандсько-французьким посередництвом і книжною латинською традицією. Контактна історія англійської зумовила ситуацію, коли одна етимологічна основа могла бути засвоєна спочатку у формі, наближеній до розмовної практики, а пізніше повторно в іншій фонетико-графічній оболонці та з іншою стилістичною вагою, після чого вмикалися механізми асиміляції, які не допускали тривалого існування повних синонімів без функційного розмежування [4]. Відтак дублетність і триплетність доцільно інтерпретувати як індикатор того, що запозичення в англійській мові є не одиничним актом, а процесом, у межах якого система прагне стабільності через семантичну спеціалізацію, доменне розведення та реєстрову диференціацію [5, с. 121].

Теоретично етимологічний дублет у межах англійського словника можна визначити як пару слів зі спільним етимомом, що потрапили в мову різними шляхами і тому відрізняються формою та сучасною функцією. Етимологічний триплет, відповідно, є тричленним рядом, у якому спільність походження поєднується з відмінними зонами вживання. Для англійської

мови принциповим є те, що збереження таких рядів забезпечується не формальною схожістю і не етимологічною «пам'яттю» мовців, а регулярною розбіжністю у значенні, колокаційній сполучуваності та стилістичному профілі. В описі запозичень наголошується, що асиміляція включає фонетичну й графічну адаптацію, морфологічне вбудовування, а також семантичні зміщення, які на практиці й формують стійкі відмінності між спорідненими одиницями [2, с. 220]. Звідси впливає прикладна цінність теми: у сучасній англійській дублети й триплети часто виступають джерелом помилкової взаємозамінності, а правильний вибір лексеми залежить від жанру, адресата та фахової сфери, що особливо відчутно в юридичному дискурсі та перекладі [3, с. 36].

Практичний аналіз було зосереджено на рядах, які добре демонструють типові траєкторії асиміляції. Один із найвідоміших прикладів становить пара *ward* і *guard*. Обидві лексеми пов'язані зі спільною германською основою зі значенням охорони, однак *guard* увійшло до англійської через нормандсько-французький канал, тоді як *ward* закріпилося у раннішому шарі. У сучасній мові вони не є взаємозамінними. *Ward* тяжіє до інституційних назв і значень опіки та нагляду, що видно в типових контекстах на кшталт *hospital ward*, *wardship*, *ward of court*. *Guard* частіше номінує дію охорони або її носія, а також фізичний захист, що простежується в словосполученнях *guard a prisoner*, *security guard*, *guardrail*. Таким чином, асиміляція тут проявляється як розмежування функцій: одна лексема закріплюється за соціально-правовою й інституційною сферою, інша за дієвим, агентним та предметним описом охорони.

Семантичну дивергенцію ще виразніше ілюструє дублет *cattle* і *chattel*. Обидва слова сходять до старофранцузьких форм, пов'язаних з ідеєю майна та рухомих цінностей, але сучасний результат асиміляції є різким. *Cattle* спеціалізувалося на значенні великої рогатої худоби й стало частотним у побутовому та аграрному дискурсі. *Chattel*, навпаки, закріпилося як юридичний термін на позначення рухомого майна і типово трапляється в правничих контекстах на кшталт *chattel property*, *chattel mortgage*. Спільне походження при цьому вже не відчувається мовцем без спеціальної етимологічної довідки, що є ознакою завершеної асиміляції, коли система розвела форми не лише за стилем, а й за предметною сферою.

Дублет *channel* і *canal* демонструє інший тип розмежування, у якому важливими стають метафоричні розширення та технічна конкретизація. *Channel* у сучасній англійській є багатозначним і активно переноситься на абстрактні об'єкти. Типовими є сполучення *communication channel*, *distribution channel*, *TV channel*. *Canal* частіше зберігає конкретний профіль і прив'язується до інженерно-географічних або анатомічних реалій, що

видно в контекстах *shipping canal, irrigation canal, ear canal*. Асиміляція тут проявляється в тому, що один член пари отримує високу семантичну рухливість і широку сполучуваність, а інший зберігає спеціалізованість і стабільні доменні межі.

Контактна історія англійської дозволяє показати дублетність і на матеріалі скандинавського впливу. Пара *shirt* і *skirt* походить від споріднених форм германського походження, однак різні канали та фонетична адаптація спричинили розведення значень. У сучасному вживанні *shirt* номінує предмет одягу з чіткою типовою формою, тоді як *skirt* закріпилося за іншим предметом одягу та додатково реалізує переносне значення периферії або краю, що зберігається в технічних і описових контекстах. Тут асиміляція працює як поділ у межах одного тематичного поля, коли система уникає дублювання, розподіляючи номінації за різними об'єктами [1, с. 132].

В англійській мові помітними є й дублети, що виникли внаслідок подвійного входження через французьку традицію в різні періоди. Пара *warranty* і *guarantee* належить саме до таких випадків. Вони споріднені етимологічно, проте сучасно розходяться за юридичною та комунікативною функцією. *Warranty* тяжіє до формалізованого письмового зобов'язання, типового для документації та продажу товарів, що видно у сполуках *product warranty, warranty period, warranty claim*. *Guarantee* частіше використовується як загальніша обіцянка або забезпечення, причому легко функціонує як дієслово, що закріплюється в конструкціях *guarantee success, guarantee payment, money-back guarantee*. Унаслідок асиміляції мова отримує два інструменти з різною ступінню формалізації та різною граматичною активністю.

Триплети особливо наочно показують багатоступеневу асиміляцію, коли первинна ідея розкладається на три інституційні домени. Ряд *hospital, hostel, hotel* є показовим, оскільки всі три слова пов'язані з історичною семантикою гостинності та притулку, але сучасна англійська розвела їх на три стійкі сценарії вживання. *Hospital* закріпилося за медичною інституцією, що підтримується лексичним оточенням на кшталт *patient, surgery, intensive care, ward*. *Hostel* пов'язується з бюджетним проживанням і типовими контекстами *student hostel, youth hostel, dormitory*. *Hotel* стабільно співвідноситься з комерційною індустрією гостинності, що видно в словосполученнях *hotel booking, hotel room, front desk, check-in*. Розмежування підтримується колокаціями та тематичними доменами настільки сильно, що взаємозамінність практично відсутня, хоча історичний етимон є спільним.

Окремо увагу привертають випадки, коли споріднені форми розходяться переважно реєстрово. Як приклад доречно навести *frail* і

fragile, які сходять до спільної латинської основи з ідеєю ламкості, але увійшли в англійську різними шляхами і сформували різний стильовий профіль. *Fragile* частіше використовується як нейтральний опис властивості предмета або стану, у тому числі в інструктивних або публіцистичних текстах. *Frail* частіше застосовується до людини чи здоров'я з відчутною оцінністю. У таких випадках асиміляція фіксується не через різні предметні домени, а через розподіл експресивності та типових комунікативних ситуацій.

Загалом, етимологічні дублети й триплети в англійській мові слід розглядати як системний наслідок багатошарової історії запозичень і контактів. Лексична асиміляція забезпечує їхнє співіснування через семантичну спеціалізацію, доменне розмежування, реєстрові відмінності та закріплення за типово повторюваними колокаціями. Практичне значення аналізу полягає в тому, що він пояснює сучасні норми слововживання, допомагає уникати хибної синонімії та підвищує точність перекладу, оскільки вибір між дублетами і членами триплетів у багатьох випадках залежить не від загального значення, а від жанру, соціального контексту та усталених сполучень.

Література

1. Даньків А. К. Лексичні запозичення в сучасній англійській мові. *International scientific conference «Philological sciences and translation studies: European potential»* : матеріали конференції, 3–4 листопада 2022 р., Рига, Латвія. Рига : Baltija Publishing, 2022. С. 131–135. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-261-6-31>
2. Камінська С. В., Момот А. В. Шляхи появи запозичень в сучасній англійській мові: їх асиміляція та вживання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 9(77). С. 220–223. DOI: 10.25264/2519-2558-2020-9(77)-220-223.
3. Олійник О. С. Дуплети та триплети в англомовних юридичних текстах як проблема перекладу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Т. 36(75), № 2, ч. 2. С. 35–41.
4. Cole M., Laker S. The contact history of English. *Oxford Research Encyclopedias: Linguistics*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.929> (дата звернення: 12.01.2025).
5. Durkin P. *Borrowed words: a history of loanwords in English*. Oxford : OUP Oxford, 2014. 491 p.

Святенко Б.Б., здобувачка
Марценюк О.Г., к. пед. н., доцентка
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

У сучасному мовознавстві фразеологія посідає особливе місце, оскільки саме фразеологічні одиниці найбільш яскраво відображають національно-культурну своєрідність мови. Вони акумулюють у собі історичний досвід народу, його традиції, ментальні установки, систему цінностей і специфіку світосприйняття. У зв'язку з процесами глобалізації, активізацією міжкультурної комунікації та зростанням ролі перекладу в сучасному світі особливої актуальності набуває вивчення національно-культурної специфіки англомовних фразеологізмів.

Англійська мова, будучи однією з найпоширеніших мов світу, володіє надзвичайно багатим фразеологічним фондом, який формувався протягом століть під впливом історичних, соціальних, економічних і культурних чинників. Саме фразеологізми відображають національний характер англійців, їхній спосіб мислення, особливості побуту, ставлення до праці, моралі, влади, часу та міжособистісних відносин.

Метою даної роботи є дослідження національно-культурної специфіки англомовних фразеологізмів, визначення їх ролі у формуванні мовної картини світу та аналіз особливостей їх перекладу українською мовою.

Фразеологізми є одним із найважливіших елементів мовної системи, що забезпечують її образність, експресивність і національну своєрідність. За визначенням І. Дем'яненка, фразеологізм — це стійке словосполучення з переосмисленим значенням, яке відтворюється в мовленні як готова одиниця [2, с. 87].

На думку О. Селіванової, фразеологічні одиниці формують фрагмент мовної картини світу, оскільки вони відображають уявлення людини про навколишню дійсність, соціальні норми та культурні стереотипи [7, с. 213]. Саме тому фразеологія розглядається не лише як мовне, а й як культурологічне явище.

Вагомий внесок у розуміння взаємозв'язку мови та мислення зробив О. Потебня, який підкреслював, що мова є формою вираження національної свідомості, а фразеологізми — її концентрованим відображенням [6, с. 49]. Через стійкі образні вирази закріплюються традиційні уявлення про добро і зло, працю і відпочинок, соціальні ролі, моральні норми.

Таким чином, фразеологізми виступають не просто засобами номінації, а важливими носіями культурної пам'яті народу.

Англомовна фразеологія формувалася під впливом історичних подій, географічного положення, соціальної структури та способу життя носіїв мови. Значна частина фразеологізмів пов'язана з морською справою, що пояснюється провідною роллю мореплавства в історії Великої Британії: *to be at sea, to know the ropes, to sail close to the wind*.

Важливе місце посідають фразеологізми, пов'язані з побутом та соціальними відносинами. Наприклад, вираз *to be born with a silver spoon in one's mouth* відображає соціальну нерівність і уявлення про спадковий добробут. Фразеологізм *an Englishman's home is his castle* ілюструє традиційне для англійської культури розуміння приватного простору та цінності особистої свободи.

Н. Пономаренко наголошує, що фразеологізми є своєрідними «культурними кодами», які зберігають інформацію про національний характер, звичаї та ментальні установки народу [5, с. 108]. Саме тому без знання культурного контексту повноцінне розуміння фразеологічних одиниць є неможливим.

Варто також зазначити, що в англомовних фразеологізмах широко представлена метафорика, пов'язана з тваринним світом (*a dark horse, as busy as a bee*), частинами тіла (*to cost an arm and a leg*), кольорами (*once in a blue moon*), що свідчить про образний характер англійського мислення.

Переклад фразеологізмів є одним із найскладніших завдань перекладознавства, оскільки вимагає не лише мовної, а й культурної компетенції перекладача. Як зазначає Т. Комісаренко, головна складність полягає в тому, що фразеологізми часто не мають прямих відповідників у мові перекладу [4, с. 35].

У процесі перекладу застосовуються різні стратегії:

- використання повного фразеологічного еквівалента;
- добір часткового відповідника;
- описовий переклад;
- компенсація;
- контекстуальна заміна.

О. Клименко підкреслює, що неправильний переклад фразеологізмів може призвести до втрати образності або спотворення змісту висловлювання, що негативно впливає на адекватність перекладу [3, с. 50].

Особливої уваги потребують фразеологізми з яскраво вираженою національною специфікою, оскільки вони не лише передають значення, а й відображають культурні реалії, які можуть бути незрозумілими для носіїв іншої мови.

Отже, англомовні фразеологізми є важливим компонентом мовної картини світу та відіграють значну роль у відображенні національно-культурної специфіки англомовного суспільства. Вони акумулюють

історичний досвід, культурні традиції, ментальні установки та соціальні цінності народу.

Проведений аналіз засвідчує, що фразеологізми не лише збагачують мову образними засобами, а й виступають своєрідними носіями культурної пам'яті. Їх правильне розуміння та переклад можливі лише за умови глибокого знання культурного контексту та національної специфіки мови.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у зіставному аналізі англійських та українських фразеологізмів, а також у вивченні функціонування фразеологічних одиниць у сучасному медіа- та художньому дискурсі.

Література

1. Ball, C. *Traité de stylistique française*. Genève: Slatkine, 1930. – С. 58–66. URL: <https://ia600805.us.archive.org/29/items/traitlestylist01ball/traitlestylist01ball.pdf>
2. Дем'яненко І. Фразеологізми в англійській мові: структура та семантика. Київ: Видавничий дім «Київський університет», 2016. – С. 87–95. URL: <https://share.google/iSsNPgBGoD3gbUyiR>
3. Клименко О. Англійська фразеологія: теорія та практика. Харків: Факт, 2017. – С. 45–52. URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?q=%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE+%D0%9E+%D0%90%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F+%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+%D1%82%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.+%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%B2:+%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82,+2017&hl=uk&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar
4. Косоніг В. Р. Особливості перекладу фразеологізмів з англійської мови українською // Інноваційна наука. URL: <https://almanakh.pp.ua/isst/article/view/235>
5. Пономаренко Н. Фразеологізми як національно-культурний маркер англійської мови. Львів: Видавництво ЛНУ, 2019. – С. 105–113. URL: <https://scholar.google.com/scholar?q=%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE+%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B7%D0%BC%D0%B8+%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE->

%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%B5%D1%80

6. Потебня О. О. Думка і мова. Харків: Акта, 2001. – 276 с. URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Potebnia_Oleksandr/Dumka_i_mova.pdf
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2011. – 712 с. URL:<https://scholar.google.com/scholar?q=%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0+%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0+%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%B8+%D1%82%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8+2011>

Сологуб А.М., здобувачка
Лебедєва А.В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТІВ

Провідні англомовні засоби масової інформації відіграють велику роль у формуванні громадської думки, і мова, якою вони послуговуються, давно стала окремим предметом лінгвістичних студій. Сучасний англомовний медіадискурс щоденно охоплює мільйонну аудиторію, а отже, кожне слово, кожний стилістичний прийом у газетному заголовку чи телевізійному репортажі має потенціал впливати на сприйняття подій читачем або глядачем. Саме тому дослідники в галузі медіалінгвістики приділяють багато уваги тому, як саме журналісти добирають лексику, якими граматичними конструкціями оперують і які риторичні засоби залучають для досягнення бажаного комунікативного ефекту.

Л. Шевченко та Д. Сизонов визначають медіатекст як комунікативну одиницю, що поєднує інформативну та впливову функції й характеризується особливим набором лексичних і стилістичних засобів [6, с. 47].

Англійська мова як глобальна мова міжнародної комунікації надає медійним текстам особливого статусу: їхні лексичні та стилістичні моделі часто запозичуються медійними дискурсами інших країн, а отже, вивчення цих моделей має значення далеко за межами власне англомовного простору.

Публікації таких видань, як BBC, CNN та The Guardian, мають свою неповторну мовну специфіку: з одного боку, автори прагнуть до стислості й інформативності, а з іншого – активно використовують засоби впливу на читача.

Серед найхарактерніших лексичних особливостей медійних текстів дослідники зазвичай називають широке вживання суспільно-політичної лексики, неологізмів, аббревіатур, фразеологізмів та оцінної лексики. К. Головенко відзначає, що журналісти свідомо добирають емоційно забарвлені слова для формування ставлення аудиторії до подій, що висвітлюються [2, с. 95].

Неологізми є невід’ємним складником сучасного медіадискурсу: англomовні ЗМІ постійно продукують нові слова й вирази на позначення актуальних явищ – від технологічних інновацій (*deepfake, doomscrolling*) до суспільно-політичних процесів (*Grexit, Brexit*), що згодом входять у вжиток інших мов [5, с. 36].

Абревіатури та акроніми (*GDP, EU, IMF, NATO*) забезпечують економію мовних засобів і є візитною карткою публіцистичного стилю, оскільки дозволяють максимально ущільнити інформацію в обмеженому обсязі повідомлення.

Фразеологізми також є важливим складником медіадискурсу. Англomовні ЗМІ активно використовують сталі вирази для підсилення експресивності та образності мовлення – наприклад, *to shed light on, to take a toll, at the heart of the issue, to fuel tensions*, що сприяють формуванню емоційного впливу на аудиторію та полегшують сприйняття інформації, водночас виконуючи маніпулятивну функцію [6, с. 198].

Окрему роль у медійному тексті відіграє **оцінна лексика**. Епітети на кшталт *dramatic, unprecedented, alarming, vulnerable* несуть виразну оцінну функцію – вони налаштовують читача на певне сприйняття репрезентованих подій, хоча зовні подаються в інформаційному контексті. Фразеологізми, як-от *to weather the storm* чи *at a crossroads*, вносять додаткову образність і полегшують сприйняття тексту, оскільки є загальновідомими для англomовної аудиторії [1, с. 84].

Що стосується стилістичних засобів, то в англomовній пресі широко використовуються метафора, метонімія, епітети, іронія та алюзія.

Є. Корнелаєва підкреслює, що саме **метафора** є домінуючим стилістичним прийомом в англomовному медіадискурсі, оскільки вона дозволяє подати складні явища у доступній та образній формі [4, с. 124].

Так, в економічних публікаціях регулярно зустрічаються мілітарні метафори на кшталт *trade war* або стихійні – *economic storm*, що надають сухим фінансовим даним емоційного забарвлення.

Метонімія типу *Brussels warns* або *the White House responds* є ще одним

характерним прийомом: замість повної назви інституції вживається назва міста чи будівлі, що забезпечує стислість і створює ефект персоніфікації. Н. Григорян та Л. Першина зауважують, що навіть у начебто об'єктивних публікаціях наявний імпліцитний оцінний компонент, який формується саме завдяки добору стилістичних засобів [3, с. 48].

Епітети є одним із ключових засобів оцінності в медіадискурсі. Вони не лише описують події, а й формують ставлення аудиторії до них. За спостереженням сучасних мовознавців, журналісти свідомо використовують емоційно забарвлену лексику для впливу на читача [2, с. 95].

Іронія в медійних текстах застосовується переважно в аналітичних жанрах. Іронія дозволяє передати критичне ставлення опосередковано, зберігаючи видимість нейтральності.

Алюзія передбачає відсилання до відомих культурних чи історичних фактів і сприяє поглибленню змісту повідомлення.

Крім того, сучасний медіадискурс дедалі частіше інтегрує запозичення з інших мов та інтернет-сленг (*fake news*, *clickbait*, *gaslighting*), що відображає вплив цифрового середовища на мову ЗМІ та свідчить про її постійну динаміку [5, с. 38].

Отже, англomовні медійні тексти характеризуються багатим набором лексичних і стилістичних засобів, які виконують одразу кілька функцій: інформують, оцінюють, впливають і утримують увагу. Метафори, метонімія, оцінна лексика, фразеологізми, неологізми та епітети становлять арсенал, що дозволяє авторам медійних статей створювати тексти, які одночасно є і інформативними, і переконливими. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у порівнянні лексико-стилістичних засобів у різних жанрах медіатекстів – новинах, аналітиці та колонках думок, а також у вивченні впливу цифрових медіа на трансформацію традиційного публіцистичного стилю.

Література

1. Герасименко О. Ю., Кобзар С. С. Неологізми російсько-української війни: аналіз та специфіка використання. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Кропивницький, 2024. Вип. 209. С. 82–86.
URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/408>.
2. Головенко К. В. Лінгвістичні маніпуляції в медіадискурсі та їх відтворення засобами перекладу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Кропивницький, 2025. Вип. 215. С. 93–100.
URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/980>.
3. Григорян Н., Першина Л. Стратегії та перекладацькі трансформації суспільно-політичних реалій з англійської мови українською. *Вісник*

- ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Харків, 2025. Вип. 101. С. 46–53. URL: <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/28086>.
4. Корнєлаєва Є. В. Перекладацькі трансформації під час відтворення концептуальних метафор медіа-дискурсу. *Львівський філологічний часопис*. Львів, 2022. № 9. С. 123–128. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/2350>.
  5. Неологізми у сучасному комунікативному просторі : зб. статей / за ред. В. Я. Жалай, Н. А. Крамар. Київ : Едельвейс, 2024. 188 с. URL: <https://nvd-nanu.org.ua/neologizmy-u-suchasnomu-komunikatyvnomu-prostori-zb-nauk-pr/>.
  6. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. Теорія медіалінгвістики : підручник. 2-ге вид. Київ : Ліра-К, 2025. 271 с. URL: <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/4582>.
  7. BBC. URL: <https://www.bbc.com/>.
  8. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/>.
  9. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/europe>.

Троценко А.А., здобувачка
Дегтярьова Є.О., к. філол. н., доцентка
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ: ФУНКЦІОНУВАННЯ В КІНО ТА СЕРІАЛАХ

Молодіжний сленг є динамічним сегментом французької мови, що активно розвивається під впливом соціальних, культурних та технологічних чинників. Його особливістю є постійне оновлення лексики, трансформація значень слів та поява нових нестандартних мовних форм. Важливим аспектом є функціонування сленгу в медіа, зокрема в сучасних французьких фільмах та серіалах, де він стає засобом передачі автентичності мовлення молоді та соціальної ідентичності персонажів.

Мета дослідження: визначити лексико-семантичні та соціолінгвістичні особливості молодіжного сленгу у французьких кінотворах. Об'єкт дослідження: молодіжний сленг сучасної французької мови. Предмет дослідження: лексико-семантичні та соціолінгвістичні особливості функціонування сленгу. Матеріал: діалоги персонажів фільмів *Intouchables*, *La vie scolaire* та серіалу *Skam France*.

Мова є не лише універсальним засобом передачі інформації, а й важливим інструментом самовираження. Прагнення мовців зробити

спілкування більш емоційним, виразним і зручним сприяє появі специфічних лексичних одиниць, що відрізняються від загальноприйнятих мовних норм. Одним із таких явищ є сленг. Словник Merriam-Webster визначає сленг як неформальну нестандартну лексику, що зазвичай складається з неологізмів, довільно змінених слів та жартівливих або експресивних мовних виразів [2]. У французькій мові прикладами таких одиниць є *gosse* (дитина), *zic* (музика) та *baston* (бійка). У сучасній лінгвістиці сленг розглядається як багатофункціональне мовне явище. Серед основних функцій сленгу виокремлюють експресивну, ідентифікаційну, номінативну, оцінну, а також комунікативну. Молодіжний сленг являє собою сукупність слів та виразів, що використовуються молодими людьми приблизно віком від 13 до 30 років у неформальному спілкуванні. Він виконує функції самовираження, позначення групової приналежності та відмежування від інших вікових категорій.

Французький молодіжний сленг є неоднорідним і включає різні типи лексичних одиниць. До основних належать верлан, аргі, іншомовні запозичення, а також скорочення та аббревіації. Верлан (*verlan*) є одним із найбільш впізнаваних різновидів французького молодіжного сленгу. Цей спосіб словотворення полягає в інверсії складів у слові, унаслідок чого воно набуває нового звучання та значення [1, с. 142]. Наприклад, *fou* перетворюється на *ouf*, *fête* – на *teuf*, *femme* – на *meuf*. Спостерігається також явище подвійного верлану, коли вже верланізоване слово зазнає повторної інверсії. Іншим важливим типом сленгової лексики є аргі, яке історично виникло як мовлення маргіналізованих або кримінальних соціальних груп. До прикладів таких одиниць належать *flic* (поліцейський), *taule* (в'язниця), *rognon* (гроші). У сучасній французькій мові значна частина арготичної лексики вийшла за межі закритих соціальних середовищ і активно використовується в повсякденному мовленні молоді.

Значний вплив на формування сучасного молодіжного сленгу мають іншомовні запозичення. Найбільш поширеними є англіцизми, що зумовлено впливом глобальної культури, музики та соціальних мереж. Прикладами таких запозичень є слова *cool*, *cringe*, *vibe*. Крім того, помітною є присутність лексики арабського походження, зокрема *kiffer*, *wesh*, *seum*, що пов'язано з мультикультурним характером французького суспільства.

Ще однією характерною рисою сучасного молодіжного мовлення є скорочення та аббревіації, які особливо поширені в цифровій комунікації. До них належать апокопа, наприклад *prof* (*professeur*), *aprem* (*après-midi*), а також графічні скорочення та акроніми, такі як *bcp* (*beaucoup*) або *mdr* (*mort de rire*).

Отже, французький молодіжний сленг є динамічним мовним явищем, що формується під впливом соціальних, культурних та медійних процесів.

Його структура включає різні типи лексичних утворень, зокрема верлан, арго, іншомовні запозичення, а також скорочення та аббревіації. Використання цих мовних засобів у сучасних французьких кінотворах сприяє створенню автентичного мовлення персонажів та відображає особливості комунікації сучасної молоді.

Література

1. Хардіков О. П. Верланізація у французькій мові та принципи побудови верланів. *Філологія XXI століття : зб. наук. пр. студентства й наук. молоді* (за матеріалами XI Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 15 квітня 2021 р.). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. С. 141–142.
2. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/slang> (дата звернення: 13.03.2026)

Харченко А.С., здобувачка
Горбонос О.В., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

БІОГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ СТАНОВЛЕННЯ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЖОНА БОЙНА

У світовому літературному просторі Джон Бойн — відомий ірландський письменник сучасності, лауреат численних престижних літературних премій у його просторі. У творчому доробку талановитого митця Ірландії різножанрові твори для дорослих і дітей; переважає роман як велика епічна форма.

Перша проба пера Джона Бойна сталася ще в 12 років. Вже тоді він вирішив, що у майбутньому буде письменником. Щоб втілити цю мету у дійсність Джон Бойн вивчав англійську літературу в Трініті Коледжі та письменницьку майстерність в Університеті Східної Англії. Уже під час навчання стає володарем премії Кертіса Брауна [3]. Сам митець вважає великим успіхом той факт, що йому пощастило вчитися у британського класика сучасної літератури Малкольма Бредбері [4]. Відомий митець відкрив для молодого письменника домінуючі секрети письма і дає пораду — писати кожного дня. Ці освітні чинники й сформували не тільки його письменницьку ідентичність, але і його літературно-естетичні погляди.

Літературна спадщина письменника акцентує увагу на проблемах ідентичності, культури та впливу історії на сучасність, підкреслюючи, як ці фактори формують долі окремих особистостей та суспільства в цілому [2, с. 69]. Джон Бойн зображує персонажів, які, попри складнощі та бар'єри, не

боятися відстоювати свої права і права інших, демонструючи глибоке розуміння людських переживань та соціальних проблем [2, с.69].

Джон Бойн розпочав свою літературну кар'єру з оповідання «Фляга розваг», яке в 1993р. потрапило до шорт-листа престижної премії Hennessy Literary Award в Ірландії [2, с. 69]. Але визнання та славу він здобув завдяки роману «Хлопчик у смугастій піжамі», який став талановитою змістоформою розкриття у його творчому здобутку теми голокосту.

Як відомо з трагічної історії минулого голокост — це стахитливе та жорстоке переслідування і вбивство євреїв нацистською Німеччиною та її колаборціоністами з 1933 по 1945рр. За цей період було вбито шість мільйонів євреїв. [6]

Написання твору митцем має непересічну історію створення. Роман був створений 30 квітня 2004 року, рівно в день смерті Адольфа Гітлера, всього лише 60 годин. [7]

І це не випадково. Твір стає висвітленням власних гуманістичних переконань письменника. У романі Джон Бойн втілює свої погляди на жахливі події Другої світової війни через призму діалогів двох хлопчиків. Через їхню дитячу наївну комунікацію автор поступово розкриває трагедію Голокосту у творі, показуючи контраст між невинним дитячим світосприйняттям та жорстокою реальністю фашистського режиму. [5]

«Хлопчик у смугастій піжамі» не лише здобув високу оцінку читачів, але й став предметом наукового аналізу дослідників як літературний артефакт через який розкривають феномен дитячої психології під час воєнних обставин [5].

Саме на цю мистецько-особистісну особливість твору вказують і сучасні вітчизняні дослідники. Зокрема, С. Ковпик підкреслює, що наївна перспектива дитини слугує художнім засобом викриття ірраціональності воєнного насильства та ідеології расової переваги, водночас загострюючи відчуття трагізму нацистської дійсності. Окремо розглядаються психоемоційні реакції дітей у ситуаціях збройного протистояння та простежується вплив екстремального історичного досвіду на формування їхніх етичних уявлень [1, с. 95].

Г. Клименко-Синьок наголошує на значущості ідеї діалогу й взаємної емпатії головних героїв роману як засобу подолання соціальних і культурних розмежувань між представниками різних етнічних і національних спільнот. Окрема увага приділяється композиційній організації тексту, символічним образам і сюжетним вузлам, через які автор увиразнює проблему національної та расової дискримінації [6].

Підкреслюємо, що особливо страхитливим є фінал твору. В епізоді, у якому показана трагічна смерть двох невинних дітей, сина — нацистського коменданта та сина — єврейського годинникаря, — і стає засудженням

кривавого режиму нацизму, фашизму, яке не втрачає значення і в умовах сучасності.

Отже, написання роману «Хлопчик у смугастій піжамі» тісно пов'язане з особистими переконаннями автора. Джон Бойн прагнув через роман привернути увагу читачів до трагічних сторінок Другої світової війни та осмислення жахливих наслідків Голокосту для всього людства. Через образи дітей письменник показує, що упередження й жорстокість формуються під впливом суспільства, тоді як природними для людини є прагнення до дружби, рівності та взаємоповаги. Саме тому роман «Хлопчик у смугастій піжамі» можна розглядати як засудження жорстоких дій в минулому та заклик до збереження гуманістичних цінностей у сучасному світі.

Роман Джона Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі» був відзначений провідними літературними нагородами, зокрема Irish Book Awards та Bisto Book of the Year, що засвідчило його високу оцінку в професійному літературному середовищі. Книга близько вісімдесяти тижнів очолювала рейтинги продажів в Ірландії, а також набула значного читацького резонансу на американському ринку, увійшовши до списку бестселерів *The New York Times*. У 2007–2008 роках твір посідав провідні позиції за кількістю продажів в Іспанії. Сукупний світовий наклад роману перевищив дев'ять мільйонів примірників [3]

Особливо його значення стає актуальним і на чині у просторі трагічної війни XXI століття – російсько-української війни. Право кожної нації на свободу, незалежність, збереження мови, культурних традицій, народного світобачення є беззаперечним фактом життя світового суспільства і кожного націосоціуму в умовах сучасності.

Література

1. Ковпик С. Дитяча свідомість в умовах голокосту (на матеріалі роману Дж. Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі»). Літературний образ дитинства в часи кризи XX–XXI ст. / наук. ред. К. Якубовської-Кравчик. Варшава, 2021. Вид. 1. С. 95–104.
2. Похилук О., Ільченко А. ІДЕЯ ЗАСУДЖЕННЯ НЕРІВНОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ РАС, НАЦІЙ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ І НАРОДІВ У ТВОРЧОСТІ ДЖОНА БОЙНА. *Молодий вчений*. 2024. № 6.1 (130.1). С. 68–72.
3. Джон Бойн. Біографія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B6%D0%BE%D0%BD_%D0%91%D0%BE%D0%B9%D0%BD
4. Джон Бойн біографія та цікаві факти. URL: <https://dovidka.biz.ua/dzhon-boyn-biohrafija-ta-tsikavi-fakty>

5. Клименко-Синьоок Г. Джон Бойн «Хлопчик у смугастій піжамі». URL: <https://chytay-ua.com/blog.php?id=1184&lang=1>
6. ОСНОВНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГОЛОКОСТ. URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/uk/article/introduction-to-the-holocaust>
7. John Boyne: 'I began on Wednesday morning and wrote for 60 hours'. URL: <https://www.theguardian.com/books/2017/apr/01/john-boyne-my-writing-day>

Хлибова Н.О., здобувачка
Хан О.Г., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

МАНІПУЛЯТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОВИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Цифровий медіадискурс у англomовному суспільстві відзначається надзвичайно високою швидкістю поширення інформації та охопленням широкої аудиторії, оскільки формується в умовах глобалізації, посиленої технологічної динаміки та постійної конкуренції. Як наслідок, у таких умовах активно реалізуються мовні стратегії, які впливають на саме сприйняття інформаційних текстів, формуючи когнітивні, емоційні та поведінкові реакції реципієнтів.

Одним із найпоширеніших прийомів є створення сенсаційних заголовків та клікбейтів, що створюють ефект актуальності, важливості та терміновості, стимулюючи аудиторію якомога швидше відкрити матеріали без критичного аналізу та осмислення. У результаті формується ефект так званої інформаційної терміновості, що автоматично знижує рівень критичного мислення, спонукаючи до імпульсивного споживання. Емоційно забарвлена лексика, гіперболізація, використання метафор та літот підсилюють емоційний вплив і автоматично формують у користувача суб'єктивне сприйняття інформації [5, с. 72]. Самі повідомлення в онлайн-середовищі функціонують вже як інструмент для формування оцінок, переконань та патернів поведінки, а не лише як засіб передачі фактів. А мовні засоби в даному контексті мають стратегічний характер, адже від правильного добору та поєднання залежить ефективність впливу.

Крім того, активно використовуються апеляції до авторитету окремих осіб чи установ та соціальної довіри. Цитування експертів різних галузей, відомих видань, дослідницьких центрів, міжнародних організацій, зірок чи статистичних даних (навіть відверто сумнівних) створює ілюзію достовірності, підвищуючи ймовірність сприйняття інформації як цілком

правдивої. Часто навіть формальні згадки «дослідження показали» суттєво підвищують довіру до інформації, не зважаючи на те наскільки повною та перевіреною вона є.

Нерідко ці прийоми комбінуються з мультимодальним контентом: зображеннями, графіками, відео, вирізками інтерв'ю, емодзі та мемами, що тільки стимулює емоційний відгук та подальше активне поширення у соціальних мережах [4, с. 15]. Візуальні елементи перш за все формують емоційне ставлення до подій чи повідомлень ще до сприйняття основного тексту.

Одними із найнебезпечніших інструментів цифрових маніпуляцій залишаються фейкові новини та дезінформація. Зазвичай, вони маскуються саме під нейтральний або експертний контент, використовуючи формальні лексичні конструкції та маркери достовірності [2, с. 29]. Маніпуляції досягаються з першого погляду цілком логічною послідовністю та стилістичною коректністю, іноді їх важко помітити з першого погляду. Алгоритми соціальних платформ, в свою чергу, додатково підсилюють ефект таких повідомлень, сприяючи прискореному поширенню та емоційному залученню більшої аудиторії.

Особливої уваги заслуговує інтерактивність та персоналізація англomовного медіадискурсу. Через персоналізовані рекомендації, доступні широкий публіці коментарі та хештеги автори створюють відчуття безпосередньої залученості та причетності до подій, що вагомо підвищує ефективність маніпуляцій та переконань. Звертання до читача, використання питань та коментарів створюють ілюзію діалогу та залученості, даючи відчуття безпосередньої участі у процесі [3, с. 47]. Саме такий підхід формує когнітивні рамки, в межах яких суспільство оцінює та реагує на новини та події, навіть якщо вони не відповідають об'єктивній реальності.

Мовні стратегії переконання та маніпуляції у цифровому медіадискурсі поєднують в собі когнітивні та емоційні засоби, такі як: апеляцію до страхів, традицій, переконань, гумору, групової приналежності чи популярності; використання різноманітних риторичних запитань повторів, кліше та умовиводів; створення контрастності і антитез для привернення більшої уваги. Лексика з позитивною чи негативною конотацією ефективно створює необхідний емоційний фон. Наприклад, такі слова, як *unbelievable*, *shocking*, *incredible*, є тригерами емоційної реакції і часто використовуються у заголовках новин [1, с. 15]. Усе це спрямоване зокрема на посилення впливу повідомлення та формування бажаної запрограмованої реакції суспільства.

Синтаксичні засоби впливу використовуються у медіадискурсі не менш активно. Парцеляція, короткі речення, а також паралельні конструкції полегшують сприйняття інформації, підсилюючи ритмічність і динамічність.

Таким чином, англomовний цифровий медіадискурс демонструє надзвичайно широкий спектр можливих мовних засобів та стратегій, що використовуються для маніпуляцій аудиторією. Сенсаційні заголовки, апеляції до авторитетних осіб, персоналізація та інтерактивні компоненти мультимодальності контенту разом формують хитке когнітивне та емоційне середовище цільової аудиторії, що тільки підвищує ефективність впливу. Як результат, усвідомлення цих механізмів стало важливою умовою критичного сприйняття контенту та подальшого розвитку медіаграмотності.

Література

1. Голота Т. Маніпулятивні повідомлення в заголовках новинних інтернет-ресурсів. *Українське мовознавство*. Київ, 2023. Вип. 1(53). С. 135–148.
URL: <https://ukr.movoznavstvo.knu.ua/uk/article/view/1176>
2. Iswara A. A., Bisena K. A. Manipulation and persuasion through language features in fake news / *RETORIKA: Jurnal Ilmu Bahasa*. 2020. Vol. 6, No. 1. P. 26–32.
URL: <https://ejournal.warmadewa.ac.id/index.php/jret/article/view/1338/1289>
3. Mikuláš M. The language of manipulation: A multimodal discourse analysis of mainstream news media and fake news websites / *New Horizons in English Studies*. 2024. Vol. 9. P. 43–59.
URL: <https://journals.umcs.pl/nh/article/view/17161/pdf>
4. Stepaniuk K., Jarosz K. Persuasive linguistic tricks in social media marketing communication—The memetic approach / *PLOS ONE*. 2021. Vol. 16, No. 7, e0253983. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253983>
5. Suwarni A., Aliah N., Natsir N. The Power of Words: Deconstructing Language Manipulation in Social Media Political Campaigns / *International Journal of Multilingual Education and Applied Linguistics*. 2025. Vol. 2, No 1. P. 67–82. URL: <https://international.aspirasi.or.id/index.php/IJMEAL/article/view/248/161>

Чекодаєва П.О., здобувачка
Богдан Ю.Б., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

СЛЕНГ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Сленг є невід’ємною частиною сучасної англійської мови, оскільки він відображає соціальні, культурні та індивідуальні особливості мовлення та

постійно змінюється. Його формування зумовлене динамічними процесами в суспільстві, розвитком цифрових технологій, глобалізацією та активним впливом молодіжних субкультур. Давід Крістал зазначає, що сленг виконує важливу соціальну функцію, адже він допомагає мовцям ідентифікувати себе з певною соціальною групою та створює відчуття мовної спільності [8].

Сленг — це неформальна мова спілкування, що складається з нових або змінених значень слів, які відрізняються від стандартних, загальноприйнятих [2]. Наразі не існує єдиного визначення серед мовознавців цього мовного явища. Достовірно невідомо, коли слово «*slang*» вперше з'явилося в Англії в усному мовленні. У письмовому вигляді в значенні «*образ*» воно вперше зареєстровано в XVII столітті.

Серед науковців, котрі займалися в Україні дослідженням сленгу, слід зазначити роботи В. Чорної та О. Логінової, які проаналізували еволюцію сленгу в сучасній англійській мові, І. Палагути та А. Гордієнко з вивченням молодіжного сленгу, Л. Ставицької, яка присвятила праці соціолінгвістичним аспектам неформального мовлення, а також О. Глазової з дослідження впливу жаргонізації на культуру мовлення та мовленнєвий етикет учнівської молоді.

Сленг відрізняється від стандартної літературної мови сферою вживання та стилістичним забарвленням. Він переважно використовується в неофіційному спілкуванні, має емоційний характер і часто виконує експресивну функцію. Саме завдяки цьому сленг активно реагує на соціальні та культурні зміни в суспільстві.

На думку О. Глазової «сленг (із норв. *sleng* - лаятися) – інтержаргонне явище; особливості мовлення чималих верств носіїв мови, пов'язаних не лише групою, корпоративною спільністю, а й просторовою, наближаючись до просторіччя. Як зазначено в Енциклопедії «Українська мова», «сленгові властиво запозичувати одиниці аргю і жаргону, переосмислюючи та розширюючи їхні значення» [1].

Щодо класифікації сленгу теж не існує певної єдності. Так зокрема перекладачка Ю. Вентсковська визначає такі категорії сленгу: підліткові, молодіжні, студентські, комп'ютерні, SMS-сленг, реперський, рокерський, галузевий або професійний (медичний, юридичний та ін.), етнічний і т.д. [9].

Умовно сленг можна поділити на кілька типів: молодіжний, професійний та інтернет-сленг. Усім їм притаманні такі риси як швидкоплинність, підвладність моді, нестабільність, невизначеність, неформальність та опозиція до офіційного стилю. Сучасна розмовна англійська мова збагачується багатьма новими одиницями, зокрема й сленговими, які ми б умовно розподілили на:

- британський сленг: *mate* (звернення до друга) та *loo* (туалет), *bloke* (людина, хлопець), *quid* (фунт), *to skive* (прикидатися хворим)

[7], *hiya* або *hey up* (вітання), *howay* (ходімо), *bairn* (немовля, маленька дитина), *lad* (хлопчик), *lass* або *lassie* (дівчина), *bloke* або *chap* (чоловік), *chat up* (фліртувати), *chin-wag* (пліткувати) [4].

- Професійний сленг розрізняється за сферою використання, наприклад сфера ІТ: *to bug* (виявлення помилок), *to ping* (нагадати про себе), *update* (актуалізація даних); військова, автомобільна, спортивна, музична: сейшн (рок-концерт), джага-джага (позитивна оцінка виконання); журналістська і т.д. [1].

- молодіжний та інтернет-сленг: *salty* (стан роздратування), *extra* (драматична поведінка), *stan* (фанатичний прихильник), *cringe* (почуття ніяковості), *rizz* (харизма) та *vibe check* (перевірка атмосфери), *ate* (його вживають для опису дуже класних і вдалих дій людини), *cook* (дуже майстерно), *delulu* (прибацаний), *bite* (провокація на реакцію), *ghosting* (мовчки завершити спілкування), *IRL* (наживо), *tea* (плітки), *to stan* (фанатити), *slay* (захоплення) [6].

Американські підлітки, в поєднанні з сучасними інформаційними технологіями, створили абсолютно нову мову. Вона заснована на функції інтелектуального введення смс повідомлень в мобільних телефонах. Набираючи повідомлення, підлітки вибирають перший варіант слова, запропонований системою інтелектуальної заміни. Таким чином, якщо ви прочитали смс повідомлення, в якому слово *book* (книга) не підходить до змісту, не ламайте голову. Цілком ймовірно, що підліток мав на увазі слово *cool* (круто) [3].

Лінгвісти поділяють молодіжний сленг на три групи: 1. Сленгові слова метафоричного характеру: наприклад, *альоша* — *дурник*, *рухати поршнями* — *йти/щось робити*. 2. Слова та вирази зі зменшено-пестливим значенням: *комп'ютер* — *комп'ютер*, *тралік* — *тролейбус*. 3. Різні частини мови (частіше дієслова та прикметники), які підсилюють значення, надають надмірності та інтенсивності: *злизати*, *здибатися*, *відшиблений* [1]. Слід зазначити також, що в англійській мові існують різні види молодіжного сленгу: 1. «Cockney rhyming slang» («римований сленг»), наприклад: «*Let's have butchers hook at that magazine*» (*butcher's hook*= *look*); 2. «Everyday slang» («повсякденний сленг»): «*Relax, buddy, I got it*» («*Заспокойся, хлопче, у мене є*»); 3. «Mobile slang» («мобільний сленг») [3].

Походження сленгових слів свідчить про динамічність мовних процесів. Так, слово *bae* є скороченням від *before anyone else* і вживається для позначення близької людини. Лексема *flex* у сучасному сленгу означає «хвалитися», а *salty* використовується для опису негативного емоційного стану. *Hundo P* (сто відсотків) — ця фраза досить очевидна якщо вдуматись. *Dipset* означає кинути щось-піти бо щось не подобається. *On fleek* — це ще один спосіб сказати, що щось *on point* (прямо в точку) і щось виглядає

добре. Clap back-швидко та різко реагувати на критику [4]. Такі приклади демонструють процес метафоричного переосмислення лексичних одиниць.

Окремо слід згадати популярні сленгові скорочення: *GR8-great (супер)*; *ASAP- as soon as possible (якнайшвидше)*; *JIT-just in time(вчасно)*; *IOW-in other words (інакше кажучи)*; *FIY-for your information(до вашого відомо)*; *GOAT-greatest of all time (найславетніший з усіх часів)* [5]. Соціальні мережі також відіграють провідну роль у поширенні сленгу. Платформи TikTok, Instagram і Twitter сприяють швидкому впровадженню нових слів у повсякденне мовлення, що робить сленг важливим компонентом сучасної комунікації.

Проблема перекладу сленгу є актуальною, оскільки він часто не має прямих відповідників у мові перекладу. Перекладач повинен враховувати контекст, культурні особливості та комунікативну ситуацію, щоб зберегти стилістичне забарвлення висловлювання. Відповідно до цього слід на думку Ю. Вентсковської використовувати такі перекладацькі стратегії як прямий переклад, підбір еквіваленту, переклад з поясненням або в особливо складних випадках залишати оригінал без перекладу. Оскільки деякі сленгові слова настільки важко перекласти чи пояснити, що перекладач приймає рішення залишити їх в оригінальному вигляді, додаючи ремарку з поясненням сенсу.

Отже, сленг є важливим мовним явищем, яке відображає соціокультурні процеси та тенденції розвитку сучасної англійської мови. Його вивчення сприяє кращому розумінню живого мовлення та ефективній міжкультурній комунікації.

Література

1. Глазова О. Жаргон і сленг: як ставитись до них словеснику? Київ, 2013. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2651/1/O_Glazova_MD_9_IPPO.pdf
2. Коломійцева П. Сленг зумерів: про що говорить молодь [Електронний ресурс]. (Дата звернення: 28.02.2026). <https://greencountry.com.ua/leksyka/sleng-zumeriv-pro-csho-govorit-molod>
3. Палагута І.В., Гордієнко А. Особливості молодіжного сленгу в англійській мові. DOI: [10.32839/2304-5809/2024-6.1-131.1-19](https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-6.1-131.1-19)
4. Рижкова А. English міленіалів. Вчимо англійський інтернет-сленг.[Електронний ресурс]. Дата звернення: 28.02.2026. <https://p12.com.ua/journal/view/english-milenialiv-vchimo-anglijskij-internet-sleng>
5. Сом Ю., Кобелева К. Популярні сленгові скорочення в англійській мові. [Електронний ресурс]. Дата звернення: 28.02.2026.

- <https://cambridge.ua/uk/blog/sokrashcheniya-i-abbreviatury-v-angliyskom-yazyke/>
6. Чорна В.Л., Логінова О.В. Еволюція сленгу у сучасній англійській мові. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.36.25>
  7. 20 найпоширеніших слів британського сленгу. [Електронний ресурс]. (Дата звернення: 28.02.2026). <https://www.bsceducation.com/uk/blog/british-slang-words/>
  8. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge University Press, 2006. 304p. URL: (28.02.2026): https://books.google.com/books/about/Language_and_the_Internet.html?hl=uk&id=cnhnO0AO45AC
  9. Ventskovska J. Що таке сленг та чому його важко перекладати. [Електронний ресурс]. (Дата звернення: 28.02.2026). <https://mk-translations.ua/blog/shho-take-sleng-ta-chomu-jogo-vazhko-perekladati/>

Чубатова А.О., здобувачка
Поторій Н.В., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

МАРКЕРИ ЛЕКСИЧНИХ ДЕВІАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ

У сучасному світі, де мова щоденно змінюється завдяки новим словотворенням та скороченням граматичних структур, а пісня постає втіленням думок та почуттів автора, швидко збільшується кількість нових лінгвістичних девіацій. Саме цей компонент додає різноманітності пісням, роблячи їх зрозумілими та унікальними. Багато науковців таких як Ф. Бацевич, А. Рахман та інші працюють над дослідженням функцій мовлення та мови та аналізують різні види лексичних відхилень. Цей аналіз допоможе зосередити увагу саме на лексичних девіаціях та розглянути їх приклади в англійськомовних британських піснях.

Згідно з *Cambridge Dictionary*, поняття “девіація” визначається як будь-який прояв, акт або стан, що відхиляється від усталених норм або загальноприйнятих моделей поведінки [5]. Проте говорячи про це явище у лінгвістиці, Ф. Бацевич дійшов до висновку що, мовна девіація визначається як тип комунікативного розладу або збою у процесі комунікації, причиною яких виступає недостатня лінгвістична компетенція учасників [1, с. 214]. Вона маніфестується у вигляді різноманітних помилок, неточностей, мовленнєвих та друкарських обмовок, лінгвістичних промахів тощо, що пов’язані зі специфікою лексичної та граматичної семантики [1, с. 214]. Мета девіацій у пісенному дискурсі реалізується через бажання автора легко

та нестандартно розповісти про свої почуття та емоції слухачам, вплинути на їх емоційний стан.

Проаналізувавши матеріали А. Рахман, можна зробити висновок, що феномен “девіація” визначається як специфічне свідоме чи несвідоме відхилення від загальноприйнятих конвенцій, становить собою дивергенцію від усталених парадигм [7]. У контексті музичної культури дане явище значно впливає на аудиторне сприйняття, трансформуючи перцептивні процеси слухача. Зокрема, коли текстовий фрагмент музичного твору девіює від нормативних очікувань, він розкриває посилену семантичну глибину та естетичну виразність, стимулюючи увагу та інтенсифікуючи когнітивне фокусування, що надає йому пріоритетного смислового статусу.

Лексичні відхилення переважно репрезентують собою новостворені лексичні одиниці, такі як неологізми або okazіоналізми. Ці мовні елементи формуються у відповідь на певну комунікативну потребу і застосовуються виключно в межах конкретної ситуації або дискурсу [7].

Лінгвістичні інновації, відомі як “неологізми”, можна інтерпретувати як новоутворені компоненти, що збагачують мовну систему. Вони охоплюють нові лексичні одиниці, оригінальні синтаксичні конструкції, оновлені семантичні значення та повноцінні лінгвістичні феномени, що поступово інтегруються в діахронічному розвитку мови на певному історичному етапі. Ці лінгвістичні утворення поволі асимілюються в мовній системі, набуваючи статусу норми через колективне прийняття та фіксацію в узусі, хоча на початковому етапі вони функціонують переважно на периферії лексичної системи [2; 4].

Натомість, “оказіоналізм” є унікальною лексичною одиницею, індивідуально-авторською лексемою або ж ефемерним лінгвістичним актом. Він існує на межі нормативного узусу та своєрідних мовленнєвих проявів окремих спільнот чи індивідуальних мовців [2; 4].

Ключова диференціація між цими лінгвістичними концептами ґрунтується на розмежуванні між універсальними (тобто, загальносистемними) та ситуативними (контекстуально зумовленими) мовними одиницями. Відтак, неологізми інтегруються до категорії системних мовних одиниць, тоді як okazіоналізми кваліфікуються як ефемерні мовленнєві акти. Оказіоналізми не прагнуть повсюдної асиміляції у повсякденному дискурсі; їхня функціональна сфера переважно обмежується специфічними, винятковими мовленнєвими контекстами. Ці індивідуально утворені лексеми призначені для реалізації конкретного стилістичного задуму та мають виразну прагматичну функцію. [2; 4].

Приклади неологізмів та okazіоналізмів у британських піснях є поширеним явищем. Так, у піснях відомої рок групи *Arctic Monkey*, що з’явилися у музичному просторі починаючи з 2002 року і продовжує свою

творчу діяльність нині, спостерігається значна кількість лексичних одиниць, вжитих з відхиленням від норми. У пісні *“I Wanna Be Yours”* автор цілеспрямовано застосовує контракцію (стиснення) *“wanna”* замість повної форми *“want to”*, що є характерною особливістю неформального мовленнєвого реєстру англійської мови [9].

Скорочені форми в англійському мовленні не є недавнім феноменом. Їхня поява та поширення детерміновані комплексом взаємопов'язаних чинників. Наприклад:

- **принцип лінгвістичної економії** передбачає прагнення до мінімізації артикуляційних зусиль та скорочення тривалості висловлювання, що є характерним для всіх мовних систем;
- **адаптація до динаміки усного дискурсу** сприяють підвищенню плавності, ритмічності та евфонічності (милозвучності) мовлення, що є важливим аспектом природного розмовного стилю;
- **фонетичні трансформації** утворюються в умовах швидкого темпу мовлення, де відбуваються процеси коартикуляції та асиміляції, внаслідок яких певні фонemi можуть редукуватися або зливатися, формуючи нові, стисліші варіанти;
- **стилістична виразність**, тобто скорочені форми здатні посилювати емоційну насиченість висловлювання, надаючи йому динамізму та сприяючи створенню неформальної, довірливої атмосфери комунікації чи змісту музичного твору [6].

Приклади таких скорочень можна побачити у піснях *“Why'd You Only Call Me When You're High?”*, де *“got to”* стискається до слова *“gotta”*, а *“going to”* до *“gonna”*. Рок група *Arctic Monkey* у своєму музичному творі *“R U Mine?”* вживають такі розмовні скорочення як *“tryna”* (*trying to*), вищезазначене *“wanna”*, а також *“'cause”* від слова *“because”*. Слід звернути увагу і на саму назву пісні, оскільки вона ілюструє відхилення від усталених орфографічних конвенцій, що проявляється у заміщенні загальноприйнятих лексичних одиниць їхніми однобуквеними фонетичними відповідниками. Зазначена лінгвістична тактика є індикатором сучасних тенденцій, властивих електронній комунікації, і сприяє формуванню неформального та актуального реєстру тексту [9].

Яскравим прикладом лексичної девіації можна вважати фразу *“If I woulda known ain't no letting you go”*, що є фрагментом у пісні *“Break My Heart”* відомої співачки Дуа Ліпи (Dua Lipa). У цьому рядку присутні дві негачії, що не узгоджуються з граматичними нормами англійської мови. Крім того, спостерігається вживання скороченої форми *“ain't”*, котра виступає еквівалентом до *“am not”*, *“is not”*, *“are not”*, а також *“have not”* та *“has not”*. Поряд з цим, представлено розмовний варіант *“woulda”*, який є елізійною формою від *“would have”* [6; 9].

Аналіз музичних композицій Дуа Ліпи виявляє наявність оказіоналізмів, які функціонують як ефективний інструмент у пісенному дискурсі, що сприяє експресивній або асоціативній трансляції смислів, імплікованих суб'єктом тексту, і є досить поширеним феноменом у творчості виконавиці. Поява цих лінгвістичних одиниць детермінована суто прагматичною необхідністю, прагнучи привернути увагу реципієнта за допомогою новостворених лексичних одиниць, і, безумовно, ця мета була успішно досягнута. Прикладом є фраза “*Catch me or I go Houdini*” з пісні “*Houdini*”, де спостерігається використання оніму відомого фокусника та ілюзіоніста Гаррі Гудіні. Виконавиця акцентує увагу на тому, що у випадку неспроможності партнера утримати її, вона зникне раптово та непередбачувано, імітуючи дії фокусника [9].

Іншим значущим прикладом є лексема “*Sugarboo*”, що слугує для іменування осіб, до яких відчують прихильність або виявляють опіку. Її широка популярність та розповсюдження були значною мірою зумовлені музичною композицією Дуа Ліпи під назвою “*Levitating*” [8; 9].

Отже, мовні відхилення в деяких випадках можуть бути несвідомими відступами, а в інших вони слугують засобом для досягнення лаконічності, виразності, запам'ятовуваності та інноваційності звучання твору. Ці феномени дозволяють авторам пісень робити внесок у розвиток лексичного складу англійської мови, налагоджувати глибший контакт з аудиторією, а також генерувати унікальні образно-асоціативні конструкції. Ключовим завданням лексичних девіацій у пісенному дискурсі британської естради є прагнення автора привернути увагу реципієнта за допомогою нетипових лексичних одиниць чи виразів, що сприяє підвищенню залученості слухачів та ефективнішому розповсюдженню музичного твору.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Акад., 2004. 342 с.
2. Левицький А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ). 2005. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/2567/1/05layern.pdf>. (дата звернення: 03.02.2026).
3. Морозова Г. К., Чеснокова Г. В. ДЕВІАЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТУ У ПОЕЗІЯХ Е.Е. КАММІНГСА. *ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ*. 2018. №10. URL: https://www.researchgate.net/publication/328191387_Deviacia_ak_komponent_stvorennja_efektu_visunenna_u_poeziah_E_E_Kammingsa. (дата звернення: 03.02.2026).

4. Шумило Т. С. Оказіональні новотвори як спосіб перекладу сучасної англomовної романтичної прози (на матеріалі романів Ніколаса Спаркса та Джоджо Мойєс) : автореф. магістерська. Суми, 2022. 82 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1a4db84e-2eb6-4277-b700-f991a321377a/content>.
5. *Cambridge Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/>. (дата звернення: 20.12.2025).
6. Gonna, Wanna, Gotta, Coulda, Woulda, Shoulda, Musta: чому носії англійської скорочують слова і як їх зрозуміти. *FlashStudies*. URL: <https://flashstudies.net/blog/gonna-wanna-gotta-coulda-woulda-shoulda-musta----->. (дата звернення: 06.02.2026).
7. Rahman A. Deviation and parallelism. *Slideshare*. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/deviation-and-parralelism-copy/29699386#4>. (дата звернення: 14.01.2026).
8. Sugarboo Meaning - Dua Lipa | I'm Levitating. *First Crush*. URL: <https://www.firstcrush.co/english-hits/sugarboo-meaning>. (дата звернення: 01.02.2026).
9. YouTube Music. *YouTube Music*. URL: <https://music.youtube.com/> (дата звернення: 01.02.2026).

Шаповал О.С., здобувачка
Белехова Л.І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

СТРАТЕГІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ НЕПРИРОДНИХ НАРАТИВІВ У ПРОЗІ КАДЗУО ІШІГУРО

Дослідження неприродних наративів у прозі Кадзуо Ішігуро дозволяє розглядати наративну організацію його романів як систему, що зміщує акцент із подієвості на інтерпретаційний потенціал. Властивості подієвості, інтермедіальні засоби, способи організації наративу, неприродні наратори, неприродні розуми та неприродні художні світи формують специфіку наративної організації, у межах якої художня подія втрачає самодостатній статус і постає як тригер інтерпретаційної активності читача.

Така організація оповіді не лише трансформує статус художньої події, а й ініціює когнітивний дисонанс у свідомості читача. Цей дисонанс зумовлений одночасною актуалізацією несумісних перспектив осмислення зображуваного світу. Читач змушений співвідносити гуманістичні цінності з антигуманістичними умовами їх реалізації, емоційну чутливість персонажів — із нормативною редукцією людського життя. Саме таке структуроване напруження і визначає специфіку рецепції прози Ішігуро.

Ефект, що виникає у процесі читання, має емерджентний характер. Моральні та смислові значення не локалізуються ні в позиції наратора, ні в сюжетних фактах як таких. Вони виникають у процесі взаємодії між текстом і читачем. У межах когнітивного підходу емерджентність пояснює появу нових смислів як властивість холістичної системи «читач ↔ наратор ↔ художній світ», а не як результат простого поєднання окремих семантичних компонентів [3].

На початковому етапі рецепція неприродних наративів відбувається автоматично на когнітивному рівні. Сприйняття архетипних смислів, реконструкція концептуальних метафор, метонімії та оксиморонів здійснюється позасвідомо, автоматично згідно з концепцією когнітивної метафори розробленої Дж. Лакоффом та М. Джонсоном [4]. Саме на цьому етапі виникає когнітивний дисонанс, обумовлений неможливістю безпосередньо узгодити звичні людські моделі сприйняття з логікою неприродного наративного світу.

Однак позасвідомий етап не є завершальним. Далі читач переходить до свідомої інтерпретації, намагаючись відновити смислову узгодженість художнього світу. Саме тут актуалізуються стратегії інтерпретації. Неприродні наратори, неприродні розуми і неприродні художні світи не лише трансформують фокалізацію або статус події, але й змінюють модель рецепції, переводячи читача зі стану автоматичного сприйняття до активної інтерпретаційної роботи.

У такій конфігурації неприродність постає не як аномалія, а як когнітивний виклик. Вона ініціює виникнення концептуального оксиморону у свідомості реципієнта та стимулює перехід до свідомих інтерпретаційних механізмів. Погоджуємося з Ольгою Воробйовою, що стратегії інтерпретації не є довільними, їх актуалізація визначається структурними характеристиками тексту, типом дискурсу та жанровою специфікою. [5] Читач не обирає стратегію свідомо, а рухається найбільш імовірним шляхом, зумовленим наративною логікою твору.

Ми проаналізували актуальні наукові розробки щодо стратегій інтерпретації наративів, неприродних зокрема, і виділили наступні стратегії ймовірної читацької інтерпретації романів Кадзуо Ішігуро:

- Метафоричне прочитання – усвідомлене розгортання читачем символічних та метафоричних значень.
- Інтертекстуальне прочитання – пояснення неможливих елементів за допомогою асоціативного мислення і усвідомлених алюзій до інших текстів і культурних кодів.
- Імерсивна логіка художнього світу – прийняття неприродного як об'єктивного елемента світу оповіді, що підпорядковується власним законам.

- Тематичне та архетипічне пояснення – аналіз неприродних елементів через знання ключових тем, проблем, архетипів і сюжетних моделей твору.

- Елаборація фреймів – ретельне розроблення і аналіз неприродного елемента; пошук внутрішніх суперечностей і адаптація до них звичних когнітивних схем читача шляхом залучення певних когнітивних механізмів.

- Прочитання крізь призму когнітивного спотворення розуму наратора – осмислення неприродного через викривлене сприйняття, свідомість або когнітивну перспективу персонажа.

- Феноменологічне прочитання – сприйняття читачем неприродного через безпосереднє переживання, емоції та відчуття, що підсилюють атмосферу та присутність неможливого у світі тексту, без звернення до символіки чи концептів.

- Антинатуралізація – усвідомлене утримання неприродних елементів поза раціональною інтерпретацією; вони сприймаються через емоції та тілесні відчуття, створюючи ефект «невитлумаченого».

До прикладу, у романі «Не відпускай мене» [1] може реалізуватися стратегія елаборації фреймів — інтеграції неприродних елементів із соціокультурними і психологічними схемами читача. Неприродність світу клонів не сприймається як повне відривання від реальності: наратив активує знайомі фрейми шкільного виховання, дружби, формування ідентичності та романтичних прив'язаностей. Позасвідомі механізми проєкції й емпатії дозволяють читачеві співвідносити досвід персонажів із власним життєвим досвідом. Лише на свідомому рівні відбувається усвідомлення радикальної неприродності ситуації — тотального інструменталізування життя клонів. Відтермінована когнітивна реакція посилює етичний ефект тексту та змушує переглянути уявлення про гуманізм і межі моральності.

У романі «Залишок дня» [2] ймовірною постає стратегія прочитання крізь призму когнітивного спотворення наратора. На позасвідомому рівні наратив Стівенса, основного персонажа твору, сприймається як приклад раціонального, логічно впорядкованого мислення. Проте читач помічає «білі плями», повтори, ухиляння та емоційну стерильність мовлення, які сигналізують про витіснення й самообман. Для натуралізації цієї неприродності читач звертається до власного психологічного досвіду, співвідносячи наративну редукцію емоцій із відомими йому механізмами захисту психіки. У такий спосіб виникає перехід до метарівня інтерпретації, де наратор розглядається як ненадійний через порушення когнітивних процесів.

Отже, наведені інтерпретаційні стратегії забезпечують динамічну взаємодію між неприродними наративами та читачем. Така взаємодія відкриває простір для глибокого когнітивного, морального, етичного,

психологічного та культурного осмислення художнього тексту. Емерджентний морально-когнітивний ефект, що виникає у результаті осмислення й інтерпретації твору, формує особливий тип читацького досвіду, який приводить до глибокого емоційного відгуку.

Література

1. Ishiguro K. Never Let Me Go. London: Faber & Faber, 2005. 304 p.
2. Ishiguro K. The Remains of the Day. London: Faber & Faber, 1989. 272 p.
3. Lakoff G., Johnson M. Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought. New York: Basic Books, 1999. 624 p.
4. Vorobyova O. Linguistic signals of addressee-orientation in the source and target literary text: A comparative study // CLS 32: Papers from the Parasession on Theory and Data in Linguistics. Chicago Linguistic Society, 1996. P. 317–332.

Шевченко К.В., здобувачка
Ковбасюк Л.А., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В НІМЕЦЬКИХ МЕДІА: АНАЛІЗ МОВНИХ СТРАТЕГІЙ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ГАЗЕТНИХ СТАТТЯХ І БЛОГАХ

Дослідження міжкультурної комунікації в німецьких медіа є важливою сферою лінгвістичних і медіазнавчих студій, оскільки сучасні медіатексти відіграють ключову роль у формуванні уявлень про культурну «іншість» і у налагодженні міжкультурного діалогу в умовах глобалізованої інформаційної взаємодії. Німецькомовні газети та блоги як автономні дискурсивні простори відображають різні соціокультурні перспективи, використовують численні мовні стратегії впливу і репрезентують культурні коди, що мають значення для порозуміння між представниками різних культурних громад [4, с. 293].

Метою вивчення є аналіз мовних і стилістичних засобів у цих медіатекстах дозволяє окреслити, яким чином лінгвістичні механізми сприяють або обмежують ефективний міжкультурний контакт, відображаючи практики комунікації, які виходять за межі суто лексико-граматичних аспектів і включають прагматичні та культурно зумовлені компоненти.

Оскільки німецькомовне медіапростір охоплює як традиційні друковані газети, так і цифрові блоги й онлайн-видання, важливо досліджувати мультижанрові комунікативні стратегії, що реалізуються в

цих різнорідних медіатекстах, їхні стилістичні особливості та способи позиціонування культурних значень. Зокрема, сучасні дослідження вказують на те, що комунікативні стратегії впливу в німецькомовних онлайн-газетах поєднують раціональний і емоційний компоненти, що значною мірою визначає способи подання соціально значущих тем і формує сприйняття іншої культури в аудиторії [4, с. 294]. Такий інтегрований підхід до аналізу мовних засобів і стилістичних прийомів у газетних статтях і блогах дозволяє отримати більш глибоке розуміння міжкультурної комунікації в німецьких медіа, що важливо для подальшого розвитку теорії та практики комунікативних стратегій у глобальному медіапросторі і визначає актуальність даного дослідження.

Міжкультурна комунікація – це складний дискурсний процес, у якому представники різних культурних спільнот обмінюються інформацією, спираючись не лише на мовні коди, але й на культурно зумовлені цінності, очікування та контексти сприйняття. У міжкультурній комунікації комунікативна компетентність виходить за межі лінгвістичної грамотності й включає здатність розпізнавати культурні маркери, уникати міжкультурних непорозумінь та адаптувати зміст відповідно до очікувань іншої культурної спільноти [2, с. 246]. У цьому сенсі мова виступає не лише системою знаків, а й «референтною картиною світу» певної культури, що визначає способи опису явищ, оцінювання подій і соціальних практик. Такий підхід важливий для розуміння ролі медіа як «простору міжкультурного діалогу»: ЗМІ не лише транслюють інформацію, а й формують уявлення про «іншого» через мовні й стилістичні засоби.

Теоретично міжкультурна комунікація розглядається як система, що поєднує:

- а) лінгвістичні аспекти – вибір слів, синтаксичні структури, риторичні моделі;
- б) прагматичні аспекти – намір мовця, контекст ситуації, очікування адресата;
- с) культурні засади – норми, цінності, традиції, що впливають на інтерпретацію й оцінювання комунікативного акту [2, с. 247].

В науковій літературі лінгвістично-культурний підхід підкреслює, що будь-яка комунікація між представниками різних культур містить потенційний «культурний бар'єр» – невідповідність очікувань і способів інтерпретації, що може призвести до непорозумінь без відповідної міжкультурної компетентності [6, с.38]. В медіа дискурс ця теорія пронизує аналіз мовних стратегій й стилістичних прийомів, адже медіатекст завжди конструється в конкретному культурному контексті, а його сприйняття залежить від культурної ментальності адресата.

У газетних матеріалах німецьких медіа міжкультурна комунікація проявляється насамперед через:

1. Фреймінг – створення певного ракурсу події чи явища, який визначає, що саме і як читач має сприймати. Наприклад, у репортажах про імміграцію медіа можуть фокусувати увагу на економічних аспектах, соціальних наслідках або культурній інтеграції іммігрантів – кожна з цих рамок формує різне уявлення про явище [3, с. 146]. Такий вибір фрейму суттєво впливає на міжкультурне сприйняття аудиторією.

2. Оцінна лексика – вибір нейтральних, позитивних або негативно забарвлених слів може підсилювати або пом'якшувати культурні стереотипи. У газетних матеріалах це часто відбувається через вибір епітетів, модальних слів і евфемізмів, які допомагають встановити тон повідомлення, що важливо для формування уявлення про представників іншої культури [1, с. 38]. Ці стратегії сприяють структуруванню інформації так, щоб вона відповідала очікуванням цільової аудиторії, але вони також можуть обмежувати повноту культурного представлення, якщо фокус залишається одностороннім.

В блогах, порівняно з газетами, домінує:

1) суб'єктивний тон – авторські коментарі, оцінки власного досвіду, емоційний контекст;

2) невимушена лексика, ідіоми, культурні алюзії, що можуть бути непростими для читача іншої культури без відповідних культурних знань [7, с. 115-117]. Такий стиль ґрунтується на персональному сприйнятті, що робить блоги важливими для міжкультурної комунікації як носії життєвого досвіду, але й створює виклики: без знання культурних референцій читач може не зрозуміти іронії, гумору або підтексту. Це підкреслює необхідність міжкультурної прагматики – здатності розпізнавати культурно специфічні форми вираження.

Мовні стратегії у газетних статтях і стилістичні прийоми в блогах не існують окремо, а формують єдине комунікативне поле:

–газетний текст створює контекстуальну «раму» сприйняття теми;

–блог коментує або персоналізує цей контекст, додаючи оцінний і емотивний шар [5; 7]. Ця взаємодія допомагає читачеві перейти від об'єктивного опису явища до суб'єктивного осмислення, що сприяє глибшому міжкультурному розумінню – за умови, що аудиторія має достатню міжкультурну компетентність для такої інтерпретації.

Таким чином, міжкультурна комунікація – це не лише мовний акт, а комплексний процес взаємодії культурних смислів і контекстів, який вимагає міжкультурної компетентності від обох учасників комунікації. У німецьких медіа газетні статті і блоги представляють різні жанрові та комунікативні підходи, що доповнюють один одного: перші структурують

інформацію, другі – персоналізують її. Поєднання мотивованих мовних стратегій і стилістичних засобів створює складний міжкультурний дискурс, через який споживач медіа може розвивати здатність розпізнавати культурні маркери і уникати стереотипізації.

Література

1. Добринчук О., Калинюк Т. Міжкультурна комунікація на уроках німецької мови засобами автентичних карикатур: зарубіжні методики. *Comparative Professional Pedagogy*, 2023. №13(1). С.37-43.
2. Лебедева Л.Е. Міжкультурна комунікація: лінгвістичний аспект. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 2013. №9(1). С. 246-252
3. Панченко О.І. Прагматика англійського дискурсу в інтернет-новинах. Лінгвістика. Лінгвокультурологія: Міжкультурна й міжмовна комунікація: проблеми, питання, вирішення: колективна монографія / За заг. ред. проф. Ю.О. Шепеля. Дніпро: Акцент ПП, 2018. Т.12. Ч. 2. С.145-152
4. П'янківська І.В. Стратегії впливу в німецькомовних онлайн-газетах. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 2024. №(208). С.293-301.
5. Теорія медіалінгвістики: підручник / Л. Шевченко, Д. Сизонов / за ред. Л.І. Шевченко. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2021. 214 с.
6. Хуртак І.В., Таєм М.Д. Міжмовна та міжкультурна комунікація у підготовці сучасних германістів. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 2023. Т.27. С.38-41
7. Kirner-Ludwig M., Soboleva A. An intercultural pragmatic approach to English-Russian and English-German renditions of the formulaic «That's what she said»-punchline in telecinematic discourse. *The European Journal of Humour Research*, 2022. №10(3). P.113-137

Шуткіна О.Є., здобувачка
Байша К.М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНА МАНІПУЛЯЦІЯ КОНЦЕПТОМ «ХЕРСОНЩИНА» В УКРАЇНСЬКОМУ ТА РОСІЙСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРАХ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

У контексті сучасних гібридних конфліктів медіадискурс функціонує як основний механізм ідеологічної індоктринації, стратегічно трансформуючи географічні та топонімічні концепти в інструменти когнітивного домінування. Концепт «ХЕРСОНЩИНА» є репрезентативним

когнітивно-семантичним конструктом, що зазнає кардинальної еволюції в дискурсивних практиках: в українському медіапросторі - від нейтральної номінації «аграрної житниці України» до метафоричного «символу національного опору та деокупації» (2022–2025 рр.), у російському - від архаїчної «історичної Новоросії» до ідеологізованої «визволеної території». Метою даного дослідження є системний компаративний лінгвістико-дискурсивний аналіз маніпулятивних стратегій та тактик вербалізації зазначеного концепту, з акцентом на когнітивні механізми формування постправди.

Методологічна основа спирається на критичний дискурс-аналіз Н. Фейрклафа [1] та когнітивно-дискурсивний підхід Т. А. ван Дейка [5], доповнений прагматичним аналізом пресупозицій Левінсона [4]. Емпіричний корпус включає 150 медіатекстів (75 українських: Укрінформ, Суспільне; 75 російських: РИА Новости, ТАСС) за період 2022–2025 рр., з фокусом на перлокутно-постлокутні позиції концепту в заголовках та ключових номінативних пасусах.

Зосередилися ми на двох основних стратегіях та тактиках маніпулятивної вербалізації:

1. Стратегія «захисту/опору» (український медіапростір):

Реалізується через тактики метафоризації («Херсонщина - щит півдня України», 42% номінацій), де концепт функціонує як прототипний фрейм національної безпеки [3]; прагматичні пресупозиції фактичності («героїчна деокупація Херсонщини неможлива без єдності нації») створюють незаперечну когнітивну базу «істин» про територіальну цілісність та національний символізм. Динаміка семантичної трансформації: від «зони активних бойових дій» (2022) до «епічного символу перемоги» (2025).

2. Стратегія «визволення/возз'єднання» (російський медіапростір):

Тактики евфемізації («возвращение Херсонщины в лоно России», 58% випадків у корпусі російських повідомлень) та гіперболізації («Херсонщина, как сакральная земля предков», «освобождение исконных территорий») актуалізують архаїчні міфологеми «історичної справедливості» та «відновлення порядку».

Обидві стратегії працюють як засоби символічного перекодування агресії: замість конфлікту чи окупації конструюється наратив «повернення» і «єднання», що апелює до колективної пам'яті та архетипічних уявлень про «втрачену землю».

У цьому контексті евфемізація виступає засобом редукції конфлікту: семантика «повернення», «приєднання», «гуманітарної місії» замінює позначення насильницьких дій чи окупаційних практик. Так, в інформаційних повідомленнях російських державних ЗМІ фіксуються сталі словосполучення типу: «воссоединение регионов», «восстановление

исторической справедливости», «вхождение в состав РФ». Водночас український дискурс послідовно утримує номінації, які підкреслюють правову та етичну невідповідність дій Росії міжнародній нормі: «окупація», «захоплення», «вторгнення». Таким чином, лінгвістична тактика евфемізації перетворюється на інструмент ідеологічного фасування насильства - агресія стає «нормативною дією» в межах виведеної за дужки моральності.

Гіперболізаційна стратегія («сакральність», «предковість», «миссия освобождения») апелює до міфологічного рівня легітимізації територіальних претензій. Вона активно використовує квазіісторичні пресупозиції [2, с.115], у яких міраж «вікової спадковості» формує ілюзію правонаступництва. Наприклад, наративи зразка «Херсон - колыбель русского флота», «земля, где стояли наши предки», «южные рубежи цивилизации» створюють топос «священної території», який підноситься над будь-якими сучасними політичними або юридичними аргументами. Така гіперболізація сакральності виконує функцію знецінення сучасності: теперішнє описується як похідне від міфічного минулого, що «повертається» через воєнний акт.

Пресупозиції легітимності («Херсонщина історично належить російському світу», «народ приветствует возвращение», «регион всегда тяготел к России») виконують роль когнітивних фреймів стабілізації, які блокують альтернативні інтерпретації. Вони не допускають сумніву або дискусії, адже презентують ідеологічно зумовлену істину як «очевидну». Така форма наративної замкнутості створює ситуацію дискурсивного тоталітаризму: межі інтерпретації задані наперед, і будь-які спроби поставити під сумнів «історичну правду» маркуються як прояв «ворожості» чи «девіації свідомості». [2, с.117]

Компаративний аналіз свідчить про асиметричну динаміку когнітивних структур. Український медіадискурс демонструє динамічну когнітивну реструктуризацію концепту «Херсонщина», тоді як російський - статичну ідеологематизацію.

В українському інформаційному полі концепт проходить три етапи трансформації:

Аграрний регіон - переосмислення через економічну роль і регіональну ідентичність («житниця півдня», «край праці й родючості»).

Символ опору - період окупації з формуванням семантики героїзму («окупований, але нескорений», «місто спротиву»).

Символ перемоги - у визвольному дискурсі 2022 року Херсон постає як знак відновлення суверенності («повернення до життя», «свобода прийшла на береги Дніпра»).

Ця динаміка відображає живу когнітивну адаптацію - постійне оновлення смислів, гнучкість і здатність інкорпоровати травматичний досвід у нову національну наративну рамку. Мова в такому дискурсі функціонує як засіб психологічної реконсолідації суспільства.

Російський дискурс, навпаки, зберігає статичну структуру ідеологем - концепт фіксується навколо незмінних маркерів: «історична земля», «освобожденная территория», «воссоединение». Еволюційність смислу відсутня: будь-які події вписуються в заздалегідь сконструйовану модель. Навіть у разі військових поразок або втрат, риторика зберігає ритуальний характер - сакральна схема не допускає «зворотного руху історії».

Ефект поляризації між двома дискурсами формується через когнітивні пастки - несумісні ментальні моделі реальності, що роблять комунікативний консенсус практично неможливим [2, с.118].

У російському інформаційному просторі когнітивна модель побудована за принципом онтологічної завершеності: світ поділений на «своє» і «чуже», «правильне» та «вороже». Комунікація в межах такої системи не передбачає обміну аргументами, лише репродукцію сакралізованих істин.

Український медіапростір працює із моделлю відкритої події, у якій реконструюються реальні наслідки війни, даються голоси очевидців, активно використовується емпірична верифікація («факти», «докази», «свідчення»). Тому конфлікт не лише геополітичний, а когнітивно-семантичний: різні системи фреймів створюють несумісні світи.

Так, одна й та сама подія (наприклад, звільнення Херсона українськими силами) у російських джерелах може подаватися як «временная тактическая уступка ради спасения мирных жителей», тоді як в українських - як «злам гегемонного дискурсу агресора». Таким чином, суб'єкт події розщеплюється: кожен медіадискурс утворює автономну логіку, не сумісну з іншою.

Російський медіадискурс базується на ідеологічній статичності та міфологічній легітимації, тоді як український - на дискурсивній динаміці й когнітивній рефлексії. Статичність перетворює мову на ритуал утвердження «вічного минулого», динамічність - на простір осмислення реальності. Різна семантична оптика спричиняє глибоку ментальну асиметрію, у якій слова перестають мати спільну денотативну реальність.

Отже, поляризація між цими двома когнітивними системами є не лише політичною чи інформаційною, а онтологічною - вона стосується самих принципів сприйняття світу. Евфемізація, гіперболізація та пресупозиції легітимності в російському медіадискурсі виконують роль інструментів створення замкненого семіотичного простору, де будь-яка альтернатива сприймається як загроза самому існуванню цього простору.

Український дискурс, навпаки, функціонує за логікою відкритості та перетлумачення, де травматичний досвід стає ресурсом смислового опору. У цій різниці — головний вектор когнітивно-дискурсивного протистояння, що визначає межі сучасного «війни смислів» довкола Херсонщини. Висновки акцентують конструктивну природу маніпуляції: концепт «ХЕРСОНЩИНА» не лише віддзеркалює, а й конструює постправдову реальність, де лінгвістичні стратегії інституціоналізують владні відносини [1]. Розроблений аналітичний інструментарій має прикладний потенціал для лінгводіагностики медіаманіпуляцій та формування стратегій медіаграмотності.

Література

1. Fairclough N. Discourse and Social Change. - Cambridge: Polity Press, 2006. – 260p.
2. Fawcett P. Presupposition and Translation / P. Fawcett // The Pragmatics of Translation / Ed. By Leo Hickey. – Multilingual Matters Ltd, 1998. – P. 114–123.
3. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things. - Chicago: University of Chicago Press, 1987.- 375p.
4. Levinson S. Pragmatics. - Cambridge: Cambridge University Press, 1985. - 364p.
5. T. A van Dijk. Discourse and Power. - New York: Palgrave Macmillan, 2010. -308p.

**Явтушенко Н.М., здобувачка
Цапів А.О., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет**

ФЕМІНІСТИЧНІ НАРАТИВИ

Феміністичні наративи — це система оповідних стратегій, які розкривають досвід, ідентичність та соціальні позиції жінок, а також проблематизують патріархальні структури влади у літературному дискурсі. Вони не лише відображають жіночий досвід, а й деконструють традиційні оповідні моделі, у яких жінка часто постає як пасивний об'єкт оповіді. Як зазначає Сьюзен Лансер, феміністична наратологія прагне «виявити способи, якими форма оповіді пов'язана з ідеологією гендеру» [2]. Отже, феміністичний наратив не просто розповідає історію про жінку, а створює альтернативну оповідну логіку, що сприяє переосмисленню соціальної ролі жінки, її мови, голосу та тілесності у культурному просторі.

Наратив у широкому значенні – це форма організації досвіду через оповідь, спосіб представлення подій у певній часовій, причинно-наслідковій та комунікативній структурі [3]. Наративні стратегії – сукупність прийомів, за допомогою яких автор структурує оповідь, вибудовує позицію оповідача, організує перспективу, час, послідовність і темп оповіді. Вони визначають, як читач сприймає історію, чиї голоси у ній домінують, а чиї – маргіналізуються. Феміністичні наративні стратегії прагнуть змінити цю ієрархію, створюючи багатоголосність, де жіночий досвід стає не об'єктом опису, а суб'єктом висловлювання.

Структурна наратологія, започаткована Роланом Бартом, Жераром Женеттом і Тзветаном Тодоровим, розглядає наратив як систему взаємопов'язаних елементів – фабулі, сюжету, оповідача, точки зору. Вона зосереджується на формальній організації тексту, не враховуючи соціального чи гендерного контексту.

Когнітивна наратологія зміщує фокус на сприйнятті оповіді читачем і на когнітивні процеси, які активуються під час читання. Вона досліджує, як читач конструює зміст, уявлення та емоційний відгук, і як текст спрямовує цей процес.

Феміністична наратологія, яку активно розвивали Сьюзен Лансер, Робін Ворхол і Моніка Флад, поєднує структурний аналіз із гендерною критикою. Вона виходить з припущення, що сама форма оповіді може бути ідеологічно навантаженою. За Лансером, «нاراتивні практики відтворюють або кидають виклик патріархальній владі через організацію оповіді, вибір точки зору та розподіл мовлення» [2]. У такому підході аналізується, хто говорити в тексті, як представлено жіночий досвід і як наратив формує політичний сенс.

Мультимодальна наратологія розширює поняття наративу, охоплюючи не лише словесні, а й візуальні, аудіальні, цифрові форми оповіді. У межах феміністичних досліджень цей підхід допомагає аналізувати жіночі наративи у фільмах, графічних романах, соціальних медіа, де голос жінки набуває нових форм репрезентації.

У сучасній літературі феміністичні наративи часто виявляються через реінтерпретацію традиційних сюжетів або використання альтернативної перспективи. Наприклад, у збірці Людмили Дячук «Сучасна французька жіноча проза в українських перекладах» аналізуються твори Ані Ерно, Крістін Анго, Кетрін Мілле, де жіноча тілесність, сексуальність та пам'ять постають як елементи опори культурним табу та соціальним очікуванням [1]. У цих текстах наративна стратегія будується на фрагментарності, інтимності, щоденниковості, що створює ефект автентичності жіночого досвіду.

Пропоную кілька текстів для аналізу у межах теми «Феміністичні наративи»: Анджела Картер «Кривава кімната» – переосмислення жіночої сексуальності через міф і готичний символізм. Маргарет Етвуд «Розповідь служниці» – дистопічний наратив про контроль над тілом і мовчання як форму опору. Ані Ерно «Проста пристрасть» – автобіографічна оповідь, що деконструє жіночу ідентичність через досвід кохання та тілесності. Вказані тексти демонструють, як феміністичні наративи перетворюють казку та антиутопію на інструмент критики патріархального контролю над тілом та мовою жінки.

Отже, феміністичні наративи відкривають нові шляхи розуміння оповіді як соціокультурного інструменту, що не лише передає досвід, а й формує його. Вони руйнують канони традиційної наративної логіки, надаючи жінці право говорити власним голосом. Теоретичне осмислення цього явища – від структурної до мультимодальної наратології – свідчить про еволюцію підходів до тексту, де гендер стає не лише темою, а й аналітичною категорією, що змінює саму природу оповідання.

Література

1. Дячук Л. С. Сучасна французька жіноча проза в українських перекладах 2016 року. Дисертація. Київ, 2016. 291 с. URL: <https://lib.in.ua/112327-suchasna-franczuzka-zhinocha-proza-v-ukrainskyh-perekladah/>.
2. Lanser S. S. Towards a feminist narratology. *Style*. 1986. Vol. 20, no. 3. P. 341–363. URL: <https://www.jstor.org/stable/42945612>.
3. Ryan M.-L. Toward a definition of narrative. *The Cambridge Companion to Narrative*. 2007. P. 22–36. URL: <https://doi.org/10.1017/ccol0521856965.002>.

Zasadniuk D.V., Student
Stetsenko N.M., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson National Technical University

ENGLISH NEOLOGISMS IN YOUTH AND MEDIA LANGUAGE

Active and dynamic processes of neologization are characteristic of the modern development of the English language, becoming especially prominent in youth and journalistic discourse. The influence of social media and globalization trends leads to the systematic enrichment of the lexicon with new linguistic units, which quickly spread and become established in the language system. Youth discourse functions as one of the most active centers of word formation, representing the features and nuances of subcultures, meme culture, and social

change. At the same time, journalistic discourse integrates neologisms to reflect current socio-political and cultural realities.

The relevance of this study is determined by the need for a comprehensive analysis of neologisms in modern English, taking into account their functioning in different types of discourse.

Neologisms are new lexical units or new meanings of existing lexemes that arise as a result of the development of science, technology, and culture. According to D. Crystal, the language system is constantly being renewed, since new social realities require new nominations [3, p. 123]. In the 21st century, English is considered a leading source of lexical innovations due to its status as a *lingua franca*.

Researchers note that contemporary neologisms are formed through such word-formation mechanisms as blending (brunch, smog, vlog), compounding (selfie-stick, clickbait), affixation (unfriend, rebrand), semantic derivation (cloud, stream), and abbreviation (FOMO, NFT, AI).

According to J. Algeo, English is distinguished by the high productivity of word-formation models, allowing for rapid creation of new lexemes in accordance with communicative needs [1, pp. 2–3].

Youth discourse is one of the most dynamic sources of linguistic innovation, shaped by social networks and the global information space. In this discourse, neologisms perform not only a nominative but also an identificational function, marking belonging to a particular community. Among the most common thematic groups of youth neologisms are:

- digital culture: influencer, doomscrolling, binge-watch;
- social media: unfollow, hashtag activism;
- emotional-evaluative vocabulary: cringe, wholesome, vibe;
- social phenomena: ghosting, cancel culture.

For example, the lexeme *ghosting* refers to the sudden termination of communication without explanation and is a typical neologism in internet communication. In Ukrainian, it is translated either as «ГОСТИНГ» (transcription) or descriptively as «ігнорування без пояснень».

Youth neologisms are characterized by:

- expressiveness
- metaphorical usage
- irony
- high speed of dissemination

As J. Coleman notes, slang and youth coinages reflect cultural changes more quickly than normative vocabulary [2, p. 6].

Journalistic discourse promptly responds to political, social, and economic events, which leads to the active use of neologisms in the media. In modern

journalism, newly coined words serve to actualize information and enhance emotional impact on the audience.

Key groups of journalistic neologisms include:

- political: woke, post-truth, cancel culture;
- economic: gig economy, startup culture;
- technological: metaverse, blockchain, AI-generated;
- social: eco-anxiety, digital detox.

A distinctive feature of journalistic neologisms is their intertextuality and contextual dependence. For example, the word *woke* in journalism can have both positive (“socially aware”) and negative (“overly politically correct”) meanings, which complicates translation.

According to studies of media discourse, journalistic texts often use neologisms to create an effect of novelty and relevance [9, pp. 45–47].

Youth neologisms more often retain their original form due to the prestige of English, whereas in journalism there is a tendency toward clarity and normativity.

The translation of neologisms is a complex process that requires consideration of semantics, pragmatics, and cultural context. As I. Kocherhan notes, the translation of coinages is not only a linguistic but also a cultural process, involving the adaptation of meaning to the worldview of the target audience [4, p. 246].

The main translation strategies are:

1. Transcription and transliteration

Most often used in youth discourse:

- influencer – інфлюенсер
- streamer – стрімер
- meme – мем

This strategy ensures the rapid integration of the word into the language.

2. Calquing

Applied in journalism:

- social distancing – соціальна дистанція
- digital detox – цифровий детокс

3. Descriptive translation

Used when no established equivalent exists:

- doomscrolling – continuous scrolling through negative news
- ghosting – sudden termination of communication

4. Equivalent translation

Possible when a standard term exists:

- artificial intelligence – штучний інтелект
- climate anxiety – кліматична тривожність

Particular difficulty arises with neologisms that have culturally conditioned connotations. For example, *cancel culture* has no full equivalent in Ukrainian and

may be translated as «культура скасування» or descriptively as «суспільне бойкотування публічних осіб».

In youth discourse, translators often preserve novelty and expressiveness, while in journalism accuracy and clarity are prioritized. This leads to variability in the translation of the same neologism depending on the genre of the text and the target audience.

Studies show that Ukrainian tends toward:

- adaptation of borrowings;
- creation of descriptive constructions;
- partial calquing of English coinages.

Thus, neologisms of modern English are an important indicator of linguistic dynamics and socio-cultural change. Youth and journalistic discourses serve as key environments for their functioning, but they differ in communicative and stylistic characteristics.

Therefore, effective translation of neologisms in youth and journalistic discourse requires a combination of linguistic competence, cultural awareness, and pragmatic approach. Further research may focus on the analysis of neologisms in social media and media texts as leading sources of linguistic innovation.

References

1. Algeo J. *Fifty Years Among the New Words: A Dictionary of Neologisms 1941–1991*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. Pp. 2–3. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511625736>
2. Coleman J. *The Life of Slang*. Oxford: Oxford University Press, 2012. Pp. 6–7. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-life-of-slang-9780199571998>
3. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Pp. 7, 123. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cambridge-encyclopedia-of-the-english-language/>
4. Kocergan I. *Introduction to Translation Studies*. Kyiv: Akademiia Publishing House, 2019. Pp. 245–247. URL: <https://academia-pc.com.ua/product/356>
5. Lugova T., Shutka M. *Peculiarities of Translating English Neologisms*. Young Scientist Journal, 2023. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal>
6. Medvedieva S., Nykyporets S. *Neologisms of the COVID-19 Period in English and Ukrainian*. Problems of Humanities: Philology, 2022. URL: <http://phz.dspu.edu.ua/article/view/>
7. Oxford English Dictionary. *Neologisms and Word Formation in Modern English*. URL: <https://www.oed.com/research/>

8. Oxford Languages. *New Words and Trends in English Vocabulary*. URL: <https://languages.oup.com/research/>
9. Petukhova O. *Modern English Neologisms in Translation Aspect*. Sumy: Sumy State University, 2021. Pp. 45–47. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84663>
10. Prysiazniuk I. *Descriptive Translation of Neologisms*. Bulletin of the National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”. Philology. Pedagogy, 2016. URL: <http://visnyk.fl.kpi.ua/>
11. Titenok D. *Peculiarities of Rendering English Neologisms in Ukrainian Translation*. Nizhyn: Nizhyn Gogol State University, 2023. URL: <https://lib.ndu.edu.ua/>

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇХ ПЕРЕДАЧА У ПЕРЕКЛАДІ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі політичної комунікації в сучасному інформаційному просторі. Виступи політичних діячів швидко поширюються у міжнародних медіа та стають об'єктом перекладу для різних мовних аудиторій. У таких умовах перекладач виступає не лише посередником між мовами, а й інтерпретатором політичного дискурсу, від якого значною мірою залежить адекватність сприйняття політичних меседжів у різних країнах.

Особливої уваги потребує переклад політичних промов, оскільки вони містять значну кількість риторичних засобів, емоційно-оцінної лексики та прагматичних стратегій впливу на аудиторію. Неповна або неточна передача цих елементів може призвести до спотворення авторського наміру. Тому дослідження мовних особливостей політичного дискурсу та способів їх відтворення у перекладі мають як теоретичне так і практичне значення.

Політичні виступи спонукають до дії, дають надію, об'єднують, формують спільне уявлення про те, як має бути, що варто робити і, навпаки, чого варто уникати. Саме за допомогою правильного добору мовних засобів політик може впливати на аудиторію. Отже, головною метою політичних виступів є насамперед переконання. Саме тому при перекладі політичних промов варто зважати не лише на адекватну передачу сенсу, а й на прагматичний аспект. Переклад повинен справляти на аудиторію таке ж враження, як і на реципієнта оригінального тексту [3, с. 135-136]. Дослідження мовних особливостей політичних промов дозволяє наблизитися до поставленої мети.

Виходячи з того, що міждисциплінарний характер політичного дискурсу зумовлює появу багатьох визначень, ми пропонуємо розглядати політичний дискурс як політичну комунікацію, до якої залучені політичний суб'єкт і політичний об'єкт, які взаємодіють у певній контекстній ситуації. Політичним суб'єктом виступає політик або будь-яка інша людина, яка має певну політичну владу. Політичним об'єктом є аудиторія, електорат [2, с. 82].

У нашому дослідженні ми аналізуємо мовні засоби впливу і переконання на матеріалі промови президента США Дональда Трампа, з якою він виступив під час своєї інавгурації 20 січня 2025 року. Інтерес до його промов зумовлений перш за все інтересом до його особистості, а також

до граматичних, лексичних, стилістичних засобів і художніх прийомів, які він обирає для посилення впливу на аудиторію.

Політик має бути зрозумілим для усіх верств населення. Він повинен швидко донести головну інформацію, не перевантажуючи аудиторію. Граматичні засоби Дональда Трампа – це використання:

- простих, лаконічних і чітких речень:

It's all about common sense [4]

Все це про здоровий глузд [1]

In other words, you'll be able to buy the car of your choice [4]

Іншими словами, ви зможете купити автомобіль за вашим вибором [1]

- займенника *we* у поєднанні з формою простого майбутнього часу і паралелізму – повторення однакових граматичних конструкцій – що створює гіпноотичний ефект на слухача або читача, робить висловлювання більш ритмічним і полегшує його сприйняття аудиторією:

We will be prosperous, we will be proud, we will be strong, and we will win like never before [4]

Ми будемо процвітаючими, ми будемо гордими, ми будемо сильними, і ми будемо перемагати як ніколи раніше [1]

- найвищого ступеня порівняння прикметників, який допомагає наголосити на винятковості певного явища та підсилити його оцінку:

America will reclaim its rightful place as the greatest, most powerful, most respected nation on earth [4]

Америка поверне своє законне місце як найбільша, найпотужніша, найшанованіша нація на Землі [1]

Серед стилістичних фігур слід відзначити:

- емоційно-оцінні епітети, які допомагають підсилити вплив промови на аудиторію:

thrilling new era - захоплююча, нова ера.

- епіфору:

I am with you, I will fight for you, and I will win for you [4]

Я з вами. Я буду боротися за вас, і я буду перемагати заради вас [1]

- хіазм:

Instead of taxing our citizens to enrich other countries, we will tariff and tax foreign countries to enrich our citizens [4]

Замість того, щоб оподатковувати наших громадян для збагачення інших країн, ми будемо оподатковувати і обкладати митом іноземні країни для збагачення наших громадян [1]

Серед інших художніх засобів важливе місце посідає звернення до релігії, що допомагає створити позитивне враження про політика, оскільки він демонструє певні цінності, які збігаються з цінностями аудиторії:

We are one people, one family, and one glorious nation under God [4]

Ми один народ, одна сім'я і одна славна нація під Богом [1]

I was saved by God to make America great again [4]

Мене врятував Бог, щоб знову зробити Америку великою [1]

Метафора також відіграє важливу роль. Вона створює яскраві образи в уяві та спрощує складні явища:

The pillars of our society lay broken [4]

Стовпи нашого суспільства лежали зламані [1]

Отже, аналіз інавгураційної промови Дональда Трампа засвідчує активне використання різноманітних мовних і риторичних засобів впливу на аудиторію. Серед них особливо помітними є повтори, паралелізм, використання займенника *we* для створення ефекту колективної єдності, емоційно-оцінні епітети, метафори, звернення до релігійних цінностей, а також вживання найвищого ступеня порівняння прикметників. Такі засоби формують виразний прагматичний потенціал політичного мовлення та підсилюють його переконливий характер.

Для перекладача важливо не лише точно передати зміст висловлювання, а й максимально зберегти його стилістичний та емоційний вплив на аудиторію. Це вимагає застосування різних перекладацьких трансформацій, зокрема лексичних і стилістичних, які дозволяють адаптувати риторичні прийоми до норм мови перекладу без втрати їх прагматичної функції.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у більш детальному аналізі перекладацьких стратегій відтворення риторичних фігур у політичному дискурсі, а також у порівняльному вивченні перекладу промов різних політичних лідерів. Це дозволить глибше зрозуміти механізми передачі прагматичного потенціалу політичного мовлення та сприятиме підвищенню якості перекладу текстів політичної комунікації.

Література

1. Інавгураційна промова Дональда Трампа. URL: <https://ukranews.com/ua/publication/4123-inauguratsijna-promova-donalda-trampa-povnyj-tekst>
2. Януш О. Б. Дискурс у системі політичної лінгвістики *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. Житомир, 2010. Вип. 51 С. 81-84.
3. Onyshchak, H. Translation strategies in political speeches: a case study of Ukrainian translation of president Joseph R. Biden's inaugural address. *Uzhhorod*, 2021. P. 132-144. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4f7f02ed-e7f8-4ff2-9abf-e66d18a0c9fb/content>

4. The Inaugural Address. URL:
<https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/>

Богдан О.Д., здобувачка
Байша К.М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ПРАГМАТИЧНА АДАПТАЦІЯ АВТОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ- НЕОЛОГІЗМІВ У ПЕРЕКЛАДІ КОМІКСІВ

Авторські терміни часто мають внутрішню етимологію, специфічну не притаманну іншим як індустрії ігор, кіно, книжковій, тощо. Завдання перекладача – зрозуміти, чи має новий термін звучати «науково», «незвично» чи «загрозливо», і зберегти цей емоційний відтінок в мові перекладу, згідно з контекстом ситуації.

Щоб зрозуміти чому виникають такі нюанси, треба звернутися до дефініції коміксів. Дослідниця Підгрушна О. Г. визначає комікс наступним чином: «Термін комікс (від англ. comic – комічний, гумористичний, смішний) з'явився у 1920-ті роки й походить від так званих «веселих смужок» (comic stripes) – коротких історій в картинках з гумористичними підписами, що масово публікували в американських газетах» [4, с. 52]. Тобто історія подається за допомогою двох напрямів прагматичного впливу на читача – ілюстрацій та тексту, створюючи унікальне оформлення наративу.

Одним з найважливіших функціональних інструментів коміксів є *speech bubble*, переклад цього терміну не має офіційно закріпленого еквіваленту в українській мові. Науковці пропонують такі варіанти перекладу цього терміну: *словесна бульбашка* [3], *мовна бульбашка* [2] або *мовна хмарка* [4]. Усі перелічені терміни відтворені доволі близько до оригіналу, візуально *speech bubble* зображується як хмарка з літерами всередині. Тобто зазвичай вона виглядає як «білий овал різних пропорцій з чорним контуром, котрий складається з двох частин: самої бульбашки, де розміщено текст, та її хвоста, який спрямований у бік мовця» [6, с. 56]. Майже всі дослідники погоджуються з тим, що графічне оформлення навіть *speech bubble* має велике значення як для самої оповіді, так і для її відтворення в іншій мові. Вони є невідмінним комунікатором для читача, від змісту до вигляду самої бульбашки. Так, наприклад, контур бульбашки може означати тиху, спокійну мову або якщо це лінія зигзагом – підвищенні емоції, зокрема роздратування, крик чи страх. Навіть їхнє розташування та розмір має значення. Перекладений текст не завжди співвідносно відповідає оригіналу, інколи втричі перебільшуючи обсяг наданого матеріалу. Через це

перекладач має вдатися до пошуків функціональних еквівалентів або пожертвувати місцем малюнка. Прикладом може стати бульбашка з «Бетмен: Білий Лицар», де ціле речення компресували до одного слова. За В.І. Карабаном компресія – це «будь-яке скорочення кількості елементів речення або вилучення елементів речення при перекладі» [1]. «*If you'll excuse me...*» було доречно та змістовно скорочено до «Дозволь...», зберігаючи місце у відповідній бульбашці.

Важливі не тільки зміст бульбашок, але й їх інтенція, прагнення автора викликати певну емоцію в читача, сміх, страх чи то подив. Асоціативний ряд до певної групи речей чи персонажів можна викликати за допомогою алітерації. Цей прийом було використано у серії коміксів «Sandman», де групу «Безмежних» поєднали іменами з літерою *d* – «*Death*», «*Dream*», «*Desire*», «*Destiny*», «*Despair*», та «*Delirium*». Українські перекладачі спроміглися зберегти алітерацію імен та їхні значення – «Смерть», «Сон», «Снага», «Судьба», «Страждання», «Схибленість».

Збереження прагматичного ефекту разом з буквальним значенням не завжди можливо, особливо коли мова йде про гумор. Особливо гра слів не піддається таким змінам. Новий авторський неологізм «Шваброкрилий», хоча й дає читачам загальне розуміння та підкреслює гумористичний відтінок, навіть більше за оригінал, все ж не передає специфічний стиль героя до якого звертаються як «*Mulletwing*». «*Mulletwing*» – це поєднання псевдоніму героя «*Nightwing*» та виду зачіски *mullet*. Проте, значно гіршою альтернативою могла б бути транслітерація «*Малетвінг*», де зовсім губиться гумористичний аспект, не зважаючи на збережене закінчення «*вінг*».

Переклад коміксів вимагає від перекладача вміння креативно та правильно адаптувати не тільки текст художнього стилю, а ще й технічну термінологію. Під час перекладу застосовуються найчастіше дві найпоширеніші стратегії – доместикація або форенізація. За Стріхою Я. М. більшість перекладачів надають перевагу стратегії доместикації [5]. Так, наприклад, термін *annuals* відтворюється не як *щорічний випуск*, а як *щорічники*. *Annuals* являють собою особливий щорічний випуск поточного коміксу, які за обсягом вдвічі більше ніж звичайний та іноді щорічники стають частиною основної сюжетної лінії.

Термін «*artist*» стандартний для цієї індустрії й перекладається як звичайний «художник», проте над створенням коміксу працюють декілька окремих різновидів художників. Художник відповідає за стадію нарису коміксу, після чого той має бути пропрацьований *контурниками* (англ. *inkers*). Український переклад чітко відображає функцію контурника – промальовувати чіткі контури, прибираючи будь-які недоліки. Хоча цей переклад не відтворює зв'язок з чорнилами терміну в оригіналі, з яким працюють контурники і завдяки яким власне вони й отримали назву *inkers*,

це приклад вдалої трансформації. Останній етап створення коміксу залишається *кольористові* (англ. *colorist*). Схожість слів *колір* та *color* полегшує адаптацію перекладачам, дозволяючи вдатися до стратегії транслітерації.

Отже, переклад коміксів охоплює не тільки лінгвістичну складову твору, а ще й елементи технічного оформлення – палітурку, опис, окремі назви випусків та їх види тощо. Оскільки комікс – це цілісний всесвіт, де терміни мають бути узгоджені між собою, ми маємо говорити про збереження стилістичної єдності терміносистеми. Якщо ми перекладаємо назву технології в першому випуску одним чином, ми маємо дотримуватися цієї логіки й надалі. Перед перекладачем постає питання пошуку правильного еквіваленту та відповідної перекладацької стратегії задля збереження комунікативно-прагматичного посилу твору оригіналу.

Література

1. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. 608 с.
2. Лепухова Н. І. Проблеми перекладу коміксів. Матеріали II міжнародної наук.-практ. конф. Розвиток науки та освіти в умовах глобалізації, Чернігів, 2025. С. 152-155.
3. Першина Л. В., Юмкуруз А. А., Жура К. В. Комікс як жанр літературного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 207. С. 201–208.
4. Підгрушна О. Г. Особливості відтворення графічного роману (на матеріалі українського перекладу англomовної серії коміксів «Вартові»). *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2019. VII(63), № 212. С. 52-57.
5. Стріха Я. М. Перекладачеві коміксів доведеться вигадувати, з яким звуком меч стинає комусь голову. URL:<https://korydor.in.ua/ua/opinions/jaroslava-stricha-pereklady.html> (дата звернення: 25.02.2026)
6. Vasylenko I. Yu., Chalapchii I. V. Navigating specifics of comics translation into English, Ukrainian and German. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2024. Том 27. № 2. С. 52-64. DOI: [10.32589/2311-0821.2.2024.323962](https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2024.323962)

МІЖМОВНІ ОМОНІМИ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Міжмовні омоніми, або фальшиві друзі перекладача, – це слова, які в мові оригіналу й мові перекладу мають схоже звучання або написання, але значення – зовсім різне. Помилковий переклад слів може не тільки спотворити зміст тексту, а й призвести до серйозних наслідків у сферах, де чіткість є безумовно важливою складовою.

Однією з таких сфер є медицина, де точність є надзвичайно важлива, адже йдеться не про слова, а про життя людей. Медичний перекладач несе не тільки професійну відповідальність, а й юридичну, оскільки охоплює переклад медичних карток, довідок, медичних препаратів, конференцій, наукових медичних текстів тощо.

Отже, перекладачу потрібно бути компетентним не лише в царині мови, а й медицини, зокрема, анатомії, фізіології, фармації, симптоматиці та хімічних складових. Актуальність такого перекладу зростатиме й надалі у зв'язку з розширенням компаній із виготовлення медичних та фармацевтичних товарів, а також створення нових клінік та обміну досвідом [1].

Медична термінологія базується на класичних мовах – латині та грецькій. Більшість існуючих термінів в англійських та українській мовах – це слова з латинської мови, які карбувались століттями. Латинська мова – мертва мова, отже, не змінюється та є сталою, а слова не набувають нових значень – сленгових чи ідіоматичних. Тому щоб професійно перекладати медичну термінологію необхідно володіти навичкою знання латинської та грецької мови, розуміння генезу слова, адже лише додавання афікса до кореня може конкретизувати або змінити певний термін. Для прикладу, суфікси в мові медицини – латині – виконують словотвірну функцію, детермінуючи характер патологічного процесу, спеціальності чи стану [2]. Так, термін „baby blues” — це не *дитячий блюз* та не *дитячі синці*, а *легка післяпологова депресія*: “Baby blues: When you have the baby blues, your mood symptoms come and go, and they don't last as long as postpartum depression [3]”.

Ще одним яскравим прикладом є “heart murmur”, що може ввести в оману, адже в загальній мові “murmur” – це шепіт, бурмотіння, тоді як в медичному словнику – *шум в серці*. Схожу ситуацію можемо спостерігати з “funny bone”. Згідно з медичним тлумачним словником, “funny bone: the outer part of the elbow (= the middle part of the arm where it bends. Your funny

bone can hurt a lot if it is knocked” [4]. Відповідником в українській мові є *ліктьовий нерв*, який при ударі болить.

Не менш цікавим прикладом є “route of administration”, дослівно *маршрут адміністрації*, але в медичному перекладі – це *шлях призначення ліків*. “Angina” помилково може бути розтлумачена як *ангіна*, проте перекладом терміну є *стенокардія*. Відповідником для *ангіни* є “tonsillitis”.

Ще декілька прикладів фальшивих друзів:

- “crow’s feet” – не *воронячі ніжки*, а *гусячі лапки*, тобто – “Гусині лапки – це група дрібних зморшок, які з’являються навколо зовнішніх куточків очей [5]”;
- “stuffy”: при перекладі на українську можна знайти відповідники *задушливо*; *нудно*, але в медицині відповідником є *закладеність носа*;
- *молочні зуби* англійською не звучатиме як “milky teeth”, а правильним терміном є “baby teeth”;
- “shrink” – *скорочуватися*, *стиснутися*. Проте в медичному сленгу можна почути це визначення як синонім до слова *psychiatrist*, тобто психіатр;
- “complexion” – в медичних текстах можна зустріти словосполучення “dark/fair complexion”, що підказує, що це не *темна комплекція*, а йдеться про *колір шкіри*.

Отже, міжмовні омоніми були та є поширеними в текстах усіх сфер. Вони будуть актуальними завжди та розвиватись через запозичення слів. Перекладач не зможе повністю уникнути їх, але може навчитись працювати з ними. Для цього йому варто дотримуватися певних рекомендацій: перевіряти себе – перевіряти значення в словниках; аналізувати текст та добирати термін відповідно до контексту; постійно навчатися та розвиватися в обраній сфері.

Таким чином, мова – це не лише інструмент для перекладу, а й спосіб збереження життів та благополуччя населення.

Література

1. Особливості перекладу медичних термінів. URL: <https://buro-podol.com.ua/uk/osoblivosti-perekladu-medichnih-terminiv> (дата звернення 10.03.2026).
2. Левчин Володимир. Чому медики вчать саме латинь: ключ до медицини та історії. URL: <https://kokl.ua/chomu-medyky-vchat-same-latyn-klyuch-do-medycyny-ta-istoriyi> (дата звернення 10.03.2026).
3. Is It Postpartum Depression or "Baby Blues"? URL: <https://www.webmd.com/depression/postpartum-depression/postpartum-depression-baby-blues> (дата звернення 10.03.2026).

4. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/funny-bone> (дата звернення 10.03.2026).
5. Гусячі лапки: URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%81%D1%8F%D1%87%D0%B0_%D0%BB%D0%B0%D0%BF%D0%BA%D0%B0_\(%D0%B7%D](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%83%D1%81%D1%8F%D1%87%D0%B0_%D0%BB%D0%B0%D0%BF%D0%BA%D0%B0_(%D0%B7%D) (дата звернення 11.03.2026).

Борецька О.А., здобувачка
Загородня Л.З., к. філол. н., доцентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПЕРЕКЛАД АРГУМЕНТАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ: ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

Актуальність перекладу політичних промов з кожним роком зростає дедалі більше. Глобалізований інформаційний простір наповнений таким контентом з різних причин, а саме: політичні події у сучасному світі, збройні конфлікти у різних точках планети, переговори та виступи дипломатів на різну тематику. Важливість перекладу в цій галузі неможливо переоцінити, оскільки він виступає потужним та рішучим інструментом посередництва між людьми та формування суспільної думки щодо тих чи інших подій. Потрібно зазначити, що переклад саме аргументації в політичному дискурсі впливає на інтерпретацію та розуміння слухачами й читачами висловлювань. Швидке розгортання різних подій, про які повідомляють зокрема й інтернаціональні медіа ресурси, спричиняє потребу в обізнаності громадськості. Відповідно до цього виникає попит на адекватний переклад аргументації в перекладі.

Аргументацію як таку досліджували різні вчені. Зокрема це були Крістоф Лумер у своїй праці “The Epistemological Approach to Argumentation”, Джон Біро та Гарві Сігел, Річард Фельдман, Елвін Голдман та інші. Додатково зазначимо, що ці вчені не лише описували поняття аргументації, а також вивчали та пояснювали різні аргументативні підходи.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей відтворення аргументативних стратегій у процесі перекладу політичних промов та визначенні трансформацій, які виникають під час цієї роботи і впливають на переконувальність тексту.

Завдання нашого дослідження:

- Охарактеризувати поняття аргументації та її роль у політичному дискурсі.

- Визначити основні аргументативні стратегії, що використовуються у політичних промовах..
- Виявити перекладацькі трансформації, які виникають під час відтворення аргументативних структур у перекладі політичних промов.
- Оцінити вплив перекладацьких рішень на збереження або зміну переконувального ефекту тексту оригіналу.

Об'єктом цього дослідження є політичні промови як різновид політичного дискурсу.

Предметом дослідження є особливості відтворення аргументативних стратегій та перекладацькі трансформації, що виникають у процесі перекладу політичних промов.

Аргументація посідає одне з передових місць у політичному дискурсі, оскільки нею дуже часто оперують політичні діячі під час свої промов. Амстердамською школою (van Eemeren 1987, van Eemeren та Grootendorst 1984, van Eemeren, Grootendorst та Kruiger 1987) запропоновано таке визначення для цього поняття: «Аргументація — це комплекс мовних дій, що складається з сукупності висловлювань, призначених для обґрунтування чи спростування думки та націлених на переконання раціонального судді, здатного розумно реагувати, у прийнятності чи неприйнятності цієї точки зору»[1, с.98]. Звідси можемо зрозуміти, що це система висловлювань, спрямованих на обґрунтування позиції політика та переконання аудиторії у її правильності.

Можемо виділити три основні підходи у сучасній аргументації: риторичні, консенсусні, епістемологічні. В політичному дискурсі часто зустрічається риторичний підхід, оскільки він спрямований на посилення віри адресата у тезу аргументу. В основі консенсусної теорії лежить ідея досягнення загальних переконань. В результаті епістемологічного підходу має бути досягнуто раціонального переконання [1, с. 64].

Часто під час своїх виступів політичні діячі оперують фактами для підсилення віри адресата у сказане, оскільки люди схильні вірити у те, що має докази. Наприклад, під час зустрічі у Давосі (2026) президент Трамп в такий спосіб аргументував ефективність своєї політики: «*We've cut federal spending by \$100 000 000 000 and slashed Federal budget deficit by 27%...*» — «Для цього потрібно було знизити на майже 1 мільярд доларів фінансування і це фінансування зменшилось на 27%...» [3]. Бачимо, що перекладач під час синхронного режиму роботи застосувала прийом генералізації: *Federal budget deficit* — фінансування.

Під час аргументації політичні діячі схильні вдаватись до змін в інтонації, щоб переконати громадськість у чомусь. Це відбувається тому, що інтонація виконує прагматичну функцію. Наприклад, Камала Гарріс під час звернення до прихильників демократії після програшу президентських

виборів застосовувала підсилену інтонацію та акцентування на окремих словах: «...*I also told him that we will help him and his team with the transition. And that we will engage in a peaceful transition of power*» [7]. Під час промови вона за допомогою інтонації виділила такі слова: *engage in a peaceful transition*.

Розгляньмо також приклади промов Володимира Зеленського. Загалом виділимо найважливіші аспекти з його виступів стосовно аргументацій. Він часто апелює фактами та статистикою, цінностями свободи, демократії, гідності й справедливості, а також емоційними образами на тлі війни: історії конкретних людей, згадки про постраждалих чи вбитих цивільних, розмови про полонених тощо. «...*But let's remember: until America pressured Europe to spend more on defense most countries were not even trying to reach 5% of GDP, the minimum needed to ensure security*» [2] — «...Але давайте пам'ятати: поки Америка не натиснула на Європу, щоб вона витратила більшість на оборону, більшість країн навіть не намагалися досягнути 5% ВВП — мінімум, який потрібен, щоб забезпечити безпеку» [8] (оперування фактами). «*The search for people trapped under the rubble of the residential building in Ternopil that was hit by a Russian missile has continued throughout the entire day. In total, this strike – on Ternopil alone – has taken the lives of 27 people. My condolences to all their families and loved ones... The fate of 17 more people remains unknown*» — «Сьогодні весь день триває пошук людей під завалами будинку в Тернополі, по якому вдарила російська ракета. Загалом цей удар – тільки по одному Тернополю – забрав життя 27 людей. Мої співчуття всім рідним і близьким. Доля ще 17 людей залишається невідомою.» [5] (емоційний фактор: згадка про загиблих та постраждалих цивільних). «*Among those who returned today are men who had been in captivity for nearly four years. An extraordinarily long and difficult time, given all the Russian brutality*» — «Серед хлопців, яких повернули сьогодні, є ті, хто був у полоні майже чотири роки. Надзвичайно довго й важко, враховуючи всю російську жорстокість.» [6] (згадка про полонених). Під час перекладу промов президента України можна помітити здебільшого граматичні трансформації для перебудови частин речення відповідно до норм української мови.

У висновку маємо на меті вказати на те, що перекладачам важливо враховувати різні аспекти під час перекладу промов, де є аргументація. Надзвичайно важливо точно передавати зміст, хоч і змінюючи структури речень. Так само пріоритетним є дотримання інтонації спікера, адже вона є дуже вадливим фактором впливу на аудиторію.

Література

1. Lumer C., Secundant S. (eds.). Theory of Argumentation. Epistemological (Anthology). Vol. 1: Critical Thinking and Epistemological Approach to Argumentation. Odessa, 2025. URL: <https://philpapers.org/archive/LUMXHP.pdf>
2. World Economic Forum. Special Address by President of Ukraine Volodymyr Zelensky at Davos Agenda. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=5oNzY_sdj2U
3. World Economic Forum. Address at the World Economic Forum in Davos. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SH-ThWQaJqk>
4. Zelensky V. Address on prisoner exchange and return of Ukrainian defenders. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=L_SohZrJOKk
5. Зеленський В. Америці по силах зробити так, щоб російська налаштованість на війну зникла // Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/americi-po-silah-zrobiti-tak-shob-rosijska-nalashtovanist-na-101481>
6. Зеленський В. Довго не вдавалося розблокувати обміни – зараз процес є і важливо його продовжувати // Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/dovgo-ne-vdavalosya-rozblokuvati-obmini-zaraz-proces-ye-i-va-102737>
7. Новини.Live. ЗАРАЗ! Звернення ГАРПІС до ТРАМПА та американської нації після поразки! ПРЯМИЙ ЕФІР // YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=5oNzY_sdj2U
8. Офіс Президента України. Виступ Володимира Зеленського на World Economic Forum у Давосі // YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7psZR8nkZ-Q>

АДЕКВАТНІСТЬ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ БЕРНГАРДА ШЛІНКА «DER VORLESER», ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ П. ТАРАЩУКОМ ТА СУЧАСНИМИ СИСТЕМАМИ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ)

Сучасний етап розвитку перекладознавства характеризується активною інтеграцією цифрових технологій у процес перекладацької діяльності. Сьогодні інтелектуальні системи здатні миттєво обробляти величезні масиви даних, демонструючи високу точність у технічних та наукових доменах. Попри значні досягнення, проблема адекватності машинного перекладу (МП) художніх текстів залишається дискусійною, оскільки саме художній переклад вимагає не лише формальної точності, а й глибокого відтворення стилістичних, емоційних, культурних та прагматичних компонентів оригіналу [2, с. 168].

Актуальність нашого дослідження зумовлена зростанням ролі систем машинного перекладу (СМП) у професійній діяльності перекладача та необхідністю критичної оцінки їхніх можливостей і обмежень у сфері художнього перекладу. Попри помітний прогрес ШІ, існує реальний ризик «деградації текстотворчої компетентності» через некритичне копіювання машинної відповіді [4, с. 261]. Розуміння меж можливостей таких систем, як DeepL чи ChatGPT, є критично важливим для сучасної перекладацької практики. Особливого значення набуває аналіз якості перекладу літературних творів, де домінують авторський ідіостиль, складна образна система та емоційна насиченість. Роман німецького письменника Бернгарда Шлінка «Der Vorleser» є показовим матеріалом для такого дослідження, оскільки поєднує психологічну глибину, етичну проблематику та витончену стилістику. Український переклад Петра Таращука розглядаємо як зразок професійного людського перекладу, що дає змогу зіставити його з результатами роботи сучасних систем машинного перекладу.

Мета цієї розвідки полягає у зіставному аналізі адекватності людського та МП роману Б. Шлінка «Der Vorleser» для визначення можливостей і меж застосування СМП у перекладі творів художньої літератури у німецько-українському напрямку. Матеріалом дослідження слугують роман Б. Шлінка «Der Vorleser» (1995), український переклад П. Таращука «Читець» (2016) та варіанти перекладу, згенеровані СМП DeepL та ChatGPT.

У межах дослідження проаналізуємо кілька прикладів задля встановлення відмінностей між людським і МП на лексичному, стилістичному та прагматичному рівнях текстів.

Показовим є приклад передачі побутового опису, де особливо помітна різниця між художньою лаконічністю людського перекладу та буквальністю машинного. Оригінал: «*Der Januar war warm, und meine Mutter **richtete mir das Bett auf dem Balkon***» [7, с. 1]. МП (DeepL): «Січень був теплим, і моя мати **застелила мені ліжко** на балконі». Переклад П. Тарашука: «Січень був теплий, і мати **постелила мені** на балконі» [6, с. 3]. У машинному перекладі спостерігаємо надмірну експліцитність і прагнення відтворити всі компоненти вихідного речення. Розмовне словосполучення «застелила мені ліжко» (розкладаючи, розгортаючи що-небудь, простеляти, стелити) [5] є в українській мові формально правильним, проте рідше вживаним, і в художньому контексті воно звучить менш природно. П. Тарашук вилучає іменник «ліжко», оскільки значення дієслова «постелити» зрозуміле з контексту (приготувати, послати постіль для сання) [5]. Такий прийом відповідає нормам української мови й забезпечує більшу природність та ритмічність тексту.

Іншим показовим прикладом є передача фізичного та емоційного стану персонажа. Оригінал: «*Schon seit Tagen war **ich schwach gewesen, so schwach wie noch nie in meinem Leben***» [7, с. 1]. МП (ChatGPT): «Вже кілька днів я був **слабким, таким слабким**, як ніколи раніше у своєму житті». Переклад П. Тарашука: «Уже кілька днів я почувався **кволим – таким кволим**, як ще ніколи в житті» [6, с. 3]. У цьому випадку МП є формально точним, однак стилістично нейтральним. Лексема «слабкий» (який має невелику фізичну силу; протилежне сильний) [5] передає буквальне значення німецького *schwach*, проте не відтворює повною мірою емоційно-фізичний стан героя. Прикметник «кволий» (який утратив силу через хворобу, втому тощо; слабкий, безсилий, немічний) [5]. у перекладі П. Тарашука має виразніше експресивне та стилістичне забарвлення і точніше передає відчуття фізичної виснаженості персонажа.

Подібний підхід простежуємо і в наступному прикладі. Оригінал: «*Es **roch nach Putzmitteln***» [7, с. 12]. МП (ChatGPT): «**Пахло** миючими засобами» [6, с. 10]. Переклад П. Тарашука: «**Тхнуло** якимись мийними засобами». У перекладі, здійсненому за допомогою ChatGPT вжито нейтральну лексему «пахло» (*riechen* – 1. нюхати; чути; 2. пахнути), тоді як людина-перекладач використовує дієслово «тхнуло», яке має негативну стилістичну конотацію та повною мірою відтворює атмосферу занедбаного під'їзду. Таким чином, людський переклад, на відміну від МП, відтворює не лише фактичну інформацію, а й емоційний ефект опису. Цей приклад ілюструє ще одну проблему – міжмовну інтерференцію, оскільки при перекладі з німецької різні СМП іноді використовують російську як мову-посередника, що призводить до появи лексичних покрутів та кальок з російської. Вживання дієприкметників активного стану з суфіксами *-уч-*, *-юч-* не

рекомендовано нормами сучасної української мови, правильними варіантами є «мийний засіб» чи «засіб для миття», тож «миючий» – це помилка [1, с. 57].

Сучасні СМП, попри високу лінгвістичну точність, виявляються неспроможними розкодувати підтекст. Наведемо приклад. Оригінал: «...*ich wollte nicht hinschauen, konnte aber auch nicht **wegschauen***» [7, с. 14]. МП (DeerL): «...я не хотів дивитися туди, але й не міг **дивитися вбік**». Переклад П. Таращука: «...я намагався не дивитися туди, але не міг **відвести погляду**» [6, с. 11]. Вираз «не могли відвести погляду» є усталеним українським фразеологізмом для передачі стану завороженості. МП ж пропонує «не міг дивитися вбік», що звучить як фізична неможливість повернути шию, а не психологічний стан героя.

З метою створення напруги в тексті, що тримає читача в стані очікування, цікавості чи тривоги, Б. Шлінк часто використовує короткі, динамічні, рубані речення. Розглянемо переклад таких речень українською. Оригінал: «*Kein Stuck, keine Spiegel, kein Läufer*» [7, с. 12]. МП (ChatGPT): «Жодної ліпнини, жодних дзеркал, жодної доріжки». Переклад П. Таращука: «Жодних ліпних прикрас, **немає** дзеркал, **немає** килимка» [6, с. 9]. Цікавим є той факт, що СМП виявилася схильною до збереження номінативного речення. П. Таращук натомість розгортає конструкцію, додаючи заперечне присудкове слово «немає», що робить текст більш оповідним, але дещо змінює авторський динамічний ритм. Це яскравий приклад того, що СМП можуть точніше відтворювати формальну структуру висловлювання, проте програвати у доборі лексем (напр. «доріжка» та «килимок»).

Проведений аналіз свідчить, що сучасні СМП демонструють високий рівень формальної точності, однак суттєво поступаються людському перекладу у відтворенні стилістичних нюансів, підтексту, емоційної напруги. Типовими для СМП є помилки, пов'язані з нейтралізацією експресивної лексики, втратою прагматичного ефекту та появою міжмовної інтерференції. Машина часто ігнорує «підтекст» і не здатна працювати з дефектними вихідними текстами так само ефективно, як людина [3, с. 215]. Використання СМП, безумовно, пришвидшує процес перекладу, проте кінцевий результат вимагає ретельного постредагування людиною.

Література

1. Азарова Л.Є., П'яст Н.Й., Радомська Н.А. Українська мова. Складні вживання (найновіші рекомендації): навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2010. 90 с.
2. Григошкіна, Я. В. Інновації в концептуальному художньому перекладі: використання мовних інструментів та комп'ютерних технологій / Я. В.

- Григошкіна, І. В. Яненко // *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Т. 1, вип. 34. С. 168-173. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/34/part_1/31.pdf
3. Дегтярьова Є.О., Бондар Л.В., Менчук А.І Адекватність машинного перекладу художніх текстів // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2024 № 67. С. 212-216. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.67.47>
  4. Сайко К.О., Сайко М.А., Дорофеева М.С. Людина vs Машина: 10 випадків (не)якісного перекладу // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2024 № 66. С. 258-265. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.66.57>
  5. Словник української мови в 11 томах. URL: <https://slovnyk.ua/index.php>
  6. Шлінк Б. Читець: роман / Бернгард Шлінк; пер. з нім. П.В. Таращука. Харків : Фоліо, 2016. 203 с.
  7. Schlink B. Der Vorleser. Zürich: Diogenes, 1995. 206 S.

Верлан Б.М., здобувачка
Мазур О.В., к. філол. н., доцентка
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВИКЛИКИ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ В АНІМАЦІЇ «ISLE OF DOGS» У ДУБЛЯЖІ СТУДІЇ POSTMODERN

З появою в інформаційному просторі субтитрування та дубляжу українською мовою актуальним є питання перекладу кінострічок, що відіграє ключову роль як у відтворенні сюжету, так і в збереженні стилю, гумору та культурних реалій. Як зазначає М. Кронін, важливо враховувати, що як іноземні, так і англomовні глядачі не є однорідною аудиторією. Відмінності в акцентах, лексиці, синтаксисі та культурних відсилках створюють мовну індивідуальність персонажів і формують певну мовну дистанцію [1, с. 18]. Цим питанням займалися як іноземні, так і вітчизняні перекладознавці. Зокрема, П. Ньюмарк у праці «*A Textbook of Translation*» звертає увагу на проблеми перекладу культурно-специфічної лексики та реалій [2]; Ю. Найда у книзі «*Toward a Science of Translating*» аналізує труднощі передачі значення і культурних особливостей у межах концепції динамічної еквівалентності, а також розглядає роль перекладача як посередника у процесі перекладу [3]. Серед українських дослідників Роксолана Зорівчак у монографії «*Реалія і переклад*» розглядає природу реалій та способи їх відтворення [8], а М. Стріха у книзі «*Український художній переклад: між літературою та націєтворенням*» аналізує складнощі передачі культурного контексту та стилістичних особливостей оригіналу [9].

Анімаційний фільм «Isle of Dogs» від режисера Веса Андерсона – це яскравий приклад такої роботи. У фільмі можна знайти чимало прикладів з грою слів, ідіомами, стилістично забарвленими діалогами та звуковими ефектами, які є виключними для перекладача при адаптації англомовного тексту українською.

Над українським дубляжем фільму працювала студія «Postmodern Postproduction», обов'язками якої були переклад сценарію, режисура дубляжу та підбір акторів для українського озвучування. Розглянувши приклади з оригіналу та дубляжу, можна помітити, як стилістичні та лексичні адаптації впливають на розуміння фільму цільовою аудиторією та які рішення перекладачі прийняли для передачі іронії, гумору та власних назв.

Як підкреслює А. Тортор'елло: «Субтитрування мультфільмів чи анімаційних програм пов'язане з багатьма додатковими труднощами, які впливають з тематики оригінального тексту, і особливо з потреб та характеристик цільової аудиторії» (*тут і далі: переклад наш – Б. В.*) [5].

Яскравим прикладом є цілком еквівалентний оригіналу прийом, використаний при перекладі псевдонаукового терміна для опису хвороби, яку виявляли у собак: «*three-quarters display signs of early-onset **Snout-fever***» [4, 9 хв 20 сек]. У перекладі Postmodern вона звучить як «*три чверті з них мають ранні симптоми **псячої гарячки***» [7, 9 хв 20 сек]. Такий переклад є точним з технічної точки зору, втім, він не повністю відтворює легку іронію та комічний ефект оригінального вислову і передає значення більш літерально.

Іншим прикладом, який показує гумористичні алюзії та адаптацію культурного контексту, є репліка собаки, яка в оригіналі говорить: «*I starred in 22 consecutive **Doggy Chow** commercials. Look at me now, I couldn't land an audition*». [4, 11 хв 50 сек] Український дубляж перекладає це як «*Я був зіркою 20 рекламних роликів корму «Смакогав», а зараз мене б і в масовку не взяли*» [7, 11 хв 50 сек]. Тут можна помітити, що студія змінила кількість роликів, що може бути зумовлено прагненням дотриматися часових обмежень дубляжу, оскільки коротша форма є зручнішою для синхронізації репліки, а також адаптувала назву бренду, аби вона була зрозумілішою для українських глядачів. Водночас фразу «*look at me now*» перекладач спростив, що дещо зменшило саркастичний посил оригіналу.

Значна увага також була приділена перекладу діалогів, які відображали стосунки та емоційну взаємодію персонажів. Наприклад, оригінальна сцена з діалогом «*I was a show-dog. You know a few tricks, then? A few. Can I see one? Maybe if I get to know you better. Fair enough. It's not true, by the way. About me and Felix. For the record. I wouldn't bring puppies into this world*» [4, 33 хв 11 сек] у перекладі Postmodern звучить як «*Я була на виставках. То ти*

знаєш трюки? Кілька знаю. Покажеш мені? Коли познайомимось ближче. Резонно... це неправда, між іншим, про мене і Фелікса, якщо хочеш знати. Цей світ не для цуценят...» [7, 33 хв 11 сек]. Тут можна відзначити адекватно відтворені інтонаційний та емоційний тон, а також збереження тонкого натяку на особисті стосунки та підтекст реплік персонажа. Втім, при перекладі було втрачено певні нюанси, зокрема подвійне значення поняття «*show-dog*», що вживається у буквальному значенні як собака, яка бере участь у виставках, коли в переносному значенні може йтися про когось, хто орієнтований на демонстрацію себе. Переклад фрази «*I wouldn't bring puppies into this world*» як «Цей світ не для цуценят» дещо нівелює акцент на особистісному вимірі та менш адекватно передає негативну оцінку світу як непридатного для появи нащадків.

Іншим прикладом є переклад гри слів. Оригінал «*Maybe it's because of that propeller-clutch stuck in the side of his head. I can't say, I'm not a doctor, but I think the little pilot got a screw loose*» [4, 34 хв 45 сек] був перекладений як «Можже, це через ту вісь-пропелер у нього в голові, я не знаю, я не лікар, але, здається, маленький пілот злемів з катушок» [7, 34 хв 45 сек]. Тут збережено гумор, проте фразу «*got a screw loose*» замінили через відповідну українську метафору, що трохи змінило лексично-семантичну гру присутню в оригіналі. Дослідниця Г. Кузенко стверджує, що «Як показує практика, найбільші складнощі під час перекладу фільмів пов'язані з передачею таких лексичних одиниць, як реалії, фразеологізми, іншомовні вкраплення, гра слів і аббревіатури» [6, с.72].

В діалозі про улюблену їжу собак також помітні певні перекладацькі труднощі. Оригінал «*A double-portion of Doggy-Chop from the can mixed in a bowl of broken Puppy-Snaps with a vitamin crushed up into it. King's the spokes dog for that. He's the Doggy-Chop Dog*» [4, 39 хв 30 сек] адаптовано як «Подвійна порція собачого корму, висипана у миску з покритим печивом під топінгом із вітамінів. У цьому Кінг експерт – це ж він у рекламі корму «Смакогав»» [7, 39 хв 30 сек]. Тут спрощено відтворено головну ідею, що полягає у комічному та гіперболізованому описі вподобань персонажа через перелік складників та пародію на комерціалізований дискурс. Перекладач передав згадану гіперболізацію, зберігши структуру переліку та згадавши рекламну роль персонажа, таким чином, зберігши загальний ефект. Втім, в даному випадку, ритм та легка іронія оригіналу, зокрема у фразі «*Doggy-Chop Dog*», були втрачені.

Варто звернути увагу на відтворення онімів, а саме прізвиськ собак. Оригінал стрічки містить двозначні або ж алюзійні імена персонажів, такі як *Chief*, *King*, *Rex*, *Spots*, *Boss* та *Duke*, що підкреслюють їхні риси та статус у сюжеті. Прізвиська собак, такі як *Шеф*, *Кінг*, *Рекс*, *Спот*, *Бос* та *Дюк*, було транскрибовано без адаптації, цим самим збережено їхню впізнаваність і

відповідність оригіналу. Проте таке рішення частково зменшило потенційну гру значень, яка може бути зрозуміла лише англomовному глядачеві (наприклад, у випадку із найменням *Spots* було втрачено промовистість імені плямистого собаки). Тож в даному випадку перекладачі обирали між одомашненням і пошуком відповідних українських онімів та звичайним транскрибуванням без збереження підтексту.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що англо-український переклад мультфільму «*Isle of Dogs*» від студії Postmodern містить низку стилістичних, лексичних та культурних перекладацьких рішень. Загалом, в перекладі було збережено гумор і його прагматичний вплив на цільову аудиторію, а також переважно вдало передано культурні алюзії та характер персонажів, хоча певні іронічні або ритмічні деталі діалогу могли бути спрощені. Це свідчить про те, що аудіовізуальний переклад передбачає не лише адекватну передачу змісту, а й здатність до формування адаптованого для певної аудиторії твору, в якому збережено емоційний, стилістичний і культурний сенс оригіналу.

Література

1. Cronin M. Translation Goes to the Movies 2008. 18 p. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/4454242/cronin_movies (дата звернення: 20.03.2026).
2. Newmark P. A Textbook of Translation. London : Prentice Hall, 1987. 292 p.
3. Nida E. Toward a Science of Translating. Leiden : Brill, 1964. 331 p.
4. *Isle of Dogs* / реж. Wes Anderson. США : 2018. 101 min.
5. Tortoriello A. Funny and Educational across Cultures: Subtitling Winnie the Pooh into Italian Roehampton University, London, UK, 2006. 54 p. URL: https://jostrans.soap2.ch/issue06/art_tortoriello.pdf (дата звернення: 20.03.2026).
6. Кузенко Г. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови) // *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. № 9, т. 3. С. 72–76. URL: http://oljournal.in.ua/v9_3/16.pdf (дата звернення: 20.03.2026).
7. Острів собак: укр. дубльована версія / Postmodern Studio. Україна, 2018. 101 хв.
8. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів : Вища школа, 1989. 216 с.
9. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ : Факт, 2006. 344 с.

КОМПЕНСАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ В УСНОМУ ПОСЛІДОВНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Теорія військового перекладу (ТВП) – феномен, що почав активно розвиватися в Україні після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році. Такі дослідники, як В. Балабін, П. Матюша, О. Юндіна, С. Янчук, Г. Бевзо, А. Алиєва, О. Поліщук, І. Струк, Т. Семигінівська, А. Сітко та ін. зробили значний внесок у розвиток сучасної ТВП завдяки своїм працям, присвяченим різним мовним парам.

Одним з важливих та фундаментальних аспектів усного перекладу є компенсаційні стратегії (КС) – «конкретний план розв’язання... проблем з досягненням певної комунікаційної мети» [1, с. 60]. Усні перекладачі використовують їх для того, щоб компенсувати неминучі втрати в перекладі через брак часу на знаходження відповідника, недостатню освіченість в тематиці перекладу чи незнання вузькогалузевої термінології, або втрати, спричинені різницею в синтаксичній будові мов оригіналу та перекладу, лексико-семантичною невідповідністю тощо. Ми будемо використовувати саме поняття «КС» та їхню класифікацію, які запропонували дослідники з Університету короля Сауда та Університету Ярмук для аналізу синхронного перекладу йорданських перекладачів, що працювали для американської телевізійної мережі CBS під час війни у Перській затоці [2].

КС поділяються на декілька типів: 1) пропуски (*Omissions*; відбуваються через відсутність розуміння чи поняття мовою оригіналу або через відсутність прямого відповідника); 2) апроксимація (*Approximation*: підбір слова, що найбільше підходить у цій ситуації, але не до кінця відповідає стилістичним вимогам ситуації); 3) фільтрація (*Filtering*: перекладач опускає частини «вхідного» тексту для збереження часу або ж зусиль); 4) неузгоджені речення (*Comprehension Omission*; відбувається через велике когнітивне навантаження в перекладача); 5) заміна (*Substitution*; заміна поняття у мові перекладу поняттям, що не відповідає тому ж поняттю у мові оригіналу за значенням) [2].

У цій публікації вище зазначені КС будемо використовувати для аналізу послідовного перекладу на військову тематику. Джерелом вибірки для цього аналізу стали інтерв’ю шістьох військових перекладачів (П1, П2, П3, П4, П5 та П6 відповідно) з різним рівнем підготовки. Усі мають формальну перекладацьку освіту та приблизно однаковий перекладацький досвід, але не мають спеціалізації з військового перекладу.

Інтерв'ю складалося з двох частин: блок з питаннями та практичний блок з текстами, сповненими військових термінів. Перша частина складалася з шести питань про досвід у військовому перекладі. Перекладачам також надавалася можливість дати визначення поняття «військовий переклад».

П1 та П2 зазначили, що ВП – це тип перекладу, який так чи інакше стосується військової тематики або ж використовує лексику, притаманну військовій справі. П2 сказав, що знання термінології справді важливе і наголосив, що деякі перекладачі, можливо, не так добре знають англійську, але усе одно перекладають краще за своїх колег через спеціалізацію у галузі військової справи. П3 зазначив, що один з важливих аспектів ВП – його комунікативна, медіаційна (посередницька) функція. Це підтверджує П2, який наголосив, що одне з найбільших завдань ВП є власне медіаторство, аби «обидві сторони ладнали». П4 розглядає культурний аспект ВП, зазначаючи, що перекладач працює з «багатьма культурними штуками», особливо враховуючи те, як по-різному функціонують армії, де переважають строкова та контрактна форма проходження служби. П5 надає більш прагматичне визначення поняття ВП – для нього це «ще один спосіб працювати та отримувати зарплату». П6 погоджується з П2 та П3, адже для нього ВП – це «сприяння комунікації між солдатами різних країн для того, аби навчання було ефективним». Вони також підкреслюють важливість гнучкості, вміння правильно реагувати на неочікувані та ризиковані ситуації, а також розуміння власної культури та культури мовця для того, аби «пояснювати усе правильно, у правильний спосіб».

Отже, якщо брати усе до уваги, то краще визначати поняття «ВП» як спеціальний тип перекладу, що використовується у військово-політичній, військово-технічній і військово-спеціальних сферах та має яскраво виражені комунікативну та медіаторську (посередницьку) функцію, термінологічність та чіткий виклад матеріалу з певним рівнем емоційного забарвлення.

З найбільших труднощів у ВП перекладачі зазначили лексичні проблеми – знання термінології, а також фонетичні труднощі – розуміння різних акцентів та темпів мовлення, «шумове забруднення» робочого середовища (інколи перекладачам довелося працювати за умов, коли, окрім спікера, ще декілька людей перешіптуються, а на фоні лунають вибухи або ж постріли) та відсутність доперекладної підготовки (те, що інколи перекладачів не інформували про тематику перекладу).

Друга частина інтерв'ю складалася з блоку з текстами з п'яти різних тематичних напрямків (по 2 тексти кожен), зокрема базової загальної військової підготовки: загальні поняття та команди, тактика, лекція з надання першої медичної допомоги, збірка та розбірка автомата

Калашнікова, структура Збройних сил та типи озброєння. Тексти було створено як українською, так і англійською на основі матеріалів онлайн-джерел, таких як «Англо-український військовий словник» [3] та «Англо-український словник військової термінології, скорочень і аббревіатур» [4]. Завдання перекладачів полягало у послідовному перекладі тексту без використання нотаток та будь-яких допоміжних засобів.

Згідно з результатами аналізу, найбільш поширеною КС виявилася апроксимація (39,23%). На другому місці – заміна (32,04%). На третьому місці – неузгоджені речення (13,26%). Останні місця посідають КС пропусків та фільтрації (8,84% та 6,63% відповідно). Аналіз перекладачів засвідчив, що перекладачі плутаються у термінологічних одиницях ВП та вдаються до КС заміни та апроксимації найбільше у випадках, коли вони не повністю розуміють вмісту поняття відповідного терміна або взагалі не знайомі зі значенням відповідної мовної одиниці.

Отже, як бачимо, у сучасній ТВП наявна проблема систематизації наявного досвіду та його втілення у вишкোলі «вузькогалузових» військових перекладачів, для чого можна, зокрема, використати матеріали даного дослідження.

Література

1. Færch, C., Kasper, G. PROCESSES AND STRATEGIES IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND COMMUNICATION. *Interlanguage Studies Bulletin*. Vol. 5, No. 1 (Spring 1980), pp. 47–118 (72 pages) URL: <https://www.jstor.org/stable/43135245> (дата звернення: 17.11.25)
2. Al-Khanji, Raja & Shiyab, Said & Hussein, Riyad. (2000). On the Use of Compensatory Strategies in Simultaneous Interpretation. *Meta: Journal des traducteurs*. URL: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/2000-v45-n3-meta162/001873ar.pdf> (дата звернення: 09.12.25)
3. English-Ukrainian military dictionary. Англо-український військовий словник. URL: <https://english-military-dictionary.org.ua/> (дата звернення: 09.12.25)
4. Англо-український словник військової термінології, скорочень і аббревіатур. URL: <https://milword.net/> (дата звернення: 09.12.25)

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ В СИСТЕМІ АВТООЗВУЧКИ YOUTUBE

У сучасному цифровому середовищі стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) суттєво змінює різноманітні сфери людської діяльності, зокрема сферу перекладу. Через постійне збільшення обсягів відеоконтенту на різноманітних онлайн-платформах, впровадження ШІ в аудіовізуальний переклад набуває особливого значення. Однією з таких платформ є YouTube, яка вже запровадила функцію автоматичної озвучки відео різними мовами. Використання цієї технології сприяє розширенню доступності відеоконтенту для міжнародної аудиторії, надаючи можливість переглядати відео різними мовами, зокрема рідною мовою користувачів. Однак це також ставить перед перекладознавцями низку викликів, зокрема пов'язаних із адекватним перекладом сленгової лексики, передачею її стилістичних особливостей та збереженням сенсу оригіналу. У цьому контексті аналіз потенціалу застосування автоматичної озвучки, що базується на штучному інтелекті, набуває особливої актуальності для сучасного перекладознавства.

Проблему перекладу сленгу досліджували багато науковців, зокрема Л. Ставицька, Я. Низенко, Г. Менкен, М. Адамс. Попри це, питання використання автоматичної автоозвучки на платформі YouTube для перекладу одиниць сленгу ще не отримало достатнього висвітлення у перекладознавчих дослідженнях. Це зумовлено недавнім впровадженням цієї функції на платформі.

Метою нашого дослідження є аналіз типових помилок під час перекладу сленгових одиниць у системі автоматичної автоозвучки платформи YouTube на матеріалі відео «Do Looks Matter on Roblox? (Social Experiment)» каналу Neccolo.

Об'єктом нашого дослідження є автоматична автоозвучка відео на платформі YouTube.

Предметом дослідження є типові помилки перекладу сленгових одиниць у системі автоматичної автоозвучки відео «Do Looks Matter on Roblox? (Social Experiment)» каналу Neccolo.

Теоретичною основою для аналізу перекладу сленгових одиниць нашого дослідження стала праця Мони Бейкер *In Other Words: A Coursebook on Translation* [1].

Розгляньмо на конкретних прикладах, як система автоматичної автоозвучки перекладає сленгові одиниці: *I have **tough** outfits and I don't get*

*treated no differently except for people being like, "Wow, you got **drip**."* - У мене **круті** вбрання і до мене не ставляться інакше окрім того, що люди кажуть: *"Bay, у тебе **крапельниця**".* У словосполученні *tough outfits* прикметник *tough* перекладено як **круті**. Такий переклад нейтралізує експресивність, роблячи висловлювання більш формальним і сухим. Сленгове слово *drip* у сучасній англійській означає *модний одяг*, проте система III перекладає дослівно як **крапельниця**. Це призводить до втрати комунікативного значення висловлювання та спотворює сприйняття. Ще один приклад невдалого дослівного перекладу: *This game is so **random**.* - *Ця гра така **випадкова**.* Слово *random* у цьому контексті може описувати щось дивне/хаотичне/непередбачуване, але переклад звучить нейтрально. *I'm going to admit it, **guys**, this is the most boring thing I've ever done in my entire life.* - *Зізнаюся, **хлопці**, це найнудніше, що я коли-небудь робив у своєму житті.* Через буквальний переклад звертання *guys* вислів звучить неприродно. Такий переклад демонструє характерний недолік системи: зміст залишається зрозумілим, однак комунікативний ефект і природність мови значно знижуються.

Варто також зауважити, що ще однією з поширених проблем перекладу, здійсненого за допомогою систем III, є недостатнє врахування контексту. Унаслідок цього система може не розпізнавати специфічні сленгові одиниці, зокрема ігровий сленг. Наприклад, у висловлюванні *Should we dress up as **bacons**? I think like **brokies*** автоматична автоозвучка пропонує переклад «*Чи варто нам одягатися як **бекони**? Я думаю, як **брюки***». У цьому випадку слова *bacons* і *brokies*, що в контексті гри означають бідні статуси гравців, перекладаються дослівно, унаслідок чого втрачається їхнє сленгове значення та порушується зміст висловлювання.

Іноді система III розпізнає сленговий вислів і не перекладає його дослівно, проте обраний відповідник не передає його коректного значення, як у випадку *If I say something, I'm **cooked*** → *Якщо я щось скажу, я з'їхав*. У розмовному слензі вираз *I'm cooked* означає «мені кінець». Натомість переклад «я з'їхав» не передає цього значення та створює інше смислове навантаження, асоційоване з психічним станом.

У прикладах «*But when I dress like this, they just **slander** me*» - «*Але коли я одягаюсь так, вони просто **обмовляють** мене*» та вигуках *Bro/No way* помітно, що автоозвучка нейтралізує розмовний стиль оригіналу. Такий прямий переклад хоч і є зрозумілим, однак емоційне та розмовне забарвлення мови втрачається.

Для перекладу сленгових одиниць часто доцільно залишати запозичені слова, особливо, якщо вони відомі цільовій аудиторії. Такий підхід перекладу зберігає стилістичне та контекстуальне значення. Так, у прикладі

Like if you weren't dressed like a troll? автоозвучка залишила слово *троль*, оскільки цей сленг є цілком зрозумілим для української аудиторії.

Аналіз прикладів показав, що система автоматичної автоозвучки YouTube переважно застосовує дослівний переклад сленгових одиниць та не розпізнає їх як окрему стилістичну категорію. Внаслідок цього втрачається експресивність та гумор, а також відчуття живої, розмовної мови, що є важливою складовою розважального контенту.

Література

1. Baker M. In Other Words A coursebook on translation. London : Routledge, 1992. 317 p.
2. Neccolo. Do Looks Matter on Roblox? (Social Experiment). YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Xdfon2tbS9Y&t=156s>.

Драчук В.В., здобувачка
Смаль О.В., к. філол. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЦАРИНИ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

У сучасному глобалізованому науковому просторі англійська мова посідає провідне місце як мова міжнародної комунікації, зокрема в галузі психології. Активний розвиток психологічної науки, поява нових теорій, методів та цифрових інструментів сприяють постійному оновленню англійської термінології. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема адекватного перекладу психологічних термінів українською мовою.

Англійська психологічна термінологія характеризується значною складністю, багатокомпонентністю та міждисциплінарністю. Значна частина термінів має грецьке та латинське походження, а також включає численні запозичення з інших мов, що ускладнює процес їх перекладу та інтерпретації [4]. Водночас сучасні тенденції розвитку науки зумовлюють появу неологізмів, які відображають нові психологічні концепти, методи та технології.

Однією з ключових проблем перекладу є відсутність повних еквівалентів у мові перекладу. Це особливо характерно для термінів, що позначають специфічні психологічні явища або концепції, які не мають прямого відповідника в українській науковій традиції. У таких випадках перекладачі використовують різні стратегії: калькування, транскрипцію,

описовий переклад або адаптацію. Вибір конкретної стратегії залежить від контексту, цільової аудиторії та рівня усталеності терміна.

Важливим аспектом є також проблема полісемії та контекстуальної варіативності психологічних термінів. Наприклад, один і той самий термін може мати різні значення залежно від теоретичної школи або напряму психології. Це вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння змісту наукового тексту.

Сучасна психологічна термінологія активно функціонує в цифровому середовищі, зокрема в онлайн-терапії, мобільних застосунках і освітніх платформах. Це підсилює потребу у стандартизації термінів та їх уніфікованому перекладі, що забезпечує ефективну міжкультурну комунікацію [5]. Невідповідність або неточність перекладу може призвести до спотворення змісту, неправильного розуміння психологічних концепцій та навіть практичних помилок у професійній діяльності.

Особливу увагу слід приділити лексико-семантичним особливостям англomовних психологічних термінів. Вони часто мають складну структуру, включаючи багатокомпонентні словосполучення (наприклад, *cognitive behavioral therapy*, *emotional intelligence*), що потребує точного відтворення смислових зв'язків між компонентами при перекладі. Дослідження показують, що такі терміни формують цілісну систему, в якій одиниці пов'язані між собою ієрархічними та семантичними відношеннями.

Ще одним викликом є культурна адаптація термінів. Психологія як наука тісно пов'язана з культурним контекстом, тому деякі поняття можуть мати різне трактування в різних країнах. Перекладач має враховувати ці особливості, щоб забезпечити адекватність і зрозумілість перекладу для цільової аудиторії.

Таким чином, переклад англomовної психологічної термінології є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу. Він передбачає не лише знання мов, але й володіння спеціальними знаннями у сфері психології, уміння працювати з контекстом та враховувати культурні чинники. Подальші дослідження в цій галузі мають бути спрямовані на розробку ефективних стратегій перекладу та створення уніфікованих термінологічних баз, що сприятиме підвищенню якості наукової комунікації. Крім того, важливим напрямом є укладання двомовних галузевих словників нового покоління, які враховуватимуть сучасні зміни у психологічній науці. Не менш актуальним є використання корпусних технологій для аналізу функціонування термінів у реальних наукових текстах. Це дозволить підвищити точність перекладу та сприятиме уніфікації професійної термінології.

Література

1. Защепа О. Б. Англомовні психологічні терміни та їх переклад. Львів, 2013.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2004.
3. Кияк Т. Р. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2006.
4. Костікова І. І., Кузнецов О. І., Фоменко К. І. Характеристика англомовної психологічної термінології. 2017.
5. Лебедєва А., Ковальська Н. Особливості перекладу психологічної термінології. 2024.
6. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007.
7. Шаранова Ю. В., Цепкало О. В., Кібець О. О. Лексико-семантичні особливості англомовних термінів фахової мови психології (перекладацький аспект). 2021.

Дудко Х.О., здобувачка
Радецька С.В., к. пед. н., доцентка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

STRATEGIES FOR RENDERING MEXICAN LINGUACULTURAL REALIA IN THE UKRAINIAN DUBBING OF THE ANIMATED FILM *COCO*

Modern animated cinema has evolved into a sophisticated medium for intercultural dialogue, where films like Pixar's *Coco* (2017) act as cultural ambassadors. The translation of such works presents a significant challenge due to the high density of culture-bound terms (CBTs) and realia that are deeply embedded in the source culture's history and identity. In the context of globalization, the task of the translator is to bridge conceptual worlds, balancing the preservation of national color with the communicative accessibility of the target text. The issue of representing cultural specificity in translation is closely related to broader studies of cross-cultural representation in discourse [3].

The theoretical framework for this study is based on the taxonomy of translation techniques proposed by Lucía Molina and Amparo Hurtado Albir [1, c. 509–511]. These techniques are micro-level procedures used to achieve functional equivalence in specific communicative situations. In audiovisual translation, specifically dubbing, these choices are further complicated by non-linguistic constraints such as temporal and spatial limits, lip-synchrony, and the need for immediate audience comprehension [2, c. 34–39].

The Ukrainian localization, performed by "Le Doyen" studio, successfully balances foreignization and domestication through the following strategies:

- **Borrowing:** This technique was used to introduce source text elements directly into the target language to maintain cultural "local color". In the Ukrainian dubbing, Spanish terms like "*ofrenda*", "*mariachi*", and "*alebrijes*" are treated as necessary "Ispanisms". These words function as semiotic carriers of cultural memory, forcing the viewer to absorb the unique spiritual weight of the Mexican tradition.

- **Transliteration (Transcription):** While borrowing refers to the concept of taking the word, transliteration is the formal method used to render the sounds of Spanish names and places into the Ukrainian alphabet. This was strictly applied to proper nouns such as "*Miguel*" (Мігель), "*Héctor*" (Гектор), and the town of "*Santa Cecilia*" (Санта-Сесілія). This approach prevents excessive "domestication" and keeps the character's identity firmly rooted in their specific cultural setting.

- **Calque:** This method was used for terms that have a direct structural counterpart in Ukrainian, ensuring maximum functional clarity. For example, the name of the holiday "*Día de los Muertos*" is rendered as "*День мертвих*", and the urban reality "*Plaza*" is translated as "*Площа*."

- **Amplification:** It was strategically used for physical realia. For example, the traditional footwear "*Huaraches*" was introduced as "*сандали Уарачі*". This combination of the authentic name with a descriptive category ensures the audience understands the family's craft. Similarly, the marigold flowers (*Cempasúchil*) were translated using the established equivalent "*нагідки*", but were later specified as "*пелюстки*" (petals) to highlight their ritual function as a path for the dead.

Adaptation of humor is a pun-based dialogue, particularly regarding the skeletal nature of the characters, was adapted through compensation [2, c. 34–39]. For instance, the biblical idiom "*flesh of my flesh*" was creatively rendered as "*Tu — кісточка моєї кісточки*" (bone of my bone) to maintain the humorous tone.

The musical component of *Coco* presented the most complex translation task. The Ukrainian lyrics for the main hit "*Remember Me*" ("*Згадай мене*") successfully convey the song's duality as both a pop anthem and a tender lullaby, while maintaining perfect rhythm and lip-synchrony. A significant challenge was the song "*Un Poco Loco*", which originally mixes English and Spanish lyrics. To recreate the playful mood, the translators utilized discursive creation by retaining the Spanish term "*loco*" and utilizing joyful, repetitive syllables in the phrase "*Оста-то-то-точний локо*". This decision preserves the phonetic energy and cultural flavor of the original performance.

Another vital layer is the preservation of literary allusions, such as the name of the dog, *Dante*. This name serves as an intertextual bridge to Dante Alighieri's

The Divine Comedy, which is a well-known literary touchstone in Ukrainian education. By simply transposing the name as “Данте”, the translation maintains the character's role as a guide through the afterlife, aligning with both pre-Columbian Mexican myth and European literary tradition.

In conclusion, the Ukrainian translation of *Coco* achieves a balance between the imperative of foreignization and the necessity of domestication. Through the precise application of micro-level techniques—specifically separating borrowing for cultural concepts from transliteration for proper names—the localization preserves the film's vibrant Mexican identity while universalizing its core themes of family, memory, and heritage for the Ukrainian viewer.

References

1. Albir, A. H., & Molina, L. (2002). Translation techniques revisited: A dynamic and Functionalist approach: A dynamic and functionalist approach. *Meta: Journal Des Traducteurs = Translators' Journal*, 47(4), 498–512. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2809718>
2. Diachuk, N. V. (2025). Досягнення еквівалентності в кіноперекладі. *Modern Philology*, 3, 34–39. <https://eprints.zu.edu.ua/44209/>
3. Denti O. Cross-cultural Representations in Tourism Discourse: The Case of the Island of Sardinia / O. Denti. Aipsa, 2012. 255 p.

Дудко Я.І., здобувачка
Ситар Р.А., к. філол. н., доцентка
Львівський національний університет імені Івана Франка

ON THE IMPORTANCE OF REVISION OF WORLD LITERATURE THROUGH A FEMINIST LENS AND THE CONVEYANCE OF FEMINIST UNDERTONES IN UKRAINIAN TRANSLATIONS (AS DEMONSTRATED WITH THE SELECTED WORKS OF EMILY DICKINSON)

Feminist writing and literary criticism have long been topics for debate among writers and literary critics around the world. With the inception of the concept of “women’s writing” (*écriture féminine*) by prominent feminist critic and theorist Hélène Cixous and Elaine Showalter’s “gynocritics” the feminist viewpoint of literary criticism was revigorated and has been rapidly gaining voice in literary theory.

The new approaches, as attributed to a fresh viewpoint backed with a significant amount of empirical evidence, have become frames of reference for evidence-based, pragmatic feminist literary criticism. According to Elaine Showalter, the concept of gynocritics moves away from male-based and centred

literary criticism, giving voice to deeper, often overlooked feminine and feminist undertones through the practise of feminist re-vision and re-interpretation of world literature, and thus paving the way for the generations of authors and scholars to come[1]. Therefore, feminist revision is not merely a fad but a necessity for correcting historically biased literary perception.

Such a reassessment becomes particularly important when talking about the formation of the literary canon itself. For centuries, what is now known as “world literature” has been shaped predominantly within a male-centred, patriarchal cultural and intellectual framework. As a result, women’s writing has often been either misinterpreted or forced into pre-existing critical models that were not designed to account for female experience. Feminist re-vision, in this sense, fundamentally questions the assumptions underlying earlier interpretations. It seeks to uncover layers of meaning that were previously obscured by dominant critical paradigms, thus enabling a more comprehensive and balanced understanding of literary texts.

In this context, the role of translation becomes particularly significant. As translation is not a neutral or purely technical process of transferring meaning from one language to another, but rather an inherently interpretative act deeply embedded in cultural, ideological, and social frameworks. When a literary text is translated, it undergoes a second stage of interpretation, during which its stylistic, semantic, and ideological features may be either preserved, transformed, or, in some cases, stripped away completely. This is especially crucial in texts that contain subtle feminist undertones, where meaning is often conveyed not explicitly but through form, tone, and ambiguity.

Indeed, many of the defining features of what feminist critics identify as “female writing”, such as fragmentation, emotional multiplicity, corporeality, and stylistic deviation, etc., resist straightforward translation. These features do not always manifest themselves in clearly identifiable linguistic units, but rather in the overall texture of the text. As a result, they are particularly vulnerable to processes of normalization, clarification, or stylistic elevation in translation. What may appear as a minor lexical or syntactic adjustment can, in fact, lead to a significant shift in the representation of the authorial voice. In many cases, translation operates as a form of ideological filtering, where the translator’s linguistic preferences, cultural background, and interpretative strategies shape the final text. This does not necessarily imply distortion; however, it underscores that in translation, subtle features of voice, tone, and perspective may be reconfigured.

The Ukrainian context provides a particularly productive ground for examining these processes. Historically, Ukrainian literary discourse has been influenced by strong canonical traditions, including the so-called “narodnytskyi” (populist) model, which privileged clarity, moral didacticism, and stylistic coherence. Within such a framework, the representation of female experience was

often mediated through established conventions [5]. As noted by Solomiya Pavlychko, feminist revision of the canon is essential for recovering suppressed or overlooked voices and for challenging inherited interpretative paradigms. When applied to translation, this perspective allows us to examine not only what is translated, but how it is translated and, finally, what is lost or reshaped in the process.

Emily Dickinson's poetry offers a particularly illustrative case. Her work is characterized by syntactic fragmentation, unconventional punctuation, and semantic ambiguity, all of which contribute to what feminist critics identify as a distinctly "female" mode of writing. For instance, in the poem:

"I went to Heaven — 'Twas a small Town"

Mariya Hablevych preserves the poetic imagery in translation:

"Lit—with a Ruby—Lathed—with Down" — "Рубіном осяяне / Вруном заклечане"

Metaphors for people ("People—like the Moth—Of Mechlin—frames") rendered as delicate imagery: "люди — мов нетлі / Мереживомасті", where "мереживомасті" is a neologism that fits the imagery ideally. M. Hablevych maintains the observer's humility and awe; diminutives and affective lexemes preserve intimacy ("Непогано було б / Між такої еліти!").

Maksym Strikha, in his version, elaborates both poetical and visual imagery:

"Lit—with a Ruby—Lathed—with Down" — "У нім Світання Грало іскристо — / Тихе — як вечір / У полі туманний"

In his translation, a slight reduction of spontaneity and awe is palpable, as the voice seems more controlled. Thus, M. Hablevych's translation has high functional equivalence, preserving intimacy, whimsicality, and tentativeness; M. Strikha's translation has original meaning preserved, but he tends to shift toward rhetorical sophistication, which reduces immediacy and childlike spontaneity.

A similar pattern can be observed in the poem:

"I lost a World — the other day!"

M. Hablevych's translation, direct questions and apostrophes are preserved, maintaining the speaker's vulnerability:

"Has Anybody found?" — "Чи з ним не стрілись ви?"
"Oh find it — Sir — for me!" — "Знайдіть його для мене сер!"

Affectively marked simplicity and diminutive tone are retained, while ideational shifts remain minimal ("Row of Stars / Around its forehead bound" — "вінок із Зір / Довкола голови").

In contrast, O. Hrytsenko's translation, while preserving apostrophes, tends toward lexical formalization and rethorical control:

"Of more Esteem than Ducats" — "Мені ж — найбільший скарб"

Overall, Hablevych's version demonstrates a higher degree of equivalence in preserving vulnerability, uncertainty, and childlike perspective, whereas

Hrytsenko's translation maintains ideational meaning but introduces a more structured and less intimate voice.

Such examples demonstrate that feminist undertones in Dickinson's poetry are rarely explicit; rather, they are embedded in the formal and affective structure of the text. Ambiguity, hesitation, and syntactic disruption function as markers of a voice that resists stabilization and authoritative closure. When translation introduces lexical elevation or stylistic normalization, these features may be partially reduced.

At the same time, it is important to note that these shifts do not necessarily correspond directly to the gender of the translator. Rather, they reflect broader tendencies in literary interpretation.

Thus, translation may be understood as a secondary site of canon formation, where texts are not only transmitted but actively reshaped. Through the translator's choices, certain aspects of a work, such as emotional nuance, fragmentation, or ambiguity, may be either foregrounded or suppressed. In the case of female-authored texts, this process becomes especially consequential: a translation that preserves formal instability and affective subtlety contributes to the broader project of feminist re-vision, whereas one that prioritizes clarity and structural coherence may inadvertently align the text with established, and potentially limiting, interpretative frameworks.

In this sense, the revision of world literature through a feminist lens must necessarily extend to the field of translation. By examining translation practices through a feminist perspective, as demonstrated in Ukrainian renderings of Emily Dickinson's poetry, it becomes possible to uncover not only differences in interpretation, but also the underlying mechanisms through which literary voice, gender, and meaning are negotiated.

References

1. Showalter E. "The New Feminist Criticism", 1975
2. Павличко С. Д. Емілі Дікінсон. Лірика, Київ Видавництво художньої літератури «ДНІПРО», 1991
3. Thomas H. Johnson: The Complete Poems of Emily Dickinson, LITTLE, BROWN AND COMPANY BOSTON TORONTO, 1960
4. Cixous H. "The Laugh of the Medusa", 1975
5. Павличко С. Д. "Дискурс модернізму в українській літературі", 1999

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НІМЕЦЬКИХ ІНСТРУКЦІЙ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У сучасних умовах розвитку науки і техніки важливу роль відіграє переклад спеціалізованих текстів, що забезпечує обмін інформацією між фахівцями, комунікацію між виробниками та користувачами. До таких текстів належать інструкції з експлуатації технічного та медичного обладнання, зокрема стоматологічної техніки.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням обсягів імпорту медичного та стоматологічного обладнання німецького виробництва в Україну, що потребує якісного й нормативно коректного перекладу супровідної технічної документації. У контексті гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами особливої ваги набуває точність відтворення термінології, логічних зв'язків термінів у реченні стандартизованих мовних конструкцій, граматичних особливостей та прагматичних характеристик інструкцій з експлуатації медичних виробів.

Мета цієї розвідки полягає в аналізі лексико-граматичних особливостей німецької технічної документації до стоматологічного обладнання фірми Dentsply Sirona та їхньому відтворенні в українському перекладі.

Дослідженням перекладу науково-технічних текстів займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема В. Коптілов, Т. Кияк, А., В. Карабан, З. Кучер, Л. Гоффман, Г. Крінгс та ін. Дослідники зауважують, що науково-технічні тексти характеризуються низкою мовних особливостей: використанням спеціальної термінології, логічною структурованістю, точністю формулювань та прагненням до однозначності [3, с. 157]. Їм властиві також певні граматичні конструкції, зокрема пасивні форми дієслова, інфінітивні та дієприкметникові звороти, безособові конструкції, а також форми наказового способу, що широко використовуються в інструкціях і технічних описах.

Переклад науково-технічних текстів потребує досконалих знань та досвіду перекладача, кропіткої роботи з текстом оригіналу, оскільки будь-яке відхилення від оригіналу може призвести до небажаних та навіть небезпечних ситуацій. Надзвичайно важливо дотримуватися термінологічної точності: використовувати затверджені стандарти термінів, враховувати галузеву належність терміна, уникати синонімічного розмаїття та дотримуватися технічних стандартів для одиниць і символів [2, с. 56].

Повнота, точність і правильність перекладу науково-технічних текстів значною мірою залежить також і від правильного розуміння перекладачем граматичних форм, синтаксичних конструкцій та структури речення [1, с. 11].

Інструкції з експлуатації, як різновид науково-технічного стилю, виконують інформативну, регламентувальну та імперативну функції, оскільки як нормативні документи вони передають необхідну інформацію про предмет чи процес, чітко регламентують послідовність дій відповідно до стандартів документообігу та містять директивні вказівки щодо виконання операцій користувачем. Інструкція затверджується вищими органами або керівниками організацій, а її текст має бути стислий, точний, зрозумілий, оскільки він призначений для постійного користування [4, с. 71]. Відповідно до положень Регламенту ЄС щодо медичних виробів (Regulation (EU) 2017/745), виробник зобов'язаний надавати чіткі та зрозумілі інструкції мовою країни реалізації виробу [7].

У результаті порівняльного аналізу німецьких інструкцій з експлуатації стоматологічного обладнання та їхнього перекладу українською ми дійшли висновку, що цей різновид спеціалізованих текстів характеризується:

1. Насиченістю технічними термінами на позначення компонентів стоматологічного обладнання, механізмів та систем, що відтворенні у перекладі за допомогою відповідників, шляхом калькування чи функціонального аналогу, наприклад: *die Sauganlage* – система відсмоктування, *das Mundspülbecken* – плювальниця, *die Behandlungseinheit* – стоматологічна установка, *die abnehmbare Instrumentenablage* – знімна полицка для інструментів.

2. Наявністю в обох мовах стандартизованих мовних одиниць (формул), властивих цьому типу тексту: *der bestimmungsgemäße Gebrauch* – використання за призначенням, *die Sicherheitshinweise* – правила техніки безпеки, *die Inbetriebnahme* – введення в експлуатацію, *die Wartung* – технічне обслуговування.

3. Номінативністю і компактністю викладу, зумовленими прагненням до максимальної точності. У перекладі українською номінативні конструкції оригіналу відтворено дієслівними конструкціями або прийменниково-іменниковими зворотами («при + іменник»), що зберігають номінативний характер дії, наприклад: ***Zur Vermeidung von Personen- und Sachschäden beachten Sie die in diesem Dokument aufgeführten Warn- und Sicherheitshinweise*** [6, с. 15]. – ***Щоб уникнути травм та матеріального збитку, дотримуйтесь наведених у цій інструкції з експлуатації попереджень і вказівок з техніки безпеки*** [5, с. 17]. ***Beim Bewegen des Tragarms entstehen an den inneren Gelenken Öffnungen*** [6, с. 177]. – ***При***

пересуванні консолі на її внутрішніх шарнірах утворюються отвори [5, с. 157].

4. Переважанням пасивного стану дієслів, особливо у тих фрагментах тексту, де важливий сам процес або результат дії, а не її виконавець. У таких реченнях суб'єкт дії залишається імпліцитним, що відповідає вимогам інструктивного стилю. Український переклад зберігає пасивну функцію оригіналу, зазвичай відтворену через модальні дієслова (*мати, потребувати, слід, варто* тощо), або через безособові конструкції, що відповідає стилю технічної інструкції [3, с. 161]. Наприклад: *Die Installation muss durch autorisiertes Fachpersonal gemäß der Installationsanleitung durchgeführt werden* [6, с. 16]. – Під'єднання установки **має проводитися** авторизованими спеціалістами з дотриманням монтажної інструкції [5, с. 18]. *Die Kunstlederpolster, insbesondere helle Polsterfarben, müssen regelmäßig gepflegt und gereinigt werden* [6, с. 219]. – Обшивка зі штучної шкіри, особливо світлих кольорів, **потребує** регулярного догляду і очищення [5, с. 220]. *Es wird die Kühlung ein-/ausgeschaltet* [6, с. 62]. – **Вмикається** або **вимикається** подача охолоджувального середовища [5, с. 63].

5. Директивними конструкціями (імперативами). При цьому німецький імператив *Sie* передає ввічливу, стандартизовану форму звертання. Український переклад поєднує прямий імператив і безособову/модальну конструкцію для збереження формальності та зрозумілості, наприклад: *Bewahren Sie das Instandhaltungsbuch bei Ihrer Behandlungseinheit auf* [6, с. 274]. – **Зберігайте** цю інструкцію з технічного обслуговування поблизу свого лікувального центру [5, с. 287]. *Tragen Sie bei den folgenden Arbeiten Schutzhandschuhe* [6, с. 242]. – **При виконанні нижчеперелічених робіт слід надягати** захисні рукавички [5, с. 256].

Отже, переклад інструкцій з експлуатації стоматологічного обладнання вимагає від перекладача глибокого знання вузькогалузевої термінології, спеціальної підготовки для розуміння принципів роботи обладнання, точності задля збереження змісту оригіналу та усвідомлення відповідальності за безпеку користувачів.

Література

1. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову: Ч.1. Граматичні труднощі. Київ : Tempus, 1997. 317 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/karaban_posibnik_dovidnik_z_perekladu_nauk_t_ehn_lit.pdf
2. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця : Нова книга, 2006. С. 56–58

3. Лашко А. Специфіка перекладу текстів науково-технічного стилю (на матеріалі тексту інструкції з експлуатації). Кропивницький : Studia Methodologica, №57, 2024. С. 157–162. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-16>
4. Скібіцька Л. І. Діловодство: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : НУСТА, 2006. 71 с.
5. Dentsply Sirona. Інструкція з експлуатації Treatment Center Axano Pure, 2023. 304 с. URL: <https://www.dentsplysirona.com/ifu>
6. Dentsply Sirona. Gebrauchsanweisung Sinus: Sinus / Sinus CS / Sinus TS. Sirona Dental Systems GmbH, 2018. 312 с. URL: <http://td.sirona.com>
7. Regulation (EU) 2017/745 of the European Parliament and of the Council of 5 April 2017 on medical devices. 2017. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

Кириченко А.Д., здобувачка
Хан О.Г., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ПОНЯТТЯ ТВОРЧОСТІ І КРЕАТИВНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ: МОВОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ

Творчість є феноменом, що пронизує практично кожен процес перекладу. Проте, попри це, у галузі перекладознавства, аспект творчості все ще залишається недостатньо дослідженим.

Говорячи про сам термін, доцільно дати визначення поняттю «творчість». Творчість – це діяльність людини, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей [5]. Як зазначає О. В. Ребрій: «Творчість є одним із головних важелів формування як кожної окремої людської особистості, так і всієї людської цивілізації; закономірно, що творчі аспекти різноманітних видів діяльності людини вже багато сторіч перебувають у фокусі дослідницьких інтересів різних галузей знання» [4 с. 21-22].

Отож, іншими словами, творчість існує в різноманітних аспектах нашого життя, і перекладацька діяльність не є винятком. Без творчості перекладений текст зводився б до суто буквального перекладу всього написаного. Втім, людський розум дозволяє значно розширити можливості перекладу, перетворюючи текст одного автора – його думки, закладні ідеї, образи, символи, на новий текст іншою мовою, з урахуванням згаданих особливостей. Безсумнівно, буквальний переклад використовується в залежності від стилю тексту, його спрямування, термінологічної насиченості тощо. Проте така стратегія не охоплює весь текст загалом, а стосується лише його окремих елементів.

Перекладач виступає своєрідним «містком» від мови оригіналу до мови перекладу, та в процесі пошуку необхідних еквівалентів, вибору тієї чи іншої стратегії перекладу залежно від побудови тексту, стилю автора та багатьох інших чинників, реалізується творчість перекладацької діяльності. Творчість є джерелом перекладацьких рішень та ідей, оскільки саме вона допомагає впоратися з перекладацькими труднощами та долати обмеження, які вони за собою несуть.

Креативність, у свою чергу, є творчою, новаторською діяльністю. Крім того, вона також визначається як характерна риса творчої особистості, що проявляється в здатності породжувати нове, вносити зміни в навколишнє середовище [5]. За А. Маслоу, креативність – це свобода, спонтанність, самоприйняття та інші риси, які дозволяють особистості найбільш повно реалізувати свій потенціал. Дослідник вважає, що інтелектуальна обдарованість виступає в якості необхідної, але недостатньої умови для прояву креативності. Головну роль у детермінації креативної поведінки відіграють мотивація, цінності, особистісні риси [3, с.12].

Хоча більшість дослідників не акцентують увагу на різниці понять *творчість* і *креативність*, на думку О. В. Ребрія їх варто розмежовувати, тому що творчість є основою, а креативність детермінантою перекладацького акту [4 с.18]. Іншими словами, творчість є первинною властивістю, тоді як креативність це спосіб її реалізації в конкретних аспектах. Обґрунтування такого твердження полягає в тому, що «креативність не завжди втілюється в творчу продуктивність», а «в продуктах творчості реалізується не тільки креативність, а й зміна самої діяльності під впливом об'єктивних умов» [4, с.18]. З цим погоджується і автор статті В. В. Павленко: «Проте слід зауважити, що творчість і креативність – це різні поняття. Спостерігається тенденція до розрізнення понять «креативність» і «творчість», де останнє розглядається в більш широкому контексті» [3, с. 8].

В. В. Клименко, розглядаючи проблему креативності у перекладі, вводить і термін – креативний перекладач. Креативний, тобто такий, який знаходить вихід у випадку зіткнення з культурно-мовним бар'єром, розшифровує зміст імпліцитного рівня тексту. В той же час, перекладач, обираючи ті або інші мовні засоби, не повинен сходити з утормованого шляху, щоб не переступити тонку межу між перекладом і власною суб'єктивною творчістю [1, с. 316]. Тобто, перекладач має дотримуватися балансу та знайти «золоту середину» для того, аби не зіпсувати текст надмірною творчістю, та в той же час її нестачею.

Концепція творчості у перекладі реалізується за трьома напрямками, які можуть бути співвіднесені з різними онтологіями перекладу. Це залежить від того, що саме є об'єктом і визначає характер спрямування

творчої дії: мова, текст чи діяльність перекладача. В межах такої класифікації виділяють мовоцентричну, пов'язану з мовними труднощами; текстоцентричну, де головним об'єктом виступає текст; та діялісноцентричну де перекладач є повноправним агентом креації [4, с.98].

Мовоцентрична концепція творчості характеризує системно-структурну онтологію перекладу, скеровуючись на подолання перекладацьких труднощів та вдосконалення системи засобів цільової мови задля забезпечення повноти відтворення змісту, переданого засобами вихідної мови [4 с.106].

Основний фокус цієї концепції спрямовано на мовний рівень, де необхідно настільки майстерно володіти мовою, щоб обрати найбільш адекватний еквівалент або «створити» перекладацьке рішення у випадку відсутності відповідника, таким чином утворюючи нову мовну одиницю.

Мовні труднощі, що є основою мовоцентричної концепції творчості перекладу, є різноманітними і не мають точної та доведеної класифікації. Основними з них є використання в мові оригіналу тропів (метафори, іронії, паралелізму тощо), фразеології, реалій та квазіреалій, okazіоналізмів, ономатопей та інших стилістично та семантично маркованих одиниць.

Таким чином творчість перекладача в межах цієї концепції проявляється як професійна компетентність у володінні мовною системою, та вмінням підібрати або створити необхідні мовні еквіваленти. Саме з таких невеликих елементів, і починається перекладацька творчість оскільки окремі мовні одиниці так само потребують креативних та нестандартних рішень.

Важливим аспектом перекладацької творчості є робота з тими типами перекладацьких труднощів, що спричинені відсутністю регулярних або системних відповідників одиниць вихідної мови у цільовій мові, що отримали особливу назву «проблеми безеквівалентної лексики» [4 с.141].

Як стверджує В. В. Коптілов: «Безеквівалентна лексика безпосередньо передає національний колорит та особливості мови. Крім того, вона тісно пов'язана з вираженням історії, культури, традицій та самобутності народів у художніх текстах. У її змісті водночас поєднуються реалії матеріального, духовного та соціального життя різних національностей. Зважаючи на це, безеквівалентні лексичні одиниці є важливими чинниками, які необхідно враховувати у процесі перекладу» [2].

Цей тип труднощів є одним з ключових у межі цієї концепції. Найчастіше вони виникають в художній літературі, особливо в жанрах фентезі, фантастики та антиутопії. Трилогія «Голодні Ігри» Сюзанни Коллінз, як приклад наукової фантастики та антиутопії, налічує значну кількість авторських утворень які дозволяють автору збагатити власний уявний світ. Саме тому цей матеріал є доцільним для аналізу

перекладацьких труднощів і творчих рішень у межах обраної концепції перекладу.

Підсумовуючи, переклад художнього тексту завжди супроводжується творчістю перекладача. Творчість має більш загальне значення, це те як перекладач наново створює текст мовою перекладу. В той час як креативність, відноситься до внутрішніх здібностей та професійних умінь перекладача долати труднощі різного характеру, застосовуючи унікальні стратегії і тактики перекладу. Творчість, в свою чергу, проявляється у трьох різних напрямках. Навіть у межах мовоцентричної концепції, де провідну роль відіграє мовна система, перекладач все ж має діяти креативно – не просто прямо відтворювати безеквіваленту одиницю, а обирати такі перекладацькі стратегії, які допомагають відтворити її зміст, функцію й емоційний ефект для читача. Саме через переплетення всіх цих перекладацьких рішень і виявляється цінність творчості у процесі перекладу.

Література

1. Клименко В. В. Психологія творчості: навчальний посібник для студ. вищ. навч. Закладів. Київ: ЦНЛ, 2006. 480 с.
2. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
3. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття // *Креативна педагогіка*. 2016. Вип. 11. С. 120–131. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/25862/1/%D0%BF%D0%B0%D0%B2%D0%BB.%E2%80%99..PDF> (дата звернення: 22.12.2025)
4. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: ХНУ, 2012. 376 с. URL: <https://foreignlanguages.karazin.ua/resources/0db352c1eecab6bd091c042578cf0de9.pdf> (дата звернення: 22.12.2025)
5. Тлумачний словник української мови URL: <https://slovnyk.ua/> (дата звернення: 22.12.2025)

**ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ ЯК ОДИНИЦЬ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ
ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Б. ШЛІНКА «OLGA» ТА ЙОГО
ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ)**

Взаємодія мови й культури завжди перебувала у фокусі уваги дослідників, оскільки ці поняття тісно взаємопов'язані: мова є невід'ємною складовою національної культури, зберігачем культурних традицій народу. Особливими одиницями, здатними відображати національно-культурну своєрідність мови на лексичному рівні, є реалії. Автори художніх творів часто послуговуються реаліями, оскільки саме вони слугують важливим джерелом творення колориту, специфіки, атмосфери та неповторності художнього тексту. Водночас відтворення реалій у перекладі нерідко становить значний виклик для перекладача. За визначенням Л. Коломієць, проблема реалій належить до основних проблем художнього перекладу [2, с. 119].

1.Труднощі адекватного перекладу цих мовних одиниць пов'язані з двома ключовими чинниками: 1) відсутністю у мові перекладу відповідника у зв'язку з відсутністю в культурі носіїв цієї мови самого об'єкта (референта), позначуваного реалією; 2) необхідністю відтворення разом із предметним значенням (семантикою) реалії її колориту (конотації) – національного та історичного забарвлення.

2.У теорії та практиці перекладу реалії були предметом аналізу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників (Р. Зорівчак, Л. Коломієць, І. Корунця, Т. Кияка, О. Ребрія, П. Ньюмарка, М. Baker, W. Koller, А. Рум, Е. Forgács, N. Drössiger та ін.). Незважаючи на це, чимало питань, пов'язаних із реаліями, зокрема механізми їхнього міжкультурного відтворення, досі залишаються відкритими, що обумовлює актуальність цієї теми та спонукає нас до подальших досліджень.

3.Роман німецького письменника Бернгарда Шлінка «Olga» містить значний пласт культурно маркованої лексики, пов'язаної з історичними подіями, соціальними реаліями та ментальними особливостями епохи, що робить його репрезентативним матеріалом для перекладознавчого аналізу. Зауважимо, що українською мовою цей твір з'явився у видавництві «Клуб сімейного дозвілля» у 2019 році, а переклала його Єлена Даскал.

4.Метою нашого дослідження є аналіз перекладацьких рішень Єлени Даскал щодо відтворення культурно маркованих одиниць у перекладі роману «Olga» українською мовою.

Питання «зберігати чи адаптувати національну специфіку» під час перекладу є дискусійним. Так, П. Ньюмарк підкреслює необхідність збереження культурної інформації оригіналу. На думку дослідника, перекладач має прагнути передати не лише предметне значення *cultural words*, а й їхні культурно-історичні конотації [5, с. 33]. Неможливо замінити у перекладі «чужі» реалії «своїми», оскільки це призведе до втрати національного колориту та зведе нанівець задум автора. З іншого боку, повне збереження національно-культурної специфіки оригіналу в перекладі може ускладнювати рецепцію твору читачами, і перекладач зобов'язаний додатково пояснювати та коментувати культурно марковані одиниці. Важливою умовою адекватного відтворення реалій є їхнє глибоке знання [1, с. 106]. Ми цілком погоджуємося з О. Ребрієм, який вважає, що перш ніж перекладати безеквівалентну лексику, перекладач має зрозуміти її контекстуальне значення, лише потім він обирає стратегію перекладу та формує відповідник у мові перекладу [3, с. 144].

Загальноприйнятими способами відтворення реалій є: транскрипція (транслітерація), гіпо-гіперонімічний переклад, уподібнення, описовий переклад (дескриптивна перифраза, експлікація), калькування, а також комбіновані способи перекладу.

Проведений нами аналіз засвідчує, що перекладачка Єлена Даскал використовує різні способи перекладу реалій залежно від їхньої семантики та функцій у тексті. Так, відомі суспільно-політичні та деякі ономастичні реалії здебільшого відтворено шляхом транскодування, що дозволяє зберегти їхній національний колорит та звучання (*Reichstag* [6, с. 38] – *Рейхстаг* [4, с. 37], *Odenwald* [6, с. 98] – *Оденвальд* [4, с. 94], *Hardtwald* [6, с. 98] – *Хартвальд* [4, с. 94], *Königstuhl* [6, с. 100] – *Кенігштуль* [4, с. 95]), або за допомогою усталених відповідників (*Weimarer Republik* [6, с. 96] – *Веймарська республіка* [4, с. 91]). Реалії державно-адміністративного укладу та суспільного життя відтворено шляхом функціонального аналога, тобто одиницями мови перекладу з найближчим значенням (*Volksschule* [6, с. 13] – *початкова школа* [4, с. 14], *Höhere Mädchenschule* [6, с. 24] – *жіноча гімназія* [4, с. 24]) або описово (*Gehörlosenschule* [6, с. 75] – *школа для глухих* [4, с. 72]). Побутові реалії Єлена Даскал також відтворює переважно за допомогою експлікації (*Tropenhelm* [6, с. 22] – *пробковий шолом* [4, с. 23], *Tönnchen* [6, с. 33] – *кашкет, який носили студенти* [4, с. 32]). Цікавим є підхід перекладачки до відтворення реалії *Pickelhaube* [6, с. 33] – *нікельгельм* [4, с. 32]. Замість транскрибування поширеної назви цього шолома – *нікельгаубе*, з яким традиційно асоціюють німецьку та пруську армії, Є. Даскал використовує інший варіант позначення цієї реалії – *Pickelhelm*, подаючи пояснення у виносці: «Шпичастий шолом, XIX ст. головний убір у німецькій і пруській арміях» [4, с. 32]. Для відтворення семантики

культурно-історичних реалій перекладачка використовує калькування: *Bismarckdenkmal* [6, с. 109] – *пам'ятник Бісмарку* [4, с. 103] (у цьому прикладі присутній також елемент транскодування). Якщо реалія невідома реципієнту, у тексті перекладу подано супровідну виноску: *das Blaue Band* [6, с. 31] – *Блакитна стрічка*, (виноска: «Блакитна стрічка – до 1934 року неофіційна нагорода для найвищого лайнера, що долав Атлантичний океан» [4, с. 30]. *NSDAP* [6, с. 73] – *НСРПН*, (виноска: Націонал-соціалістична робітничка партія Німеччини, з 1933 і до 1945 р. єдина керівна партія Німеччини) [4, с. 70]. Також має місце описовий переклад історичних реалій, що дозволяє передати зміст поняття та забезпечити зрозумілість для українського читача: *Schutztruppe* [6, с. 35] – *колоніальні війська* [4, с. 34].

5. Отже, відтворення реалій у художньому перекладі постає як складний процес балансування між збереженням культурної ідентичності оригіналу та забезпеченням його комунікативної зрозумілості для цільового читача. Матеріал роману «Olga» демонструє, що способи відтворення реалій виступають не механічними операціями, а інструментом інтерпретації. Вони дозволяють відтворити історико-культурний простір оригіналу засобами української мови, зберігаючи його культурну інформацію та забезпечуючи її сприйняття українським читачем.

Література

1. Зорівчак Р. П. Реалії і переклад: (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.
2. Коломієць Л.В. До проблематики та змісту курсу «Українська література в англomовних перекладах» // *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка: Іноземна філологія*. 2002. № 32-33. С. 119-123.
3. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
4. Шлінк Б. Ольга. Харків : «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 192 с.
5. Newmark, Peter. A Textbook of Translation. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. P. 33–37.
6. Schlink B. Olga: Roman. Zürich: Diogenes Verlag, 2018. 304 S.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗДОРОВ'Я ПРИ ПЕРЕКЛАДІ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ТЕКСТІВ

У сучасних умовах глобалізації ефективне функціонування медичної комунікації є неможливим без високоякісного перекладу спеціалізованих текстів. Неточності при перекладі інструкцій до лікарських засобів, клінічних протоколів або наукових публікацій можуть становити загрозу для життя і здоров'я пацієнтів, а також сприяти поширенню недостовірної інформації в суспільстві [1]. В Україні ця проблема ускладнюється відсутністю єдиного стандартизованого глосарія медичних термінів і значним впливом іншомовних кальок. У зв'язку з цим дослідження медичного перекладу в національному контексті набуває особливої актуальності та потребує ґрунтового наукового аналізу [1;3].

Серед науковців, які займаються проблематикою перекладу медичної літератури, варто відзначити Ільченко Т.О., яка у своїх працях здійснила комплексний аналіз сучасного стану перекладу медичної термінології в Україні. Дослідниця виокремлює такі ключові проблеми, як фрагментарність терміносистеми, недостатній рівень її уніфікації, відсутність систематизованих глосаріїв і стандартизованих підходів, а також окреслює основні виклики для перекладачів і мовознавців [1]. У свою чергу, Муханова О., Тікан Я., Купчак І. досліджують способи формування англomовної медичної термінології (використання афіксів, словоскладання, латинсько-грецьких морфем, аббревіацій) та аналізують методи їх адекватної передачі українською мовою, зокрема шляхом калькування, транскрипції, адаптації й описового перекладу [2]. Ахібалова Т.М., Калашник О.В., Карачова Д.В. зосереджують увагу на проблемах перекладу неологізмів, що виникають унаслідок розвитку медицини, фармації та телемедицини, і розглядають такі перекладацькі стратегії, як запозичення, калькування, створення нових термінів і описові конструкції [4].

Медичний переклад займає особливе місце серед галузевих видів перекладу, оскільки має безпосередній вплив на сферу охорони здоров'я. Медична термінологія характеризується чіткістю та однозначністю визначень і не допускає довільного трактування, адже навіть незначні неточності можуть мати серйозні наслідки [5]. Теоретичні засади перекладу базуються на принципах однозначності термінів, адекватності передачі змісту та прагматичної спрямованості тексту [3]. Українська медична терміносистема формувалася протягом тривалого історичного періоду під впливом латинської мови як універсальної мови медицини, а також

німецької та англійської медичних традицій. У радянський період спостерігалася значна залежність від російськомовних моделей, що й нині ускладнює процес стандартизації. Відсутність єдиних підходів до перекладу призводить до появи дублетних форм, неточностей і термінологічної непорядкованості [5].

Особливого значення набуває прагматичний аспект медичного перекладу, який передбачає врахування не лише точності змісту, а й відповідності тексту потребам цільової аудиторії. Так, переклад клінічних протоколів, орієнтованих на медичних фахівців, має вирізнятися максимальною термінологічною точністю. Натомість тексти, призначені для пацієнтів, потребують адаптації шляхом спрощення складної термінології та зменшення кількості латинізмів. Такий підхід сприяє підвищенню довіри до медичної інформації та кращому дотриманню рекомендацій [2].

Основні напрями медичного перекладу українською мовою охоплюють кілька ключових сфер. До них належить переклад клінічної документації (історії хвороби, медичні виписки), де особливу увагу слід приділяти точності відтворення діагнозів відповідно до міжнародних класифікацій. Важливим є також переклад фармацевтичних текстів (інструкцій до препаратів, маркування), оскільки помилки можуть призвести до неправильного застосування лікарських засобів. Переклад наукової літератури (статей, підручників, монографій) сприяє розвитку української наукової мови та її інтеграції у світовий науковий простір. Окрему групу становлять тексти клінічних досліджень, які потребують не лише точності, а й дотримання етичних норм. Значну роль відіграє переклад технічної документації до медичного обладнання, що забезпечує його безпечне використання, а також переклад інформації для інтернет-ресурсів і медичних довідників. Кожен із зазначених напрямів характеризується специфічними вимогами до мови та стилю, що зумовлює необхідність підготовки вузькопрофільних спеціалістів [3;5].

Якісний медичний переклад вимагає комплексної підготовки перекладача. Вона включає високий рівень мовної компетентності, що передбачає вільне володіння українською мовою та вміння створювати науково обґрунтовані тексти. Не менш важливою є медична підготовка, яка охоплює знання основ анатомії, фармакології та клінічної практики. Важливу роль відіграє розуміння латинської термінології, що є основою медичної мови. Крім того, необхідним є володіння сучасними цифровими ресурсами, зокрема міжнародними базами даних і електронними глосаріями, а також здатність до міждисциплінарної взаємодії з медичними фахівцями [4].

Некоректний переклад медичних текстів може спричинити низку негативних наслідків. Серед них — термінологічні помилки, які призводять до змішування понять і спотворення клінічної картини; функціональні помилки, пов'язані з неправильним передаванням дозувань або способів застосування препаратів; соціальні ризики, що полягають у поширенні недостовірної інформації; правові наслідки, пов'язані з можливими судовими справами; а також репутаційні втрати для наукової спільноти [1].

Сучасний етап розвитку української медичної мови передбачає розв'язання низки важливих завдань. Зокрема, необхідним є створення єдиного державного глосарія медичних термінів, що забезпечить їх стандартизацію. Важливим також є впорядкування терміносистеми шляхом усунення дублетних форм і невиправданих запозичень, що сприятиме точності професійної комунікації. Потребує уваги уніфікація перекладу міжнародних класифікацій і стандартів, що дозволить гармонізувати українську термінологію з міжнародною практикою. Крім того, важливим напрямом є активний переклад сучасних наукових досліджень і навчальних матеріалів, що сприятиме розвитку національної наукової мови [5].

Отже, медичний переклад відіграє визначальну роль у процесі стандартизації української медичної термінології. Він є основним засобом впровадження нових термінів, їх упорядкування та формування єдиного професійного мовного простору, що безпосередньо впливає на якість медичної допомоги та рівень безпеки пацієнтів [1-5]

Література

1. Ільченко Т. О. Сучасні проблеми та тенденції перекладу медичної термінології в Україні // *Молодий вчений*. 2021. № 6 (94). С. 38–41.
2. Муханова О., Тікан Я., Купчак І. Способи утворення та переклад англomовної медичної термінології засобами української мови // *Advanced Linguistics*. 2022. № 10. DOI: <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2022.10.267233>
3. Бережна О. О. Структурно-семантичні особливості медичної термінології та її переклад українською мовою // *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. 2025. Т. 36, № 4. С. 250–255.
4. Романченко А. Лексико-структурні особливості перекладу англійської медичної термінології // *Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики*. 2023. Вип. 5. С. 188–192.
5. Федчишин Н. О., Єлагіна Н. І. Підготовка фахівців медичного перекладу: виклики часу // *Медична освіта*. 2025. № 4.

ПІСНЯ ЯК СЕМАНТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТЕКСТУ: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА ВІДТВОРЕННЯ

В нашому дослідженні пропонуємо вам розглянути, як глядач аудіовізуального контенту сприймає його пісенну складову, та як ця частина аудіовізуального твору впливає на сприйняття повної його картини. Зокрема, ми звернули увагу на переклад пісні з іноземної мови на цільову мову глядача, такі як дублювання та можливі його заміни, а саме субтитрування. Але, спершу окреслимо методи та їх терміни, що застосовують фахівці під час інтерпретації контенту.

Для початку виділимо найпоширеніший у сьогоденні, та найулюбленіший глядачами метод – дублювання (*англ.: dubbing*). Дублювання передбачає заміну вербальної компоненти аудіовізуального продукту іншим аудіо треком, що своєю чергою є перекладом оригіналу [1, ст.9]. Головним викликом для фахівців з дублювання постає важливість добрати не тільки влучний переклад, а й відповідати певним межам – тривалість вимови актора в оригіналі має відповідати тривалості перекладеної репліки [2, ст.237].

Закадрове озвучення (*англ.: voice-over або halfdubbing*) – можна схарактеризувати перекладом аудіовізуального перекладу однією або двома людьми. Головним недоліком є наявність аудіо доріжки в оригіналі, тобто звук оригінальної доріжки зменшується, на яку в результаті накладають перекладений аудіо текст [3, ст.63]. Найчастіше до такого методу звертаються при озвученні документальних фільмів, інтерв'ю та шоупрограм [4, ст.139].

Субтитрування (*англ.: subtitling*) є завершальним в цьому списку методів. Субтитрування визначається додаванням письмового тексту цільовою мовою, що з'являється на екрані поки лунає той самий мовленнєвий фрагмент в оригіналі. На противагу закадровому озвученню субтитрування має уніфіковані стандарти, що варіюються від кількості символів до кольору самого тексту субтитрів та їх положення на екрані.

Після виокремлення ключових термінів можемо схарактеризувати аудіовізуальний переклад та один із його вербальних різновидів, а саме – пісню. Науковці називають аудіовізуальним перекладом повноцінну галузь мовознавства, яка займається передачею вербальних компонентів аудіовізуальних творів (фільмів, серіалів, програм, відеоігор) іншою мовою [1, ст.1]. Пісню, як частина аудіовізуальних творів, називають текст покладений на музику, що з'являється в творі. В свою чергу вона може:

- емоційне підсилення – лірична пісня в драмах чи мелодрамах, що створює виступати як відповідну атмосферу швидше ніж репліки героїв [5, ст.82];
- виконувати наративну функцію – може розповідати історію, повідомляти про особистість персонажа або його стан душі. Часто такий прояв можна помітити в мультфільмах де головні герої через пісню висвітлюють свої внутрішні переживання [5, ст.82];
- символізм - пісня окреслює певні сцени чи події в житті персонажів [5, ст.82]

та інші функції, що базуються не тільки на естетичному аспекті, а і на психологічному сприйнятті глядача.

Враховуючи вищезазначені аспекти пісенного твору в аудіовізуальному контенті можемо впевнено зазначити, що пісня є вагомою частиною такого контенту та має великий вплив на сприйняття, саме тому слід приділяти більше уваги її передачі на цільову мову.

Найчастіше глядач може почути переклад пісні в аудіовізуальному творі коли він призначений для певної групи осіб або має один з визначених жанрів. А саме переклад пісенного твору можна почути в мюзиклах, операх на інтернет платформах та мультфільмах. Іншими словами глядач не отримує ні повного розуміння тексту оригіналу, ні задоволення від перегляду контенту малознайомою його мовою. В мультфільмах, зокрема, часто пісні відіграють наративну функцію або взагалі оповідають значну частину життя персонажів, тому важливо донести до дитини чи іншого оглядача інформацію що несуть в собі музичні композиції.

Але слід наголосити, що пісні можуть стати на заваді сприйняттю, не тільки в зазначених жанрах чи фільмах для юної верстви населення. До прикладу можемо запропонувати пісенну компоненту усієї серії Бондіани. Часто пісня доповнює або навіть завершує картину фільму. Саме тому вважаємо за потрібне додавати субтитрування пісні, що з кожним роком можемо частіше бачити в молодіжних серіалах. Так глядач може зрозуміти інформативну частину пісні, але почути та запам'ятати її в оригіналі. Зокрема саме це варіант уникає таких ускладнень, як пошук перекладачів, що спеціалізуються на перекладі пісенних творів, редакторів музичного тексту для збереження ритму, співаків, що своєю чергою не підвищує вартість процесу перекладу фільму.

Незалежно від продюсерів чи акторів на головній ролі у серії фільмів про “Джеймса Бонда” пісня утримує свою важливу позицію у зображенні повноти картини. В цьому контексті пісня є не тільки доповненням до сцен чи реплік, але і співзвучна з назвою фільму із серії.

У завершені нашого дослідження можемо тільки повторити слова мовознавців та науковців у сфері лінгвістики, що переклад є важливою

діяльністю, що дозволяє людям з різними культурними та національними походженнями зрозуміти один одного, через влучний добір еквівалентів, адаптації тощо. Окрім письмового тексту усі ці труднощі адаптації та точності передачі інформації також зустрічаються і під час роботи з аудіовізуальними творами.

Література

1. Nanayakkara A. A Study on Audiovisual Translation Approaches in Translating Songs for Children's Films and Cartoons. URL: <https://conf.kln.ac.lk/ich/media/attachments/2023/07/26/ich-037.pdf> (дата звернення: 27.02.2026).
2. Мітіна О. М., Ростомова Л. М., Драпалюк К. І. Дублювання як вид аудіовізуального перекладу. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/part_1/4_0.pdf (дата звернення: 27.02.2026).
3. Kuzenko N. M. Audiovisual Translation as a Means of Intercultural Communication. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки». 2023. Вип. 1. URL: <https://www.academystudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/432/408> (дата звернення: 28.02.2026).
4. Гаман І. А., Чайковська О. Ю. Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу / Film Translation as a Type of Audiovisual Translation. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/67701fac-e784-41e5-a5a1-c789052f383e/content> (дата звернення: 07.03.2026).
5. Lukianova T., Ilchenko A. Intersemiotic Translation: Meaning-Making in Film and Musical Art. URL: <https://periodicals.karazin.ua/cognitiondiscourse/article/view/15067> (дата звернення: 07.03.2026).

Крушельницька К.З., здобувачка
Головацька Ю.Б., д. пед. н., доцентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПРИЙОМ ЦІЛІСНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «БЕЗНІЧ»

Перекладацькі перетворення є невід'ємною частиною процесу перекладу. Робота з художнім текстом часто потребує переосмислення певних елементів та відтворення змісту за допомогою інших слів. Основним

інструментом у руках перекладача в таких випадках стає прийом цілісного перетворення.

Мета дослідження – проаналізувати використання прийому цілісного перетворення у фентезі романі Джея Крістоффа *«Безніч»* задля визначення його ролі в досягненні адекватного перекладу.

Актуальність дослідження полягає в зростаючому попиті на твори зарубіжної художньої літератури в українському перекладі.

Для досягнення адекватного перекладу часто доводиться вдаватися до низки перекладацьких трансформацій, зокрема до прийому цілісного перетворення. Нерідко буквальний переклад елемента не можливий, чи не відповідає мовним нормам. Використання прийому цілісного перетворення передбачає зміну внутрішньої форми елемента. При такому перекладі не використовуються словникові чи контекстуальні відповідники слів, тому зв'язок між формами вихідної та цільової одиниць відсутній. Зачасту таку трансформацію використовують для перекладу повсякденних фраз. Дослідниця А.В. Руда стверджує, що це перетворення є основним методом перекладу фразеологізмів, сленгу та жаргонної лексики [2, с. 79].

Розглянемо приклади прийому цілісного перетворення на матеріалі фентезі роману *«Безніч»*. Яскравим прикладом перекладацької трансформації можна вважати такий уривок: *“Mia offered her hand. “Well met, sister. My –”* [5, с. 112] – *«Мія простягнула руку. Рада знайомству, сестро. Мої ...»* [1, с. 148]. У мові оригіналу автор вжив вираз *“Well met”*, що згідно з тлумачним словником є застарілою формою ввічливого привітання [6]. У цільовій мові перекладачка обрала сталу форму *«рада знайомству»*, яка застосовується при такій комунікативній ситуації, та має ідентичну семантичну функцію в цільовій мові.

“The boy shook it without looking at her. “Pleasure”” [5, с. 119] – *«Хлопець поручкався з дівчиною, навіть не зводячи на неї погляду. – Радий знайомству.»* [1, с. 158]. Таку ж одиницю перекладачка використала при відтворенні лексичної одиниці *“pleasure”*, яку автор використав як відповідь на вітання у сцені знайомства персонажів. Таким чином, вдалося зберегти функцію оригінальної фрази.

У наступній фразі теж можна помітити застосування прийому цілісного перетворення: *“Welcome to the Red Church”* [5, с. 94] – *«Ласкаво просимо до Багряної Церкви»* [1, с. 127]. Тут перекладацьку трансформацію вжито при відтворенні лексичної одиниці *“Welcome”*. Вказаний елемент застосовують, щоб висловити гостинність, коли особа прибуває кудись [4]. У цільовій мові вжито словосполучення *«Ласкаво просимо»*. Перекладачці вдалося підібрати відповідник в українській мові, який вживається у такій комунікативній ситуації. Зауважимо відсутність прямого зв'язку між формами одиниць вихідної та цільової мов.

Розгляньмо ще один приклад: “*No. It discourages those who arrive at the Church without ... invitation. **You are now welcome here.***” [5, с. 99] – «*Hi. Закляття віднаджує тих, хто з’явився біля Церкви ... непроханими. **Нині вам тут раді.***» [1, с. 133]. У цьому уривку перекладацька трансформація також відбувається при перекладі лексеми “*Welcome*”, однак згідно з контекстом, її значення у мові оригіналу дещо змінилося, тож перекладачці довелося обрати інший відповідник. Репліку з цією лексемою вдалося відтворити фразою «*Нині вам тут раді*», що застосовується в аналогічних ситуаціях. Таким чином, вдалося зберегти функцію висловлювання.

““*Come on!*” *he hissed*” [5, с. 244] – «*Нумо! – засичав він*» [1, с. 313]. Тут прийом цілісного перетворення використано при відтворенні виразу “*come on*”, який вживається для заохочення, спонукання когось до дії [4]. На нашу думку, в цільовій мові перекладачка змогла обрати адекватний варіант – український вигук «*нумо*», який вживається для спонукання та заохочення до дії [3]. Таким чином, вдалося зберегти семантичну функцію висловлювання.

Література

1. Крістофф Дж. Безніч / пер. К. Сокульська. Київ : Небо, 2023. 584 с.
2. Руда А.В. Лексико-граматичні трансформації під час перекладу розмовної лексики англомовного кінодискурсу. *Львівський філологічний часопис*. Вид. 7-ме., 2020. С. 77–81. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340x-2020-7.13> (дата звернення: 01.03.2026).
3. СЛОВНИК - тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: <https://slovnyk.ua/index.php> (дата звернення: 15.03.2026).
4. Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/> (date of access: 15.03.2026).
5. Kristoff J. Nevernight. Harper Voyager, 2016.
6. The Free Dictionary URL: Dictionary, Encyclopedia and Thesaurus - The Free Dictionary (date of access: 15.03.2026).

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ У РОМАНІ ГЕРМАНА МЕЛВІЛЛА «MOBY-DICK»

Переклад морських термінів є складним процесом, що передбачає точне відтворення фахової морської лексики засобами іншої мови. Морська термінологія охоплює різні сфери діяльності, зокрема: логістику, морське право, безпеку мореплавства та технічну документацію.

Актуальність дослідження зумовлена специфічними лексико-семантичними особливостями морської термінології, які створюють труднощі під час перекладу художніх текстів.

Метою роботи є виявлення та систематизація основних труднощів перекладу морських термінів у романі Германа Мелвілла *Moby-Dick*.

Матеріалом дослідження слугував роман Германа Мелвілла *Moby-Dick* [3] та його український переклад, виконаний Юрієм Лісняком [5]. У роботі було проаналізовано оригінальний текст і переклад з метою виявлення особливостей відтворення морської термінології.

За І.С. Корунцем, переклад спеціальної лексики потребує точного відтворення термінологічного значення [2, С. 112]. Морські тексти містять велику кількість вузькопрофільних понять, які мають різні загальне та професійне значення [2, С. 115]. Це створює труднощі під час перекладу, оскільки перекладач повинен правильно визначити значення терміна. Неправильне тлумачення слова призводить до зміни змісту тексту. Наприклад, Термін *quarter-deck* у романі використовується для позначення підвищеної частини палуби, на якій перебувають офіцери. У загальному значенні це слово перекладається як “підвищена частина палуби”. Тому перекладач має враховувати контекст, щоб передати значення, місця і статус осіб на кораблі. Слово *spar* має кілька значень: 1) загальновживане – дерев'яний брус; 2) спеціальне – елемент рангоуту судна. Таким чином, морські терміни можна правильно відтворити лише враховуючі контекст та спеціальне значення.

За В.І. Карабаном, труднощі перекладу термінів часто пов'язані з відсутністю повних еквівалентів у мові перекладу [1, С. 278]. У таких випадках перекладач повинен обирати найбільш точний варіант враховуючи опис судна. Наприклад, *masthead* перекладається як верхівка щогли, марс або салінг залежно від контексту, а *rigging* передається як такелаж, однак у конкретних ситуаціях потребує уточнення (стоячий чи бігучий такелаж). Термін *royal-mast* може відтворюватись, як грот-щогла, але також потребує уточнення спеціального значення. Неправильне

відтворення таких одиниць спотворює зміст тексту і призводить до зміщення технічної картини морського простору.

І.Р. Вішан виділяє ключові труднощі перекладу морських термінів, зокрема проблеми з еквівалентами та контекстуальною передачею значення [7, С. 4]. До прикладу, такі терміни як *port*, *berth* або *clearance* можуть мати кілька варіантів перекладу залежно від контексту. Термін *shares*, який у китобійному промислі означає частку прибутку екіпажу, а не звичайні «акції». Дослідниця наголошує, що навіть за наявності словникового відповідника остаточний вибір перекладу визначається функціонуванням терміна в конкретному тексті.

У процесі перекладу можливі певні втрати значення, оскільки багато термінів у романі є архаїчними. Морські ідіоми та метафори XIX століття глибоко вкорінені в англійській мові того часу, що ускладнює їх передачу українською без втрати оригінального значення чи колориту [3, С. 1]. Термін *binnacle* – біннакль, навігаційний пристрій для компаса, який є маловідомим для сучасного читача.

За В.І. Карабаном, труднощі перекладу термінів часто пов'язані з багатозначністю та залежністю значення від контексту [1, С. 281]. Однією з характеристик морської термінології є полісемія, що викликає значні труднощі в перекладі. Вважається, що значення слова фіксується словниковим визначенням, проте на практиці воно повністю реалізується лише у контексті тексту. Наприклад, слово *forecastle* може означати як носову частину судна, так і житлове приміщення для матросів, і лише контекст дозволяє правильно зрозуміти його значення. Найчастіше терміни у загальномовних словниках описують за їх загальноповживаним значенням, тоді як спеціальне або фахове значення подається неповно, або потребує додаткового уточнення за контекстом.

За П. Ньюмарком, переклад культурно специфічної лексики потребує врахування культурного контексту [6, С. 94]. Культурною особливістю морської лексики у романі Германа Мелвілла *Moby-Dick* є китобійний промисел. Для забезпечення точності перекладу потрібно дослідити історичну практику китобійного промислу. Наприклад, термін *try-works* у китобійному промислі позначає спеціальні печі, у яких перетоплюють китовий жир. Відтворення цього терміна викликає труднощі через відсутність прямого відповідника в українській мові, тому використовується описовий переклад. Термін *harpooneer* позначає члена екіпажу китобійного судна, який відповідає за метання гарпуна під час полювання на китів. Термін *whale-ship* означає спеціалізоване судно для китобійного промислу, тому його переклад також потребує врахування історичного контексту розвитку китобійства.

У романі також трапляються морські жаргонізми. Наприклад, вираз *sea-dogs* використовується для позначення досвідчених моряків. Буквальний переклад не передає значення цього вислову, тому перекладач повинен використовувати контекстуальний відповідник [3].

Оскільки *Moby-Dick* є художнім твором, морська термінологія в ньому виконує не лише номінативну, а й стилістичну функцію. Автор поєднує технічний опис морської справи з художньою метафорою. Частина термінів набуває символічного або експресивного значення. Авторські неологізми та індивідуальні словотворчі утворення потребують описового або контекстуального перекладу.

Труднощі у відтворенні технічних термінів часто зумовлені відсутністю повних відповідників, історичною специфікою лексики та необхідністю збереження авторського стилю.

Отже, труднощі перекладу морських термінів у романі *Moby-Dick* включають: відсутність прямих еквівалентів, полісемію, вузьку спеціалізацію, культурну та архаїчну лексику. Значна частина термінів виконує не лише номінативну, а й стилістичну функцію, що ускладнює їх адекватне відтворення українською мовою. Для успішного перекладу перекладач повинен враховувати контексту, історичної доби та особливості авторського стилю.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина 1: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2003. 448 с.
3. Крижановська Є. В. Особливості перекладу англійських морських термінів українською мовою // *Молодий вчений*. 2018. № 2(54). С. 230–233.
4. Melville H. *Moby-Dick; or, The Whale*. New York: Harper & Brothers, 1851. 635 p.
5. Мелвілл Г. Мобі Дік, або Білий кит / пер. з англ. Ю. Лісняка. Київ: Дніпро, 1984. 640 с.
6. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall International, 1988. 292 p.
7. Vişan I. R. *Errors and Difficulties in Translating Maritime Terminology*.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТІВ)

У сучасному інформаційному просторі екологічна проблематика посідає важливе місце, особливо в контексті міжнародного медіадискурсу. Питання зміни клімату, забруднення довкілля, скорочення біорізноманіття та переходу до відновлюваних джерел енергії активно висвітлюються у світових та українських засобах масової інформації. Значна частина таких матеріалів створюється англійською мовою, що зумовлює необхідність їх якісного перекладу українською. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження лексико-семантичних особливостей перекладу екологічної термінології.

Термінологія є важливим складником наукової та публіцистичної комунікації, оскільки забезпечує точність передачі спеціалізованої інформації. Згідно з дослідженнями О. Куделіної та О. Соборової, класифікація допомагає систематизувати та чітко визначати функції і значення термінів, що важливо для точності та зрозумілості в науковій і практичній діяльності. Існують різноманітні класифікації термінів, зокрема за їхньою будовою:

- простий, непохідний – термін, виражений простим словом, основа якого збігається з коренем (*smog* – ‘смог’; *drought* – ‘посуха’; *waste* – ‘відходи’ тощо);

- складний – термін, що позначається складним словом, щонайменше двома кореневими морфемами (*greenhouse effect* – ‘парниковий ефект’; *climate change* – ‘зміна клімату’; *carbon footprint* – ‘вуглецевий слід’);

- багатокомпонентний, складений – представлений словосполученням з двох і більше елементів (*renewable energy development strategy* – ‘стратегія розвитку відновлюваної енергетики’; *global climate change mitigation measures* – ‘заходи щодо пом'якшення глобальної зміни клімату’) [1, с. 155].

Екологічні терміни формують систему понять, пов'язаних із дослідженням природного середовища, його охороною та взаємодією людини з природою.

Науковці В. Червонецький та С. Червонецька зазначають, що для того, щоб повноцінно, на високому професійному рівні, здійснювати переклад, відчуваючи соціальну й особисту цінність екологічної проблеми, потрібно володіти певним лексиконом, усвідомлювати відтінки значень і коректно використовувати їх [3, с. 96].

Екологічна термінологія стрімко розвивається під впливом сучасних глобальних процесів, зокрема кліматичних змін та екологічної політики. У сучасних англомовних медіатекстах активно використовуються екологічні терміни, що описують глобальні екологічні процеси.

З огляду на це, особливої уваги потребує аналіз способів перекладу таких термінів українською мовою, адже їх адекватна передача є важливою для збереження точності інформації та відповідності нормам української мови.

Наприклад, у новинних матеріалах часто зустрічаються терміни *greenhouse gas emissions*, *carbon emissions*, *renewable energy*, *biodiversity*. Так, у статті британського видання зазначається: “*Reaching net zero greenhouse gas emissions by 2050 will cost about £4 billion a year.*” [6]. У цьому випадку термін *greenhouse gas emissions* перекладається українською мовою як ‘викиди парникових газів’, що є прикладом **калькування**.

Іншим поширеним способом є **транскрипція** або **транслітерація**. О. Тамаркіна зазначає, що найчастіше вони, як і в інших мовах, використовуються для відтворення власних імен, що належать до галузі екології або позначають конкретні екологічні проблеми [2, с. 150].

Деякі терміни потрапляють до української мови майже без змін, особливо якщо вони вже набули міжнародного поширення. Наприклад: *eco-activism* – ‘екоактивізм’, *ecology* – ‘екологія’, *biofuel* – ‘біопаливо’. Подібні запозичення сприяють інтернаціоналізації наукової лексики.

У деяких випадках перекладачі використовують **описовий переклад**, особливо коли термін є новим або не має усталеного відповідника в українській мові. Наприклад, термін *greenwashing* може передаватися як ‘створення хибного образу екологічності компанії’, а *eco-anxiety* – ‘тривога через екологічні проблеми’. Такий підхід сприяє точнішому поясненню значення поняття, хоча може збільшувати обсяг тексту.

Лексико-семантичні трансформації також відіграють важливу роль у процесі перекладу. Серед них можна виділити конкретизацію, узагальнення та модуляцію. Наприклад, англійський термін *pollution* використовується фактично в усіх випадках як ‘забруднення довкілля’: *air pollution*, *chemical pollution*, *nuclear pollution* тощо. Вираз *to reduce emissions* передається як ‘скоротити викиди’, що є прикладом смислового розвитку.

Сучасні медіатексти часто поєднують наукову термінологію з елементами публіцистичного стилю, що також впливає на переклад. У таких текстах терміни можуть виконувати не лише інформативну, але й експресивну функцію. Наприклад, словосполучення *climate crisis* перекладається як ‘кліматична криза’, що підкреслює гостроту екологічної проблеми.

“Critics describe the decision as dangerously regressive amidst escalating climate crises impacting Queensland.” – «Критики назвали це рішення небезпечним кроком назад на тлі загострення кліматичної кризи» [5].

Іншим прикладом є термін *climate change*. У новинному матеріалі зазначається: *“Climate change is making heatwaves more frequent and more intense across many parts of the world.”*, що українською перекладається як «Зміна клімату робить хвилі спеки частішими та інтенсивнішими в багатьох частинах світу» [4].

Отже, переклад англomовних екологічних термінів українською мовою характеризується використанням різних лексико-семантичних способів, серед яких найпоширенішими є калькування, транскрипція або транслітерація, описовий переклад та застосування перекладацьких трансформацій. Вибір конкретного способу перекладу залежить від структури терміну, контексту його використання та наявності усталених відповідників у мові перекладу.

Екологічна термінологія відіграє важливу роль у сучасному медіадискурсі, оскільки сприяє поширенню відомостей про екологічні проблеми та формуванню екологічної свідомості суспільства. Подальше дослідження особливостей перекладу таких термінів сприятиме вдосконаленню перекладацької практики та розвитку української наукової термінології.

Література

1. Куделіна О., Соборова О. Особливості перекладу термінології в галузі екології, водних біоресурсів та аквакультури (на прикладі евтрофікації Одеської затоки). Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 78, Т. 2, 2024, С. 153–159.
2. Тамаркіна О. Особливості перекладу термінів екологічного дискурсу студентами немовних спеціальностей. Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 55, Т. 3, 2022, С. 148–152.
3. Червонецький В. В., Червонецька С. С. Переклад текстів екологічної тематики з англійської мови на українську: лексико-семантичний аспект. Термінологія фармакології, екології, хімії та біології. Термінологічний вісник 2015, Вип. 3(2). Харків. С. 94–101.
4. BBC News. Climate change increases extreme heat events. URL: <https://www.bbc.com/news/science-environment-58073295> (дата звернення: 25.02.2026).
5. The Guardian. “Beggars belief”: calls for federal intervention after extension to ‘carbon bomb’ open-cut coalmine approved by Queensland government. URL: <https://www.theguardian.com/australia-news/2026/mar/12/hail-creek->

- coal-mine-extended-queensland-government-federal-intervention?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.03.2026).
6. The Guardian. Reaching net zero by 2050 “cheaper for UK than one fossil fuel crisis” URL: https://www.theguardian.com/environment/2026/mar/11/reaching-net-zero-by-2050-cheaper-for-uk-than-one-fossil-fuel-crisis?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 07.03.2026).

Малинич А.О., здобувачка
Мазур О.В., к. філол. н., доцентка
Львівський національний університет імені Івана Франка

TRANSLATION STRATEGIES FOR ETHNOCULTURAL REALIA IN THE UKRAINIAN DUBBING OF THE SERIES “BOJACK HORSEMAN”

Rendering realia is often a challenging task for translators, especially when culturally embedded material needs to be presented to an audience belonging to a different cultural background. As R. Zorivchak [8, с. 49] outlined in her research, “realia constitute a variable category associated with the process of predominantly binary comparison between languages at the lexical and phraseological levels.” Thus, when translators introduce elements of one culture into another language, they often face the dilemma of how exactly these elements should be conveyed: through transliteration, descriptive translation, or another strategy. Besides, P. Newmark’s [6, p. 83] thought on this is “the main purpose of the procedure is to support or supplement another translation procedure in a couplet.” According to I. Pavliuk and M. Kukhar [7, p. 105], realia “require translators to decide between preserving cultural peculiarities, adapting to TL readers and making them accessible and comprehensive.” In such cases, the broader context of the material plays a decisive role. This study examines the appropriateness of translation strategies used for American ethnocultural realia, focusing specifically on domestication in the Ukrainian dubbing of the tragicomedy series *BoJack Horseman* produced by the studio «HeЗупиняйProduction».

Ethnocultural realia can hardly be considered rare or insufficiently researched linguistic units. T. Leleka [5, p. 73] mentioned that “the relevance of the problem is due to the need to identify the main problems in translating words denoting the realities of another country, since there are no clearly defined translation mechanisms for culture-bound words.” Moreover, J. F. Aixelá [2, p. 57], states that realia, “as the result of a conflict arising from any linguistically represented reference in a source text which, when transferred to a target language, poses a translation problem due to the nonexistence or to the different

value [...] of the given item in the target language culture.” If one examines any form of contemporary media, their presence appears remarkably extensive, and the translator’s task becomes one of smoothing their integration for audiences of another culture. As K. Ahmadova [1, p. 78] mentioned, “from shopping receipts and menus to maps, advertisements, and social media posts, realia immerses students in the language as it is used in everyday life, giving them insight into cultural nuances and linguistic applications that textbooks alone cannot offer.” In light of this observation, it can be concluded that, considering the sheer number of cultural realia present in every linguistic community, even the most ordinary elements of daily life require thoughtful translation in order to remain meaningful for another audience.

Let us consider the following example from the series: “*Like I wanna spend my weekend hanging out with a little girl. Good one! You should write for the **Shouts and Murmurs**.*” (S.1, Ep. 3) and its Ukrainian translation: «Щоб я провів усі вихідні з якоюсь малою? Ржаса, тобі треба в **Лігу Сміху**.» For the Ukrainian audience, it is important to note that in the original context, “*Shouts and Murmurs*” refers to a humor column in *The New York Times* that publishes satirical texts by various authors. The Ukrainian show “*Liha Smikhu*” (League of Laughter), on the other hand, occupies a comparable position in Ukrainian popular culture: it is a well-known television comedy competition in which participants perform humorous sketches and jokes. Therefore, it can be assumed that Ukrainian viewers receive roughly the same communicative intention and humorous effect as American viewers. In this case, adaptation proves to be an effective strategy, as the translator attempts to recreate a similar response in the target audience by domesticating the cultural reference.

If we examine the translation of a pejorative parody in the series based on the well-known Ukrainian proverb «Хто рано встає, тому Бог подає» (“*Early bird gets the worm*”) – «У кого рано встає, тому Сара дає? Прикольно, Сара Лінн, тобі треба в **95-й квартал**.» – and compare it with the similarly pejorative adaptation in English – “*Early turd gets the sperm. Nice one, Sarah Lynn. You should do a **Shouts and Murmurs**.*” (S.1, Ep. 3) – We can observe a notably creative approach and a consistent use of adaptation within the same humorous framework. From the same perspective, and as previously mentioned regarding “*Shouts and Murmurs*”, the Ukrainian translation once again employs an appropriate equivalent, this time referring to the Ukrainian entertainment show “*Kvartal 95*”. This adaptation can even be considered particularly successful, since the overall flow of the line is preserved, and the proverb together with the cultural reference does not create a jarring contrast between the original and the translation. On the contrary, the combination appears natural and logically integrated.

Ethnocultural realia may also include references to specific public figures. In this regard, one may point to individuals who are extremely well-known within American society but may not enjoy the same level of recognition among other cultures. Their names may be recognized by only a limited number of viewers, or the audience may not even be familiar with their profession, which becomes especially problematic when that knowledge is necessary for understanding the context. Although this observation may be somewhat subjective, in cases like these, I support a selective use of equivalent figures when applying adaptation strategies. As noted by V. Demetska [4, p. 73], “most translation theorists and practitioners consider adaptation to be a strategy that does not correspond to the proper tasks of translation (in its classical understanding), since, according to this interpretation, the strategy involves introducing such fundamental structural changes into the translated text that they lead to a complete distortion or a shift of the author’s intention as a whole.”

Let us consider another example from the series: “*You think that because you’re a pseudo-celebrity, normal rules don’t apply to you? – Pseudo? Would you say that to **Eric McCormack**?*” (S.1, Ep. 2), and the Ukrainian translation: «*Ви вважаєте, що для вас – псевдознаменитостей – правила неписані? – Псевдо? Ви спутали мене з **Олегом Винником**.*» While it is difficult to draw a direct logical parallel between these two personalities in terms of their professional image, the translation successfully preserves the satirical focus by introducing a recognizable figure for Ukrainian audiences. As a result, Demetska’s observation may be confirmed: although the author’s intention in the original script is clear to an American audience, this intention is not fully reproduced in the translation. Nevertheless, such a shift would most likely remain unnoticed by viewers due to the comedic and satirical context.

Ultimately, translation freedom in comedic media tends to be considerably broader, and this flexibility can be justified. As noted by Botella Tejera [3, p. 10], “comic texts do not just depend on the original texts to which they make reference, but the way in which they are contextualized so that they are funny in and of themselves without having to depend so humoristically on the text from which they are derived.” This idea supports the notion that in comedy, the effectiveness of a joke often outweighs strict adherence to the literal context, since literalism may undermine the very purpose of comedy – to entertain the audience.

In *BoJack Horseman*, such a contextual shift can be observed in the following example: “*And that was the last time I worked with **David O. Russell**. What’s the old expression? Fool me once, shame on me, but fool me twice... fiddle-dee-dee.*” (S.1, Ep. 4), and its Ukrainian translation: «*І після цього я більше не їжджу **Укрзалізницею**. Як то кажуть: обдурили раз – винен ти, обдурили двічі – винні провідники.*» From the perspective of searching for direct equivalents, none are actually present here, as the original reference is completely

replaced. However, the translator demonstrates notable ingenuity by preserving both the structure and the rhyming pattern of a proverbial phrase while creating a culturally recognizable joke. Consequently, such a translation may be even more memorable for viewers than a literal reference to an American film director, which might otherwise remain obscure to many members of the Ukrainian audience.

In conclusion, adaptation appears to be the most effective strategy for translating ethnocultural realia in this context, functioning as a form of domestication that facilitates comprehension for Ukrainian viewers. The examined examples demonstrate successful attempts to translate American jokes, proverbs, and culturally specific references. It can therefore be argued that series similar to *BoJack Horseman* benefit from a creative translation approach, even when it does not reproduce the author's intention in a strictly literal manner. Such strategies help maintain the audience's engagement while simultaneously highlighting the expressive richness of the target culture into which the material is translated.

References

1. Ahmadova K. Learning Through the Lens of Realia: Expanding Language Skills with Real-World Contexts // *Acta Globalis Humanitatis et Linguarum*. 2025. No. 2 (5). P. 78–88. DOI: <https://doi.org/10.69760/aghel.0250050007>.
2. Aixelá J. F. Culture-specific items in translation. *Translation, Power, Subversion* / ed. by R. Álvarez, M. C.-Á. Vidal. Clevedon : Multilingual Matters, 1996. P. 52–78.
3. Botella Tejera C. Translation of Intertextual Audiovisual Humor: May the Force Be with You. *The Translation of Humour / La traducción del humor*. MonTI. 2017. No. 9. P. 1–23. DOI: <http://dx.doi.org/10.6035/MonTI.2017.9.3>.
4. Demetska V. Adaptive Model in Translation: Psycholinguistic Dimension. *Psycholinguistics*. 2019. Vol. 26, No. 2. P. 70–90. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-26-2-70-90>.
5. Leleka T. Особливості перекладу слів-реалій // *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. Вип. 206. С. 72–77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-206-10>
6. Newmark P. A Textbook of Translation. Harlow : Longman, 1988. 292 p.
7. Pavliuk I. B., Kukhar M. V. Переклад реалій з англійської на українську (на матеріалі «How to Raise an Adult» та українському перекладі «Як виховати дорослого») // *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. Вип. 214, № 1. С. 104–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-214.1-11>

8. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

Маркута Д.М., здобувачка
Цепенюк Т.О., к. філол. н., доцентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО ВІДТВОРЕННЯ МОВНОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ

Переклад мовностилістичних особливостей художніх текстів є одним із найскладніших аспектів у перекладацькій діяльності. Це пов'язано з необхідністю передати не лише зміст твору, а і його естетичну цінність, стилеві характеристики та культурно-історичний контекст. Без використання належних стилістичних прийомів під час перекладу оригінального тексту твір втрачає свою неповторність. Тому перед перекладачем постає складне завдання: зберегти стиль автора в межах лінгвістичних можливостей цільової мови, використовуючи релевантні перекладацькі стратегії.

Мета нашої роботи полягає у дослідженні, систематизації та описі ключових методів і підходів до відтворення мовностилістичних особливостей англомовних художніх текстів у перекладі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему відтворення мовностилістичних особливостей та вибору еквівалентів ґрунтовно досліджував І. В. Корунець [1]. Ключові стратегії та методи перекладу, які дозволяють зберегти стилістичний вплив тексту, описали у своїй праці “Comparative Stylistics of French and English” Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне [3]. Питання важливості збереження індивідуального стилю та творчої функції перекладача розглядаються в сучасних розвідках, присвячених художньому перекладу українською мовою [2].

Виклад основного матеріалу. Мовностилістичні особливості охоплюють широкий спектр засобів, включаючи лексичні, синтаксичні та стилістичні елементи (метафори, епітети, іронія, алітерація), які формують художній образ твору. Перекладач має враховувати емоційно-експресивну та естетичну функції тексту, що вимагає глибокого розуміння як мови, так і культурного контексту.

Спираючись на класифікацію Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне, можна виокремити такі основні методи перекладу мовностилістичних особливостей:

- Прямий переклад та калькування – застосовуються, коли лексико-синтаксичні структури збігаються з нормами цільової мови, що дозволяє передати специфіку оригіналу через буквальне відтворення.

- Адаптація – необхідна для передачі культурно-специфічних елементів (алюзій, реалій), які не мають точного аналога в мові перекладу.

- Компенсація – метод відтворення втрачених стилістичних або емоційних елементів в іншій частині тексту.

- Модуляція та транспозиція – зміна ракурсу або заміна граматичної категорії без зміни значення, що дозволяє досягти природності цільової мови.

- Еквівалентність – застосовується для повної стилістичної адаптації специфічних конструкцій (ідіом, вигуків).

Особливої уваги в художньому перекладі вимагають діалоги. Вони часто є еліптичними та високоемоційними. Для їх адекватного перекладу необхідно залучати такі засоби цільової мови, як модальні частки, що допомагає відтворити унікальність мови персонажів.

Як слушно зазначає І. В. Корунець, процес вибору еквівалентів вимагає вміння обирати серед синонімічних варіантів той, який найбільше відповідає задуму твору, що досягається шляхом детального лексико-семантичного, граматичного і стилістичного аналізу кожної одиниці сенсу [1]. У сучасному перекладознавстві на перший план виходить саме творча функція, яка дозволяє уникати механічності й підкреслює індивідуальну інтерпретацію перекладача.

Висновки. Отже, вибір методів та підходів до перекладу мовностилістичних особливостей залежить від жанру, стилю автора та цільової аудиторії. Перекладач повинен знаходити баланс між змістовною точністю та стилістичною виразністю, враховуючи культурно-історичний контекст. Застосування комплексних стратегій (адаптації, компенсації, модуляції тощо) дозволяє адекватно відтворити художню виразність та ідейну насиченість літератури в українському перекладі.

Література

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: «Нова Книга», 2003. 448 с.
2. Линтвар О. М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* № 30, 2012. 144–147 с.
3. Comparative stylistics of French and English: a methodology for translation / Jean-Paul Vinay, Jean Darbelnet; translated and edited by Juan C. Sager, M.-J. Hamel. P. 358.

СПЕЦИФІКА ВИБОРУ ЕКВІВАЛЕНТА ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНІВ СИНОНІМІВ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ

На сьогодні розвиток глобальної енергетики все частіше пов'язують із запровадженням відновлюваних джерел. Серед них особливу роль виконує саме вітрова енергетика. Збільшення обсягу наукового спілкування на міжнародному рівні, разом із потоком технічних матеріалів англійською мовою, створює нагальну потребу в точному передаванні професійної лексики. Проте однією з незручностей для перекладачів залишається правильне трактування слів-синонімів у контексті вітроенергетичних технологій.

Важливість аналізу пояснюється наявністю коливань у передачі деяких англійських понять галузі вітроенергетики мовою української технічної літератури. Через таку розбіжність часто складається ситуація, коли добір необхідного терміну при перекладі спеціалізованих текстів призводить до непорозуміння тому, що один термін може мати багато варіантів трактування. Непевність у формі заважає точному обміну думками серед професіоналів, що працюють у сфері технологій отримання електроенергії з вітру.

Вивчення мовних синонімів у перекладі з'являється в публікаціях І. В. Корунець, В. І. Карабан, М. О. Вакуленко серед інших [1,3,4]. Точність стає основою при передачі спеціалізованої лексики - так вказують численні аналізи. Системний підхід поєднується з дотриманням професійних норм кожної сфери окремо. Значення слова має значення, хоча не менш важливою є роль стилю, функції та оточення, у якому воно застосовується.

Серед усіх слів, що описують обладнання для отримання енергії з вітру, особливо виділяється англійський вираз *wind turbine*. Це поняття часто перекладають по-різному - *вітрова турбіна*, *вітрогенератор*, *вітроенергетична установка*, *вітряк*. Кожен із цих варіантів має право на існування, попри те, що всі, начебто, мають однакову суть. Тут важливо врахувати: слово *вітряк* має коріння у стародавніх конструкціях, які мололи зерно або качали воду, через що воно сприймається як менш точне в серйозному контексті. З іншого боку, *вітрова турбіна* та *вітрогенератор* звучать стриманіше, пасують до наукових публікацій, сучасних нормативних документів, технічного аналізу. Хоча на поверхні все виглядає як питання стилю та часу, справа частіше в адекватності терміну ситуації. Таке розмаїття у назвах показує, як мова реагує на нові технології - не завжди одразу знаходить правильний тон.

Замість загального слова *wind turbine* найчастіше мають на увазі машину, яка з вітру отримує обертальний рух валу. Коли ж йдеться про отримання струму, терміни *wind generator* чи *wind turbine generator* підкреслюють саме цей результат. Тому при перекладі варто звертати увагу на те, що саме робить установка. Якщо мова про будову, логічніше обрати «*вітрова турбіна*». А коли описано виробництво електроенергії, точнішим стане слово «*вітрогенератор*». Такий підхід допомагає визначитися із роллю самого агрегату.

Розуміючи, що один прилад може мати кілька назв, різні терміни можуть описувати й різні процеси та устаткування, наприклад, групу вітрових турбін. Англomовні версії: *wind farm*, *wind park*, *wind power plant* або *wind energy facility*. Українською це може бути *вітрова електростанція*, *вітропарк* чи *вітрова ферма*. Остання форма терміну походить прямо з перекладу англійського вислову, часто з'являється в журналістиці та статтях для широкого кола. Тим часом офіційні тексти, стандарти, правила обирають *вітрова електростанція* (ВЕС). Цей варіант закріпився серед фахівців і технічної документації значно сильніше.

Певна категорія термінів ускладнює переклад - це найменування частин устаткування. Проблема адекватного відтворення номенклатури частин та вузлів устаткування вітроенергетики в перекладознавчому дискурсі зумовлена насамперед стрімким технологічним розвитком галузі, що суттєво випереджає процеси лексикографічної фіксації та стандартизації відповідної термінології в українській мові [3, с. 436]. Основна складність полягає у вираженій термінологічній лакуарності та варіативності, коли для одного англomовного номена, як-от *nacelle* або *hub*, у фаховій літературі співіснують кілька еквівалентів (наприклад, *гондола* чи *машинне відділення* та *маточина* чи *втулка*), що порушує принцип однозначності технічного перекладу. Ситуація ускладнюється полісемантичною природою термінів, що функціонують на стику аеродинаміки, електромеханіки та цивільного будівництва, вимагаючи від перекладача прецизійної контекстуальної детермінації значень для уникнення помилок у технічній документації. Окремим викликом постає відтворення метафоричних номінацій та неологізмів, характерних для англійської технічної мови, де вибір між калькою, транслітерацією чи дескриптивним перекладом безпосередньо впливає на точність інтерпретації параметрів обладнання та, як наслідок, на експлуатаційну безпеку енергетичних об'єктів [4, с. 241].

Окремим релевантним аспектом перекладацької практики постає детермінація точності відтворення термінологічних одиниць у галузі інноваційних вітрових технологій, де динаміка появи нових конструктивних рішень випереджає процеси їхньої мовної стандартизації. Впровадження таких концептів, як *floating wind turbines* (плавучі вітрові турбіни), *airborne*

wind energy (висотна вітроенергетика) або *bladeless turbines* (безлопатеві турбіни), зумовлює виникнення термінологічних неологізмів, що вимагають від перекладача не лише лінгвістичної адаптації, а й глибокого розуміння фізико-технічних принципів їхнього функціонування. Відтак, забезпечення термінологічної точності в сегменті новітніх технологій стає інструментом мінімізації ризиків та запорукою коректної інтеграції міжнародного технічного досвіду у вітчизняний науково-виробничий простір. [1, с. 92] Як більш яскравий приклад ми можемо навести, скажімо, *offshore wind farm* - офшорна вітрова електростанція, де безліч турбін працює на воді. Тоді як *onshore wind farm* має значення наземної станції такого типу. *Gearbox* часто передають як редуктор, *hub* - як маточину, *tower* - як вежу, а *power output* - як обсяг видобутку енергії. Різні ситуації дають різні терміни у перекладі, тому правильне слово не завжди очевидне.

Таким чином, перекладаючи синоніми в галузі вітроенергетики, варто спиратися на різні ключові положення. Контекст застосування термінів часто визначає найкращий варіант передачі - це справедливо й для стилістичних характеристик оригіналу. Стандарти державного рівня, зокрема ДСТУ [2], задають офіційну рамку для термінологічної точності. Незважаючи на формальні правила, поширеність терміну серед професіоналів іноді значно переважає над канонами. Зрозумілість для фахівців має велике значення при виборі термінів-синонімів. Мова перекладу обов'язково повинна дотримуватися академічних норм української мови, але без зайвого ускладнення.

Питання вибору потрібного терміну під час передачі синонімів з галузі вітроенергетики стає однією з ключових задач у сучасному науково-технічному перекладі. Важливо, щоб перекладач не просто добре знав мови, проте й розбирався в особливостях технологій цього напрямку. Наступним кроком можуть стати аналіз і зведення термінів до єдиних стандартів - разом із розробкою профільних словників і колекцій понять для покращення точності текстів та взаєморозуміння серед фахівців світу у контексті альтернативної енергетики.

Література

1. Вакуленко М. О. Українська термінологія: системний і нормативний аспекти. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2015. 210 с.
2. ДСТУ 33.103:2018. Відновлювана енергетика. Вітроенергетика. Терміни та визначення. Київ : Держспоживстандарт України, 2019. 45 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2014. 658 с.

4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.

Ніколаєва Д.-Н.С., здобувачка
Головацька Ю.Б., д. пед. н., доцентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ ЗМІ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій, поглиблення глобалізаційних процесів та необхідність миттєвого обміну величезними масивами даних призвели до суттєвих трансформацій у мовній картині світу. Одним із найяскравіших і найпомітніших проявів цих безпрецедентних змін є експоненційне зростання кількості аббревіатур, ініціалізмів та різноманітних скорочень у текстах засобів масової інформації. Аббревіація, будучи давнім лінгвістичним феноменом та невід'ємною частиною словотворчої системи будь-якої розвиненої мови, набула сьогодні глобальних масштабів, ставши своєрідним маркером сучасної цифрової епохи. У контексті інтенсивного англomовного медіадискурсу скорочення виконують не лише утилітарну функцію лінгвістичної компресії тексту, заощаджуючи дорогоцінний час реципієнта та простір на цифрових чи друкованих платформах, але й діють як надзвичайно потужні когнітивні маркери. Вони організують складну архітектуру інформаційного повідомлення, привертають увагу до ключових концептів та створюють специфічний ритм сприйняття новинного матеріалу.

Для глибокого розуміння проблематики перекладу необхідно спиратися на солідну теоретичну базу. У сучасній лінгвістиці прийнято розрізняти кілька основних типів скорочень: ініціалізми, які вимовляються по літерах (наприклад, BBC, CNN, FBI); акроніми, що функціонують і вимовляються як повноцінні слова, підпорядковуючись фонологічним правилам мови (наприклад, NATO, NASA, UNESCO); усічення та гібридні форми [1, с. 118]. Проте в турбулентному медійному середовищі межі між цими суворими класифікаційними категоріями часто нівелюються.

У фундаментальних працях з перекладознавства, зокрема в роботах В. І. Карабана, присвячених перекладу англійської наукової і технічної літератури, детально розглядаються граматичні, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі, пов'язані з передачею аббревіатур [2, с. 9]. Згідно з його дослідженнями, переклад неоднозначних слів та вибір варіантного відповідника є одними з найскладніших етапів

транслятологічного процесу, адже вони вимагають застосування таких прийомів, як транскодування або калькування, з урахуванням норм цільової мови.

Аналіз англomовного медіадискурсу на базі новинних порталів, таких як BBC News та CNN, з використанням моделі перекладу Мони Бейкер (яка фокусується на трьох рівнях тексту: структурі, продукуванні та розумінні), переконливо доводить, що перекладачі стикаються з унікальними викликами, зумовленими лінгвістичними та культурними бар'єрами [3, с. 524]. Для подолання цих бар'єрів розробляються складні семантичні моделі.

Дослідження перекладу англійських лексикалізованих конструкцій у заголовках української служби BBC News Ukraine виявило, що переклад здійснюється за чотирма основними семантичними моделями: реперспективізація, генералізація значення, специфікація значення та граматиалізація [4, с. 41]. Ця теоретична рамка є надзвичайно важливою для розуміння когнітивних механізмів перекладу.

У процесі трансляції англomовних медійних аббревіатур українською мовою перекладачі неминуче стикаються з різними рівнями лінгвістичної нееквівалентності. Прагматика новинних заголовків ускладнює ці структурні проблеми. Заголовок є «очима» новини; його головна мета – резюмувати основний зміст максимально стислою мовою, привернути увагу та стимулювати бажання прочитати повний текст. Для досягнення цієї мети заголовки повинні бути лаконічними, яскравими та привабливими. Аббревіатури є ідеальним інструментом забезпечення такої компресії. Використовуючи аббревіатуру в заголовку, автор покладається на механізм прагматичної пресупозиції – припущення про те, що читач уже володіє необхідними фоновими знаннями для миттєвого розкодування повідомлення. Проте те, що є очевидним пресупозитивним знанням для споживача британського чи американського контенту, може бути повністю відсутнім у когнітивній базі українського читача. Якщо перекладач сліпо зберігає оригінальну форму без експлікації, комунікативний акт зазнає невдачі.

Для всебічного та глибокого розуміння природи сучасних аббревіатур доцільно провести їх класифікацію за ключовими тематичними кластерами. Аналіз публікацій провідних видань (CNN, BBC, The Guardian, Reuters, Al Jazeera) за період 2024–2026 років дозволяє виокремити чотири домінантні сфери, які генерують найбільшу кількість лексичних інновацій: політичний та геоекономічний дискурс; екологія та сталий розвиток; технології та штучний інтелект; а також інтеграція молодіжного інтернет-сленгу у професійну журналістику.

Політичні події, виборчі кампанії та глобальні геополітичні кризи є традиційно потужними каталізаторами утворення нових аббревіатур. Класичні акроніми, які десятиліттями функціонують у політичному просторі США, такі як POTUS (President of the United States), MAGA (Make America Great Again) та GOP (Grand Old Party), вже мають відпрацьовані алгоритми перекладу або транслітерації в українських ЗМІ. Однак новітні політичні утворення вимагають значно глибшого аналізу через свою іронічну, ідеологічну або маніпулятивну природу.

Одним із найрезонансніших прикладів 2025-2026 років став акронім ТАСО, який розшифровується як «Trump Always Chickens Out» (Трамп завжди дає задню/лякається). Цей термін має цікаву етимологію. Спочатку він виник у фінансовому середовищі Волл-стріт для позначення специфічної торгової стратегії («ТАСО trade»). Інвестори купували акції за заниженими цінами після того, як адміністрація США оголошувала про запровадження нових мит, що викликало паніку на ринках, а потім продавали їх із прибутком, коли президент відкладав або скасовував ці мита. У 2026 році цей економічний термін мігрував у зовнішньополітичний словник медіа, де почав використовуватися для опису нереалізованих загроз у сфері міжнародних відносин (наприклад, погрози щодо анексії Гренландії або жорстких дій проти Китаю).

Переклад аббревіатури ТАСО українською мовою становить надзвичайно складне герменевтичне завдання. З одного боку, форма акроніма створює гумористичну асоціацію з популярною мексиканською стравою, що додає саркастичного забарвлення тексту. З іншого боку, розшифрування вимагає передачі цілої предикативної конструкції з емоційно забарвленим дієсловом «chicken out». Відповідно, українські перекладачі змушені застосовувати описовий підхід, жертвуючи лаконічністю заради передачі змісту (наприклад, «політика відступу від погроз»), або супроводжувати оригінальну транслітерацію розгорнутим коментарем.

Глибокий аналіз актуальних проблем перекладу неможливий без врахування технологічного фактора, зокрема ролі систем машинного перекладу та великих мовних моделей у сучасних ньюзрумах. Згідно з дослідженнями Reuters Institute [5], у 2024-2025 роках частка використання генеративного ШІ стрімко зростає, а медіаіндустрія активно експериментує з автоматизованою транскрипцією та перекладом.

Однак, як свідчать звіти дослідницьких груп, у сфері штучного інтелекту існує колосальна прірва між точністю обробки панівних мов (англійської) та так званих низькоресурсних мов, до яких, з погляду обсягу доступних для тренування ШІ оцифрованих корпусів текстів, у багатьох аспектах все ще належить українська. Оскільки англійська мова становить

понад 50% вебконтенту, моделі ШІ чудово розуміють англійські аббревіатури. Проте при спробі автоматичного перекладу цих аббревіатур українською мовою системи часто генерують так званий «AI Slop» (неякісний, галюцинаторний контент).

Системи ШІ стикаються з нездоланими труднощами у вирішенні проблеми культурних нюансів та мовної багатозначності. Дослідження ефективності ШІ-перекладу міжнародних новин (наприклад, тематичне дослідження в Танзанії) виявило значний відсоток критичних помилок (до 13%), багато з яких стосувалися саме некоректного декодування ініціалізмів. Машинний перекладач може спробувати перекласти кожен літеру акроніма окремо, або сплутати його із загальноживаним словом (наприклад, перекласти аббревіатуру WHO як займенник, або IT як вказівний займенник).

Вичерпний аналіз актуальних проблем перекладу аббревіатур та скорочень в англійськомовних текстах засобів масової інформації дозволяє сформулювати низку концептуальних висновків, які відображають усю глибину та багатогранність досліджуваного феномену.

По-перше, аббревіація у сучасному глобальному медіадискурсі остаточно вийшла за вузькі межі суто морфологічного чи орфографічного явища економії мовних засобів. Сьогодні аббревіатури – це складні, багатопланові лінгвокогнітивні інструменти, які виконують потужну ідеологічну, прагматичну та архітектонічну функції. Перенасиченість сучасного інформаційного простору вимагає використання містких концептуальних маркерів, що здатні передавати максимальні обсяги смислів мінімальною кількістю графічних символів. Для перекладача це означає необхідність глибокого дешифрування не лише словникового значення акроніма, але й його соціального, політичного та емоційного підтексту.

По-друге, переклад англійськомовних медійних аббревіатур українською мовою є безперервним процесом пошуку крихкого компромісу між семантичною точністю та прагматичною адекватністю. Жорсткі рамки новинного формату (зокрема обмеження обсягу заголовків для соціальних мереж або ліміти знаків у субтитрах аудіовізуальних медіа) об'єктивно позбавляють перекладача можливості зловживати розгорнутими описовими конструкціями.

По-третє, аналіз новітнього лексикону 2024–2026 років демонструє масову появу гібридних медійних номінацій, які інкапсулюють у собі іронію, сатиру, політичний протест або специфічний сленг молодіжних субкультур (наприклад, резонансні акроніми TACO, FAFO, SMH). Переклад подібних неологізмів категорично виходить за рамки стандартної міжмовної трансформації, перетворюючись на віртуозний процес міжкультурної адаптації.

По-четверте, стрімка інтеграція систем штучного інтелекту та великих мовних моделей у редакційні процеси медіакомпаній безпрецедентно актуалізує проблему контекстуальної дизамбігуації аббревіатур. Нездатність сучасних алгоритмів адекватно обробляти культурні нюанси низькоресурсних мов доводить, що роль людини-перекладача не зменшується, а навпаки, еволюціонує.

Література

1. Hosseinzadeh F. Translation of Abbreviations in International Relations (IR). *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 2021. Volume 4, Issue 9. pp. 117-133. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/553880-translation-of-abbreviations-in-internat-a7dfcabd.pdf>
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2018. 656 с. URL: <https://nk.in.ua/pdf/1684r.pdf>
3. Mehawesh M., AL-Allaw S. M. Challenges in Translation News Headlines: A Case of English Headlines Rendered into Arabic. *World Journal of English Language*. Vol. 14, No. 5. 2024. URL: <https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/download/26066/16148>
4. Дейкун О.П. Український переклад англійськомовних лексикалізованих конструкцій (на матеріалі заголовків BBC News та BBC News Україна). *Studia Philologica*. 2024. Випуск 22. С. 30-45. URL: <https://surl.lt/kphxbb>
5. Newman Nic. Journalism and Technology Trends and Predictions 2026. The Reuters Institute for the study of journalism. 2026. 44 p. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2026-01/Trends_and_Predictions_2026.pdf

Новак Х.П., здобувачка
Кравець С.В., к. філос. н., доцентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

СУБТИТРУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ В ПЕРЕКЛАДІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ

В умовах сьогодення, коли процес модернізації не стоїть на місці, ми спостерігаємо невпинний потік нових ідей та їх практичне втілення. Це все

змінює наше життя на краще, відкриває нові можливості, спрощує щоденні проблеми. Протягом останніх років одним із передових напрямів став розвиток аудіовізуального контенту, який виконує роль своєрідного посередника під час міжкультурної комунікації.

Поява нових кінофільмів, серіалів, телепрограм, відеороликів, анімацій, онлайн-трансляцій, відеоуроків, реклам та іншого аудіовізуального контенту на просторах інтернету сприяє невпинній взаємодії між представниками різних країн. Проте, для охоплення ширшого кола глядачів та для здобуття популярності у світі, такий контент повинен бути адаптованим до конкретного глядача.

У контексті цього виникає потреба якісного перекладу контенту на іноземну мову. Виділяють чотири основні види аудіовізуального перекладу: дубляж, субтитри, синхронізацію та закадровий переклад [4, с.82]. Будь-який з цих видів є унікальним засобом, який має беззаперечні переваги та деякі недоліки, характеризується власною сферою застосування. Усі ці методи діють у межах інформаційно-візуального середовища, у якому лінгвістичний компонент тісно пов'язаний із візуальним і звуковим.

Серед усіх видів аудіовізуального перекладу найбільш затребуваним і поширеним є субтитрування. Воно займає таке місце тому, що є бюджетним, ефективним та швидким засобом у реалізації головної мети.

При субтитруванні, на відміну від дубляжу, оригінальний аудіозапис залишається, а лише додатково подається текст на екрані.

Виходячи з мовних особливостей, дослідники виділяють внутрішньомовні (intralingual) та міжмовні (interlingual) субтитри [5, с. 43]. Внутрішньомовні субтитри – це ті, які з'являються на екрані тією ж мовою, якою звучить аудіозапис. Тобто глядачеві подається ідентична інформація, але лише у іншій формі – усні діалоги переходять у письмове оформлення. Інший вид субтитрів – міжмовні субтитри, або ті, які включають в себе переклад розмови з однієї мови на іншу. При такому перекладі усне мовлення теж переходить до письмового вигляду, але іноземною мовою. Саме така форма субтитрування є найбільш поширеною у медіапросторі та широко застосовується у сфері кінематографа й телевізійного мовлення.

Перегляд контенту із субтитрами дозволяє глядачам синхронно вловлювати мовлення персонажів, їх інтонаційні особливості, культурну специфіку тощо. У контексті цього субтитрування постає потужним технічним інструментом для представлення особливостей іншомовних народів.

Ця сфера є досить новою, але активно розвивається в сучасних умовах, становить значний науковий інтерес для широкого кола дослідників, які розглядали субтитрування як окремий тип перекладу, що функціонує в умовах часових і просторових обмежень.

Як і будь-який вид міжкультурної комунікації, субтитрування виконує декілька важливих функцій.

По-перше, воно забезпечує доступність іншомовного контенту для широкого кола глядачів, які не знають мови оригіналу, дають змогу стежити за перебігом сюжету, усвідомлювати авторський задум і риси персонажів, вловлювати важливі нюанси діалогів, виконуючи комунікативну функцію.

По-друге, перегляд аудіовізуального контенту із міжмовними субтитрами виконує також і освітню функцію, оскільки дозволяє глядачеві одночасно сприймати текст з оригінальним звучанням мови, вдосконалюючи навички сприймання інформації іноземною мовою.

По-третє, воно сприяє формуванню цілісного уявлення про іншу культуру, її систему цінностей, соціальні норми, традиції та звичаї. Завдяки цьому глядач не сприймає інформацію на поверхневому рівні, а поступово занурюється в культурний контекст, у якому розгортаються події. Через мовні особливості, звертання, жарти, символи та поведінкові моделі персонажів розкриваються характерні риси суспільства, його історичний досвід і світоглядні орієнтири. У результаті формується більш глибоке розуміння культурних відмінностей, а це сприяє розвитку толерантності, емпатії та міжкультурної компетентності.

Субтитрування виконує, не менш важливу, інклюзивну функцію, адже надає можливість переглядати іншомовний контенту людям із особливими потребами. Наприклад, особи із проблемами слуху чи мовлення мають змогу розуміти те, що говориться, сприймати фонові звуки, які додатково описані в субтитрах. І це все разом робить контент цілком зрозумілим і відповідає потребам таких людей.

Як і будь-який вид аудіовізуального перекладу, субтитри створюються з урахуванням певних важливих вимог. Наприклад, вагомими є технічні особливості. Субтитри повинні містити не більше двох рядків тексту, інакше текст буде перекривати зображення. Кількість символів у рядку не має перевищувати в середньому 40 знаків. Це пояснюється тим, що людина просто не встигає прочитати більше [3, с.635].

Порушення цих умов чинить негативний вплив на загальне сприйняття фільму глядачем. Перекладач змушений скорочувати або перефразовувати текст для того, щоб він підходив за всіма вимогами. Однак, таке стиснення може мати вплив на передачу культурно маркованих елементів, що формує наступну перешкоду при реалізації цього виду перекладу, оскільки ознайомлення глядача із особливостями інших народів є важливою метою контенту, і при перекладі ця мета повинна бути збережена. Наприклад, репліка з фільму «To All the Boys: Always and Forever» - «I promise to coach you on your game» має неформальний характер і передбачає намір персонажа допомогти співрозмовникові покращити його вміння. В українських

субтитрах вона відтворена як «Обіцяю накачати твої скіли», що демонструє текстову компресію. Порівняно з оригіналом, переклад є коротшим і більш лаконічним, що зумовлено технічними параметрами субтитрування, обмеженою кількістю символів та необхідністю швидкого зчитування глядачем. Скорочення синтаксичної структури та узагальнення значення дозволяють зберегти основний комунікативний намір висловлювання, забезпечуючи відповідність часовим і просторовим вимогам екранного тексту.

Складним є переклад реалій, лексичних одиниць, які означають специфічні явища певної культури, назви страв, свят, адміністративних інституцій, історичних подій, елементів побуту тощо, які не мають прямих відповідників в українській культурі. У таких випадках перекладачеві доводиться тримати рівновагу між збереженням культурної автентичності та зрозумілістю для аудиторії.

Не менш складним завданням є адаптація гумору та мовної гри. Найчастіше комедійні серіали містять численні алюзії, каламбури, ідіоми, які часто мають в основі фонетичні або культурні особливості іноземної мови. Через технічні обмеження субтитрування перекладач не завжди має можливість детально пояснити жарт, що призводить до втрати частини сенсу. У таких випадках використовують методи функціональної заміни або культурної адаптації, які дозволяють зберегти комунікативний ефект, хоча й змінюють форму висловлювання. Наприклад, цитата із фільму «To All the Boys: Always and Forever», яка в оригіналі звучить як «Can't be too careful» є стислою побутовою реплікою, що в ситуаційному контексті передає прагнення діяти обачно та мінімізувати потенційні загрози. В українських субтитрах він відтворений прислів'ям «Береженого Бог береже». У цьому випадку перекладач застосовує прийом фразеологічної адаптації, замінюючи нейтральне розмовне зауваження на усталений народний вислів. Таке рішення забезпечує зрозумілість і природність сприйняття для україномовної аудиторії.

Мовлення персонажів іноді відображає їхній соціальний статус чи етнічну належність. У субтитрах неможливо повністю передати фонетичні особливості вимови, тому перекладач використовує лексичні або стилістичні засоби для позначення відмінностей. Проте надмірна стилізація створює невірні асоціації. Тому субтитрування вимагає від перекладача високого рівня культурної чутливості.

Отже, субтитрування є складним різноплановим процесом, який поєднує у собі лінгвістичні, технічні та культурологічні аспекти. Воно є ефективним засобом міжкультурної комунікації, який забезпечує доступ до світового аудіовізуального продукту та сприяє взаєморозумінню між народами. Водночас переклад аудіовізуального контенту супроводжується

численними викликами, такими як адаптація реалій, гумору, діалектів, невербальних компонентів, дотримання етичних норм. Його можна розглядати як технічний інструмент перекладу, важливий механізм культурного посередництва, який формує уявлення про інші народи, їхні традиції та цінності, сприяючи взаємодії культур у глобальному інформаційному просторі.

Література

1. Бахов І. С. Субтитрування в перекладі як інструмент формування професійної ідентичності перекладачів в умовах глобалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. №38. С. 122-127.
2. Комісарик Н. С. Аудіовізуальний переклад: аналіз субтитрів українською мовою в англomовному художньому фільмі «Love, Rosie». *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*. Чернівці, 2024. С. 184-185.
3. Конкульовський В., Возник Н. Субтитрування як один з видів аудіовізуального перекладу. *Наукові записки Центральноукраїнського державного університету*. 2020. № 187. С. 634-639.
4. Радецька С. В, Каліщак Т. Т. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки*. 2016. С. 81-84
5. Gottlieb H. Subtitles – Readable Dialogue? *Eye-tracking in Audiovisual Translation* edited by Elisa Perego, Aracne editrice, 2012, pp. 37–82.

Пархоменко Л.Ю., здобувачка
Радецька С.В., к. пед. н., доцентка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АНГЛОМОВНОМУ ВІЙСЬКОВО- ДОКТРИНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Стрімкий розвиток штучного інтелекту та його активне впровадження у військову сферу зумовлюють появу нових термінологічних одиниць у військово-доктринальному дискурсі. У сучасних умовах переклад таких текстів набуває особливої актуальності, оскільки від точності передавання понять залежить не лише наукове розуміння документа, а й практичне сприйняття його положень фахівцями. Військово-доктринальні тексти

поєднують ознаки технічного, інституційного та нормативного мовлення, а тому вимагають особливої точності, логічності та термінологічної послідовності. Як зазначає В. Георгієва, для військового дискурсу характерні висока щільність спеціальної лексики, аббревіатур і стандартизованих мовних формул, що забезпечують професійну комунікацію та стабільність значень у межах фахового середовища [1, с. 37].

Матеріалом дослідження є офіційний документ *Air Force Doctrine Note 25-1 «Artificial Intelligence»*, виданий Департаментом Повітряних сил США, а також його український переклад, виконаний у межах дипломного проекту. Цей документ описує сутність штучного інтелекту, окреслює його роль у повітряних операціях і звертає увагу на практичні питання інтеграції ІІ у військове планування, логістику, аналіз даних і процес ухвалення рішень [4, с. і]. Особливістю цього тексту є поєднання аналітичності з інституційною авторитетністю: він не є суто інструкцією, але водночас формує концептуальну рамку для подальшого застосування положень у військовому середовищі.

На відміну від інших різновидів технічного перекладу, військово-доктринальний дискурс не лише інформує, а й нормативно спрямовує. Якщо технічна документація здебільшого орієнтована на пояснення процесу чи принципу роботи, то доктринальний текст фіксує бачення, пріоритети та стратегічні орієнтири інституції. Саме тому переклад таких матеріалів повинен відповідати так званій «мові влади», для якої характерні нейтральність, точність, узагальненість і водночас високий ступінь відповідальності за кожен термінологічний одиницю [2, с. 10].

У процесі аналізу було встановлено, що однією з найхарактерніших рис ІІ-термінології у військово-доктринальному дискурсі є велика кількість аббревіатур та багатокомпонентних термінів. У тексті активно функціонують такі одиниці, як *AI*, *DoD*, *USAF*, *ISR*, *UAV*, *C2*, що забезпечують мовну економію, але одночасно ускладнюють переклад. У таких випадках перекладач має враховувати не лише формальну відповідність, а й реальне функціонування терміна в українському військовому дискурсі. Наприклад, *AI* закономірно передається як *ІІІ*, *UAV* - як *БПЛА*, а *C2* - як *командування та управління*. Такі рішення є вдалимими лише тоді, коли вони узгоджуються із сучасною українською військовою практикою та не створюють двозначності.

Ще однією складністю є переклад атрибутивних ланцюжків, які є типовими для англomовного науково-технічного стилю. Такі словосполучення, як *human-machine teaming*, *AI-enabled communications networks*, *target recognition and tracking algorithms*, не можуть бути відтворені дослівно без втрати змісту. В українській мові вони вимагають розгортання прихованих смислових зв'язків і синтаксичної перебудови.

Саме тому переклад подібних структур передбачає застосування граматичних трансформацій, додавання або описового перекладу. Наприклад, *human-machine teaming* доцільно перекладати як *взаємодія людини й машини*, оскільки буквальний варіант не передає змісту терміна і не відповідає нормам українського фахового мовлення.

Практичний аналіз засвідчив, що в перекладі ІІІ-термінології у військово-доктринальному тексті найчастіше використовуються калькування, описовий переклад, конкретизація, додавання та прагматична адаптація. Згідно з класифікацією Л. Моліни та А. Уртадо Альбір, прагматична адаптація застосовується тоді, коли перекладач повинен не просто замінити мовну одиницю, а передати її функцію з урахуванням норм цільового середовища [3, с. 509]. Саме ця техніка виявилася особливо важливою для військово-доктринального дискурсу.

Показовим є переклад дієслова *socializes* у фрагменті *The AFDN socializes emerging lessons learned and best practices...* У буквальному перекладі така одиниця звучала б неприродно і навіть розмовно для українського офіційно-військового тексту. Тому більш адекватним є варіант *доводить до відома нові набуті уроки та передовий досвід*, який відтворює не буквальне значення слова, а його інституційну функцію в документі [4, с. і]. Аналогічно термін *governance* у цьому контексті доречно передавати як *нормативно-правове регулювання*, а не лише як *управління*, оскільки йдеться саме про систему норм, правил і механізмів, що визначають використання ІІІ у військовій структурі [4, с. 1].

Окремої уваги потребують випадки, коли можливі кілька варіантів перекладу, але лише один із них є найбільш функціонально виправданим. Наприклад, *risk tolerance* можна перекласти як *толерантність до ризику*, однак для українського військово-доктринального дискурсу більш природним і точним є варіант *прийнятний рівень ризику*. У другому випадку зміст стає чіткішим, нормативнішим і краще узгоджується з мовою офіційних документів. Так само словосполучення *mission capable parts* у буквальному перекладі є недостатньо зрозумілим, тому потребує конкретизації: *запчастини, критичні для виконання місії*, або *запчастини, необхідні для приведення техніки у боєготовий стан*. Подібний аналіз альтернативних варіантів дає змогу показати, чому саме обраний переклад є найбільш адекватним.

Крім суто мовних труднощів, важливу роль у перекладі відіграє культурний і професійний контекст. Англomовна військова традиція активно спирається на аббревіацію, інституційні формули та сталі позначення, які зрозумілі в межах американської військової системи. В українському ж середовищі перекладач повинен адаптувати ці одиниці з урахуванням національної військової традиції, термінологічних норм і

очікувань цільової аудиторії. Саме тому переклад військово-доктринального документа не може бути суто буквальним: він вимагає поєднання термінологічної точності, прагматичної доречності та культурно-професійної адаптації.

Отже, переклад термінології штучного інтелекту в англomовному військово-доктринальному дискурсі є складним багаторівневим процесом. Основні труднощі пов'язані з високою щільністю аббревіатур, багатокомпонентними термінами, інституційно навантаженою лексикою та потребою зберегти нормативний характер тексту. Найефективнішими перекладацькими рішеннями виявляються ті, що поєднують точність, зрозумілість і відповідність українському військово-професійному мовленню. Таким чином, адекватний переклад ШІ-термінології можливий лише за умови комплексного підходу, який враховує мовні, жанрові, прагматичні та культурні чинники.

Література

1. Georgieva V. Military English: From Theory to Practice. Sofia : Rakovski National Defence College, 2015.
2. Byrne J. Technical Translation: Usability Strategies for Translating Technical Documentation. Dordrecht : Springer, 2006. 283 p.
3. Molina L., Hurtado Albir A. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. Meta. 2002. Vol. 47, No. 4. P. 498-512.
4. Air Force Doctrine Note 25-1: Artificial Intelligence. Department of the Air Force. 2025. 15 p.

Пасічник В.С., здобувачка
Стеценко Н.М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ІДІОМАТИЧНИХ ВИРАЗІВ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КІНЕМАТОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ

У сучасному перекладознавстві проблема перекладу ідіоматичних виразів залишається однією з найскладніших і водночас найбільш актуальних. Ідіоми є невід'ємною частиною живого мовлення, оскільки вони відображають культурні, історичні та соціальні особливості мовної спільноти. Їхнє значення не можна визначити через буквальне тлумачення окремих компонентів, адже семантика ідіоми формується як цілісна мовна одиниця. Саме тому прямий переклад таких виразів часто призводить до втрати змісту або спотворення комунікативного наміру автора.

Особливої складності переклад ідіом набуває у сфері аудіовізуального

перекладу, зокрема під час перекладу кінематографічних текстів – фільмів, серіалів і телевізійних програм. У діалогах персонажів ідіоматичні вирази виконують важливу функцію: вони створюють природність мовлення, передають гумор, емоційний стан героя та допомагають розкрити його характер. Водночас перекладач стикається з низкою обмежень, зокрема часовими та просторовими рамками субтитрів, необхідністю синхронізації реплік у дубляжі, а також культурними відмінностями між мовами [3].

Сучасні дослідження у сфері аудіовізуального перекладу (Agung & IGAM, 2022; Sutrisno, Lestari & Rachmawati, 2023; Tyasrinestu & Ardi, 2020) демонструють, що переклад ідіом у кінотекстах здебільшого орієнтований на цільову аудиторію та передбачає використання функціональних відповідників. У зв'язку з поширенням стримінгових платформ та міжнародного кінопрокату проблема адекватного відтворення ідіоматичних виразів у субтитрах і дубляжі набуває особливої актуальності.

Ідіоматичні вирази належать до фразеологічних одиниць із цілісним значенням, яке не впливає зі значення окремих слів. Саме тому їх переклад вимагає не буквального, а функціонального підходу. Дослідники перекладу фразеологізмів пропонують різні класифікації стратегій їх відтворення. Зокрема, Я. Рецкер виділяє кілька основних способів перекладу: повне збереження образності, часткову зміну образу, повну заміну образності та нейтралізацію образу. Вибір певної стратегії залежить від контексту, жанру тексту та культурних особливостей цільової аудиторії [5].

У сучасних англomовних кінематографічних текстах ідіоми активно використовуються для створення природного діалогічного мовлення. Наприклад, у телесеріалах і фільмах вони часто виконують функцію маркерів характеру персонажів або засобу створення гумористичного ефекту [7]. У серіалі *WandaVision* ідіоматичні вирази відображають стиль американських ситкомів різних десятиліть, тому їх переклад потребує врахування не лише мовних, а й культурних особливостей [1].

Дослідження перекладу цього серіалу показало, що під час субтитрування найчастіше застосовуються такі стратегії, як генералізація, культурна субституція та описовий переклад. Наприклад, англійська ідіома *on the same page* у субтитрах передається як «мати однакову думку» або «бути згодними», що є прикладом генералізації значення. Інша ідіома – *What's got your feathers all ruffled?* перекладається як «Що тебе так засмутило?», що демонструє використання описового перекладу для передачі комунікативного змісту.

Подібні тенденції спостерігаються і в перекладі художніх фільмів. Наприклад, у фільмі *Murder on the Orient Express* значна частина ідіоматичних виразів перекладається за допомогою парафрази. За результатами досліджень, близько 56 % ідіом передано описовим способом,

а приблизно 32 % через функціональні відповідники у мові перекладу. Буквальний переклад використовується значно рідше, оскільки він може призводити до непорозумінь або неприродного звучання [4].

В українській перекладацькій практиці також активно застосовується стратегія компенсації. Наприклад, англійський вислів *That just sort of happened* у перекладі може передаватися як «само собою вийшло». У цьому випадку структура ідіоми змінюється, але зберігається її основний зміст та стилістичний ефект [6].

Іншим прикладом є переклад ідіоми *a piece of cake*, що означає «щось дуже легке». В українській мові вона може передаватися як «легше простого» або «раз плюнути». Такий переклад дозволяє зберегти образність і водночас адаптувати вислів до мовних норм цільової аудиторії [2].

Культурна адаптація також відіграє важливу роль у перекладі кінематографічних текстів. Наприклад, у фільмі *Barbie* ідіома *Don't put all your eggs in one basket* була перекладена як «не став на одну карту». У цьому випадку перекладач відмовляється від буквального образу, але зберігає основний зміст вислову.

Водночас перекладацька практика демонструє і певні проблеми. Однією з найпоширеніших помилок є буквальний переклад ідіом або їх надмірне спрощення. Наприклад, у фільмі *Enola Holmes* вислів *he has a chip on his shoulder* був перекладений як «він злий». Такий варіант передає лише загальний зміст, але повністю втрачає образність і метафоричність оригіналу. Більш вдалим варіантом могли б бути «у нього зуб на всіх» або «він постійно ображений».

Інший приклад – ідіома *you're barking up the wrong tree* у фільмі *Enola Holmes 2*. (2022) У деяких перекладах вона передається як «ти взявся не за ту справу». Хоча зміст передано правильно, втрачено експресивність і метафоричний характер оригіналу. Альтернативний переклад «не туди копаєш» або «гавкаєш не на те дерево» міг би краще передати стилістичний ефект.

Таким чином, переклад ідіоматичних виразів у кінематографічних текстах вимагає не лише мовної компетенції перекладача, а й глибокого розуміння культурного контексту, жанрових особливостей фільму та технічних вимог аудіовізуального перекладу.

Аналіз перекладацької практики свідчить, що найефективнішими стратегіями перекладу ідіом у кінотекстах є парафраза, культурна субституція, генералізація та використання функціональних відповідників. Такі стратегії дозволяють адаптувати текст до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії, зберігаючи основний зміст і комунікативну функцію вислову.

Водночас перекладачеві необхідно враховувати технічні обмеження

аудіовізуального перекладу, зокрема часові рамки субтитрів і вимоги синхронізації у дубляжі. Саме баланс між точністю передачі змісту, стилістичною виразністю та технічними вимогами визначає якість перекладу кінематографічних текстів [7].

Отже, ефективне відтворення ідіоматичних виразів у перекладі фільмів і серіалів дозволяє не лише забезпечити зрозумілість сюжету, а й зберегти художню та емоційну цінність оригінального кінотексту. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на порівняльний аналіз перекладу ідіом у субтитрах і дубляжі, а також на вивчення особливостей перекладу кінематографічних текстів на стримінгових платформах.

Література

1. Агунг І. Г. А. М. Субтитрування та дубляж ідіоматичних виразів в американському телесеріалі «ВандаВіжн» // *Lingua Cultura*. 2022. Т. 16, № 1. С. 43–49. DOI: 10.21512/lc.v16i1.7806. URL: <https://journal.binus.ac.id/index.php/lingua/article/view/7806> (дата звернення: 16.03.2026).
2. Хуснія А. Н., Відагса Р. Модель FAR: Оцінювання якості англомовних субтитрів у трейлері фільму «Міньйони 2: Підняття Їру» // *English Learning Innovation (englie)*. 2025. Т. 6, № 1. С. 101–107. URL: <https://ejournal.umm.ac.id/index.php/englie/article/view/31402/15996> (дата звернення: 16.03.2026).
3. Шанті Маніпуспіка Ю., Реска Джулія Вінзамі Д. Переклад ідіом: як вони відображаються в субтитруванні фільмів // *AWEJ for Translation & Literary Studies*. 2021. Т. 5, № 1. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3802951 (дата звернення: 16.03.2026).
4. Сутрісно Б., Лестарі Н. П., Рачмаваті Б. Стратегії, що використовуються для перекладу ідіоматичних виразів у підзаголовках фільму «Красуня і Чудовисько» // JELL (Журнал англійської мови та літератури) STIBA-IEC Jakarta. 2023. Т. 8, №02. С. 277–290. URL: <http://journal.stibaiec-jakarta.ac.id/ojs/index.php/jell/article/view/192> (дата звернення: 16.03.2026).
5. Тимощук К. О. Лінгвальні особливості термінів кіномистецтва у франкомовній та англомовній пресі : дипломна робота. Херсон, 2020. 59 с.
6. Треско Л. В. Кінодискурс в сучасному англійсько- та українськомовному кінематографі // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. № 2 (13). С. 172–175. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11267/11157> (дата звернення: 16.03.2026).

звернення: 16.03.2026).

7. Наумчук Т. І. Еволюція англійськомовного лексикону кінематографії: соціокультурний та лінгвосинергетичний аспекти : дис. канд. філол. наук. Запоріжжя, 2018. 250 с.

Петрусенко А.І., здобувачка
Приходько О.О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕКСТІВ

У сучасному глобалізованому науковому просторі переклад стає не просто технічною процедурою відтворення тексту іншою мовою, а складним інтелектуальним процесом міжкультурної комунікації. Особливої ваги це набуває у сфері психології — науки, що безпосередньо пов'язана з дослідженням внутрішнього світу людини, її когнітивних процесів, емоцій, поведінкових реакцій та соціальної взаємодії. В умовах активного розвитку міжнародних наукових контактів, зростання кількості перекладних фахових видань, участі українських фахівців у міжнародних дослідженнях питання адекватного перекладу психологічних текстів набуває стратегічного значення.

Актуальність проблеми зумовлена також тим, що психологічна термінологія динамічно розвивається, постійно поповнюється новими поняттями, які виникають у межах когнітивної науки, нейропсихології, психотерапії, соціальної та позитивної психології. Значна частина цих концептів формується в англomовному академічному середовищі, а отже, саме англійська мова виступає донором термінологічних інновацій.

Переклад психологічних текстів займає особливе місце в теорії та практиці перекладознавства. Це зумовлено не лише складністю мовних структур, а передусім глибинним зв'язком із концептосферою людини, її внутрішнім світом та культурно-зумовленими патернами поведінки. Психологічний дискурс поєднує риси наукового, науково-публіцистичного та клінічного стилів, що створює унікальний комплекс викликів для перекладача. Метою цієї роботи є систематизація основних труднощів перекладу англomовних психологічних текстів українською мовою та окреслення шляхів їх подолання [3, с. 41].

Для досягнення поставленої мети необхідно розглянути термінологічні, стилістичні, жанрові та культурно-концептуальні аспекти перекладу, а також проаналізувати психологічний компонент діяльності самого перекладача. Такий комплексний підхід дозволяє не лише описати

наявні труднощі, а й окреслити перспективи вдосконалення перекладацької практики у цій галузі.

1. Термінологічна невідповідність як головна перешкода

Першою і найочевиднішою проблемою є переклад вузькоспеціальної термінології.

Відсутність прямих відповідників. Багато англomовних термінів (наприклад, «coping strategies», «mindfulness», «insight», «drive», «attachment») не мають усталених однослівних відповідників в українській психологічній школі. Це змушує перекладача або вдаватися до описового перекладу, або створювати неологізми, що часто призводить до втрати термінологічної точності [2, с. 44].

У таких випадках перекладач опиняється перед вибором між формальною еквівалентністю та функціональною адекватністю. Описовий переклад дозволяє точніше передати зміст поняття, проте знижує лаконічність і може ускладнювати сприйняття тексту. Натомість калькування або транслітерація сприяють збереженню міжнародної уніфікації термінології, але інколи створюють штучні мовні конструкції, які не відповідають нормам української наукової мови.

Міждисциплінарність. Психологія тісно переплітається з медициною (нейропсихологія), лінгвістикою (психолінгвістика) та соціологією. Термін може мати різне значення в суміжних галузях, і перекладач повинен володіти широким контекстом, щоб обрати правильний варіант (наприклад, термін «stress» у фізиці, біології та психології) [2, с. 45].

Отже, перекладачеві недостатньо лише мовної компетенції; необхідною є також предметна обізнаність. Нерозуміння наукового контексту може спричинити семантичні зсуви, які суттєво впливають на зміст тексту. У науковій комунікації навіть мінімальне викривлення терміна здатне змінити інтерпретацію дослідницьких результатів.

Синонімія та «хибні друзі перекладача». В англійській мові можуть вживатися різні терміни на позначення одного явища (наприклад, «anxiety» та «apprehension»), тоді як в українській мові їхній переклад може збігатися («тривога»), що нівелює стилістичні відтінки оригіналу.

Крім того, небезпеку становлять так звані «хибні друзі перекладача», коли зовнішня подібність слова до українського відповідника вводить в оману щодо його значення. У психологічному дискурсі це особливо ризиковано, оскільки терміни часто мають чітко визначені дефініції в межах певної теоретичної школи.

2. Психологічний зміст перекладацької діяльності

Цікавим є зворотний бік процесу: не лише текст є об'єктом психології, але й сам перекладач виступає як психологічний суб'єкт.

Емпатія та ідентифікація. Перекладач психологічного тексту (особливо клінічних кейсів або психотерапевтичних сесій) змушений пропускати через себе емоційний стан пацієнтів або досліджуваних. Для адекватної передачі змісту він має застосовувати механізми емпатії, що створює додаткове психоемоційне навантаження [1, с. 58].

Екстралінгвістичні фактори. Розуміння психологічного контексту (культурних особливостей поведінки, невербальних сигналів, описаних у тексті) є критичним. Перекладач виступає не просто лінгвістичним посередником, а й інтерпретатором культурно-зумовлених психічних реакцій [1, с. 61].

3. Стилiстичні та жанрові труднощі

Психологічний текст не є однорідним. Залежно від жанру, змінюються і підходи до перекладу.

Науково-академічний стиль. Характеризується високою щільністю термінів, складними граматичними конструкціями (пасивний стан, довгі речення) та інтернаціоналізмами. Труднощі полягають у збереженні наукової об'єктивності та униканні спрощень, які можуть викривити думку автора. Отже, перекладач повинен дотримуватися норм українського наукового стилю, зберігаючи при цьому логіку аргументації та структуру викладу.

Науково-популярний стиль. Тут на перший план виходить проблема передачі авторської індивідуальності, метафор та ідіом. Такі тексти часто апелюють до емоцій читача, і перекладач має віднайти баланс між точністю та художньою виразністю, зберігаючи при цьому психологічну достовірність.

Клінічні та діагностичні матеріали. У перекладі опитувальників, тестів та діагностичних інтерв'ю найменша неточність може призвести до спотворення результатів дослідження або постановки неправильного діагнозу. Тут виникає потреба не лише в лінгвістичному перекладі, але й у адаптації та валідазації інструментарію (крос-культурна адаптація) [2, с. 46].

4. Культурна та концептуальна асиметрія

Психологічні концепти часто є культурно-специфічними.

Англоцентричність психології. Більшість сучасних психологічних теорій розроблено в англomовному середовищі. Їхнє перенесення на український ґрунт вимагає врахування відмінностей у менталітеті, соціальних нормах та навіть у самосприйнятті особистості [3, с. 44].

Перекладач повинен зважати на те, що буквальне відтворення терміна не завжди забезпечує адекватне розуміння його змісту цільовою аудиторією. Іноді доцільним є введення коротких пояснювальних елементів або адаптація прикладів до культурного досвіду читача.

Отже, переклад психологічних текстів є складним багаторівневим процесом, що поєднує лінгвістичні, термінологічні, культурні та психологічні аспекти. Основними труднощами виступають відсутність усталених термінологічних відповідників, міждисциплінарність, стилістична різнорідність текстів та культурна асиметрія концептів. Окремої уваги заслуговує психологічний вимір діяльності перекладача, який виступає активним інтерпретатором і водночас учасником комунікативного процесу.

Подолання зазначених проблем можливе за умови поєднання високої мовної компетентності, глибоких знань у галузі психології, дотримання принципів крос-культурної адаптації та постійного професійного розвитку. Таким чином, переклад психологічних текстів постає не лише технічною операцією, а й відповідальною науково-культурною місією, що сприяє інтеграції української психологічної науки у світовий академічний простір.

Література

1. Івашкевич Е. Психологічний зміст перекладацької діяльності. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 2016. (34). <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2016-34.%p>
2. Тарасова О., Росквас І., & Дмитрошкін Д. Теоретичні передумови перекладу англomовних термінів психолого-соціальної сфери. *Current Issues of Linguistics and Translation Studies*, 2024. 31, 41-48. <https://doi.org/10.31891/2415-7929-2024-31-8>
3. Демиденко О., Гутарева Є. Стилiстичні особливості перекладу англomовних текстiв з психології українською мовою. *Advanced Linguistics*, 2022. 10, 40-45. <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2022.10.267054>

Піка Д.Д., здобувачка
Приходько О.О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМІ ПЕРЕШКОДИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Переклад — це не просто механічна заміна слів однієї мови на слова іншої. Це складний процес творчого та аналітичного мислення, що потребує глибокого розуміння не лише лексики та граматики, а й культурного, соціального та історичного контексту обох мов [1]. Перекладач має враховувати первісний задум автора, жанрові особливості тексту, стиль і навіть емоційний настрій, що закладено у висловах. Якість фінального

перекладу залежить від здатності перекладача успішно подолати численні труднощі, які можуть виникати на будь-якому етапі роботи [2].

Сучасні технології значно полегшили роботу перекладачів. До таких інструментів належать онлайн-словники, електронні бази даних, програми для перевірки граматики, а також системи машинного перекладу, що працюють на основі штучного інтелекту (ШІ). ШІ здатний швидко обробляти великі обсяги тексту, пропонувати варіанти перекладу та навіть створювати чернетки готових текстів. Проте важливо розуміти, що машинний переклад не може повністю замінити людський. Навіть якщо текст граматично правильний, він часто позбавлений емоційного забарвлення, стилістичних нюансів, ритму та інтонаційної окраси, що є особливо критично для художніх, поетичних та літературних творів [1]. Тому результати ШІ слід розглядати скоріше як допоміжні матеріали, які потребують уважної редакції людиною-перекладачем.

Однією з найпоширеніших проблем перекладу є лексичні та граматичні розбіжності між мовами. Іноді у вихідній мові існує термін або концепція, яка не має прямого відповідника в цільовій мові, або граматична конструкція, що не може бути передана буквально [3]. Такі явища відомі як «лексичні прогалини». Наприклад, українське слово «світлотінь» передає специфічне поєднання світла й тіні, що не має прямого англійського відповідника. У свою чергу, англійське «sophisticated» може означати «витончений», «складний», «тонкий», «вишуканий», але передати його одним словом українською практично неможливо. У таких випадках перекладач використовує описову передачу, підбирає функціонально близькі аналоги або змінює синтаксис речення, зберігаючи зміст і авторський задум, навіть якщо доводиться поступитися оригінальною формою [1].

Не менш складною є робота з культурними реаліями та термінами, які відображають традиції, побут, історичні події, літературні чи фольклорні алюзії. Будь-який текст містить певні відомості про культуру, з якої він походить, і ці елементи можуть бути незрозумілими для аудиторії іншої мовної спільноти [3]. Наприклад, кулінарні назви страв, національні свята, жарти та гра слів потребують адаптації. Один із поширених підходів — залишати оригінальну назву з коротким коментарем або приміткою, що пояснює її значення. Інший варіант — знайти культурний відповідник у цільовій мові (наприклад, адаптація англійської «Cinderella» у казках для дітей на «Попелюшку») [2]. У деяких випадках перекладач може уникати прямого згадування терміна, компенсуючи втрату змісту в іншому місці тексту, щоб не порушити сприйняття цільової аудиторії [1].

Особливу увагу слід приділити фразеологізмам, метафорам та мовним іграм, оскільки буквальний переклад у таких випадках часто призводить до

втрати значення або абсурду. Перекладач має передавати не окремі слова, а смислове навантаження вислову. Для цього використовують пошук еквівалентних ідіом, калькування, описову передачу або створення нових мовних конструкцій, здатних відтворити ефект оригіналу. Гра слів вважається найвищим рівнем перекладацької майстерності, оскільки потребує творчості та винахідливості, щоб забезпечити у читача ті ж асоціативні реакції, що й у оригінальному тексті [2].

Не менш важливими є стилістична та жанрова відповідність. Робота над юридичними, науковими або офіційними документами потребує точності формулювань, а переклад поезії чи художньої прози — збереження ритму, римування, мелодики та емоційного резонансу. Перекладач повинен володіти глибоким розумінням стилістичних особливостей обох мов і здатністю відтворити тон, регістр та настрій оригіналу [3].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що бездоганного перекладу не існує. Завжди доводиться робити певні поступки: іноді в точності, іноді у формі, іноді у культурній адаптації. Основне завдання перекладача — знайти баланс між точністю та природністю, формою та змістом, елементами чужої культури та власної, забезпечивши повноцінне сприйняття тексту новою аудиторією. Перекладач не є просто механічним виконавцем; він виступає як співавтор, який проводить текст через межі мовних та культурних спільнот. Головним інструментом у цій роботі залишаються знання, творчість, критичне мислення та здатність мислити «поза рамками», а технології та ШІ слугують лише підтримкою, допомагаючи ефективніше справлятися з рутинними завданнями та пошуком мовних рішень.

Література

1. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: навч. посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. 200 с.
2. Василюк І. М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації (проблеми перекладу). Житомир, 2004. С. 1–2.
3. Гавриленко А. В., Кобякова І. К. Мовні реалії та проблеми перекладу. Суми. С. 74–77.

ЄВРОЛЕКТ ЯК ПОКАЗНИК МОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЛІНГВІСТИЧНІ ОЗНАКИ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Мовознавчий аналіз євроінтеграційного курсу України передбачає увагу до питань комунікації ЄС як наднаціональної організації і на практиці означає вивчення не тільки перекладознавчих, соціолінгвістичних та термінознавчих проблем, але й лексикографії, прикладної і правничої лінгвістики [6, 7].

Наше дослідження присвячене аналізу євролекту як мови права в нормативних актах ЄС, які використовують 27 країн-членів з 24-ма офіційними мовами. Актуальність теми зумовлена потребою розбудови теорії перекладознавства, правничої лінгвістики та термінознавства про переклад великих масивів правових актів ЄС українською мовою, від точності яких залежить ефективність упровадження *euroean acquis* у національне законодавство. Мета роботи — розкрити зміст поняття «євролект», схарактеризувати його лінгвістичні особливості, з'ясувати пов'язані з ним перекладацькі труднощі та шляхи їхнього вирішення.

В основу теоретичної бази аналізу покладено положення Н. Ануфрієвої [1], Л. Бель[2], Р. Гоффіна[11], Н. Дубрової[1], В. Карабана[3], С. Кабанової[4], Д. Касяненко[5], Г. Мацюк[6, 7], Е. Палійчука[8], К. Робертсона[9], А. Чеботарьової[10] та матеріали проєкту *Eurolect Observatory*. Базу даних формують лінгвістичні ознаки євролекту, виокремлені в працях дослідників. Методи: описовий, порівняльний та корпусного аналізу. Практичне значення результатів полягає в можливості їх використання в перекладацькій практиці та в підготовці юрислінгвістів і прикладних лінгвістів

1. Поняття «євролект» та його місце в системі фахових мов. Термін «євролект» уживається на позначення різновиду мови, що сформувався в нормативно-правових актах ЄС та адаптований до вжитку між інституціями ЄС та країнами-членами. Євролект виник унаслідок необхідності підготовки й перекладу юридичних та адміністративних текстів офіційними мовами ЄС, наслідком чого стало формування в кожній із цих мов особливого синтаксису, специфічної лексики, текстових структур та узусних норм [2, с. 17]. За останні роки помітною стала тенденція використання англійської мови для творення первинних текстів ЄС, тому сьогодні юридична англійська мова ЄС є основною мовою складання документів [9, с. 36].

2. Лінгвістичні особливості євролекту. Євролекту притаманний комплекс ознак, що відрізняють його від національних юридичних мов. По-перше, наднаціональна лексика: євролект містить терміни, що вживаються виключно в документах ЄС і можуть не мати відповідників у цільових мовах — *acquis*, *comitology*, *subsidiarity*, *infringement* тощо [2, с. 17–18]. По-друге, кальки та неологізми: у процесі перекладу активно виникають нові терміни й кальковані структури на позначення реалій ЄС. По-третє, синтаксична ускладненість: перевага складних речень із розгалуженою синтаксичною структурою та домінування пасивних конструкцій для збереження формального, об'єктивного тону. По-четверте, морфологічна номіналізованість: висока частотність іменників та складних номінативних словосполучень (*data protection officer*, *European arrest warrant*) під впливом мов із розвиненою номіналізацією, зокрема німецької та французької Там само [Там само, с. 18]. По-п'яте, стандартизована текстова структура: заголовок, преамбула, основна частина, висновки, а також специфічні текстові маркери — посилання, виноски, цитати. По-шосте, лексична надмірність: юридичні тексти ЄС надають перевагу точності над стислістю, що призводить до дублювання близькозначних одиниць [Там само, с. 19].

3. Основні проблеми перекладу євролекту. Переклад текстів євролекту є комплексним завданням, яке охоплює правовий, концептуальний та культурний виміри. Л. Бель зазначає, що терміни в одній правовій системі можуть не мати точних еквівалентів в іншій, що ускладнює узгодження термінологічних систем [3, с. 12]. Непослідовна термінологія та недостатнє узгодження між перекладами становлять системні перешкоди для впровадження *acquis* ЄС в Україні [4]. Терміносистема європейського права перебуває у стані формування та постійно поповнюється новими поняттями, відсутніми в більшості цільових мов, перекладачі змушені самостійно заповнювати термінологічні лакуни й розбудовувати нову терміносистему [5, с. 181]. Серед конкретних труднощів дослідники виокремлюють: синонімічні терміни з різним правовим навантаженням [10]; небезпеку аналогової заміни, тобто підміни євросоюзного терміна близьким терміном національного права з інакшим змістом; контамінацію мови перекладу через вплив мови-посередника (здебільшого англійської або французької) [5, с. 179].

4. Шляхи вирішення перекладацьких проблем. На основі аналізу джерел можна виділити чотири ключові напрями. Перший — лексична гармонізація: уніфікація та стандартизація термінологічного апарату. Гармонізація на рівні лексики й тексту є обов'язковою передумовою адекватного відтворення *acquis communautaire* [5, с. 181]; найвищу ефективність демонструє калькування (40%) і транскодоване запозичення (35,3%), тоді як аналогова заміна (2%) є найменш бажаною стратегією [Там

само, с. 175]. Другий — спеціалізовані термінологічні бази даних: розробка й регулярне оновлення глосаріїв за участю юрислінгвістів, перекладачів і законодавців. Систематичне управління термінологією протягом усього процесу інтеграції є необхідним для успішного впровадження *acquis* [4]. Важливим ресурсом є Глосарій термінів *acquis* ЄС Кабінету Міністрів України та база IATE. Третій — технологічні інструменти: системи пам'яті перекладача (Translation Memory) та корпусні технології, які забезпечують термінологічну послідовність між документами й перекладачами, мінімізуючи розбіжності при великих обсягах роботи. Четвертий — фахова підготовка юрислінгвістів, якісний переклад правових текстів передбачає не лише знання мов, а й високий рівень референційної та юридичної компетентності перекладача [8].

5. Євролект є самостійним динамічним феноменом у системі національних мов, які залучені до нормотворчої практики ЄС. Його визначальними ознаками є наднаціональна лексика, активне калькування, синтаксична ускладненість, морфологічна номіналізованість, стандартизованість текстової структури та лексична надмірність. Переклад євролекту українською мовою пов'язаний із комплексом термінологічних, концептуальних і системних труднощів. Їх подолання потребує системних рішень: лексичної гармонізації, розбудови та регулярного оновлення термінологічних баз даних, використання технологій Translation Memory та підготовки фахівців у галузі юридичного перекладу.

Перспективи дослідження пов'язані зі створенням корпусних баз українського євролекту та дослідженням впливу перекладів актів права ЄС на еволюцію мови національного законодавства.

Література

1. Ануфрієва Н. Д., Дуброва Н. І. Євролект як нова категорія мови права Європейського Союзу. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16815> (дата звернення: 16.02.2024).
2. Бель Л. Переклад офіційних документів ЄС: основи теорії та практики. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою*. Ч. А / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славоної. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2024. С. 59–81.
3. Карабан В. І., Славова Л. Л. Українська мова та євролект як мовна пара в перекладі. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою*. Ч. Б. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2024. С. 8–43.
4. Кабанова С. В. Переклад актів права ЄС українською мовою та його вплив на мову національного законодавства. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 91, т. 1. С. 233–239.

5. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2011. 257 с.
6. Мацюк Г. Глосарій Європейської комісії як термінологічний довідник про розширення та політику Східного партнерства Європейського Союзу. *Мовознавство*. 2025. № 5. С. 3–15. DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-344-2025-5-001>.
7. Мацюк Г. Офіційні та робочі мови в комунікативних практиках інституцій Європейського Союзу. *Мовознавство*. 2025. № 6. С. 21–36. DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-345-2025-6-002>.
8. Палійчук Е. О. Переклад законодавства ЄС: когніція — стиль — дискурс. *Переклад і мова: компаративні студії* / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2019. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29519/> (дата звернення: 24.02.2025).
9. Робертсон К. Д. Мова, багатомовність та англійська мова ЄС. *Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою* : у 2 ч. Ч. А. Право, мова й термінологія ЄС / за ред. М. Байчич, К. Д. Робертсона, Л. Славової. Київ : Київський університет, 2024. С. 33–58.
10. Чеботарьова А. А. Розрізнення синонімічних термінів у перекладі правового євролекту українською мовою. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. Vol. VI(48), Issue 161. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Differentiation-of-synonymic-terms-in-the-legal-eurolect-translation-into-Ukrainian-A.-A.-Chebotaryova.pdf>
11. Goffin R. L'eurolecte: oui, jargon communautaire: non. *Meta: Translators' Journal*. 1994. Vol. 39, № 4. P. 636–642.

Мазур А.А., здобувач
Подвойська О.В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

РЕДАГУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ТВОРЧИЙ ДІАЛОГ ПЕРЕКЛАДАЧКИ ТА РЕДАКТОРКИ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ С. ШЕЛДОНА «МАЙСТЕРНА ГРА»)

Редагування художнього перекладу в сучасній перекладознавчій парадигмі розглядається не як суто технічний етап виправлення помилок, а як складний інтерпретаційний процес, що передбачає взаємодію кількох суб'єктів: автора, перекладача і редактора. Як зазначають сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники Я. Бойко, І. Бондаренко, О. Мазур, Л. Сливка,

І. Ребрій, О. Ребрій, Б. Моссоп, А. Торал та ін., такий підхід актуалізує поняття творчого діалогу, в якому редагування постає формою співтворчості.

Як зазначає Б. Моссоп, «Редагування – це не лише виправлення помилок, а й процес оцінювання та вдосконалення комунікативної ефективності перекладу» [6, с. 17] (тут і далі: переклад наш. – А. М.). Це положення особливо релевантне для художнього перекладу, де комунікативна ефективність тісно пов'язана зі стилем, ритмом і прагматикою тексту.

Завданням нашої розвідки є дослідити на прикладі аналізу перекладу роману С. Шелдона «Майстерна гра» О. Мазур та його редакторського опрацювання ключові «зони злагодження» та «зони напруження» між перекладацькою інтерпретацією та редакторським втручанням. До уваги бралися виправлення, які перекладачка здійснювала особисто, безпосередньо під час перекладу твору, а також ті, які вносилися редакторками при вичитуванні тексту, з огляду на затвердження чи заперечення виправлень інтерпретаторкою, що дає змогу краще зрозуміти мотиви, якими він керувався при перекладі кожного конкретного тексту.

Стилістичні виправлення. Як підкреслює Ж. Боаз-Бейє, «Стиль – це не оздоблення, а власне смисл» [4, с. 3], отже, втручання в стиль є водночас втручанням у зміст. Відповідно, нами зафіксовано випадки незгоди перекладачки із запропонованими редакторкою варіантами через **стилістичну невідповідність тону оригінального тексту**. Так, «надто офіційним», на думку перекладачки, є редагування фрази «*Банда витягнув кишеньковий ніжик і підчепив верхню частину бляшанки, **привідкривши її.***» (в оригіналі «*Banda pulled out his pocketknife **and pried the top of the can half open.***» [7, с. 94]) як «*Банда витягнув кишеньковий ніжик і підчепив верхню частину бляшанки, **відкривши її відповідним чином.***». В остаточному, компромісному варіанті, запропонованому перекладачкою, читаємо: «*Банда витягнув кишеньковий ніжик і підчепив верхню частину бляшанки, **відкривши її наполовину.***» (тут і далі: використані чернеткові варіанти перекладу роману С. Шелдона «Майстерна гра», надані перекладачкою). В ситуації, яка описується автором, головні герої використовують зазубрені краї консервної бляшанки, щоби відбитися від акул. На нашу думку, запропонований редакторкою формальний стиль неадекватно описував би драматизм ситуації.

Інтерференція та мовна надмірність, втім, демонструють злагоджену роботу перекладачки та редакторки, їхнє одностайне прагнення позбутися плеоназмів, тавтологій, кальок та елементів мовної інтерференції. Тут вбачаємо дотримання (принаймні, перекладачкою) «алгоритму перекладу через формулу його втілення у мові», запропонованого П. Тарашуком в

листі до А, Онишка 10 квітня 1991 р.: «Зрозуміти, про що йдеться, абстрагуватись від авторського тексту – і викласти рідною мовою (по-перше), відтворюючи де можна деякі формальні особливості мови оригіналу (по-друге)» [цит. за: 2, с. 75]. У проаналізованому матеріалі ми зафіксували такі елементи «зони злагодження» між інтерпретаторками: первісний переклад «Якось, мандруючи **далі**, він побачив **вдалині**» (в оригіналі «*One day as he walked along, he saw in the distance*» [7, с. 52]) було погоджено відтворити як «Якось, мандруючи, він побачив **вдалині**», тим самим уникнувши тавтології; мовна інтерференція була подолана, наприклад, прибиранням присвійних займенників у кінцевому варіанті перекладу «Джеймі зробив позначку на ~~своєї~~ **карті**» (в оригіналі «*Jamie made a note on his map*» [7, с. 54]) тощо. Відповідно, можемо висновувати, що редакторське втручання є виправданим, оскільки спрямоване на підвищення мовної норми перекладу. Водночас інтерпретаторкам вдалося зберегти баланс між нормативністю і стилістичною природністю, що підтверджує думку Л. Сливки що «якість перекладу визначається здатністю редактора виявляти та усувати відхилення від мовних норм і водночас зберігати природність тексту» [3, с. 78]

Аналіз також демонструє ситуації, коли **редакторські правки є дискусійними**. Зокрема, О. Мазур зазначає: «Редактор не завжди правий. Перекладач має вчитати і прийняти чи не прийняти виправлення в рамках перекладацького пост-редагування» і не погоджується, наприклад, виправити «*пліт загрозливо **накренився***» на запропоноване «*пліт загрозливо **нахилився***». На думку перекладачки, подекуди виправлення редакторки диктувалися ідіостилем останньої. Так, на цілий ряд заміन дієслова «бути» («***була** надто принадою*» / «***видавалася** принадою*»; «***був схожий** на удар конячого копита*» / «***скидався** на удар...*») перекладачка, часто погоджуючись з ними, прокоментувала на берегах «дієслово «бути» в українській мові існує, чесно-чесно ☺». Цей творчий діалог інтерпретаторок корелює, на нашу думку, з сучасним уявленням про редагування як двосторонній процес. За спостереженнями С. Гансен-Ширра, «пост-редагування передбачає узгодження між різними учасниками процесу та їхніми інтерпретаційними позиціями» [5, с. 45].

Серед інших проявів «зони напруження», ми виявили незгоду перекладачки з порушенням авторської стилістики (ремарка «надто далеко від стилю Шелдона»); невиправданої, на її думку, заміни мовних одиниць («виправлення поза стилістикою автора»); передчасної зміни комунікативної дистанції («рано переходити на “ти”»). Ці приклади демонструють, що редакторське втручання може трансформувати не лише мовну форму, а й прагматичну структуру тексту. І знов можемо говорити про перекладацьке право корегувати редакторські рішення, адже

перекладачі ознайомлені з особливостями оригіналу, і мають обстоювати авторську позицію, тоді як редактори мають прочитувати текст друготвору читачькими очима.

У матеріалі простежується роль перекладачки і редакторки як **інтерпретаторок культурно маркованих елементів** (реалій, термінів, історичних одиниць), наприклад: «tickey», «morgen», «shandygaff», «grubstake». Творчий діалог призводить їх до рішення вдаватися до стислих контекстуальних розтлумачень, якщо вони не перевищують 1-2 слів і не впливають на стилістику тексту (сам автор пояснень своїм читачам не дає), і до виносок, якщо реалії надто далекі для українськомовного читача. Наприклад, оригінальне «*naartje*» [7, с. 142] перетворилося на примітку «*Наарте (африкаанс) – мандарин або мандариновий апельсин, маленький солодкий цитрусовий фрукт*», а в остаточному варіанті – на контекстуальне розтлумачення «*мандаринки-наарчі*». У таких випадках перекладачка і редакторка демонструють однакове розуміння своєї функції культурних медіаторів, забезпечуючи адекватність перекладу, що підтверджує положення, висловлене Я. Бойко про те, що «редагування перекладу передбачає врахування культурних чинників і адаптацію тексту до рецептивних можливостей цільової аудиторії» [1, с. 43].

Значущим є також аспект **креативності у редагуванні**. У матеріалі зафіксовано позитивні оцінки перекладачкою окремих правок («покращення», «компенсація»), що свідчить про конструктивний характер редакторського втручання.

Отже, проведений аналіз дозволяє сформулювати такі висновки: 1) редагування художнього перекладу є інтерпретаційною діяльністю, а не лише технічною процедурою; 2) взаємодія перекладачки та редакторки має характер творчого діалогу, що передбачає можливість дискусії та взаємоконтролю; 3) основною вимогою до редагування є збереження стилістичної ідентичності тексту, за необхідності мовної нормалізації; 4) надмірне редагування може призводити до деформації авторського стилю та прагматики тексту; 5) ефективне редагування передбачає баланс між точністю, природністю та креативністю.

Таким чином, творчий діалог перекладачки О. Мазур та редакторки видавництва «Апріорі» демонструє принцип реалізації перекладу через втілення у питомій лексиці мови-реципієнта мовного колориту, відповідного першотвору, втіленого у природних синтаксичних та фразеологічних побудовах. Вищезгадані інтерпретаторки першотвору постають **співавторками тексту**, відповідальними за його естетичну та комунікативну цілісність.

Література

1. Бойко Я. В. Редагування перекладеного тексту: ключові аспекти, принципи, стратегії // *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 209. С. 39–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-5>
2. Мазур О. В. Перекладацький метод Анатолія Онишка / дис... канд. філол. наук : 10.02.16 “Перекладознавство” / Олена Вікторівна Мазур / КНУ ім. Т. Шевченка. Київ, 2011. 279 с.
3. Сливка Л. З. *Основи редагування перекладу = Fundamentals of Translation Editing* : навч. пос. Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка, 2024. 210 с.
4. Boase-Beier J. *Stylistic Approaches to Translation*. London ; New York : Routledge, 2019. 192 p. ISBN 978-1138593139.
5. Hansen-Schirra S., Nitzke J. *Post-editing of Machine Translation: Processes and Applications*. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 278 p. ISBN 978-1108470708.
6. Mossop B. *Revising and Editing for Translators*. 3rd ed. London; New York : Routledge, 2020. 244 p. ISBN 978-1138498151.
7. Sheldon S. *Master of the Game*. Harper Collins Publishers, 2009. 673 pp. ISBN 978-0-00-730451-6.

Маковецька А.Р., здобувачка
Смаль О.В., к. філол. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

МЕНТАЛЬНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У АНГЛОМОВНОМУ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ВОКАБУЛЯР ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

У сучасному психологічному дискурсі англійської мови поняття *mental well-being* (ментальне благополуччя) займає важливе місце у дослідженнях психічного здоров'я, якості життя та психологічного розвитку особистості. У наукових текстах цей термін використовується для позначення позитивного стану психіки, що характеризується емоційною стабільністю, здатністю справлятися зі стресом і підтримувати гармонійні соціальні взаємини. Згідно з сучасними науковими визначеннями, ментальне благополуччя включає емоційний, психологічний та соціальний компоненти, а також здатність людини реалізовувати власний потенціал і функціонувати в суспільстві [2].

В англomовному психологічному дискурсі сформувався розгалужений вокабуляр, що описує різні аспекти психічного стану людини. До ключових термінів належать *mental health*, *psychological well-being*, *subjective well-*

being, resilience, emotional regulation, flourishing, mindfulness та інші. Термін *mental health* часто використовується як ширше поняття, яке може означати як відсутність психічних розладів, так і загальний стан психічного благополуччя [5]. Водночас поняття *mental well-being* акцентує саме на позитивних аспектах психічного функціонування, зокрема на щасті, життєвій задоволеності та відчутті сенсу життя.

Важливим напрямом досліджень є також диференціація суміжних термінів. Наприклад, поняття *psychological well-being* у науковій літературі часто пов'язується з моделлю психологічного благополуччя К. Ріфф, яка включає такі складники, як самоприйняття, позитивні взаємини з іншими людьми, автономія, життєва мета та особистісний розвиток [4]. Іншим поширеним терміном є *subjective well-being*, який зазвичай пов'язують із суб'єктивною оцінкою людиною власного життя, рівнем щастя та задоволеності життям.

Особливістю англomовного психологічного дискурсу є також активне використання метафоричних та міждисциплінарних концептів. Наприклад, термін *flourishing* позначає стан гармонійного розвитку та самореалізації особистості, тоді як *resilience* описує здатність людини адаптуватися до складних життєвих обставин. Такі поняття широко використовуються у позитивній психології, яка зосереджується не лише на лікуванні психічних розладів, а й на розвитку психологічного потенціалу людини.

Проблема перекладу термінології ментального благополуччя є актуальною для українського наукового дискурсу. Однією з основних труднощів є відсутність повної семантичної відповідності між англійськими та українськими термінами. Наприклад, англійський термін *well-being* може перекладатися як «благополуччя», «добробут» або «психологічне благополуччя» залежно від контексту. У психологічних дослідженнях зазвичай використовується варіант «благополуччя», який найбільш точно передає комплексний характер цього поняття.

Інша проблема пов'язана з багатозначністю терміна *mental health*. У деяких контекстах він перекладається як «психічне здоров'я», що акцентує на медичному аспекті, тоді як у ширшому значенні може означати загальний психічний стан або рівень психологічного благополуччя. Дослідники зазначають, що в науковій комунікації важливо розрізняти вузьке значення цього терміна (відсутність психічних розладів) і ширше значення, яке включає позитивні аспекти психічного функціонування [5].

Особливу увагу слід приділити перекладу термінів позитивної психології. Наприклад, *resilience* зазвичай перекладається як «психологічна стійкість», *mindfulness* – «усвідомленість», а *flourishing* – «процвітання» або «психологічне процвітання». Вибір перекладу залежить від контексту та цільової аудиторії тексту.

Отже, аналіз англomовного психологічного дискурсу свідчить, що поняття ментального благополуччя є комплексним і багатовимірним. Його лексичне поле охоплює широкий спектр термінів, які описують різні аспекти психічного стану людини. Для адекватного перекладу цих понять українською мовою необхідно враховувати контекст, наукову традицію та семантичні відтінки відповідних термінів. Подальші дослідження у цій галузі сприятимуть уточненню термінології та розвитку міжкультурної наукової комунікації у сфері психології.

Література

1. Dodge R., Daly A., Huyton J., Sanders L. The challenge of defining wellbeing. *International Journal of Wellbeing*. 2012.
2. Keyes C. Mental well-being and mental health. *Journal of Psychiatry*. 2024.
3. Park N., Peterson C. Positive psychology and well-being. Oxford : Oxford University Press, 2018.
4. Ryff C. Psychological well-being and the six-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1989.
5. VanderWeele T., Lomas T. Mental illness, mental health, and mental well-being. *npj Mental Health Research*. 2024.
6. World Health Organization. Mental Health : Strengthening Our Response. Geneva : WHO, 2022.

Радченко Д.О., здобувачка
Лалаян Н.С., к. філол. н., доцентка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВІДТВОРЕННЯ У НІМЕЦЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КОЛЬОРИСТИКИ ТА ОБРАЗІВ-СИМВОЛІВ ЯК ДОМІНАНТ ІДІОСТИЛЮ ВАСИЛЯ БАРКИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ЖОВТИЙ КНЯЗЬ» ТА ЙОГО НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ)

З огляду на зростаючу популяризацію української літератури у світі дедалі більшої уваги набуває питання перекладу художніх творів іноземними мовами, зокрема німецькою, що зумовлює актуальність нашого дослідження. Як відомо, переклад художнього твору передбачає не лише передачу його змісту, а й відтворення авторського стилю, системи образів та символів, які формують його художній світ. У цьому контексті особливий інтерес становить роман Василя Барки «Жовтий князь» (1991), який посідає важливе місце в українській літературі ХХ століття та є одним із найвідоміших художніх творів, присвячених трагедії Голодомору 1932–1933 років. У романі автор показує духовний і моральний стан людини в

умовах історичної катастрофи. Барка передає цю трагедію не лише через опис подій, а й за допомогою широкої палітри художніх засобів.

Лексико-стилістичні особливості роману «Жовтий князь» неодноразово були предметом дослідження українських літературознавців (І. Набитович [2], М. Жулинський [1], В. Пушко [4], Н. Овсієнко [3]). У своїх працях вони звертають увагу на релігійну символіку твору, систему образів, його духовний зміст. Узагальнюючи результати досліджень цих науковців, можемо зробити висновок, що художня мова В. Барки багата на образи-символи, автор широко послуговується кольористикою, художніми тропами, церковною та релігійною лексикою, а також створює індивідуально-авторські новотвори. Кольористика відіграє у досліджуваному творі особливу роль, через неї письменник відтворює внутрішні переживання героїв, відчуття трагізму, моральний і психологічний стан суспільства. Водночас надзвичайно важливими є образи-символи, які допомагають глибше розкрити ідейний зміст роману.

Метою нашого дослідження є аналіз перекладацьких прийомів відтворення кольористики та образів-символів як найважливіших елементів ідіостилю Василя Барки у німецькому перекладі його роману «Жовтий князь», який виконала Марія Остгайм-Дзерович («Der gelbe Fürst», 2009).

Варто зауважити, що деякі риси індивідуального стилю перекладача у перекладі романі «Жовтий князь» німецькою розглядала у своїх працях О. Шум [5]. Водночас питання відтворення художніх домінант ідіостилю Василя Барки, зокрема кольористики та образів-символів, потребує подальшого дослідження.

Для ілюстрації особливостей відтворення кольористичної лексики у німецькому перекладі роману Василя Барки «Жовтий князь» проаналізуємо кілька прикладів з тексту оригіналу та його німецького перекладу.

(1) «Кожушанка з ящірки зроблена, хоч і шерсть є, **руденька-руденька**» [6, с. 9]. – «Der kurze Pelzrock war aus Eidechsenfell gemacht, mit Fell, **rötlich, ganz rötlich**» [7, с. 10]. Складений прикметник з пестливим значенням *руденька-руденька*, утворений шляхом повторення однакових слів для підсилення інтенсивності кольору відтворено повтором *rötlich, ganz rötlich*. Такий прийом дозволяє відтворити експресивність оригіналу, зберігаючи образну функцію кольору та стилістичний ефект повтору.

(2) «Ранок **біліє** за тинками, в саду, як люстро — ранок...» [6, с. 11]. – «Der Morgen **weiß** hinter den Zäunen auf, im Garten wie ein Spiegel...» [7, с. 12]. У німецькому перекладі кольорову домінанту *біліє* (передає процес поступового освітлення) відтворено лексемою *weiß*, однак така спроба вербалізувати прикметник призводить до появи нетипової для німецької мови конструкції, природніше було б використати варіанти *hell werden*,

aufhellen, dämmern. Таке рішення свідчить про прагнення перекладачки максимально зберегти кольорову образність оригіналу.

(3) «...очима, кольору **темно-сірого**, без гострого блиску» [6, с. 4]. – «...mit Augen von **dunkelgrauer** Farbe, ohne scharfen Glanz» [7, с. 5]. Складений кольоризм *темно-сірого* відтворено прикметником *dunkelgrau* зі збереженням кольорової характеристики. Аналіз цих прикладів засвідчує, що перекладачка влучно підбирає відповідники для кольоризмів оригіналу. Це дозволяє зберегти образність і стилістичні особливості оригіналу.

Розглянемо також кілька прикладів відтворення образів-символів у німецькому перекладі роману.

(1) «Дядьки принишкли, **як часом соняшники під грозою**» [6, с. 15]. – «Die Männer sind schon so niedergebeugt, **wie die Sonnenblumen manchmal vor dem drohenden Unwetter**» [7, с. 16]. У перекладі збережено порівняльну конструкцію та ключовий символічний образ соняшників. Пряме лексичне відтворення дозволяє передати емоційний стан персонажів і зберегти образну структуру оригіналу. Додавання прикметника *drohend* компенсує емоційно-експресивний компонент оригіналу, підсилюючи відчуття наближення небезпеки.

(2) «Грозить обома руками Отроходін, а його широкий **золотий зуб аж жевріє**» [6, с. 15]. – «Otrochodin droht beim Sprechen mit beiden Armen, und sein breiter **Goldzahn** glüht» [7, с. 17]. Символічний образ золотого зуба передано прямим лексичним відповідником *Goldzahn*. Дієслово *glüht* відтворює експресивну динаміку образу, що дозволяє зберегти його стилістичну напруженість у перекладі.

Можемо зробити висновок, що у перекладі роману В. Барки «Жовтий князь» німецькою, кольористика та образи-символи переважно відтворено шляхом прямої лексичної відповідності. Марія Остгайм-Дзерович прагне зберегти образність оригіналу та не спрощує символічні елементи тексту. У випадках, коли пряма передача ускладнена, використовуються окремі перекладацькі прийоми, зокрема лексична компенсація або синтаксична адаптація. Це дозволяє зберегти емоційне та образне навантаження твору у німецькому перекладі.

Література

1. Жулинський М. У світлі віри // Барка В. Жовтий князь. Київ : Дніпро, 1991. С. 21–22.
2. Набитович І. Універсум сасгит у художній прозі (від модернізму до постмодернізму) : монографія. Дрогобич – Люблін : Посвіт, 2008. 600 с.

3. Овсієнко Н. Чорна сповідь моєї Вітчизни : урок психологічного дослідження роману Василя Барки «Жовтий князь» // Дивослово. 2008. № 7. С. 9–13.
4. Пушко В. Архетипи в романі Василя Барки «Жовтий князь» // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Літературознавство*. 2001. № 10. С. 23–25.
5. Шум О. В. Відтворення лексико-стилістичних домінант української художньої прози другої половини ХХ століття перекладачами-емігрантами : дис. канд. філол. наук. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. 220 с.
6. Барка В. Жовтий князь. Київ : Дніпро, 1991. 304 с.
7. Barka V. Der gelbe Fürst / Übers. von Maria Ostheim-Dzerowycz. Wien; München, 2009. 304 S.

Степанова О.О., здобувачка
Воробйова А.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

КОНТЕКСТ І СТРУКТУРНІ ЧИННИКИ У ПЕРЕКЛАДІ МЕДИЧНОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ

Адекватне відтворення медичної термінології є підґрунтям результативної комунікації між фахівцями в умовах міжкультурної взаємодії. Такий переклад потребує не лише лінгвістичної підготовки, а й глибокого розуміння професійних понять і категорій. Питання передачі спеціальної лексики перебуває в центрі уваги багатьох сучасних науковців (О. Вихопень, О. Муханова, Я. Тікан, І. Купчак, М. Мелащенко, Н. Яременко, А. Бехдай, Н. Гудкова, С. Панєвіна та ін.), які досліджують особливості лексичних перетворень та способи інтеграції медичних термінів в український науковий дискурс. Дослідники наголошують, що складність перекладу зумовлена структурними й семантичними розбіжностями між мовами, полісемією термінів, а також впливом соціокультурних чинників на вибір відповідника.

Метою нашої роботи є систематизація способів перекладу медичних термінів, визначення ключових проблем та окреслення можливих шляхів їх подолання.

Передавання медичних найменувань здійснюється за допомогою різних стратегій. Сучасні науковці (В. Коновалова, О. Муханова, Я. Тікан, І. Купчак, О. Вихопень, М. Мелащенко, Н. Яременко, С. Панєвіна, А. Бехдай, Н. Гудкова та ін.) досліджують різні підходи у перекладі. Так, дослідники О. Муханова, Я. Тікан, І. Купчак [3] розглядають поширені

шляхи відтворення медичної термінології, включно з буквальним перекладом, калькуванням, описовими підходами та транслітерацією. С. Панєвіна [4] підкреслює важливість розуміння механізмів калькування як способу лексичної трансформації при перекладі медичних термінів. Дослідниця В. Коновалова [2] описує особливості перекладу медичних неологізмів. Вчені А. Бехдай, Н. Гудкова [1] звертають особливу увагу на переклад фармацевтичної термінології та пропонують прийоми перекладу аббревіатур, синонімів, епонімів тощо.

Серед основних стратегій перекладу медичних термінів особливо виокремлюють фонетико-графічне відтворення іншомовної форми, дослівне структурне моделювання, використання усталеного національного відповідника та розгорнуте пояснювальне тлумачення. Кожен із підходів застосовують залежно від наявності або відсутності нормативного еквівалента, рівня усталеності терміна та його функціонування у професійному середовищі. Розглянемо специфіку кожного з підходів до перекладу фахових медичних термінів.

Фонетико-графічне відтворення доцільне у випадках, коли спеціальна назва не має закріпленого українського аналога та інтегрується до мови як запозичення. Відбувається передавання звучання або написання іншомовної одиниці відповідно до норм української графіки: наприклад: *stent* (англ.) → *стент* (укр.); *bypass* (англ.) → *байпас* (укр.); *screening* (англ.) → *скринінг* (укр.); *catheter* (англ.) → *катетер* (укр.); *angiography* (англ.) → *ангіографія* (укр.); *embolism* (англ.) → *емболія* (укр.); *biopsy* (англ.) → *біопсія* (укр.); *sepsis* (англ.) → *сепсис* (укр.). Так відбувається не переклад значення через опис або калькування, а передавання звукової або графічної форми слова з адаптацією до української орфографії.

Структурне моделювання передбачає відтворення компонентного складу терміна зі збереженням його семантичної організації. Добір еквівалента ґрунтується на використанні вже кодифікованої одиниці, що відповідає фаховим стандартам, наприклад: *heart failure* (англ.) → *серцева недостатність* (укр.); *bone marrow* (англ.) → *кістковий мозок* (укр.); *primary care physician* (англ.) → *лікар первинної ланки* (укр.); *respiratory tract infection* (англ.) → *інфекція дихальних шляхів* (укр.); *acute kidney injury* (англ.) → *гостре ураження нирок* (укр.); *metabolic syndrome* (англ.) → *метаболічний синдром* (укр.); *autoimmune disorder* (англ.) → *автоімунне захворювання* (укр.). Під час такого підходу кожен структурний елемент англійського терміна перекладають окремо, при цьому зберігається логічна модель словосполучення.

Описовий спосіб застосовують тоді, коли поняття потребує додаткового уточнення для повного й коректного розуміння, наприклад: *silent myocardial infarction* (англ.) → *інфаркт міокарда, що перебігає без*

виражених симптомів (укр.); white coat hypertension (англ.) → підвищення артеріального тиску, спричинене стресом під час візиту до лікаря (укр.); compassion fatigue (англ.) → емоційне виснаження медичних працівників через тривале співпереживання пацієнтам (укр.); cytokine storm (англ.) → надмірна імунна реакція організму з масивним вивільненням запальних медіаторів (укр.); breakthrough infection (англ.) → інфекція, що виникла попри вакцинацію; drug-induced liver injury (англ.) → ураження печінки, спричинене лікарськими засобами; treatment-resistant depression (англ.) → депресія, що не відповідає на стандартну терапію. У таких випадках переклад розкриває зміст поняття через пояснення, а не через прямий еквівалент або кальку, що забезпечує більш точне розуміння терміна в професійному контексті.

Різноманіття перекладацьких рішень засвідчує багатовимірність процесу, який поєднує мовну компетентність із глибокими галузевими знаннями. У різних комунікативних ситуаціях один і той самий термін може набувати відтінків значення залежно від сфери використання, що вимагає врахування професійного контексту. Особливо це актуально для понять, які функціонують на перетині кількох медичних дисциплін і можуть інтерпретуватися по-різному залежно від наукової парадигми. Наприклад термін «lesion» (ураження / вогнище) у дерматології означатиме будь-яку морфологічну зміну шкіри, у неврології — структурне ушкодження ділянки мозку, в онкології — патологічне утворення, яке може бути доброякісним або злоякісним; «response» (відповідь, реакція) в імунології передає значення реакції імунної системи на антиген, у фармакології перекладатимуть як реакцію організму на лікарський засіб, в онкології — це оцінка ефективності терапії (часткова або повна відповідь). Подібну багатозначність мають наступні терміни: «discharge» у гінекології означає патологічні виділення зі статевих шляхів, у хірургії — виділення з рани, у клінічному адмініструванні — виписку пацієнта зі стаціонару; «remission» в онкології передає стан часткового або повного зникнення клінічних проявів пухлинного процесу, у психіатрії — період ослаблення або зникнення симптомів психічного розладу; «shock» у кардіології означає кардіогенний шок при гострому інфаркті міокарда, у травматології — травматичний шок, у інфектології — септичний шок; «block» у кардіології вживають для позначення атріовентрикулярної блокади, у неврології — нервової блокади, у хірургії — кишкової непрохідності (обструкції). Такі приклади демонструють, що один і той самий термін може набувати різних семантичних відтінків, а отже, перекладач повинен враховувати спеціалізацію дискурсу, галузь медицини та наукову парадигму.

Отже, вибір перекладацької стратегії визначається контекстом уживання терміна, ступенем його кодифікації та специфікою галузі.

Переклад медичної термінології ускладнюється багатозначністю, відмінностями у національних термінологічних традиціях, потребою уніфікації спеціальної лексики та збереженням її семантичної точності в межах різних напрямів медицини.

Література

1. Бехдай А., Гудкова Н. Challenges in Translating Medical Terminology: A Comprehensive Analysis of English-Ukrainian Pharmaceutical Texts. *Grail of Science*, № 37 (2024), С. 278–282. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.15.03.2024.041>
2. Коновалова В.Б. The Peculiarities of Medical Scientific Neologisms Translation from English to Ukrainian. *Technology Audit and Production Reserves*, 2013. DOI: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2013.19579>
3. Муханова О., Тікан Я., Купчак І. Способи утворення та переклад англomовної медичної термінології засобами української мови. *Advanced Linguistics*, № 10 (2022), С. 67-73. DOI: <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2022.10.267233>
4. Панєвіна С. Калькування як спосіб лексичної трансформації при перекладі медичних термінів з турецької на українську мову. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*, 26(94), 2025, С. 68-70. DOI: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/4390>

Ткачук А.М., здобувач
Мельникова А.С., викладачка 2 категорії
Відокремлений структурний підрозділ
«Морський фаховий коледж
Херсонської державної морської академії»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Переклад у сучасному світі є одним із ключових інструментів міжкультурної комунікації та професійної взаємодії. Умови глобалізації, активний розвиток міжнародних зв'язків, науково-технічний прогрес і поширення цифрових технологій зумовлюють зростання потреби в якісному та адекватному перекладі. Перекладацька діяльність сьогодні охоплює різноманітні сфери людської діяльності: науку, освіту, економіку, право, медицину, техніку та культуру. Саме тому дослідження актуальних проблем перекладу залишається важливим завданням сучасного мовознавства.

Однією з центральних проблем перекладу є проблема еквівалентності. Поняття перекладацької еквівалентності передбачає збереження смислового, стилістичного та функціонального навантаження оригінального тексту. Однак досягнення повної еквівалентності не завжди є можливим через відмінності мовних систем. У таких випадках перекладач змушений шукати компроміс між формою і змістом, орієнтуючись на комунікативну мету тексту.

Важливою складовою проблематики перекладу є лексична багатозначність. Багато слів у різних мовах мають кілька значень, які реалізуються залежно від контексту. Неправильний вибір значення може призвести до спотворення змісту тексту. Особливо це характерно для термінологічної лексики, де одне й те саме слово може функціонувати в різних галузях знань із різним смисловим наповненням. Лексична багатозначність особливо ускладнює переклад термінологічної лексики. Наприклад, англійське слово “*charge*” у загальноновживаній мові означає «плата», тоді як у фізиці воно перекладається як «електричний заряд», а в юридичному контексті — «обвинувачення». Неправильне визначення контексту може призвести до суттєвого викривлення змісту перекладу, особливо в спеціалізованих текстах [2, с. 112].

Не менш складною є проблема перекладу фразеологічних одиниць та ідіом. Такі мовні одиниці є тісно пов'язаними з культурою носіїв мови й часто не мають прямих відповідників у мові перекладу. Дослівний переклад фразеологізмів зазвичай є неможливим або призводить до втрати образності та емоційного забарвлення. Тому перекладачу необхідно використовувати функціональні або стилістичні відповідники. Фразеологічні одиниці часто не мають прямих відповідників у мові перекладу. Наприклад, англійська ідіома “*to spill the beans*” дослівно перекладається як «розсипати боби», однак його реальне значення — «розкрити таємницю». В українському перекладі доцільно використовувати функціональний відповідник «видати секрет», що дозволяє зберегти комунікативну функцію вислову [1].

Суттєві труднощі виникають також через граматичні та синтаксичні відмінності мов. Різні мови по-різному виражають часові відношення, категорії виду, стану та модальності. Відмінності в порядку слів, структурі речення та способах логічного наголосу змушують перекладача перебудовувати речення, зберігаючи при цьому змістову цілісність висловлювання. Граматичні відмінності між мовами змушують перекладача змінювати структуру речення. Наприклад, англійське речення “*He has been working here for five years*” не має прямого граматичного відповідника в українській мові й перекладається як «Він працює тут уже п'ять років». У цьому випадку англійський час *Present Perfect Continuous* передається лексико-граматичними засобами української мови [5, р. 72].

Окремої уваги заслуговує проблема культурної адаптації перекладу. Кожен текст створюється в межах певного культурного простору, що відображає традиції, цінності та світогляд суспільства. Реалії, історичні алюзії, національні символи та соціальні норми можуть бути незрозумілими для іншомовного читача. У таких випадках перекладач повинен адаптувати текст, не порушуючи його загального смислу. Культурно зумовлені реалії часто потребують адаптації. Наприклад, англійське поняття “*Thanksgiving*” не має прямого відповідника в українській культурі. У перекладі воно зазвичай передається як «День подяки» з можливим поясненням, що це національне свято у США та Канаді. Такий підхід дозволяє уникнути непорозумінь і зробити текст доступним для іншомовного читача [3, с. 98].

Актуальними залишаються проблеми перекладу спеціалізованих текстів. Наукові, технічні та юридичні тексти вимагають високої точності, однозначності та логічної послідовності. Помилки в перекладі таких текстів можуть мати серйозні наслідки, зокрема неправильне тлумачення інформації або юридичні колізії. Тому перекладач повинен володіти не лише мовною компетенцією, а й знаннями відповідної галузі.

У сучасних умовах значного поширення набуває машинний переклад. Автоматизовані системи перекладу суттєво спрощують роботу з великими обсягами тексту, однак вони не здатні повною мірою враховувати контекст, стилістичні особливості та культурні нюанси. Результати машинного перекладу часто потребують редагування та доопрацювання з боку фахівця.

Таким чином, проблеми перекладу мають комплексний характер і охоплюють мовні, культурні та професійні аспекти. Успішне їх вирішення можливе лише за умови високого рівня мовної підготовки перекладача, глибокого розуміння культури та володіння сучасними перекладацькими стратегіями.

Література

1. Baker M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London Routledge, 2011. 332 p.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця, 2004. 576 с.
3. Комісаров В. Н. Теорія перекладу. Москва : Высшая школа, 2002. 253 с.
4. Нелюбін Л. Л. Введение в технику перевода. Москва, 2009. 216 с.
5. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London : Prentice Hall, 1988. 292 p.

ФРАНКОМОВНА ВІДЕОРЕКЛАМА: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ

У сучасному медіапросторі відеореклама — потужний інструмент впливу на людську свідомість. Вона поєднує вербальні та невербальні елементи та створює комунікативне повідомлення, що привертає увагу та запам'ятовується надовго. Саме тому проблема адекватного перекладу відеореклами набуває особливої актуальності.

Структурно відеореклама є мультимодальним феноменом, що поєднує вербальний, візуальний, аудіальний та відеокомпоненти [1, с. 17]. Їхня взаємодія забезпечує комплексне сприйняття повідомлення та підсилює його вплив на раціональному й емоційному рівнях.

У французькій відеорекламі використовуються численні мовні засоби для заохочення публіки. На лексичному рівні вона характеризується активним використанням мовної гри, полісемії, запозичень та розмовної лексики. Граматичною особливістю є прагнення до простоти, лаконічності та використання активних форм дієслова. Фонетичні засоби (рима, алітерація, звукова символіка) сприяють запам'ятовуванню рекламного повідомлення. Стилiстично французька реклама поєднує аргументацію з емоційним впливом, активно використовуючи метафори, гіперболи та повтори [2, с. 29].

Особливої уваги заслуговують екстралінгвістичні елементи французької відеореклами. Для неї характерна орієнтація на естетику, емоційність та непомітний натяк на маркетинг без тиску на глядача [4]. Предмет, що рекламується часто не є центральним елементом повідомлення, а ненав'язливо згадується протягом відеоролика.

Переклад відеореклами з французької мови українською передбачає збереження не стільки граматично-лексичної структури тексту, скільки його комунікативного та прагматичного ефекту. Серед основних стратегій перекладу виокремлюють:

- запозичення;
- калька;
- дослівний переклад;
- адаптація;
- модуляція;
- еквівалентність [5].

Вибір стратегії зумовлюється культурною специфікою, особливостями бренду та очікуваннями цільової аудиторії. У більшості випадків перекладач орієнтується на досягнення еквівалентності та збереженню сенсу повідомлення, а не буквальної відповідності.

Соціокультурні елементи у французькій відеореklamі згруповано за чотирма основними категоріями:

1. Стереотипи повсякденності.

У рекламі відображаються типові для французького суспільства уявлення — романтизованість, іронічне ставлення до життя, схильність до дискусій, соціальна активність. Такі елементи потребують обережного перекладу, оскільки пряме відтворення не завжди забезпечує адекватне сприйняття українською аудиторією. У більшості випадків застосовуються транспозиція або модуляція для збереження комічності чи іронії.

2. Національна автентичність.

Французькі бренди часто акцентують на походженні продукту, регіональних особливостях та ідеї «made in France». Топоніми, гастрономічні реалії виступають маркерами якості та традиції. У перекладі зберігаються власні назви (калька, запозичення), але для збереження семантичного акценту часто застосовують модуляцію.

3. Цінності сучасного суспільства.

Французька реклама активно апелює до політичної сатири, екологічної відповідальності, соціальної солідарності, боротьбу за права людини та фемінізм. Застосування транспозиції й еквівалентності дозволяє передати соціальний меседж без втрати емоційної складової відеоролика.

4. Символічні образи та культурні маркери.

У рекламних роликах часто з'являються національні символи (Париж, гастрономія, музика). Їх інтерпретація потребує збереження культурної впізнаваності. У більшості випадків перекладач не змінює сам символ, адже у більшості випадків зустрічаються найбільш відомі речі, щоб привернути увагу глядачів з усього світу.

З іншого боку, прагматичний аспект перекладу ґрунтується на розумінні реклами як інструмента психологічного впливу. Розглядаючи прагматику відеореklamи, використовуємо принципи психологічного впливу, зокрема механізми переконання, описані Р. Чалдіні [3]:

- персоналізацію звернення (займенник *vous*);
- емоційну апеляцію;
- створення атмосфери турботи та безпеки;
- авторитет бренду;
- соціальну відповідальність;
- ефект спільної дії.

У процесі перекладу франкомовної відеореклами перекладачеві доводиться вирішувати низку завдань, пов'язаних із відтворенням комунікативного наміру оригіналу.

По-перше, важливо забезпечити ефект персоналізованого звернення. Французький заміник *vous*, що виконує функцію прямого звернення до глядача, в українському перекладі передається формою «ви», що дозволяє зберегти інтерактивність повідомлення та підтримати відчуття безпосереднього діалогу між брендом і споживачем.

По-друге, переклад має відтворювати емоційний реєстр оригіналу. У соціальній або благодійній рекламі це часто потребує уточнення або посилення причинно-наслідкових зв'язків шляхом модуляції, аби зробити заклик до дії більш виразним і переконливим.

По-третє, необхідно зберегти репутаційний і символічний капітал бренду. Якщо у французькому тексті компанія апелює до своєї історії, новаторства чи суспільної ролі, переклад має відтворити цей іміджевий вимір, навіть за умови зміни формулювання. У таких випадках акцент переноситься з буквальної відповідності на комунікативний результат.

Окремої уваги потребує передача гумору та іронії, характерних для французького рекламного дискурсу. Сатиричні або абсурдні елементи рідко піддаються дослівному перекладу, тому перекладач застосовує непрямі трансформації, які дозволяють зберегти комічність без порушення логіки та цілісності повідомлення.

Таким чином, адекватний переклад франкомовної відеореклами передбачає відмову від буквального відтворення тексту на користь функціонально-прагматичного підходу, що забезпечує збереження впливу повідомлення в іншому соціокультурному контексті.

Література

1. Макарук Л. Л. Універсальність мультимодальної лінгвістики. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень* : матеріали IV Круглого столу. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020. С. 16–19.
2. Товкач Ю. С. *Мовні особливості французької відеореклами* : курсова робота. Київ, 2025. 44 с.
3. Cialdini, R. B. *Influence: The Psychology of Persuasion*. New York : William Morrow & Company. 1984. 320 p.
4. Taylor R. E., Hoy M. G., Haley E. How French Advertising Professionals Develop Creative Strategy. *Journal of Advertising*. 1996. Vol. 25, no. 1. P. 1–14.
5. Vinay J.-P., Darbelnet J. *Stylistique comparée du français et de l'anglais : méthode de traduction*. Paris : Didier, 1958. 331 p.

ВІДТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ АНТРОПОМОРФНИХ СВІТІВ В ПЕРЕКЛАДІ АНІМАЦІЙНИХ ТВОРІВ

Завдяки своєму унікальному шарму анімаційні твори приваблюють глядачів різного віку та культурного бекграунду по всьому світу. Тваринних персонажів із різним ступенем антропоморфності доволі часто використовують в анімації для зображення складних емоцій, соціальної критики та культурних нюансів [7], адже вони допомагають зробити висновок про людство та людську природу загалом. Така ілюзія «справжності» різних антропоморфних світів забезпечується не тільки візуальним наповненням, а й вербальним — від метафор до okazіоналізмів та специфічної лайки залежно від віку цільової аудиторії. Проте вербальна експресивність все ж залежна від аудіовізуальної складової, що додає складнощів локалізатору під час перекладу.

Наприклад, як і в дитячих, так і в дорослих анімаційних творах використовуються характоніми, які часто стають елементом гри слів: *Oh, my God! The Velvety Pipes of Jerry Vole/O бобре мій! Пісні братка Мишика-Гризка* [6], *"Dear editor of the Bird Town Gazette, foreseeing increased mobility issues, the black tar potholes on Beak Street have become untenable!"* /«Шановний редактор газети «Птахополя», дорожчає покриття на Дзьобовій вулиці...» [4]. В обох випадках бачимо застосування стратегії, спрямованої на цільову культуру, частиною якої є український глядач. Цікавий випадок зустрічається у «Зоотрополісі», коли мер Левогрив (Leodore Lionheart) весь час плутає прізвище його секретарки, Дуні Вівцянки (Dawn Bellwether): *While we're young, Smell-wether!/Дублянка, ворущи ратицями!* [6], де в перекладі адаптують okazіональну кличку та замінюють ідіому культурним відповідником зі зміною об'єкта (ноги → ратиці), оскільки ця персонажка — вівця.

Експресивність таких світів також виявляється у використанні каламбурів із «тваринним» компонентом, які важливо адаптувати для досягнення схожого ефекту: *Happy Molting Day! — God molt us, everyone!/Щасливого линяння! — Благослови всіх пернатих!; Hey, why the bleak beak?/Чому дзьоба похнюпала?* [4], *Hey, Rabbit! Hop your way out of this! /Гей, кролику, як тобі таке яєчко?* [5] (перекладачі взяли за основу візуальну складову, оскільки один з персонажів кидає у антагоніста, Білого Кролика, гранату, яка формою схожа на великоднє яйце), *Oh, mutton chops/Упертий як баран* [6].

Коли антропоморфний персонаж вимовляє певні емоційні фрази, а особливо лайку, то зазвичай такі вирази пишуться під «вид» героя. Наприклад, Принцеса Керолайн із «*BoJack Horseman*» — рожева персидська кішка, яка намагається поводитися як справжня леді, тому евфемізує лихослів'я «*fuck*» на улюблену їжу кішок із використанням алітерації *Oh, fish! Fish, fish, fish, fish*, яка в перекладі стала *Ой рибонько воля*, що конкретизує вид риби, змінивши кінцівку, та зберігає гру слів із евфемізмом [2].

Як зазначено у статті А. Сітко та А. Мішаєвої: «Дискусійним залишається питання доцільності використання значних деформацій під час перекладу мультиплікаційних фільмів для дітей молодшого віку згідно з мовною картиною світу цільової аудиторії перекладу» [1], що можна прослідкувати у системних випадках, коли відносно нейтральна фраза замінюється у перекладі експресивнішим відповідником із врахуванням особливостей зображуваного світу не тільки у дитячій мультиплікації, а й у творах для дорослої аудиторії: *Well, I... I thought I wasn't getting ahead because of sexism, but you've only been here one day, and you're doing amazing!* / Думала, що справа в сексизмі, але ти тут лише один день – і ти тут як риба в воді!; *Mm, Bertie, you're getting better and better at baking, I swear. — Yeah, these are really good!* — Твоя випічка все смачніша і смачніша! — Так, крильця оближеш! [4], *Oh my God! Oh shit!* / Бляха, святі опеньку!; *Hell yeah!* / Так, кільки тобі в рот! [3], *Okay, Officer Hopps. Let's see those teeth!* / Що ж, офіцере Гонс, час показати ікла!; *I know whose car this is. We got to go/Я знаю це авто. Рвемо кігті*; *Oh, are you looking for the serum? Well, it's right here/Bu шукаєте токсин? Він у надійних лапах* [6]. Такі зміни із адаптацією вважаються радикальними, але перекладачі свідомо використовують стратегію посилення гумористичного ефекту перекладу та загалом експресивності антропоморфних світів.

Антропоморфні анімаційні світи створюють особливий простір, де поєднуються візуальні та вербальні засоби для передачі емоцій, гумору й культурних відтінків. Саме тому перекладачі змушені застосовувати прийом адаптації (який є частиною стратегії, спрямованої на цільову культуру) — від гри слів до радикальних трансформацій — аби зберегти експресивність для цільового глядача. Завдяки цьому антропоморфні світи стають «справжніми» й виразними, а їхня експресивність продовжує працювати як інструмент відображення людської природи.

Література

1. Мішаєва А. Д., Сітко А. В. Відтворення категорії експресивності у перекладі мультиплікаційних фільмів. *Науковий вісник Міжнародного*

- гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2024. № 68. С. 230-233.
- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2024_68_50
2. Мультсеріал «Кінь БоДжек» 1-6 сезон українською онлайн. *UASerials – серіали та фільми українською мовою онлайн*. URL: <https://uaserials.my/1197-kin-bodzhek.html> (дата звернення: 19.02.2026).
  3. Мультсеріал «Корпорація змов» 1 сезон українською онлайн. *UASerials – серіали та фільми українською мовою онлайн*. URL: <https://uaserials.net/cartoons/6671-korporacija-zmov.html> (дата звернення: 19.02.2026).
  4. Мультсеріал «Тука й Берті» 1 сезон українською онлайн. *UASerials – серіали та фільми українською мовою онлайн*. URL: <https://uaserials.my/1320-tuka-i-berti.html> (дата звернення: 19.02.2026).
  5. Мультсеріал Диявол теж плаче 1 сезон українською онлайн. *UASerials – серіали та фільми українською мовою онлайн*. URL: <https://uaserials.my/10657-dyiavol-tezh-plache.html> (дата звернення: 19.02.2026).
  6. Мультфільм «Зоотрополіс» 2016 українською онлайн. *UASerials – серіали та фільми українською мовою онлайн*. URL: <https://uaserials.my/5333-zootropolis-2016-z.html> (дата звернення: 19.02.2026).
  7. Huilin Ji. (2025). From Words to Worlds: Metaphor Translation of Zootopia from the Perspective of Functional Equivalence Theory. *Journal of Linguistics and Communication Studies*, 4 (1), 45–52. <https://www.pioneerpublisher.com/JLCS/article/view/1216>

Хорунжа В.Б., здобувачка
Якушенко І.О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ОБРАЗІВ ПРИРОДИ У ПОЕЗІЇ МЕРІ ОЛІВЕР

Переклад поезії завжди був і залишається одним із найскладніших напрямів перекладознавства, адже він поєднує в собі мовну, культурну, естетичну та емоційну складові. Творчість Мері Олівер становить надзвичайний інтерес для дослідників і перекладачів, оскільки її поезія побудована на тонкому, глибоко емоційному сприйнятті природи. Труднощі перекладу її віршів полягають не лише у відтворенні змісту, а й у збереженні особливої атмосфери, інтонації та філософського підтексту.

Метою статті є аналіз основних труднощів перекладу образів природи в поезії Мері Олівер та способів їх подолання.

Мері Олівер є американською поетесою ХХ–ХХІ століття та лауреаткою Пулітцерівської премії, чия творчість здобула широке визнання у світі сучасної літератури. Вона найбільш відома своїми проникливими роздумами та спостереженнями про природу, сповненими захоплення й надії [7]. Через образи тварин, рослин, лісів, річок і небесних явищ поетеса передає складні філософські та моральні ідеї, водночас зберігаючи простоту та щирість висловлювання.

Творчість Мері Олівер часто осмислюють у контексті романтичної традиції сучасні дослідники, передусім через її особливе ставлення до природи як до джерела гармонії, істини та духовного оновлення. Для романтизму характерне сприйняття природного світу не лише як конкретного пейзажу, а як зовнішньої сили, що оточує людину й впливає на її внутрішній світ і життєвий шлях. Романтична традиція підкреслювала цілісність людини й природи та їхню взаємну залежність, однак у сучасних умовах, коли взаємодія з довкіллям стала значною мірою опосередкованою, усвідомлення цієї єдності поступово ускладнюється [1, с. 3]. У поезії Мері Олівер ці мотиви набувають нового звучання: поетеса нагадує про залежність людини від природи, звертаючись до простих природних явищ і наділяючи їх глибоким філософським змістом.

Перед початком перекладу поезії Мері Олівер доцільно здійснювати стилістичний аналіз, який є важливим етапом перекладацької роботи. Його мета полягає в глибокому розумінні авторського задуму, емоційного настрою та художньої своєрідності твору. Стилiстичний аналіз передбачає визначення теми й ідеї вірша, типу ліричного героя, ритмічної організації, інтонації та мовних засобів. Такий підхід допомагає перекладачеві знайти баланс між точністю та художньою виразністю, зберегти простоту і природність мови оригіналу та уникнути як надмірної буквальності, так і невинуватих відхилень від оригіналу [3, с. 15].

Особливе місце в поезії Мері Олівер посідають епітети, які відіграють ключову роль у створенні художніх образів і передачі емоційного настрою твору. За допомогою влучних означень поетеса надає природним явищам індивідуальних рис, підкреслює їхню красу, динаміку або внутрішню наповненість. Епітети в її поезії часто мають не лише описову, а й символічну функцію, допомагаючи розкрити філософський підтекст і авторське бачення світу. Поряд із порівняннями та метафорами вони формують цілісну образну систему, у якій кожне слово має смислове навантаження. Тому під час перекладу важливо не просто передати лексичне значення епітетів, а зберегти їхню емоційну, стилістичну та

асоціативну силу, адже навіть незначна заміна може змінити загальний настрій і художній ефект вірша [2, с. 22].

Водночас переклад таких епітетів становить значну складність, оскільки вони часто мають багатозначний і метафоричний характер. Відмінності між англійською та українською мовами в системі образних засобів зумовлюють неможливість прямого відтворення багатьох означень. Саме тому переклад таких епітетів потребує особливої уваги, адже важливо відтворити не лише їхнє лексичне значення, а й емоційно-стилістичне та асоціативне навантаження, адже навіть незначна трансформація може вплинути на загальний художній ефект вірша [4, с. 15].

Наприклад, у вірші *This Morning Again It Was in the Dusty Pines* зустрічається вислів *a lamp-eyed owl*. Буквальний переклад на зразок «сова з ламповими очима» є формально точним, однак стилістично неприродним і не відтворює поетичної образності оригіналу. Тому перекладачеві доцільно застосовувати функціональний підхід і добирати відповідники, що передають емоційно-естетичний ефект образу, наприклад: «сова з очима-світильниками», «сова з палаючими очима» або «сова з блискучими очима» [6, с. 34]. У такому разі здійснюється смислова й образна адаптація, яка дозволяє зберегти атмосферу вірша та художню виразність тексту.

Важливу роль у перекладі відіграють перекладацькі трансформації, зокрема лексичні заміни, перестановки, додавання та опущення. Вони допомагають адаптувати текст до норм цільової мови без втрати змісту [4, с. 17]. У вірші *Picking Blueberries, Austerlitz, New York, 1957* фраза *she had grown careless and was just wandering along listening to the wind as she leaned down to lip up the sweetness* у буквальному перекладі звучить як «вона стала недбалою і просто блукала, слухаючи вітер, нахилившись, щоб насолодитися солодкістю» [6, с. 23]. Такий варіант є семантично точним, проте недостатньо передає медитативний і споглядальний характер ситуації. Тому доцільніше використати перекладацьку трансформацію: «Вона вже не зважала ні на що – лише йшла навмання, слухаючи вітер, схиляючись, щоб губами зібрати солодкість ягід». У цьому випадку застосовано лексичну заміну та стилістичну адаптацію, які дозволяють зберегти плавний, поетичний ритм тексту в українському перекладі [4, с. 19].

Ще однією важливою проблемою є відтворення експресивності образів. У вірші *The Sunflower* фраза *Their bright faces, which follow the sun* містить емоційно насичений образ, побудований на персоніфікації та світловій символіці. Прикметник *bright* поєднує значення фізичного світіння та внутрішньої життєвої енергії, а дієслово *follow* передає ідею постійного руху та гармонії з природою. У буквальному перекладі – «Їхні яскраві обличчя, що йдуть за сонцем» – цей образ звучить сухо та

стилістично нейтрально, втрачаючи поетичну виразність. Тому більш вдалим є варіанти «Їхні саяливі обличчя, що ловлять рух сонця» або «Їхні сяючі обличчя, повернуті вслід за сонцем», у яких посилюється динаміка та емоційність опису [5, с. 12]. У цьому випадку застосовано перекладацьку трансформацію додавання та лексичної модифікації, що дозволяє зберегти експресивний потенціал образу й зробити текст більш виразним для українського читача. Такий підхід допомагає зберегти художню цілісність твору і наблизити сприйняття перекладу до враження, яке справляє оригінальний текст [4, с. 20].

Отже, переклад образів природи в поезії Мері Олівер є складним і багатограним процесом, що потребує високого рівня мовної, культурної та художньої компетентності. Основні труднощі пов'язані з відтворенням епітетів, метафор, ритму, інтонації та емоційного забарвлення тексту. Для їх подолання необхідно здійснювати попередній стилістичний аналіз, активно використовувати перекладацькі трансформації та орієнтуватися на функціональну еквівалентність.

Література

1. Bewell A. *Natures in Translation: Romanticism and Colonial Natural History*. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 2017. 416 p.
2. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов : навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. Вінниця : Нова книга, 2005. 328 с.
3. Єфімов Л. П. Стилiстика англiйської мови : навч. посiбник для ВНЗ. Вінниця : Нова книга, 2011. 240 с.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : граматичні, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 656 с.
5. Oliver M. *Blue Iris: Poems and Essays*. Boston : Beacon Press, 2004. 96 p.
6. Oliver M. *New and Selected Poems. Volume One*. Boston : Beacon Press, 2004. 272 p.
7. Oliver M. Poet biography. Poets.org. URL: <https://poets.org/poet/mary-oliver> (дата звернення: 27.02.2026).

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЮВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІЇ КНИГ ІІІ. МЕССЕНДЖЕР «ХРАНИТЕЛЬКА ЗАГУБЛЕНИХ МІСТ»

Зі збільшенням читацького попиту на іноземну літературу, зокрема англійськомовних країн, перекладачі все частіше стикаються з проблемою перекладу слів, які не мають точних відповідників в українській мові – безеквівалентної лексики.

Безеквівалентна лексика є одним із ключових аспектів, які передають унікальність мови й культури тексту оригіналу. Саме завдяки незвичним для нас поняттям культури оригіналу художнього твору перед читачем виникає образ описуваної країни (або світу). Тому перед перекладачем постає складне завдання відтворення цього образу у такій формі, яка не тільки збереже той місцевий колорит, а й буде зрозумілою для реципієнта іншої культури.

Метою цієї статті є дослідження функціонування та відтворення безеквівалентної лексики у текстах фентезійної серії книг Шеннон Мессенджер «Хранителька загублених міст».

Жанр фентезі характерний передовсім великою кількістю безеквівалентної лексики, що дозволяє авторові створити основу світобудови художнього твору. Серед основних художніх функцій таких лексичних одиниць варто виділити, перш за все, емоційно-експресивну (викликають певні асоціації, емоції, пов'язані із «ознайомленням» з новою культурою), символічну (виступають певними маркерами описуваної культури та концептів, пов'язаних з яскравими образами-представниками) та естетичну (сприяють вираженню образності та колоритності описуваного світу) [2, с. 24].

Серед труднощів перекладу безеквівалентної лексики, окрім відсутності безпосереднього відповідника у мові перекладу, відзначимо і важливість відтворення того специфічного культурно-історичного контексту створюваного автором світу. Адже вигаданий простір є синтезом існуючих культурних реалій та вигадки, що ускладнює намагання перекладача віднайти «коріння» безеквівалентної лексеми, особливо якщо це авторський неологізм. Тому до перекладу кожного такого слова потрібен індивідуальний підхід

Дослідники пропонують багато способів перекладу безеквівалентної лексики, кожен із яких, безперечно, має свої переваги, залежно від обставин та контексту художнього твору. Серед найбільш поширених

виокремлюють: транслітерація, транскрибування, калькування, описовий переклад, наближений переклад, трансформаційний переклад [4, с. 25]. Розглянемо деякі з них на прикладі уривків із текстів першої книги з серії «Хранителька загублених міст» Шеннон Мессенджер за перекладом С. Зубченко.

Транслітерація/транскрибування зазвичай використовується при перекладі власних назв, зберігаючи незвичність імені для реципієнта, але втрачаючи його закодоване значення:

*“**Havenfield** is one of the rehabilitation centers for our Sanctuary”* [5, с. 93].

В українському перекладі вжито назву *“Гавенфільд”*, що одразу привертає увагу читача екзотичністю вимови, але не пояснює, що це «безпечна гавань», що пізніше акцентується в тексті.

Калькування у цьому художньому творі використано досить креативно:

*“Elwin wants her to take these medicines for the next few weeks. You should be able to find them at **Slurps and Burps**”* [5, с. 98].

«***Сьорбки та Відрижки***» – назва аптеки, що яскраво передає веселу натуру її власників.

Трансформації є досить частими у перекладі цього художнього твору. Наведемо декілька прикладів:

*“Is that your magic wand?” she couldn’t resist asking. He rolled his eyes. “Actually, it’s a **pathfinder**”* [5, с. 17].

Використавши прийом вилучення, перекладач назвав «чарівну паличку» «***стежником***», що не заважає цьому кристалу «знаходити стежку».

*“Will you stop saying ‘fungus’? Only those with the strongest talent qualify for **Foxfire**, and if you don’t get in, you might as well kiss your future goodbye”* [5, с. 42].

Престижна академія *“**Фосфоренція**”*, названа на честь фоксфага, за допомогою генералізації зберігає когнітивну метафору “НАУКА – ЦЕ СВІТЛО”.

Отже, переклад безеквівалентної лексики вимагає не тільки позамовних і культурних знань перекладача, а й неабиякої креативності, аби наповнити текст мови перекладу так само цікавими та зрозумілими реципієнтові поняттями вигаданого світу, як у творі оригіналу. Для цього використовується весь арсенал перекладацьких технік, серед яких найпоширенішими є транслітерація, транскрибування, калькування та трансформації.

Література

1. Лісна М. І. Безеквівалентність як об'єкт теорії перекладу та двомовної лексикографії. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. Філологія. 2013, вип. 69. С. 253-256.
2. Лутак Б. В. Функції і роль реалій у мові та тексті: лінгвокультурний аспект // *Молодий вчений*, 2024. С. 23-25.
3. Мессенджер Ш. Хранителька загублених міст : роман / пер. з англ. С. Зубченко. К. : Махаон, 2020. Кн. 1. 480 с.
4. Стафєєва Н. Ю. Особливості перекладу безеквівалентної авторської лексики в жанрі фентезі на матеріалі “Володар Перснів” Дж. Р.Р. Толкіна. *ВІСНИК*, 2010, с. 24.
5. Messenger Sh. Keeper of the Lost Cities. Book 1. New York : Simon & Schuster, 2013. 496 p.

Червенюк В.К., здобувачка
Ситар Р.А., к. філол. н., доцентка
Львівський національний університет імені Івана Франка

THE TRANSLATION OF SLANG, COLLOQUIAL SPEECH AND VULGARISMS OF CHUCK PALAHNIUK'S “FIGHT CLUB” IN O. LESKO'S UKRAINIAN TRANSLATION

In the field of contemporary translation studies, the rendering of non-standard vocabulary – specifically slang, colloquialisms, and vulgarisms – remains a formidable challenge. This difficulty stems from the dynamic nature of such lexis, its deep rooting in specific socio-cultural contexts, and the frequent absence of direct dictionary equivalents. The topicality of this research is driven by the global trend of “colloquialization” in literature, where language is significantly impacted by liberalization and the blurring of boundaries between spoken and written forms. Chuck Palahniuk's “Fight Club” serves as a primary example of “transgressive minimalism,” a style where non-standard language is not a mere stylistic ornament but a vital tool for social critique and the manifestation of rebellious identities.

Non-standard language serves essential functions in literary texts: it imitates everyday speech, characterizes the protagonists, and reflects their specific worldview.

- **Slang** is characterized as an informal variant favored by specific in-groups to foster a close mental bond. Its evolution is driven by a desire for self-definition or a necessity to conceal behavior from outsiders. According to R.-E. Mercury, such units are a “good part of language learning” as they reflect the living state of a culture [4].

- **Colloquial speech** involves informal words and expressions that are often stylistically charged and context-dependent. G. Yule emphasizes that understanding the sociolinguistic context is critical for accurately conveying these constructions [8].
- **Vulgarisms** possess an unparalleled expressive capability, primarily functioning to release frustration or convey intense emotions like anger. They often violate established moral norms and present a shock value essential to certain genres.

Palahniuk's distinctive "minimalist" and "transgressive" approach was remarkable. Minimalism is manifested through brief sentences and uncomplicated vocabulary, which creates an impression of an uneducated or weary narrator. A defining feature is the use of "choruses" – repeated key phrases that create a hypnotic rhythm. As noted by R. Mookerjee, transgressive fiction utilizes taboo subject matter – such as violence and social decay – to provoke debate and force readers to confront uncomfortable realities [5].

Slang in "Fight Club" acts as an escape for the Narrator and a marker of dominance for Tyler Durden. The study's quantitative analysis shows that the translator, O. Lesko, relied on several key strategies:

1. **Adaptation:** This is the most prevalent strategy, replacing English slang with Ukrainian equivalents that serve a similar functional purpose [6]. For example, the Americanism "*bucks*" is translated as the metaphor "*капуста*" ("*Тайлер загрібав капусту лопатою*"), effectively conveying Tyler's reckless attitude toward wealth [2].
2. **Paraphrasing:** This involves communicating the essential idea without the specific slang term. The exclamation "*geez*," used to convey shock, is rendered as "*Ось тобі й маєш!*" to ensure a natural flow in the Ukrainian dialogue.
3. **Calque:** Essential for maintaining Palahniuk's inventive compound terms. The cynical concept of a "*single-serving friend*" is translated as "*одноразовий друг*," preserving the narrator's dehumanizing view of modern relationships.
4. **Compensation:** Involves manipulating style elsewhere to achieve the same emotional weight. The term "*screwed up*" is rendered as the more potent "*все до дну*," fitting the novel's rough aesthetic.

To preserve the novel's atmosphere of actual presence, the translation prioritizes natural tone over strict grammatical adherence. Peter Newmark's strategies provide a framework for this accuracy [6]:

- **Idiomatic Translation:** Focuses on communicating the main message naturally. The idiom "*off the top of your head*" became "*непче, що снаде тобі на думку*," capturing the character's immediate reaction.

- **Communicative Translation:** Aims to convey the exact contextual meaning in a way that is acceptable to the target audience. The phrase “*call it a night*” is simplified to the natural Ukrainian “*позіймусь*”.
- **Literal and Word-for-word Translation:** These are strategically applied to maintain syntactic parallelism. The famous “rules of fight club” are translated literally to preserve their cult-like, hypnotic rhythm.
- **Adaptation:** Cultural contexts are reshaped, such as replacing “*treading water*” with the traditional proverb “*товкми воду в ступні*”.

Vulgarisms in “Fight Club” express unity, defiance, and a disapproval of consumer culture. The study reveals a high reliance on specific strategies:

- **Full Equivalent:** This dominant method demonstrates an unwillingness to censor Palahniuk’s raw language. Marla Singer’s aggressive “*fuck off*” is accurately rendered as the vulgar “*від’їбусь*,” ensuring the same impact as the original.
- **Compensation:** Essential for avoiding the “smoothing” of obscene lexis. M. Tkachivska notes that compensation allows the translator to maintain stylistic intensity by transferring nuances elsewhere [7]. For instance, “*working your ass off*” is intensified to “*вчитися до опиздініння*,” using a stronger profanity to ensure the Narrator’s desperation is fully understood.
- **Omission and Partial Equivalent:** Omission is used when literal rendering would compromise clarity. The grotesque “*piss holes*” is translated as “*взвесенькими щілинами*” to maintain the visual image of swollen eyes while sacrificing some shock for readability.

The translation of non-standard language in “Fight Club” requires a delicate balance between linguistic accuracy and cultural sensitivity. Through a diverse range of strategies – from full equivalents for vulgarisms to adaptation for slang – O. Lesko successfully recreated the novel’s rebellious identity and its social critique. These findings underscore that slang, colloquialisms, and vulgarisms are not mere departures from the norm, but crucial instruments for expressing identity and the transgressive spirit of contemporary literature.

References

1. Mercury, R.-E. (1995). Swearing: A “Bad” Part of Language; A Good Part of Language Learning. *Tesl Canada Journal*, 13(1), 28–36.
2. Mookerjee, R. (2013). *Transgressive Fiction: The New Satiric Tradition*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
3. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall.
4. Palahniuk, C. (2006). *Fight Club*. Penguin Random House UK.
5. Palahniuk, C. (2016). *Бійцівський клуб* (O. Lesko, Trans.). Kharkiv: Family Leisure Club.

6. Tkachivska, M. (2015). Ukrainian Swearing in the Mirror of German Translation. *Journal of Vasyl Stefanyk PNU*, 2(2-3), 66–70.
7. Tulupov, O., & Kirichenko, E. (2022). Non-standard lexis in English-Ukrainian translation: creativity vs. censorship. *Bulletin of V. N. Karazin KhNU*, (96), 52–60.
8. Yule, G. (2010). *The Study of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Zhmaieva, N. S. (2019). Lexical colloquialism as a problem of literary translation. *Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, (28), 18–28.

Швороб А.М., здобувачка
Хан О.Г., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ МОВЛЕННЯ ЯМАЙСЬКОГО ПАТУА У АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ БАЙОПІКУ «БОБ МАРЛІ: ONE LOVE»

Сучасне перекладознавство розглядає аудіовізуальний переклад як складну багатогранну галузь, що фокусується на передачі мультимодальних текстів у новому лінгвокультурному середовищі. Цей вид діяльності не обмежується лише зміною мовного коду, а передбачає глибоку взаємодію вербального компонента із візуальним рядом. Текст аудіовізуального твору є яскравим прикладом креолізованого тексту, де репліки персонажів, тексти пісень та написи існують у нерозривній єдності з невербальними чинниками: жестикуляцією, мімікою, оточенням та спецефектами. Як зазначає О. Селіванова, такі тексти характеризуються особливою взаємодією гетерогенних засобів, що утворюють єдину семантичну та прагматичну цілісність у процесі комунікації [3, с. 712]. Відтак, завдання перекладача полягає не лише у трансляції змісту, а й у збереженні цієї цілісності, де звук, слово та образ працюють на відтворення автентичного досвіду іншої культури.

У контексті українського кіноринку, де домінуючим видом адаптації є дубляж, процес перекладу вимагає від фахівця не лише технічної майстерності (наприклад, забезпечення ліпсінгу), а й високого рівня «міжкультурного чуття». Як зазначає відомий дослідник Х. Діас-Цінта, аудіовізуальний переклад сьогодні — це перш за все акт культурного посередництва, де точність не завжди означає буквальність, адже смислове навантаження виразів може кардинально відрізнятись в різних культурах [4, с. 562]. Особливо гостро це відчувається при роботі з жанром байопіку, де

мовлення головного героя є не просто засобом передачі інформації, а фундаментальним маркером його ідентичності, філософії та соціального походження, таким як стрічка «Боб Марлі: One Love». Тут мовлення персонажів виступає не просто засобом комунікації, а ключовим інструментом відтворення ідентичності легендарного музиканта. Головним викликом для українського перекладача стає ямайський патуа (Jamaican Patois) — креольська мова, що поєднує англійську лексику з африканськими синтаксичними структурами та унікальним філософським підтекстом. Робота з таким матеріалом вимагає виходу за межі стандартних словникових еквівалентів. Перекладач стикається з полісемією та специфічним соціолектом, де навіть звичайні займенники (наприклад, концепт *I and I*) несуть глибоке релігійне значення растафаріанства. А. Гудманян підкреслює, що адекватність у таких випадках залежить від здатності знайти такий функціональний відповідник, який би зберіг соціальний статус та емоційний стан героя, не порушуючи при цьому стилістичної цілісності твору [1, с. 10]. Патуа у фільмі виступає як потужний соціолект, глибоко вкорінений у релігійно-філософську систему растафаріанства. Найбільшим викликом для перекладача стає дешифрування та подальша адаптація концептів, що не мають прямих еквівалентів.

Процес відтворення мовлення у фільмі «Боб Марлі: One Love» безпосередньо пов'язаний із принципами локалізації. Перекладачі мають адаптувати не лише гумор чи побутові вирази, а й цілий пласт метафор, що впливають із культури реггі. Використання стандартної літературної мови в дубляжі призвело б до втрати автентичності, тому в українській версії застосовуються стратегії компенсації та стилізації. Замість штучного імітування акценту, яке могло б виглядати карикатурно, акцент зміщується на особливу ритміку фраз та вибір лексики, що маркує персонажа як представника певної субкультури. Це корелює з думкою О. Матузкової, яка наголошує на важливості збереження лінгвокультурної ідентичності як цілісного феномену, що охоплює і мову, і спосіб мислення [2, с. 444]. Пряма імітація ямайського акценту засобами української мови (наприклад, через специфічну фонологію) неминуче призвела б до карикатурності та ефекту «чужорідності», що є неприпустимим для драматичного байопіку. Замість цього українські перекладачі та режисери дубляжу застосовують метод стилізації, зміщуючи акцент на лексичне наповнення та особливу синтаксичну ритміку.

Зрештою, успіх англо-українського перекладу цього байопіку залежить від того, наскільки вдало інтегровані вербальні, паралінгвістичні та музичні складові. Оскільки музика у стрічці є продовженням діалогів, перекладач мусить враховувати ідейний зв'язок між репліками в кадрі та змістом пісень,

що звучать на фоні. Такий комплексний підхід дозволяє українському глядачеві не просто зрозуміти сюжет, а відчувати культурний контекст Ямайки 70-х років, роблячи постать Боба Марлі ближчою та зрозумілішою через знайомі мовні коди, що водночас зберігають свій екзотичний колорит. Таким чином, переклад аудіовізуальної продукції такого рівня стає результатом тонкого балансу між глобальним меседжем фільму та локальними особливостями мова сприйняття аудиторії.

Література

1. Гудманиян А. Г. Відтворення стилістичного забарвлення тексту у перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. № 28(2). С. 102–105.
2. Матузкова О. П. Англійська ідентичність як лінгвокультурний феномен : монографія. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2014. 444 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. Díaz Cintas J. *The Routledge Handbook of Audiovisual Translation*. London : Routledge, 2020. 562 p.
5. Боб Марлі: One Love (Bob Marley: One Love) : х/ф / реж. Рейнальдо Маркус Грін. США : Paramount Pictures, 2024.

Шестакова К.М., здобувачка
Французова К.С., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

SPECIFICS OF THE REPRODUCTION OF ENGLISH-LANGUAGE ADVERTISING TEXTS: TRANSLATION ASPECT

Modern advertising is becoming an increasingly international and complex communicative phenomenon, combining linguistic, cultural and psychological factors, with English becoming the primary language of communication in the business sphere. It is worth noting that the main function of advertising text is not only to inform, but also to motivate the consumer and shape a certain image of the product or brand. Many global brands use advertising texts in English to attract consumers, which creates a need for high-quality translation. This creates an urgent need for professional translation that will ensure the effectiveness of advertising and its organic perception by the Ukrainian audience, taking into account the peculiarities of its cultural codes and social norms.

The purpose of this article is to study the features of advertising texts in English and analyse their translation into Ukrainian, taking into account the

cultural, lexical and stylistic aspects that influence the effectiveness of advertising communication; to establish the specificity of the translation of metaphorical elements of English advertising texts into Ukrainian, as well as to identify the difficulties that arise in the process of their translation.

As noted by O. V. Dmitruk, English advertising communication actively uses manipulative strategies, which are applied through the evaluation of vocabulary, emotionally charged structures, implicit meanings, and appeals to the values of the target audience. In the translation process, these elements often lose their effectiveness due to differences in linguistic worldviews and communicative norms [1].

In the process of translating advertising texts, a significant difficulty is the loss of cultural meaning, especially when the logo contains specific cultural associations that are only understood by native speakers. For example, in Japanese culture, the number «7» has a positive association, it is associated with the concepts of «success» and «happiness», while the number «9» has a negative association and means «suffering», which complicates direct translation. Therefore, functional translation requires a thorough understanding of culture and linguistic features, as well as the ability to adapt the advertising text to preserve its content and style [3].

According to T. Mashchenko and O. Hnedkova, typical problems in translating advertising slogans include: loss of cultural relevance (translation of the Chevrolet slogan «Nova» in Latin America as «*no va*», which means «*не їде*»); lexical barriers (translation of the M&M's slogan «*Melts in your mouth, not in your hands*» as «*Тане в роті, а не в руках*»); semantic difficulties (translation of the Pepsi slogan «*Come alive*» in China as «*Повертає предків до життя*») [3].

Another key problem is the translation of metaphors, which play a significant role in creating the imagery of advertising messages. O. Kravets and O. Korol emphasise that advertising metaphors often have a specific cultural character and should be personalised copies, not literal ones, and that the potential of the translation language should be kept in mind [2]. For example, the English slogan «*Fuel your day*» – «*Заправ свій день*» may sound unnatural in a literal translation. Therefore, it is more appropriate to use the option «*Зарядись енергією на весь день*», which preserves the metaphorical and pragmatic effect. Or the English text of the Maybelline advertisement: «*Maybe she's born with it, Maybe it's Maybelline*» sounds like «*Всі у захваті від тебе, а ти від Maybelline*» in the Ukrainian version. The translation creates a new advertising message that focuses the consumer's attention not on the harmony of cosmetics and natural beauty, but on the visual effect of the product and the admiration of those around them [2].

Advertising slogans that use wordplay and metaphorical images pose a particular problem for translation. According to T. Mashchenko and O. Hnedkova, such expressions often have no direct equivalents in the target language, which requires the translator to resort to methods of compensation or transformation [3]. For example, the slogan «*Nothing runs like a Deere*» is based on a play on words (“*runs*”– «працює» і «бірає») and requires a creative translation solution rather than a literal reproduction.

Equally important is how the advertising text is structured in terms of composition and language. Researchers O. Popova and I. Savaliuk emphasise that English-language advertising texts are structured according to a clear frame principle, where each element has its own pragmatic function. Any deviations from this structure in translation can lead to a loss of persuasiveness in the message. For example, if the translation is significantly expanded compared to the concise original, this will contradict the basic principles of effective advertising communication [5].

The impact of cross-cultural differences on the accuracy of translation is significant. N. Pozhydaeva notes that slogans based on specific cultural codes may be incomprehensible or may not have the desired effect on a foreign-language audience if they are not adapted properly [4]. For example, the slogan «*Think outside the box*» is better translated not literally, but using a functional analogue – «*Мисли нестандартно*».

Y. Firsova emphasises that translating advertising text is not only a linguistic activity, but also a creative process that requires the translator to have a deep understanding of the communicative goal that the author of the original text sought to achieve. Successful reproduction of English-language advertising is only possible if linguistic accuracy is combined with pragmatic and cultural adaptation [6].

Thus, the translation of advertising texts from English into Ukrainian is a complex, multi-level process. It requires consideration of linguistic, cultural and pragmatic factors. Metaphors, wordplay, specific compositional techniques and cross-cultural differences pose particular difficulties and require adaptation or creative translation solutions. To successfully overcome these obstacles, it is necessary to view translation as a creative process and be able to apply a variety of translation strategies that will help preserve the original communicative effect of the source text.

References

1. Дмитрук О. В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англomовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та інтернет-видань 2000-2005 pp.) : Автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ. нац. ун-т

- ім. Т. Шевченка, К., 2006. 19 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/aref/20081124020550>
2. Король А., Кравець О. Культурно-лінгвістичні аспекти перекладу метафор у рекламі // *Науковий вісник Чернів. нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. «Германська філологія»*. 2025. Вип. 855–856. С. 94–105. URL: <https://journals.chnu.edu.ua/gp/article/view/1004/1017>
  3. Мащенко Т.О., Гнедкова О. Г. Особливості перекладу рекламних слоганів із грою слів і метафорами // *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: «Філологія. Журналістика»*. 2024. Т. 35 (74), вип. 6. С. 115–120. URL: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.6/19>
  4. Пожидаєва Н.П. До проблеми перекладу рекламних слоганів з погляду на особливості кроскультурної комунікації // *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 9 (77). С. 212–214. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2853/2619>
  5. Попова О., Савалюк І. Композиційно-мовленнєві фрейми англійських рекламно-інформаційних текстів та їх реалізація в українському перекладі // *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2021. № 33. С. 455–467. URL: <https://www.lingstud.od.ua/archive/2021/33/31.pdf>
  6. Фірсова Ю. А. Рекламний текст як проблема перекладу // *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2004. № 17. С. 250–251. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/2047/1/04fyuapp.pdf>

Davydchuk A.S., Student
Radetska S.V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

TRANSLATION TECHNIQUES IN AUDIOVISUAL DISCOURSE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DOCUMENTARY SERIES THE ZODIAC SPEAKS AND ITS UKRAINIAN VERSION

Modern documentary cinema has evolved into a sophisticated medium for intercultural dialogue and the transmission of factual information [4, p. 112]. The translation of such works presents a significant challenge due to the high density of specialized terminology, culture-bound elements, and realia that are deeply embedded in the source culture's history and reality. In the context of the modern information space, the task of the translator is not only to overcome the language barrier but also to preserve conceptual worlds, balancing factual accuracy, stylistic neutrality, and communicative accessibility of the target text for the target audience [4, pp. 114–115].

The issue of representing cultural and professional specificity in translation is closely related to broader studies of cross-cultural representation in discourse. The theoretical framework for this study is based on the principles of audiovisual translation (AVT), which operates within a complex semiotic system [1, p. 3]. Unlike traditional methods of written translation, AVT requires the simultaneous processing of verbal and non-verbal components: spoken dialogue, background noise, music, visual imagery, on-screen evidence, and even editing techniques [1, pp. 5–7]. In the field of audiovisual translation, particularly in the true-crime genre, the choice of translation techniques is complicated by strict non-linguistic constraints such as temporal and spatial limits, the need to synchronize the text with the visual sequence, and the need for immediate audience comprehension [1, pp. 9–10; 4, p. 118].

The Ukrainian localization of the documentary series *The Zodiac Speaks* [3] successfully achieves a balance among these constraints through the use of a complex of micro-level translation strategies. Since the discourse of this series is formed primarily through the testimonies of real people, police interviews, and archival recordings without the use of an omniscient voice-over narrator, the translator acts not only as a linguistic mediator but also as a full guarantor of historical and factual accuracy [4, p. 120]. The following main strategies and challenges in the process of rendering into Ukrainian can be highlighted:

Transposition: This technique was widely used to introduce source text elements into the target language, taking into account structural changes in syntax and strict time constraints. For example, the passive construction and the term "composite drawing" were translated using an established equivalent as "фоторобот було розповсюджено". This choice was primarily dictated by the length of the replica: the Ukrainian term is highly concise, allowing the localized voice-over to fit perfectly within the short duration of the visual shot showing the police sketch [1, p. 86].

Established Equivalent and Calque: These methods were applied to forensic terms and phrases that have a direct conceptual counterpart in the Ukrainian legal system, ensuring maximum functional clarity. For example, the phrase "physical evidence" was translated as "речові докази". Since the visual sequence at this moment demonstrates official police documents, the translation had to maintain a strict, formal legal tone to match the authoritative voice of the law enforcement representative. Similarly, the key phrase of the entire investigation, "This is the Zodiac speaking," was translated with the calque "Говорить Зодіак," which preserves the exact rhythm and word order to ensure perfect synchronization with the killer's chilling original audio recording [1, p. 92; 3].

Amplification: This strategy was used selectively, mostly when the pace of speech allowed for expanding the text to achieve absolute terminological

accuracy. Specifically, the general phrase "handwriting analysis" was rendered as "почеркознавча експертиза". The slow pace of the interviewed investigator's speech allowed the translator to use a longer, highly specialized Ukrainian legal term without the risk of breaking synchronization [1, p. 101]. In the case of cultural and everyday realia, the phrase "picture taker" was translated with amplification as "мама любила все знімати". Since amateur family photographs are shown on the screen, a literal translation might imply a professional photographer, which would contradict the visual context.

Generalization: This technique is critical for managing the viewer's cognitive load. For example, when the series mentions sending a cryptogram to "the Chronicle," the translation generalizes this to "редакції газети". The specific name of the American newspaper is less important to the Ukrainian recipient than the action itself. Generalization allows the audience to focus on the visual image of the complex cryptogram without being distracted by processing a foreign proper name [1, p. 105].

Modulation and Stylistic Neutralization: Adapting slang and the live speech of witnesses in a documentary requires a special balance [2, pp. 34–36]. The phrase "Detectives grilled him for hours" was translated with the neutral verb "допитували". This preserves documentary objectivity against the background of serious archival footage of the interrogation, where a direct slang equivalent might sound too familiar or inappropriate in the target culture [2, p. 38]. Conversely, to describe an unsolved case ("cold case"), the modulated professional jargon "справа залишалася глухавим" was used, perfectly conveying the atmosphere of long-term hopelessness and the professional despair of the detectives [2, p. 40]. Modulation was also used to align the text with the visual narrative: the phrase "victims were ambushed" was translated as "жертв застали зненацька," shifting the focus to the vulnerability of the victims shown in an isolated location on the screen.

In conclusion, the Ukrainian translation of the documentary series *The Zodiac Speaks* [3] achieves a delicate balance between the imperative of uncompromising factual accuracy and the need for communicative and stylistic adaptation for the Ukrainian viewer. Through the precise application of micro-level translation techniques—primarily transposition, modulation, and established equivalents—the localization preserves the informative essence of the documentary film [4, pp. 124–125]. The analysis proves that the visual context, the presence of on-screen evidence and strict time constraints act as the main driving forces of translation decisions, forcing the specialist to prioritize multimodal coherence and the "factual value" of the material over its artistic embellishment [1, p. 12; 4, p. 126].

References

1. Chaume, F. (2020). *Audiovisual Translation: Dubbing*. Routledge. - 216 p.
2. Hrishko, V. L. (2023). *Strategies of translating slang in modern English films into Ukrainian* (Section 2. Translating Slang in Audiovisual Texts, pp. 34-45). Kyiv National Linguistic University. - 85 p.
3. Netflix. (2024). *The Zodiac Speaks* [Documentary series]. Season 1, Episodes 1-3.
4. Matamala, A. (2020). *Translating documentaries: From theory to practice*. In *The Palgrave Handbook of Audiovisual Translation* (Chapter 5, pp. 111–129). Palgrave Macmillan.

Erikson A.V., Student
Mishukova L.I., Teacher-methodologist
Maritime Applied College of Kherson State Maritime Academy

CURRENT ISSUES IN TRANSLATING TECHNICAL AND MARITIME TERMINOLOGY

Introduction. The modern linguistic system, which can be characterized by a global expansion of varied linguistic communication channels, forces us to pay special attention to the growth and changes of lexical meanings and the role of terms and terminology in modern languages. As a result of the influence of the technical progress, scientific and social achievements, computerization of international and intercultural communication and updating of the technical bases around the world completely new concepts and terms have appeared, which have a narrow specialization and are professionally used and oriented. The appearance of new words, new terms and new meanings is happening faster now than ever before in the history of mankind.

Teaching accurate translation of technical and professional maritime terminology is extremely important for better understanding of rapid changing in today's globalized maritime industry and ensuring safety at sea.

This article focuses on the analyses of the main features of the technical and maritime terminology, the specific features of the translation from English into Ukrainian of this corpus of maritime vocabulary.

Keywords: translation strategies, terms, maritime terminology, vocabulary, intercultural communication, lexical component, communicative function, IMO SMCP (Standard Marine Communication Phrases).

Main part. In our time of rapid growth in the development of various branches of science and technology, the evolution of languages is also observed. Each individual language expands its lexical fund by including new terms, words

and word-expressions that appeared in the language with the beginning of the technological and digital revolution.

We may say that terminology is the main source of replenishment of the lexical component of highly developed modern languages, as well as the most universal means of storing, transmitting and processing information in various fields of human activity. In this case the maritime sphere is no exception.

What is translation? Often, though not by any means always, it is rendering the meaning of a text into another language in the way that the author intended the text. Common sense tells us that this ought to be simple, as one ought to be able to say something as well in one language as in another. On the other hand, you may see it as complicated, artificial and fraudulent, since by using another language you are pretending to be someone you are not. Hence in many types of text (legal, administrative, dialect, local, cultural) the temptation is to transfer as many SL (Source Language) words to the TL (Target Language) as possible. The pity is, as Mounin wrote, that the translation cannot simply reproduce, or be, the original. And since this is so, the first business of the translator is to translate. [1]

Many scholars have conducted many studies to examine translation strategies; such topic is discussed according to their points of view (Al-Khalafat & Haider, 2022; Al-Abbas & Haider, 2020; Debbas & Haider, 2020). However, most of them look at translation strategies as techniques, procedures, or methods used by translators to overcome any translational problem (Owji, 2013). Chesterman (1997) states that translation strategies suffer from “considerable terminological confusion”, and he believes that these strategies have general features: 1. They involve text manipulation 2. They must be applicable 3. They are goal-oriented 4. They focus on the problem 5. They can consciously be applied 6. They must be empirical and understandable by the readers in addition to the person who uses them. [2]

Maritime translation is considered to be one of the types of special technical translation with a clearly expressed communicative function. We can notice the distinctive features of this type of translation in its significant terminology and extremely precise and clear presentation of the material in the relative absence of feelings and emotional means of expression.

While translating the English maritime terms, we should consider a certain lexical potential of the Ukrainian language that will allow the translator to interpret this or that term. Among the numerous lexical problems of scientific and technical translation we can define one of the primary difficulty. This problem includes context-dependent meaning and lexical polysemy of the maritime terms as a great number of technical terms often have multiple meanings depending on the context. In maritime terminology, terms and phrases like “hold”, “thruster”, “Leaving the anchorage”, “Stand by for heaving up”, “Put the windlass in gear”, “The windlass is in gear”, “How is the cable leading?” or “SMCP” (Standard

Marine Communication Phrases) need precise equivalents in translation, that preserve safety-critical features rather than literal translations.

Very often the translation of technical texts is rather complicated, as a maritime sphere has many specializations thanks to this unique profession. That's why the maritime English language is polysemantic and this polysemy is increased in multilingual crews where non-native crew members must interpret translated documents and protocols accurately and adequately.

Grammatical challenges and stylistic misunderstanding often occur due to the impersonal nature of scientific and technical texts with a variety of nominalizations, sentences with Passive Voice and long complex sentences. Translators must adapt these too complicated grammatical and stylistic constructions to the Ukrainian language norms with maintaining precision and objectives. So these lexical, terminological and grammatical difficulties and genre-stylistic problems can lead you to loss of meaning of the whole text. That's why their translation should be treated carefully and expertly.

Translation of such notions as regulatory frameworks, measurement units (metric vs imperial ones), some safety protocols or Conventions and their Annexes can meet further difficulties because of their differences in meaning and misunderstanding. Not only the translation of sea terms, but also the translation of abbreviations from English into Ukrainian needs profound knowledge of sea terminology. So translating some maritime terminology can lead to undesired consequences as the translation of some terms requires precise adaptation or additional explanations to avoid translation mistakes resulting in damaged equipment, operational risks for the crew and safety of the ship.

We also want to highlight another aspect of translation. The translator's work now heavily involves reviewing machine translations, correcting errors, and polishing text to a human-quality standard. This shift has enabled greater productivity and scalability in translation workflows, confirming that when MT output is of sufficient quality, a skilled post-editor can produce final translations faster than by translating from scratch. At the same time, the necessity of post-editing affirms that human expertise remains indispensable: even to ensure accuracy, nuance, and appropriateness of the translated content. [3]

Facing these challenges and avoiding errors of technical translation it is recommended: to use specialized maritime dictionaries and official glossaries like IMO SMCP (Standard Marine Communication Phrases), consult and collaborate with subject-matter specialists and experts (e.g., seafarers, engineers), pay much more attention to machine translation with mandatory human post-editing, obtain domain knowledge for linguists and translators.

The IMO SMCP includes phrases which have been developed to cover the most important safety-related fields of verbal shore-to-ship (and vice-versa), ship-to-ship and on-board communications. The aim is to get round the problem of

language barriers at sea and avoid misunderstandings which can cause accidents. The IMO SMCP builds on a basic knowledge of English and has been drafted in a simplified version of maritime English. It includes phrases for use in routine situations such as berthing as well as standard phrases and responses for use in emergency situations.[4]

Conclusions. So we can come to the conclusion, that translation of technical and maritime terminology, texts, notes, orders, protocols, Annexes etc. demands depth of experience and integrated linguistic mastery, profound domain knowledge and wide expertise, focused attention to safety and accuracy and the fidelity of the translation. The translation of lexical abbreviations of the maritime sphere does not differ significantly from the translation of terms, but is complicated by their widespread use and the presence of abbreviations similar in form. The perfect translation could facilitate global knowledge exchange and also directly contribute to safer maritime operations and maritime ecosystem worldwide.

References

1. Newmark, Peter. 1988. Approaches to Translation. Hertfordshire: Prentice Hall. Shanghai Foreign Language Education Press. URL: <https://scispace.com/pdf/a-textbook-of-translation-4feui64bvg.pdf> (date of referring: 02.03.2026).
2. Challenges in Translating Scientific Texts: Problems and Reasons. Journal of Language Teaching and Research. 2022. Vol. 13, No. 3. P. 550-560. URL: <https://jltr.academypublication.com/index.php/jltr/article/download/3253/708/9768> (date of referring: 03.03.2026).
3. Pshenichnikov D. Key Challenges and Professional Tasks in the Field of Machine Translation Post-Editing Translator, International Monetary Fund, Washington DC, USA. URL: https://ulopenaccess.com/papers/UULLI_V01I01/UULLI20240101_007.pdf (date of referring: 03.03.2026).
4. IMO Standard Marine Communication Phrases. URL: <https://www.imo.org/en/ourwork/safety/pages/standardmarinecommunicationphrases.aspx> (date of referring: 01.03.2026).

СЕКЦІЯ 3

**ІНОЗЕМНІ МОВИ ЯК МОВИ
ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ**

ПОСИЛЕННЯ ТВОРЧОЇ СКЛАДОВОЇ МЕТОДУ МНЕМОТЕХНІКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

У процесі вивчення іноземних мов професійного спрямування перед студентами постає проблема запам'ятовування та зберігання в пам'яті великої кількості специфічних та маловживаних у повсякденному житті слів (іншомовної термінології). Для оптимізації цих процесів часто застосовують метод мнемотехніки (мнемоніки), що в перекладі з грецького «mnemonikon» – мистецтво запам'ятовування. Цей метод є достатньо ефективним, проте він ще не набув широкого поширення у методиці навчання іноземних мов, зокрема професійного спрямування (наприклад, в транспорті, інженерії, освіті, будівництві тощо). А тому вивчення його можливостей залишається однією з актуальних проблем сучасної лінгвістичної дидактики.

Мнемоніку як один з методів активного навчання досліджували: А. Асилгараєва, М. Гладка, М. Зиганов, Л. Кашуба, С. Кізі, В. Козаренко, А. Поповський, Є. Суслопарова, Е. Усубакунова, Н. Фаненштель, Г. Чепурний, К. Чолак та ін. Прийоми мнемоніки ґрунтуються на створенні асоціативних зв'язків між мовними лексичними одиницями та активізують пам'ять, тим самим підвищуючи результативність освітнього процесу. Зокрема, дослідники виокремлюють такі типи (класи) мнемоніки як: лінгвістичну, просторову, візуальну, фізичну відповідь та вербальні методи. Серед основних мнемотехнічних прийомів для ефективного вивчення іноземних мов М. Зиганов та В. Козаренко [4, с.146] виділяють такі: метод асоціацій, метод локусів (метод місць), метод ключових слів, метод візуалізації, метод графемних асоціацій, метод лінійного перекладу.

Дослідник Г. Чепурний зазначає, що мнемотехніка – один з найефективніших методів засвоєння інформації, що дає змогу легко запам'ятовувати великий за обсягом матеріал, складну термінологію, географічні назви, величини тощо [5, с.89]. Він також систематизував наявні методи запам'ятовування в єдину систему – «Освітня мнемотехніка» та навів приклади застосування таких методик в закладах освіти. Науковиця М. Гладка наголошує, що під час вивчення іноземних мов студенти-філологи мають значні труднощі в запам'ятовуванні іноземних слів та виразів двома мовами (зокрема, англійською та німецькою). Розв'язання цієї проблеми вона вбачає у використанні ефективних прийомів

запам'ятовування, збереження і відтворення інформації, які спираються на творче, продуктивне мислення і комунікацію – мнемотехніку [3].

Досвід ефективного застосування мнемотехнічних прийомів у навчанні англomовних студентів-медиків наводять в своєму дослідженні Н. Гаджула, М. Шінкарук-Диковицька, Л. Курдиш та ін. [2]. Оскільки ця предметна галузь містить велику за обсягом для запам'ятовування кількість понять, які важко запам'ятати, автори поєднують мнемоніку зі створенням ментальних карт, кластерів, групуванням і рекомендують застосовувати як в теорії, так і в клінічній практиці.

Дослідниця А. Асилгараєва виокремлює такі найбільш ефективні, на її думку, для вивчення іншомовної лексики прийоми мнемотехніки – метод ключових слів (keyword method), метод локусів (метод місць), акронімічні та акростичні техніки, римування та ритмізація [1]. Вона зазначає, що необхідною умовою формування у здобувачів освіти мнемотичної компетентності є системна робота щодо застосування відповідних прийомів, в результаті якої здобувачі набувають вмінь самостійно обирати оптимальні мнемонічні стратегії для різних типів лексичного матеріалу, контролювати процес запам'ятовування та відтворення. Також для створення необхідних методичних матеріалів А. Асилгараєва пропонує використовувати цифрові технології, зокрема мобільні додатки Anki, Memrise, Quizlet.

Для підвищення ефективності мнемоніки як методу навчання слід посилювати її творчу спрямованість, адже краще засвоєння нової лексики досягається лише за умови активного залучення здобувачів до її творчого осмислення.

Метою дослідження є розгляд авторських вправ, що ґрунтуються на методі мнемотехніки та створюють умови для творчого пошуку здобувачів під час засвоєння іншомовної лексики професійного спрямування (на прикладі спеціальності «Морський і внутрішній водний транспорт»).

Вправа 1. «Змістові зв'язки».

З'ясувати:

а) походження назви одиниці виміру – фут. (*Відповідь:* англ. foot – ступня);

б) чому в навігації магнітне схилення позначається буквою *D*, а магнітне нахилення – *I*? (*Відповідь:* англійською ці величини називаються відповідно **M**agnetic **D**eclication and **I**nclination). Як називаються прилади для вимірювання магнітного схилення та нахилення? (*Відповідь:* декліна́тор та інкліна́тор).

Вправа 2. «Стікери» (метод локусів).

Завдання: розмістити стікери з новими словами (термінами) у різних частинах зображення судна та скласти з ними розповідь на тему «Будова

судна». Приклади термінів з теми «Будова судна»: aft, bow, deck, bridge, cabin, cargo hold, engine room, forward, hull, midships, port side, starboard side, stern. Подібні завдання можна виконувати за темами: «Навігаційні прилади на судні», «Машинне відділення» тощо.

Вправа 3. «Групування за змістом».

Завдання: до наведених іменників з теми «Метеорологія» підібрати прикметники та утворити часто вживані взаємопов'язані словосполучення. *Іменники:* cloudiness, wind, rain, waves. Зразок виконання наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Приклад виконання завдання «групування за змістом»

<i>Іменник</i>	<i>Прикметники</i>	<i>Словосполучення</i>
breeze	light	light breeze/air
	gentle	gentle breeze
	moderate	moderate breeze
	strong	strong breeze
gale	strong	whole gale, storm
	violent	violent storm

Висновок. Посилення творчої складової методу мнемотехніки у процесі навчання іноземних мов професійного спрямування сприяє не лише кращому запам'ятовуванню специфічної іншомовної термінології, але й розвиває у здобувачів освіти креативність, підвищує загальний рівень їх фахової підготовки.

Література

1. Асилгараєва А. Стан формування англомовної лексичної компетентності засобами мнемотехніки. *Академічні візії*. 2025. Вип. 47. С. 17. https://academyvision.org/index.php/av/issue/view/37?utm_source=chatgpt.com
2. Гаджула Н. Г., Шінкарук-Диковицька М. М., Курдиш Л. Ф., Мунтян О. В., Повшенюк А. В., Побережна Г. М. Мнемотехніки в медицині: досвід використання стоматологічних мнемотехнік під час викладання терапевтичної стоматології іноземним студентам. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2023. Т. 27, №4. С. 623-627. https://reports-vnmedical.com.ua/index.php/journal/issue/view/34?utm_source=chatgpt.com
3. Гладка М. Використання мнемотехніки при навчанні лексики німецької мови студентів-філологів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Випуск 41. Т. 1. 2021. Мовознавство. Літературознавство. С. 131-

- 135.https://aphn-journal.in.ua/archive/41_2021/part_1/21.pdf?utm_source=chatgpt.com
4. Зиганов М., Козаренко В. Мнемотехніка. Запам'ятовування на основі візуального мислення. Київ : Школа раціонального читання, 2001. 304 с.
  5. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с.

Артемчук М.А., здобувач
Фролова М.Е., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Формування іншомовної комунікативної компетентності є одним із ключових завдань сучасної освіти в умовах глобалізації, мобільності та активного розвитку міжкультурної взаємодії. Володіння іноземною мовою сьогодні розглядається не лише як інструмент професійної реалізації, але і як важливий засіб особистісного розвитку та соціальної інтеграції. На думку П. Васильсвої, іншомовна комунікативна компетентність - це здатність вільно і адекватно здійснювати міжкультурне спілкування та взаємодіяти з носіями іншої мови та культури, а також вирішувати завдання міжособистісної і міжкультурної взаємодії [1].

Разом із тим процес опанування іноземної мови часто ускладнюється низкою психологічних бар'єрів, які істотно знижують ефективність навчання та стримують розвиток комунікативної активності здобувачів освіти.

У сучасних зарубіжних психолінгвістичних та психологічних дослідженнях іншомовна комунікативна компетентність трактується як багатовимірне утворення, що поєднує мовні знання, комунікативні вміння, соціокультурну обізнаність і психологічну готовність до спілкування. Останній компонент відіграє особливо важливу роль, оскільки навіть за достатнього рівня мовної підготовки психологічні бар'єри можуть перешкоджати реалізації комунікативного потенціалу особистості. Саме тому увага науковців дедалі більше зосереджується на вивченні емоційних і мотиваційних факторів іншомовного навчання.

Одним із найпоширеніших психологічних бар'єрів у процесі іншомовної комунікації є мовна тривожність. Вона визначається як специфічний емоційний стан, пов'язаний із ситуаціями використання

іноземної мови, та проявляється у страху допущення помилки, побоюванні негативної оцінки та відчутті невпевненості у власних можливостях [2].

Мовна тривожність може мати як ситуативний характер, так і стійку форму, що негативно впливає на мотивацію та бажання брати участь у комунікативній діяльності. Зарубіжні емпіричні дослідження доводять, що високий рівень тривожності безпосередньо впливає на когнітивні процеси, залучені до мовленнєвої діяльності. Зокрема, встановлено, що тривожність знижує концентрацію уваги, ускладнює запам'ятовування мовного матеріалу та уповільнює процес мовленнєвого реагування [3].

Унаслідок цього здобувачі освіти часто демонструють нижчі результати в реальній комунікації, ніж це можна було б очікувати з огляду на їхній рівень мовних знань.

Важливе теоретичне пояснення ролі емоційних чинників у вивченні іноземних мов подає гіпотеза афективного фільтра. Відповідно до цієї концепції, негативні емоційні стани, такі як страх, напруження або низька самооцінка, створюють своєрідний психологічний бар'єр, що блокує засвоєння мовного матеріалу, навіть якщо навчальне середовище є формально сприятливим [4].

Таким чином, психологічні бар'єри виступають не другорядним, а визначальним чинником ефективності іншомовного навчання.

Окрім тривожності, значний вплив на формування іншомовної комунікативної компетентності має мотиваційна сфера особистості. Внутрішня мотивація, позитивне ставлення до мови та культури її носіїв, а також усвідомлення практичної цінності мовних знань сприяють зниженню психологічних бар'єрів і підвищенню готовності до комунікації. На думку українських науковців, вирішальну роль відіграє мотивація, орієнтована на результат, адже вона допомагає усвідомити цінність зусиль і підтримує інтерес до подальшого вивчення мови [5, с. 3].

Особливу роль у виникненні або подоланні психологічних бар'єрів відіграє освітнє середовище та стиль педагогічної взаємодії. Підтримувальна атмосфера, толерантне ставлення до помилок і заохочення комунікативної ініціативи сприяють формуванню впевненості та психологічної безпеки. Натомість авторитарний стиль викладання, надмірна корекція помилок і порівняння студентів між собою можуть посилювати страх мовлення та уникання іншомовної комунікації.

Викладач іноземної мови повинен бути не лише носієм знань, але й мотиватором, який здатний запалити в здобувачів освіти бажання до самовдосконалення й досягнення успіху [6, с. 108].

Окремої уваги заслуговує міжкультурний аспект психологічних бар'єрів. Контакт із представниками іншої культури може викликати почуття невпевненості, страх непорозуміння або порушення соціальних

норм. У цьому контексті іншомовна комунікативна компетентність передбачає не лише мовну, але й психологічну готовність до міжкультурної взаємодії, що потребує розвитку емпатії, толерантності та гнучкості мислення.

Отже, психологічні бар'єри є складним багатофакторним явищем, що істотно впливає на процес формування іншомовної комунікативної компетентності. Їх подолання можливе за умови інтеграції психологічних знань у практику навчання іноземних мов, створення сприятливого емоційного клімату та орієнтації на особистісний розвиток здобувачів освіти. Урахування психологічного чинника сприятиме не лише підвищенню ефективності мовної підготовки, але й формуванню впевненої, відкритої до міжкультурного діалогу особистості.

Література

1. Васильєва П. Іншомовна комунікативна компетентність: проблеми, підходи, пошуки. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» 2020. № 1(9). <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-9-1-98-108>
2. Horwitz E. K., Horwitz M. B., Cope J. Foreign Language Classroom Anxiety // The Modern Language Journal. 1986. Vol. 70. P. 125–132.
3. MacIntyre P. D., Gardner R. C. The subtle effects of language anxiety on cognitive processing in the second language // Language Learning. 1994. Vol. 44(2). P. 283–305.
4. Krashen S. Principles and Practice in Second Language Acquisition. Oxford : Pergamon Press, 1982. 202 p.
5. Ключник Р., Щолокова Г., Чухно Т., Чернявська О., Комліченко А. Мотиваційні аспекти вивчення англійської мови. *Академічні візії*. Випуск 39/2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14836867>
6. Кібенко Л. Мотивація як фактор успіху у вивченні іноземної мови та розвитку іншомовної комунікативної компетентності здобувачів закладів вищої освіти. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»* 2025. №7. <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.14>

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний етап розвитку іншомовної освіти характеризується активним упровадженням цифрових і мультимедійних технологій, що зумовлює необхідність пошуку ефективних методів підвищення мотивації учнів та результативності навчального процесу. Особливої актуальності набуває проблема формування лексичних навичок, адже саме достатній словниковий запас забезпечує успішне здійснення усіх видів мовленнєвої діяльності — аудіювання, говоріння, читання та письма. Одним із перспективних напрямів удосконалення навчання лексики є гейміфікація освітнього процесу із використанням мультимедійних засобів.

Гейміфікація розглядається як цілеспрямоване впровадження елементів гри у неігрову діяльність. Дослідники підкреслюють, що «гейміфікація — це використання ігрових елементів та прийомів дизайну ігор у неігровому контексті, що дозволяє значно підвищити рівень залученості користувачів та їхню відданість справі» [3, с. 2]. На відміну від традиційних методів заучування слів, гейміфіковане навчання передбачає активну взаємодію та залучення емоційної сфери. Як зазначає В.М. Ляшук, «впровадження сприяє залученню учнів, робить навчання більш цікавим і динамічним. Переваги використання таких платформ включають високу доступність і гнучкість у навчанні, можливість миттєвої оцінки та зворотного зв'язку, а також інтеграцію гейміфікаційних елементів, які значно підвищують мотивацію учнів» [1, с. 76].

Застосування мультимедійних технологій значно розширює можливості гейміфікації. Поєднання тексту, зображення, звуку, анімації та відео дозволяє подавати нові лексичні одиниці в наочному та контекстуалізованому вигляді. Візуалізація значення слова, аудіосупровід правильної вимови, інтерактивні вправи та миттєвий зворотний зв'язок забезпечують багатоканальне сприймання інформації, що підвищує рівень її засвоєння. Крім того, цифрові ресурси забезпечують умови для багаторазового повторення матеріалу.

Сучасні вітчизняні дослідники вказують на те, що «різні технологічні інструменти допомагають оптимізувати й урізноманітнити навчальний процес і мотивують учнів вивчати та використовувати англійську для спеціальних цілей. Крім того, такі платформи для вивчення мов з інтеграцією ІІІ, як *Duolingo*, *Promova* тощо дозволяють персоналізувати

навчальний процес, включаючи елементи гри з використанням системи винагороди, щоб зробити його веселим, цікавим та мотивуючим» [2, с. 252].

У практиці навчання англійської мови гейміфікація реалізується через використання онлайн-платформ (*Kahoot!*, *Wordwall*) та мобільних додатків. Виконання лексичних тестів у форматі гри сприяє переходу від пасивного запам'ятовування до активного використання лексики. Наприклад, виконання лексичних тестів у форматі гри, участь у командних змаганнях, складання слів із запропонованих елементів, добір відповідей між словом і зображенням, проходження «місій» із використанням нової лексики у мовленнєвих ситуаціях активізують пізнавальний інтерес учнів і спонукають їх до практичного застосування вивченого матеріалу. Такі види діяльності сприяють переходу від пасивного запам'ятовування до активного використання лексики в комунікативних умовах.

Особливу ефективність гейміфікація демонструє в роботі з учнями ліцею. Ігрові елементи відповідають віковим потребам підлітків у самовираженні та співпраці «Інтерактивні платформи також сприяють підвищенню мотивації учнів через гейміфіковані елементи, такі як бали, значки, рівні та таблиці лідерів, що стимулює здорову конкуренцію та прагнення до самовдосконалення. Така модель навчання допомагає учням більше взаємодіяти з навчальним матеріалом, стимулюючи глибше занурення в мову та культуру, що в свою чергу може підвищити їхні загальні мовні компетенції» [1, с. 74].

Отже, гейміфікація в поєднанні з мультимедійними технологіями є дієвим засобом формування лексичних умінь учнів ліцею. Вона сприяє зростанню мотивації, активізації пізнавальної діяльності, надає наочність та практичну спрямованість навчання, створює умови для планомірного повторення і закріплення лексичного матеріалу. Розумне застосування гейміфікованих мультимедійних ресурсів дозволяє зробити процес засвоєння англійської лексики більш дієвим, динамічним та наближеним до справжніх комунікативних потреб теперішніх учнів.

Література

1. Лящук Т.А. Використання інтерактивних онлайн-платформ для формування англійської лексичної компетентності учнів старшої школи : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література) / наук. Кер. Л.В. Ковальчук; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 91 с.
2. Степаненко О., Красненко О. Практичне використання моделі SAMR у викладанні англійської мови для спеціальних цілей. інноваційна педагогіка. 2025. Т. 2, вип. 85. С. 248–256.

3. Inés Amaya Díaz, Johnny Bajaña Zaja, Melba Triana Palma. Gamification as a Multimedia Methodology Strategy in the English Language Teaching Process for EFL Learners. 2023. 340 с.

Багін Є.П., здобувач
Ляшенко У.І., к. пед. н., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT TA HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ «BOILERS»

Пропозиції сучасного освітнього простору суттєво розширюють можливості здобувачів освіти отримувати необхідну інформацію: від використання електронних бібліотек до навчання онлайн за допомогою ІІІ, проте не завжди таке навчання є ефективним, якщо воно не має відповідної методики подання матеріалу для засвоєння. Здобувачі вищих морських навчальних закладів також мають велику кількість пропозицій щодо набуття певних знань та навичок і, в цьому контексті, дуже вагомим інструментом у їх розвиток є спосіб подання навчального матеріалу відповідно до поставленої мети.

Оскільки володіння англійською мовою морського спрямування є необхідною умовою конкурентоспроможності на ринку праці у морській галузі, то розвиток і засвоєння умінь та навичок професійної англійської постає одним з головних завдань учасників освітнього процесу. Метою даної статті є дослідити «Особливості розвитку soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з англійської мови під час вивчення модуля «Boilers».

Бойлери є ключовою ланкою енергетичної системи, яка забезпечує живучість та економічну ефективність судна. По-перше бойлери використовуються для розігріву до потрібної в'язкості важкого палива (якщо цього не зробити паливо перетвориться на мазут, а головний двигун зупиниться).

По-друге: повноцінне засвоєння теми здобувачами дозволяє їм ефективно експлуатувати утилізаційні котли, які використовують енергію вихлопних газів і таким чином економлять енергію.

По-третє: використання бойлерів є критично необхідним для побутових потреб та обігріву (підігрів вантажу на танкерах та робота камбуза). Процес навчання у ХДМА (Херсонська державна морська академія) відбувається за блочно-модульною системою, де на вивчення та розкриття

певної теми (в нашому випадку бойлерів) відводиться один модуль, який, як правило, включає у себе 5 тем. Під час вивчення модуля «Boilers» курсанти вивчають наступні теми:

1. Типи бойлерів (General information: types of boilers).
2. Водотрубні котли (Water-tube boilers).
3. Жаротрубні котли (Fire-tube boilers).
4. Несправності котлів та усунення несправності (Troubleshooting of boilers).
5. Обслуговування котлів (Boiler maintenance).

Hard skills – це технічні знання та професійні вміння, необхідні для виконання конкретної роботи [1]. Під час вивчення теми бойлери здобувачі мають оволодіти наступними hard навичками:

1. Вміння безпомилково розрізняти водотрубні та жаротрубні котли, знати їхні слабкі місця.
2. Здатність за непрямими ознаками визначити несправність до того, як спрацює аварійна зупинка.
3. Вміння проводити очищення поверхонь нагріву (soot blowing), заміну форсунок, тощо.
4. Розуміння логіки систем керування горінням та систем захисту за рівнем води.

Soft skills – це соціально-психологічні, особистісні якості людини, що не залежать від конкретної професії, але допомагають ефективно взаємодіяти з іншими, працювати в команді, адаптуватися до змін та досягати цілей [1]. Під час вивчення теми бойлери здобувачі мають оволодіти наступними soft навичками:

1. Вміння аналізувати причину, а не лише наслідок.
2. Чітке та лаконічне передання інформації старшому механіку або вахтовому офіцеру за стандартами ІМО (International Maritime Organization).
3. Дисциплінованість у веденні машинно-котельного журналу та дотриманні графіків перевірок.
4. Розуміння впливу неповного згоряння палива на викиди в атмосферу та штрафні санкції.

Слід зазначити, що вивчення модуля «Boilers» проходить на 3му курсі за структурою EASA (engage, activate, study, activate), після проходження здобувачами освіти плавальної практики і спирається на їх особистий досвід.

Розглянемо фрагмент уроку на етапі «stater» для теми «Boiler maintenance»:

I Look at the pictures and arrange them in the correct order.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

2 Discuss the questions.

- What do you think has happened?
- How could this situation be avoided?
- How can machinery failures be avoided on board a ship?
- How can marine boiler failures be avoided?

Як можна побачити з фрагменту уроку на етапі «starter» здобувачі бачать в цьому не просто історію про банан, а пряму аналогію з профілактичним обслуговуванням у машинному відділенні.

Викладач підводить курсантів до думки: «У машинному відділенні "бананова шкірка" — це невчасно продута сажа, ігнорування капелі палива з форсунки або забитий фільтр. Якщо ви не "приберете за собою" (не проведете Maintenance), наслідки будуть такими ж фатальними, як на картинці №2».

З точки зору технічної грамотності (розвиток hard навичок) здобувачі: починають розуміти технічну суть обслуговування бойлерів, а саме:

- сажа на трубках — це та сама "шкірка". Якщо її не прибрати, теплообмін погіршується, виникає перегрів труб і, як наслідок, їх розрив;
- обслуговування пальників: брудна форсунка призводить до неповного згоряння. Це "сміття", яке накопичується і веде до аварійної зупинки;
- підготовка води: Пропуск одного аналізу води — це крок до корозії (майбутньої "поламаної ноги" котла).

З точки зору фундаменту професійної етики (soft навички) у здобувачів формується:

- відповідальність: розуміння, що твоя лінь або неухважність на вахті (не викинув "банан" у смітник) призведе до аварії, за яку відповідатиме весь екіпаж;

- прогностичне мислення: вміння бачити небезпеку там, де її ще немає. Оцінка ризиків — ключова навичка для роботи з обладнанням під високим тиском;

- розуміння того, що журнал техобслуговування — це не просто папірець, а гарантія того, що ніхто не "послизнеться" на несправності.

Питання, що ставляться до малюнків у вигляді послідовних дій також спрямовані на розвиток твердих та м'яких навичок, наприклад розглянемо питання №3 та №4.

Питання №3: How can machinery failures be avoided on board a ship? (Як можна уникнути поломок механізмів на борту судна?)

З точки зору розвитку hard навичок здобувачі демонструють знання загальних принципів: *regular inspection, lubrication, cleaning, vibration analysis*.

З точки зору розвитку soft навичок: питання підводить до того, що безпека — це результат щоденної рутинної дисципліни. Це розвиває професійну відповідальність.

Питання №4: How can marine boiler failures be avoided? (Як можна уникнути поломок суднових котлів?)

З точки зору розвитку hard навичок здобувачі повині назвати конкретні операції: *soot blowing, water testing, burner cleaning, blow-down procedure*.

З точки зору розвитку soft навичок: вміння виділити специфічні ризики саме для котельної установки (високий тиск, корозія), що відрізняє її від інших механізмів (критичне мислення).

Враховуючи усе вищезазначене можна зробити висновок, що метафоричне навчання є дуже ефективним при підготовці здобувачів вищої освіти: на прикладі етапу «starter» продемонстровано, як побутова ситуація («ефект бананової шкірки») трансформується у глибоке розуміння принципу профілактичного обслуговування. Це дозволяє курсантам усвідомити, що технічна несправність котла є результатом ланцюжка ігнорованих дрібниць.

Аналіз структури дискусійних запитань підтвердив, що вони слугують «містком» між теоретичними знаннями загальних принципів роботи машин та специфічними операціями з обслуговування котлів, одночасно виховуючи дисципліну та критичне мислення.

Слід підкреслити, що у межах даної публікації було детально розглянуто лише один етап уроку — «starter». Цей етап є фундаментом, що базується на попередньому плавальному досвіді курсантів 3-го курсу та готує їх до подальшого глибокого вивчення технічних нюансів (етапи *Study* та *Activate*), які потребують окремого дослідження.

Література

1. <https://eduhub.in.ua/news/shcho-take-hard-skills-i-soft-skills-yak-nas-ocinyuye-robotodavec>.
2. <https://www.youtube.com/watch?v=tz3ywH3aD4E>
3. https://www.youtube.com/watch?v=Nqxi_qtf8ik

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАРЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДИСКУСІЙНИХ НАВИЧОК НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

Як викладачі англійської мови, ми сприймаємо наших учнів як представників нового покоління, яке глибоко інтегроване у медіапростір. Вони постійно взаємодіють із різними інформаційними ресурсами, зокрема зі ЗМІ, що формують їхнє світосприйняття. Медіаресурси також впливають на стан освіченості молодого покоління, на його спроможність коректно та безпечно користуватися інформацією, сприймати й обробляти її за принципами інформаційної грамотності.

Актуальність розвідки зумовлена зростанням ролі медіа в сучасному освітньому просторі та необхідністю формування в учнів уміння критично мислити, брати участь у дискусіях й аргументовано висловлювати власну думку англійською мовою.

До найбільш поширених та звичних форм медіаресурсів, якими користується молодь, належать засоби масової інформації, інтернет-джерела, зокрема і в ігровому форматі [2, с. 100]. Дослідники з'ясували, що найпопулярнішими соцмережами серед українських дітей та молоді є TikTok, YouTube, Instagram [4]. Залучення мультимедійних, сучасних цифрових технологій у навчальний процес вивчення іноземних мов відкриває нові можливості для адаптації навчального матеріалу до індивідуальних потреб учнів, а також забезпечує доступ до автентичних навчальних матеріалів.

Аудіовізуальні засоби, які використовують під час навчання іноземної мови, зокрема у профільних класах, можна поділити на нетехнічні та технічні. Перші, відповідно, презентуються класові у вигляді дошок, фото, постерів, плакатів, газет, журналів та є гарною альтернативою при обмеженому фінансуванні, оскільки є доступними та зручними у користуванні. При залученні цієї категорії засобів на уроках англійської мови, можна виділити такі переваги, як більш глибоке занурення у мовне та культурне середовище носіїв мови, що дає можливість якісно сформувати міжкультурну компетенцію учнів [2, с. 353]. Використання таких платформ, як BBC World, CNN World News, The New York Times, значно поглиблює і соціокультурну компетенцію, допомагаючи подолати психологічний бар'єр та налагодити міжкультурні зв'язки. Наприклад, подкасти з цих платформ відносяться як до звичайних наративних, так і до тих, що містять специфічні лексеми, ідіоматичні вирази, жарти, гру мовних

зворотів, пісні, характерні для окремої країни, фонетичні особливості акцентів тощо [7, с. 118–119]. Варто зазначити, що такі ресурси є стилістично релевантними та містять багатий лінгвістичний матеріал, який можна ефективно використовувати для створення й аналізу текстів різних стилів та типів, тобто вони послуговують джерелом автентичних різновидів англійської мови.

До другої категорії належать ті засоби, які створюють відчуття поглибленої психологічної реальності, такі як мультимедійні дошки, комп'ютерні лабораторії, мультимедійні лабораторії [6, с. 313]. Аудіальна складова зазначених медіа надає можливість розвитку уяви та креативного мислення, а також сприяє удосконаленню вимови та інтонаційних навичок. Візуальна ж частина вирізняється великою продуктивністю в процесі вивчення мови, оскільки пропонується розбір незнайомих лексичних одиниць та граматичних структур, що своєю чергою, стає основою для подальших обговорень та дискусій навколо проблематики фільму, його тематичного навантаження, персонажів, акторського складу тощо.

Медіаресурси дають велику кількість інформації, таким чином мотивуючи учнів до полемічних обговорень, аналізу інформаційного джерела. У контексті вивчення іноземної мови у профільних закладах освіти, можемо виділити такі переваги електронних навчальних ресурсів, зокрема ЗМІ, як допомога у розвитку мовленнєвих навичок, у тому числі і говоріння, аудіювання через різні види діяльності. Через дискусійний характер взаємодії, диджитал-інструменти залучають творчий потенціал дітей, надають можливість вільно висловлювати власні ідеї, сприяють налагодженню співпраці та комунікативної діяльності між учнями, підвищують рівень залученості та інтерактивної компоненти на заняттях з іноземної мови [6, с. 312]. Важливо виділити і можливість вибору найбільш релевантної інформації з тексту чи аудіо-ресурсу, покращення навичок аргументування чи спростування ідей, додатково із розширенням словникового запасу. Серед молодих педагогів популярністю користується формат поєднання різних підходів, як-то: аналітичний огляд тексту ЗМІ із подальшим продукуванням власного тексту, залучаючи індивідуальну думку, перегляд та обговорення телевізійної програми, аудіо чи відео джерела з платформ Youtube, презентаційного ресурсу TED Talks, подкастів [6, с. 1068 – 1069]. Ці платформи пропонують широкий вибір не лише автентичних монологів та діалогів, а також поєднання відео ресурсів із лекційним матеріалом, презентаціями, що сприяє розвитку навичок аудіювання, говоріння, комунікативної компетенції учнів. Опрацювання відеофрагменту з художнього або науково-популярного фільму, матеріалів інтерактивних платформ (Coursera, edX), мобільних додатків та програм (Memrise, EdPuzzle) може стати основою для організації презентаційних

виступів та створення спільних креативних проєктів за темою дискусій [3, с. 173 – 174]. При організації дискусій та обговорень у зазначеному вище форматі важливо також створити умови для попереднього обговорення проблем у малих групах перед подальшим диспутом/дебатами у профільному класі.

Прослуховування подкастів дає можливість не лише подальшого обговорення у різних форматах, але й створення власних учнівських проєктів у подібній формі. Багато вчителів переконані, що це мотивує учнів і допомагає покращувати мовні навички та слугує прикладом логічного викладу думок і аргументації. Також подібні завдання дають змогу практикувати читання вголос, зіставляти поняття задля висловлення власної думки щодо конкретної теми, аналізувати думки однокласників та давати аргументовану відповідь на них, робити усну презентацію, зокрема у формі звіту, групову презентацію проєкту, опис картинок, розповідь історій, створення блогів-оглядів порад щодо певних проблем [7, с. 120 – 125]. Важливим залишається і формат подкастів для проведення рольових ігор, дебатів, драматичних монологів, радіопостановок тощо. Таким чином, подкасти, особливо корисні для тренування вимови та коригування інтонації, є додатковим видом роботи з аудіовізуальними джерелами, наряду з дискусіями, диспутами, дебатами, обговореннями та іншими формами мовленнєвої діяльності серед учнів. Важливим також є виконання усних вправ, опрацювання діалогічних ситуацій, виконання онлайн-вправ на закріплення лексичних та фонетичних навичок тощо. Такі підходи вдало поєднують як індивідуальну, так і групову роботу.

Методика використання TED-лекцій у навчальному процесі повинна включати ряд кроків, спрямованих на досягнення максимально ефективних результатів навчання. Ці кроки включають вибір теми TED-лекції, виголошення промови, розробку завдань до та після прослуховування. Викладачі англійської мови повинні вибирати ті медіа ресурси, які відповідають навчальним цілям учнів та конкретній темі або підтемі навчання, що важливо для профільних класів, де теми засвоюються більш поглиблено. Важливо також розробити завдання перед прослуховуванням, які допоможуть учням зосередитися на основних ідеях, поняттях і лексиці, наприклад мозковий штурм щодо теми, обговорення-прогнозування змісту вступу тощо. Продемонструвавши ресурс достатню кількість разів і надаючи учням достатню підтримку для його розуміння та сприйняття, вчитель сприяє розвитку навичок аудіювання шляхом конденсації та узагальнення почутого [1, с. 16 – 19]. Після прослуховування, учні беруть участь в обговоренні різних аспектів виступу, приділяючи особливу увагу лексиці, вимові, стилю мовлення та інтонації, виконують низку вправ на розвиток критичного мислення, таких як класні дебати, підготовка

переконливих промов з оцінкою доказів та виведенням висновків, визначення унікальних особливостей виступу, створення резюме виступів, зокрема у формі групових проєктів тощо. TED-лекції надають багатий і складний матеріал, який вчителі можуть використовувати для навчання учнів організації мовлення, маркерів дискурсу, переконливої мови.

На уроках англійської мови у профільних класах зазначені вище медіа ресурси можуть бути використані задля кращої інтеграції автентичних матеріалів у програму навчання, самостійної роботи під час проєктних робіт (підготовки проєктів, створення інтелект-карт з метою подальшої презентації, підготовки до участі у дебатах), поглибленого вивчення окремих тем учнями самостійно, а також запропоновані для самопідготовки для складання іспитів [3, с. 175]. Важливо залучати зазначений інструментарій не лише для формування базових компетенцій в учнів, а й для розвитку навичок сприйняття автентичного мовлення, покращення практики обґрунтованого мовлення. На уроках англійської мови у профільних класах використання візуальних та слухових опор сприяє значному підвищенню мотивації учнів до мовленнєвої діяльності, покращенню знань з теми до 15% [5, с. 1072]. Також варто відзначити такі переваги, як стимулювання самостійної роботи, оптимізацію навчального середовища, покращення сприйняття та подачі матеріалу за умови грамотної інтеграції матеріалів до навчальних та контролюючих програм, ретельно підібраних методистами, лінгвістами та викладачами іноземних мов.

Отже, використання медіаресурсів на уроках англійської мови в профільних класах сприяє розвитку мовленнєвих і дискусійних навичок учнів, а також допомагає формувати міжкультурну компетенцію та критичне мислення. Залучення автентичних аудіо- та відео матеріалів підвищує мотивацію до вивчення мови, стимулює творчий потенціал учнів. Таким чином медіаресурси стають важливим інструментом підвищення ефективності навчального процесу.

Література

1. Вільховченко Н.П. Using TED Talks in teaching English for specific purposes at university level. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2023. № 1 (25). С. 16–22.
2. Гез М. І. Методика навчання іноземних мов у середній школі : підручник. Київ, 2016. 345 с.
3. Мальчевська П. В. Використання онлайн-ресурсів у вивченні іноземної мови. *Прикладні аспекти лінгвістичних досліджень* : зб. матеріалів / за

- ред. А. О. Ворначева. Київ : Державний торговельно-економічний університет, 2025. С. 171–178.
4. Українська молодь сьогодні. Дослідження. URL: <https://mriemotadiemorazom.org/ukrainian-youth-today>
  5. Трубщина О. М., Ткач О. Г. Методика використання навчальних відеоматеріалів на уроках англійської мови в умовах дистанційного навчання. *Наукові перспективи*. 2024. № 11 (29). С. 1065–1074.
  6. Шевченко Ю.М., Мостова Н.А. Використання медіа ресурсів на уроках англійської мови у вищій школі. *Молодий вчений*. 2018. №8 (60). С. 312 – 314. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4167/4099> (дата звернення: 25.12.2025)
  7. Sze P. M. Developing students' listening and speaking skills through ELT podcasts. *Education Journal*. 2006. Vol. 34. № 2. P. 115–134.

Баранчук О.О., здобувач
Літікова О.І., к. пед. н., доцентка
Херсонська державна морська академія

EFFECTIVE CREW COMMUNICATION DURING CRITICAL ENGINE ROOM EMERGENCIES

The engine room is the core of a vessel's propulsion and power system and, at the same time, one of the most hazardous operational environments on board. During critical emergencies such as fire, flooding, fuel oil leakage, or propulsion failure, the engine room may rapidly become a high-risk and chaotic space. Under such conditions, effective communication is not merely an operational requirement but a decisive factor that determines whether the situation will be controlled or escalate into a serious accident.

Modern research in maritime safety emphasizes that communication is one of the key human factors influencing accident prevention and crisis management. According to recent studies, ineffective communication is directly associated with delayed response, incorrect decision making, and coordination failures in emergency situations [1]. Therefore, the development of structured communication practices is essential for ensuring safe ship operation.

Effective emergency communication is based on several fundamental principles. First, clarity and brevity are essential, as complex or ambiguous messages may be misunderstood in stressful conditions. Crew members must use clear, direct, and standardized terminology. Second, closed-loop communication plays a crucial role in ensuring that orders are correctly received and executed. This process involves issuing a clear instruction, repeating it back for

confirmation, and reporting completion of the task. Such a structured approach eliminates uncertainty and reduces the probability of human error.

Another key principle is the presence of a clearly defined command structure. In emergency situations, the bridge maintains overall control of the vessel, while the Chief Engineer or the senior engineer on watch assumes responsibility for engine room operations. A well-defined hierarchy ensures that information flows efficiently and decisions are made without confusion or duplication of efforts. The importance of structured communication and coordination within teams is also emphasized in Crew Resource Management (CRM) theory, originally developed in aviation and later adapted to maritime operations [4]. CRM focuses on communication, leadership, and teamwork as essential components of safe decision making.

Human-machine interaction and automation also influence communication processes in the engine room. Modern ships rely heavily on automated monitoring and alarm systems; however, failures or malfunctions in such systems may negatively affect team coordination. Research indicates that automation breakdowns can disrupt communication patterns and increase cognitive workload, leading to errors in emergency response [3]. Therefore, engineers must be prepared to interpret system information critically and maintain effective communication even under degraded technical conditions.

The engine room environment presents specific challenges for communication. High levels of noise, complex layout, and limited visibility may significantly reduce the effectiveness of verbal communication. In such conditions, various communication systems are used, including internal telephones, portable radios, and public address systems. However, the reliability of these systems cannot always be guaranteed during emergencies. Consequently, alternative methods such as pre-arranged hand signals or direct physical communication may become necessary.

The flow of communication during an emergency typically follows a structured sequence. It begins with the detection of a hazardous situation by a crew member, followed by immediate reporting to the Engine Control Room. The information is then transmitted to the bridge, where overall coordination is established. The Chief Engineer organizes the response, assigns tasks, and continuously updates the bridge on the situation. This process ensures that all departments operate with a shared understanding of the emergency.

Despite the availability of procedures and communication tools, several barriers may reduce communication effectiveness. These include excessive noise, psychological stress, ambiguous language, hierarchical barriers, technical failures, and language differences within multinational crews. Studies on maritime human factors highlight that such barriers significantly increase the risk of accidents in engine room operations [2]. In particular, stress and time pressure

may cause individuals to ignore procedures or misinterpret information, leading to critical mistakes.

Training and drills are essential for overcoming these challenges. Communication skills must be developed through регулярне практичне відпрацювання, particularly under simulated emergency conditions. Realistic drills that include high noise levels, limited visibility, and equipment failure scenarios help crew members develop the ability to communicate effectively under pressure. CRM-based training programs further enhance team coordination by focusing on non-technical skills such as leadership, situational awareness, and decision making.

In addition, modern research suggests that safety performance in maritime operations depends on the integration of technical and human factors. Communication is considered a central element linking individual actions, team coordination, and system performance [1]. Therefore, improving communication practices should be a priority in both training programs and shipboard safety management systems.

In conclusion, effective communication is a critical component of safe engine room operations during emergencies. While modern ships are equipped with advanced technical systems, the success of emergency response ultimately depends on the ability of the crew to exchange information clearly, coordinate actions, and make timely decisions. The application of structured communication principles, supported by training and modern research in human factors, can significantly enhance maritime safety and reduce the risk of accidents in high-risk environments.

References

1. Veltsin N., Chountalas P. T., Koutsouki E., Karvounidi M. D., Foustieris A. E. Modeling human critical success factors for maritime safety. *Safety Science*, 2025.
2. Chowdhury M. N., Shafi S., Arzaman A. F. M. et al. Navigating human factors in maritime safety: A review of risks and improvements in engine rooms. *International Journal of Safety and Security Engineering*, 2024.
3. Nazir S. Exploring the effects of automation malfunction on team communication and coordination in ships' engine rooms. *Process Safety Progress*, 2023.
4. Beaty D. *The Naked Pilot: The Human Factor in Aircraft Accidents*. London : Zed Books, 1995.
5. International Maritime Organization. *Standard Marine Communication Phrases (SMCP)*. London : IMO.

HUMAN-MACHINE INTERACTION IN UNATTENDED MACHINERY SPACE (UMS) OPERATIONS ON MODERN SHIPS

Modern maritime transport increasingly relies on automated systems to ensure efficient and safe vessel operation. One of the most significant developments in ship engineering is the implementation of the Unattended Machinery Space (UMS) operational mode. In this mode, the engine room is not continuously staffed, and the condition of machinery systems is monitored remotely from the Engine Control Room (ECR) or the ship's bridge through automated control and alarm systems. The introduction of UMS has significantly changed the organization of watchkeeping, communication between ship departments, and procedures for responding to emergencies.

The growing level of automation has improved operational efficiency and reduced the need for continuous physical presence in machinery spaces. However, despite the technological progress, the safety and reliability of ship operations still largely depend on the competence of the crew and the effectiveness of interaction between humans and automated systems. Therefore, the study of human-machine interaction and crew communication in UMS conditions is an important aspect of modern maritime safety.

Unattended Machinery Space refers to a mode of ship operation in which machinery spaces are periodically unattended while the main machinery and auxiliary systems are continuously monitored by automatic control and alarm systems. These systems supervise important parameters such as temperature, pressure, lubrication levels, and equipment status. When abnormal conditions occur, alarm signals are transmitted to the Engine Control Room and to the bridge, where watchkeeping personnel can assess the situation and initiate the necessary response. In such situations, duty engineers remain on call and must be ready to respond immediately to any alarm condition.

The concept of distributed cognition, introduced by Edwin Hutchins, provides an important theoretical framework for understanding human interaction in complex technical environments [1]. According to this concept, cognitive processes are not limited to the individual but are distributed across people, technological systems, and the surrounding environment. In maritime operations, the ship's crew, technical equipment, alarm systems, and documentation together form a unified cognitive system. Information is shared among crew members and technical devices, allowing the team to collectively interpret operational situations and make decisions.

In UMS operations this concept becomes particularly relevant. Decision making is not performed solely by a single engineer but emerges through interaction between automated monitoring systems, alarm signals, technical documentation, and communication between the bridge and the engine department. Engineers must interpret system data, analyze alarms, and coordinate their actions with other crew members in order to maintain safe operation of the vessel.

Another important aspect of UMS operation is the interaction between humans and automated control systems. Thomas B. Sheridan describes such interaction as supervisory control, in which automated systems perform routine operational tasks while human operators monitor system performance and intervene when necessary [2]. In the context of ship machinery systems, engineers supervise automated processes instead of manually controlling each component of the engine room. While this approach increases efficiency, it also creates new challenges related to maintaining situational awareness and ensuring a rapid and correct response to abnormal situations.

Communication plays a critical role in ensuring safe UMS operation. The theory of situated action proposed by Lucy Suchman emphasizes that human actions are shaped by the specific context in which they occur rather than by strictly predefined plans [3]. In maritime operations, engineers must interpret alarm signals and system information in relation to the current operational situation of the vessel. Effective communication between the bridge and the engine department becomes essential in order to correctly assess technical conditions and coordinate appropriate responses.

Although automation significantly improves ship performance and operational efficiency, it also introduces certain risks associated with the human factor. Studies of human-machine interaction in maritime systems indicate that poorly designed interfaces or excessive automation may lead to misunderstanding of alarm signals, delayed responses, or incorrect decisions during emergencies [4]. Among the most common operational challenges in automated environments are delayed reaction to alarm notifications, overreliance on automated systems, alarm fatigue among watchkeeping personnel, and communication difficulties between different departments of the ship.

Future developments in maritime technology increasingly focus on the integration of artificial intelligence and autonomous navigation systems. Research on Maritime Autonomous Surface Ships (MASS) emphasizes the importance of explainable artificial intelligence, which allows automated systems to provide understandable explanations for their decisions [5]. Such transparency is necessary to maintain human trust and ensure that operators can effectively supervise automated systems. Even in highly automated maritime environments, human operators will remain responsible for safety and final decision making.

International maritime regulations also emphasize the importance of professional competence in operating automated ship systems. According to the requirements of the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW), engineering officers must possess adequate knowledge and skills related to automated monitoring systems, watchkeeping procedures, and emergency response [6]. Proper training ensures that engineers are capable of interpreting system information, responding to alarm conditions, and maintaining effective communication with the bridge team.

In order to ensure safe operation of vessels operating under UMS conditions, several practical measures must be implemented. These include regular testing of alarm systems, accurate documentation of machinery parameters in logbooks, clearly defined call engineer procedures, and regular emergency drills. In addition, continuous training and effective teamwork between ship departments play an important role in preventing accidents and maintaining operational safety.

In conclusion, the implementation of Unattended Machinery Space operation represents an important stage in the technological development of modern shipping. While automation significantly improves operational efficiency, it also increases the importance of human competence, situational awareness, and effective communication among crew members. The integration of knowledge from cognitive science, human–machine interaction research, and maritime safety studies can contribute to the improvement of ship automation systems and enhance the safety of maritime operations in increasingly automated environments.

References

1. Hutchins E. *Cognition in the Wild*. Cambridge : MIT Press, 1995.
2. Sheridan T. B. *Telerobotics, Automation, and Human Supervisory Control*. Cambridge : MIT Press, 1992.
3. Suchman L. *Plans and Situated Actions: The Problem of Human–Machine Communication*. Cambridge : Cambridge University Press, 1987.
4. Kilinc N. U. Human–machine interaction and system safety in maritime autonomous systems.
5. Zhang Z., Xu H. Explainable artificial intelligence for Maritime Autonomous Surface Ships.
6. International Maritime Organization. *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)*. London : IMO, 1978 (as amended).
7. McGeorge H. D. *Marine Auxiliary Machinery*. Oxford : Butterworth-Heinemann.

ПОНЯТТЯ ТА ЦІЛІ КУРСУ «КРАЇНОЗНАВСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США» В ДИДАКТИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасна дидактика англійської мови все частіше наголошує на необхідності комплексного підходу до процесу навчання, в якому мова сприймається не тільки як система знаків і граматичних правил, але і як засобів комунікації, вкорінений у певному культурному контексті. У цьому підході викладання іноземна мова не може обмежуватися виключно розвитком лінгвістичної компетенції. Вона повинна також охоплювати знання про реалії країн, в яких функціонує. Важливу роль у цьому процесі відіграє предмет “Країнознавство Великої Британії та США”, яке є невід’ємною складовою викладання англійської мови [5].

Предмет дозволяє студентам краще зрозуміти культурні, соціальні та історичні умови, що впливають (або вплинули) на спосіб спілкування носіїв мови. Завдяки цьому викладання англійської мови набуває пізнавального та виховного виміру, а навчальний процес стає більш автентичним і функціональним [6]. Метою цієї статті є обговорення поняття предмету країнознавства Великої Британії та США в контексті викладання англійської мови та представлення його основних освітніх цілей.

Країнознавство Великої Британії та США в дидактиці іноземної мови

Поняття стосується передачі знань про країни певної мовної зони, що охоплює такі елементи як: географія, історія, соціальна структура, політична система, традиції, звичаї та повсякденне життя людей [8]. Однак країнознавство не є лише сукупністю фактичних відомостей, вона виконує інтерпретаційну функцію, що дозволяє зрозуміти взаємозв’язок між мовою та культурою.

Як підкреслює Крамш, мова та культура перебувають у тісному взаємозв’язку, а значення мовного висловлювання завжди формується соціальними та культурними контекстами [6]. Саме з цієї причини викладання мови без посилання на культурні реалії призводять до її штучного відриву від реальності. А країнознавство дозволяє впровадити лексичні та граматичні структури в справжню комунікативну ситуацію, що сприяє їх кращому розумінню та тривалому засвоєнню.

У вивченні англійської мови, країнознавство найчастіше зосереджується на Великій Британії та США як на країнах, що мають домінуюче культурне та політичне значення. Питання які обговорюються включають у себе:

систему освіти, державні інститути, національні свята, релігійні відмінності та особливості повсякденного життя [4]. Ці знання дозволяють студентам правильно інтерпретувати автентичні тексти та уникати непорозумінь що виникають через культурні, політичні відмінності.

Подана нижче таблиця показує наочність порівняння політичних векторів двох домінуючих країн. У британському контексті країнознавчі цілі реалізуються через аналіз історичної тяглості та трансформації імперської ідентичності, у той час як у США паритетом є вивчення інтеграційних процесів та здатності політичної нації до самовідтворення в умовах глобальних трансформації.

Сфера	Пріоритет вивчення Велика Британія	Пріоритет вивчення Сполучені Штати Америки
Політична система	Конституційна монархія, роль традицій, “Вестмінстерська модель”.	Федералізм, поділ віток влади, президентська республіка, лобізм.
Ідентичність	Питання деволюції (Шотландія, Уельс), “британськість”.	“Плавильний котел” vs “Салатниця”, амереканська мрія, мультикультуралізм.
Зовнішні вектри	Співдружність націй, відносини з ЄС (Brexit), “особливі відносини” з США.	Глобальне домінування, НАТО, Азійсько-Тихоокеанський регіон.

Таблиця допомагає студентам краще зрозуміти та порівняти дві країни за їх політичними поглядами. Це приклад застосування компаративного методу. Використання таких таблиць у цифровому форматі дозволяє структурувати знання про специфічні домінанти кожної держави. Вона слугує фундаментом для побудови індивідуальних дослідницьких траєкторії студентів. У цифровому освітньому середовищі кожен пункт таблиці може бути гіпертекстуальним: наприклад, блок про «Вестмінстерську модель» веде до прямої трансляції засідань Палати громад, а блок про «Федералізм» - до інтерактивної карти повноважень окремих штатів США. Це забезпечує перехід від лінійного викладання до мережевого, де студент самостійно конструює знання, спираючись на верифіковані цифрові джерела.

У сучасній дидактиці «Країнознавство Великобританії та США» цифрові технології трансформуються з допоміжного інструмента в комплексне освітнє середовище, яке забезпечує ефект максимального

занурення в інший культурний простір завдяки віртуальним екскурсіям (Google Earth, VR-тури музеями), доступу до автентичних медіа ресурсів (BBC, CNN) та використанню корпусних лінгвістичних інструментів, студенти отримують можливість аналізувати актуальні соціокультурні процеси в режимі реального часу долаючи географічні бар'єри. Інтерактивні платформи для гейміфікації та цифрові архіви першоджерел не лише підвищують мотивацію, а й сприяють розвитку критичного мислення через порівняльний аналіз британських та американських реалій. Таким чином, цифровізація перетворює вивчення країнознавства з пасивного накопичення енциклопедичних фактів на живий досвід міжкультурної комунікації та самостійного дослідницького пошуку.

Цілі країнознавства у викладанні англійської мови

Однією з ключових ідей є розвиток культурної компетентності, що розуміється як знання норм, цінностей та моделей поведінки, характерних для спільноти яка використовує дану мову [1]. Ця компетентність дозволяє студентам правильно зрозуміти значення висловлювань та адекватно реагувати в різних комунікативних ситуаціях.

Особливе значення має також розвиток міжкультурної компетенції, яка, за Браймом, полягає у здатності порівнювати власну культуру з чужою, критично осмислювати культурні відмінності та формувати відкритість і толерантність [2]. Країнознавство сприяє подоланню стереотипів та упереджень, що є надзвичайно важливим в умовах глобалізації та інтенсивних міжкультурних контактів.

Іншою метою країнознавства є розширення пізнавальних знань. Пізнання реалі англomовних країн підвищує мотивацію до вивчення мови та полегшує запам'ятовування нового матеріалу завдяки його контекстуалізації [7]. Також виконує міждисциплінарну функцію, поєднуючи вивчення мови з елементами історії, географії та суспільствознавства.

Не менш важливо є і освітня мета. Цей контакт сприяє формуванню емпатії, діалогічної позиції та навичок критичного мислення [2]. У цьому сенсі країнознавство вписується в більш широкі освітні цілі, такі як виховання до життя в мультикультурному суспільстві та підготовка до функціонування в міжнародному середовищі.

Значення країнознавства на практиці

У педагогічній практиці може реалізовуватися за допомогою різноманітних методів і засобів. Традиційні форми роботи, такі як лекція, аналіз текстів або дискусія, дають змогу систематично передавати знання та розвивати аналітичні навички. Водночас дедалі частіше використовуються сучасні педагогічні засоби, які підвищують привабливість заняття та залучають учнів [3].

Гармер зазначає, що ефективно викладання полягає не в передачі енциклопедичних фактів, а в створенні можливостей для рефлексії та інтерпретації різних культурних явищ [4]. Тому країнознавство повинно бути невід'ємною частиною процесу викладання англійської мови, а не лише другорядним доповненням до вивчення граматики та лексики.

Країнознавство займає важливе місце в дидактиці англійської мови

Бо саме країнознавство дозволяє сприймати мову як культурне і соціальне явище. Його основною ціллю є розвиток культурної та між культурної компетентності, розширення пізнавальних знань та формування відкритості, толерантності. Свідоме включення цих знань у навчальний процес допомагає підвищити якість викладання англійської мови та готує студентів до майбутнього спілкування та розуміння співрозмовника з англомовної країни.

Новизна дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці моделі цифрової дидактики країнознавства, що базується на поєднанні компаративного аналізу та інструментів візуалізації даних.

Література

1. Brown H. D., Principles of Language Learning and Teaching, Pearson Longman 2007.
<https://gustavorubinoernesto.com/wp-content/uploads/2020/06/H-Douglas-Brown-Principles-of-Language-Learning-and-Teaching.pdf>
2. Byram M., Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence, Multilingual Matters, Clevedon 1997.
<https://dokumen.pub/teaching-and-assessing-intercultural-communicative-competence-revisited-9781800410251.html>
3. Dudeney G., N. Hockly, How to Teach English with Technology, Pearson Education, Harlow 2007, s. 7–15.
<https://content.fimsschools.com/ebooks/English%2003/How%20To%20Teach%20English%20With%20Technology%20Book.pdf>
4. Harmer J., How to Teach English, Longman, London 2007.
<https://ru.scribd.com/document/710964188/How-to-teach-English-Jeremy-Harmer>
5. Komorowska H., Metodyka nauczania języków obcych, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2009.
<https://ru.scribd.com/document/337687308/Komorowska-H-Metodyka-Nauczania-J%C4%99zykow-Obcych>
6. Kramersch C., Language and Culture, Oxford University Press, Oxford 1998.

- <https://library.ablaikhan.kz/wp-content/uploads/2022/01/Language-and-Culture-Claire-Kramersch.pdf>
7. Tomlinson B., Developing Materials for Language Teaching, Continuum, London 2003.
<https://ru.scribd.com/document/717906375/0-Brian-Tomlinson-Editor-Developing-Materials-for-Language-Teaching-Bloomsbury-Academic-2023>
8. Wilczyńska W., A. Michońska-Stadnik, Metodologia badań w glottodydaktyce, Avalon, Kraków 2011.
https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/lingwistyka-stosowana-applied-linguistics-angewandte-linguistik/2011-numer-4/lingwistyka_stosowana_applied_linguistics_angewandte_linguistik-r2011-t-n4-s327-329.pdf

Гронь А.О., здобувачка
Кіщенко Ю.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

РОЛЬ ГРИ ТА КАЗКОВОГО МАТЕРІАЛУ У РОЗВИТКУ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Враховуючи, динамічні зміни в освітньому середовищі та особливості розвитку дітей у наш час, є необхідність винаходити нові методи та призвичаюватися до них, комбінуючи підходи до вивчення іноземної мови. Це дослідження спрямоване на виявлення шляхів комбінування освітніх та розважальних елементів.

Дітям важко всидіти на місці, коли на уроці йде монотонне викладення матеріалу та ще й мова сприймається як нова. У віці 6-9 років домінує ігрова діяльність та наочно-образне мислення, тому традиційне викладення матеріалу є часто неефективним. Дитині, як і дорослому, важко досягнути навичок комунікації іноземною мовою. Тому одним із аспектів дослідження цієї роботи буде пошук способів полегшення вивчення мови через залучення рухливих ігор та казкового матеріалу.

У молодшому шкільному віці важливими показниками готовності дитини до навчання є навички до розумових зусиль, зосередженість у роботі, вміння слухати вчителя й виконувати його завдання. Пізнавальна діяльність відбувається переважно в процесі навчання, пам'ять - наочно-образна, мислення розвивається від емоційно-образного до образно-логічного [3, с. 46-47].

На сучасному етапі, метою оволодіння іноземною мовою в початковій школі в рамках базового курсу є оволодіння учнями основами іншомовного

спілкування. Дитині, як і майже кожному дорослому, важко досягнути високих навичок у спілкуванні іноземною мовою в немовному середовищі. Але одним із способів, який значно полегшить навчання й зробить його цікавішим, є використання на уроці дидактичної гри. Бо саме в грі дитина розслабляється, вільно висловлює свої думки та імпровізує, виступаючи в ролі співрозмовника й покращуючи свої комунікативні навички. Гра створює зовсім іншу, невимушену обстановку, в якій дитина почувається впевненіше, комфортніше й не боїться висловити свою власну думку [1, с. 209].

Отже, використання таких елементів знімає психологічне напруження, втому, розкриває бажання пізнання та засвоєння матеріалу, тому що знайомі казкові персонажі створюють як би природну для дитини ігрову діяльність.

Передбачається, що створення такої сприятливої атмосфери найбільш розкриє запам'ятовування лексики, граматичних конструкцій, аналізування інформації, сформує стійкий інтерес до вивчення іноземної мови.

Водночас це дослідження передбачає використання на практиці різних типів рухливих ігор та прикладів етапів роботи з казкою, комплексу вправ та завдань.

Наприклад, на уроках англійської мови вводять почергово ігрову діяльність. Скажімо, замість простого читання й перекладу слів, використовують рухливу гру «Зобрази казкового персонажа або його рухи» або «Вгадай казкового персонажа». Під час такої діяльності діти не тільки знайомляться з лексикою, а й активно залучають рухи, що дає можливість запам'ятати слово через дію. Потім даються завдання на закріплення матеріалу, до прикладу, «Доповнити речення» або «*True or False*».

Для опрацювання матеріалу казок рекомендується методична технологія подвійного входження (*Double Entry Technique*). Суть її полягає в тому, що на одному із занять учитель вводить у навчальний процес казку як розповідь, а на наступних заняттях опрацьовуються епізоди казки, зосереджуючись на потрібному для вивчення мовному матеріалі. [2, с. 85].

Так, при першому входженні діти знайомляться з казковими персонажами, вводиться необхідний лексичний матеріал. Далі вчитель розповідає казку в спрощеному варіанті, вживаючи лексичний і граматичний матеріал, відомий учням. Він доповнює свою розповідь рухами, жестами, мімікою, змінами голосу та інтонації, загострюючи увагу на найбільш важливих епізодах [2, с. 85].

При другому входженні (на наступному занятті) вчитель повертається до роботи над казкою з метою опрацювання матеріалу, що на цей момент вивчається. Наприклад, робота над певними звуками, вживанням прийменників, займенників, тематичною лексикою тощо. Спираючись на

уявлення дітей, їх творчість, учитель одночасно використовує ситуацію для розвитку вмінь аудіювання, говоріння, читання та письма [2, с.85-86].

Отже, використання рухливих ігор та казкового матеріалу є досить важливим на уроках англійської мови, адже такі способи залучення учнів значно покращують уяву, когнітивні здібності, відбувається швидко та ефективно запам'ятовування матеріалу, що значно відображується в майбутньому на словниковому запасі учнів та подальшому розумінні мови.

Література

1. Макар Л.М., Деркач Ю.Я. Ігрові форми роботи як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності школярів. Young Scientist. 2020. № 9 (85). С. 209-212
URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/698/674>
2. Скребкова-Пабат М.А. Методика навчання іноземної мови у дошкільних навчальних закладах та початковій школі: навч.-метод. посіб. Львів: Новий світ, 2000, 2018. 200 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ, 2002. 530 с.

Губерук В.М., здобувачка
Крюкова Ю.Д., к. філол. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ПРИ ПОДОЛАННІ АКАДЕМІЧНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ: ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ І ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сучасний світ характеризується стрімкими соціальними, технологічними та культурними трансформаціями, зумовленими процесами глобалізації, дигіталізації та інтенсивного розвитку інформаційних технологій, що спричиняє переосмислення традиційних освітніх і наукових підходів. У цих умовах особливої актуальності набуває міждисциплінарність як засіб інтеграції знань різних галузей для вирішення складних соціально-психологічних проблем. За допомогою такого підходу стає можливим формувати нові теоретичні моделі та практичні інструменти, що відповідають вимогам сучасного освітнього простору та враховують багатовимірність сучасної реальності. Метою даних тез є дослідження ролі психологічного консультування у подоланні академічної прокрастинації студентів у процесі вивчення іноземних мов та визначення ефективних психологічних стратегій її зниження.

Особливо помітною така міждисциплінарна взаємодія є у поєднанні психології та процесу вивчення іноземних мов, оскільки їх зв'язок має

глибоке теоретичне підґрунтя. Психологія досліджує когнітивні процеси – мислення, пам'ять, увагу, мотивацію та емоції, які є визначальними у формуванні іншомовної комунікативної компетентності. Зокрема, ці процеси безпосередньо впливають на розвиток навичок говоріння, аудіювання та подолання мовного бар'єру, що часто супроводжується підвищеною тривожністю і страхом помилок. Водночас вивчення іноземних мов активує когнітивну діяльність, сприяє формуванню нових нейронних зв'язків і розвитку аналітико-синтетичних здібностей.

Відомо, що опанування іноземної мови є надзвичайно складним механізмом, який вимагає постійної практики, повторення, розвитку мовленнєвих навичок, систематичної роботи над вокабуляром, вдосконалення граматичних структур, посилення концентрації та мотивації. Це неминує активує психологічні процеси прокрастинації, що характеризується уникненням ситуацій, які викликають внутрішнє напруження та дискомфорт. Одним із ключових дослідників цього явища вважається відомий канадський психолог П. Стіл, який здійснив масштабний метааналіз цього явища. У своїй праці *The Nature of Procrastination: A Meta-Analytic and Theoretical Review of Quintessential Self-Regulatory Failure*, 2007 [2] він визначає прокрастинацію як форму порушення саморегуляції: «*Procrastination is the voluntary delay of an intended course of action despite expecting to be worse off for the delay*» [2, с. 72]. Не менш суттєвий внесок у вивчення цього явища зробив і американський психолог Д. Феррапі. У своїй книзі *Still Procrastinating? The No Regrets Guide to Getting It Done*, 2010 [1] він підкреслює, що прокрастинація часто пов'язана з психологічними механізмами уникнення та емоційного захисту: «*Procrastination is not simply a time-management problem; it is a problem of self-regulation and coping with negative emotions associated with tasks*» [1, с. 13].

Саме в цьому контексті особливого значення набуває психологічне консультування (ПК) як інструмент підтримки студентів у подоланні прокрастинації та створенні ефективних стратегій й навчальних траєкторій з засвоєння іноземної мови. Даний підхід передбачає поєднання ПК з процесом формування іншомовної комунікативної компетентності, що дозволяє розглядати прокрастинацію не лише як загальноакадемічну проблему, але і як специфічний бар'єр у вивченні іноземних мов. У цьому контексті цікавими є погляди видатного американського психолога Б. Ціммермана щодо розуміння механізмів прокрастинації при саморегуляції навчання. Він підкреслює, що успішне навчання залежить від здатності студентів контролювати власні когнітивні та мотиваційні процеси: «*Self-regulated learners are proactive in their efforts to learn because they are aware of their strengths and limitations*» [3, с. 66].

ПК у своїй основі націлене на усвідомлення здобувачами освіти власних поведінкових патернів, виявленні внутрішніх причин прокрастинації та розвитку навичок саморегуляції. У ході консультування студент може навчитись розпізнавати свої емоційні реакції на навчальні труднощі й формувати більш реалістичні терміни та прогнози щодо результатів навчання й покроково трансформувати деструктивні афірмації, що культивують прокрастинаційну модель поведінки на сатисфакцію від навчання. Тут помічними можуть стати конкретні психологічні методи, які будуть працювати з мотивацією, саморегуляцією, емоційним станом, когнітивними налаштуваннями студента. Так, одним із таких підходів може бути метод когнітивно-поведінкової перебудови, що допомагає студенту долати страх щодо вивчення мови та негативних самонавіювань типу: «Я не зможу», «Я роблю надто багато помилок», «У мене немає здібності до мов» тощо. Відповідно такі переконання будуть формувати психологічний бар'єр, що змушуватиме студента уникати іншомовної навчальної діяльності. Однак саме ПК через метод когнітивної перебудови допомагає замінити деструктивні думки конструктивними. Не менш важливим є метод мікроцілей, що дає можливість розбивати непосильні завдання на менші об'єми завдань й рухатися покроково у вивченні мов. Такий підхід суттєво зменшує психологічне навантаження й створює ефект швидкого прогресу, що нейтралізує прокрастинацію. Ще одним ефективним інструментом може стати метод формування навчальних ритуалів, що формує певний поведінковий патерн, що з часом перетворює вивчення мови на щоденний ритуал: 10 хвилин читання англійською, 5 нових лексичних одиниць, 5 хвилин короткий аудіо чи відео фрагмент тощо. Така рутина згодом набуває ознак автоматизованості й не вимагає надмірних зусиль, що нейтралізує прояви прокрастинації. До того ж рекомендується вести рефлексивний щоденник, який стимулює усвідомлений підхід до процесу навчання, нівелює можливі прояви прокрастинації, сприяє аналізу, саморефлексії та дає сили й бажання рухатися далі.

Отже, психологічне консультування виступає ефективним засобом зниження академічної прокрастинації студентів у процесі вивчення іноземних мов, оскільки сприяє розвитку саморегуляції, подоланню емоційних бар'єрів і формуванню продуктивних навчальних стратегій. Використання таких підходів, як когнітивна перебудова, мікроцілі та навчальні ритуали, дозволяє не лише зменшити прояви прокрастинації, а й підвищити ефективність формування іншомовної комунікативної компетентності та загальну академічну успішність студентів.

Література

1. Ferrari J. R. Still procrastinating? The no regrets guide to getting it done. New York : John Wiley & Sons, 2010. 312 p.
2. Steel P. The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*. 2007. Vol. 133, No. 1. P. 65-94.
3. Zimmerman B. J. Becoming a self-regulated learner: an overview. *Theory Into Practice*. 2002. Vol. 41, No. 2. P. 64-70.

Гук М.С., здобувач
Воробйова А.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ІІІ В ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

Інтеграція технологій штучного інтелекту (далі ІІІ) у навчання іноземних мов є актуальним питанням що досліджується у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі. Увага науковців зосереджена здебільшого на ІІІ як інструменті індивідуалізації навчання, автоматизації оцінювання, а також покращенні мотивації здобувачів освіти. Метою роботи є дослідити й виокремити найбільш перспективні аспекти застосування ІІІ у навчанні іноземної мови у ЗВО.

Вчений Балабін М. висуває тезу про адаптацію навчання на основі ІІІ, який даватиме можливість створювати персоналізований досвід навчання для кожного студента на основі аналізу даних [1]. Цілком погоджуємося з науковцем і, вважаємо, що вказаний спосіб використання ІІІ є виправданим, адже кожен студент є унікальним. Побудова навчального плану й матеріалів які базуються на наявному рівні знань студента, його сфері інтересів мають потенціал забезпечити високий рівень мотивації до навчання. Як наслідок, рівень ефективності вивчення іноземної мови підвищується. Zawacki-Richter О. також наголошує на зростанні ролі навчальних ІІІ середовищ, які враховують стиль навчання студента та гнучко адаптують навчальний контент [6]. У роботах Godwin-Jones R. підкреслюється роль аналітики навчання (learning analytics) на основі ІІІ для моніторингу прогресу студентів та прогнозування труднощів у навчанні [8]. Такі інструменти дозволяють коригувати навчальний план кожного студента для збереження високого рівня мотивації і адекватного прогресу в опануванні мови.

Технології ІІІ використовуються для гейміфікації процесу навчання. Hwang G. та Chang S. доводять, що використання адаптивних завдань і

гейміфікації підвищує залученість студентів та сприяє кращому засвоєнню лексики [7]. Навчання як гра це про досягнення зрозумілих короткотривалих цілей. Такий підхід підтримує мотивацію на високому рівні й забезпечує безперервність навчання.

Іншим перспективним напрямом інтеграції ІІІ є використання чат ботів для практики діалогічного мовлення. Бородієнко О. зазначає, що чат-боти дають можливість моделювати автентичні ситуації спілкування та створювати безпечне середовище для практики мови [2]. Цілком погоджуємося, адже для опанування навички мовлення необхідна практика, а найкраще з носіями мови. За відсутності справжнього носія у нагоді стають чат боти. Наприклад, ChatGPT здатний імітувати носія з відповідними акцентом, інтонацією, лексикою.

Також перевагою чат боту є можливість миттєвого зворотного зв'язку під час мовлення. Науковці Кравченко Т. та Мороз Л. підкреслюють, що використання ІІІ дозволяє швидко отримувати зворотний зв'язок щодо вимови та граматики, що значно підвищує ефективність усного мовлення [3]. Продовжуючи про практику мовлення, не кожен носій мови матиме терпіння вказувати на помилки співрозмовника, але такої проблеми немає з чат ботом. Це також стосується й розвитку навичок письма іноземною мовою. У науковій праці Li J. та Wang X. систематизовано можливості ІІІ у викладанні іноземних мов, акцентуючи на інтелектуальному аналізі мовлення, граматичних помилок та автоматичній оцінці письма [5]. Студент самостійно без залучення викладача має можливість отримувати здебільшого адекватний зворотний зв'язок при практиці мовлення і письма завдяки ІІІ.

Також технології ІІІ також мають великий потенціал для полегшення навантаження на викладачів. Нікітенко О. наголошує, що нейромережеві моделі здатні здійснювати точний семантичний аналіз, що відкриває можливості для автоматизованого оцінювання письмових робіт студентів [4].

Таким чином, можна стверджувати, що ІІІ має значний потенціал для посилення ефективності навчання іноземних мов у ЗВО, а саме забезпечуючи:

- персоналізацію навчання;
- зростання мотивації та залученості студентів;
- розширення можливостей для розвитку мовленнєвих та письмових навичок;
- підвищення якості зворотного зв'язку;
- оптимізацію роботи викладача;
- покращення моніторингу та прогнозування навчальних результатів.

Література

1. Балабін М. Інтелектуальні системи навчання у ЗВО: перспективи впровадження III. Київ: НаУКМА, 2020.
2. Бородієнко О. Використання чат-ботів у навчанні іноземних мов: можливості та обмеження. Іноземні мови, 2021, №2, С. 45–52.
3. Кравченко Т., Мороз Л. Використання систем аналізу мовлення для розвитку комунікативної компетентності студентів. Педагогічний дискурс, 2022, №31, С. 77–84.
4. Нікітенко О. NLP-технології в сучасному іншомовному середовищі. Молодь і ринок, 2021, №4, С. 33–37.
5. Li J., Wang X. Artificial Intelligence in Foreign Language Teaching: A Systematic Review. Computer Assisted Language Learning, 2021.
6. Zawacki-Richter O., Marín V., Bond M., Gouverneur F. Systematic Review of Research on Artificial Intelligence Applications in Higher Education. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 2019.
7. Hwang G., Chang S. Mobile Learning with AI-Based Personalization for Vocabulary Acquisition. Educational Technology & Society, 2020.
8. Godwin-Jones R. Learning Analytics and AI in Language Education. Language Learning & Technology, 2020.

Данилевич І.Р., здобувачка
Крюкова Ю.Д., к. філол. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОСВІТА ПІД ТИСКОМ ВІЙНИ: ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПРИ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВИГОРАННІ МОЛОДІ

Процеси які відбуваються в суспільстві неминуче відображаються на політичному, культурному, соціальному контекстах держави. Ті дії, що нині чиняться на теренах України мають прямі наслідки й для освітнього простору. Так, наприклад, тема психоемоційного вигорання підлітків та юнаків в умовах воєнного стану набуває особливої *актуальності*, де перманентне перебування в стані хронічного стресу, невизначеності, інформаційного перевантаження, тривожності, страху за власне життя значно впливає на психологічний стан молоді та якість життя. Однак студенти повинні продовжувати здобувати знання й оскільки навчальний процес не може зупинитись зовсім, тому змушений підлаштовуватися під виклики сьогодення, шукати нові рішення, підтримувати студентство, мотивувати тощо. За таких умов формування іншомовної комунікативної компетентності, що вже саме по собі є когнітивно складним та емоційно

виснажливим процесом, протистоїть подвійному тиску: «*Foreign language anxiety is a distinct complex of self-perceptions, beliefs, feelings, and behaviours related to classroom language learning*» [2, с. 128]. Тому виникає важливе міждисциплінарне питання: як саме впливає психоемоційне вигорання на продуктивність при вивченні іноземних мов та як із цим боротися й звідки черпати когнітивно-емоційний ресурс.

Психоемоційне вигорання (ПВ) – явище, якому присвячено чимало праць. Американський психолог та психоаналітик німецького походження Г. Фройденбергер став тим, хто першим у 1970-х роках дослідив та ввів термін *burnout* у науковий обіг, окреслюючи стан емоційного та фізичного виснаження в людей, які надміру працюють у стресових умовах або надто віддані своїй діяльності, яка не дає належного результату та очікуваної винагороди: «*Burnout is a state of fatigue or frustration brought about by devotion to a cause, way of life, or relationship that failed to produce the expected reward*» [1, с. 13]. Зі свого боку американська соціальна психологиня, професорка Каліфорнійського університету в Берклі, одна з найвідоміших дослідниць феномену психоемоційного вигорання К. Масlach зазначає, що: «*Burnout is a psychological syndrome emerging as a prolonged response to chronic interpersonal stressors on the job*» [3, с. 397].

Такі припущення є досить релевантним не лише для царини психології, але й для освітнього середовища також, в якому здобувачі освіти змушені перебувати в складних стресових умовах війни. Сучасні дослідження загалом говорять про те, що ПВ є результатом тривалої дії стресу, втрати сенсу, мотивації, порушення балансу між зовнішніми умовами й внутрішнім ресурсом. Однак ПВ не є ізольованим явищем, а результатом складної взаємодії когнітивних, емоційних, соціальних факторів. У контексті воєнного стану ці прояви суттєво масштабуються, що й вимагає залучення та інтеграції таких психологічних та освітніх практик, які б допомагали ефективно долати цей стан.

Відомим є факт, що несприятливі психологічні умови знижують концентрацію, погіршують увагу, пам'ять, організаційну діяльність, що суттєво впливає на формування іншомовної комунікативної компетентності студентів. Адже це та діяльність, що вимагає регулярності, залученості, емоційної стабільності. Варто зазначити, що ПВ, з одного боку, може негативно впливати та ускладнювати розвиток іншомовних навичок, студенти відчувають апатію, небажання виконувати завдання, що *прокрастинує* вивчення мови, але, з іншого боку, іншомовна діяльність може виконувати й терапевтичну функцію. Якщо правильно інтегрувати цей інструмент в психолого-освітній контекст, то це неминуче дасть позитивні результати й активує низку конструктивних ефектів.

По-перше, навчання може відбуватися у формі *афективної регуляції*, коли імплементація іншомовного контенту, такого як фільми, музика, подкасти, допомагає студентам проживати емоції, підбирати слова для опису власних внутрішніх станів, тим самим осмислюючи та вербалізуючи особистий досвід, що є травматично забарвленим. Іноземна мова тут частково постає способом роботи з власною психікою, що в умовах війни діє як механізм її стабілізації.

По-друге, англійська мова надає доступ до глобального інформаційного виміру, де є чимало цікавих освітніх ресурсів, культурно-дидактичного контенту, що сприяє перемиканню уваги з травматичного досвіду на значно конструктивніші сфери.

По-третє, студіювання мови може мати функцію формулювання позитивних афірмацій та налаштувань на майбутнє. Адже в умовах війни грядуще часто сприймається як щось непевне, загрозливе тощо, що власне й є одним із факторів вигорання. Через те опанування мов як перспективи долучення до глобальної міжнародної спільноти шляхом участі у міжнародних проєктах, грантовій діяльності, навчанні за кордоном формує образ реального майбутнього, що суттєво знижує поріг вигорання, оскільки повертає людині сенс життя. На цьому етапі також доцільним стане застосування комунікативно-орієнтованих завдань, що моделюють реальні життєві ситуації, зокрема обговорення стратегій подолання стресу, адаптації до змін, побудови життєвих планів. Такий формат навчання сприяє формуванню не лише мовних, але й життєвих компетентностей, зокрема критичного мислення, емоційного інтелекту та навичок самопідтримки.

По-четверте, формування іншомовних навичок – це потужний соціальний аспект, так як вивчення проходить у групах, що дає можливість соціальної взаємодії, підтримки, колективності. Такий підхід є важливим, оскільки соціальна ізоляція є одним із ключових ризиків при ПВ. Зокрема, ефективними можуть бути такі педагогічні підходи, як впровадження елементів емоційно орієнтованого навчання (*emotion-focused learning*), що передбачає створення безпечного освітнього середовища, у якому студент має можливість відкрито висловлювати власні думки та переживання іноземною мовою без страху осуду чи помилки. Такий підхід сприяє зниженню рівня тривожності, формуванню впевненості у власних мовних здібностях, та зацікавлені у подальшому вивченні мови. Не менш ефективним є використання рефлексивних практик, зокрема ведення щоденників іноземною мовою, написання коротких есе на теми власного досвіду, переживань, очікувань.

Отже, можемо зробити висновок про те, що психоемоційне вигорання є причиною зниження продуктивності при навчанні загалом та іноземних

мов зокрема. Однак саме формування іншомовної комунікативної компетентності може позитивно впливати на подолання психоемоційного вигорання, стати інструментом афективної регуляції, способом генерування позитивних афірмацій, можливістю уникнення ізоляції через соціальне залучення. У такий спосіб іноземна мова в умовах війни припиняє бути виключно академічною дисципліною й видозмінюється у багатофункціональний інструмент підтримки психоемоційного благополуччя, розвитку резильєнтності та формування адаптивних стратегій поведінки студентства. Потенціал цього освітнього вектору чималий й потребує подальшого вивчення й впровадження в освітній інноваційний простір.

Література

1. Freudenberger H. J., Richelson G. Burn-out: The high cost of high achievement. New York : Anchor Press, 1980. 238 p.
2. Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. 1986. Foreign Language Classroom Anxiety. *The Modern Language Journal*, 70(2), 125-132.
3. Maslach C., Schaufeli W. B., Leiter M. P. Job burnout. *Annual Review of Psychology*. 2001. Vol. 52. P. 397-422.

Дорошко К.М., здобувачка
Воробйова А.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ

Сучасна система шкільної освіти функціонує в умовах інтенсивної цифровізації, що суттєво впливає на організацію навчального процесу та зумовлює трансформацію методів і форм викладання іноземних мов. У ліцеї, де освітня діяльність спрямована на формування академічних, комунікативних і соціокультурних компетентностей учнів, використання цифрових інструментів і технологій набуває особливої актуальності. Англійська мова як мова міжнародного спілкування потребує постійного оновлення навчального контенту, залучення автентичних матеріалів і створення умов для активної мовленнєвої практики, що значною мірою забезпечується саме цифровими ресурсами.

Актуальність нашого дослідження обумовлена стрімкою цифровізацією сучасної шкільної освіти, що трансформує методи і форми навчання англійської мови. Використання цифрових інструментів сприяє підвищенню ефективності засвоєння мовного матеріалу, розвитку мовних і

цифрових компетентностей учнів, а також створює умови для індивідуалізації навчання та активної мовленнєвої практики. Таким чином, впровадження цифрових технологій є ключовим чинником підвищення якості сучасної мовної освіти.

Мета дослідження – проаналізувати особливості використання цифрових інструментів і технологій у навчанні англійської мови в умовах ліцею та визначити їхній вплив на розвиток мовних і цифрових компетентностей учнів.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що впровадження цифрових технологій у навчання англійської мови позитивно впливає на якість засвоєння мовного матеріалу та рівень навчальної мотивації учнів. Зокрема, Г. Б. Алієва зазначає, що електронні освітні платформи, мультимедійні презентації, онлайн-вправи та інтерактивні завдання сприяють розвитку лексичних, граматичних і мовленнєвих навичок старшокласників [1, с. 42–45]. Дослідниця наголошує, що цифрові інструменти дозволяють учням працювати в індивідуальному темпі, самостійно контролювати результати навчання та отримувати миттєвий зворотний зв'язок, що є важливим чинником ефективного засвоєння іноземної мови.

Цифрові інструменти відкривають широкі можливості для формування навичок аудіювання та говоріння. Використання відеоплатформ, подкастів, інтерактивних відеоуроків і онлайн-дискусій створює умови для занурення учнів в автентичне мовне середовище. На думку Б. Мурхауза та Л. Ян, цифрові ресурси дозволяють учителям англійської мови урізноманітнювати навчальний процес, поєднуючи традиційні методи з елементами дистанційного та змішаного навчання [3, с. 4–7]. Автори підкреслюють, що використання цифрових інструментів сприяє активізації мовленнєвої діяльності учнів і підвищує їхню готовність до реального іншомовного спілкування.

Вітчизняні дослідники також звертають увагу на значення цифрових технологій у навчанні іноземних мов. О. Тесцова та І. Лопата зазначають, що цифрові ресурси забезпечують варіативність форм і методів навчання, сприяють індивідуалізації освітнього процесу та підвищують навчальну мотивацію учнів [5, с. 73–75]. Автори підкреслюють, що використання цифрових платформ дозволяє поєднувати репродуктивні та продуктивні види мовленнєвої діяльності, що є важливим для комплексного розвитку мовної компетентності.

Подібну позицію висловлює Г. Горун. Вчена наголошує на доцільності використання інформаційних технологій для створення іншомовного освітнього середовища на уроці англійської мови [6, с. 140]. Дослідниця вказує, що цифрові інструменти сприяють формуванню комунікативних навичок, розвитку творчого мислення та активній взаємодії між учнями, що

є особливо важливим у ліцейній освіті, орієнтованій на підготовку до подальшого навчання та професійної діяльності.

Отже, дослідження вчених переконливо доводять, що інтеграція цифрових інструментів у навчання англійської мови активізує діяльність учнів та готує їх до реального іншомовного спілкування в умовах змішаного й дистанційного навчання.

Окремого розгляду потребує роль учителя в процесі впровадження цифрових технологій у навчання англійської мови. Ефективність використання цифрових інструментів значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності педагога, його здатності інтегрувати технології в навчальний процес відповідно до дидактичних цілей. Як зазначають Б. Мурхауз та Л. Ян, учителі, які систематично використовують цифрові платформи для планування уроків, оцінювання навчальних досягнень і організації зворотного зв'язку, демонструють вищий рівень педагогічної гнучкості та ефективності [3, с. 6]. У цьому контексті важливою є підготовка вчителів до роботи в цифровому освітньому середовищі та постійне підвищення їхньої кваліфікації. Таким чином, учитель виступає ключовою фігурою у впровадженні цифрових технологій, адже саме рівень його цифрової компетентності, педагогічної гнучкості та готовності до безперервного професійного розвитку визначає ефективність використання цифрових інструментів у навчанні англійської мови. .

Разом із тим упровадження цифрових технологій у навчання англійської мови потребує зваженого підходу. Надмірне або некритичне використання цифрових ресурсів може призводити до зниження уваги учнів, перевантаження інформацією та формального виконання завдань. У зв'язку з цим важливим є педагогічно доцільний відбір цифрових інструментів, їх відповідність віковим та індивідуальним особливостям учнів, а також чітке визначення навчальних цілей.

Отже, використання цифрових інструментів та технологій у навчанні англійської мови в ліцеї є важливим чинником підвищення якості мовної освіти. Цифрові ресурси сприяють розвитку мовленнєвих і цифрових компетентностей учнів, забезпечують індивідуалізацію навчання та відповідають вимогам сучасного освітнього середовища. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі пов'язані з аналізом ефективності конкретних цифрових платформ, методик їх упровадження та впливу на результати навчання англійської мови в умовах ліцейної освіти.

Література

1. Aliyeva G. B. The use of e-learning tools for teaching English in high school. *E-Learning Innovations Journal*. 2023. Vol. 1, № 2. P. 39–67. DOI: 10.57125/ELIJ.2023.09.25.03.

2. Moorhouse B. L., Yan L. Use of digital tools by English language schoolteachers. *Education Sciences*. 2023. Vol. 13, № 3. Article 226.
3. Dewanti R., Febri B., Solihat D. Digital literacy in vocational high school English learning materials. *English Review: Journal of English Education*. 2022. Vol. 10, № 2. P. 667–678. DOI: 10.25134/erjee.v10i2.6305.
4. Тесцова О., Лопата І. Роль цифрових технологій у процесі вивчення іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. № 204. С. 71–76.
5. Горун Г. Використання нових інформаційних технологій на заняттях з англійської мови. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей* : зб. наук. ст. Львів : ЛьвДУВС, 2020. С. 140.

Дучак М.-М.Т., здобувачка
Кіщенко Ю.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ У ЗЗСО

Освіта сьогодні змінюється зі швидкістю, яку ще кілька років тому важко було уявити. Учні вже не сприймають себе як пасивних слухачів - вони хочуть діяти, ставити запитання, шукати відповіді. А мова - це їхній головний інструмент для цього. Завдання вчителя англійської полягає не в тому, щоб навчити перекладати тексти, а в тому, щоб створити умови, де дитина зможе говорити вільно й природно.

Урок англійської мови в сучасній школі - це давно не диктанти й заучування слів, а живе спілкування, в якому кожен учень має голос. Завданням учителя є не просто передати граматику, а створити ситуації, в яких дитина захоче висловитися, зрозуміти співрозмовника й відчувати, що мова - це інструмент, а не предмет у розкладі.

Як підкреслює Н. Вольовий, «мовленнєва компетенція формується лише тоді, коли мова використовується як засіб реального спілкування, а не як об'єкт перевірки» [1, с. 30]. Учень починає мислити мовою, коли відчуває потребу щось нею висловити - саме ця внутрішня мотивація й запускає справжнє мовне зростання.

Вивчення питання розвитку комунікативних умінь при викладанні англійської мови в сучасній школі дає можливість констатувати, що інтерактивність у навчанні - це не просто модний термін. Це спосіб перетворити урок на простір взаємодії, де кожен учень відчуває себе

частиною команди. За словами Н. Гнатенко, «такі методи створюють ситуації, коли кожен учасник несе спільну відповідальність за результат» [2, с. 100].

На уроках англійської інтерактив може проявлятися через рольові ігри, мовні квести або обговорення реальних життєвих тем. Наприклад, під час гри «At the airport» діти не просто відпрацьовують лексику - вони вчаться реагувати на несподівані репліки, імпровізують, виражають емоції. Мовні квести мотивують до командної взаємодії, де кожна підказка чи правильно сказане слово наближає до розв'язання проблеми. Дискусії на теми «Social media and teens» чи «Why people need rules» дають можливість висловити власну думку англійською, не ховаючись за готовими фразами.

Поступово змінюється й роль учителя. Він уже не контролює кожне слово, а створює середовище, в якому діалог виникає природно. Учитель стає фасилітатором, який підтримує динаміку спілкування, допомагає будувати аргументи, вчить слухати й реагувати. Це набагато складніше, але й набагато ефективніше - адже учні починають говорити не тому, що «треба», а тому, що їм справді є що сказати.

Сучасна освіта орієнтована на компетентність як здатність людини діяти, використовуючи знання в практичних ситуаціях. Л. Гуцан зазначає: «Компетентність - це поєднання досвіду, мислення й цінностей, які забезпечують готовність до самостійного вибору» [3, с. 14].

На уроках англійської це проявляється в принципі «learning by doing»: учні створюють власні тексти, відео, підкасти, обговорюють шкільні чи соціальні проблеми, проводять міні-інтерв'ю. В процесі навчання формуються не лише мовні навички, а й соціальні, інформаційні, культурні. Коли діти говорять про свої улюблені мобільні застосунки, розмірковують, як бути екологічно свідомими, чи дискутують про шкільні правила, вони мислять англійською - і це вже не навчання у звичному сенсі, а частина життя.

Учитель у такому форматі має бути відкритим до нових засобів - від інтерактивних платформ до цифрових презентацій. Постійне оновлення власних методик допомагає йому залишатися в полі сучасності й говорити з дітьми однією мовою - не лише в прямому, а й у культурному сенсі.

Мультимедійні технології перетворюють навчання на творчий процес. Р. Чернявський наголошує: «Мультимедійний проєкт - це не технічна розвага, а спосіб навчити дітей комунікації через поєднання різних форм вираження» [4, с. 57].

Під час створення відеоблогів «A day in our school» або коротких фільмів «Traditions of my family» учні не лише практикують англійську, а й пишуть сценарії, записують, монтують. У підкастах про підліткове життя кожен отримує свою роль - диктора, редактора, автора. Подібна діяльність

змінює ставлення до мови: вона перестає бути абстрактною системою й стає живим інструментом комунікації.

Коли учні бачать результати своєї роботи - відео на шкільному сайті чи підкаст у соцмережах - з'являється гордість, а разом із нею й мотивація вдосконалюватися. Мультимедійний підхід руйнує межу між навчанням і реальністю, а спілкування стає автентичним.

Використання інтерактивних, компетентнісних і мультимедійних технологій створює середовище, в якому учні не бояться говорити. Урок перетворюється на майданчик для спільного пошуку, де кожне слово має сенс. Учні вчаться не просто відповідати на запитання вчителя, а слухати одне одного, аргументувати, вести діалог. Саме через таку практику англійська поступово перестає бути «іноземною» - вона стає власною, живою мовою, якою можна думати й відчувати.

Таким чином, інтерактивні методи, компетентнісний підхід і мультимедійні проекти формують цілісну систему розвитку комунікативних умінь. У центрі цієї системи - учень, який навчається говорити не для оцінки, а для себе, для розуміння світу. Досвід педагогів підтверджує: інноваційні технології не просто прикрашають урок, а відкривають нову логіку навчання - природну, гнучку, людяну. Мета сучасного уроку англійської не в тому, щоб заучити фрази, а щоб зробити мову способом мислення й самовираження.

Література

1. Вольовий Н. А. Формування мовленнєвої компетенції учнів середніх класів ЗЗСО на уроках української мови. *Початкова школа*. 2017. № 1. С. 28–36.
2. Гнатенко Н. В. Застосування інтерактивних технологій у сучасному навчальному процесі школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр.* 2019. Т. 12, № 1. С. 99–102.
3. Гуцан Л. А. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. *Вісник Глухівського державного педагогічного університету*. 2021. № 6(8). С. 12–26.
4. Чернявський Р. М. Мультимедійний творчий проєкт як інноваційна освітня технологія: компаративні освітні розвідки. *Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр.* 2017. № 6. С. 56–60.

СЮЖЕТНИЙ КЕЙС ЯК ОДИН З МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В сучасному світі, де вже існує стільки способів та методів вивчення іноземних мов, що виникають суперечності, які з них краще використовувати для ефективного навчання учнів. Оскільки основною метою вивчення будь якої іноземної мови є спілкування та розуміння співрозмовника, багато вчителів та викладачів роблять акцент саме на говорінні. Ця стаття має на меті дослідити метод сюжетного кейсу як один з способів навчання діалогічного мовлення учнів профільних класів.

Сюжетний кейс або кейс-метод стає популярним серед викладачів та вчителів завдяки своєму практичному значенню. Цей метод допомагає учням опинитися в реальних мовленнєвих ситуаціях, бо випадки та ситуації використані в кейсах є максимально наближеними до життєвих обставин. Для повного розуміння цього методу необхідно проаналізувати значення терміну «кейс-метод», який пояснюється в науковій статті О.Л. Паламарчуком та О.С. Білоусом: «Кейс-метод, або метод ситуаційних вправ, є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності» [2, с.109]. Визначення терміну показує, що головною метою сюжетного кейсу є навчити учнів спілкування та ведення діалогів з акцентом на справжню життєву ситуацію або випадок. Таким чином, цей метод дає дітям мотивацію для подальшого вивчення іноземних мов, оскільки вони розуміють де, коли і навіщо їм це може знадобитися. Все сказане особливо стосується англійської мови, яка є мовою міжнародного спілкування.

Окрім того, що цей метод є ефективним та практичним для вивчення іноземних мов, він також має навчальний, виховний та розвивальний характер, що є не менш важливою частиною кожного уроку [1, с. 26].

Особливо ефективний цей метод для учнів саме профільних класів, бо вони протягом вивчення англійської мови вже набули певних знань, досвіду та навичок ніж учні молодших та середніх класів. Разом з цим ця вікова категорія учнів більш усвідомлює свої вчинки та відносяться до виконання ситуацій творчо та вдумливо.

Для впровадження цього методу на уроках англійської або будь якої іншої іноземної мови треба дотримуватися чіткої структури. В науково-методичних джерелах виділяють шість етапів роботи з впровадження кейс-методу. Перший етап - це підготовча робота, спрямована на засвоєння лексичного матеріалу, необхідного для подальшої діяльності; другий етап -

це ознайомлення з проблемною ситуацією загалом; наступний етап - це визначення головного питання, яке необхідно вирішити; четвертий крок - це підготовка пропозицій або рішень: зазвичай учитель поділяє учнів на групи; п'ятий етап - це аналіз запропонованих варіантів рішень основної проблеми та вибір найбільш оптимального рішення; шостий завершальний етап - це оцінювання результатів роботи як учнями, так і вчителем. Завдання не повинні бути складними та більшими, ніж лексичний рівень знань учнів, оскільки саме вони будуть дискутувати щодо обраного кейсу [3, с. 147].

Окрім дотримання структури, ті хто досліджують кейс-метод говорять про важливість підтримки командного духу учнів, це може покращити результат кінцевий. Не менш важливою є розподіл ролей, щоб якомога більше учнів взяло участь в ситуації. Найбільш результативним буде проводити такі кейси в кінці вивчення теми, бо воно показує як учні засвоїли тему та як змогли використати отримані знання на практиці. [3, с. 148].

Таким чином, можна зазначити, що такий метод, якщо дотримуватися структури його виконання, змушує учнів, окрім ведення розмови, ще й критично мислити, відстоювати свою точку зору, працювати в команді та вміти швидко зорієнтуватися відповіддю до ситуації. Разом з цим діти починають розмірковувати над тим, як правильно вчинити та вирішити певну ситуацію, яку розбирають на уроках.

Отже, можна зробити висновок, що сюжетний кейс або кейс-метод є ефективним та практичним варіантом для вдосконалення вміння діалогічного мовлення учнів, яке наближене до реальних та життєвих ситуацій. Разом з цим воно розвиває їх мислення, мотивацію та їх соціальні навички, які теж є важливими у спілкуванні з людьми.

Література

1. Воскобойник. В.І. Використання кейс-методу на заняттях з іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Збірник матеріалів IV-ї Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса, 2022. С.26-28
2. Паламарчук. О.Л., Білоус О.С. Формування соціальної компетентності засобом «кейс-методу» на уроках англійської мови. Педагогічне Криворіжжя :педагогічний альманах: зб. науково-методичних праць. Кривий Ріг, 2017. № 3. С. 109-111
3. Форостюк І.В. Використання кейс-методу на заняттях з англійської мови з майбутніми спеціалістами у сфері туризму Наукові записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, серія Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Т. 30(69), № 2. С. 146-150

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЇ КІБЕРБЕЗПЕКИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стрімкий розвиток цифрових технологій, зростання кількості кіберзагроз і поширення глобальних інформаційних мереж призвели до появи та активного розвитку термінології кібербезпеки. Ця галузь є однією з наймолодших у системі інформаційних технологій (ІТ), тому її терміносистема формується динамічно, постійно поповнюючись новими одиницями. Під кібербезпекою розуміємо попередження ушкодження, захист і відновлення комп'ютерів, електронно-комунікаційних систем та сервісів, дротової та електронної комунікації, включно з інформацією в них, для забезпечення доступу до неї, її цілісності та конфіденційності. Рисами англomовної термінології кібербезпеки є інтеграція в інші сфери, інтернаціональний характер, економія мовних ресурсів, реалізована за допомогою скорочень [1, с. 79]

Кібербезпека лежить в основі стратегій суспільного сектору щодо боротьби з кіберзловмисниками та постійно зростаючою кількістю шахрайства. Йдеться про переоцінку методів верифікації особистості та переосмислення безпеки онлайн операцій, покладаючись, зокрема, на штучний інтелект для кращого виявлення та аналізу ризиків. Фахівці у цій сфері повинні бездоганно володіти англійською мовою, яка є цільовою у кіберпросторі [2, с. 90–91].

Актуальність дослідження полягає в тому, що англomовна термінологія кібербезпеки виступає основою для міжнародного професійного спілкування, а її адекватне розуміння та переклад мають важливе значення для ефективної міжмовної комунікації у сфері ІТ. Метою цієї роботи є виявлення та аналіз мовних особливостей англomовної термінології кібербезпеки, її структурних, семантичних і перекладних характеристик.

Термінологія кібербезпеки характеризується високим ступенем запозичень з англійської мови, тому що інтернаціоналізація термінології кібербезпеки забезпечується переважно англomовною термінологією. Зрозуміло, чому так багато запозичень у сфері кібербезпеки з префіксом *кібер-* стали такими популярними у процесі словотворення. Такі терміни, які раніше використовувалися лише в таких галузях, як наука (*кібербезпека*, *кіберзахист*, *кібертероризм*, *інцидент кібербезпеки*, *кіберрозвідка* тощо), отримали правовий статус [3, с. 17].

Більшість українських відповідників є кальками або частковими перекладами, наприклад: *firewall* – «брандмауер», *malware* – «шкідливе

програмне забезпечення», *phishing* – «фішинг», *cyberattack* – «кібератака». Частина термінів вживається без перекладу (*hacker, ransomware, botnet*), що зумовлено потребою збереження точності поняття та відсутністю усталених аналогів у національній терміносистемі.

Серед продуктивних моделей утворення термінів домінує структура **іменник + іменник**, що є типовою для технічної лексики англійської мови: *data breach, password manager, threat detection system, network security protocol*. Меншою мірою, але все ж активно, використовується модель **прикметник + іменник**: *secure channel, encrypted data, malicious code*. Значна частина термінів має форму **словоскладень** (*cyberspace, ransomware, spyware, keylogger*), які поєднують елементи двох або більше коренів. Вони є зручними для передачі складних понять у стислому вигляді.

У двокомпонентних термінах головна складність – збереження логічних зв'язків між компонентами. Наприклад, *data breach* точніше передається як «*витік даних*» замість «*порушення даних*». *Endpoint protection* найчастіше перекладається як «*захист кінцевих точок*», хоча в нефаховому дискурсі можливий варіант «*захист пристроїв користувача*». *Zero trust* передається як «*модель недовіри*» або «*архітектура Zero Trust*», що засвідчує зсув у бік функціональної інтерпретації. Термін *cloud security* перекладається як «*хмарна безпека*» або «*безпека хмарних обчислень*», залежно від контексту і рівня фаховості аудиторії. *Access control* найчастіше трактується як «*контроль доступу*», що є прикладом калькування. У випадку *threat intelligence* можливе використання описового варіанта «*аналітика кіберзагроз*» або «*розвідка щодо загроз*», що відображає зміст поняття у ширшому аналітичному контексті [4, с.122].

Особливу роль відіграють **афіксальні способи словотвору**. Найпродуктивнішими є префікси *cyber-* (позначає належність до віртуального простору), *anti-* (заперечення або протидія: *antivirus, antimalware*), *crypto-* (зашифрований, прихований: *cryptography, cryptocurrency*). Продуктивним також є суфікс *-ware* (*software, malware, spyware*), який позначає тип програмного забезпечення.

Важливо, що окремі префікси (*cyber-, crypto-, anti-, mal-*) стали ключовими морфемними маркерами галузевої спеціалізації. Вони формують новий пласт лексики, де префіксальна морфема сама несе термінологічне навантаження: *cybersecurity, cryptosystem, malware, antivirus*. Це свідчить про тенденцію до семантичної автономізації префіксів, які набувають значення повноцінних словотворчих морфем у межах кібербезпекового дискурсу [5, с. 69].

У терміносистемі кібербезпеки важливе місце займають **аббревіатури та скорочення**, що сприяють економії мовних засобів і полегшують професійне спілкування. За даними Національного Інституту Стандартів і

Технологій (NIST) до них можна віднести: *DDoS* (*Distributed Denial of Service*), *IDS* (*Intrusion Detection System*), *MFA* (*Multi-Factor Authentication*), *SOC* (*Security Operations Center*), *VPN* (*Virtual Private Network*). Такі скорочення часто стають самостійними лексичними одиницями та навіть утворюють похідні: *to DDoS a website* – «здійснити *DDoS*-атаку» [6, с. 66–211]. Специфіка використання аббревіатур терміносистеми кібербезпеки у тому, що більшість з них – транслітерація з англійської: повний термін може мати україномовний еквівалент, а от аббревіатура узвичаюється англомовна: *AD* – *administrative domain* – домен адміністративного керування, *AES* – *advanced encryption standard* – покращений стандарт шифрування [7, с. 36].

Однією з характерних рис термінології кібербезпеки є використання **метафоричних і метонімічних назв**, що додають термінам образності та полегшують їх сприйняття. Так, *Trojan horse* («*троянський кінь*») позначає шкідливу програму, замасковану під легальну; *honeypot* («*медовий горщик*») – це система-пастка для зловмисників; *sandbox* – безпечне середовище для тестування програм; *worm* – саморозповсюджувана шкідлива програма. Метафоричність таких термінів допомагає наочно описати функції та принципи роботи кіберзагроз.

Важливо зазначити, що англійська термінологія кібербезпеки вирізняється **семантичною гнучкістю**: багато слів набули нового технічного значення в межах ІТ-дискурсу. Наприклад, слово *cookie* («*печиво*») позначає фрагмент даних, який зберігається у браузері користувача, а *bug* («*жук*») – програмну помилку. Такі приклади демонструють процес семантичного переосмислення загальноживаних слів, що є типовим для мовного розвитку технічних сфер.

Ще однією особливістю є **стандартизація термінів**, яку забезпечують міжнародні організації (ISO, NIST, IEEE). Завдяки цьому багато англомовних термінів стають загальноживаними у світовому науковому та професійному просторі без перекладу. Це сприяє уніфікації понятійного апарату та полегшує інтеграцію українських фахівців у міжнародну спільноту кібербезпеки. Ми повністю поділяємо думку, що англомовні терміни кібербезпеки відповідають сучасним мовознавчим вимогам до термінів: системність, дефінітивність, точність, незалежність від контексту, стислість, однозначність, експресивна нейтральність, милозвучність, інтернаціональність [8, с. 70].

У підсумку можна зазначити, що англомовна термінологія кібербезпеки є складною, багаторівневою системою, яка поєднує лінгвістичні, семантичні й когнітивні аспекти. Її розвиток відображає технологічний прогрес, глобалізаційні процеси та культурний вплив англійської мови. Основними тенденціями її формування є словоскладення, активне використання префіксів *cyber-*, *crypto-*, *anti-*, *mal-* і суфіксу *-ware*,

наявність метафоричних термінів, а також зростання кількості аббревіатур. Подальше дослідження термінології кібербезпеки є перспективним для сучасної лінгвістики, адже з розвитком цифрових технологій змінюється і мова, якою описується світ кіберпростору.

Література

1. Жовтяк В. А. Структурні особливості англomовних термінів кібербезпеки. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 34, том 1. С. 79–84. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/34/part_1/15.pdf
2. Ботвин Т. М. Щодо англomовної термінологічної системи сектору кібербезпеки України в умовах воєнного стану: аналіз дефініцій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер. Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72), № 6 Ч. 1. С. 90–94. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/11604>
2. Тараненко О. Ю. Особливості перекладу на українську мову англійських термінів з Кібербезпеки (на матеріалі англomовного наукового дискурсу): курсова робота. Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2024. 79 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/6068>.
3. Каньовська І. Особливості перекладу однокомпонентних та двокомпонентних термінів у сфері кібербезпеки. *Мовний простір сучасного світу*: тези доп. IX Всеукр. наук.-практ. конф. студ., аспірант. та мол. учених, 30 травня 2025 р. Київ, 2025. С. 120–124. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a8b3d972-5a97-4d1f-8e2b-a272135e59a7/content>
4. Єсипенко Н., Жовтяк В. Словотвірні афікси термінів кібербезпеки в системі англійської мови. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Сер. Германська філологія*. 2025. Вип. 855–856. С. 62–70. URL: <https://doi.org/10.31861/gph2025.855-856.62-70>.
5. National Institute of Standards and Technology (NIST). *Glossary of Key Information Security Terms*. 2013. 218 s. URL: <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/ir/2013/NIST.IR.7298r2.pdf>.
6. Ніколіч І. Номінація термінів кібербезпеки в сучасній українській літературній мові. *Філологічний часопис*. 2023. Вип. 2 (22). С. 31–39. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/filologichniy-chasopys/2023/2/6.pdf.
7. Жовтяк В. А. Структурні характеристики англomовних термінів кібербезпеки в кінодискурсі. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. Vol. 4, № 2. С. 68–79. URL: <https://isg-journal.com/isjel/article/view/992>.

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ГІМНАЗІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Останні роки показали, що цифрові технології здатні повністю змінити спосіб навчання іноземних мов. Якщо раніше головний акцент робився на підручниках і письмових вправах, то сьогодні у центрі — інтерактивність, комунікація та миттєвий зворотний зв'язок. Особливо важливо це для формування граматичних навичок, які традиційно вважаються «сухим» і складним аспектом мови.

Грамматика є одним із базових елементів іншомовної комунікативної компетентності. За визначенням В. Редька, граматична компетенція — це не лише знання правил, а здатність правильно й доречно використовувати мовні структури в конкретних ситуаціях спілкування [2, с. 36]. Для учнів гімназії цей аспект особливо важливий, адже саме в цьому віці формується основа мовного чуття, а також навички аналізу й порівняння мовних явищ.

Грамматичні навички — це результат багаторазового виконання дій з мовним матеріалом, що переходить у напіваавтоматичний рівень. Традиційно формування таких навичок відбувалося через вправи репродуктивного типу: підстановку, трансформацію, переклад. Сучасна школа натомість вимагає більш гнучких форм роботи, де грамматика інтегрується у спілкування, гру, творчу діяльність. Саме тут цифрові технології надають широкі можливості.

Використання цифрових інструментів створює багаторівневе навчальне середовище. Онлайн-платформи *Quizizz*, *Wordwall*, *LearningApps*, *Kahoot*, *Liveworksheets* дозволяють створювати інтерактивні тести, вікторини, пазли, тренажери, які спрямовані на засвоєння конкретних граматичних структур. Учень бачить свій результат відразу, отримує візуальний фідбек і може спробувати знову, не відчуваючи стресу оцінювання.

Як показує практика, такі інструменти підвищують мотивацію і змінюють ставлення до граматичних завдань. Учні гімназії із задоволенням виконують вправи у форматі гри, сприймають навчання як змагання або квест. Карпенко Є. М. наголошує, що цифрове оповідання та мультимедійні ресурси активізують пізнавальну діяльність учнів і сприяють формуванню мовних навичок [2, с. 38].

Дубровська Л. та Дешко П. підкреслюють, що впровадження інтерактивних технологій у навчання підсилює роль самостійної роботи й

формує аналітичне мислення [1, с. 54]. Учень не просто повторює готові форми, а осмислено вибирає правильні граматичні конструкції залежно від контексту, порівнює варіанти, робить висновки. Таким чином формується критичне мислення та вміння оперувати граматичними засобами як інструментами комунікації.

Використання цифрових технологій змінює й роль учителя. Він перестає бути лише джерелом знань і стає фасилітатором навчання — наставником, який допомагає орієнтуватися у великому обсязі цифрових ресурсів, обирає релевантні інструменти та формує критичне ставлення до інформації. Учитель створює навчальні ситуації, у яких учні мають змогу застосовувати граматику у реальному контексті: у чатах, блогах, спільних онлайн-проектах.

Особливе значення має поєднання офлайн- і онлайн-компонентів. Наприклад, після пояснення граматичного правила у класі, учні виконують інтерактивні вправи вдома через *Liveworksheets*, а потім обговорюють результати у груповому чаті. Це формує відчуття безперервності навчання та підтримує інтерес. Для ефективного формування граматичних навичок можна використовувати кілька перевірених прийомів.

По-перше, інтерактивні вправи. Вони активізують учнів і роблять засвоєння граматичного матеріалу динамічним. Наприклад, створення кросвордів або пазлів у *Wordwall*, де кожна правильна відповідь відкриває частину зображення чи фразу, перетворює повторення правил на гру. Це стимулює увагу, пам'ять і створює ситуацію швидкого успіху, підвищуючи мотивацію [3, с. 53].

По-друге, проєктна робота. Учні записують короткі відео чи подкасти, у яких свідомо використовують задані граматичні структури. Такий формат сприяє практичному застосуванню знань, формує мовленнєву компетентність і дозволяє поєднати навчання з творчістю [5, с. 39].

По-третє, змагання. Онлайн-вікторини у *Kahoot* або *Quizizz* створюють атмосферу дружнього суперництва. Миттєве відображення результатів мотивує учнів, розвиває увагу й допомагає виявити рівень засвоєння теми.

По-четверте, диференційовані завдання. Учитель пропонує кілька рівнів складності, щоб кожен учень міг працювати у своєму темпі та відчувати успіх. Це забезпечує індивідуалізацію навчання й підтримує інтерес до опрацювання граматики [4, с. 61].

Систематичне використання цифрових інструментів підвищує рівень мотивації учнів гімназії, розвиває їхню самостійність і впевненість у використанні мови. Учні починають сприймати граматичні завдання як виклик, а не як рутину. Поступово формується позитивне ставлення до навчального процесу, що підтверджують і спостереження педагогів [2, с. 42].

Варто зазначити, що цифрові інструменти дозволяють легко відстежувати прогрес кожного учня. Учитель бачить, які граматичні теми потребують додаткового опрацювання, і може коригувати подальші завдання. Це робить навчальний процес більш прозорим і адаптивним.

Використання цифрових технологій у навчанні англійської мови відкриває нові можливості для формування граматичних навичок. Учні гімназії краще сприймають матеріал, коли він подається інтерактивно, у формі гри чи проєкту. Такі методи дають змогу перейти від механічного запам'ятовування правил до їхнього усвідомленого застосування у мовленні [1, с. 56].

Інтерактивні ресурси сприяють індивідуалізації навчання, допомагають розвивати самоконтроль, аналітичне мислення та навички самооцінювання. Учні отримують можливість самостійно визначати темп роботи, а вчитель стає координатором навчального процесу, який забезпечує методичну підтримку та мотивує до вдосконалення.

Важливою перевагою цифрового навчання є створення ситуації реального спілкування. Онлайн-середовище дає змогу організувати мовну взаємодію поза межами класу — через відеочати, форуми, блоги або інтерактивні історії. Граматика в таких умовах стає інструментом комунікації, а не предметом відокремленого вивчення.

Формування граматичних навичок із використанням технологій вимагає продуманого педагогічного дизайну уроку. Важливо логічно поєднувати офлайн- і онлайн-активності, забезпечувати поступове ускладнення завдань, відстежувати прогрес і давати учням можливість відчувати успіх. Цифрові інструменти не замінюють учителя, але значно підсилюють його вплив, дозволяючи зробити навчання змістовним, різноманітним і сучасним [5, с. 43].

Отже, цифрові технології не лише допомагають засвоїти граматику, а й формують у школярів здатність застосовувати мовні знання в реальному житті. Саме такий підхід відповідає меті нової мовної освіти-підготовки учня, який уміє спілкуватися, мислити критично та використовувати англійську мову як інструмент самовираження й пізнання світу.

Література

1. Дубровська Л., Дешко П. Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ». *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*. 2021. № 1. С. 52–58.
2. Карпенко Є. М., Айтай-Хорвас М. Цифрове оповідання як засіб активізації пізнавальної діяльності молодших школярів на уроці

- іноземної мови. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 1. С. 36–45.
3. Карпенко Є. Мультимедійні програмні засоби у підготовці майбутнього фахівця з іноземних мов у дошкільній та початковій освіті. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 1. С. 50–55.
  4. Коберник Г., Коберник О., Волошина Г. Стимулювання навчально-пізнавальної активності молодших школярів в умовах парної та групової форм роботи на уроці. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2020. № 2 (4). С. 59–66.
  5. Серман Л. В., Нич О. Б. Запровадження цифрових технологій в методику вивчення англійської мови. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2021. № 30 (1). С. 35–45.

Ковальчук А.А., здобувачка
Тригуб Г.В., к. психол. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ БОТАНІКИ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Англомовна термінологія фармацевтичної ботаніки формується на стику ботанічної науки, фармакогнозії та міжнародної фармацевтичної комунікації. Вона охоплює назви лікарських рослин, рослинної сировини, морфологічних ознак і похідних біологічно активних сполук. Значна частина цих термінів функціонує в англійській мові з опорою на латинські та грецькі основи, що забезпечує їхню універсальність. Водночас така система залишається складною для інтерпретації через багатокомпонентність і варіативність значень. Це особливо помітно під час перекладу фахових текстів і стандартизації термінів у національних наукових традиціях [3, с. 148–150].

Важливою ознакою англомовної ботаніко-фармацевтичної термінології є її системність. Терміни формуються відповідно до ієрархії «рослина — орган — тканина — речовина», що відображає логіку фармакогностичного аналізу. Такий підхід дозволяє точно фіксувати походження і властивості лікарської сировини. Водночас у практичних текстах часто спостерігається скорочення або спрощення складних термінів. Це підвищує зручність комунікації, але може знижувати семантичну точність.

Значну роль у становленні англомовної термінології відіграють міжнародні фармакопейні стандарти. Вони закріплюють уніфіковані назви рослинної сировини, способи її опису та ідентифікації. Англійська мова в

цих документах виконує функцію мови міжнародного наукового консенсусу. Саме тому фармакопейна термінологія характеризується високим рівнем стабільності та нормативності. Це робить її ключовим орієнтиром для науковців і перекладачів [1].

Окремою особливістю англійської фармацевтичної ботаніки є активне використання фітонімів. Назви лікарських рослин часто мають кілька варіантів: латинську бінарну назву, англійську загальновживану форму та спеціалізовану фармакопейну номінацію. Така багатоваріантність може призводити до термінологічної плутанини. У наукових текстах це потребує чіткого контекстуального уточнення. Відсутність такого уточнення ускладнює інтерпретацію матеріалу.

Етимологічний аспект англійської термінології відіграє важливу роль у її розумінні. Значна кількість термінів походить від латинських назв частин рослин, фізичних властивостей або лікувального ефекту. Це дозволяє реконструювати первинне значення терміна навіть без перекладу. Для фахівців це є важливим інструментом професійної орієнтації в тексті. Саме етимологічна прозорість забезпечує відносну стійкість терміносистеми [5, с. 12–13].

Разом із тим сучасна англійська фармацевтична мова активно інтегрує нові словотвірні моделі. З'являються складні терміни з використанням суфіксів, префіксів і аббревіацій, що не завжди мають прямі відповідники в інших мовах. Це особливо характерно для назв екстрактів, фракцій та стандартизованих форм рослинної сировини. Такі терміни підвищують точність опису, але ускладнюють переклад. У результаті виникає потреба в додатковому тлумаченні. Семантична багатозначність також є характерною рисою англійської термінології фармацевтичної ботаніки. Один і той самий термін може вживатися в ботанічному, фармакологічному або технологічному контексті з різними смисловими відтінками. Це створює ризик помилкового тлумачення під час міждисциплінарного використання. Тому контекст відіграє вирішальну роль у коректному сприйнятті терміна. Особливо це актуально для навчальних і наукових публікацій [2].

У процесі перекладу англійських ботаніко-фармацевтичних термінів виникає проблема вибору між калькуванням і описовим перекладом. Калькування зберігає формальну структуру терміна, але не завжди передає його функціональне значення. Описовий переклад, навпаки, забезпечує зрозумілість, проте втрачає лаконічність. Обидва підходи мають свої переваги та обмеження. Їхній вибір залежить від типу тексту та цільової аудиторії.

У сучасних наукових публікаціях простежується тенденція до стандартизації англійської термінології фармацевтичної ботаніки. Це

пов'язано з розвитком міжнародних баз даних, електронних фармакопей і міждисциплінарних досліджень. Єдина термінологія полегшує обмін науковою інформацією та підвищує її достовірність. Водночас вона вимагає постійного оновлення відповідно до розвитку науки. Саме тому терміносистема залишається динамічною [4, с. 140–142].

Отже, англomовна термінологія фармацевтичної ботаніки є складною, багаторівневою та функціонально навантаженою системою. Її особливості зумовлені поєднанням класичної наукової традиції та сучасних мовних тенденцій. Точність, системність і нормативність є її ключовими характеристиками. Водночас багатозначність і словотвірна складність створюють певні труднощі у використанні. Це підтверджує актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Література

1. Державна фармакопея України : Друге видання. Доповнення 8. Харків, 2025. URL: https://moz.gov.ua/storage/uploads/8a678585-1d8a-43b4-8902-187b4d9756d9/dn_1005_20062025_dod.pdf (дата звернення: 04.02.2026).
2. Світлична Є., Савіна В. Латина в сучасній вітчизняній фармацевтичній термінології // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини (АПСНІМ). 2021. № 1 (29). С. 86–90. URL: <https://e-apsnim.bsmu.edu.ua/article/view/236930/235489> (дата звернення: 04.02.2026).
3. Сунько Н. О., Боднарчук А. Р., Копилов В. С. Етимологічне походження та способи перекладу англійськомовних фітонімів // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. Т. 35 (74), № 1, ч. 1. С. 148–152. DOI: 10.32782/2710-4656/2024.1.1/25. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/part_1/26.pdf (дата звернення: 03.02.2026).
4. Усик Л. М. Мотиватори сублімованої оцінки в семантиці назв лікарських рослин в англійській, німецькій, російській та українській мовах // «Південний архів» (філологічні науки). 2021. Вип. LXXXV. С. 140–146. DOI: 10.32999/ksu2663-2691/2021-85-23. URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/download/744/741/1595> (дата звернення: 03.02.2026).
5. Черних В. П., Перцев І. М. Упорядкування та значення термінології у фармацевтичній діяльності. Харків : Національний фармацевтичний університет, 2011. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/2123/1/2011%20%D0%B0%D0%BF%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0%20%E2%84%9647%20%D1%81%2012->

13%20%D0%A1%D0%A3%D0%A7%D0%90%D0%A1%D0%9D%D0%90%20%D0%A4%D0%90%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%95%D0%92%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%90%20%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF%20%D0%9F%D0%9E%D0%A2%D0%A0%D0%95%D0%91%D0%A3%D0%84%20%D0%9D%D0%95%D0%93%D0%90%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A3%D0%9F%D0%9E%D0%A0%D0%AF%D0%94%D0%9A%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf (дата звернення: 03.02.2026).

Колесник О.О., здобувач
Ляшенко У.І., к. пед. н., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ «TYPES OF COMMUNICATION ON BOARD»

Професійна підготовка здобувача освіти включає у себе як набуття здобувачами професійних знань, умінь та навичок (ЗУН) – hard skills, так і оволодіння ними соціальними навичками (soft skills) для роботи в соціумі [1]. Професійна підготовка здобувачів вищих морських навчальних закладів (ВМНЗ) не є винятком.

Дуже характерною особливістю професійної підготовки майбутніх моряків є те, що навчальний заклад має враховувати специфіку соціуму, в якому перебуватиме майбутній спеціаліст: довготривале перебування з одними і тими самими людьми (члени команди) в одному і тому ж самому місці (судно). Будь-які непорозуміння між членами екіпажу можуть іноді мати фатальні наслідки, тому важливим для здобувачів є не лише оволодіння професійними навичками, але й розвинути такі особистісні якості, які дозволять ефективно взаємодіяти для досягнення професійних цілей.

На судні, за вимогами ІМО (International maritime organization), професійною мовою спілкування є англійська мова. Від того, наскільки здобувач оволодіє мовою професійного спілкування залежить його професійний ріст та безпека судна та екіпажу в цілому: наскільки чітко і зрозуміло передана інформація настільки швидко і правильно виконуються відповідні дії. Тому метою статті є дослідити «Особливості розвитку soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з

англійської мови під час вивчення модуля «Types of communication on board».

Для судна професійна комунікація буває двох видів: внутрішня (між членами екіпажу) та зовнішня (зв'язок із береговими службами). Обидва види комунікації є критично важливими для життєздатності екіпажу та судна.

Внутрішня комунікація забезпечує чітку передачу команд між містком та машинним відділенням, координацію дій під час швартовних операцій та передачу вахти. Без неї неможлива безпечна експлуатація механізмів, оскільки будь-яка затримка або неправильно зрозуміла команда може призвести до виходу обладнання з ладу.

Зовнішня комунікація дозволяє судну взаємодіяти з портами, береговими службами, лоцманами та іншими суднами. Це засіб отримання навігаційних попереджень, метеоданих та запиту про допомогу в екстрених випадках (GMDSS).

Процес навчання у ХДМА (Херсонська державна морська академія) відбувається за блочно-модульною системою, де на вивчення та розкриття певної теми (в нашому випадку бойлерів) відводиться один модуль, який, як правило, включає у себе 5 тем. Під час вивчення модуля «Types of communication on board» курсанти вивчають наступні теми:

1. Системи зв'язку на борту судна: функції та компоненти (загальна інформація).
2. Системи зв'язку на борту судна: функції та компоненти (система публічного оповіщення)
3. Система публічного оповіщення: технічне обслуговування та усунення несправностей.
4. Рутинне обслуговування радіо та внутрішнього зв'язку.
5. Глобальна система морського лиха та безпеки (GMDSS).

Під час вивчення теми «Types of communication on board» здобувачі мають оволодіти наступними hard навичками:

1. Розуміння принципів роботи радіостанцій, супутникових терміналів та систем внутрішнього зв'язку.
2. Вміння діагностувати та усувати типові несправності системи публічного оповіщення — від перевірки підсилювачів до пошуку обривів у лініях динаміків.
3. Активація аварійних буїв, використання радіолокаційних відповідачів та знання процедур подачі сигналу DISTRESS.
4. Технічне знання частот, каналів зв'язку та процедур виклику судно-судно / судно-берег.

Під час вивчення теми «Types of communication on board» здобувачі мають оволодіти наступними soft навичками:

1. Вміння чітко і спокійно передати критичну інформацію під час тривоги, не створюючи паніки в ефірі.
2. Дисципліна мовлення — використання лише стандартизованих англійських фраз, що критично в інтернаціональних екіпажах.
3. Усвідомлення того, що несправний гучномовець на палубі — це ризик не почути команду про евакуацію.
4. Координація дій між містком та машиною, розуміння ієрархії та пріоритетності повідомлень (distress – urgency – safety – routine).

Слід зазначити, що вивчення модуля «Types of communication on board» проходить на 4му курсі за структурою EASA (engage, activate, study, activate), після проходження здобувачами освіти плавальної практики і спирається на їх особистий досвід.

Розглянемо фрагмент уроку на етапі «engage» для теми «Routing maintenance of radio and internal communications»:

1 List 3 critical situations where PAS is the primary communication method, and 3 critical situations where a Radio system (VHF/UHF or GMDSS) is essential.

1. _____.
2. _____.
3. _____.

2 Imagine all radio and internal communication systems on board suddenly fail. What are the three most immediate risks to the vessel and crew? What systems remain that you could potentially use?

1. _____.
2. _____.
3. _____.

3 a) Unscramble the words belonging to the maintenance procedure.

1.	khcec	5	cerat
2.	eriarp	6	ancle
3.	eracutibl	7	loestai
4.	cerealp	8	dustaj

b) Give your examples.

1. _____;
2. _____;
3. _____.

Як можна побачити з фрагменту уроку на етапі «engage» він побудований на принципі problem-based learning (проблемне навчання). Замість того, щоб мати перелік систем, здобувачі змушені моделювати критичні ситуації.

У завданні №1 створено «місток» між теорією та реальністю. Курсант має згадати, коли PAS рятує життя (наприклад, пожежа чи людина за бортом), а коли потрібен зв'язок із берегом чи лоцманом. З точки зору hard skills це завдання вимагає чітких знань про те, яке обладнання за що відповідає, а саме розподілу ситуацій між PAS та Radio. З точки зору soft skills – це розуміння ієрархії повідомлень, яке виховує дисципліну мовлення та спокій.

У завданні №2 здобувачі змушені думати як інженери: «Якщо автоматика зв'язку «лягла», що лишилося? Світлові сигнали? Прапори? Аварійні буї?». Воно розвиває здатність оцінювати ризики при технічних відмовах. Для електромеханіка це база — розуміти наслідки знеструмлення систем зв'язку (hard skills). Вміння визначити три найголовніші загрози для судна та екіпажу при відмові зв'язку вчить здобувача розставляти пріоритети в умовах цейтноту. Через аналіз критичних ситуацій приходить розуміння: «Я маю почистити ці клеми/перевірити антену не тому, що так сказав старший механік, а тому, що інакше ми не покличемо на допомогу» (soft skills).

Завдання №3 спрямовано на перехід від глобальних ризиків до конкретних дій механіка (check, repair, replace, adjust) і «прокачує» знання дієслів дії, які ми щодня бачимо в мануалах та чек-листах (isolate, adjust, lubricate). Без цих слів неможливо правильно заповнити журнал технічного обслуговування (hard skills).

Аналіз фрагмента уроку показує, що на етапі «engage» відбувається не просто «розігрів» мовленнєвого апарату, а активізація професійної свідомості майбутнього моряка. Поєднання технічного вокабуляру з моделюванням аварійних сценаріїв дозволяє ефективно розвивати обидва типи навичок одночасно.

Основні результати дослідження дозволяють зробити висновок, що використання проблемно-орієнтованого навчання дозволяє одночасно розвивати технічну грамотність (розуміння архітектури систем зв'язку, володіння термінологією технічного обслуговування) – hard skills та критично важливі соціально-психологічні якості (вміння розставляти пріоритети в умовах цейтноту, професійна відповідальність за справність обладнання) – soft skills.

У даному дослідженні було проаналізовано лише перший етап уроку «engage», який слугує психологічною та логічною підготовкою до подальшого вивчення технічних деталей системи зв'язку на етапі «study».

Література

1. <https://eduhub.in.ua/news/shcho-take-hard-skills-i-soft-skills-yak-nas-ocinyuye-robotodavec>.
2. The Public Address and General Alarm (PAGA) System Explained.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=g1FfA9CTMn4>
3. Global Maritime Distress and Safety System.
4. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6O1Hf_gkD9c&t

Корнієнко О.О., здобувач
Гриндій М.Б., здобувач
Дон Н.Л., к. ф.-м. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ В НЕТРАДИЦІЙНІЙ ТА ВІДНОВЛЮВАНІЙ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ

Електроенергетична галузь України перебуває в стані успішного впровадження розроблених та апробованих стандартів і рекомендацій Міжнародної електротехнічної комісії, Міжнародної організації із стандартизації, Міжнародного союзу електрозв'язку, Європейського комітету з електротехнічної стандартизації.

Відповідно, актуальним питанням є подальша реалізація заходів з прийняття сучасних європейських та міжнародних стандартів в сфері електроенергетики та електротехніки, нетрадиційної та відновлюваної електроенергетики.

Зокрема, у Наказі № 285 ДП «УкрНДНЦ» від 28 грудня 2022 року визначено, що в Україні прийнято 20 268 європейських нормативних документів CEN/CENELEC як національні нормативні документи методом підтвердження з наданням чинності з 31 грудня 2023 року. Зазначений метод прийняття не передбачає переклад стандартів українською мовою, а також не передбачає долучення робочого перекладу до впровадженого мовою оригіналу Європейського стандарту [1].

Об'єктом нетрадиційної та відновлюваної електроенергетики є енергетичний потенціал відновлюваних джерел енергії; принципи інтеграції установок з перетворення відновлюваних та нетрадиційних джерел енергії в електроенергетичний комплекс об'єкта.

З огляду на зазначене, використання сучасної англомовної електротехнічної термінології має бути невід'ємною частиною освітньої діяльності при підготовці фахівців в галузі систем енергопостачання об'єктів з використанням нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії.

В Херсонському національному технічному університеті на кафедрі енергетики, електротехніки і фізики здійснюється підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю G3. Електрична інженерія (141. Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка) за освітньою програмою «Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії» [2].

Згідно до програмної компетентності ПРН11, зазначеної в освітньо-професійній програмі за спеціальністю G3. Електрична інженерія другого (магістерського) рівня освіти за освітньою програмою «Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії», фахівець в галузі систем енергопостачання об'єктів з використанням нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії повинен *вільно спілкуватися з професійних проблем державною та іноземною мовами усно і письмово, обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефахівцями, аргументувати свою позицію з дискусійних питань* [2].

Культуру англомовного професійного спілкування фахівця з нетрадиційної та відновлюваної електроенергетики визначає саме іншомовна компетентність, яку на методичному рівні слід вважати взаємопов'язаною сукупністю теоретичних і практичних компетентностей.

Насамперед передбачається вільне володіння іноземною (наразі мова йде саме про англійську як мову міжнародного професійного спілкування) мовою за професійним спрямуванням та вміння використовувати ці знання в процесі іншомовного професійного спілкування.

У своїй майбутній професійній діяльності фахівці з нетрадиційної та відновлюваної електроенергетики мають впевнено демонструвати набуті мовні вміння та здійснювати англомовну комунікацію з носіями мови.

Як наслідок, в сучасних умовах реформування освіти у закладах вищої освіти має відбуватись корінна зміна підходів не лише до освітніх технологій викладання іноземних мов, але і викладання фахових освітніх компонентів з білінгвальним навчанням.

Все це зумовлює нагальну необхідність оновлення змісту, форм і методів навчання в цілому у вищій школі, пошук ефективних засобів формування культури англомовного професійного спілкування майбутніх фахівців з нетрадиційної та відновлюваної електроенергетики.

Отже, в цьому аспекті освітня компонента «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є важливою складовою частиною фахової підготовки майбутнього фахівця з нетрадиційної та відновлюваної електроенергетики, здатного успішно розв'язувати проблемні завдання,

вільно спілкуватися з професійних проблем англійською мовою, обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефхівцями, аргументувати свою позицію з дискусійних питань [2].

Література

1. Про пакетне прийняття європейських нормативних документів CEN/CENELEC Наказ №285 від 28.12.2022 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0285774-22#Text> .
2. G3 Електрична інженерія (Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка) / Перелік спеціальностей / Херсонський національний технічний університет // URL: <https://kntu.net.ua/Perelik-special-nostej/G3-141-Elektrichna-inzheneriya-Elektroenergetika-elektrotehnika-ta-elektromehanika> .

Мартиш М.І., здобувачка
Зуброва О.А., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАОЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ

На сучасному етапі розвитку освіти формування лексичної компетенції є одним із ключових завдань навчання іноземної мови. Словниковий запас становить основу комунікативної спроможності учня, тому процес засвоєння лексики потребує системного підходу та опори на різні види сприймання. Принцип наочності, безперечно, виступає одним із найефективніших способів активізації пізнавальної діяльності, адже допомагає учням поєднати слово з конкретним образом, звуком чи ситуацією. Як зазначають О. Бігич, Н. Бориско та Г. Борецька, наочність у навчанні іноземної мови забезпечує природний зв'язок між мовною формою та змістом, сприяючи усвідомленню смислу висловлювання [1, с. 57].

Відомо, що учні гімназійного віку мають розвинене образне мислення, тому візуалізація навчального матеріалу відповідає їхнім когнітивним особливостям. На користь цього свідчить і думка С. Ніколаєвої, яка підкреслює, що ефективно засвоєння іншомовної лексики можливе лише в умовах створення ситуативно-візуального контексту, у якому слово набуває реального значення через сприйняття, дію або емоційний відгук [1, с. 85]. Учень, який бачить предмет, про який говорить, швидше запам'ятовує слово й охочіше використовує його в мовленні.

У практиці викладання англійської мови наочність виявляється у використанні карток, зображень, таблиць, відеофрагментів, схем, інфографіки та мультимедійних презентацій. Водночас, сьогодні цей принцип отримує нове життя завдяки впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій. ІКТ дозволяють об'єднати текстові, звукові й візуальні компоненти навчання в єдиному інформаційному просторі [4]. У результаті учні не лише бачать і чують мовний матеріал, а й активно взаємодіють із ним - класифікують, порівнюють, створюють власні мовні продукти.

Варто зазначити, що мультимедійні засоби навчання стимулюють різні типи пам'яті, а отже, сприяють більш ефективному засвоєнню нових слів. Як показують результати дослідження Г. Котул, використання мультимедійних презентацій на уроках англійської мови суттєво підвищує зацікавленість учнів і розвиває асоціативне мислення [2, с. 3]. Під час перегляду відео або виконання інтерактивних вправ слово сприймається не ізольовано, а в контексті, що допомагає відтворити його у реальному мовленні.

Досвід учителів свідчить, що найбільшу ефективність демонструють комбіновані форми наочності - наприклад, поєднання зображення, звукового ряду й короткої текстової підказки. Ця модель відповідає принципу подвійного кодування, який описав А. Чаудгарі : інформація запам'ятовується краще, коли її подають одночасно у вербальній і візуальній формах [3, р. 36]. Крім того, наочність полегшує розпізнавання семантичних зв'язків між словами, допомагаючи учням формувати понятійні категорії.

З іншого боку, ефективність реалізації принципу наочності безпосередньо залежить від активності самого учня. Г. Котул зазначає, що під час роботи з мультимедійними курсами учні повинні не просто сприймати інформацію, а діяти з нею: виконувати завдання, будувати фрази, добирати відповідні образи [2]. Тобто наочність у сучасному навчанні перестає бути пасивною ілюстрацією, натомість перетворюється на засіб самостійного пізнання.

Слід наголосити, що інтерактивні технології створюють ідеальне середовище для реалізації принципу наочності. Саме через інтерактивність відбувається активне включення учнів у навчальний процес, що дозволяє їм осмислено використовувати нову лексику у спілкуванні [6, с. 62]. Наприклад, під час рольових ігор або колективних обговорень учні не лише бачать мовний матеріал на екрані, а й застосовують його в реальному мовленні.

У контексті психолінгвістики А. Чаудгарі вважає, що для стійкого засвоєння слова необхідно забезпечити його повторення у кількох різних

формах подання: письмовій, усній та візуальній [3, р. 27]. Наочні засоби сприяють створенню таких умов, адже вони поєднують аудіювання, читання, говоріння й спостереження за об'єктом або ситуацією. Цей підхід формує комплексне мовне уявлення і допомагає зробити засвоєну лексику частиною активного словника учня.

Зрештою, можна констатувати, що принцип наочності у навчанні англійської мови не обмежується демонстрацією ілюстрацій чи відео. Він передбачає побудову навчального процесу, у якому учень постійно взаємодіє з образом, дією, контекстом і власними відчуттями. Саме це забезпечує глибоке розуміння лексики та формування стійких комунікативних умінь. Як зазначає дослідниця С. Ніколаєва, «коли учень відчуває слово, бачить його у дії, воно стає його власним» [1, с. 119].

Підсумовуючи, треба підкреслити: реалізація принципу наочності у процесі розвитку англійськомовної лексичної компетенції учнів гімназії передбачає поєднання традиційних методів і сучасних технологій. Ілюстрації, мультимедійні презентації, інтерактивні платформи та навчальні відео не лише урізноманітнюють урок, а й сприяють формуванню цілісного сприйняття іншомовного світу. У перспективі подальших досліджень доцільно зосередити увагу на створенні методичних рекомендацій, що забезпечать системне використання наочних засобів у формуванні лексичних умінь у гімназії.

Література

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Ірпінь : Видавець Романенко Л. Л., 2016. 221 с.
2. Котул Г. І. Використання мультимедійних комп'ютерних презентацій на уроках англійської мови // *Глибоке*. 2019. С. 2–8.
3. Choudhury A. S. Second/Foreign Language Lexical Competence: Its Dimensions and Ways of Measuring It [Electronic resource] // *i-manager's Journal on English Language Teaching*. 2015. Vol. 5. P. 34–42. URL: https://www.academia.edu/20629183/Second_Foreign_Language_Lexical_Competence_Its_Dimensions_and_Ways_of_Measuring_It (date of access: 08.11.2025).
4. Горошкін І. О. Ситуаційні завдання як педагогічна умова компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов // *Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 лют. 2021 р.). Дніпро, 2021. С. 93–95.

5. Башкір О., Ільченко А. Формування лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови // *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. 2020. Вип. 33, т. 1. С. 262–267.
6. Rasouli F., Jafari K. A Deeper Understanding of L2 Vocabulary Learning and Teaching [Electronic resource]: A Review Study // *International Journal of Language and Linguistics*. 2016. Vol. 4, No. 1. P. 40–46. URL: <http://article.sciencepublishinggroup.com/html/10.11648.j.ijll.20160401.16.html> (date of access: 09.11.2025).

Марченко П.О., здобувач
Кіщенко Ю.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

РОЛЬ КРЕАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ В АКТИВІЗАЦІЇ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

Сучасна освітня парадигма, що функціонує в умовах інформаційної надмірності та візуального повороту в культурі, ставить перед педагогом нові виклики. Одним із них є формування стійкої читацької компетентності та мотивації до читання в учнів гімназії, які є цифровими аборигенами, звиклими до полікодового сприйняття інформації. У цьому контексті креолізовані тексти виступають потужним дидактичним інструментом, здатним оживити традиційну читацьку практику та перетворити її на захопливу інтелектуальну діяльність.

Креолізований текст — це цілісний семіотичний комплекс, у якому вербальний компонент і іконічний органічно взаємодіють, створюючи єдине інформаційне та емоційне поле. Це не просто текст з ілюстраціями, це система, де обидва канали передачі повідомлення рівноправні та взаємодоповнюючі [1, с. 57-58]. До таких текстів належать інфографіка, комікси, графічні романи, рекламні повідомлення, меми, сучасні підручники та багато медійного контенту.

Активізація читацької діяльності за допомогою креолізованих текстів відбувається через низку психолого-педагогічних механізмів. По-перше, вони відповідають медійним звичкам сучасної молоді, для якої візуальний код часто є першочерговим. Це знижує психологічний бар'єр перед "важким" читанням, робить процес більш звичним і менш виснажливим. По-друге, полікодовість забезпечує швидше та глибше розуміння. Складні абстрактні поняття, описані в тексті, можуть бути моментально візуалізовані, що полегшує їх усвідомлення та запам'ятовування. Це особливо важливо при вивченні наук, де потрібно уявляти процеси чи структури. По-третє, креолізовані тексти розвивають критичне та

асоціативне мислення. Учень навчається не просто пасивно споживати інформацію, а "зчитувати" відношення між текстом і образом, декодувати закодовані в графічних елементах сенси, відрізняти головне від другорядного. Аналіз того, як шрифт, колір або композиція кадру впливає на сприйняття змісту, робить учня більш грамотним і вимогливим "читачем" медіасередовища. По-четверте, ці тексти покращують емоційну участь. Візуальний ряд здатний миттєво створити атмосферу, викликати емпатію до персонажа або зацікавленість проблемою, що є ключовим для мотивації до подальшого, більш глибокого читання [4, с. 12-13].

На уроках літератури креолізовані тексти можуть бути як об'єктом аналізу, так і продуктом творчої діяльності учнів. Створення власного коміксу за мотивами повісті, літературного колажу або інфографіки, що відображає систему образів чи конфлікти твору, потребує глибокого прочитання та інтерпретації першоджерела. Така діяльність переносить акцент з репродукції на творчість, роблячи учня співтворцем.

На уроках історії чи біології інфографіка стає незамінним помічником для візуалізації хронології подій, династичних зв'язків, біологічних циклів чи будови організмів. Робота з такими матеріалами формує вміння видобувати інформацію з різних джерел, синтезувати її та представляти у зручній формі. Це підвищує ефективність навчання та практичну спрямованість знань.

Важливо зазначити, що принципи креолізації універсальні та ефективно працюють з текстами різноманітного походження. Досвід роботи з іншомовними матеріалами, де візуальна опора значно полегшує подолання лексичних та граматичних труднощів, лише підтверджує їхню ефективність. Графічні романи або адаптовані видання з розвиненим візуальним рядом можуть стати мостиком до оригінальної літератури та сприяти розвитку мовної інтуїції, демонструючи, як образ і слово працюють в тандемі незалежно від мови першоджерела.

Таким чином, креолізовані тексти не є заміником традиційного вербального тексту, а його логічним розширенням у сучасному інформаційному просторі. Їхнє систематичне використання в практиці гімназійної освіти дозволяє: підвищити мотивацію до читання та пізнання; розвинути мультилітеративність — вміння сприймати, аналізувати та створювати полікодові повідомлення; глибше засвоювати складний предметний матеріал; розвивати критичне мислення та творчі здібності. Інтегруючи ці ресурси в навчальний процес, вчитель не йде на поступки "кліповому мисленню", а навпаки, використовує його особливості як точку опори для формування високоосвіченої, медіаграмотної та зацікавленої особистості, здатної вільно орієнтуватися у складностях текстуального та візуального світів.

Література

1. Воробйова О.П. Креолізований текст: аспекти вивчення // Мовні і концептуальні картини світу. 2015. Вип. 50. С. 57-63.
2. Пометун О.І., Гуз О.М. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. К.: А.С.К., 2005. 192 с.
3. Колосовська О.М. Формування читацької компетентності учнів основної школи: теорія і практика: монографія. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 280 с.
4. Білик Т.О. Використання полікодових текстів на уроках української літератури // Українська мова і література в школі. 2020. № 5. С. 12-16.
5. Мак-Клауд С. Розуміння коміксу. Невидиме мистецтво / Скотт Мак-Клауд; пер. з англ. О.Костюка. Львів: Вид-во "Віхола", 2017. 216 с
6. Левченко О.О. Візуальний образ і текст: стратегії інтерпретації в освітньому процесі // Мистецтво та освіта. 2018. № 4. С. 10-14.
7. Гриценчук О.О. Креолізовані тексти як засіб формування комунікативної компетентності старшокласників // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 182. С. 62-66.
8. Бутенко Т.В. Комікс як засіб формування читання у підлітків: навч.-метод. посіб. для вчителів та бібліотекарів. Харків: Вид. група "Основа", 2021. 112 с.
9. Прокопенко М.Є. Візуальна грамотність як складова медіаосвіти школярів // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2017. № 5-6. С. 296-305.

Наум Д.В., здобувач
Тимошук Ю.В., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

IMPORTANCE OF SMCP PHRASES AT MARITIME ENGLISH LESSONS FOR ELECTRICAL ENGINEERS OF KHERSON STATE MARITIME ACADEMY

Introduction. The modern maritime industry is characterized by increasing automation and the integration of complex electrical systems. For the cadets of Kherson State Maritime Academy (KSMA), mastering English is not merely an academic requirement but a fundamental pillar of maritime safety. The role of an Electro-Technical Officer (ETO) on a modern vessel is unique. While the Chief Engineer manages mechanical propulsion, the ETO is responsible for the "nervous system" of the ship—the automation, power distribution, and communication networks. At Kherson State Maritime Academy, the English

language curriculum acknowledges that a breakdown in communication regarding an electrical fault can lead to a total loss of command (total blackout). The use of Standard Marine Communication Phrases (SMCP), adopted by the IMO, ensures that even in high-stress technical failures, communication remains unambiguous.[3]

The importance of SMCP for ETOs is rooted in safety-critical precision. In the engine room, ambient noise levels are high, and VHF or internal telephone communication can be distorted. SMCP phrases are designed to be "phonetically distinct," reducing the risk that a command like "Switch on" is mistaken for "Switch off."

The Specificity of SMCP for Electrical Engineers. Unlike general maritime English, the language required for ETOs involves a blend of highly technical terminology and standardized safety protocols. SMCP serves as a "safety net" to prevent the linguistic nuances of different nationalities from leading to catastrophic misunderstandings.

- **Standardization:** SMCP replaces subjective phrases with objective, predefined terms.

- **Emergency Response:** during a "Blackout" or a failure of the DP (Dynamic Positioning) system, the ETO must communicate status updates to the bridge using precise syntax.

- **Maintenance and Repair:** inter-departmental communication between the engine room and the bridge often relies on SMCP to coordinate power distribution and propulsion limits.

Pedagogical Approaches at KSMA. At Kherson State Maritime Academy, the training of Electrical Engineers incorporates SMCP through a multi-faceted approach. The curriculum is designed to move from general maritime vocabulary to specialized technical applications.

1. **Simulated stress scenarios:** using high-voltage simulators, students are required to report faults using SMCP. This builds "muscle memory" for the correct phrasing under pressure.

2. **Vocabulary integration:** lessons focus on the "External Communication Phrases" for ship-to-shore reporting and "Internal Communication Phrases" for shipboard maneuvers.

3. **The "Safety First" methodology:** students learn that a mispronounced or non-standard command regarding the "Main Switchboard" or "Emergency Generator" can lead to delayed response times in critical situations.

Challenges in Learning SMCP. For ETO cadets, the challenge lies in the transition from Technical English (the language of manuals and circuit diagrams) to Operational English (the language of SMCP).

Technical Terminology	SMCP/ Operational Equivalent
"The lights aren't working."	"Requesting emergency lighting in Engine Room."
"Turn it off now."	"Switch off the power supply to [Component]."
"Everything is okay now."	"Power restored. Systems standing by."

The academy addresses these challenges by emphasizing the IMO's "Message Markers" (Instruction, Advice, Warning, Information, Question, Answer, Request, Intention). For an Electrical Engineer, correctly identifying a "Warning" versus an "Instruction" regarding a power surge can be the difference between a routine fix and an electrical fire.[2]

Impact on Career and Safety. The ultimate goal of emphasizing SMCP at KSMA is to produce officers who are "sea-ready." International shipping companies prioritize ETOs who can seamlessly integrate into multi-national crews. Clear communication reduces the "Human Element" risk factor, which remains a leading cause of maritime accidents.

Conclusion. The training of Electrical Engineers at Kherson State Maritime Academy goes beyond the physics of electricity; it encompasses the high-stakes world of maritime linguistics. The integration of SMCP into the Maritime English curriculum for Electrical Engineers at Kherson State Maritime Academy is essential for modern seafaring. SMCP phrases are not merely "suggestions" for communication—they are mandatory tools for the preservation of life and property at sea. By mastering these phrases, KSMA graduates ensure not only their own professional success but also the safety of the vessel, its cargo, and the marine environment. By rigorously implementing these standards, KSMA ensures that its ETO graduates are among the most competent and reliable officers in the global merchant fleet.

References

1. International Maritime Organization (IMO). *IMO Standard Marine Communication Phrases (SMCP)*. Resolution A.918(22). London: IMO Publication, 2001.
2. International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW). *The Manila Amendments to the Annex to the International Convention on STCW, 1978*. London: IMO, 2010.
3. Cole, C., & Trenkner, P. *The IMO Standard Marine Communication Phrases: A Teaching Aid*. Maritime English Journal, Vol. 12, 2005.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ АУДИТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ЛІЦЕЇВ

Постановка проблеми. У ХХІ столітті цифровізація освітнього простору стала ключовим чинником модернізації навчального процесу. Викладання іноземних мов, зокрема англійської, зазнало суттєвих змін завдяки появі нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Для сучасних учнів ліцеїв - покоління, що виросло в умовах цифрового середовища - використання цифрових засобів є не лише зручним, а й природним способом здобуття знань. Саме тому цифрові технології відіграють важливу роль у розвитку іншомовних аудитивних навичок, забезпечуючи ефективно, гнучке й мотивувальне навчання.

Мета статті полягає у теоретичному аналізі процесу розвитку англійськомовних аудитивних навичок учнів ліцеїв через використання цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу. Формування вмінь аудіювання є складним процесом, який вимагає не лише лінгвістичної підготовки, а й уміння розуміти мовлення у природних умовах, сприймати різні акценти, темп, інтонаційні особливості. Як підкреслює О. Бігич, розвиток іншомовної компетентності в аудіюванні повинен базуватися на автентичних текстах і реалістичних ситуаціях комунікації, що створюють умови для формування комунікативної компетенції учня [1]. Цифрові ресурси дозволяють досягти цього завдяки багатому вибору матеріалів, різноманітним форматам і зручності доступу.

Інтеграція ІКТ у процес навчання іноземних мов змінює роль як учителя, так і учня. Учитель перестає бути єдиним джерелом інформації, натомість виступає організатором і наставником, який допомагає орієнтуватися в інформаційному середовищі. Учні ж набувають більшої самостійності, оскільки цифрові ресурси дозволяють їм тренувати аудіювання у зручному темпі, не обмежуючись класним часом.

В. Биков зазначає, що інформатизація освіти створює передумови для розвитку особистісно орієнтованого навчання, коли кожен учень може рухатися у власному темпі та використовувати ті ресурси, які найкраще відповідають його стилю сприйняття [4, с. 26]. Для аудіювання це особливо важливо, оскільки здатність сприймати мовлення формується індивідуально й потребує багаторазового повторення.

У практиці навчання ліцеїстів ефективними є цифрові платформи, що поєднують аудіо, відео та інтерактивні завдання: BBC Learning English, British Council LearnEnglish Teens, YouTube EDU, TED-Ed. Завдяки їм учні можуть прослуховувати автентичні діалоги, брати участь у віртуальних дискусіях, виконувати інтерактивні завдання на перевірку розуміння змісту. Такі платформи дозволяють створити індивідуальну траєкторію навчання, що відповідає рівню володіння мовою кожного учня.

У цифрову епоху подкасти стали одним із найзручніших і найефективніших інструментів навчання слухання. Н. Кардашова підкреслює, що використання англomовних подкастів забезпечує природне занурення в мовне середовище, розвиває стратегії розуміння усного мовлення й формує здатність до довготривалого сприйняття звукової інформації [2, с. 179].

Для ліцеїстів подкасти є не лише засобом тренування навичок, а й джерелом культурологічної інформації. Наприклад, подкасти BBC 6 Minute English, ESLPod, Luke's English Podcast або Voice of America Learning English охоплюють актуальні теми - від екології до медіаграмотності, що дозволяє інтегрувати аудіювання з розвитком критичного мислення.

Перевагою подкастів є їхня гнучкість: учні можуть слухати матеріали під час прогулянок або дорозі до школи, ставити на паузу, повторювати складні фрагменти, що сприяє формуванню автономності в навчанні. Учитель у цьому випадку може розробляти до подкастів супровідні завдання: тести, словникові вправи, обговорення змісту, що стимулює мовленнєву активність.

Мобільні пристрої відкрили нові горизонти для навчання аудіювання. Як зазначає В. Белан, мобільне навчання (m-learning) дає змогу зробити процес вивчення мови більш динамічним, персоналізованим і постійним, оскільки учні можуть навчатися у будь-який час і в будь-якому місці [3, с. 195].

Мобільні застосунки - Duolingo, Beelinguapp, LingQ, BBC Sounds - пропонують слухові вправи, інтерактивні завдання та системи автоматичного контролю результатів. Для учнів ліцеїв це не лише зручний спосіб тренування аудіювання, а й можливість перетворити навчання на щоденну звичку.

Мобільне навчання сприяє також підвищенню мотивації, оскільки використовує ігрові елементи (gamification): нагороди, рівні, бали, які стимулюють учнів до постійного вдосконалення. Це особливо важливо в умовах, коли підлітки часто втрачають інтерес до традиційних форм навчання.

Дослідження Р. Гуревича засвідчують, що ефективність цифровізації освіти безпосередньо залежить від готовності педагогів використовувати

ІКТ у навчанні [5]. Учитель має не лише володіти технічними навичками, а й уміти інтегрувати цифрові інструменти в методику викладання англійської мови.

Для цього важливим є систематичне підвищення кваліфікації педагогів, участь у вебінарах, онлайн-курсах, педагогічних спільнотах. Необхідно формувати критичне ставлення до вибору цифрових ресурсів: не всі матеріали в Інтернеті відповідають віковим особливостям чи дидактичним цілям навчання.

І. Заярна наголошує, що ІКТ сприяють створенню інтерактивного середовища, у якому учні не є пасивними слухачами, а активними учасниками освітнього процесу [6]. Вони можуть брати участь у проєктах, спільних обговореннях, інтерактивних іграх або створювати власні подкасти чи відео. Це поєднує розвиток аудіювання з продуктивними видами мовленнєвої діяльності - говорінням і письмом.

Активне використання цифрових технологій також допомагає врахувати індивідуальні стилі навчання. Наприклад, візуали краще сприймають відео з субтитрами, аудіали - звукові доріжки, а кінетики - інтерактивні симуляції. Відповідно цифрові інструменти забезпечують диференційований підхід, підвищуючи ефективність формування слухової компетентності.

Урешті-решт, цифрові технології є потужним засобом розвитку англійськомовних аудитивних навичок учнів ліцеїв. Вони відкривають доступ до автентичних джерел, дозволяють формувати індивідуальні освітні траєкторії, сприяють розвитку критичного мислення й підвищують мотивацію до навчання.

Ефективність їхнього застосування залежить від кількох чинників: методичної грамотності вчителя; усвідомленого добору ресурсів, що відповідають рівню учнів; поєднання аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності; систематичного залучення учнів до самостійної роботи у цифровому середовищі.

Висновок. Розвиток аудитивних навичок через цифрові технології формує в учнів уміння розуміти іноземне мовлення в реальних комунікативних умовах, готує їх до міжкультурної взаємодії та підвищує конкурентоспроможність у глобалізованому світі.

Література

1. Кардашова Н. Англомовний подкаст як засіб формування компетентності в аудіюванні студентів мовних спеціальностей. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2015. Вип. 24. С. 176–185.

2. Белан В. Використання мобільного навчання у професійних навчальних закладах України та Польщі. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 5. С. 194–197.
3. Гуревич Р. С., Кобися В. М., Кобися А. П., Кізім С. С., Куцак Л. В., Опушко Н. Р. Використання цифрових сервісів та інструментів у професійній підготовці майбутніх учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 64. С. 5–22.
4. Заярна І. С. Деякі аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні англійської мови. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*. 2015. № 4. С. 10–14.

Сачко О.В., здобувачка
Кіщенко Ю.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

МОДЕЛЬ СТАДІАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ У МЕЖАХ МОВНОЇ ОСВІТИ

Сучасна іншомовна освіта в ЗЗСО дедалі більше орієнтується на автентичний мовний контекст, тому важливого значення набувають аудіовізуальні засоби, які наближують навчання до реальної міжкультурної комунікації. Поєднання звуку й зображення допомагає учням не лише розуміти мовлення на слух, а й інтерпретувати його через невербальні сигнали (міміку, жести, інтонацію). У цих умовах доцільною є система поетапного розвитку аудіовізуальних умінь, побудована на принципах поступовості, доступності та зростання автономії. Вона охоплює три етапи — підготовчий, основний і завершальний — кожен із чіткими цілями, змістом та відповідними дидактичними інструментами.

Зміст підготовчого етапу орієнтований на роботу з мінімальними аудіовізуальними одиницями – окремими словами та короткими фразами, представленими в чіткому візуальному контексті. Така організація навчального матеріалу сприяє формуванню стійких асоціативних зв'язків між звуковою формою слова, його значенням і візуальним образом. Учні вчаться розпізнавати знайомі лексичні одиниці в мовленнєвому потоці, визначати загальну тему відеофрагмента, ідентифікувати дії персонажів, спираючись на невербальні підказки [5, с. 12].

Основний етап системи поетапного розвитку аудіовізуальних умінь характеризується переходом від елементарного розпізнавання мовного матеріалу до усвідомленого розуміння зв'язних аудіовізуальних текстів різних жанрів. На цьому етапі формується комплекс умінь, що включає розуміння основного змісту повідомлення, виокремлення ключової та специфічної інформації, інтерпретацію емоційних станів і комунікативних намірів мовців. Учні вчаться встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, прогнозувати розвиток сюжету та робити висновки на основі поєднання вербальної й невербальної інформації.

Змістове наповнення основного етапу передбачає використання аудіовізуальних матеріалів середнього рівня складності, зокрема адаптованих фрагментів художніх фільмів і серіалів, новинних сюжетів, рекламних роликів, музичних кліпів. Робота з такими матеріалами сприяє розширенню лінгвістичного та соціокультурного досвіду учнів, ознайомлює їх із різними функціональними стилями мовлення та особливостями комунікації в типових життєвих ситуаціях [6, с. 18].

Методично доцільною формою організації роботи з аудіовізуальними матеріалами на основному етапі є реалізація трьох фаз: переддемонстраційної, демонстраційної та післядемонстраційної. Така структура дозволяє підготувати учнів до сприйняття матеріалу, забезпечити активне та цілеспрямоване аудіювання під час перегляду й організувати глибоке опрацювання інформації після завершення перегляду через обговорення, аналіз і творчі завдання [3, с. 223].

Завершальний етап системи поетапного розвитку аудіовізуальних умінь спрямований на формування автономії учнів у роботі з автентичними матеріалами та здатності використовувати набуті вміння в реальних умовах міжкультурної комунікації. Учні переходять до самостійного добору аудіовізуальних ресурсів, критичного аналізу контенту та використання англійської мови як інструмента пізнання й спілкування.

Ефективна реалізація системи поетапного розвитку аудіовізуальних умінь неможлива без науково обґрунтованого добору та використання аудіовізуальних засобів навчання. Аудіовізуальні засоби являють собою дидактичні матеріали та технічні інструменти, що забезпечують одночасне сприйняття інформації через слуховий і зоровий канали, створюючи природний комунікативний контекст. Теоретичні засади їх використання ґрунтуються на принципах мультисенсорного підходу, відповідно до якого інтеграція різних сенсорних модальностей підвищує ефективність навчання іноземної мови [7, с. 98].

Класифікація аудіовізуальних засобів навчання англійської мови може здійснюватися за низкою критеріїв, серед яких важливе місце посідають рівень автентичності, технічні характеристики, функціональне

призначення, жанрова належність та ступінь інтерактивності. За рівнем автентичності розрізняють навчальні аудіовізуальні матеріали, спеціально створені для освітніх цілей, та автентичні матеріали, призначені для носіїв мови. Навчальні матеріали характеризуються контрольованим мовленням і спрощеною лексико-граматичною структурою, тоді як автентичні відображають реальне мовне середовище та забезпечують формування здатності розуміти живе мовлення [6, с. 24].

За технічними характеристиками аудіовізуальні засоби поділяють на аналогові та цифрові, причому цифрові засоби домінують у сучасній освітній практиці завдяки високій якості відтворення, гнучкості доступу та можливості індивідуалізації навчання [1, с. 89]. Цифрові платформи дозволяють регулювати темп мовлення, використовувати субтитри, повторювати окремі фрагменти та організовувати самостійну роботу учнів.

За жанровою належністю аудіовізуальні матеріали охоплюють художні та документальні фільми, освітні програми, новини, рекламні ролики, музичні кліпи, влоги та аудіокниги. Кожен жанр має власний дидактичний потенціал і може бути використаний для формування окремих компонентів іншомовної компетентності – фонетичної, лексичної, граматичної, соціокультурної [4, с. 312].

Особливо значущими є дидактичні можливості відеоматеріалів для розвитку аудитивних умінь, оскільки візуальний компонент забезпечує контекстуальну підтримку розуміння та допомагає інтерпретувати значення мовних одиниць через спостереження за діями й емоціями персонажів.

Таким чином, система поетапного розвитку аудіовізуальних умінь у поєднанні з науково обґрунтованим використанням аудіовізуальних засобів навчання створює ефективну методичну модель формування іншомовної комунікативної компетентності учнів ЗЗСО. Її реалізація забезпечує поступовий перехід від керованого сприйняття навчального матеріалу до автономної роботи з автентичними ресурсами та сприяє підвищенню мотивації, успішності й комунікативної готовності учнів у процесі вивчення англійської мови.

Література

1. Волинський В.П. Дидактичні основи створення аудіовізуальних електронних засобів для середньої загальноосвітньої школи : монографія / В.П. Волинський, О.С. Красовський, О.В. Чорноус, Т.В. Якушина. К. : Педагогічна думка, 2013. 304 с.
2. Задорожна І.П. Listening to fiction audiobooks. Contemporary short stories : навч.-метод. посіб. для студентів факультету іноземних мов / І.П. Задорожна, І.П. Білянська. Тернопіль : Вектор, 2018. 162 с.

3. Методика компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5–6 класів гімназій : метод. посіб. [Електронне видання] / В.Г. Редько, Т. К. Полонська, І.О. Горошкін, О.С. Пасічник, О.М. Коваленко, М.В. Яковчук ; за наук. ред. В. Редька ; відп. за вип. Т. Полонська. К. : Педагогічна думка, 2022. 312 с.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник / О.Б. Бігич та ін. ; за ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5–9 класи» / В.Г. Редько та ін. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Druha.inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>.
6. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» / В.Г. Редько та ін. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>.
7. Ulloa Salazar, G. Using an Audiovisual Materials-Based Teaching Strategy to Improve EFL Young Learners' Understanding of Instructions / G. Ulloa Salazar, C. Díaz Larenas. HOW. 2018. Vol. 25, № 2. P. 91–112.

Сопіжук Є.М., здобувач
Ляшенко У.І., к. пед. н., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «VHF MARINE RADIO»

Найбільш вагомим показником ефективності функціонування вищого навчального закладу є успішне працевлаштування його випускників. Від того наскільки добре випускники зарекомендують себе на робочому місці, залежить рейтинг вищого навчального закладу серед майбутніх вступників, а відповідно і їх набір на спеціальності. Вищі морські навчальні заклади (ВМНЗ) не є винятком. Для того, щоб бути конкурентоспроможними серед інших закладів вищої освіти навчальні заклади використовують різноманітні інструменти: від ефективних методів навчання до спеціальних пропозицій фінансового характеру. Проте кінцева мета – випуск всебічно

розвинутої особистості, озброєної знаннями, уміннями та навичками і здатної конкурувати на ринку праці.

Вибір майбутніх професійних навичок (hard skills), які мають бути сформовані залежить від обраної здобувачем спеціальності. Формування та розвиток соціально-психологічних, особистісних якостей здобувача, що не залежать від конкретної професії, але допомагають ефективно взаємодіяти з іншими, працювати в команді, адаптуватися до змін та досягати цілей (soft skills) [1] є спільними для всіх спеціальностей.

Органічне поєднання методів формування та розвитку soft та hard skills є можливим на заняттях гуманітарних дисциплін професійного спрямування і має свою специфіку, тому метою статті є дослідити «Особливості розвитку soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з англійської мови під час вивчення теми «VHF marine radio».

Система VHF (very high frequency radio) на судні є критично важливою для підтримання безпеки мореплавства, координації дій у аварійних ситуаціях та взаємодії з береговими службами. Дана система забезпечує миттєвий обмін інформацією, що дозволяє уникати зіткнень, отримувати навігаційні попередження та координувати рятувальні операції: VHF-радіо дозволяє миттєво передати сигнал лиха (MAYDAY) або терміновості, зв'язатися з рятувальними центрами та іншими суднами під час аварії.

VHF-зв'язок також дозволяє погоджувати дії з лоцманами, буксирами та портовою владою. У машинному відділенні команда залежить від цього зв'язку під час бункерування або передачі технічних запитів на берег.

Від того, наскільки добре засвоєна дана тема здобувачами, залежить як цілісність судна так і життя екіпажу: судно може загинути через «мовчання» або неправильну команду в ефірі. Знання VHF — це страховий поліс у відкритому морі.

Під час вивчення теми «VHF marine radio» здобувачі мають оволодіти наступними hard навичками:

1. Вміння вмикати станцію, вибирати режими потужності, регулювати шумозаглушення та чутливість.
2. Робота з функцією цифрового вибіркового виклику — відправка distress-сигналів, індивідуальних та групових викликів.
3. Знання морських каналів та їх призначення.
4. Розуміння того, як перевірити цілісність кабелю антени та роз'ємів, щоб не "спалити" вихідний каскад передавача.
5. Вміння перевірити стан акумуляторів резервного живлення та роботу зарядних пристроїв.

Під час вивчення теми «VHF marine radio» здобувачі мають оволодіти наступними soft навичками:

1. Вміння передавати інформацію коротко, чітко та по суті, не займаючи робочий канал зайвими розмовами.
2. Використання стандартизованих фраз ІМО – international maritime organization (SMCP – standard marine communication phrases)
3. Здатність чітко вимовити координати та характер лиха, коли в машинному відділенні пожежа, а судно має крен.
4. Навичка завжди підтверджувати отримання інформації та повторювати ключові цифри/координати.
5. Розуміння важливості постійного прослуховування 16-го каналу та готовність прийти на допомогу іншим суднам.

Слід зазначити, що на вивчення теми «VHF marine radio» відведено 2 пари:

- 1) VHF marine radio
- 2) VHF: operation. maintenance. troubleshooting

Вивчення цих тем відбувається на 4му курсі за структурою EASA (engage, activate, study, activate), після проходження здобувачами освіти плавальної практики і спирається на їх особистий досвід.

Розглянемо фрагмент уроку на етапі «activate 1» для теми «VHF marine radio»:

3 Skim the text and title it [2].

4 Scan the text and highlight VHF working Channels.

5 Read the text and discuss the questions.

1. What is Channel 16 used for?
2. What is the difference between simplex channels and duplex channels?
3. How do VHF radios operate?
4. Are the frequency and function of the channel internationally constant?
5. What are transceivers?

6 Read the text. Agree or disagree with the statements. Justify your choice.

1. Simplex channels use different frequency for ship and shore, allowing ship-to-ship and ship-to-shore communication.
2. Channel 16, which is always 158.800 MHz frequency.
3. Channel 16 is the International Distress, Safety, and Calling channel, which all VHF-equipped vessels must monitor.
4. The UK Coast Guard operates on 154.000 MHz (Channel 0).
5. Duplex channels have the same frequencies and cannot be used for ship-to-ship communication.

7 Match the channel to its function.

1. duplex channels	a	are used for alternating two-way communication on the same frequency, common for ship-to-ship traffic and local communications.
2. VHF radio	b	is the international frequency for Distress, Urgency, Safety, and Calling; continuous listening watch is mandatory.
3. simplex channels	c	is used for short-range voice communication and digital selective calling (DSC) for routine and distress alerts between ships and shore.
4. Channel 16	d	are used for simultaneous two-way communication primarily between a ship and a shore station to access the public network.

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Speaking

8 Work with your partner. Check your guesses.

Model:

A.: What is the function of VHF radio?

B.: It is used _____

9 Match the channel with its frequency.

1.	Channel 16	a	157.050 MHz
2.	Channel 0	b	156.800 MHz
3.	Channel 21	c	157.100 MHz
4.	Channel 22	d	156.000 MHz

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Reading

10 Scan the text and match the titles to the paragraphs [2].

1. Handheld VHF radios (advantages)
2. Fixed mounted VHF radios (advantages)
3. Types of VHF marine radios
4. Handheld VHF radios (limitations)
5. Best practice: use both types
6. Fixed mounted VHF radios (limitations)

11 Read the text and tick the sentences as True or False. Correct the False ones.

1. Downsides of fixed mounted VHF radios include limited battery life, lower power output and shorter range.
2. Fixed mounted VHF radios particularly valuable in emergency situations where access to a portable VHF might be limited.
3. External VHF antennas allow for more power from a fixed VHF, which in turn decreases the transmit range of the VHF radio.
4. Handheld VHF radios do not require antenna installation.

5. Larger vessels and commercial ships usually prefer choosing handheld VHF.

Speaking

12 Put the parts of the sentences in correct order.

1. radios/ have/ marine/ types/ antennas/ of / what/ external/ VHF?
_____?
2. of / radios/ are/ marine/ types/ many/ there/ how/ VHF?
_____?
3. VHF / are / radios/ the limitations/ what/ handheld/ of?
_____?
4. both / is/ VHF/ to use/ it/ types/desirable/ radios/ why/ of?
_____?
5. VHF /the advantages/ radios/ are/ of / what/ handheld?
_____?

13 Answer the questions from the previous exercise.

Як можна побачити з фрагменту уроку на етапі «activate 1» закладається фундамент інженерних знань (hard skills). У завданнях №5, №6, №7 та №8 здобувачі не просто вчать англійську, а розбираються в різниці між каналами. Для електромеханіка це критично: вони мають розуміти, чому на одних частотах можна почути обох співрозмовників, а на інших — лише одного. Знання конкретних частот — це база для налаштування обладнання.

Аналіз переваг та недоліків стаціонарних та переносних рацій (завдання №10 та №11) вчить оцінювати надійність: стаціонарна рація залежить від суднової мережі та зовнішньої антени (зона відповідальності електромеханіка), а переносна — від власної акумуляторної кислотної батареї.

Визначення поняття приймачі-передавачі у завданні №5 дає розуміння того, що це комбінований пристрій, допомагає в майбутньому при пошуку несправностей у схемах.

Завдання №6 та №11 розвивають також критичне мислення та аргументацію (soft skills): змушують не просто механічно читати, а аналізувати достовірність інформації. У морі це вміння відрізнити правильний сигнал від помилкового.

Робота з каналами та їх функціями привчає до суворого дотримування регламенту ІМО (дисциплінує). Курсант засвоює, що Channel 16 — це "святе", і його не можна займати зайвими розмовами (№4 та №7).

Робота в парах імітує реальну ситуацію передачі інформації та розвиває професійну взаємодію (soft skills). Це розвиває вміння формулювати чіткі питання та давати лаконічні відповіді, що є основою безпеки (завдання №8, №12 та №13).

Враховуючи усе вищезазначене можна зробити висновок, що на етапі «activate 1» відбувається трансформація теоретичних знань у професійне

розуміння архітектури суднового зв'язку. Робота з частотною сіткою, розрізнення каналів, а також аналіз конструкційних особливостей стаціонарних та переносних радіостанцій закладають базу для подальшої технічної експлуатації та обслуговування обладнання електромеханіком.

Встановлено, що розвиток гнучких навичок відбувається не ізольовано, а через розв'язання професійних лінгвістичних завдань. Критичне мислення, професійна дисципліна (дотримання регламенту роботи на 16-му каналі) та навички лаконічної взаємодії в парах формують психологічну готовність курсантів до роботи в умовах реального радіоефіру.

Аналіз підтвердив, що цей етап є критичним "фільтром" знань. Він дозволяє перевірити рівень засвоєння технічної термінології та здатність курсантів оперувати нею під час обговорення переваг та недоліків, що є прямою зоною відповідальності електромеханічного персоналу.

У даній роботі було проаналізовано лише етап «activate 1», який фокусується на первинній активізації знань та термінології. Подальшого дослідження потребують етапи «study» та «activate 2», де відбувається поглиблене вивчення технічного обслуговування та фінальне відпрацювання сценаріїв лиха, що дозволить комплексно оцінити розвиток навичок протягом усього модуля.

Література

1. EduHub. *Soft skills: що це та як їх розвивати*. – <https://eduhub.in.ua/news>
2. Actisense. *Marine VHF Radio Guide*. – <https://actisense.com/news>

Джерела

1. International Maritime Organization. *Standard Marine Communication Phrases (SMCP)*. – London: IMO, 2001. (Офіційний документ, що регламентує стандартизовані фрази для VHF-зв'язку).
2. International Maritime Organization. *SOLAS Convention (International Convention for the Safety of Life at Sea)*. – London: IMO. (Містить вимоги до використання VHF, зокрема обов'язкове прослуховування 16 каналу).
3. Actisense. *Marine VHF Radio Guide*. – <https://actisense.com/news> (Практична інформація про роботу, типи та використання VHF-радіостанцій).

ДИДАКТИЧНІ КОНТЕКСТИ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ «КРАЇНОЗНАВСТВО АНГЛІЇ І США» З ЕЛЕМЕНТАМИ ВИКОРИСТАННЯ ІІІ

Стрімкий розвиток цифрових технологій і зокрема штучного інтелекту (ІІІ) став одним із ключових чинників трансформації сучасної системи освіти. Український освітній простір активно інтегрується у глобальний науково-інформаційний контекст, де інноваційні технології визначають нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців. У цих умовах традиційні дидактичні підходи потребують модернізації, а навчальні дисципліни гуманітарного та філологічного циклів вимагають переосмислення з огляду на можливості, які відкриває ІІІ [3].

Саме необхідність оптимізувати процес вивчення країнознавства, підвищити його ефективність і мотиваційний потенціал для студентів-філологів визначила актуальність обраної теми. Дисципліна «Країнознавство Англії і США» традиційно орієнтується на вивчення історичних, культурних, політичних та соціальних аспектів життя англomовних країн, а отже потребує великого обсягу інформації, її систематизації та актуалізації. У цьому контексті ІІІ стає не лише допоміжним інструментом, а й потужним дидактичним ресурсом.

Метою дослідження є аналіз особливостей дидактичних контекстів вивчення дисципліни «Країнознавство Англії і США» в дискурсі глобалізаційних процесів розвитку штучного інтелекту.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення низки завдань: проаналізувати джерельну базу дослідження; з'ясувати особливості дидактичних контекстів вивчення дисципліни «Країнознавство Англії і США» в вищих навчальних закладах; дослідити риси прояву піднесення штучного інтелекту в сфері освіти; виявити взаємодію дидактичної системи навчання і штучного інтелекту як умови ефективності освітнього процесу вивчення предмету «Країнознавство Англії і США».

Історіографія питання засвідчує, що проблематика застосування цифрових технологій у дидактиці активно розробляється вітчизняними та зарубіжними науковцями. Дослідники наголошують на ефективності мультимедійних та інтерактивних інструментів, проте питання системного поєднання штучного інтелекту та дидактики країнознавства висвітлено фрагментарно. Саме ця лакуна і стала передумовою виконання дослідження.

У першому розділі роботи охарактеризовано особливості дидактичних підходів до викладання у вищій школі [2]. Простежено, як дисципліна

розвивалася від традиційного інформаційно-репродуктивного формату до міждисциплінарної моделі з елементами критичного та культурологічного підходів.

Другий розділ присвячено аналізу сучасних проявів піднесення штучного інтелекту в освітній галузі. Окреслено специфіку функціонування ІІ у навчанні мов та культур, визначено ризики й потенційні переваги його застосування в роботі зі студентами філологічних спеціальностей.

У третьому розділі досліджено особливості симбіозу дидактичної системи навчання та технологій штучного інтелекту в процесі викладання дисципліни «Країнознавство Англії і США». Визначено, що інструменти ІІ можуть забезпечити оперативний доступ до актуальної культурологічної інформації, моделювання навчальних ситуацій, удосконалення самостійної роботи студентів, індивідуалізацію навчання, підвищення мотивації завдяки інтерактивним формам роботи [1].

Наукова новизна полягає у спробі системно обґрунтувати доцільність інтеграції штучного інтелекту у дидактику країнознавчих дисциплін і визначити ефективні моделі їх поєднання.

Отже, у процесі дослідження встановлено, що використання ІІ у вивченні країнознавства підсилює міжкультурний компонент навчання, сприяє розвитку критичного мислення та формує навички роботи з великими масивами культурологічної інформації. Практичне значення результатів полягає в можливості їх застосування під час підготовки занять з «Країнознавства Англії і США», у курсах лінгвістичного циклу, а також у науково-дослідній роботі, присвяченій вивченню культури англomовних країн і методиці викладання у закладах вищої освіти.

Література

1. Карташова Л., Гуржій А., Сорочан Т. Цифрове навчальне середовище нового покоління: екосистема для суб'єктів освітнього процесу. *Сучасні досягнення в науці та освіті*. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 63–66. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728659/1/Карташова_Гуржій_Сорочан_т_ези_ХНУ.pdf
2. Педагогіка вищої школи. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / за ред. В. Е. Луначенка, Н. О. Ткачової; кол. авт. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 344 с. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/385878846_Pedagogika_visoi_skoli_2024
3. Піжук О.І. Штучний інтелект як один із ключових драйверів цифрової трансформації економіки. *Економіка, управління та адміністрування*.

Степанов М.В., здобувач
Воробйова А.В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасний освітній простір переживає кардинальні зміни, зумовлені не лише технологічним прогресом, але й зміною психології сприйняття інформації новим поколінням здобувачів освіти. Учні ліцеїв (вікова категорія 15–17 років) — це представники так званого «цифрового покоління», для яких візуальний канал сприйняття є домінуючим. В умовах інформаційного шуму та феномену «кліпового мислення» традиційні текстові методики викладання англійської мови втрачають свою ефективність. Перед учителем постає завдання не просто «показати картинку», а упакувати складний лінгвістичний матеріал у зрозумілий візуальний образ, який стане тригером для запам'ятовування та комунікації.

Проблема візуалізації останніми роками набуває нового звучання в науковому дискурсі. Якщо раніше акцент робився переважно на технічних засобах, то сучасні дослідники зосереджують увагу на психологічних і когнітивних аспектах. Зокрема, А. Parmaxi [1] аналізує перехід від статичних презентацій до технологій віртуальної та доповненої реальності (AR/VR), які забезпечують ефект присутності. S. Yildirim [2] обґрунтовує ефективність інфографіки як інструменту структурування навчального контенту. Значну увагу привертають дослідження А. Buran та А. Filyukov [3], які розглядають використання ментальних карт для активізації мисленнєвих процесів під час вивчення мови.

Окремий напрям сучасних досліджень присвячений застосуванню штучного інтелекту для створення візуального контенту [4]. Фундаментальною залишається когнітивна теорія мультимедійного навчання Mayer R. [5], яка пояснює механізми паралельної обробки візуальної та вербальної інформації.

Мета нашого дослідження — розкрити психолого-педагогічний потенціал сучасних технологій візуалізації на уроках англійської мови в ліцеї та визначити методичні шляхи їх інтеграції в освітній процес.

Специфіка навчання у ліцеї передбачає не лише опанування лексико-граматичного матеріалу, а й розвиток навичок високого порядку (аналіз,

синтез, оцінювання). Тому наочність теж трансформується: від простої ілюстрації до складних візуальних конструктів. Візуалізація водночас виступає інструментом зниження когнітивного навантаження, адже навчання іноземної мови на профільному рівні вимагає від ліцеїстів оперування значними обсягами абстрактної інформації.

Аналіз наукової літератури та власної педагогічної практики дозволяє виокремити три ключові вектори застосування візуалізації: структурно-логічний, асоціативно-мисленнєвий та імерсивний.

Структурно-логічний підхід дозволяє уникати лінійного викладу граматичних правил. Водночас пропонує доцільно використовувати інфографіку, що демонструє системні зв'язки між мовними явищами. Як зазначає S. Yildirim [2], інфографіка дозволяє згорнути великий масив тексту в одну візуальну схему. Прикладом може слугувати використання інтерактивних часових ліній (timelines), що трансформує розуміння системи видочасових форм англійського дієслова з абстракції у просторову модель. Такий підхід узгоджується з принципами мультимедійного навчання Mayer R. [5], згідно з якими мозок ефективніше буде ментальні зв'язки, коли отримує синхронізовані візуальні та вербальні стимули.

Асоціативно-мисленнєва візуалізація (Mind Mapping) стимулює розвиток критичного мислення ліцеїстів. Використання ментальних карт під час підготовки до написання есе або проведення дебатів дозволяє активізувати лексичний запас та вибудувати ієрархію ідей. Дослідники A. Buran та A. Filyukov підкреслюють, що такий підхід перетворює учня з пасивного споживача інформації на активного конструктора знань [3].

Імерсивна візуалізація (VR/AR/AI) забезпечує найвищий рівень залучення. А. Пармахі [1] зазначає, що імерсивні технології дозволяють моделювати автентичні комунікативні ситуації (наприклад, віртуальна подорож Лондоном). Особливої уваги заслуговують AI-генератори зображень (Midjourney, DALL-E), які, за даними D. Baidoo-Anu, L. Owusu Ansah [4], дозволяють учням створювати унікальні візуальні опори для своїх проєктів, розвиваючи креативність та цифрову грамотність.

Важливо зазначити, психологічна перевага візуалізації забезпечується її сугестивною функцією, знижуючи мовний бар'єр. Як зазначає А. В. Воробйова, «візуальна складова стає нормою щоденного спілкування, створюючи нове «бачення» [6, с. 145]. Перехід від ілюстративної до когнітивної функції наочності є ключовим чинником розвитку критичного мислення ліцеїстів, оскільки змінює роль візуального образу з пасивної демонстрації об'єкта на інструмент активної розумової діяльності. Як зазначає L. Mnguni [7], когнітивна візуалізація спонукає учня до аналізу, порівняння та синтезу інформації. В процесі декодування візуальних метафор ліцеїст вчиться встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та

структурувати власні знання, що є основою критичного осмислення матеріалу.

Отже, еволюція принципу наочності на уроках англійської мови пройшла шлях від друкованих карток до віртуальної реальності. Для сучасного ліцею візуалізація є необхідною умовою ефективного навчання, оскільки вона відповідає психофізіологічним особливостям сучасних підлітків. Використання інфографіки, ментальних карт та мультимедійних презентацій дозволяє інтенсифікувати процес навчання, покращити запам'ятовування матеріалу та, що найголовніше, перетворити урок іноземної мови на простір креативної взаємодії.

Література

1. Parmaxi A. *Virtual reality in language learning: A systematic review and implications for research and practice*. Interactive Learning Environments. 2023. Vol. 31, no. 1. P. 172–184.
2. Yildirim S. *Infographics for educational purposes: Their structure, properties and reader approaches*. Turkish Online Journal of Educational Technology. 2016. Vol. 15, no. 3. P. 98–110.
3. Buran A., Filyukov A. *Mind mapping technique in language learning*. Procedia. Social and Behavioral Sciences. 2015. Vol. 206. P. 215–218.
4. Baidoo-Anu, D., Owusu Ansah, L. *Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning*. Journal of AI. 2023. Vol. 7, No. 1. P. 52–62.
5. Mayer R. E. *Multimedia Learning*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. 350 p.
6. Воробйова А. В. *Навчання візуальної риторики на заняттях англійської мови у вищих навчальних закладах*. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. Вип. 81. С. 142–146.
7. Mnguni L. E. *The theoretical cognitive process of visualization for science education*. SpringerPlus. 2014. Vol. 3, no. 1. P. 184

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ЗАСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасна школа перебуває в умовах цифрової трансформації, яка охоплює всі сфери освітнього процесу. Одним із найефективніших інструментів підвищення мотивації учнів є гейміфікація, що має вагоме значення на уроках англійської мови, де важливо не лише засвоїти граматику, а й активно розширювати словниковий запас, у тому числі професійну лексику.

Дана наукова розвідка присвячена питанню ефективності використання інструментів гейміфікації на заняттях з англійської мови під час формування лексичних навичок учнів. Використання цифрових інструментів гейміфікації (онлайн-ігри, інтерактивні платформи, мобільні додатки) стає важливим засобом підвищення мотивації учнів у процесі вивчення англійської мови.

Сьогодні гейміфікація в освіті є міждисциплінарним напрямом, який досліджують педагоги, психологи та фахівці у сфері цифрових інновацій. Про те, що не слід недооцінювати ефективність навчання через гру, зазначав ще задовго до появи цифрових освітніх технологій Ж. Піаже (1962), який вважав гру важливим елементом когнітивного розвитку людини від раннього життя до дорослого віку. В останні роки багато досліджень науковців засвідчують значущість ігрових елементів навчання, адже воно мотивує учнів до активної участі та створює позитивні емоції. Завдяки швидким змінам та розвитку технологій, останнім часом з'явилася безліч інструментів гейміфікації для формування іншомовної компетентності учнів. Навчальні інструменти, засновані на іграх, таких як *Kahoot!*, доповнюють педагогічну практику новими технологічними рішеннями, завдяки чому вони вважаються простими у використанні та не потребують значних попередніх знань.

Гейміфікація робить процес навчання більш цікавим та захопливим для учнів. Наукові розвідки сучасних дослідників присвячено питанням впровадження у навчання та аналізу ефективності технологій, особливо щодо гейміфікації в навчанні (Морська Л., Мошкова Н., Переяславська С., Саган О., Смагіна О., Тітова Л., Толочко С., Deterding S., Karl M. Kapp та ін.) Вкрай важливо визначити сприйняття учнями інструментів гейміфікації, щоб виявити ефективність гейміфікації та її переваги для навчального процесу.

Гейміфікація визначається як «застосування ігрових стратегій, естетики та ігрового мислення для залучення людей, стимулювання дій, покращення навчання та вирішення проблем» [2]. Одна з цілей гейміфікації полягає у впливі на поведінку учнів через сприйняття та емоції, що викликаються іграми. Безсумнівно, платформи вікторин, що зосереджені на відповідях учнів, такі як *Kahoot!*, вважаються надійними джерелами для створення додаткового освітнього обладнання, яке зацікавить учнів 21-го століття. Простіше кажучи, ця платформа дозволяє створювати онлайн-вікторини, які можна використовувати в навчанні, особливо в класах англійської як другої мови.

Особливо актуальним є застосування гейміфікації для засвоєння професійної лексики, адже англійська мова сьогодні є ключовим інструментом у багатьох сферах діяльності. Застосування цифрових інструментів на різних етапах шкільної освіти сприяє формуванню мовних, комунікативних та соціальних компетентностей [1]. Важливим є використання гейміфікації у старшій школі, коли учні готуються до майбутньої професійної діяльності.

Отже, головним викликом для учнів є опанування великого обсягу специфічної термінології. Традиційне зазубрювання втрачає ефективність, тому виникає потреба у гейміфікації. Такі цифрові платформи, як-от *Quizlet* та *Wordwall* дозволяють трансформувати список термінологічних одиниць у інтерактивні модулі. Це активує візуальну, аудіальну та кінестетичну пам'ять одночасно.

На основі опертя на практичний досвід впровадження цифрових платформ *Quizlet* та *Wordwall* в освітній процес можна стверджувати, що гейміфікація стає дієвим інструментом формування мови професійного спілкування, що дозволяє учням не лише засвоювати спеціалізовану лексику, а й застосовувати її у змодельованих комунікативних ситуаціях, максимально наближених до реальних умов майбутньої професійної діяльності (рольові ігри, симуляція професійних кейсів, завдання на платформах *Classcraft*, *Kahoot*, *Quizlet*). Використання гейміфікації сприяє активній участі учнів, створює позитивний емоційний фон та забезпечує інтеграцію спеціалізованих термінів у реальні комунікативні ситуації. На середньому етапі вивчення англійської мови головною метою є знайомство з базовою професійною лексикою через прості ігрові завдання, що формують інтерес і мотивацію. Для учнів старшої школи необхідним є поглиблене опрацювання термінів у складних комунікативних ситуаціях, що готують учнів до майбутньої професійної діяльності.

Наведемо приклад конкретних сетів з «Мова професійного спілкування» у *Quizlet* або *Wordwall*:

1. IT та цифрові технології

- Сет “User Interface & UX Terminology” (*negative space / white space, font, lower case letters / upper case letters, align left / right / center, pagination, tab bar*).

- Сет “Software Development Lifecycle” (*coding, testing, deployment*).

2. Business & Office Life

- Сет “Business Correspondence” (Фрази-кліше для імейлів: *I am writing to inform you..., Look forward to hearing from you*).

- Сет “Effective Meetings & Negotiations” (*I would like to introduce..., By the end of today’s meeting, we need to..., The purpose of today’s meeting is..., Tell me, please, what my area of responsibility is in this task? Can we go back to our subject, please?*).

- Сет “Job Interview: Strengths and Weaknesses” (*goal-oriented, team player, multitasking*).

3. Media & Communications

- Сет “Public Speaking & Presentations” (*I am happy to see you all here today, It is my honor that you are joining me for this presentation, I would like to start by..., Today I’m going to..., What does this mean for...? Let’s consider..., We will be examining this point later on*).

- Сет “Social Media Marketing” (*engagement, reach, target audience, have somebody in common, like something, post something on the page, stay connected, spread the word, vlog, influencers, hater, meme*).

4. Science & Ecology

- Сет “Environmental Issues & Green Energy” (*sustainability, carbon footprint, environmentally friendly, eco-advertising, eco-maniac, eco-product, eco-system, eco-village, eco-town*).

- Сет “Medical English for First Aid” (*injury, fracture, sprain, burn, bleeding, pain, first aid, bandage, How do you feel? What are your symptoms? Where does it hurt? Do you have a cough? We need to do some tests. You may need an X-ray. You have an infection. It’s nothing serious, but you need treatment*).

Прикладами гейміфікованих завдань, що демонструють можливість інтегрування професійної лексики в реальні комунікативні ситуації та сприяють формуванню в учнів мови професійного спілкування, є такі:

1. «Job interview»

Form: role-playing game.

Task: one student plays the role of a candidate, the other plays the role of an employer.

Goal: to use professional vocabulary (*CV, skills, responsibilities, achievements*).

Tool: Zoom breakout rooms, Classcraft for teamwork.

2. «Startup presentation»

Form: group project.

Task: students create a short presentation in English about a fictional product/service.

Goal: apply business communication vocabulary (*market, investment, innovation, target audience*).

Tool: Kahoot for the final “pitching”.

3. «Medical consultation»

Form: simulation.

Task: one student is a doctor, the other is a patient.

Goal: learn professional medical vocabulary (*symptoms, diagnosis, treatment, prescription*).

Tool: Quizlet for preliminary training of terms.

4. «IT project»

Form: team game.

Task: students develop a plan to create a mobile application.

Goal: use IT vocabulary (*software, coding, interface, user experience*).

Tool: Duolingo for individual practice.

5. «International negotiations»

Form: debate.

Task: two groups represent different companies that are negotiating cooperation.

Goal: apply the vocabulary of diplomacy and business (*agreement, contract, negotiation, compromise*).

Tool: Classcraft for a points and rewards system.

Підсумовуючи, зазначаємо, що поєднання візуалізації, інтерактивних режимів самоперевірки та елементів змагальності сприяє швидшому засвоєнню професійної лексики, знижує мовний бар'єр та підвищує мотивацію учнів до майбутньої професійної реалізації в англomовному середовищі.

Література

1. Толочко С.В. Теоретико-методологічний аналіз гейміфікації як сучасного освітнього феномена. *Перспективи та інновації науки*. № 1(19) 2023. С. 369 – 383. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-1\(19\)-369-383](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-1(19)-369-383).
2. Кapp, К. М. *The Gamification of Learning and Instruction: Game-Based Methods and Strategies for Training and Education*. Hoboken, NJ: Wiley. URL: <https://doi.org/10.1145/2207270.2211316>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Формування граматичних навичок у дітей молодшого шкільного віку відбувається в межах складної психолінгвістичної динаміки, в якій поєднуються нейрофізіологічні, когнітивні та комунікативні чинники. У межах цього періоду дитина переходить від інтуїтивного користування мовою до контрольованого засвоєння її структур, що відповідає формуванню граматичної компетентності. Початкові класи – це не лише етап адаптації до письмової форми мовлення, а й період, коли граматичні структури починають набувати системного характеру в уявленнях дитини.

Розвиток мовленнєвих центрів кори головного мозку, визначає інтенсивність засвоєння синтаксичних зв'язків, узгодження, відмінкових парадигм і часових форм дієслова. Під час шести-дев'ятирічного віку нейропластичність забезпечує здатність до швидкого засвоєння граматичних моделей, водночас мовна продукція ще не досягає рівня повної автоматизації. Дитина часто покладається на семантичні підказки, а не на суто формальні ознаки, що створює потребу в спеціально організованому навчанні. Перехід від ситуативного мовлення до контекстуального збігається з інтенсифікацією синтаксичних побудов, зокрема введенням складнопідрядних речень, узгодженням у числі та роді, застосуванням прийменникових конструкцій [6, с. 52]. Тут граматики вже не просто система правил – це спосіб структурування мислення.

Засвоєння граматичних норм набуває функціонального характеру: діти починають розуміти, що правильна форма сприяє точнішій комунікації. Особливо це виявляється в письмі, коли недостатня сформованість граматичних навичок ускладнює розгортання думки. Коли навчання супроводжується чітким поєднанням аналізу й практики, формування граматичної компетентності відбувається не через механічне запам'ятовування, а через засвоєння мовної закономірності як логічної структури. Граматика стає не правилом, а інструментом мовлення.

Високий рівень мотивації, емоційної залученості та позитивної взаємодії з учителем активізує когнітивні механізми дитини – особливо продуктивна робота зі зразками, перебудовою речень, трансформаційними вправами. Таким чином, ефективне формування граматичних навичок потребує синхронізації з етапами психомовного дозрівання, ігрового

потенціалу діяльності та когнітивних стратегій, які дитина здатна опанувати в межах вікового розвитку [3, с. 113].

У молодшому шкільному віці мовленнєвий розвиток відбувається не ізольовано, а в тісному зв'язку з функціональним дозріванням психічних процесів, серед яких пам'ять, увага та мовна автоматизація є визначальними щодо засвоєння граматичних структур. Механізми короткочасної та довготривалої пам'яті відіграють ключову роль у внутрішній репрезентації граматичних форм: через багаторазові повторення і контекстуальне закріплення морфологічні одиниці перетворюються з мовних одиниць сприймання на одиниці продукування. Водночас увага, як психічний фільтр, забезпечує зосередження дитини на граматично значущих елементах мовлення. Особливо ефективними є завдання, де необхідно самостійно знайти граматичну помилку або побудувати правильну структуру за заданим зразком. Здатність до стійкої уваги в цьому віці ще перебуває в стані формування, тож навчання має передбачати чергування типів діяльності та опору на ігрову мотивацію.

Ще однією важливою ланкою є процес автоматизації граматичних дій, коли застосування правил переходить зі свідомого в підсвідомий рівень, зменшуючи навантаження на оперативну пам'ять. Це можливо лише за умов системного тренування в комунікативних ситуаціях, де учень самостійно формулює висловлення, поступово долаючи потребу в зовнішніх підказках. Мовна автоматизація у цьому сенсі не зводиться до механічного повторення – вона включає розвиток інтуїтивного чуття мови, що проявляється у впевненому виборі правильної форми навіть без повного усвідомлення граматичного правила [2, с. 24].

Процес оволодіння граматиною в початковій школі розгортається на перетині когнітивних стратегій і мовного досвіду, що формується в контексті навчальної взаємодії. Діти цього віку часто спираються на індуктивний підхід: вони виводять граматичні закономірності з власного досвіду мовлення, а не з абстрактного правила. Тому педагогічно доцільно починати з реальних комунікативних ситуацій, у яких граматична структура функціонує як засіб вираження думки. У такому підході структура постає не як штучно вивчений елемент, а як результат внутрішньої мовної інтуїції.

Водночас, зі зростанням навчального навантаження, виникає потреба в інтеграції дедуктивних методів: учні вчаться узагальнювати правила, застосовувати їх у нових контекстах, коригувати власне мовлення. Таким чином, відбувається поступовий перехід від ситуативного засвоєння до концептуального розуміння граматики [1, с. 17].

В умовах трансформації освітнього простору під впливом цифрових технологій граматика як мовна система починає функціонувати не лише у межах паперових носіїв чи усної комунікації, а як динамічний модуль,

інтегрований у мультимедійну реальність. Для учнів початкової школи цифрове середовище створює особливий тип доступу до мовного матеріалу – інтерактивний, візуалізований, мультисенсорний. Інтерактивні платформи типу *LearningApps*, *Wordwall*, *Liveworksheets*, *ClassDojo* не лише слугують інструментами для вправління, а стають середовищем моделювання мовленнєвих ситуацій, у яких дитина отримує зворотний зв'язок не від учителя, а від системи, що фіксує помилки, підказує правильні рішення, нагороджує за точність [4, с. 26]. Цифрові вправи мотивують дітей 6–9 років, бо успіх у завданні підвищує бажання вчитися. Вони дозволяють вивчати одну граматичну тему різними способами – через гру, відео, схеми чи тести – і сприймати її не лише логічно, а й емоційно та через дії. Такий підхід допомагає краще запам'ятовувати граматичні форми, пов'язуючи їх із образом, звуком, рухом і контекстом.

Мультимодальне подання граматики, де дитина бачить, слухає та взаємодіє з матеріалом, підвищує увагу та емоційну залученість, робить навчання цікавим і ефективним. Граматика перестає бути лише правилом, а стає інструментом взаємодії з інформацією і середовищем, що відповідає ритмам дітей цифрової доби. Однією з найбільш перспективних форм цифрової роботи з граматичними структурами є використання тренажерів, які поєднують в собі гнучку систему вправ, зворотного зв'язку та візуального аналізу помилок.

Такі ресурси, як «Розумники», «На Урок», «Всеосвіта» або міжнародні аналоги типу *Khan Academy Kids*, дозволяють побудувати індивідуальну траєкторію засвоєння кожної граматичної теми. Ці системи виявляють специфічні проблеми учня, автоматично пропонують додаткові завдання, візуалізують прогрес, а найголовніше – надають негайний результат [5, с. 10].

Таким чином, можемо констатувати, що формування граматичних навичок учнів початкової школи є комплексним процесом, який поєднує когнітивний розвиток, мовну практику та емоційно-мотиваційні чинники. В цьому віці особливо важливими є системне повторення, ігрові методи та індивідуальний підхід до навчання. Інтеграція цифрових технологій створює додаткові можливості для ефективного засвоєння граматичних структур, забезпечуючи інтерактивність, зворотний зв'язок і персоналізоване навчання.

Література

1. Бихно К. Індивідуалізація процесу формування англomовної лексичної компетентності в учнів профільної школи. Ніжин. 2023. 107 с.
2. Гнатик К. Фодор К. Використання цифрових технологій у вивченні іноземних мов. Наука і техніка сьогодні. 2023. № 7. С. 284–295.

3. Горбатюк Л. Кравченко Н. Липич В. Use of Mobile Applications for Foreign Language Lexical Competence Formation. Journal of History Culture and Art Research. 2019. Vol. 8. No. 3. P. 113–124.
4. Гупка-Макогін Н. Професійно орієнтоване англомовне аудіювання у процесі самостійної роботи. Тернопіль. 2016. 286 с.
5. Коваль Б. Використання мобільних додатків у вивченні іноземної мови. Львів. 2024. С. 1050–1052.
6. Освіта в умовах війни. Реалії виклики та шляхи подолання. Дніпро. 2022. 152 с.

Шарапов М.Д., здобувач
Шик Д.О., здобувач
Огієнко М.Д., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

ІНТЕГРАЦІЯ ОСОБИСТИХ І ДІЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОРСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У сучасному світі ефективна комунікація є ключовою для успіху та безпеки міжнародної діяльності. Це особливо помітно в морській індустрії. У цьому випадку кожне повідомлення або звіт повинен бути максимально чітким. Хоча англійська мова вже давно стала стандартом для моряків, її значення зараз значно ширше, ніж просто передача технічних даних. Дослідження показують, що вивчення іноземної мови сприяє розвитку «м'яких навичок», також відомих як «soft skills», які є надпрофесійними інструментами, що допомагають команді краще взаємодіяти, працювати ефективніше та зберегти психологічну стійкість.

Метою цієї наукової доповіді є аналіз ролі англійської мови, як засобу технічного спілкування у розвитку професійних навичок у сучасних морських фахівців. Завдання полягає в тому, щоб з'ясувати, як англійська мова впливає на комунікацію, гнучкість у розмові та командну роботу. Особлива увага приділяється двом основним елементам: розвитку критичного мислення та розвитку психологічної адаптивності в багатомовному середовищі.

У морській галузі працюють багатонаціональні екіпажі з людьми різних мов і культур. У таких ситуаціях англійська є важливою платформою, яка зменшує ймовірність непорозумінь через мовні бар'єри. Неефективна комунікація в морі може призвести до катастрофічних наслідків, травм або затримок, особливо в екстремальних умовах в машинному відділенні через високий рівень шуму, вібрації та використання засобів індивідуального захисту.

Міжнародна морська організація (ІМО) розробила Стандартні фрази морського зв'язку (SMCP), які базуються на жорстких лінгвістичних правилах. Ці правила включають уникання синонімів, багатозначних слів і структурують повідомлення за принципом «одна подія — одна фраза». Члени екіпажу можуть чітко та швидко обмінюватися критично важливою інформацією за допомогою цієї стандартизованої англійської мови, що є перевагою та важливим елементом безпеки [1].

Сам термін «критичний» походить від давньогрецького слова *kritikos*, яке означає здатність судити, розділяти та аналізувати. У професійному морському середовищі вивчення та використання англійської мови діє, як безперервний когнітивний тренажер, який змушує фахівця мислити на вищих рівнях аналітики [6].

Для постійної роботи з англійською мовою потрібні навички дешифрування та контекстуального аналізу. Сучасні технічні тексти та інструкції переповнені специфічними аббревіатурами (наприклад, ECDIS, MARPOL, SOLAS), а англійська мова має багато полісемії [1]. Щоб зрозуміти команду або прочитати технічний довідник, мореплавець постійно перевіряє свої гіпотези щодо значення слова, спираючись на ситуацію на судні та контекст. Чистий акт критичного мислення та вирішення проблем є результатом цього постійного процесу когнітивної фільтрації, під час якого людина зосереджується на складнощах граматики та лексики, щоб виокремити суть. Завдяки цьому моряк може швидко аналізувати вхідні дані, оцінювати ризики та приймати розумні рішення в короткий термін. Адаптивність психічного стану є другим елементом, який потребує детального аналізу. Індустрія постійно змінюється, і моряки повинні негайно призвичаїтись до нових технологій, правил і змішаних колективів [8, с. 14]. Ця гнучкість починається з етапу подолання мовного бар'єра.

Дослідження показують, що психологічна невпевненість людини, страх зробити помилку та відчуття соціального дискомфорту під час спілкування нерідною мовою є одними з основних причин комунікативного бар'єра [9]. Емоційний інтелект спеціаліста розвивається в процесі щоденного подолання цих страхів. Моряки розвивають сильну психологічну резильєнтність (стійкість), знаходячись у зоні комфорту для обговорення питань англійською мовою.

Психологічний виклик у мовному середовищі	Когнітивний механізм подолання	Проекція на професійну адаптивність
Страх помилки (Fear of Failure)	Сприйняття лінгвістичних помилок як робочого етапу; фокус на змісті, а не формі [9].	Толерантність до стресу. Здатність діяти в аварійних або нетипових ситуаціях без паніки.
Лінгвістична та структурна невизначеність	Використання парафразу, пошук синонімів та альтернативних шляхів опису проблеми [7]	Когнітивна гнучкість. Здатність мислити нестандартно (think outside the box) та знаходити обхідні рішення [7]
Етноцентричні упередження	Взаємодія з різними акцентами та культурними моделями поведінки [2]	Емпатія та культурна обізнаність. Розуміння стилів мислення колег, здатність до безконфліктної інтеграції в будь-який екіпаж [7]

Здатність спеціаліста адаптуватися до будь-яких соціальних, управлінських чи експлуатаційних змін, які відбуваються на борту, є результатом пристосування через прийняття нової мовної системи [11].

Розвиток адаптивності призводить до гнучкого обговорення та професійної комунікації, а також до здатності вести конструктивну дискусію. Фахівці (наприклад, судноводії та інженери) позбавлені емоційної «зони комфорту» рідної мови, коли вони розглядають технічні проблеми або планують операції англійською мовою. Це допомагає їм писати свої думки більш об'єктивно, структуровано та логічно, уникаючи двозначності та використовуючи професійну лексику [1].

Міжособистісна комунікація іноземною мовою вимагає надзвичайно активного слухання та швидкого сприйняття інформації [3, с. 4]. Мореплавець повинен повністю зосередитися на співрозмовнику та вивчити його аргументи [10]. Це допомагає розвивати гнучкість, таку як швидке

коригування власної позиції, перефразування інструкцій для кращого розуміння колеги та досягнення консенсусу під час кризових нарад або ділових переговорів без впливу емоцій [5].

Усі вищезазначені навички, такі як критичне мислення, адаптивність, емпатія та гнучкість у спілкуванні, об'єднуються в командну роботу, найважливіший *soft skill* у морській індустрії [8, с. 16]. Ефективні операції на судні покладаються на безперебійну координацію між різними відділами.

Англійська мова дає можливість людям ділитися інформацією та цінностями. Вона дозволяє екіпажу працювати разом, виконуючи повсякденні команди та розуміючи міжнародні конвенції. Багатомовність, яка реалізується через англійську мову, сприяє обізнаності між культурами, що зменшує конфлікти, запобігає ізоляції екіпажу та підтримує здоровий психічний стан у закритому просторі судна протягом тривалих рейсів [1]. Моряки не можуть працювати в сучасному професійному середовищі, якщо вони не мають розвинених навичок міжособистісного спілкування та командної взаємодії, які формуються через спільну мову [3, с. 6]. З огляду на те, як іноземна мова впливає на сучасний комунікативний простір, можна зробити твердий висновок, що англійська мова вже давно перестала бути лише технічним засобом обміну повідомленнями в професійній діяльності. Цю інтеграцію яскраво ілюструє ситуація, яка на судні може трапитися кожного дня. Під час вантажних операцій у В'єтнамі на нижній ярус палуби закріпили холодильний (*reefer*) контейнер. Завдання електромеханіка — перевірити працездатність усіх механізмів для безпечного перевезення вантажу всередині контейнера та зробити це якомога швидше, адже завантаження судна здійснюється багаторушно і несправний контейнер знизу може дуже ускладнити розвантаження у разі аварії. Після огляду контейнера була виявлена несправність: компресор був зламаний, що ставило під загрозу температурний режим і, відповідно, збереження вантажу. Електромеханік негайно повідомив про проблему та спробував домовитися з докерами щодо можливості вивантаження зламаного контейнера. Однак виникла непередбачувана складність. Працівники порту майже не розуміли англійської мови, через що пояснити проблему та наслідки виявилось неможливим. Ситуація могла призвести до затримки робіт і створити ризики для вантажу, але на допомогу вчасно прийшли представники портової влади. Вони володіли англійською мовою та уважно вислухали прохання електромеханіка, швидко оцінили серйозність ситуації. Після цього портові службовці передали стівідорам коректну інформацію, і було ухвалено рішення оперативно вивантажити несправний контейнер, щоб уникнути подальших проблем у довгому переході. Ця ситуація показує, що *soft skill* є складним і багатогранним інструментом, який допомагає

розвивати основні навички мореплавця та комунікувати із різними людьми задля вирішення спільних проблем та завдань.

Оскільки мозок постійно змушений вирішувати завдання з декодування, аналізу контексту та усунення двозначностей, володіння мовою та активне використання її в стресовому робочому середовищі безпосередньо сприяє розвитку критичного мислення. Процес подолання мовних бар'єрів також загартовує психіку, розвиваючи надзвичайну гнучкість, стійкість і здатність адаптуватися до змін. Це чесноти, які дозволяють спеціалісту ефективно вести професійні дискусії, розуміти культурні відмінності колег і створювати безпечний, згуртований та надійний екіпаж.

Таким чином, добре володіння іноземною мовою означає не лише розуміння інструкцій, але й зрілість особистості мореплавця, готовність до лідерства та ефективної роботи в глобальному середовищі.

Література

1. The Critical Role of Maritime English in ensuring guest safety and satisfaction. URL:<https://www.seatrade-cruise.com/crew-crewing/the-critical-role-of-maritime-english-in-ensuring-guest-safety-and-satisfaction> (дата звернення: 25.02.2026).
2. 5 Soft Skills for Maritime Industry Jobs – Martide. URL:<https://www.martide.com/en/blog/5-soft-skills-for-seafarer-jobs> (дата звернення: 23.02.2026).
3. Creativity, Critical Thinking, Communication, and Collaboration: Assessment, Certification, and Promotion of 21st Century Skills for the Future of Work and Education – PMC. URL:<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10054602/> (дата звернення: 25.02.2026).
4. Viewpoints on the Development of Critical Thinking Skills in the Process of Foreign Language Teaching in Higher Education and the Labor Market – MDPI. URL:<https://www.mdpi.com/2227-7102/13/2/152> (дата звернення: 23.02.2026).
5. Engaging Students in Critical Thinking in and through a Foreign Language: It Can Be Done! URL:<https://profession.mla.org/engaging-students-in-critical-thinking-in-and-through-a-foreign-language-it-can-be-done/> (дата звернення: 25.02.2026).
6. 5 Soft Skills Your Employees Will Develop with Language Learning Babbel for Business. URL:<https://www.babbelforbusiness.com/us/blog/essential-soft-skills-your-employees-will-develop-when-they-learn-a-new-language/> (дата звернення: 25.02.2026).

7. High Value Soft Skills for the Maritime Industry. URL:<https://www.marinohire.com/blog/high-value-soft-skills-for-the-maritime-industry> (дата звернення: 23.02.2026).
8. Психологічні бар'єри при вивченні іноземної мови студентами у немовному ВНЗ – ResearchGate. URL:https://www.researchgate.net/publication/370308112_PSIHOLOGICNI_BAR'ERI_PRI_VIVCENNI_INOZEMNOI_MOVI_STUDENTAMI_U_NEMOVNOMU_VNZ (дата звернення: 24.02.2026).
9. Developing 21st Century Skills in the Foreign Language Classroom by McGraw Hill Inspired Ideas Medium. URL:<https://medium.com/inspired-ideas-prek-12/developing-21st-century-skills-in-the-foreign-language-classroom-fef37c7b1084> (дата звернення: 25.02.2026).
10. Essential Seafarer Skills Every Professional Must Learn in 2026. URL:<https://www.lmitac.com/articles/seafarer-skills-every-professional-must-learn> (дата звернення: 25.02.2026).
11. 4 Key Skills to Look in Maritime Professionals - Wide Effect Talent Solutions. URL:<https://wideeffect.com/pages/maritime-staffing-4-key-skills-to-look-in-maritime-professionals> (дата звернення: 23.02.2026).

Balaban S.O., Student
Solovey G.S., PhD in Philology, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

CONCEPTS OF SAFETY AND SECURITY IN INTERNATIONAL MARITIME CONVENTIONS

The concepts of SAFETY and SECURITY in international maritime conventions are fundamental to protecting life, property, and the marine environment. The distinction between these two concepts has become increasingly significant in modern maritime operations within the framework of international regulations [1]. Although both concepts are often used in conjunction, they are distinct and address different categories of risks and threats.

Maritime safety primarily concerns the prevention of accidental incidents arising from technical failures, human error, or environmental conditions [1]. It includes preventing accidents such as collisions, grounding, equipment failures, and human errors. The main goal of safety is to minimize risks and avoid incidents that may lead to damage, injury, or environmental pollution. Safety encompasses risk management, operational procedures, crew competence and training, ship construction standards, and the vessel's technical condition. A key example is the International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), which establishes

minimum safety requirements for ships, including life-saving appliances, fire protection systems, and navigation equipment [2, p. 45].

In contrast, maritime security focuses on protection against intentional unlawful acts such as piracy, terrorism, smuggling, sabotage and other criminal activities [3]. The International Ship and Port Facility Security (ISPS) Code introduces security levels, risk assessments, and mandatory security plans for ships and ports, thereby strengthening preventive measures [3, p. 12].

The key difference between concepts of SAFETY and SECURITY lies in the nature of risks involved. Unlike SAFETY, which focuses on unintentional events, SECURITY concerns deliberate actions aimed at causing harm or disruption. Safety risks arise from hazards such as weather conditions, technical failures, or human errors, while security risks are associated with threats posed by people with harmful intentions.

Another important aspect is risk assessment and management. In SAFETY, risks are usually analyzed based on the probability of accidents and their consequences. In SECURITY, the analysis is more complex because threats are intentional and may adapt to protective measures. This analysis requires different methods and approaches to risk evaluation. Safety risks are typically unintentional and can be analyzed using probabilistic models based on historical data [1]. Security risks, however, are adaptive and intentional, making them more difficult to predict and manage. This distinction is essential for understanding how different international maritime conventions regulate these areas.

International maritime conventions, developed mainly by the International Maritime Organization (IMO), address both SAFETY and SECURITY concepts [2; 3; 4; 5]. For instance, safety is regulated through conventions that focus on protecting life at sea, preventing accidents and safeguarding the environment. Security, meanwhile, is regulated through measures designed to prevent unlawful acts and protect ships, ports and maritime infrastructure.

Having examined the texts of international maritime conventions, we compared the semantics and collocations in which the concepts of SAFETY and SECURITY are expressed. The results of the comparison are summarised in the table.

Table 1. Concepts of SAFETY and SECURITY: semantics and collocations in texts of international maritime conventions

Concept	SAFETY	SECURITY
Main sphere	prevention of accidents, mishaps, and protection of life	protection against criminal threats (piracy, terrorism, crime)
Type of danger	technical, natural (storm, fire, loss of communication)	unlawful acts (attacks, sabotage, unauthorized access)

Typical regulatory framework	SOLAS [2], ISM Code [5]	ISPS Code [3], SUA [4]
Collocations (examples)	<i>ship safety, safety management, safety drill, life-saving appliances, engine-room safety</i>	<i>maritime security, ship security, security alert, security plan, port security</i>
Typical verb phrases	<i>ensure/provide safety, maintain (safe) operations</i>	<i>enhance/maintain security, guard, secure against threats</i>

Finally, we may say that despite the differences, the concepts of SAFETY and SECURITY are closely interconnected. In many cases, it is difficult to clearly distinguish between them because both aim to reduce risk and protect maritime operations. For example, a security incident such as a terrorist attack can lead to safety consequences, including damage to the ship or loss of life. Therefore, modern maritime governance accentuates an integrated approach that combines both aspects. Furthermore, the digitalization of maritime operations introduces new challenges, such as cyber threats, which blur the boundary between safety and security [1]. This highlights the need for continuous adaptation of international regulations.

In conclusion, SAFETY and SECURITY are two essential concepts of Maritime English. SAFETY focuses on preventing accidents and protecting against unintentional harm, while SECURITY focuses on preventing intentional threats and unlawful acts. Both concepts are equally important and must be integrated to ensure the effective functioning of maritime transport and compliance with international regulations.

References

1. Fransas A., Nieminen E., Salokorpi M., Rytönen J. Maritime safety and security: Literature review. Kotka : Kymenlaakso University of Applied Sciences, 2012. 78 p. URL: https://www.academia.edu/download/73756530/B77_raportti_2.pdf
2. International Maritime Organization. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS). London : IMO Publishing, 2014. 360 p. URL: [https://www.imo.org/en/about/conventions/pages/international-convention-for-the-safety-of-life-at-sea-\(solas\),-1974.aspx](https://www.imo.org/en/about/conventions/pages/international-convention-for-the-safety-of-life-at-sea-(solas),-1974.aspx)
3. International Maritime Organization. International Ship and Port Facility Security (ISPS) Code. London : IMO Publishing, 2004. 120 p.

4. Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation (SUA), 1988. URL: <https://treaties.un.org/doc/db/terrorism/conv8-english.pdf>
ISM Code. International Safety Management Code with guidelines for its implementation. 2018 edition. London : IMO Publishing, 2018. 93 p. <https://maritimesafetyinnovationlab.org/wp-content/uploads/2022/03/ISM-Code-2018.pdf>

Denychenko O.V., Student
Tokarieva O.V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

SOFT SKILLS FOR MARINE ENGINEERS

In the modern maritime industry, the professional competence of marine engineers is no longer limited to technical knowledge and operational skills. Alongside hard skills, soft skills have become a crucial component of professional effectiveness, safety, and career development at sea. International standards, including the STCW Convention, emphasize not only technical proficiency but also communication, teamwork, leadership, and decision-making abilities [1, p. 96–98]. Therefore, the development of soft skills should be an integral part of maritime education.

Marine engineers work in a multicultural, high-risk environment where effective communication and cooperation are essential. Poor interaction within the engine room team, misunderstanding of instructions, or inability to express concerns clearly may lead to operational errors and accidents [1, p. 141]. For this reason, English language training, particularly Maritime English, plays a significant role in the formation of soft skills for future marine engineers.

Maritime English classes provide a unique educational environment where both language competence and soft skills can be developed simultaneously. Through professional communication scenarios, cadets learn not only specialized terminology but also how to express opinions, clarify information, negotiate, and work collaboratively [2, p. 11–13]. Such activities help to develop communication skills, critical thinking, and emotional intelligence, which are vital for effective performance on board.

One of the key soft skills formed during Maritime English lessons is teamwork. Role-plays, group discussions, and case studies based on real shipboard situations encourage students to cooperate, listen to others, and reach joint decisions [3, p. 57–60]. These methods simulate real working conditions in the engine room, where engineers must coordinate actions under time pressure and stress.

Another important aspect is the development of leadership and responsibility. During classroom activities, cadets may be assigned different roles, such as chief engineer, watchkeeping engineer, or trainee. This approach helps them practice giving instructions, taking responsibility for decisions, and understanding hierarchical relationships on board. As a result, students gain confidence and learn to communicate professionally with colleagues of different ranks.

Furthermore, Maritime English lessons contribute to the formation of problem-solving and decision-making skills. Analyzing accidents, technical malfunctions, or safety incidents in English encourages students to think analytically, propose solutions, and justify their choices. This not only improves language proficiency but also prepares future engineers for real-life challenges at sea.

In conclusion, the integration of soft skills development into Maritime English education is an effective and practical approach to training competent marine engineers. By combining language learning with professional communication tasks, maritime education institutions can prepare specialists who are not only technically skilled but also capable of effective interaction, leadership, and responsible decision-making. Such an approach meets the current demands of the global maritime industry and enhances the overall safety and efficiency of ship operations.

References

1. International Maritime Organization. International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW), as amended. – London : IMO, 2017. – 400 p.
2. International Maritime Organization. Model Course 3.17. Maritime English. – London : IMO, 2015. – 132 p.
3. Trenkner, P., Cole, C. Seaspeak Training Manual. – Malmö : Malmö Maritime Academy, 2010. – 250 p.

Erikson A.V., Student
Mishukova L.I., Teacher-methodologist
Maritime Applied College of Kherson State Maritime Academy

ENGLISH AS A KEY TO A SUCCESSFUL SEAFARER CAREER

Introduction. Nowadays foreign languages, and especially English, have significant part in professional communication and professional growth in the global maritime sector. Following the standards like STCW, SOLAS, and MARPOL, English functions with multinational crews, in international ports and

aboard huge ships and small tugs and boats as a main language of communication. Only due to proficiency of seafarers in Maritime English, prompt and clear orders and instructions, emergency response and efficient operations aboard the vessel are possible.

This article focuses on mastering English as a main key to success and personal growth for the future seafarers, the formation of communicative skills, necessary to obtain profound knowledge of English for their proficiency and self-confidence for working in the maritime sector.

Keywords: English for Specific Purposes, communicative skills, maritime activities, personal growth, effective communication, proficiency of seafarers.

Main part. Theoretical and practical training of future seafarers at the Maritime Applied College of Kherson State Maritime Academy creates the profound basis not only for professional skills, but also for the gradual formation of soft ones. Among them is the formation of communicative skills, which will truly contribute to the easier integration of young specialists into future professional maritime activities. Without profound knowledge of English such formation is impossible.

1. Maritime English stands as a testament to the power of language in facilitating human endeavors and overcoming barriers. It has evolved into a sophisticated and essential means of communication for the maritime industry, connecting seafarers from diverse backgrounds and enabling them to navigate the high seas with confidence and competence. [1] An essential role in sharing practical knowledge, complying with various international regulations and official documents in maritime industry (such as IMO, SOLAS and STCW Conventions) is played by English for Specific Purposes.

The educational process at the Maritime Applied College of KSMA is based on the LMS MOODLE platform, which provides for cadets of Electro-mechanical department the significant opportunity to improve their professional English remotely during the entire period of studying. At our college Maritime English as a specialized subset of English for Specific Purposes encompasses varied nautical terminology, including Conventions, Annexes and Protocols, IMO Standard Marine Communication Phrases (SMCP) and situational phrases for operation of electrical equipment, cargo handling operations, safety drills and engine room-team interactions. The IMO SMCP replaced the "Standard Marine Navigational Vocabulary" (SMNV) adopted by IMO in 1977 (and amended in 1985). The SMNV was developed for use by seafarers, following agreement that a common language - namely English - should be established for navigational purposes where language difficulties arise and the IMO SMCP has been developed as a more comprehensive standardized safety language, taking into account changing conditions in modern seafaring and covering all major safety-related verbal communication. [2]

Using the IMO SMCP helps us to achieve self-confidence and desire to improve ourselves and realize the importance of personal growth in maritime sphere.

At our English lessons we pay much attention to role-playing situations and distress scenarios, debates and discussions, SMCP drills, analysis of the unpredictable situations, which can occur aboard the ship. Effective training methods also involve the usage of advanced virtual simulators and trainers, integrated with AI. Operating the Engine Room Simulator (ERS) or the Full Mission Bridge Simulator helps us to improve our professional English in conditions, closely related to marine reality.

It should be mentioned that regular listening practice and listening comprehension of authentic materials such as audio recordings, videos and radio broadcasts will help improve your language skills. But the best way of mastering English and overcome language barriers is communication with native speakers and your mix-crew colleagues from other countries.

For being successful in improving your English language knowledge, it is important to be engaged in regular independent practice for improving your reading, writing, listening, and speaking daily or even several times a week. All these activities build profound linguistic skills in addition to intercultural competence and confidence in working under pressure.

Effective language communication may result in leadership qualities and create an adaptable workplace environment which is based on mutual understanding and trust among crew members of different nationalities. Mastering English may help mariners to be useful and successful in various positions aboard the ship. That's why effective communication is one of the major soft skills in this profession.

English is not only considered as the crucial language of the maritime industry and vitally important for the integrity of the ship. The safety of the crew members and the efficiency of daily tasks and duties are closely connected with perfect English knowledge. To carry out successfully your duties as an electrician aboard the ship you have to improve your linguistic skills. Such skills and abilities help you to integrate into maritime world during training lessons and sailing practice. During the sailing practice aboard the ship cadets of our college have the opportunity to solve a number of professional tasks while working in a mixed crew team or independently.

We want to emphasize some essential challenges which should be eliminated for better mastering Maritime English. They include poor motivation issues among cadets, high communication anxiety and multicultural dynamics causing diverse accent barriers, new terminology evolution due to tremendous growth of digital technologies, obvious differences between general English and domain-specific usage, especially in using SMCP vs everyday phrases. Overcoming these

key features will help you to reduce confusion in intercultural communication and become more self-confident and highly valued employee, adapted for working on a vessel.

Conclusions. Taking into account all the above, we can come to the conclusion that Maritime English is extremely indispensable for seafarers' professional growth and success. It surely enhances operational efficiency of the vessel and safety for the crew members, ensures strict compliance to international regulations, and career prospects in a competitive global maritime industry.

Learning basic maritime terminology, related to navigation, weather conditions, vessel maintenance and safety aboard can constantly increase the level of communicative skills of a seafarer. In the process of learning English such exercises as role-playing and dialogues, used in the maritime sector, allow modeling real situations on board a vessel and improving communication skills in various professional contexts.

Proficiency in English is a key to success for a future seafarer career. It gives new significant opportunities for professional growth, ensures effective international communication in mix crew aboard the vessel, increases work and vessel safety.

References

1. World Maritime Academy. Maritime English: The Language of the Seas
URL: <https://e-wma.com/maritime-english-the-language-of-the-seas/>(date of referring: 12.03 2026).
2. IMO Standard Marine Communication Phrases
URL:<https://www.imo.org/en/ourwork/safety/pages/standardmarinecommunicationphrases.aspx> (date of referring: 10.03 2026).

Kirpichov E.V., Student
Lipshyts L.V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

LEARNING STANDARD MARINE COMMUNICATION PHRASES AS A KEY ELEMENT OF SEAFARERS' PROFESSIONAL TRAINING

In modern shipping crews are often international, therefore seafarers may have different levels of English knowledge. Mistakes and misunderstandings may occur during the transmission of information. So, the International Maritime Organization developed Standard Marine Communication Phrases (SMCP) as short, clear and equally understandable phrases to ensure safe communication between seafarers of different nationalities.

The use of SMCP is a mandatory factor for the seafarers' professional training. They are widely applied in navigation, when acting in emergency situations, in maneuvering, when working with the Global Maritime Distress and Safety System, etc.

It is necessary to state that the cause for many maritime accidents was language barriers. So, one of the reasons for creating Standard Marine Communication Phrases was that crews of different countries used different formulations for the same commands. After the introduction of SMCP the number of mistakes in radio communication significantly decreased. And, moreover, now the training of seafarers in maritime academies necessarily includes the study of these phrases.

O. Frolova in her research paper states that nowadays "it is required that each seafarer should demonstrate SMCP competency regardless of his rank, nationality and field of work" [1, p. 233].

I. Yu. Kulikova highlights that "the Standard Phrases represent an example of a successful IMO project that has, over many years, contributed to improving the safety of navigation and ship management by standardizing the language used for communication at sea, on port approaches, in waterways and harbors, and for internal communication on ships with multilingual crew" [2, p. 26].

Increasing the level of safety at sea is another main reason for creating SMCP. As crews of vessels include seafarers of different nationalities, English is considered to be the international language of maritime communication. However, even with English knowledge different accents, mistakes or different interpretations of words may occur. Standard Marine Communication Phrases make it possible to avoid such problems because they have a clearly defined meaning and the same formulation for all seafarers in the world.

We are going to provide the examples. If a vessel reports: "Keep clear of me", it means a clear requirement to keep at a safe distance. Without a standardized phrase someone might say: "Please move away a little" or "Give me some space". These phrases could be understood incorrectly. Thus, SMCP significantly reduce the risk of navigational mistakes.

At sea in such situations as sailing in a storm, in case of engine failure or danger of collision decisions must be made very quickly and long sentences or complicated explanations may lead to loss of time. For ensuring fast and clear transmission SMCP provide short, clear and understandable commands. For example: "Stop engine", "Stand by engine", "Alter course to port", "Do you require assistance?" Such commands are easy to understand even with poor radio communication or strong noise on the bridge. It is of a vital importance while using radio communication through the Global Maritime Distress and Safety System, when messages must be as short and precise as possible.

The following situation demonstrates that if the vessels misunderstand the intentions of each other, it may lead to collision or other dangerous situations. Two vessels are moving towards each other in a narrow channel. One vessel is transmitting the message: “I am altering course to starboard.” It means that the vessel is changing her course to the right. The other vessel immediately understands the maneuver intention and can change her course accordingly. Without a standardized phrase this message could sound differently, for example: “I think I will turn right now”, and could be understood incorrectly. Thus, SMCP help to avoid mistakes in communication because all key messages have a standard form.

In conclusion we note that Standard Marine Communication Phrases are actively used not only in real work on ships but also in the process of seafarers’ training in maritime academies. Future seamen must learn how to use these phrases correctly when studying so that in their professional activity they can transmit information quickly and clearly. Students should learn to correctly formulate messages, requests for assistance and navigational warnings. The next important stage is their shipboard training, where they have the opportunity to apply SMCP in real working conditions.

References

1. Frolova O. Teaching Standard Maritime Communication Phrases at Maritime English Lessons. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35. Т. 7. С. 232-236.) DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-7-38> (Last accessed: 15.03.2026).
2. Kulikova I. Yu. Introduction of international standards for teaching Maritime English as a guarantee of safety at sea. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 67. Т. 1. С. 24-27.]. DOI <https://doi.org/10.32782/26636085/2023/67.1.4> (Last accessed: 15.03.2026).

Pedchenko K.O., Student
Pindosova T.S., PhD in Philology, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

SMCP: A KEY TOOL FOR EFFECTIVE COMMUNICATION AT SEA

Maritime English represents a specialized register of professional communication within the maritime industry, developed to facilitate effective interaction, enhance safety, and ensure operational efficiency both at sea and in port environments. Given the international nature of shipping, where seafarers, officers, engineers, and port authorities frequently come from diverse linguistic

and cultural backgrounds, Maritime English functions as a standardized medium that mitigates language barriers. Its role is pivotal in promoting navigational safety, enabling the coordination of complex operations, and supporting compliance with international maritime conventions.

The scope of Maritime English extends across a broad spectrum of terminology, standardized phrases, and communication protocols integral to maritime practice. It encompasses domains ranging from routine navigation to emergency response, thereby constituting an essential component of professional life at sea. Maritime personnel depend on Maritime English as a fundamental tool for carrying out their daily responsibilities.

The purpose of the study is to substantiate the importance of Standard Marine Communication Phrases (SMCP) as a key tool for ensuring clear, unified, and safe communication among participants in maritime transport, to reduce the risk of misunderstandings in international communication at sea, and to highlight their role in improving the efficiency and safety of shipping.

Miscommunication has long been recognized as a significant contributing factor to maritime accidents, although isolating the precise number of incidents caused exclusively by communication failures remains challenging. Numerous studies and official reports demonstrate, however, that a substantial proportion of accidents in the maritime sector are directly linked to communication breakdowns.

Research consistently highlights that approximately 70–80% of maritime accidents are attributable to human error, encompassing miscommunication, misunderstandings, and unclear instructions. For instance, the Marine Accident Investigation Branch (MAIB) in the United Kingdom reported that communication-related issues were contributing factors in nearly half of the maritime accidents they examined [3].

Further evidence comes from studies on Bridge Resource Management (BRM), which emphasize the critical role of effective communication in preventing accidents. These studies underline that poor communication, particularly within multicultural and multilingual crews, is a recurrent cause of operational errors. Analyses of specific cases – such as collisions or groundings – reveal that miscommunication either between crew members or between vessels and shore authorities often leads to serious, sometimes catastrophic, consequences.

In response to these challenges, the International Maritime Organization (IMO) developed the Standard Marine Communication Phrases (SMCP) as a structured set of standardized expressions aimed at promoting clarity in ship-to-ship and ship-to-shore communication. The SMCP provides concise and unambiguous language, particularly valuable during critical operations and emergency situations, thereby reducing the likelihood of misinterpretation.

Adopted formally in 2001, the SMCP forms part of the IMO's broader strategy to enhance maritime safety by minimizing misunderstandings and ensuring effective communication among seafarers of diverse linguistic backgrounds. Today, it remains a fundamental tool in supporting safe and efficient maritime operations [3].

SMCP were developed to address the most critical safety-related aspects of verbal communication, including ship-to-shore, shore-to-ship, ship-to-ship, and on-board exchanges. Their primary objective is to overcome linguistic barriers at sea and to minimize the risk of misunderstandings that could lead to accidents. They are built upon a basic knowledge of English and are presented in a simplified form of maritime English. It provides a structured set of expressions for both routine operations, such as berthing, and for emergency situations, offering standardized phrases and responses designed to ensure clarity under pressure.

The compilation of SMCP serves several key purposes:

- to enhance the safety of navigation and ship operations;
- to standardize the language used in maritime communication at sea, in port approaches, waterways, and harbors;
- to facilitate effective communication on vessels with multilingual crews;
- and to support maritime education and training institutions in preparing seafarers for international operations.

The linguistic features of SMCP are shaped by their practical function and can be understood as prescriptive instructions for communication. These include:

- avoiding synonyms;
- avoiding contracted forms;
- providing complete answers to yes/no questions and simple alternatives for sentence questions;
- ensuring one phrase corresponds to one event;
- minimizing or omitting function words such as a/an or is/are in warnings, emergencies, or other high-pressure contexts;
- and avoiding the use of conditional forms [3].

In practice, this creates a “block language” designed for use in situations characterized by urgency, time constraints, or psychological stress. Such a linguistic structure mirrors the conventions of seafaring communication, prioritizing brevity and clarity over grammatical completeness. Nonetheless, flexibility in usage remains permissible depending on the context and communicative needs.

The adoption of Standard Marine Communication Phrases is widely regarded as the most effective strategy in situations where language barriers pose risks. This is particularly evident during pilotage, where bridge teams are frequently expanded to include pilots and external personnel such as tug

operators, making communication more complex. In such contexts, the structured use of SMCP is essential, as its primary objective is to eliminate misunderstandings that may otherwise lead to accidents.

A common linguistic framework such as SMCP is therefore indispensable for preventing miscommunication and safeguarding human life, property, and the marine environment. Given the significant number of maritime accidents attributed to ineffective communication, reliance on standardized phrases provides a practical and safer alternative to ad hoc language use. For instance, in Vessel Traffic Service (VTS) areas, human factors associated with communication failures contribute to nearly 40% of collisions. These failures arise not only from incorrect radio exchanges during routine operations but also from face-to-face misunderstandings [1, p. 161].

The problem is further reflected in the findings of Port State Control inspections, which often reveal that officers lack sufficient English proficiency to convey even basic information. Pilots frequently raise concerns over these deficiencies, while multinational officer crews may struggle to coordinate effectively in high-stress situations such as managing passengers during emergencies. The scale of the issue is underscored by the fact that more than 86% of SOLAS vessels operate with multilingual crews, many of whom lack the required level of Maritime English competence. These challenges can – and often do – result in severe consequences for safety and environmental protection.

Recognizing the urgency of these risks, the International Maritime Organization (IMO) introduced SMCP in 2001, making them a mandatory component of officer education under the STCW 95 Convention at all recognized maritime training institutions. SMCP function as a “survival kit,” covering all essential safety-related communicative events that require verbal exchanges in English. Through systematic training, officers become better equipped to handle safety-critical situations, conduct navigational tasks, and manage or supervise cargo operations with reduced communication-related risks.

Importantly, SMCP are designed not only for emergencies, where their value can be life-saving, but also for routine operations. Their application in everyday situations has led to calls for expanding the scope of phrases, particularly to address pilotage and tug assistance. As highlighted by Capt. Meyer at the 38th IFSMA General Assembly (Copenhagen, 2012), more than 95% of a harbour pilot’s daily activities involve standard procedures such as berthing and unberthing. Accordingly, Meyer advocates for extending SMCP to encompass these common operations, ensuring greater consistency and safety across all facets of maritime communication [1, p. 159].

Under the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW), 1978, as amended, the ability to

understand and use the SMCP is required for the certification of officers in charge of a navigational watch on ships of 500 gross tonnage or above [2].

In conclusion, Standard Marine Communication Phrases provide a universally recognized framework that reduces the risk of misunderstandings caused by language barriers and varying levels of English proficiency among seafarers. By standardizing expressions for both routine and emergency situations, SMCP ensure that critical instructions are delivered accurately and understood promptly, thereby minimizing the potential for accidents and operational delays.

As international shipping continues to grow and multinational crews remain the norm, the importance of SMCP cannot be overstated. Their consistent application not only enhances cooperation between ships, ports, and shore authorities but also fosters a culture of safety and professionalism at sea. Ultimately, SMCP stand as a vital tool that supports the primary goal of maritime communication: safeguarding human life, protecting the marine environment, and ensuring the smooth flow of global trade.

References

1. Čulić-Viskota A. Essential English for Pilotage and Tug Assistance – Proposal for SMCP Extension”. *Transactions on Maritime Science*. Split, Croatia. 2014. No. 3(2). P. 158–164.
2. IMO Standard Marine Communication Phrases. URL: <https://www.imo.org/en/ourwork/safety/pages/standardmarinecommunicationphrases.aspx>
3. Kaye Sh. Why Maritime English Testing is Paramount to Effective Communication & the Safety of Vessels. URL: <https://virsec.org/news/why-maritime-english-testing/>

Podluzhna S.O., Student
Panov S.F., Doctor of Pedagogical Sciences
Dragomanov Ukrainian State University

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY FOR TRAINING TRANSLATORS

The aim of university-based translation training is to prepare candidates for work in the academic, commercial and public sectors. They are provided with a high level of language and translation competence:

1. What does “foreign language proficiency” mean for future translators?
2. How good is foreign language proficiency required to be accepted into a translation programmers?

3. What role does foreign language knowledge play in education?
4. What opportunities are there to expand foreign language competence during translation training?
5. What role does foreign language competence play in the labor market?

Let us consider the role of foreign language competence in translation. Non-specialists often identify translation competence with foreign language competence. However, experts in translation didactics consider the latter competence to be part of the general competence of translation.

Researcher Kautz considers knowledge of the native and foreign languages, linguistic and cultural knowledge, along with general “abilities in the sense of skills that allow one to act on the basis of rules, such as analytical abilities, decision-making and evaluation abilities, and creativity” as fundamental prerequisites for translation competence [1].

For Hansen, foreign language competence plays only a secondary role. He considers linguistic competence in a foreign language only as a subcomponent of a comprehensive communicative competence, which, along with social, cultural and intercultural competence, is part of the general competence of translation [2].

The importance of linguistic competence for translation is also evident in the productivity of translation programs. They have a large number of potentially equivalent word pairs and basic grammatical and syntactic rules.

Language skills of the translator. At first glance, foreign language competence initially seems to be based on vocabulary. This impression is reinforced by the numerous glossaries and dictionaries, which are available not only in printed form. However, in reality, a “word” or “pair of words” has a decisive practical meaning. Dictionaries and glossaries are indispensable on the shelves and laptops of translators. Working with terminology and knowledge of dictionaries are central components of training in translation and interpreting.

A translation system can only compare parts of words (nouns with nouns, verbs with verbs, etc.) for which it searches its lexicon for equivalents. Although the grammatical knowledge of a machine translator is very developed, and its understanding of the morphology and even syntax of the source and target languages is more than rudimentary, the grammar of the target text has some serious gaps that impair and even block understanding. The translator, whose task is to perform the most accurate possible analysis of the source text in a foreign language and to create a convincing target text, must master this multifaceted linguistic knowledge.

Textual knowledge. Unlike a machine, a translator looks at the text as a whole, extracts meaning from it, and rewrites it in the target language.

Text structure. A translator must understand how the target language text is structured, how connections are made between sentences and sections of the text,

what implicit connections and relationships exist, and to what extent they need to be made explicit.

Text type. In addition, the translator must be able to identify the type of text from the source text, which in turn can influence syntax and register. This task is often facilitated by extralinguistic means such as form (drug package insert, package insert, game description, instruction manual). The form of the text and certain linguistic elements may exhibit culturally specific characteristics that the translator must recognize based on his or her cultural competence (see below). Recognizing the function of the text is somewhat more difficult, but no less important. Texts that appear to be purely informative may nevertheless be persuasive, entertaining or critical.

This must be recognized in the source text and taken into account in the target text. In particular, humorous or ironic nuances are difficult to translate, which is probably why the English expression “It was lost in the translation” exists.

Cultural competence. The translator must demonstrate cultural competence in both the source and target languages. Cultural competence is necessary not only for analyzing and creating text within a language, but also for translation work [3].

The professional profile of translators and interpreters is constantly evolving. However, a high level of proficiency in a foreign language remains a central component of translation.

References

1. 1.Kautz, U. (2000), Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens, München.
2. 2.Hansen, G. (1999), Die Rolle der fremdsprachlichen Kompetenz, in: Snell-Hornby et al., 341-343.
3. 3.Witte, H. (2000), Die Kulturkompetenz des Translators. Tübingen.

Shloma D.V., Student
Ohorodnyk N.Ye., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

DEVELOPING THE AI-SOFT SKILLS OF FUTURE SHIP MECHANICS

AI is steadily becoming integrated into daily shipboard operations, increasingly replacing manual paperwork and printed reference materials. In the engine room, specifically within the Engine Control Room (ECR), AI is already efficiently structures equipment monitoring data, generates technical repair reports in compliance with International Association of Classification Society

(IACS) standards, and drafts Standard Operating Procedures (SOPs) for complex tasks, such as servicing high-voltage switchboards or automation system troubleshooting.

The benefits of AI onboard ships are clear. Marine engineers often encounter difficulties when attempting to interpret the legal language of IMO conventions. AI is becoming an interpreter of complex IMO regulations, such as the STCW, SOLAS, and MARPOL conventions. With a clearly and correctly written request, the necessary information regarding specific equipment can be obtained almost instantly. [2, p. 21]

AI can also help with internal inspection results, including port state control (PSC) requirements, identifying non-compliances and facilitating their resolution before the actual inspection.

It's logical that AI and well-designed prompts can significantly optimize work safety through improved risk assessment before any high-risk work activities, for example: *hot works* or *entry into enclosed spaces*; *manual handling of heavy loads* or *working with electricity*, *handling hazardous substances* or *lone working*, etc.

Today, we know about the so-called Prompt Pack – a collection of queries (prompts) created by OpenAI (an artificial intelligence research laboratory) to simplify tasks in specific professions. This is to say that, OpenAI acts as a kind of “brain” – the Large Language Model on top of which any “specialized layer” is placed. MarineGPT is also considered as such a “specialized layer” or an AI-powered intelligence platform providing expert knowledge to solve modern maritime challenges. So, its mission is to transform the maritime industry through advanced AI in maritime operations. Prompt packs help marine engineers use neural networks in their daily work. For example, they can use them to assess risks about hidden dangers or make decisions in critical situations that a tired or anxious person might miss. [4]

MarineGPT as a specialized tool was developed by maritime industry experts to bridge the gap between general artificial intelligence and the high-tech demands of life at sea. There are two main versions of MarineGPT that currently in use. MarineGPT is a special computer program for the maritime industry. It was developed by a maritime professional, who built it as a special *reasoning engine* – not just a tool that gives information, like a search engine. Simulating human thought and using logic, it acts as the *brain*, planning and executing actions to achieve user goals. MarineGPT itself, including maritime-specific data, is proprietary to the company, although it uses OpenAI models as part of its technology integration. [4]

Another version is MarineGPT by Marine Insight, a leading online maritime training platform and digital media resource. It exists as a specialized tutor and assistant integrated into the Marine Insight ecosystem. This is a leading website,

founded in 2010, that offers comprehensive information, training, and news for the shipping industry. Actually, MarineGPT can answer almost anything related to the maritime industry: General Maritime, Marine Regulations, Troubleshooting, Health Assist, etc. [3]

This version of MarineGPT is designed specifically to help cadets and officers prepare for competency exams. It has been trained on a lot of data about maritime topics. It is also very good at understanding complicated international laws about maritime issues. It uses the OODA Loop – *Observe, Orient, Decide, Act* – a model, which has four steps in the decision-making process and is suitable for taking quick and effective actions in different emergencies.

Nowadays, the most important *soft skills* for specialists include the ability to use artificial intelligence (AI) and flexible thinking as the ability to think differently. If we want to get the best results from MarineGPT, we need to switch from just chatting to thinking more like a specialist. It works best when we give it clear instructions about how to operate or what we want it to teach.

Here are the basic rules we are taught to create good prompts for MarineGPT and to develop AI soft skills.

- The very first AI soft skill is *linguistic precision* that means clear indication of the necessary mode or model. So, the general phrase *Tell me about engines* loses to *Explain the cooling cycle of a Wärtsilä RT-flex96C*. This soft skill trains us to resolve ambiguity and avoid uncertainty. It complies with the maritime requirement for Closed-Loop communication, where instructions must be exact to prevent operational errors.

- The next key AI soft skills which are valued above technical knowledge by most employers are *reasoning skills*. These are critical thinking abilities that help us think logically, understand information, evaluate arguments, and reach conclusions that make sense.

It was noted above that MarineGPT is designed to follow a *Reasoning Loop*: observe, orient, decide, act (OODA). So, to achieve optimal results, we are recommended to structure our prompt to fit this loop. For example, *observation* means providing specific *input data*, i.e. any information given to AI system, such as vessel type, engine model, weather conditions, or a specific MARPOL annex. Then, during the *orientation* phase, the applicable regulations or industry standards should be specified. For example, *According to Table A-III/1 STCW... or Wärtsilä RT-flex Engines specifications*. To make a *decision*, request an analysis or comparison of options should be done. *Action* means a request for a specific result, such as a technical report, a risk assessment matrix or a safety checklist.

- *Adaptive communication* is one more AI soft skill that means the ability to understand the nuances of a situation and adapt communication, tone, and depth of information to meet the certain needs. These skills help professionals to make

decisions based on facts, work well with others in their team and solve problems in new and creative ways. It includes also activating the correct role because using different modes MarineGPT changes the depth of its reasoning. Activating the correct persona (maritime lecturer, 2nd engineer, port state control officer or chief engineer) we can vary educational content simplifying theoretical explanations, asking for necessary calculations, scheduling routine jobs, etc. [1]

To master Adaptive Communication with AI, we need to treat the model in accordance with the task we want it to complete. In our maritime context, this means we should adapt the way we ask questions. We should do this based on the situation, the people we're talking to, and how important the outcome is.

Here's an example of prompt directing the AI to manage the cognitive load, i.e. the amount of information for processing: *Act as a Maritime lecturer. Explain the concept of "thermal stress" in marine engines. Use an analogy related to everyday objects clear for cadets.*

To filter the information for adapting it to be practical and useful in solving an important problem, the prompt may be: *Act as the Ship Copilot (AI-powered digital assistant designed to aid the navigation, operation, and logistics of vessels). Use these parameters – distance, speed, consumption rate, fuel on board, time remaining – to calculate daily and total fuel consumption. Focus strictly on functional data to eliminate unnecessary details.*

Thus, mastering AI is about improving the professional skills we use every day. By practicing specialized communication, we learn to treat MarineGPT as a digital crew member. We also learn to be precise with language to avoid errors, use the OODA loop to structure our professional thinking and adapt our communication to different needs in the engine room. These soft skills help us to transform complex data into useful decisions, ensuring we meet STCW standards and solve problems creatively in a modern maritime world that uses AI.

References

1. AI for Maritime Professionals: What Every Ship Manager Must Know. [Electronic resource] URL: <https://www.linkedin.com/pulse/ai-maritime-professionals-what-every-ship-manager-haris-mhaa--veagc/>
2. Hassan R. Application of Artificial Intelligence in MarineEngine Control System: Recent Advancements. Master's thesis in Smart Energy. Vaasa. School of Technology and Innovations. 2025. 56 p. <https://osuva.uwasa.fi/server/api/core/bitstreams/c683ad33-15a1-4199-9217-4ae43a2641f2/content>
3. MarineGPT by Marine Insight [Electronic resource] URL: <https://marinegpt.marineinsight.com/>
4. MarineGPT: World's Only Reasoning-Based Maritime AI [Electronic resource] URL: <https://marinegpt.in/landing>

SPECIFICS OF ENGLISH DOCUMENTATION ONBOARD: FROM SHIP'S LOG BOOKS TO CARGO DOCUMENTS

It is essential that Seafarers ensure effective communication to deliver goods efficiently and on time from one part of the world to another. Merchant shipping is a complicated business that involves various interactions among third parties (e.g., Charterers, Agents, port authorities) as well as onboard communication. Resolving issues, for instance, with Charterers – a company that rents a ship for a certain period – requires well-developed communication skills in business and commercial English, while interaction with crewmembers, Pilots, Vessel Traffic Services, etc., is based on Standard Marine Communication Phrases (SMCP). The linguistic specifics of English shipboard communication, official documentation, and their legal significance are assessed in this thesis.

In practice, failure or ambiguities in information flow may lead to serious consequences, especially during accident investigations, whose success mostly depends on cooperation between lawyers and seafarers. The work of shore-based shipping companies would be significantly more effective if the Master prepared relevant information to present to lawyers while on board, especially to avoid substantial financial claims. Such information shall demonstrate that procedures described in the Company Safety Management System (SMS) are strictly adhered to and fully implemented in practice. Crew Work & Rest hours records, Statements of Fact, Voyage Data Recorder backup, and various ship's logbooks will always be referred to during investigations [1].

There are numerous logbooks on board, as all operations shall be thoroughly and accurately recorded. For example, Deck Logbook contains information concerning navigation - ship's positions, weather, activities, and course or speed alteration. It will become the primary evidence in an accident case. The common approach says that the maritime court interprets missing records or removed pages as an attempt by the captain to conceal the truth. Any entry must be neat, brief, objective, and factual, and where applicable, made in accordance with approved instructions, scales, and tables. Any erasing is strictly prohibited, especially with correction fluid, as it may seriously worsen the Shipowner's position in court.

On the contrary, well-prepared documents can protect the Shipowner from financial losses. Thus, the case with m/v "Bunga Seroja" (1989) has become a precedent in maritime law. During the voyage through the Great Australian Bight, the ship encountered severe weather (Force 11 on the Beaufort scale), resulting in cargo damage. The cargo-owner and consignee, Great China Metal Industries Co. Ltd. (GCMI), sued the Shipowner for negligence. The correct and detailed records

in the ship's documents helped the Shipowner avoid liability for cargo damage caused by sea state. In the Bridge Logbook, the weather conditions were described objectively and accurately, which served as critical evidence to invoke the "Perils of the Sea" defense. It proved that cargo damage resulted from irresistible external forces rather than from negligence of Officers or vessel unseaworthiness [2]. This case illustrates the importance of using standardized terminology and job-related references, such as the Beauford Scale, to describe weather conditions, and of providing detailed descriptions of activities rather than subjective descriptions like "bad weather" or "all necessary measures were put in place".

Based on the latest IMO Resolutions, the maritime industry is gradually transitioning towards paperless electronic record books and log books [3]. The replacement of traditional paper logbooks with digital alternatives presents both challenges and advantages. On the one hand, it poses greater cybersecurity risks and temporarily increases the workload for shipboard personnel during the implementation period, as paper versions must still be completed during software trial runs. On the other hand, robust cooperation between shore-side IT departments and the ship's team allows digital logbooks to optimize time and operational costs, support environmental sustainability, ensure data accuracy and integrity, and enable real-time access from the office.

The majority of records in the ship's logbooks are made during port arrival and departure, when the vessel is under pilotage or tug assistance, or engaged in mooring/unmooring operations. During this period, the Officer of the Watch must record events and activities while simultaneously performing the primary duty of safe navigation. To facilitate accurate and efficient recording, standardized references such as the Beaufort scale for wind force, the Douglas scale for sea state, and tables for visibility and cloud cover are used. In addition, use of commonly accepted abbreviations such as SOSP/EOSP (Start and End of Sea Passage), BWL (Bridge Watch Level), WTO/WHO (Watch Took Over/ Watch Hand Over), ROB (Remain on Board), etc., ensures that OOW has documented operations effectively and in a short time without compromising navigational safety.

To provide the validity of the ship's papers, it is necessary to distinguish between a clear description of a fact and the intervention of personal judgment in cargo documentation. For example, a Bill of Lading (B/L) serves three functions: a receipt for the goods shipped, a document of title, and evidence of a carriage contract. Prior to signing this document, the Master has to inspect the cargo loaded. As a result of this inspection, the B/L may be found to be "clean" or "dirty" (claused). A clean B/L confirms that the cargo is in normal conditions, and a note stating that the cargo has been shipped in apparent good order and condition is to be made as a factual observation rather than personal opinion. It would be considered legally weak and ineffective in court if a B/L states "Coils are in bad

condition” or “Rusty cargo”. The appropriate statement would say: “20 coils: covers rust-stained. Visible steel surfaces show atmospheric rust”. Such formulation describes the condition, location, and source of damage using standardized maritime terminology [4].

Some vocabulary can be considered ambiguous in its legal meaning, as evidenced by the meanings of the words “alleged” and “apparent” in cargo documents. According to the Cambridge Dictionary, *alleged* means “said or thought by some people to be the stated bad or illegal thing, although you have no proof” [5]. The term is particularly useful for writing a Letter of Protest, a document whereby the Master expresses personal objection or disapproval of an act, such as delays, cargo shortages, or overload. The word “*alleged*” indicates an unverified claim rather than an established fact. In practice, you plead guilty if you sign a document with the statement “shortage of 10 metric tonnes of cargo”. It’s in the Master’s and Owners’ interests to add a remark “alleged shortage of 10 metric tonnes of cargo,” as it would be only the opinion of the port representative with no supporting facts.

On the contrary, the term *apparent* is widely used in a Bill of Lading and a Mate’s Receipt. It is used to say “you have read or been told something, although you are not certain it is true” [5]. In practice, the remark “shipped in apparent good order and condition” indicates that the cargo was assessed based on an external visual inspection without opening the packaging.

There was another precedent in maritime law with *Silver v. Ocean Steamship Co Ltd* (1930). According to public sources, the vessel transported frozen egg cans from China. The quality was checked by the ship’s crew and stated as “in apparent good order and condition” when loading. During discharge, upon arrival at the port of destination, some cans were found damaged: gashed or punctured, and had pinhole perforations. The court decided that the Owner was not liable for non-visual defects, but was liable for gashes, which were clearly visible and apparent. In that case, the Master had to take a note “tins received in damaged condition, dented and gashed”, issue a “dirty” Bill of Lading, and protect the Owner’s interests [6].

In conclusion, the cases described illustrate how simple words can make a significant difference in preventing financial losses, thereby enhancing the shipping industry’s sustainability, an industry that is vital to the efficiency of the global economy, as the majority of goods in our supermarkets, especially imported goods, are transported by sea. The maritime industry is the backbone of this supply chain, which moves over 80% of goods by volume [7]. Current ships are getting larger and smarter to transport more cargo safely and make the business more profitable. Despite the involvement of multiple parties, including the cargo owner, shipowner, and charterer, the ship’s crew and the Master have been the main players. From their professional knowledge and skills in

navigation, ship conning, and cargo handling depends the safety of the shipping business. The ability to support clear, effective communication between ship-to-shore is crucial and requires, in addition to the knowledge of Standard Marine Communication Phrases, knowledge of Business English as well. Clarity and precision in documentation and communication are of utmost importance for achieving commercial efficiency. A ship's staff's ability to use accurate maritime language prevents delays and claims, ensuring the customers receive their goods on time, in good condition, and in the correct quantity.

References

1. Anderson P. The Mariner's Role in Collecting Evidence: In Light of ISM. 3rd edition. London: The Nautical Institute, 2006. 400 p.
2. Great China Metal Industries Co Limited v. Malaysian International Shipping Corporation Berhad, 22 October 1998, HCA 65. URL: <https://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/HCA/1998/65.html>
3. *Resolution MEPC.312(74) - Guidelines for the Use of Electronic Record Books Under MARPOL - (adopted on 17 May 2019)*. URL: https://www.imorules.com/MEPCRES_312.74.html.
4. Ivor R. Salter. Business and Law for the Mariner. 2nd edition. Glasgow: Browns, Son & Ferguson, Ltd, 2019. 341 p.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
6. Silver and Layton v. Ocean Steam Ship Company, 1929, 35 Ll L Rep 49. URL: <https://www.i-law.com/ilaw/doc/view.htm?id=141197>
7. Shipping data: UNCTAD releases new seaborne trade statistics. URL: <https://unctad.org/news/shipping-data-unctad-releases-new-seaborne-trade-statistics>

ЗМІСТ

Секція 1. Проблеми розвитку та функціонування мовних систем	
<i>Бахматова Г.М., Горбонос О.В., Херсонський державний університет</i> «“ПЕНЕЛОПАДА” МАРГАРЕТ ЕТВУД В ЛІТЕРАТУРНОМУ КОНТЕКСТІ І КУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»	5-9
<i>Бебеза О.О., Лебеденко Ю.М., Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди</i> «ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У МОВЛЕННІ ЮТУБ-БЛОГЕРІВ»	10-13
<i>Богонос Т.О., Заболотська О.О., Херсонський державний університет</i> «ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ УКРАЇНЦЯ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ ПЕРІОДУ 2022–2025 РОКІВ»	14-16
<i>Болець Л.Б., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет</i> «СИСТЕМА РІЗНОРІВНЕВИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЕМОЦІЙНОЇ НАПРУГИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ СТІВЕНА КІНГА)»	16-18
<i>Грицюк Т.В., Марценюк О.Г., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»</i> «ОСОБЛИВОСТІ АФІКСАЛЬНОГО ВИРАЖЕННЯ КОНОТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»	19-22
<i>Заселян А.Ю., Марценюк О.Г., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»</i> «ОСОБЛИВОСТІ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»	22-25
<i>Іванів Х.М., Бєлєхова Л.І., Херсонський державний університет</i> «НІК КАРРАВЕЙ ЯК НЕНАДІЙНИЙ НАРАТОР У РОМАНІ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА “ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ”»	25-27
<i>Ірга Є.А., Марценюк О.Г., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»</i> «ЕТИМОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ МОВИ»	28-30
<i>Калінський Є.О., Херсонський національний технічний університет, Подвойська О.В., Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана</i> «ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ТА РЕТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЯК РІЗНОВИДИ СЕМАНТИЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ ТЕРМІНІВ»	30-33
<i>Карпенко Ж.В., Ковбасюк Л.А., Херсонський державний університет</i> «ВЛАСНІ НАЗВИ В ПОЛІТИЧНІЙ МОВІ НІМЕЧЧИНИ»	33-37
<i>Каунов Д.В., Ковбасюк Л.А., Херсонський державний університет</i> «ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ НІМЕЧЧИНИ»	37-40
<i>Кононенко А.О., Новокишова Н.О., Університет митної справи та фінансів</i> «DIE ROLLE DER DEUTSCHEN SPRACHE BEI DER ENTWICKLUNG VON PRAKTIKEN ZUR BESCHREIBUNG KULTURELLER WERTE»	40-43
<i>Кравченко Я.В., Петренко Є.М., Херсонський національний технічний університет.</i> «ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДНОСТІ ТА НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ З ПОГЛЯДУ ТЕОРІЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ВІДНОСНОСТІ»	44-45

<i>Красюк М.Ю., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет</i> «ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІАЛОГІВ У РОМАНІ ДЖ. ГРІШЕМА “КЛІЄНТ” ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗКРИТТІ ОБРАЗІВ ГЕРОЇВ»	46-48
<i>Кудишкіна В.В., Стеценко Н.М., Херсонський національний технічний університет</i> «ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ СЛЕНГУ В АНГЛОМОВНИХ ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ»	48-52
<i>Лебедівська Є.А., Поторій Н.В., Херсонський державний університет</i> «ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЕТИЧНОГО “Я”»	52-54
<i>Мар’їна Д.О., Марценюк О.Г., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»</i> «ПРИЧИНИ ТА ПЕРІОДИ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»	55-57
<i>Матвеев Д.А., Мельникова А.С., Відокремлений структурний підрозділ «Морський фаховий коледж Херсонської державної морської академії»</i> «ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ СИСТЕМ»	57-60
<i>Неделько Є.А., Співаковська Є.О., Херсонський державний університет</i> «АНГЛІЙСЬКА МОВА В МЕДІА-РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ»	60-63
<i>Палій А.І., Солон Ю.В., Тригуб Г.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки</i> «СТРУКТУРНО-ПРАГМАТИЧНІ ПАТЕРНИ АНГЛОМОВНИХ НОМІНАЦІЙ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ»	63-65
<i>Палюга В.В., Заболотська О.О., Херсонський державний університет</i> «ПРИХОВАНІ СЕНСИ В МЕДІА ВОЄННОГО ЧАСУ»	66-69
<i>Пишний М.О., Якушенко І.О., Херсонський національний технічний університет</i> «НЕОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»	69-71
<i>Поронник Ю.М., Марценюк О.Г., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»</i> «ЕТИМОЛОГІЧНІ ДУБЛЕТИ І ТРИПЛЕТИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ЛЕКСИЧНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»	71-74
<i>Святенко Б.Б., Марценюк О.Г., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»</i> «НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ»	75-78
<i>Сологуб А.М., Лебедєва А.В., Херсонський національний технічний університет</i> «ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТІВ»	78-81
<i>Троценко А.А., Дегтярьова Є.О., Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»</i> «МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ: ФУНКЦІОНУВАННЯ В КІНО ТА СЕРІАЛАХ»	81-83
<i>Харченко А.С., Горбонос О.В., Херсонський державний університет</i> «БІОГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ СТАНОВЛЕННЯ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЖОНА БОЙНА»	83-86
<i>Хлибова Н.О., Хан О.Г., Херсонський державний університет</i> «МАНІПУЛЯТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОВИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ»	86-88
<i>Чекодаєва П.О., Богдан Ю.Б., Херсонський національний технічний університет</i> «СЛЕНГ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»	88-92
<i>Чубатова А.О., Поторій Н.В., Херсонський державний університет</i> «МАРКЕРИ ЛЕКСИЧНИХ ДЕВІАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПІСЕННОМУ ДИСКУРСІ»	92-96
<i>Шаповал О.С., Белєхова Л.І., Херсонський державний університет</i> «СТРАТЕГІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ НЕПРИРОДНИХ НАРАТИВІВ У ПРОЗІ КАДЗУО ІШІГУРО»	96-99

Шевченко К.В., Ковбасюк Л.А., Херсонський державний університет «МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В НІМЕЦЬКИХ МЕДІА: АНАЛІЗ МОВНИХ СТРАТЕГІЙ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ГАЗЕТНИХ СТАТТЯХ І БЛОГАХ»	99-102
Шуткіна О.Є., Байша К.М., Херсонський національний технічний університет «КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНА МАНІПУЛЯЦІЯ КОНЦЕПТОМ “ХЕРСОНЩИНА” В УКРАЇНСЬКОМУ ТА РОСІЙСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРАХ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ»	102-106
Явтушенко Н.М., Цапів А.О., Херсонський державний університет «ФЕМІНІСТИЧНІ НАРАТИВИ»	106-108
Zasadniuk D.V., Stetsenko N.M., Kherson National Technical University «ENGLISH NEOLOGISMS IN YOUTH AND MEDIA LANGUAGE»	108-112
Секція 2. Актуальні проблеми перекладу	
Безрядіна О.Ю., Змійова І.В., Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» «МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇХ ПЕРЕДАЧА У ПЕРЕКЛАДІ»	114-117
Богдан О.Д., Байша К.М., Херсонський національний технічний університет, «ПРАГМАТИЧНА АДАПТАЦІЯ АВТОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ-НЕОЛОГІЗМІВ У ПЕРЕКЛАДІ КОМІКСІВ»	117-119
Бойчук О.А., Бойчук В.М., Університет Короля Данила «МІЖМОВНІ ОМОНІМИ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ»	120-122
Борецька О.А., Загородня Л.З., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка «ПЕРЕКЛАД АРГУМЕНТАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ: ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ»	122-125
Бородіна Є.Д., Лалаян Н.С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка «АДЕКВАТНІСТЬ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ БЕРНГАРДА ШЛІНКА “DER VORLESER”, ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ П. ТАРАЩУКОМ ТА СУЧАСНИМИ СИСТЕМАМИ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ)»	126-129
Верлан Б.М., Мазур О.В., Львівський національний університет імені Івана Франка «ВИКЛИКИ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ В АНІМАЦІЇ “ISLE OF DOGS” У ДУБЛЯЖІ СТУДІЇ POSTMODERN»	129-132
Гладкий М.В., Ситар Р.А., Львівський національний університет імені Івана Франка «КОМПЕНСАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ В УСНОМУ ПОСЛІДОВНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ»	133-135
Гудима А.Т., Конкульовський В.В., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка «ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ В СИСТЕМІ АВТООЗВУЧКИ YOUTUBE»	136-138
Драчук В.В., Смаль О.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки «АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЦАРИНИ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ»	138-140
Дудко Х.О., Радецька С.В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «STRATEGIES FOR RENDERING MEXICAN LINGUACULTURAL REALIA IN THE UKRAINIAN DUBBING OF THE ANIMATED FILM COCO»	140-142

<i>Дудко Я.І., Ситар Р.А., Львівський національний університет імені Івана Франка</i> «ON THE IMPORTANCE OF REVISION OF WORLD LITERATURE THROUGH A FEMINIST LENS AND THE CONVEYANCE OF FEMINIST UNDERTONES IN UKRAINIAN TRANSLATIONS (AS DEMONSTRATED WITH THE SELECTED WORKS OF EMILY DICKINSON)»	142-145
<i>Ігнатєва К.В., Лалаян Н.С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> «ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НІМЕЦЬКИХ ІНСТРУКЦІЙ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ»	146-149
<i>Кириченко А.Д., Хан О.Г., Херсонський державний університет</i> «ПОНЯТТЯ ТВОРЧОСТІ І КРЕАТИВНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ: МОВОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ»	149-152
<i>Коваленко М.В., Лалаян Н.С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> «ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ ЯК ОДИНИЦЬ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Б. ШЛІНКА “OLGA” ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ)»	153-155
<i>Корнелюк А.В., Тригуб Г.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки</i> «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЗДОРОВ'Я ПРИ ПЕРЕКЛАДІ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ТЕКСТІВ»	156-158
<i>Крижановська К.Ф., Якушенко І.О., Херсонський національний технічний університет</i> «ПІСНЯ ЯК СЕМАНТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТЕКСТУ: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА ВІДТВОРЕННЯ»	159-161
<i>Крушельницька К.З., Головацька Ю.Б., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка</i> «ПРИЙОМ ЦІЛІСНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ “БЕЗНІЧ”»	161-163
<i>Кучеренко Д.Ю., Стеценко Д.В., Херсонський національний технічний університет</i> «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ У РОМАНІ ГЕРМАНА МЕЛВІЛЛА “MOBY-DICK”»	164-166
<i>Лазаренко А.С., Лебедєва А.В., Херсонський національний технічний університет</i> «ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТІВ)»	167-170
<i>Малинич А.О., Мазур О.В., Львівський національний університет імені Івана Франка</i> «TRANSLATION STRATEGIES FOR ETHNOCULTURAL REALIA IN THE UKRAINIAN DUBBING OF THE SERIES “BOJACK HORSEMAN”»	170-174
<i>Маркута Д.М., Цепенюк Т.О., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка</i> «МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО ВІДТВОРЕННЯ МОВНОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ»	174-175
<i>Містюк К.Є., Байша К.М., Херсонський національний технічний університет</i> «СПЕЦИФІКА ВИБОРУ ЕКВІВАЛЕНТА ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНІВ СІНОНІМІВ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ»	176-179
<i>Ніколаєва Д.-Н.С., Головацька Ю.Б. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка</i> «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ ЗМІ»	179-183

Новак Х.П., Кравець С.В., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка «СУБТИТРУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ В ПЕРЕКЛАДІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ»	183-187
Пархоменко Л.Ю., Радецька С.В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АНГЛОМОВНОМУ ВІЙСЬКОВО-ДОКТРИНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ»	187-190
Пасічник В.С., Стеценко Н.М., Херсонський національний технічний університет, «СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ІДІОМАТИЧНИХ ВИРАЗІВ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КІНЕМАТОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ»	190-194
Петрусенко А.І., Приходько О.О., Херсонський національний технічний університет «ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕКСТІВ»	194-197
Піка Д.Д., Приходько О.О., Херсонський національний технічний університет «ЗАГАЛЬНІ ВІДОМІ ПЕРЕШКОДИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ»	197-199
Пристайко Р.В., Мацюк Г.П., Львівський національний університет імені Івана Франка «ЄВРОЛЕКТ ЯК ПОКАЗНИК МОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ЛІНГВІСТИЧНІ ОЗНАКИ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ»	200-203
Мазур А.А., Подвойська О.В., Херсонський національний технічний університет «РЕДАГУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ТВОРЧИЙ ДІАЛОГ ПЕРЕКЛАДАЧКИ ТА РЕДАКТОРКИ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ С. ШЕЛДОНА “МАЙСТЕРНА ГРА”»	203-207
Маковецька А.Р., Смаль О.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки «МЕНТАЛЬНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У АНГЛОМОВНОМУ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ВОКАБУЛЯР ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ»	207-209
Радченко Д.О., Лалаян Н.С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка «ВІДТВОРЕННЯ У НІМЕЦЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КОЛЬОРИСТИКИ ТА ОБРАЗІВ-СИМВОЛІВ ЯК ДОМІНАНТ ІДІОСТИЛЮ ВАСИЛЯ БАРКИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “ЖОВТИЙ КНЯЗЬ” ТА ЙОГО НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ)»	209-212
Степанова О.О., Воробйова А.В., Херсонський державний університет «КОНТЕКСТ І СТРУКТУРНІ ЧИННИКИ У ПЕРЕКЛАДІ МЕДИЧНОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ»	212-215
Ткачук А.М., Мельникова А.С., Відокремлений структурний підрозділ «Морський фаховий коледж Херсонської державної морської академії» «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ»	215-217
Товкач Ю.С., Майєр Н.В., Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» «ФРАНКОМОВНА ВІДЕОРЕКЛАМА: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ»	218-220
Фарафонова А.С., Підгрушна О.Г., Київський національний університет імені Тараса Шевченка «ВІДТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ АНТРОПОМОРФНИХ СВІТІВ В ПЕРЕКЛАДІ АНІМАЦІЙНИХ ТВОРІВ»	221-223
Хорунжа В.Б., Якушенко І.О., Херсонський національний технічний університет «ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ОБРАЗІВ ПРИРОДИ У ПОЕЗІЇ МЕРІ ОЛІВЕР»	223-226

Чабан А.С., Французова К.С., Херсонський державний університет «ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІЇ КНИГ Ш. МЕССЕНДЖЕР “ХРАНИТЕЛЬКА ЗАГУБЛЕНИХ МІСТ”»	227-229
Червенюк В.К., Ситар Р.А., Львівський національний університет імені Івана Франка «THE TRANSLATION OF SLANG, COLLOQUIAL SPEECH AND VULGARISMS OF CHUCK PALAHNIUK’S “FIGHT CLUB” IN O. LESKO’S UKRAINIAN TRANSLATION»	229-232
Швороб А.М., Хан О.Г., Херсонський державний університет «СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ МОВЛЕННЯ ЯМАЙСЬКОГО ПАТУА У АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ БАЙОПІКУ “БОБ МАРЛІ: ONE LOVE”»	232-234
Шестакова К.М., Французова К.С., Херсонський державний університет «SPECIFICS OF THE REPRODUCTION OF ENGLISH-LANGUAGE ADVERTISING TEXTS: TRANSLATION ASPECT»	234-237
Davydchuk A.S., Radetska S.V., Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University «TRANSLATION TECHNIQUES IN AUDIOVISUAL DISCOURSE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DOCUMENTARY SERIES THE ZODIAC SPEAKS AND ITS UKRAINIAN VERSION»	237-240
Erikson A.V., Mishukova L.I., Maritime Applied College of Kherson State Maritime Academy «CURRENT ISSUES IN TRANSLATING TECHNICAL AND MARITIME TERMINOLOGY»	240-243
Секція 3. Іноземні мови як мови професійного спілкування	
Андрєєв А.М., Нагрибельний Б.Я., Херсонська державна морська академія «ПОСИЛЕННЯ ТВОРЧОЇ СКЛАДОВОЇ МЕТОДУ МНЕМОТЕХНІКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»	245-248
Артемчук М.А., Фролова М.Е., Херсонський національний технічний університет «ПСИХОЛОГІЧНІ БАР’ЄРИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»	248-250
Бабієнко В.С., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»	251-253
Багін Є.П., Ляшенко У.І., Херсонська державна морська академія «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT TA HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ “BOILERS”»	253-256
Базиляк М.С., Базилевич Н.В., Херсонський державний університет «ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАРЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДИСКУСІЙНИХ НАВИЧОК НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ»	257-261
Баранчук О.О., Літікова О.І., Херсонська державна морська академія «EFFECTIVE CREW COMMUNICATION DURING CRITICAL ENGINE ROOM EMERGENCIES»	261-263
Вакарук А.Ю., Літікова О.І., Херсонська державна морська академія «HUMAN-MACHINE INTERACTION IN UNATTENDED MACHINERY SPACE (UMS) OPERATIONS ON MODERN SHIPS»	264-266
Гвоздева В.В., Співаковська Є.О., Херсонський державний університет «ПОНЯТТЯ ТА ЦІЛІ КУРСУ “КРАЇНОЗНАВСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США” В ДИДАКТИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»	267-271

Гронь А.О., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «РОЛЬ ГРИ ТА КАЗКОВОГО МАТЕРІАЛУ У РОЗВИТКУ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ»	271-273
Губерук В.М., Крюкова Ю.Д., Волинський національний університет імені Лесі Українки «МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ПРИ ПОДОЛАННІ АКАДЕМІЧНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ: ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ І ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ»	273-276
Гук М.С., Воробйова А.В., Херсонський державний університет «ІНТЕГРАЦІЯ ІШІ В ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО»	276-278
Данилевич І.Р., Крюкова Ю.Д., Волинський національний університет імені Лесі Українки «ОСВІТА ПІД ТИСКОМ ВІЙНИ: ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕЗИЛЬСНТНОСТІ ПРИ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВИГОРАННІ МОЛОДІ»	278-281
Дорошко К.М., Воробйова А.В., Херсонський державний університет «ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ»	281-284
Дучак М.-М.Т., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ У ЗЗСО»	284-286
Ейнуллаєва С.М., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «СЮЖЕТНИЙ КЕЙС ЯК ОДИН З МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»	287-288
Камєнєва Ю.В., Кирикилиця В.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки «МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЇ КІБЕРБЕЗПЕКИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»	289-292
Кобрин В.В., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ГІМНАЗІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»	293-296
Ковальчук А.А., Тригуб Г.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки «АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ БОТАНІКИ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ»	296-299
Колесник О.О., Ляшенко У.І., Херсонська державна морська академія «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ “TYPES OF COMMUNICATION ON BOARD”»	299-303
Корнієнко О.О., Гриндій М.Б., Дон Н.Л., Херсонський національний технічний університет «АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ В НЕТРАДИЦІЙНІЙ ТА ВІДНОВЛЮВАНІЙ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ»	303-305
Мартиш М.І., Зуброва О.А., Херсонський державний університет «РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАОЧНОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ»	305-308
Марченко П.О., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «РОЛЬ КРЕАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ В АКТИВІЗАЦІЇ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ»	308-310
Наум Д.В., Тимошук Ю.В., Херсонська державна морська академія «IMPORTANCE OF SMCP PHRASES AT MARITIME ENGLISH LESSONS FOR ELECTRICAL ENGINEERS OF KHERSON STATE MARITIME ACADEMY»	310-312

Прус Р.Р., Зуброва О.А., Херсонський державний університет «ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ АУДИТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ЛІЦЕЇВ»	313-316
Сачко О.В., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «МОДЕЛЬ СТАДІАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ У МЕЖАХ МОВНОЇ ОСВІТИ»	316-319
Сопіжук Є.М., Ляшенко У.І., Херсонська державна морська академія «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT TA HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ “VHF MARINE RADIO”»	319-324
Срібна Д.М., Співаковська Є.О., Херсонський державний університет «ДИДАКТИЧНІ КОНТЕКСТИ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ “КРАЇНОЗНАВСТВО АНГЛІЇ І США” З ЕЛЕМЕНТАМИ ВИКОРИСТАННЯ ПІІ»	325-327
Степанов М.В., Воробйова А.В., Херсонський державний університет «ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ»	327-329
Татарська А.А., Херсонська гімназія № 3 Херсонської міської ради «ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ЗАСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»	330-333
Шаправська Я.В., Кіщенко Ю.В., Херсонський державний університет «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ»	334-337
Шарапов М.Д., Шик Д.О., Огієнко М.Д., Херсонська державна морська академія «ІНТЕГРАЦІЯ ОСОБИСТИХ І ДІЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОРСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ»	337-342
Balaban S.O., Solovey G.S., Kherson State Maritime Academy «CONCEPTS OF SAFETY AND SECURITY IN INTERNATIONAL MARITIME CONVENTIONS»	342-345
Denychenko O.V., Tokarieva O.V., Kherson State Maritime Academy «SOFT SKILLS FOR MARINE ENGINEERS»	345-346
Erikson A.V., Mishukova L.I., Maritime Applied College of Kherson State Maritime Academy «ENGLISH AS A KEY TO A SUCCESSFUL SEAFARER CAREER»	346-349
Kirpichov E.V., Lipshyts L.V., Kherson State Maritime Academy «LEARNING STANDARD MARINE COMMUNICATION PHRASES AS A KEY ELEMENT OF SEAFARERS’ PROFESSIONAL TRAINING»	349-351
Pedchenko K.O., Pindosova T.S., Kherson State Maritime Academy «SMCP: A KEY TOOL FOR EFFECTIVE COMMUNICATION AT SEA»	351-355
Podluzhna S.O., Panov S.F., Dragomanov Ukrainian State University «THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY FOR TRAINING TRANSLATORS»	355-357
Shloma D.V., Ohorodnyk N.Ye., Kherson State Maritime Academy «DEVELOPING THE AI-SOFT SKILLS OF FUTURE SHIP MECHANICS»	357-360
Soroka M.S., Barsuk S.L., Kherson State Maritime Academy «SPECIFICS OF ENGLISH DOCUMENTATION ONBOARD: FROM SHIP’S LOG BOOKS TO CARGO DOCUMENTS»	361-364
ЗМІСТ	365-372

Наукове видання

ІНОЗЕМНІ МОВИ У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ

Матеріали

XVII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

(16–17 квітня 2026 року)

Українською, англійською і німецькою мовами

Організаційний комітет та укладачі не несуть відповідальності за зміст
опублікованих матеріалів.

Комп'ютерна верстка – **Скубанович О.В.**,
старша лаборантка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Херсонського національного технічного університету

Відповідальний за випуск – **Лебедєва А.В.**,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Херсонського національного технічного університету